

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

DÖRT DÖRTLÜK

KONU PEKİŞTİRME TESTLERİ

- Tüm YKS Konuları
- Her Konudan 4 Test
- Video Çözümlü Sorular
- Çözümlü ve Çoktan Seçmeli Sorular

TYT FELSEFE

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

DÖRT DÖRTLÜK

KONU PEKİŞTİRME TESTLERİ

- Tüm YKS Konuları
- Her Konudan 4 Test
- Video Çözümlü Sorular
- Çözümlü ve Çoktan Seçmeli Sorular

TYT FELSEFE

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI YAYINLARI • 9070

YARDIMCI KAYNAK EĞİTİM MATERYALİ • 2823

DÖRT DÖRTLÜK KONU PEKİŞTİRME TESTLERİ

TYT FELSEFE

Basım Adedi 1 068 608

ISBN 978-975-11-7263-1

Yazar KOMİSYON

Baskı Yeri:

Sertifika No:

Bu yayın Millî Eğitim Bakanlığı tarafından üniversite sınavına hazırlanan öğrencilere destek olmak amacıyla hazırlanmıştır. Yayında yer alan soruların tamamı özgündür. Yayında yer alan soruların geliştirmesine dair yapılan çalışmalara UNICEF Türkiye Temsilciliği katkıda bulunmuştur.

unicef | her çocuk için

Millî Eğitim Bakanlığı
Atatürk Bulvarı No: 98 Bakanlıklar / ANKARA
Tel: 0312 4132680
0312 4132681
0312 4131838
www.meb.gov.tr

Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu - UNICEF
Turan Güneş Bulvarı No.106 Kat: 7 06550
Çankaya / ANKARA
Tel: +90 312 545 10 00
www.unicef.org.tr

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif ERSOY

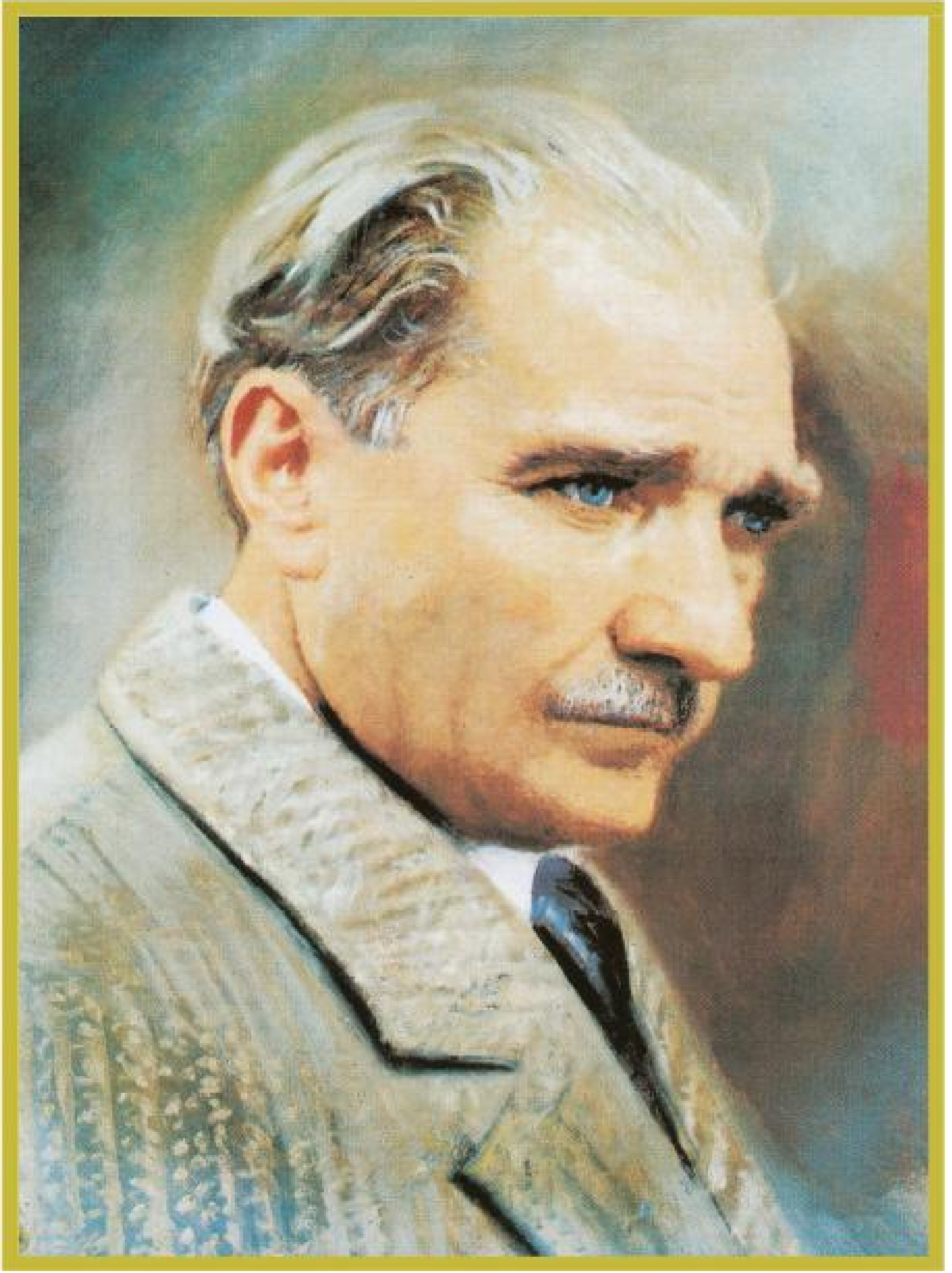
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ

Millî Eğitim Bakanlığı tarafından eğitimde fırsat eşitliği prensibiyle yürütülen çalışmalar kapsamında sınava hazırlık gruplarına yönelik yardımcı kaynak desteğine devam edilmektedir.

Yardımcı kaynaklarla ilgili yapılan çalışmalara yönelik öğretmen, öğrenci ve veli dönütlerinin olumlu olduğu görülmektedir. Bu bağlamda ortaöğretim düzeyinde Türkçe, matematik, fizik, kimya, biyoloji, coğrafya, felsefe, tarih derslerinden TYT'ye yönelik çoktan seçmeli soruları ve bu sorulardan bazılarına ait örnek çözümleri içeren yardımcı kaynaklar oluşturulmuştur.

“TYT'ye Yönelik Dört Dörtlük Konu Pekiştirme Testleri” adıyla sunulan bu yardımcı kaynak setiyle sınava hazırlanan öğrencilere üniversite yolunda destek olmak amaçlanmıştır.

Kitapta her konuya yönelik çözümlü sorular ile çoktan seçmeli soruları içeren 4 test bulunmaktadır. Öğrenciler, çözümlü sorularla konuların önemli noktalarını öğrenirken çoktan seçmeli testlerle öğrendiklerini pekiştirme olanağı bulacaktır. Bu yardımcı kaynakta bulunan çoktan seçmeli testler, konuların özellikleri ve tüm öğrenci düzeyleri göz önünde bulundurularak kurgulanmıştır. 1 ve 2. testlerdeki sorularda konu ile ilgili tanımlara, kavramlara ve konunun temel özelliklerine yer verilmiştir. 3 ve 4. testlerdeki sorularda ise kavramlar arasındaki ilişkilere, uygulamalara yer verilmiş ve öğrencinin konu ile ilgili analiz yapmasına olanak tanınmıştır.

“TYT'ye Yönelik Dört Dörtlük Konu Pekiştirme Testleri” içinde yer alan tüm sorular özgündür ve alanında uzman öğretmenler tarafından hazırlanmıştır. Bu kaynakta yer alan tüm soruların video çözümleri yapılmış, çözüm videoları öğrencilerin karekodla ulaşabileceği hâle getirilmiştir.

Bu yardımcı kaynağın tüm öğretmen ve öğrencilerimize faydalı olması dileğiyle…

ÜNİTE VE KONULARA GÖRE SORU DAĞILIM TABLOSU

ÜNİTE	KONU	ÇÖZÜMLÜ SORULAR	1. TEST	2. TEST	3. TEST	4. TEST	TOPLAM
FELSEFEYİ TANIMA	Felsefeye Giriş	12	10	8	19	8	**57**
FELSEFE İLE DÜŞÜNME	Düşünme ve Akıl Yürütme	12	18	9	8	8	**55**
FELSEFENİN TEMEL KONULARI VE PROBLEMLERİ	Varlık Felsefesi	12	10	11	21	9	**63**
	Bilgi Felseefesi	12	10	21	10	8	**61**
	Bilim Felsefesi	12	9	10	18	8	**57**
	Ahlak Felsefesi	12	18	9	9	8	**56**
	Din Felsefesi	12	10	10	10	10	**52**
	Siyaset Felsefesi	12	9	9	9	17	**56**
	Sanat Felsefesi	12	9	18	9	8	**56**
FELSEFİ OKUMA VE YAZMA	Felsefi Metin Analizi	12	9	8	7	15	**51**
MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL FELSEFESİ	MÖ 6. Yüzyıl-MS 2. Yüzyıl'da Felsefe	12	21	10	8	9	**60**
MS 2. YÜZYIL-15. YÜZYIL FELSEFESİ	MS 2. Yüzyıl-15. Yüzyıl'da Felsefe -1	12	9	8	8	16	**53**
	MS 2. Yüzyıl-15. Yüzyıl'da Felsefe -2	12	8	18	8	8	**54**
15. YÜZYIL-17. YÜZYIL FELSEFESİ	15-17. Yüzyıl'da Felsefe	12	18	10	9	8	**57**
18. YÜZYIL-19. YÜZYIL FELSEFESİ	18-19. Yüzyıl'da Felsefe	12	9	9	18	10	**58**
20. YÜZYIL FELSEFESİ	20. Yüzyıl Felsefesi ve Ana Akımlar	12	9	9	9	16	**55**
	20. Yüzyıl Filozoflarının Görüşleri	12	9	18	8	8	**55**
	TOPLAM	**204**	**195**	**195**	**188**	**174**	**956**

1. İlim ilim bilmektir.

İlim kendin bilmektir.

Sen kendini bilmezsin,

Bu nice okumaktır.

Yunus Emre'nin dizelerinde "kendini bilmek" **olarak geçen kavram aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Bilgi

B) Bilinç

C) Düşünme

D) Görüş

E) Öz bilinç

Çözüm:

Yunus Emre, insanın kendine yolculuğunu ilim olarak görmüş ve "İlim kendin bilmektir." dizesiyle vurgulamıştır. Kendini bilmek yani kendini tanıma yolculuğu, insanın öz bilincine yönelik farkındalığıdır. Sorgulayıcı bir zihin durumu olan öz bilinç; kişinin kendi bilinci üzerine düşünmesi ve düşüncelerinde nelerin etkili olduğunun farkında olması hâlidir. Bu hâl kişinin, başkalarından ayrı bir insan olarak kendi kimliğinin farkına varmasıdır. Tasavvuf düşünürü Yunus Emre, öz bilince sahip olmayan yani kendini keşfetmemiş olan insanın, ilme de sahip olamayacağını "Sen kendini bilmezsin, Bu nice okumaktır." dizeleriyle vurgulamaktadır. Bu durumda Yunus, bir erdem olarak gördüğü kendini bilmeyi yani öz bilinci öncelikli saymaktadır. Doğru cevap "E" seçeneğidir.

Diğer seçeneklerde geçen kavramları değerlendirecek olursak;

A) Bilgi kavramı; en sade biçimiyle düşünme sonucunda elde edilen ürün olarak tanımlanmaktadır.

B) Bilinç kavramı; insanın kendisi ve çevresi hakkında bilgi sahibi olması, iç ve dış uyaranların farkında olması durumudur. İnsanın öğrenmesi bilincin işleviyken nasıl öğrendiğini öğrenmesi ise öz bilince geçiştir.

C) Düşünme kavramı; analiz, sentez, bağlantı kurma, karşılaştırma ve kavrama gibi işlemlerden oluşan zihinsel bir sürecin ifadesidir.

D) Görüş kavramı; insanın olay, varlık veya ortaya atılan düşüncelere dair bir anlayış geliştirmesi olarak tanımlanabilir.

Cevap: E

2. Platon'a göre felsefe doğruyu bulma yolunda düşünsel bir çabadır. Ayrıca dünya tarihindeki büyük ve iz bırakan olaylar insanın düşünme özelliğinin bir ürünüdür.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Düşünme, felsefe için doğruya ulaşma adımının bir yöntemidir.

B) Felsefe, insanın düşünme yeteneğinin sonucunda ortaya çıkmıştır.

C) Düşünme yetisi insanlık tarihinin şekillenmesinde belirleyici bir unsurdur.

D) İnsanın düşünme özelliğinin yansıması sadece felsefi alanda görülmektedir.

E) Felsefi düşünce, dünya tarihindeki önemli olayların yaşanmasına neden olmuştur.

Çözüm:

Parçada İlk Çağ filozoflarından Platon'un felsefe tanımı verilmiştir. Platon'a göre felsefe doğru olan bilgiye ulaşmak için düşünceye dayalı faaliyetleri içerir. Bununla beraber tarihteki önemli olayların yaşanmasında da insanın düşünme özelliğinin olduğu belirtilmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak seçeneklerden hangisine ulaşılamayacağı soruluyor.

A) Bu seçenekte felsefenin doğruya ulaşmada düşünme yöntemini kullandığı söyleniyor. Bu seçeneğe Platon'un tanımı ile örtüştüğü için ulaşılabilir.

B) Felsefenin, insanın düşünme özelliğinin sonucunda ortaya çıktığı ifade edilmiştir. Bu seçeneğe de Platon'un tanımından çıkarılabildiği için ulaşılabilir.

C) Düşünme yetisinin insanlık tarihinin şekillenmesinde belirleyici olduğu "dünya tarihindeki büyük ve iz bırakan olaylar insanın düşünme özelliğinin bir ürünüdür" cümlesinde verilmiştir. Bu sebeple ulaşılabilir.

D) Bu seçenekte insanın düşünme özelliğinin sadece felsefe alanında görüldüğü söyleniyor. Ancak parçaya baktığımızda felsefe ile beraber dünya tarihindeki iz bırakan olayların arkasında düşünmenin olduğu belirtilmiştir. Bu olayların sadece felsefe ile ilgili olduğu söylenmediği için bu seçeneğe ulaşılamaz.

E) Felsefi düşüncenin, dünya tarihindeki önemli olayların yaşanmasına neden olduğunu söyleyebiliriz. Çünkü tarihteki birçok olayın arkasında felsefi sorgulamalar vardır. Bu sebeple bu seçeneğe de ulaşabiliriz.

Cevap: D

3. I. Hakikate ulaşmak için doğru bilinen yargıların sorgulanması

II. Düşünce basamaklarının birbiriyle zıt düşünceler içermemesi

III. Düşüncenin kendine veya başka bir düşünceye yönelmesi

IV. Sorunların bulunduğu çağı aşması ve herkes için geçerli olması

Verilen tanımlar ile eşleştirildiğinde aşağıdaki özelliklerden hangisi açıkta kalır?

A) Tutarlı olma

B) Eleştirel olma

C) Evrensel olma

D) Refleksif olma

E) Yığılımlı olma

Çözüm:

Soruda verilen ifadeler ile eşleştirildiğinde felsefenin hangi özelliğinin açıkta kalacağının bulunması istenmektedir. Seçeneklerde verilen özelliklerin anlamları göz önünde bulundurularak açıkta kalacak özelliğin hangisi olduğuna bakıldığında;

A) Tutarlı olma, bilginin ya da düşüncenin kendi içinde çelişmemesi durumudur. Öncüllerde yer alan "Düşünce basamaklarının birbiriyle zıt düşünceler içermemesi" ifadesi düşüncelerin çelişmemesi anlamı taşır. Bu durumda "A" seçeneği II. öncül ile eşleşir.

B) Eleştirel olma, düşüncelerin sorgulanması ve her konunun eleştiri süzgecinden geçirilmesidir. Öncüllerde yer alan " Hakikate ulaşmak için doğru bilinen yargıların sorgulanması" ifadesi ile eşleşir.

C) Evrensel olma, felsefi problemlerin bütün insanlığı ilgilendirmesi özelliğidir. Öncüllerde yer alan "Sorunların bulunduğu çağı aşması ve herkes için geçerli olması" ifadesi ile örtüşür. Bu durumda "C" ve "IV" birbiriyle eşleşir.

D) Refleksif olma, düşüncenin kendi üzerine dönmesi, düşünme üzerine düşünmedir. Felsefenin bu özelliği "Düşüncenin kendine veya başka bir düşünceye yönelmesi" şeklinde ifade edilebilir. Bu durumda "D" seçeneği ile "III" eşleşir.

E) Yığılımlı olma, felsefi düşüncenin yığınsal olması ve niceliksel bir ilerleme özelliğine sahip olmamasıdır. Öncüllerde bu özelliğe uygun bir ifade yer almamaktadır. Bu durumda açıkta kalan seçenek doğru cevap "E" seçeneğidir.

Cevap: E

4. Çin, Hint, Mısır ve Mezopotamya'daki bilimsel ve felsefi düşüncenin, pratik bir yönelimi olduğu yerde, Yunanlı doğaya çıkar gözetmeksizin, bilmek amacıyla bilmek için yönelmiş, tek tek örnek ve olgularda kalmayıp, genel olana ve 'theoria' ya yükselmiştir. Başka bir deyişle gerek Mısırlıların gerekse Babillilerin pratik yaşamlarının önemli ölçüde dini düşünceler tarafından belirlendiği görülür. Bunun yanında Yunanlılar "neden" ya da "niçin" sorusuna yönelmişler ve nedene dönük ilgi de genelleme ihtiyacına yol açmıştır. Felsefe Antik Yunan'da bu yönelimin sonucu olarak ön plana çıkmıştır.

Bu parçada felsefi düşüncenin ortaya çıkması neye bağlanmaktadır?

A) Sorgulayıcı ve eleştirel tutuma

B) Kültürel etkileşimin yoğun oluşuna

C) Demokratik yönetim biçimine

D) Yüksek refah seviyesi ve yaşam kalitesine

E) Boş zamanın çok oluşuna

Çözüm:

Parçada genel olarak diğer medeniyetlerin pratik ya da dini kaygılarla doğaya yöneldikleri yerde Yunanların "neden" ve "niçin" sorularını sorarak olayların altında yatan gerçekleri de anlamak istediklerinden söz edilmiştir. Yunanların sahip oldukları bu tavrın felsefenin ortaya çıkışında etkili olduğu üzerinde durulmuştur. Bizden parçada felsefi düşüncenin ortaya çıkışının neye bağlandığını bulmamız istenmiştir. Bu bilgiler çerçevesinde seçeneklere bakıldığında;

A) Sorgulayıcı ve eleştirel tutuma – sorgulayıcı olma bir amaca yönelik biçimde soru sorma, eleştirel olma ise bilgileri akıl süzgecinden geçirme anlamına gelmektedir. Parçada pratik amaca yönelen diğer toplumların aksine bilmek için bilmeye, "neden" ya da "niçin" sorularını sormaya yönelindiğinden söz edildiği için doğru cevap A seçeneğidir.

B) Kültürel etkileşimin yoğun oluşuna – parçada diğer kültürlerle olan etkileşimden değil bu medeniyetlerden farklı olan yaklaşımından söz edildiği için bu seçenek olamaz.

C) Demokratik yönetim biçimine – parçada demokratik yönetim biçimine dair bir açıklama olmadığı için bu seçenek de olamaz.

D) Yüksek refah seviyesi ve yaşam kalitesine – bu seçenek felsefenin ortaya çıkışında etkili olan unsurlardan biridir fakat parçada buna değinilmemiştir.

E) Boş zamanın çok oluşuna – parçada boş zamanın çok oluşuna dair de bir açıklama bulunmamaktadır. Bu seçenek de olamaz.

Cevap: A

5. Felsefe nedir? diye sorsanız muhtemelen herkes birbirinden farklı bir cevap verecektir. Bu durum hem felsefe yapan için hem de okuyan için geçerlidir. Felsefenin tanımının bu kadar yoruma açık olmasının en önemli iki sebebi "her şey"le ilgili olması ve "kişiye göre" bir yanı olmasıdır. Felsefenin kelime anlamı ise tanımının aksine nettir: "Bilgelik sevgisi". Terim olarak felsefenin ilgili olduğu kavramlar için de bir uzlaşıdan bahsedilebilir. Örneğin bilgelik, hikmet, sevgi, arayış, düşünme, akıl gibi kavramlar felsefe ile ilişkilidir. Terim anlamının ortaya çıkışı da zaten bu kavramlar üzerinden yapılan bir yoruma dayanır. Bütün bir bilgiye sahip olduğu iddiasında olmayan ama bilgiyi arayan, ona yönelen, bunu düşünme yani akıl yoluyla yapan kişidir filozof.

Buna göre felsefe için aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Konu alanının genişliği nedeniyle ortak bir tanımı yapılamaz.

B) Felsefeyle ilgilenen herkes kâinatın hakikatine ulaşabilir.

C) Filozoflar bilgiyi arayan ama bulamayan kimselerdir.

D) Felsefe, anlamının belirsizliği nedeniyle yararsızdır.

E) Felsefeyi birey değil tarihsel süreç şekillendirir.

Çözüm:

Parçada felsefenin uzlaşılmış bir tanımı olmadığından ancak kelime anlamının da yoruma açık olmadığından bahsedilmiş, soruda bizden parçadan ulaşılabilecek seçeneği bulmamız istenmiş. Seçeneklere bakalım:

A) "Konu alanının genişliği nedeniyle ortak bir tanımı yapılamaz." Ulaşılabilir olan doğru cevap seçeneği budur. Parçada felsefenin ortak tanımının yapılamaması iki duruma bağlanmış, bunlardan birinin de "her şey"le ilgili olması olarak gösterilmiştir. Dolayısıyla her şeyle ilgilenen felsefenin konu alanı geniş demektir ve bu da uzlaşılmış bir tanımının yapılmasını olanaksız kılan sebeplerden biridir.

B) "Felsefeyle ilgilenen herkes kâinatın hakikatine ulaşabilir." Ulaşılamaz, parçada filozofun bilgiyi aradığı vurgulanmış, hem felsefeyle ilgilenen herkesin filozof olduğu, hem de filozofun kâinatın hakikatine ulaşabileceği belirtilmemiştir. Parçadan bağımsız şekilde bu seçenek felsefe için de zaten söylenemez.

C) "Filozoflar bilgiyi arayan ama bulamayan kimselerdir." Parçada filozofun bilgiyi aradığı belirtilmiş ancak bulamadığı ifade edilmemiştir, ulaşılamaz.

D) "Felsefe, anlamının belirsizliği nedeniyle yararsızdır." Ortak bir tanımının yapılamadığı vurgulanmış ama bunun felsefeyi yararsız kıldığı söylenemez. Felsefe için yanlış bir yargıdır.

E) "Felsefeyi birey değil tarihsel süreç şekillendirir."- Felsefenin şekillenmesinde filozofların da tarihsel koşulların ve sürecin de etkisi vardır ancak parçada bundan söz edilmediği için ulaşılamaz.

Cevap: A

6. Felsefe zamansızdır. Rotasını belli bir yöne; sadece düne, bugüne ya da geleceğe çevirmez. Bizleri her çağa ve her probleme taşıyabilen felsefe hem ötelere açılmak hem anda kalmak hem de herkesle kucaklaşmaktır.

Parçadan yola çıkarak felsefi düşüncenin özelliklerinden hangisine ulaşılabilir?

A) Ele aldığı tüm problemleri sorgulaması

B) Dünyaya yeni ve farklı bir gözle bakması

C) Bilgi birikimine sürekli yenilerini eklemesi

D) Sorunlarının tüm insanlık için geçerli olması

E) Düşüncelerin birbiriyle tutarlılık göstermesi

Çözüm:

Parçada felsefenin zamanı aşan bir etkinlik olduğu vurgulanmış ve yönünü belli bir zaman dilimine çevirmediği belirtilmiştir. Felsefenin soruları ve ele aldığı problemler tüm zamanlar için geçerli olabilecek niteliktedir. Nitekim çağlar önce sorgulanan "Evrenin var oluş amacı nedir?", "Ben kimim?" gibi sorular bugün hâlâ geçerliliğini korumaktadır. Bu durum onun problemlerinin evrensel olduğunu gösterir. Ayrıca son cümlede geçen "herkesle kucaklaşmak" ifadesiyle, felsefenin tüm insanlık için geçerli olduğuna vurgu yapılmıştır. Parçada anlatılanlara "Sorunlarının tüm insanlık için geçerli olması" ifadesiyle "D" seçeneğinde yer verilmiştir.

Diğer seçenekleri değerlendirecek olursak;

A) Ele aldığı tüm problemleri sorgulaması: Bir amaca yönelik olarak sorular sorma ve görünenlerin arkasındaki gerçeği arama çabasıdır. Fakat parçada bu özelliğine vurgu yapılmamıştır.

B) Dünyaya yeni ve farklı bir gözle bakması: Dünyaya yeni bir gözle bakabilmenin yolu hayrettir ve filozof, dünyayı alışılageldik hâliyle kabul etmeyen kişidir. Parçada felsefenin bu özelliğine dair bir açıklama bulunmamaktadır.

C) Bilgi birikimine sürekli yenilerini eklemesi: Felsefi sorulara farklı yanıtlar verilebilir. Önceki düşünceler eleştirilir, yeni bilgiler eklenir ve böylece felsefi düşünce sürekli olarak birikir ve artar. Parçada böyle bir birikim sürecinden söz edilmemiştir.

E) Düşüncelerin birbiriyle tutarlılık göstermesi: Felsefi sistemin yapılandırılması sürecinde düşüncelerin kendi içinde çelişmemesini ifade etmektedir. Parçada tutarlılığa dair bir açıklama bulunmamaktadır.

Cevap: D

7. İlk Çağ kavramı, bir süreç olarak Hint, Mısır, Mezopotamya, Çin ve Antik Yunan kültürlerini içinde barındırır. Buna rağmen İlk Çağ felsefesi denildiği zaman akla ilk olarak Antik Yunan felsefesi gelir. Öncesinde inanç, bilgelik, erdem, toplumsal yaşama ilişkin görüşler ve öğütler mevcut olsa bile bugünkü anlamıyla felsefe ilk olarak Antik Yunan'da başlamıştır. Bu durumun bazı gerekçeleri olduğu açıktır. Sistemli felsefe öncesinde ortaya konulan bilgiler daha çok pratik alan için faydalı olma ereği taşırdı. Temellendirmeleri mitoslara, inançlara dayalıydı, bu nedenle eleştiriye çok açık olduğu söylenemezdi. Antik Yunan'da ise bilgiye dair tutum bu noktada değişim geçirmiş, mitolojik açıklamalar entelektüel bir ihtiyaca cevap veremez olmuş, geleneksel kabuller tartışmaya açılmış, cevaplar rasyonel bir temele oturtulmaya çalışılmıştır.

Buna göre felsefenin Antik Yunan'da başlamasında aşağıdakilerden hangisinin etkisi olduğu söylenemez?

A) Bilmek için bilmek ihtiyacı ile ortaya çıkmıştır.

B) Daha önce sorulmamış sorular gündeme gelmiştir.

C) Başka kültürlerce yapılan açıklamalar eleştirilmiştir.

D) Eldeki bilgiler tatmin edici olmaktan uzak bulunmuştur.

E) Evrene dair sorulara akılcı bir yaklaşımla cevap aranmıştır.

Çözüm:

Sistemli felsefenin ortaya çıkışı ve özellikleri ile ilgili bir parça verilmiş, soruda bizden felsefenin Antik Yunan'da başlamasının sebebi olamayacak seçeneği bulmamız istenmiştir. Seçeneklere bakalım:

A) "Bilmek için bilmek ihtiyacı ortaya çıkmıştır." Ulaşılabilir, parçada Antik Yunan öncesi "mitolojik açıklamaların entelektüel bir ihtiyaca cevap veremez olduğu" belirtilmiş, yani bu dönemde entelektüel bir ihtiyaç diyebileceğimiz bilmek için bilmek ihtiyacı doğmuştur.

B) "Daha önce sorulmamış sorular gündeme gelmiştir." Ulaşılamaz olan doğru cevap seçeneği B'dir. Çünkü parçada soruların değişim geçirmesinden değil, mevcut sorulara verilen cevapların değişiminden söz edilmiştir. Cevapların mitoslar yerine akılcı bir yaklaşımla verildiği vurgulanmıştır.

C) "Başka kültürlerce yapılan açıklamalar eleştirilmiştir." Ulaşılabilir, parçada Hint, Mısır, Mezopotamya, Çin gibi uygarlıkların pratik amaçlı, mitos ve inanca dayalı, dogmatik açıklamalarının Antik Yunan'da eleştirildiği, böylece felsefenin ortaya çıktığından bahsedilmiştir.

D) "Eldeki bilgiler tatmin edici olmaktan uzak bulunmuştur." Parçada yer alan "entelektüel bir ihtiyaca cevap veremez olmuş" ifadesinden bu seçeneğe de ulaşılabilir.

E) "Evrene dair sorulara akılcı bir yaklaşımla cevap aranmıştır." Parçada yer alan "cevaplar rasyonel bir temele oturtulmaya çalışılmıştır" ifadesinden de bu seçeneğe ulaşılabilir. Rasyonel akla uygun, aklın kurallarına dayalı demektir.

Cevap: B

8. Felsefe bir hakikat arayışıdır. Bu, insanı yeni arayışların peşinde koşturan, zihni harekete geçiren bir bilme isteğidir. Felsefe insanın yeni sorulara açılan penceresidir. Filozof bu pencerelerden dünyaya farklı bir perspektifle bakar, yaşamı kendi bakış açısından irdeler ve düşünce sistemleri inşa eder. Bu bağlamda felsefi düşünce yaşamın birçok alanında bilgi üretmiş ve birbirlerinden etkilenen düşünürler bilgi havuzunu durmaksızın doldurmuştur.

Bu parçada felsefi düşüncenin;

I. Yığılımlı ilerleme

II. Sorgulayıcı olma

III. Merak etme

IV. Refleksif olma

özelliklerinden hangilerinden söz edilmiştir?

A) I ve II

B) II ve III

C) III ve IV

D) I, II, ve III

E) I, II, III ve IV

Çözüm:

Parçada felsefenin hangi özelliklerinden söz edildiğini bulmamız istenmektedir. Verilen özellikleri tanımlayalım.

I. Yığılımlı ilerleme- Felsefi düşüncenin birbirini etkileyen ve bu etkileşimle ilerleyen bir niteliğe sahip olmasını ifade eder.

II. Sorgulayıcı olma- Bir amaca yönelik, soruları sistemli bir şekilde sorarak anlamaya çalışma ve gerçeğe ulaşma çabasıdır.

III. Merak etme- Bilim ve felsefenin temelinde yer alan, zihni harekete geçiren bilme isteğidir.

IV. Refleksif olma- Düşüncenin kendine (kendini konu edinmesi) veya başka bir düşünceye yönelmesi refleksiyondur.

Parçada felsefenin zihni harekete geçiren bir bilme isteği olduğu belirtildiği için merak etme özelliğinden söz edilmiştir. Filozofun kendi bakış açısıyla yaşamı irdelediği ve felsefenin insanın yeni sorulara açılan penceresi olduğu belirtildiği için sorgulayıcı olma özelliğinden söz edilmiştir. Parçanın sonunda felsefi düşüncenin yaşamın birçok alanında bilgi ürettiği, birbirlerinden etkilenen düşünürlerin bilgi havuzunu doldurduğu belirtildiği için yığılımlı ilerleme özelliğinden de söz edilmiştir. Bu nedenle doğru cevap I, II ve III yani D seçeneğidir.

Parçada düşüncenin kendisine ya da başka bir düşünceye yönelmesi yani felsefenin refleksif özelliği ile ilgili bir açıklamaya yer verilmemiştir.

Cevap: D

9. Bir öğretmen felsefe dersinde yedi öğrencisini, yedi farklı filozofun varlık felsefesi görüşlerini sınıfta anlatmaları için görevlendirir. Bu yedi filozofun her birinin varlık hakkındaki görüşleri birbirlerinden farklıdır. Araştırma yapan öğrenciler, bir sonraki ders filozofların görüşleri ile ilgili edindikleri bilgileri sınıfta arkadaşlarına anlatırlar.

Öğretmenin farklı görüşlere sahip filozofları ödev vermesi, öğrencilerinin felsefenin işlevlerinden daha çok hangisini kazanmalarına yardımcı olabilir?

A) Öğrencilerinin araştırma becerilerini geliştirir.

B) Öğrencilerinin olaylara farklı açılardan bakmalarına katkı sağlar.

C) Öğrencilere toplum içinde fikirlerini ifade etme becerisi kazandırır.

D) Öğrencilerinin sahip oldukları görüşlerinde kararlı olmalarını sağlar.

E) Öğrenciler, farklı filozofların görüşlerini öğrenerek bilgi seviyelerini arttırır.

Çözüm:

Parçada bir öğretmenin, yedi farklı öğrencisine ödev olarak yedi farklı filozofun görüşlerini verdiği anlatılıyor. Ödev olarak verdiği yedi filozofun da varlık felsefesi görüşleri birbirinden farklıdır. Öğretmenin her öğrenciye farklı görüşlere sahip filozofları araştırma ödevi olarak vermesinin, hangi felsefe işlevini kazanmalarına katkı sağlayabileceği soruluyor.

A) Bu çalışma öğrencilerin araştırma becerilerine katkı sağlayabilir ancak felsefenin böyle bir işlevi yoktur.

B) Felsefenin önemli işlevlerinden bir tanesi, bireylerin olaylara farklı açılardan bakmasına yardımcı olmasıdır. Öğretmenin farklı görüşlere sahip filozofları ödev vermesi ve öğrencilerin bu görüşleri sınıfta diğer öğrencilere anlatacak olmaları bu işleve katkı sağlar. Aynı konu hakkında farklı görüşlerin olabileceğini anlamak, öğrencilerin diğer olaylara da farklı açılardan bakmasını sağlayabilir.

C) Öğrencilerin ödevlerini sınıfta sunmaları onların toplum içinde kendilerini ifade etme becerilerini geliştirir. Ancak felsefenin böyle bir işlevi yoktur.

D) Bir filozof kendi düşüncesini bile sorgular. Bu sorgulama sonucunda gerekli görürse düşüncesini değiştirebilir. Bu sebeple felsefenin, görüşlerde kararlı olmak gibi bir işlevi olamaz. Zaten öğrenciler kendi görüşlerini değil, filozofların görüşlerini sunacaklardır. Bu sebeple bu seçenek yanlıştır.

E) Öğrenciler, yedi farklı filozofun düşüncesini belki de ilk defa öğreneceklerdir. Bu da sahip oldukları bilgi seviyelerinde artış sağlar. Ancak felsefenin insanın bilgisini arttırma gibi bir işlevi yoktur.

Cevap: B

10. Felsefe, insan zihninin en temel ve karmaşık düşüncelerini ele alır ve bir düşünce disiplini olarak, insanların dünya hakkındaki kavrayışlarını derinleştirmelerine yardımcı olur. Felsefi düşüncenin özünde, insanın doğayı ve gerçeği anlama, açıklama ve yorumlama arzusu vardır. İnsanın dünya ve kendisi hakkında sorgulamalar yaparak, insanların kendi hayatlarına uygulayabilecekleri fikirlere de temel oluşturur. Felsefi düşünceler, insanların daha iyi bir hayat için neler yapabileceklerine dair bir rehberdir. İnsanların dünya hakkında daha geniş bir perspektif edinmelerine ve kendi hayatlarına anlamlı bir şekilde odaklanmalarına yardımcı olur.

Bu parça;

I. Felsefe doğruyu bulma yolunda düşünsel bir çalışmadır.

II. Felsefe, yalnızca varlıkların bilinmesine yönelik bir faaliyettir.

III. Felsefe hem kuramsal hem de pratik olarak yetkinleşmedir.

tanımlarından hangilerine dair bir açıklama içermektedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve III E) II ve III

Çözüm:

Parçada felsefenin insan zihninin en temel düşüncelerini ele aldığı, sorgulama yoluyla elde edilen bu düşüncelerin insanın hayatlarına da etki ettiği vurgulanmıştır. Öncüllerde yer alan felsefe tanımlarının hangilerine dair bir açıklamanın yer aldığına bakıldığında;

I. öncülde yer alan “Felsefe doğruyu bulma yolunda düşünsel bir çalışmadır.” tanımına yönelik bir açıklama bulunduğu söylenebilir. Çünkü parçada “Felsefi düşüncenin özünde, insanın doğayı ve gerçeği anlama, açıklama ve yorumlama arzusu vardır.” ifadesinde felsefenin doğruyu bulma çabası içinde olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca parçada felsefe bir düşünce disiplini olarak ele alınmıştır.

II. öncülde yer alan "Felsefe, yalnızca varlıkların bilinmesine yönelik bir faaliyettir." açıklaması parçada vurgulanan bir yargı değildir. Parçada insanın doğayı ve gerçeği anlama, açıklama ve yorumlama arzusundan söz edilmiştir. Ancak felsefe yalnızca buna ait bir çaba değildir.

III. öncülde yer alan “Felsefe, hem kuramsal hem de pratik olarak yetkinleşmedir.” tanımının parçada açıklaması yapılmıştır. Parçada felsefi düşüncenin insanların kendi hayatlarına katkısından söz edilmiş ve insanların kendi hayatlarına uygulayabilecekleri rehber olduğu vurgusu yapılmıştır.

Bu durumda parça I ve III. öncüllerdeki tanımların açıklamalarını içermektedir. Bu iki tanımın bir arada yer aldığı “D” seçeneği doğru cevaptır.

Cevap: D

11. Düşünmek zihnin dinamik bir biçimde etkinlik içinde bulunmasıdır. İnsan düşünme yoluyla bilgiyi anlamlandırır, açıklar, karşılaştırır, analiz eder ve sentezler. Düşünmek, insana mutlak bir gerçekliğe varabilme noktasında tam bir güvence vermeyebilir. Fakat yaşamın içinde insanın öznel bir kimlik kazanmasında yardımcı olabilir. İnsanın yaşama ve kendisine karşı farkındalık oluşturmasını kolaylaştırabilir. Bireye kendisini ve neyi bilip bilmediğini irdelemesi konusunda disiplin kazandırabilir.

Bu parçada düşünme ile ilgili vurgulanmak istenen yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akıl ilkelerine uygun bilgiler ortaya çıkarılmasını sağlar.

B) İnsanın sosyalleşmesinin en önemli aracıdır.

C) İnsanı hakikate ulaştıran kılavuz niteliğine sahiptir.

D) Öz bilinç durumunun geliştirilmesine olanak tanır.

E) İnsanın duygularını denetlemesine yardım eder.

Çözüm:

Parçada düşünmenin insan yaşamındaki önemi ve gerekliliği anlatılmış ve vurgulanmak istenen yargıyı bulmamız istenmiştir.

Seçeneklere bakalım;

A) "Akıl ilkelerine uygun bilgiler ortaya çıkarılmasını sağlar." Parçada insanın düşünme yoluyla bilgiyi kavradığı, karşılaştırdığı, analiz ettiği ve sentezlediği belirtilmiştir. Tabi ki insan bunları akıl yoluyla yapacaktır. Fakat parçada akıl ilkeleri (özdeşlik, çelişmezlik, üçüncü hâlin imkansızlığı ve yeter sebep) ile ilgili bir ifadeye yer verilmemiştir. Bununla birlikte düşünme ile ilgili vurgulanmak istenen de düşünmenin akla uygun olması değildir.

B) "İnsanın sosyalleşmesinin en önemli aracıdır." Parçada düşünmenin, insanın öznel bir kimlik kazanmasına yardımcı olacağı ifade edilmiştir. Fakat düşünmenin sosyalleşmenin (insanın yaşadığı toplumun kurallarını ve değerlerini öğrenme süreci) aracı olması ile ilgili bir vurgu yapılmamıştır.

C) "İnsanı hakikate ulaştıran kılavuz niteliğine sahiptir." Parçada düşünmenin insana mutlak bir gerçekliğe ulaşabilme noktasında tam bir güvence vermeyebileceği belirtildiği için bu seçeneğe ulaşılamaz.

D) "Öz bilinç durumunun geliştirilmesine olanak tanır." Parçada düşünmenin insanın yaşama ve kendisine karşı farkındalık yani bilinç oluşturmasını kolaylaştırdığı, bireye kendisini ve neyi bilip bilmediğini irdelemesi yani öz bilinç geliştirmesi noktasında disiplin kazandırdığı belirtildiği için doğru cevap D seçeneğidir.

Öz bilinç: Kişinin bilinci üzerine düşünmesi ve düşüncelerinde nelerin etkili olduğunu sorgulaması öz bilinç durumudur.

E) "İnsanın duygularını denetlemesine yardım eder."- Düşünme yoluyla insan duygularını düzenleyip denetleyebilir. Fakat parçada düşünmenin duygular üzerindeki etkisine ilişkin bir vurgu yapılmamıştır.

Cevap: D

12. Felsefeyi, herkesin kabul edeceği şekilde tanımlamanın, felsefenin ne olduğunu tam anlamıyla ortaya koymanın hiç de kolay bir şey olmadığı pek çok kişi tarafından onaylanır. Felsefeyi, herkesi tatmin edecek şekilde tanımlamanın yarattığı güçlüğü daha da arttıran başka bir büyük zorluk ise felsefeyle yeni tanışanların, ya felsefeyi tamamen esrarengiz bir hâle getirecek şekilde ona çok önemli, hatta abartılı roller biçmeleri ya da felsefeyi boş konuşmak, kıymetsiz, hatta tehlikeli bir uğraş alanı olarak görmeleridir. Sadece felsefeye yeni başlayanların değil, onunla uzun yıllardan beri uğraşanların felsefeyi kavrama biçimleri de farklılık gösterebilir. Bazıları bilimsel veriye dayanan olgulardan destek alan, kuramsal boyutu çok daha güçlü bir felsefeye değer verirken, bazıları etik, estetik ve siyaset felsefesi gibi pratik yönü daha güçlü bir felsefe arayışı içindedir.

Buna göre felsefe ile ilgili en kapsamlı yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefenin sadece kuramsal boyutunun değil, etik ve siyaset felsefesi gibi pratik yönlerinin de önem taşıması

B) Felsefeyle yeni tanışanların ona abartılı roller biçmeleri veya onu lafazanlık olarak görme eğiliminde olmaları

C) Felsefenin tam olarak anlaşılması ve kabul görmesi için net bir tanımının bulunmaması

D) Felsefenin bilimsel verilerden destek alması gerektiği yönünde farklı görüşlerin olması

E) Felsefenin gizemli bir alan olması ve insanların ona ulaşmak için bir çaba harcaması gerektiği düşüncesi

Çözüm:

Parçaya göre felsefeyle yeni tanışanların da onunla uzun süre uğraşanların da felsefeden ne anladıkları ya da ne aldıkları hem felsefenin özü ve doğası gereği hem de insanın öznel yapısı gereği hep farklılık göstermiştir. Soruda, parçada ele alınan sorunun en kapsamlı ifade edildiği yargıyı bulmamız istenmiştir.

A) Parçada felsefenin hem kuramsal boyutunu hem de pratik boyutunu önemli gören kesimlerin olduğundan söz edilmiş fakat bu yönlerin önemine değinilmemiştir. Bu nedenle bu seçenek olamaz.

B) Parçada felsefeyi gereğinden fazla önemli görme eğiliminde olan kimselerin olduğundan söz edilmiş fakat bu parçayı yansıtan en kapsamlı yargı olamaz.

C) Parçada genel olarak felsefenin tam olarak anlaşılacak ve kabul görecek bir tanımının yapılmasının güçlüğünden ve bu konudaki farklı yaklaşımların bu durumu pekiştirdiğinden söz edilmektedir. Bu nedenle parçayı ifade eden en kapsamlı yargı dolayısıyla doğru cevap C seçeneğidir.

D) Parçada bu yönde farklı görüşlerin olduğuna değinilmiştir fakat bu parçayı ifade eden en kapsamlı yargı olamaz.

E) Parçada felsefenin mistik bir alan olduğuna dair herhangi bir açıklama bulunmadığı için bu seçenek de doğru cevap olamaz.

Cevap: C

1. "Doğruyu bulma yolunda, düşünsel (idealist) bir çalışmadır." (Platon)

"Felsefe, ilkeler ya da ilk nedenler bilimidir." (Aristoteles)

"Felsefe, insanın gücü nispetinde eşyayı hakikati ile bilmektir." (el-Kindî)

"Felsefe her şeyi kuşatan bir ilimdir." (Fârâbî)

"Felsefe insanın, bütün var olanların hakikatini bilerek yetkinleşmesidir." (İbn Sînâ)

"Felsefe, kurallar koymak değil, ortak aklın özel yargılarını çözmektir." (I. Kant)

"Felsefe yolda olmaktır." (K. Jaspers)

Bu tanımlardan hareketle felsefeyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Konusu herkes için aynıdır.

B) Filozofların görüşleri subjektiftir.

C) Hayatın özünü ve anlamını sorgular.

D) Herkes için geçerli bir tanımı yoktur.

E) Felsefe her çağda farklı tanımlanmıştır.

2. Felsefe bir bilim dalı değildir. Fakat tüm bilimler, felsefenin merak, araştırma ve sorgulamaya dayalı bir etkinlik alanı olması sebebiyle felsefeden doğmuştur. Bilimlerde kesin cevaplara ulaşabiliyorken felsefede verilen cevaplar kişiden kişiye göre değişkenlik göstermektedir. Her insan kendi merakı doğrultusunda sorular sorup cevaplar bulmaya çalışır, bunu da en temel özelliği olan aklı sayesinde gerçekleştirir. İnsan aklı olmasaydı içinde yaşadığımız evrende hiçbir şeyin cevabını bulmak da mümkün olmayacaktı.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisinin önemi vurgulanmıştır?

A) Bilimin değerinin

B) Hoşgörülü olmanın

C) Rasyonel bir bakış açısının

D) Sınanabilir bilgiye ulaşmanın

E) Olgulara dayalı temellendirmenin

3. Felsefe dünyanın en iyi öğretmenlerinden biridir. İnsanlara bir fikrin dayandığı temelleri sorgulamayı ve eleştirel olmayı öğretir. Tutarlı ve rasyonel düşünmeyi sağlar. Yeni fikirler ürettikçe ve yenileriyle tanıştıkça insanların başka düşüncelere saygı duyma kabiliyeti artar. Bir kuyunun ağzında bağıran ve kendi yankısından başkasını duymayan insan için bu değerli öğretmenin öğrettiği hiçbir şey anlamlı hâle gelemez.

Parçada felsefenin bireye kazandırdığı özelliklerden hangisi öncelikli sayılmıştır?

A) Akılcı düşünme

B) Düşünceyi ifade etme

C) Farklı fikirlere açık olma

D) Özgün fikirler ortaya koyma

E) Bir fikrin gerekçelerini sınama

4. Sokrates'e göre felsefe, "Neleri bilmediğini bilmektir."

Platon'a göre; "Doğruyu bulma yolunda, düşünsel bir çabadır."

Fârâbî'ye göre; "Var olmaları bakımından varlıkların bilinmesidir."

Epiküros'a göre; "Mutlu bir yaşam sağlamak için tutarlı, eylemsel bir sistemdir."

Buna göre felsefe için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Felsefe bilgeliği sevme ve ona ulaşma çabasıdır.

B) Felsefenin ne olduğuna dair farklı görüşler vardır.

C) Ortaya konulan görüşler filozofların öznel görüşleridir.

D) Felsefede ulaşılan bilgiler bütün zamanlar için geçerlidir.

E) Felsefe insan yaşamını anlamlandırma çabasıdır.

5. Filozof "ben" yani kendisi olabilen insandır. Çoğunluğa uymaya çalışmak ve birlikte hareket etmek onun özüne aykırıdır. Kendisi olmaktaki amacı herkesin karşısında durmak değildir. Bilakis, herkesle aynı şeyleri düşünürken bile, o yine "ben"dir.

Parçada anlatılan "ben" **olma çabasında felsefi düşüncenin hangi özelliğine vurgu yapılmaktadır?**

A) Akılcı olma

B) Özgün olma

C) Tutarlı olma

D) Eleştirel olma

E) Düşünsel olma

6. Birçok uygarlığın düşünce sistematiği yaşamın anlamı, amacı ve iyi olana yönelmenin gereği ile ilgili farklı bakış açılarıyla doludur. Bu durum felsefi düşüncenin oluşumunda sadece Antik Yunan'ın değil, farklı medeniyetlerin katkılarının da olduğunu gösterir. Örneğin ahlaki değerler, inanç ve bilgelik konusundaki görüşleriyle İran, Hint ve Çin medeniyetleri; destanları, matematik, geometri ve astronomi gibi alanlardaki birikimleriyle Sümer ve Mısır medeniyetlerinin felsefenin gelişimindeki katkısı yadsınamaz. Fakat Antik Yunan filozofları tüm bu çalışmaları kendi düşünceleri ile akılcı bir biçimde yorumlamışlardır. Ekonomik olarak gelişmiş olmaları da sorgulamaya ayırabilecekleri boş zamanlarının olmasını olanaklı kılmıştır.

Buna göre felsefi düşüncenin ortaya çıkmasında;

I. Yüksek refah düzeyi

II. Rasyonel bakış açısı

III. Kültürel etkileşim

etkenlerinden hangilerinden söz edilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

7. Antik Yunan, kent devletleri arasında diğerlerine göre büyük bir üretim merkeziydi. Bu sebeple komşu devletlerle hem ekonomik faaliyetlerde bulunuyorlar hem de bilgi paylaşımı yapıyorlardı. Ekonomik faaliyetlerinin bir getirisi olarak da refah seviyeleri yüksekti, böylece temel ihtiyaçlarını giderecek faaliyetlerin dışındaki alanlarla da ilgilenebiliyorlardı. Bulundukları bu ortam kendilerini rahat bir şekilde ifade etmelerine olanak veriyordu. Düşüncelerini paylaştıkları ve tartıştıkları meydanlarda, olaylara mantığa dayalı çözümler bulmaya çalışıyorlardı. Çünkü masalsı hikayeler ve inançlar artık onların meraklarını karşılamaya yetmiyordu.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi felsefenin Antik Yunan'da ön planda olmasının nedenlerinden biri değildir?

A) Demokratik ve özgür bir ortama sahip olmaları

B) Coğrafi konumları itibariyle ticaret ve kültür alışverişine açık olmaları

C) Antik Yunan'da yaygın olan dini inanışların insanları yeni arayışlara yöneltmesi

D) Olayların mitoloji yerine akıl ve gözlemle açıklanmaya başlanması

E) Düşünmeye ayıracak vakitlerinin fazla olması

8. Bir düşünme etkinliği olan felsefenin etimolojik kökeni Eski Yunanca "philosophia" kavramına dayanır. Felsefenin kelime anlamı bilgelik sevgisidir. Ancak gündelik yaşamda asıl anlamının dışında pek çok farklı anlamda kullanılmaktadır.

Buna göre aşağıda verilen cümlelerin hangisinde felsefe kelimesi asıl anlamıyla kullanılmıştır?

A) Ailemizin felsefesi her daim iletişimde olmaktır.

B) Çok çalışıp çok kazanmak benim hayat felsefemdir.

C) Felsefe, doğruyu bulma yolunda düşünsel bir çabadır.

D) Derslerde başarıyı getiren felsefe, sürekli yeni şeyler öğrenmektir.

E) Okulumuzun felsefesi, öğrencilerimizi en iyi liselere yerleştirmektir.

9. Felsefe, noktası konulmamış bir cümledir. Tamamlanmamış olması, onun gereksiz olduğu anlamına gelmez. Bu durum, bilginin sonsuzluğu karşısındaki sürekli bir uğraşın göstergesidir. İnsanlığı bugüne getiren kazanımlar da bu bitimsiz çabanın eseridir.

Parçada anlatılanlar aşağıdaki felsefe tanımlarından hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Felsefe, yolda olmak demektir.

B) Felsefe ilk nedenlerin bilimidir.

C) Felsefe, neleri bilmediğini bilmektir.

D) Felsefe yapmak doğru düşünmektir.

E) İnsanın gücü ölçüsünde varlığın hakikatini bilmesidir.

10. "İnsan ne gencim diye felsefeyle uğraşmayı geciktirmeli, ne de yaşlandım diye felsefeyi bir tarafa bırakmalıdır. Çünkü ruh sağlığı söz konusu olunca hiçbir yaş ne fazla gençtir, ne de fazla yaşlı."

Epiküros'un bu sözünden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Felsefe insanın zamansız etkinliğidir.

B) Felsefe insanı ruhsal açıdan besleyen bir uğraştır.

C) Felsefe ile uğraşmak insanın akıl sağlığı için yeterlidir.

D) Felsefe insanın yaşamının her evresinde yer almalıdır.

E) İnsan için ruh sağlığını korumak her yaş için önemlidir.

1. Binlerce yıl önce alet edevat, beslenme ve savunma için ne kadar yaşamsal ise şimdi de bilgi aynı oranda yaşamsaldır. Bilginin bu kadar değerli olması ve bu alandaki gelişmeler uzmanlaşmayı da beraberinde getirmiştir. Peki uzmanlaşma dediğimizde ne anlamalıyız? Bilgi türlerinin çeşitlenmesini ve farklı bilgi türleri üzerinde çalışan insanların yetkinliklerini elbette. Doğa bilimleri kendi aralarında uzmanlık alanlarına ayrıldığı gibi bir bilim alanıyla uğraşan her insan da o alanın uzmanı olamaz. Fizikle ilgilenen her insan fizikçi değildir, o insanı uzman kabul etmek için fizik alanında çalışmalar yapması, mevcut bilgileri geliştirmeye ya da değiştirmeye yönelik araştırmalar yapması beklenir. Bulunduğumuz çağda felsefe alanında da uzmanlaşma görülür. Benzer şekilde felsefeyle uğraşan birine filozof demek için de o insanın aklın süzgecinden geçirdiği özgün görüşler geliştirmesi, felsefe tarihine yeni bakış açıları kazandırması yani felsefe tarihi öğrenmenin dışında "felsefe yapması" beklenir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Üniversitede felsefe bölümü okuyan öğrenciler mezun olduğunda filozof sıfatını kazanır.

B) Bilimsel gelişmeler bilim insanları arasındaki çatışma ve rekabetin sonucunda ortaya çıkar.

C) Felsefe yapan birey eleştirel ve rasyonel bir tavır takınan üretken kişidir.

D) Bilginin öncelendiği günümüz dünyasında en önemli bilgi türü bilimsel bilgidir.

E) Çağdaş dünyada bilgi, sonuçları sebebiyle evrensel olma özelliğini kaybederek ulusallaşmıştır.

2. Filozof sistemini oluştururken temel bir ilke ve belli kavramları kullanır. "İdea" denince Platon'u, "Töz" denince Aristoteles'i hatırlarız. "Geist" Hegel felsefesinin temel kavramıdır. Biz insanlar kavramlardan yola çıkar, diğer kavramlarla bağlar kurar ve filozofun fikirlerini anlamaya çalışırız. Bu anlama çabası felsefe dışındaki alanlarda da bu şekilde gerçekleşir. Bu bizim doğal eğilimimizdir.

Parçada vurgulanmak istenen asıl düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefe düşüncenin yeniden ele alınmasıdır.

B) Düşünme kavramlar arasında ilişki kurmaktır.

C) Kavramlar felsefi sistemlerin temelini oluşturur.

D) Kavramların açıklanması felsefenin temel görevidir.

E) Düşünmenin temeli kavramların kaynaklarını bilmektir.

3. I. İnsanın kendisi hakkındaki farkındalığıdır. Sorgulayıcı zihin durumudur. İnsanın öğrenme sürecini kendisinin değerlendirebilmesidir.

II. İnsanın kendisi ve çevresi hakkındaki farkındalığıdır. İnsan var olan bilgileri birleştirir, bilgiler arasında bağlantı kurar ve bu sayede insan yaşadığı dünyaya yabancı kalmayarak kendisinin ve evrenin farkına varır.

III. İnsanın kendisiyle ve çevresiyle amaçlı yönelimi ile kurduğu bağ sonucu edindiği verilerdir. Aynı zamanda bir açıklamadır ve her açıklama bir şeyin ne olduğunu söylerken ne olmadığını da söylemeyi içerir.

Buna göre tanımları verilen kavramların doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilinç - Öz bilinç - Bilgi

B) Öz bilinç - Bilgi - Bilinç

C) Bilgi - Bilinç - Öz bilinç

D) Bilgi - Öz bilinç - Bilinç

E) Öz bilinç - Bilinç - Bilgi

4. Bilme eylemi insanı ömür boyu yanında olacak mükemmel bir yardımcıya kavuşturur. Bu yardımcı güvenli sığınağında birikir, güçlenir ve hatırlayıp onu kullanmanızı bekler. Bilmek dinamik bir süreçken hatırlandığında elimizi güçlendirecek olan yardımcı statiktir. Ancak insanı bilge kılan şey, hatırlanmayı bekleyen birikimler ya da onları edinmemizi sağlayan eylem değil, bu süreçteki mücadelenin devamlılığıdır. Süreç yorucudur ancak bilgiyi seven insan, bu bitmeyen dinamizmden yorulmak şöyle dursun, büyük bir haz duyacaktır.

Parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Bilgi insanlara pratik hayatta fayda sağlar.

B) Hatırlama malzemesi olan bilgi yığınsaldır.

C) Bilgi sahibi olabilen insanlar bilgeliğe ulaşır.

D) Bilme eylemi dinamik, ürünü olan bilgi statiktir.

E) Bilgelik bilme eyleminin sürekliliğinin sonucudur.

5. Eleştirel düşünmek, özgün düşünsel ürünler ortaya çıkarmak belli bir süreç ister. MÖ 6. yüzyılda Antik Yunan'da düşünürler zamanlarının çoğunu evreni, yaşamı ve insanı rasyonel bir biçimde sorgulayarak geçirmişlerdir. Çünkü bu dönemde Yunan kentleri, bulundukları jeopolitik konumları, yaptıkları tarım, ticaret ve denizcilikle birlikte oldukça varlıklı yaşam olanaklarına kavuşmuştur.

Bu parçada felsefenin ortaya çıkışına etki eden faktörlerden hangisi vurgulanmıştır?

A) Yüksek refah düzeyi

B) Kültürel etkileşim

C) Özgür düşünce ortamı

D) Merak etme

E) Demografik yapı

6. Felsefenin en önemli probleminin, felsefenin ne olduğu problemi olduğu söylenebilir. Felsefeyle ilgilenen birinin felsefeyi anlamasında, filozoflar tarafından ileri sürülen çeşitli düşünceleri ve sistemleri tanıması şüphesiz belli ölçüde faydalı olur ancak bu, felsefe yapmak için yeterli değildir. Yaptıkları işin kendisinde bazı ortak özellikler olsa da filozofların; farklı zaman ve kültürlerde, farklı amaç ve işlevlerle farklı felsefeler ürettikleri görülür. Bu durumda önemli olan, felsefe yapmanın kendisinin öğrenilmesidir. Bu anlamda Kant'ın şu ünlü sözünü her zaman akılda tutmak gerekir: "Felsefe değil, felsefe yapmak öğrenilebilir."

Parçada vurgulanmak istenen temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefi düşüncenin üzerinde yaşanılan çağın önemli etkisi vardır.

B) Felsefe için daha önemli olan öznel düşüncenin üretilebilmesidir.

C) Felsefe kendinden önceki düşünce sistemlerinin üzerine kurgulanır.

D) Felsefi düşüncelerin öğrenilmesi filozoflar aracılığı ile mümkündür.

E) Felsefe filozofların ürettiklerinin bir sonucu olarak varlığını sürdürür.

7. Çocuklar ve gençler, yetişkinlere nispeten daha çok soru sorarlar. Çocuklar çoğunlukla etrafında olup biteni anlamak için; gençler ise doğru ve yanlışı ayırt ederek kendi doğrularını oluşturmak, özgür kararlar alabilmek için bunu yaparlar. Bu çabaları sonucunda sorular yönelttikleri bazı yetişkinlerden "Her zaman her şeyi bilmek iyi değildir.", "Ne kadar az bilirsen o kadar mutlu olursun." gibi cevaplar alabilirler. Ancak sorgulamaktan vazgeçmek demek hakikatten uzaklaşmak demektir. Bu nedenle hakikati bulma çabası içinde olan filozofun en temel tavrının sorgulama olduğunu söyleriz. Çocukların ve gençlerin merak içindeki bu durumlarını filozoflara benzetebiliriz. Bu nedenle farklı bakış açıları oluşturabilmek, doğruya ulaşmak, bilgiyi çoğaltmak, hoşgörüyü yerleştirmek isteyen toplumların, gençlerin çabasını takdir ve teşvik etmesi faydalı bir yaklaşım olacaktır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi bakış açısına sahip bireylerin özelliklerinden biri olabilir?

A) Doğru bulduğu bilgileri her koşulda savunmak

B) Toplumsal kuralların çizdiği çerçevede düşünmek

C) Yetişkinlerin deneyimlerini rehber edinmek

D) Yanılıyor olma ihtimalini göz önünde bulundurmak

E) Diğer insanlara karşı kişisel çıkarlarını korumak

8. "Başlıca felsefi sorunların hepsi, yüzyıllar süren tartışmalardan sonra bugün hâlâ tartışma konusu edilmektedirler ve bu konularda herhangi bir kesin çözüme de yaklaşılmış değildir. Yirminci yüzyılda filozof Ludwig Wittgenstein şöyle yazmaktadır: İnsanların felsefenin hiçbir gelişme kaydetmediğini ve bir zamanlar Antik Yunanlıların kafasını kurcalayan sorunların bugün bizler için de problem oluşturduğunu söylediklerini duyarsınız. Ama bunu söyleyen insanlar bunun neden böyle olması gerektiğini anlamıyorlar. Bunun sebebi dilimizin hep aynı kalmış olması ve karşımıza hep aynı sorunları çıkarıyor olmasıdır… 'Filozoflar "gerçeğin" anlamına Platon'dan daha çok yaklaşmış değillerdir' diye okumuştum. Ne olağanüstü şey! Platon'un bu denli yaklaşabildiği şey ne kayda değer! Ya da bizim daha öte yaklaşamadığımız şey! Yoksa Platon çok mu akıllıydı!"

A. Kenny'nin *Antik Felsefe* adlı eserinden alınan parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Felsefede sorular değil bu sorulara verilen cevaplar değişmektedir.

B) Dilin analizinin yapılması felsefi problemlerin çözümünü mümkün kılacaktır.

C) Felsefi sorunların aynı kalmasının temel sebebi dilde değişimin olmamasıdır.

D) Filozoflar İlk Çağ'dan günümüze kadar aynı felsefi problemlere cevap aramışlardır.

E) Antik felsefe dönemi insanlarının sorunları günümüz insanlarının sorunlarıyla aynıdır.

1. Yunanca “philasophia” (bilgelik sevgisi) anlamına gelen felsefe; bir şeyi bilmekten, bilgiyi elde etmekten çok bilginin peşinde olmayı ve onun arayışında olmayı ifade eder. Felsefenin ortaya çıktığı dönemde düşünürlere verilen isim “sophos” yani bilgedir. Pythagoras, bu kelimenin başına “phila” (sevgi, arayış) kelimesini getirerek kendisine sophos diyenlere karşı philosophos (bilgeliği seven) olduğunu belirtir. Filozof bu tavrıyla; felsefenin bilgiyle olan ilişkisini açıklamaya çalışmasının yanında bilgeliğin, bilgi ve kişilik yolunda yetkinleşme olduğuna işaret eder.

Buna göre felsefe için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Düşünce üreterek hakikati arama çabasıdır.

B) Sınırlı bilgilerle yetinmek gerektiğini bilmektir.

C) Bilmek için sorgulamak gerektiğini düşünmektir.

D) Bütün bilgilerin doğruluğundan kuşku duymaktır.

E) Yetkinliğe ulaşmanın mümkün olduğunu düşünmektir.

2. Öğrenci hocasına sordu:

- Hocam gerçek nedir?

- Bilmiyorum.

- Peki, insanın gerçeği bilmesi mümkün müdür?

- Gerçeği bildiğimi söyleyemem, çünkü gerçek sonsuz ve derin bir deneyimdir. Varoluşumu anlamlandırmak için ben de senin gibi yıllardır bu soruyu sorup duruyorum kendime. Ancak yılların verdiği birikimle şunu söyleyebilirim ki gerçeğe daha fazla yaklaştım. Ve şunu öğrendim ki gerçek; sürekli olarak keşfettiğimiz bir arayıştır.

Aşağıdaki felsefe tanımlarından hangisi verilen parçadaki görüş ile örtüşür?

A) “Felsefe, insanın varlık hakkındaki düşüncesi ve bu düşünce üzerindeki düşüncesidir.” H. Ziya Ülken

B) “Felsefe, var olan olarak var olanı ve özü gereği ona ait olanları inceleyen bir bilimdir.” Aristoteles

C) “Felsefe, insanın gücü ölçüsünde var olanların hakikatini bilmesidir.” el-Kindî

D) “Felsefe hem bilgi hem de pratik olarak yetkinleşmedir.” İbni Sînâ

E) “Felsefe, yolda olmak demektir.” Karl Jaspers

3. Derste düşünceyi ortaya çıkaran etkenlerden söz eden bir öğretmen, öğrencilerine şöyle der:

- Zihni yeni arayışlara sürükleyen durum, bir şeyi dert edinmektir. Eğer insan bir şeyi dert edinirse onu çözmek için düşünür, sorgular, anlamaya ve öğrenmeye çalışır. Ardından harekete geçer ve sorular sorar.

Öğretmenin “dert edinme” **olarak ifade ettiği yönelim aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Soru sorma

B) Merak etme

C) Dogmatik olma

D) Problem çözme

E) Analitik düşünme

4. Felsefede “doğru” ile ilgili tartışmalar böylesine yoğunken felsefi sorulara yöneltilen cevaplar kesin bir doğruluk taşımaz. Ancak filozoflar doğruluğun olmazsa olmazını, yani tutarlılığı kullanmak zorundadır. Çünkü kendi içinde tutarlı olmayan bilgiler aşamalı olarak birbirine bağlanamaz ve bütünlük taşıyamaz.

Parçada felsefi bilginin tutarlı olmasının onu nereye taşıdığı söylenmektedir?

A) Sistemli olmaya

B) Eleştirel olmaya

C) Refleksif olmaya

D) Rasyonel olmaya

E) Yığılımlı olmaya

5. İnsanın diğer varlıklardan ayrılan önemli bir yanı vardır. Hayvanlar da eylemde bulunur ancak bunlar insan eylemlerinden farklı olarak akla değil varoluşsal başka durumlara bağlıdır. Yalnızca insan, varlığının amacını sorgulayabilir. Başına gelenlerin ne olduğunu ve neden olduğunu kavramak ister. Bu yüzden hem kendine hem doğaya yönelir, yöntemler geliştirir. Evreni ve kendini anlamak için gösterdiği çabanın temelinde de aynı şey vardır: Düşünmek. Bilginin ne olduğu, türleri, ona nasıl ulaşılabileceği, nasıl güvenilebileceği, elde edilen bilginin işlevselliği, toplumsal alanda uyulması gereken kuralların neler olduğu, neye güzel denebileceği gibi problemlerin kendisi de çözümü de düşünmekten geçer.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde düşünmenin payı olduğu söylenemez?

A) Bilginin değeri

B) Bilimsel yöntemler

C) Ahlaki normlar

D) Sanatsal kuramlar

E) İçgüdüsel davranışlar

6. Tümel bir bilgi olan ve her şeyi kuşatan hikmet, bütün var olanların esasını bilmektir. Felsefenin böyle bir iddiası yoktur. Onun işi yalnızca bilgiyi sevmektir. Felsefe her şeyi bilmenin ya da hikmete ermenin değil; ona özlem duymanın, yakın olmanın, bir nevi sevdasının peşinden koşmanın derdindedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi hikmet ve felsefe ilişkisine uygun bir ifade değildir?

A) Felsefe, hikmetin kıyısız denizinde yol alan bir kaptandır.

B) Felsefe daima hikmete ait bilgi hazinesinin peşinde olacaktır.

C) Hikmet sonsuz bir yol, felsefe ise o yolun daimî koşucusudur.

D) Hikmet, felsefeye var olanların esasını aktaran bir öğretmendir.

E) Felsefe, hikmet kütüphanesinin merakı dinmeyen okuyucusudur.

7. A. Cevizci *Felsefe Tarihi* adlı eserinde “Mısırlı, elbette ateşin çok faydalı bir alet olduğunu biliyordu. Çünkü onun tuğlalarını sertleştiren, evini ısıtan; camın, çeşitli metallerin ortaya çıkışını sağlayan şey, ateşti. Mısırlı ateşle bütün bunları başarıyla yapar; ama çoğunlukla pratik hayatını idame ettirmesini mümkün kılan sonuca ulaşmakla yetinir. Yunanlı ise burada kalmaz; bir üst düzleme yükselerek, tuğla ocağındaki, kalpteki, güneşteki ateş olarak, bir ve aynı şeyin bu kadar farklı şeyi neden ve nasıl yaptığını sormaya geçer. Buraya geçtiği zaman da doğallıkla ateşin doğasının ne olduğu, ateş olarak onun temel özelliklerinin ne olduğu sorusuna, ateşin özünü araştırmaya geçmiş olur. İşte Yunanlıların bilim ve felsefede attığı dev adımı oluşturan şey, bu geçiştir yani daha yüksek genellemelere doğru gerçekleştirilen ilerlemedir.” der.

Parçada felsefenin Antik Yunan’da başlama nedenlerinden hangisi üzerinde durulmuştur?

A) Bireysel fikirlerin oluşması ve özgürce ifade edilebilmesi

B) Farklı kültürlerle etkileşim sonucu bilgi birikiminin oluşması

C) Pratik yaşamı devam ettirmeye yönelik kaygıların bulunması

D) Tek tek olgularla yetinmeyip, bilmek amacıyla bilmeye yönelmesi

E) Doğa olaylarının doğal nedenlerle açıklanması gerektiğinin düşünülmesi

8. Herkesin yolcu bileti cebinde, gemide olanın da karada bekleyenin de. (I) Dalgalı bir denizin bilinmezliğine karşı, yepyeni arayışlara (II) doğru yola çıktınız. Ama geminin yönü doğru, kaptanın pusulası çalışıyor. (III) Güvertedeki kalabalık tek bir ağız olmuş bağırıyor: “Haydi yelkenler fora!” Siz bu gürültülü kalabalıktan uzaklaşabilir, kendi kamaranıza geçebilir ve bütün sesleri susturup kendi şarkınızı (IV) söyleyebilirsiniz.

a. Öznel olma

b. Merak etme

c. Evrensel olma

d. Rasyonel olma

Parçada geçen benzetmeler felsefi düşüncenin öncüllerde verilen özellikleriyle eşleştirildiğinde doğru sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

A) I-a, II-b, III-c, IV-d

B) I-a, II-c, III-d, IV-b

C) I-c, II-b, III-d, IV-a

D) I-c, II-b, III-a, IV-d

E) I-d, II-c, III-a, IV-b

9. Soru sormak insanın doğasında vardır. İnsanlar merak edip sorguladığı için çağımızın bilgi, bilim, teknoloji vb. konularda geldiği nokta muazzamdır. Sorular her türlü konuyla ilgili olabilir ve her bir konu hakkında farklı alanlar farklı türde soru sorar ve soruları cevaplamaya çalışır. Gündelik yaşamın içinde karşılaştığımız bir haksızlık konusunda neye ne kadar hakkımız olduğuna ilişkin sorduğumuz soruyu siyaset bilimi yasalar çerçevesinde ele alır. Ancak siyaset felsefesi hakkın ne olduğuna, adaletin ne olduğuna yönelik daha derinlikli görüşler üretme gayretindedir. Bu yüzden felsefe sorusunun mahiyeti de biçimi de kendine özgüdür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefe sorusunun özelliklerinden biri olamaz?

A) Kavrama yönelik bir sorgulamayı işaret eder.

B) Teorik alanın sorununu çözmeye çalışır.

C) Olgusal olarak sınanabilir cevaplar içerir.

D) Ele aldığı konunun ayrıntılarına yönelir.

E) İçeriği ve yapısı bakımından özgündür.

1. Yüzme bilmeyen birinin bir havuzda cankurtaran olarak görevlendirilmesi kabul edilemez. Ancak kişi yüzmeyi öğrenir ve bu konuda yeteri kadar yetkinleşirse cankurtaran olabilir. Benzer şekilde felsefe tarihi hakkında bir fikri olmayandan felsefeye ilişkin bir bilgi öğrenilemez. Felsefi bakış açısını içselleştirip özgün görüşler geliştirmeden de felsefi bir tartışmaya girilemez. Felsefi bir tavra sahip olmayan biriyle "Güzel nedir?" sorusu üzerine bir tartışma yürütmek iyi ihtimalle amacına ulaşmaz. Daha kötü bir senaryo olarak da bu kişi güzele ilişkin öğrenilmiş ve dogmatik bilgisini kabul ettirmek adına tartışmayı tatsız bir boyuta taşıyabilir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Felsefenin kişinin kendisini tanımasına olanak sağladığına

B) Felsefenin kişiye, kendine özgü fikirler elde etmesinde yardımcı olduğuna

C) Felsefi bilgilere sahip olmak için felsefe tarihini bilmek gerektiğine

D) Felsefi yaklaşıma sahip olmayanlarla fikir tartışmasına girilmemesi gerektiğine

E) Felsefi tavra sahip olmayanların fikirlerini değiştirme konusunda esnek olmadığına

2. Hayatın anlamı ve amacını sorgulayan felsefi düşünce, yaşam boyu bizimledir. Bildiklerimizi anlamlı kılan tüm yetenekler ondadır. Onun hayret ve merakından aldığımız payla, çevremizdekileri tam olarak fark ederiz. Böylece olağan olanın dışına çıkar ve her gün gördüğümüz şeylere yeni bir gözle bakarız. Onun sayesinde sadece bilgiye ve varlığa değil, kendimize yönelik bakışımız da değişir. Başka bireylerle olan etkileşimimiz yanında, kendimizle olan iletişimimiz de güçlenir.

Parçada anlatılanlar aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt niteliğindedir?

A) Felsefenin işlevi nedir?

B) Felsefenin amacı nedir?

C) Felsefenin anlamı nedir?

D) Felsefenin problemleri nelerdir?

E) Felsefi düşüncenin özellikleri nelerdir?

3. İnsanlar iletişim kurarken kullandıkları dili geliştirip umut kırıcı olmaktan vazgeçtiğinde ya da kişi hatalarını kabul etmenin gerçek öğrenme olduğunu ayırt ettiğinde dünya daha çok gelişecektir. Kendi sunduğumuz ve kesin olduğuna inandığımız bilginin üzerinde de ayrıntılı bir sorgulama yapmamız gerekmektedir. Bilginin doğru olması, insanların aynı fikirde olması mıdır? Düşünsenize, herkes sizin öne sürdüğünüz fikirlere katılıyor. Peki, bu durumda yanılmış olmaktan hiç korkmayacak mısınız?

Parçada vurgulanmak istenen asıl düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akılcı olmayan hiçbir fikir sağlam temellere dayanmaz.

B) İnsan kendi bilgisini ayrıntılı biçimde temellendirmelidir.

C) Herkes tarafından uzlaşı sağlanan bilgilere ulaşmak zordur.

D) İletişim dilinin yüreklendirici olması dünyayı değiştirecektir.

E) Düşüncenin sorgulanması insanı doğru bilgiye götüren yoldur.

4. Felsefe insan hayatının önemli bir parçasıdır ve bireye olumlu katkılarda bulunur. İnsan merak eden, araştıran, sorgulayan ve en önemlisi düşünen bir varlıktır. Çevresindeki her şeyle ilgili bir şeyler öğrenmek ve bunları yaşamında kullanmak ister. Aslında bu bilme ve öğrenme isteği öncelikle kendine yöneliktir. Kendini tanımak ve neler yapıp yapamayacağını bilmek, düşünceleriyle çevresine katkılarda bulunmak, farklı insanların fikirlerini anlamak ve merkeze aklı yerleştirerek olay ve durumları analiz etmek insanın merakının sonucu olarak ortaya çıkar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefenin insana sağladığı faydalardan biridir?

A) Kamusal alanda demokrasi bilincinin yerleşmesi

B) Bilgiye dayalı toplumsal değişimlere olanak tanıması

C) Bireysel fikirlerin özgür düşünceyle biçimlendirilebilmesi

D) Toplumsal yapının unsurlarının rasyonel temellere dayanması

E) Farklı görüşlere hoşgörünün olduğu bir düzeni mümkün kılması

5. Sokrates'e göre felsefe, neleri bilmediğini bilmektir.

K. Jaspers'a göre felsefe, yolda olmaktır.

Bu tanımlardan hareketle felsefeyle ilgili aşağıdaki açıklamalardan hangisi yapılamaz?

A) Felsefe, insanın bilgisinin sınırlı olduğunun farkında olmasıdır.

B) Felsefe, ahlaki değerleri sorgulayan bir süreçtir.

C) Felsefe yapmak, açık fikirli olmayı gerektirir.

D) Felsefe, devam eden bir bilgi arayışıdır.

E) Felsefe yapmak, sürekli bir keşif anlamına gelir.

6. “Felsefe nedir?” diye sorduğumuzda, felsefe hakkında konuşmuş oluruz. Bu şekilde sorduğumuzda, felsefenin dışında bir konumda duruyoruz demektir. Oysa sorumuzun amacı, felsefenin içine girmek, içinde kalıp usulüne uygun davranmak, yani “felsefe yapmak”tır. Bu nedenle, sohbetimizin sadece doğru bir yönü olması yeterli değildir. Bu yön aynı zamanda felsefenin içinde hareket etmemizi sağlamalıdır.

Buna göre M. Heidegger'in görüşlerinden aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefe hakkında soru sormak, felsefe yapmaktır.

B) Felsefe yapmak için felsefenin dışında olmak gerekir.

C) Felsefe yapmak, felsefenin içinde hareket etmekten daha zordur.

D) Felsefenin dışında durmak, felsefe yapmaya engel değildir.

E) Sorularımızla felsefenin içinde kalmak felsefe yapmanın bir gereğidir.

7. “Açıkçası, felsefesiz yaşamak gözü kapalı yaşamaya çalışmak demektir. Üstelik gözümüzün gördüğü tüm nesneleri görmek ve bu yolla renklerin ve ışığın güzelliğini tatmanın verdiği keyif, felsefenin bulup ortaya çıkardığı nesnelerden edinilen bilginin verdiği sevinçle ölçülemez. Ahlakımızı düzenlemek ve bu dünyada yaşamımızı yönlendirmek için felsefe öğrenmek, adımlarımıza yol göstermek için gözlerimizi kullanmaktan çok daha gereklidir.”

Descartes'a ait bu parçada aşağıdaki yargılardan hangisi vurgulanmaktadır?

A) Felsefesiz yaşamak, sadece yüzeysel yaşamaktır.

B) Felsefe, yaşamın anlamını kavramak için gereklidir.

C) Felsefe duyularımızın varlığından daha çok gereklilik taşır.

D) Felsefe güzelliği farkettiren ve keyif veren bir yoldur.

E) Felsefe, insanların etik sorunlarla yüzleşmelerine yardımcı olur.

8. Öğretmenler, eğitimden, öğrencilerin başarısından ve eğitim sisteminin hedeflerinden bahsederler. Ancak aralarından biri, "Biz başarı derken öğrencilerin sınavlardaki notlarından mı bahsediyoruz, yoksa onların gerçek anlamda öğrenme ve gelişme süreçlerinden mi bahsediyoruz?" diye sorar, konuya farklı açılardan bakmaya başlar ve akıl süzgecinden geçirirse eğitim felsefesi yapmaya başlamış olur.

Buna göre "felsefe yapmak" **ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Bir konu veya kavram hakkında derinlemesine düşünmek

B) Farklı perspektifleri sorgulamak

C) Doğru ve yanlışın ötesinde daha geniş bir bakış açısıyla düşünmek

D) Varsayımlar üzerine spekülasyon yapmak

E) Eldeki bilgiye eleştirel bir tavırla yaklaşmak

9. “Filozof, soru sormaya tutkun bir kişidir. Bir ödevi yerine getirmenin verdiği hazla sorar- bol bol sorar. (Acaba filozofun cevapları soruları mıdır?) Filozofun diğer adı "soruşturucu" olmalıdır. Diplomatlık kadar filozofluktan uzak bir meslek yoktur. Diplomat, istediği cevapları sorarak öğrenmeye çalışan kişidir. Filozof ise sorularıyla tanınır.”

N. Uygur'a ait bu görüşte filozofların hangi özelliğinden bahsedilmiştir?

A) Eleştirel B) Meraklı C) Sorgulayıcı

D) Şüpheci E) Tutarlı

10. Felsefi sorular, evrensel konulara odaklanırken soyutlama, kavramsal analiz ve eleştirel düşünme becerilerini kullanarak geniş bir perspektif sunar. Bu sorular, insan doğası, gerçeklik, bilgi, ahlak ve varoluş gibi konuları derinlemesine incelemeyi amaçlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi bir soru olamaz?

A) Teknoloji insanın özgür iradesine engel olabilir mi?

B) Dijital sanatın estetik değeri nedir?

C) Biyogenetik alanındaki gelişmeler, insanın varoluşsal değerini nasıl etkiler?

D) Kent estetiği, insanların güzele ilişkin algısını nasıl şekillendirir?

E) Mekânsız ve zamansız çalışmanın verimlilik üzerindeki etkileri nelerdir?

1. “Nedir?” … Bu soru felsefenin temelidir. Felsefede bu soruya rasyonel bir bakış açısıyla cevap aranır. Doğru ve yanlışın, iyi ve kötünün, adaletin, güzelin, inancın ne olduğu soruları, en iyi yönetim biçiminin nasıl olması gerektiği, evrensel ahlaki ilkelerin olup olamayacağı gibi soruları beraberinde getirir. Felsefe bu gibi birçok soruya cevap arar ve filozoflar da birbirinden farklı hatta bazen birbirine karşıt cevaplar üretir. Dahası felsefenin misyonu da çağdan çağa hatta filozoftan filozofa değişiklik gösterir. Thales felsefeyle doğayı, Sokrates insanı anlamayı amaçlar. Benzer şekilde İlk Çağ'da felsefeden beklenen varlığı ve bilgiyi anlaşılır kılmasıyken Orta Çağ'da teolojiye hizmet etmesidir.

Bu parçadan felsefe ile ilgili;

I. Konu alanı çeşitlilik gösterir.
II. Genel-geçer cevaplar üretir.
III. Sorunlara akılcı bir yönelimle eğilir.
IV. Salt olgusal dünyanın dışına yönelir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

2. Anlama ihtiyacının en temel nedeni insanda bulunan merak etme özelliğidir. İçsel ya da dışsal herhangi bir olgunun, nesnenin, durumun merak edilmesinin temel koşulu ise onun farkına varmaktan geçer. Gökte parlayan cismin ya da üzerimize doğru koşan canlının ne olduğunu düşünmek için önce onun varlığına dair bir farkındalık geliştirmemiz gerekir. Sonrasında farkına vardığımız “o şey” ile ilgili birtakım düşünceler geliştirebiliriz. Ancak bu sürecin sonunda o düşünceye nasıl ulaştığımızı sorgulayabilmeye ya da haklı olup olmadığımıza ilişkin bir şüphe duymaya hak kazanırız. Tüm bunlar sayesinde hayatımızı kolaylaştıracak ya da merakımızı giderecek teorik bazı ürünler elde etmiş oluruz.

Bu parçada açıklaması yapılan kavramlar aşağıdaki seçeneklerden hangisinde doğru sırayla verilmiştir?

A) Bilinç - Bilgi - Öz bilinç
B) Bilgi - Bilinç - Öz bilinç
C) Bilinç - Öz bilinç - Bilgi
D) Öz bilinç - Bilgi - Bilinç
E) Bilgi - Öz bilinç - Bilinç

3. Felsefenin öznel bir bilgi alanı olması, felsefenin tanımının yapılmasında da kendini gösterir. Felsefenin tartışılamaz, herkesçe kabul gören bir tanımını yapmak neredeyse imkânsızdır. Felsefi tanımlar, aynı dönemde yaşamış filozoflarca bile farklı şekilde yapılmıştır. Her filozof kendi düşünce sistemini yansıtan bir tanım yapma gayretinde olmuştur. Bununla beraber düşünce tarihinde farklı dönem ve kültürlerde, o döneme özgü özellikler felsefe tanımlarını etkilemiştir. Örneğin; Orta Çağ'da felsefe ilahi hikmetle tanımlanmaya çalışılırken, Yeni Çağ'da bilimsel düşüncenin merkeze alınmasından ötürü bilime göre tanımlanmıştır. Tüm bu farklılıklar ise felsefi bilginin birikerek zenginleşmesini ve günümüze ulaşmasını sağlamıştır.

Parçaya göre felsefenin kesin bir tanımının yapılamayışının sebebi aşağıdakilerden hangisi olamaz?

A) Subjektif olması
B) Olgulara dayalı açıklamalar içermesi
C) Filozofların farklı bakış açılarına sahip olmaları
D) Farklı bilgi türlerinin etkisiyle gelişmesi
E) Yığılımlı ilerleme özelliğine sahip olması

4. Felsefenin Antik Yunan'da sistematik hâle gelmesinin nedenleri, farklı filozoflar ve felsefe tarihçileri tarafından farklı şekillerde açıklanmıştır. Bir teoriye göre, felsefenin sistemlilik kazanması Antik Yunan toplumundaki siyasi, sosyal ve kültürel değişimle ilgilidir. Diğer bir teoriye göre Antik Yunan'da bazı filozofların mitolojik anlatıların mantıksal açıdan açıklanamayan yanlarını sorgulamaya başlaması, bu açıklamaların doğru olup olmadığına dair şüpheleri farklı açıklamaların aranmasını tetiklemiştir. Felsefenin ortaya çıkış nedenleri üzerine yapılan bu tartışmalar, felsefi düşüncenin temelinde yer alan eleştirel yaklaşımı da yansıtmaktadır. Her ne sebeple olursa olsun, felsefenin ortaya çıkması, insanların dünya ve kendileri hakkında daha derinlemesine düşünmelerine olanak sağlamış ve insanlık tarihinin en önemli disiplinlerinden biri doğmuştur.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefenin ortaya çıkışı, yalnızca toplumsal değişimin bir sonucudur.
B) Yunan mitolojisinin sorgulanması, felsefenin doğuşuna etki eden en önemli faktördür.
C) Felsefe insanın varlığa yönelik, kapsamlı ve derinliğine düşünmesine imkân sağlamıştır.
D) Felsefenin demokratik değerlerle bağlantısı günümüzde tartışılmaya devam etmektedir.
E) Felsefe insanlar arasındaki iletişim ve etkileşimdeki artışın doğal bir sonucudur.

5. Felsefenin MÖ 6. yüzyılda Thales ile başladığı kabul edilir. Felsefenin temelini oluşturan düşünme etkinliği elbette Thales'ten önce başlamıştı ancak bu etkinliğin felsefi olmaktan uzak tarafları vardı. Gerçek anlamda "felsefi" diyebileceğimiz bir görüşte, o görüşün sahibi filozofun kendisinden önceki birçok farklı fikirden etkilendiği, bu fikirleri eleyerek ya da güçlendirmeye çalışarak kendi görüşünü ortaya koyduğunu kabul etmek gerekir. Bunun yanında düşünme etkinliğinin gündelik yaşamın kolaylaştırılmasının ötesinde teorik bir biçim alması, ele alınan konuya ilişkin görüşlerin belli bir düzene tabi olması, ele alınan konunun bütünsel bir bakışla açıklanmaya çalışılması, soru ve cevapların tüm insanlığı ilgilendirecek bir yapıya bürünmesi bugünkü anlamıyla felsefenin ortaya çıkışında etkili olmuştur.

Buna göre felsefi düşüncenin ortaya çıkışında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

A) İrdeleyici olma
B) Olguya dayanma
C) Evrensel nitelik taşıma
D) Sistemli bir yapı içerme
E) Pratik yaşamın ötesinde olma

6. el-Kindî, kadim filozofları saygıyla anmıştır. Çünkü o hiçbir kimsenin ya da ulusun kendi başına tüm hakikate erebileceğini düşünmez. Bu nedenle önceki filozofların görüşlerini incelemeyi, onları daha doğruya ulaşmada bir basamak olarak görmeyi uygun bulur. Çok önemli olmadığını düşündüğümüz, basit bir görüşün bile, geliştirilmeye müsait olması bakımından kıymetli olduğunu savunmuştur.

Bu parçada felsefi düşüncenin

I. Yığılımlı ilerleme
II. Refleksif olma
III. Rasyonel olma

özelliklerinden hangilerine değinilmiştir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I ve III

7. Platon'un *Devlet* diyaloğunda anlattığı mağara miti, politika ile ilgili düşüncelerinde temel bir öneme sahiptir. Bu önem, mağara mitinde anlatılan toplumsal duruma ve bilme biçimlerine ilişkin açıklamaların iç içeliği göz önünde tutulduğunda daha belirginleşir. Toplumsal durumun, insanların görüneni bilme imkân ve biçimlerine göre tarif edildiği ve belli bir bilme biçimine sahip kişilerin toplumu düzelten, değiştiren özneler olabileceği argümanları bir aradadır. Dolayısıyla, filozofun mağaranın içinden dışına çıkış sürecindeki epistemolojik boyut ile tekrar mağaraya dönüp mağaradakileri tüm yanılsamalardan kurtarmaya giriştiği politik boyut el eledir. İki alan, aslında tek bir anlayışın, yani politik bakışın farklı görünümleridir.

Parçada sözü edilen Platon'un görüşleri felsefenin hangi özelliği ile örtüşmektedir?

A) Eleştirellik
B) Evrensellik
C) Rasyonellik
D) Refleksiflik
E) Sistemlilik

8. Felsefi düşünce ortaya çıktığı kabul edilen tarihten itibaren kendine has bazı özelliklere sahip olmuştur. Bu, felsefeyi diğer bilgi türlerinden ayırmamızı kolaylaştırır. Mesela, felsefeyi bilimden ayıran bazı özellikler vardır. Bu özelliklere baktığımızda gözümüze çarpan en temel fark bilimin objektif olma özelliğidir. Bilim için objektif olma ne kadar hayati ise felsefe için de o derece imkânsızdır. Bu, felsefenin ruhuna aykırıdır. Bir filozof objektif olmanın değil sorgulamanın peşindedir. Filozof sorgular, sorgulamanın kendisini bile sorgular. Kant'ın tarihte aklı mahkemeye çıkararak aklın neyi, ne kadar bilebileceğini sorgulaması da yine bunun felsefe için ne kadar önemli olduğunu ortaya koyar.

Bu parçada vurgulanan felsefi düşüncenin özellikleri aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nesnel olma - Sorgulayıcı olma
B) Öznel olma - Rasyonel olma
C) Öznel olma - Refleksif olma
D) Nesnel olma - Refleksif olma
E) Öznel olma - Nesnel olma

1. I. Thales, Demokritos ve Empedokles doğa filozoflarıdır. Bu durumda Antik Yunan filozoflarının tamamı doğa filozofudur.

II. Sokrates gibi bilginin doğuştan geldiğine inanan Platon rasyonalist bir filozoftur.

III. Bilginin deney yoluyla edinildiğini savunan tüm filozoflar empiristtir. John Locke bu nedenle empirist bir filozoftur.

Örneklendirilen akıl yürütme biçimlerinin doğru sıralanışı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Analoji - Tümdengelim - Tümevarım

B) Tümdengelim - Tümevarım - Analoji

C) Tümevarım - Analoji - Tümdengelim

D) Analoji - Tümevarım - Tümdengelim

E) Tümevarım - Tümdengelim - Analoji

Çözüm:

Soruda öncüllerde verilen akıl yürütme biçimlerinin hangi seçenekte doğru olarak sıralandığının bulunması istenmektedir.

I. Örnekte tümevarımsal bir akıl yürütme yapılmıştır. Thales, Demokritos ve Empedokles'ten, yani tek tek filozoflardan hareketle Antik Çağ'ın bütün filozofları ile ilgili bir genellemeye gidilmiştir. Özelden genele doğru yapılan akıl yürütme biçimi tümevarımdır.

II. Örnekte benzetme yoluyla özelden özele doğru bir akıl yürütme yapılmış, Sokrates'ten hareketle aynı düşünceyi savunan Platon ile ilgili bir sonuca ulaşılmıştır. Bu akıl yürütme biçimi analoji olarak adlandırılır.

III. Örnekte bilginin deney yoluyla edinildiğini savunan tüm filozoflardan hareketle J. Locke ile ilgili bir sonuca ulaşılmıştır. Genelden özele doğru yapılan bu akıl yürütme biçimi tümdengelimdir.

Bu durumda doğru sıralama; Tümevarım, Analoji ve Tümdengelim şeklinde olmalıdır.

Cevap: C

2. Kesin yargı bildiren, doğru ya da yanlış değer alabilen cümlelere önerme denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir önermedir?

A) Bugün yağmur yağarsa geziye gidemeyebiliriz.

B) Bir an önce sana verdiğim görevleri yerine getir.

C) Kırmızı en dikkat çeken renktir.

D) Yılbaşında kar yağmış mıydı?

E) Keşke sınavlara daha fazla çalışsaydım.

Çözüm:

Açıklamada belirtildiği gibi, bir cümlenin önerme olabilmesi için; doğru ya da yanlış değer alabilmesi ve kesin bir yargı içermesi gerekir. Dilek-istek, ünlem, soru, emir cümleleri önerme değildir. Bu bilgilere göre seçeneklere bakalım;

A) "Bugün yağmur yağarsa geziye gidemeyebiliriz." olasılık bildirdiği için önerme değildir.

B) "Bir an önce sana verdiğim görevleri yerine getir." emir cümlesi olduğu için önerme değildir.

C) "Kırmızı en dikkat çeken renktir." cümlesi kesin yargı bildirdiği ve doğru ya da yanlış değer alabildiği için bir önermedir.

D) "Yılbaşında kar yağmış mıydı?" soru cümlesi olduğu için önerme değildir.

E) "Keşke sınavlara daha fazla çalışsaydım." İstek, dilek cümlesi olduğundan önerme değildir.

Cevap: C

3. Adam yaşama sevinci içinde
Masaya anahtarlarını koydu
Bakır kaseye çiçekleri koydu
Sütünü yumurtasını koydu
Pencereden gelen ışığı koydu
Bisiklet sesini çıkrık sesini
Ekmeğin havanın yumuşaklığını koydu
Adam masaya
Aklında olup bitenleri koydu
Ne yapmak istiyordu hayatta
İşte onu koydu
Kimi seviyordu kimi sevmiyordu
Adam masaya onları da koydu

Edip Cansever, Masa da Masaymış Ha

Şiire göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Varlığın hakikati kesin bir tanıma sığmayan çok boyutlu bir gerçekliktedir.

B) Varlık düşünce ve madde olmak üzere iki farklı gerçeklikten oluşur.

C) Algı öznel bir karaktere sahip olduğu için gerçeklik görecelidir.

D) İnsanın anlam arayışı yalnızca dilde varlık bulur.

E) Var olan her şey düşüncenin kendisidir.

Çözüm:

Edip Cansever bu şiirinde masayı gerçekliğin bir zemini olarak hayal etmiş ve varlığın soyut ve somut olmak üzere iki farklı formunu aynı masa üzerinde buluşturmuştur. Soyut gerçekliğin de sanki elle tutulan gözle görülen somut bir gerçeklik kadar var olduğunu, hayatımızın içinde olduğunu güçlü bir şekilde dizelerinde vurgulamıştır. Bu bağlamda düşündüğümüzde şiire uygun ifadenin hangi seçenek olduğu sorulmaktadır.

A) Seçeneğinde varlığın çok boyutlu olduğu şiirde verilmiştir fakat onun kesin tanımı yapılamayan bir özellikte olduğu şiirde geçmemektedir.

B) Yapılan açıklamaya uygun ifade B seçeneğidir çünkü burada varlığın iki farklı formu olan soyutluk (düşünce) ile madde (somutluk) bir arada verilmiş varlığın iki farklı gerçeklikten oluştuğu söylenmiştir.

C) Seçeneğinden hareketle şiire göre algının öznel karakterde olduğunu söyleyebiliriz fakat varlığın göreceli olduğuna dair bir düşünce şiirde bulunmamaktadır.

D) Seçeneği şiirsel söylemin kullandığı dili amaç olarak gören bir ifadedir. Hâlbuki dil bir amaç değil düşüncenin ifade aracıdır.

E) Seçeneğinde varlığın sadece düşünsel tarafı yani soyut yönüne vurgu yapılmıştır. Hâlbuki şiirde varlığın iki farklı gerçekliğine de açık bir şekilde vurgu yapılmıştır.

Cevap: B

4. Aristoteles'e göre haber kipi taşıyan yani hüküm veren, bir şeyin var olduğunu ya da var olmadığını bildiren yargılar veya önermeler bir doğruluk değerine sahiptir. Yargıların veya önermelerin var olmasıyla ortaya çıkan doğruluk, gerçekliğin bir fonksiyonudur ve gerçeklikle bir ya da ayrı olanı ifade etmek zorundadır. Örneğin "Bütün gezegenler yuvarlaktır." önermesi gerçekten gezegen ve yuvarlak birbirinden ayrılmaz olduğu için doğru değeri taşımaktadır. Kısacası bir yargı ya da önerme ona karşılık gelen olay, olgu veya özelliğin fiilen var olması koşuluyla doğrudur.

Buna göre doğru bir önermede olması gereken özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Özlü sözlerden oluşması

B) Felsefi tartışma üretmesi

C) Nesneyle örtüşüyor olması

D) Akla ve mantığa uygun olması

E) Çoğunluk tarafından kabul edilmesi

Çözüm:

Bu metinde Aristoteles'e göre bir yargının ya da önermenin nesnesine uygun olduğu sürece doğru değerine sahip olduğu anlatılmıştır. Soruda bizden doğru bir önermede olması gereken özelliği bulmamız istenmiştir. Seçeneklere bakalım;

A) "Özlü sözlerden oluşması" doğruluk için bir ölçüt değildir, parçada da bir karşılığı yoktur bu nedenle bu seçenek olamaz.

B) "Felsefi tartışma üretmesi" önermenin doğru olup olmaması için bir ölçüt olamaz ayrıca parçada da bu tür bir açıklama bulunmamaktadır.

C) "Nesneyle örtüşüyor olması" bir bilginin nesnesine uygun olduğu anlamına gelmektedir. Bir bilgi ya da önerme nesnesine uygunsa doğru, değilse yanlıştır. Çünkü bir bilgi ya da önermenin doğrulanabilmesi için varsayımların nesneyle örtüşmesi gerekmektedir. Doğrulanabilir olarak ifade edilen her görüş nesneye uygun olmalı ve gerçeklikle örtüşmelidir.

D) "Akla ve mantığa uygun olması" parçada doğru bir önermenin ölçütü olarak bu seçeneğe dair bir açıklama bulunmamaktadır.

E) "Çoğunluk tarafından kabul edilmesi" bir doğruluk ölçütüdür fakat parçada buna dair bir açıklama yapılmamıştır.

Cevap: C

5. Çevirisi yapılan bir metni, yazarın düşünce dünyasına sadık kalarak hakkıyla anlayabilir miyiz? Ya da, kendi dilimizde yazılan bir eseri okuduğumuzda onu yazarın vermek istediği mesaja uygun mu yorumluyoruz? Bu sorular farklı bir soru daha doğurur: Bir yazınsal eser yazarın ya da çevirmenin bakış açısına uygun anlaşılmak zorunda mıdır? Bu okuyucu açısından şart değildir. Bu durum hayal gücümüzü sınırlar. Ancak çevirenin sorumluluğu okuyucudan farklıdır. O kullanılan kavramları doğru karşılıkları ile bize verebilmeli, metnin mesajını tarafsız okumalıdır. Düşüncenin anlaşılması için dil tek dayanağımızdır ve çeviride dilin ögeleri olan kavramları doğru anlamamış ya da aktarmamış olmak esere yapılan büyük bir saygısızlık ve haksızlık olarak değerlendirilmelidir. Ancak okuyucunun metni kendi bakış açısıyla kendi dünyasına uygun şekilde anlamlandırması, yazarın görüşlerine katılması ya da karşı çıkması bir sakınca doğurmaz.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İyi ifade edilmiş düşünceler karşı argümanlar üretmez.

B) Felsefi bir eser, yazarın çağdaşları tarafından anlaşılabilir.

C) Düşüncenin aktarılmasında dilin doğru kullanımı önemlidir.

D) Bir görüş doğru iletilirse, herkes tarafından aynı şekilde anlaşılabilir.

E) Kendine özgü kavramlar barındırmayan bir eserin çevirisi yapılamaz.

Çözüm:

Parçada bir metnin çevirisinin yapılması ve anlamlandırılmasına ilişkin bir görüş verilmiştir. Parçaya göre çevirmen tarafsız şekilde çalıştığı metni yazarın görüşlerini en iyi iletecek şekilde çevirmeli, kişisel kanaat ya da beklentilerini işe koşmamalıdır. Ancak okuyucunun metni yorumlarken özgür olduğu belirtilmektedir. Soruda bizden parçada vurgulanan düşünceyi bulmamız istenmektedir. Seçeneklere bakalım:

A) Bir düşünceyi ne kadar iyi temellendirir ve aktarırsak o düşünceye itiraz ihtimali o kadar azalır, seçenekteki yargı bu anlamda nispeten doğrudur. Ancak parçada buna ilişkin bir açıklama bulunmadığından cevap olamaz.

B) Aksine, parçada eserlerin çevirisinin yapıldığı ve nasıl yapılması gerektiği belirtilmiştir. Çağdaşlar tarafından anlaşılabileceğine dair bir ifade de parçada yer almamaktadır.

C) Parçada yer alan "Düşüncenin anlaşılması için dil tek dayanağımızdır ve çeviride dilin ögeleri olan kavramları doğru anlamamış ya da aktarmamış olmak esere yapılan büyük bir saygısızlık ve haksızlık olarak değerlendirilmelidir." ifadelerinden dolayı vurgulanan düşünce budur.

D) Parçada "okuyucunun metni kendi bakış açısıyla kendi dünyasına uygun şekilde anlamlandırması, yazarın görüşlerine katılması ya da karşı çıkması bir sakınca doğurmaz" ifadesi kullanıldığından herkes tarafından aynı algılanacağı söylenemez.

E) Parçada çevirinin nasıl yapılacağından bahsedilmiş ancak hangi durumda çevirinin yapılamayacağına dair bir açıklamaya yer verilmediği için ulaşılamaz.

Cevap: C

6. Felsefi sorular hem olgulara hem de metafizik alana ait, olguların düzenliliğini değil onların arkasındaki ilk nedenleri sorgulayan sorulardır. Aynı zamanda ilk nedenlere gitmeyi amaçlayan ve durum tespitinin ötesinde var olan düzenin amaç ve yönelimini ortaya koyan sorulardır. İyi nedir? Güzellik nedir? Bilginin kaynağı nedir? İnsan niçin erdemli yaşamalıdır? Varlığın özü nedir? gibi. Felsefe, bu sorulara yanıt bulmak için akla dayalı temellendirmeleri kullanır.

Bu parçadan felsefi sorulara ilişkin aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

A) Öze ilişkindir.

B) Nelik sorularıdır.

C) Yanıtları gerekçelendirilir.

D) Rasyonel bir zeminde yanıtlanır.

E) Yanıtları olgusal verilere dayanır.

Çözüm:

Metinde felsefe sorularından bahsedilerek bazı özelliklerine değinilmiştir. Felsefî sorular, günlük ihtiyaçların dışındadır, kalıcıdır. Dil ile ortaya konur. Yanıtı akıl, düşünce ve mantıksal zeminde aranır. Refleksif düşünmenin ürünüdür. Öze ilişkin ve neliktir. İdeal olanı anlamaya yöneliktir. Genel niteliktedir. Bu yönleriyle bilimden ve bilimsel sorulardan ayrılır. Zira "Nasıl" sorusu bir olgu hakkında sorulduğunda olgunun görünür özelliklerinin tasvirine yönelir. Doğa bilimleri çoğu zaman bu türden soruları cevaplama gayretindedir. Bilimsel sorular sınırlı bir gerçekliğin bilgisine ilişkindir. Bu anlamda somut bir durumu anlamaya yöneliktir.

Bu bilgiler ışığında seçeneklere baktığımızda;

A) "Öze ilişkindir." Felsefi sorular bir şeyin temeline, temelinde yatan düşünceyi ya da olguyu anlamaya yönelik sorular sorar. Bu açıdan bu seçenek parçadan çıkarılır.

B) "Nelik sorularıdır." İyi nedir? Güzellik nedir? Bilginin kaynağı nedir? türünden sorular metinde de yer almaktadır. Bu seçenek de parçadan çıkarılır.

C) "Yanıtları gerekçelendirilir." Metnin son cümlesinden bu ifadeye ulaşılabilir. Zira gerekçelendirme bir temellendirme uğraşısıdır.

D) "Rasyonel bir zeminde yanıtlanır." Rasyonel zemin, akıl ve mantığın devrede olduğu yerdir. Felsefe sorduğu sorulara yanıtlar vermeye çalışırken tutarlılık, akıl ve mantık sınırlarında kalmaya özen gösterir. Metindeki son cümleden bu seçeneğin de çıkarılabileceğini görüyoruz.

E) "Yanıtları olgusal verilere dayanır." Yanıtları olgusal verilere dayanan alan bilimdir. Her ne kadar olgusal alana ilişkin sorular sorsa da felsefe yanıtlarını bu alanda olgusal verilere dayandırmaz.

Cevap: E

7. Herkes yaşam içinde soru sorar. O hâlde filozofun sorduğu soruların farkı nedir? İnsanın pratik yaşamın içinde eyleminden kaynaklanan soruları felsefi bir soru niteliğine sahip değildir. Bu sorular genellikle insanın yaşamını devam ettirebilmesini sağlayan gereksinimleri ile ilgilidir. Filozof ise bilmek istediği şeyi öncelikle kendisine sorar ve bu soruların anlamına yönelik derinlemesine sorgulamalar yapar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi bir soru değildir?

A) Var olmayan bir şeyi düşünmek mümkün müdür?

B) Mutlu bir yaşam sürmek isteyen insan nasıl yaşamalıdır?

C) Bir sanat eserinin güzelliğini belirleyen ölçüt nedir?

D) Eşitlik ideal düzeni sağlamak için yeterli koşul mudur?

E) İnsan neden yalnızken toplum içinde olduğundan farklı davranır?

Çözüm:

Parçada felsefi soruların gündelik yaşamdaki eylemlerden kaynaklanmadığı, filozofun sorduğu soruların insanın öncelikle kendine sorduğu, anlama yönelik derin sorgulamalar yaptıran niteliğe sahip olduğu belirtilmiştir. Bizden hangisinin felsefi soru olmadığını bulmamız istenmektedir.

Seçeneklere baktığımızda; A,B,C,D seçeneklerinde yer alan soruların derin sorgulama gerektiren pratik yaşamdaki eylemlerle ilgili olmayan, öncelikle kendimize sorduğumuz ve cevabı kendi bakış açımızı yansıtan sorular olduğu görülmektedir.

E seçeneğinde verilen “İnsan neden yalnızken toplum içinde olduğundan farklı davranır?” sorusu insanın davranışlarının sosyal etki sonucu değişmesi ile ilgili bir sorudur. Bu soru ile sosyal psikoloji alanı ilgilenmektedir. Bu nedenle bu soru felsefe sorusu değildir.

Cevap: E

8. Leonardo DiCaprio’nun başrolünde yer aldığı *Başlangıç* filminde rüyalar konusunda uzman bir grup hırsız, varlıklı kişilerin rüyalarına girerek onların en derin sırlarını öğrenir. Çeşitli yöntemlerle rüyalarına girdikleri bu insanlar rüyada olup olmadıklarını anlamazlar. Leonardo’nun canlandırdığı karakter ise yaşadığı olayın rüya mı gerçek mi olduğunu anlamak için bir yöntem geliştirmiştir. Küçük bir topacı vardır ve topacı çevirdiğinde topaç hiç durmadan dönüyorsa rüyada olduğunu anlamaktadır. Film mutlu sonla bitmek üzeredir ancak son karede çevrilen topacın hâlâ döndüğünü görürüz.

Metinde geçen olaylar hangi felsefe sorusuyla ilişkilendirilebilir?

A) Ortak estetik değerler var mıdır?

B) Evrensel ahlak ilkelerinden bahsetmek mümkün müdür?

C) Varlık var mıdır?

D) Doğru bilgi göreceli midir?

E) Evrende amaçlılık var mıdır?

Çözüm:

Metinde *Başlangıç* filminin konusundan ve son sahnesinden bahsedilmiştir. Leonardo DiCaprio’nun ve ekibinin insanların rüyalarına girmelerinden bahsetmesi ve son sahnede topacın hâlâ dönmeye devam etmesine vurgu yapması önemlidir. Çünkü topaç dönmeye devam ettiği sürece içinde bulunan anın gerçek mi yoksa rüya mı olduğu anlaşılmıyor, ama rüyadaki kişi bunun gerçek olduğunu düşünüyor. Filmdeki sahneden yola çıkarak kendi hayatımızı sorgularsak; yaşadığımız hangi olay gerçek hangisi rüya diye düşünebiliriz. Buradan yola çıkarak kendimize “Varlık var mıdır?” sorusunu sorarız. Bu nedenle doğru cevap “C”dir.

A) “Ortak estetik değerler var mıdır?” sanat felsefesi alanına ait bir sorudur. Parçada estetik değerlere ait bir açıklama bulunmamaktadır.

B) “Evrensel ahlak ilkelerinden bahsetmek mümkün müdür?” ahlak felsefesi alanına ait bir sorudur ve parça ile ilişkili değildir.

D) “Doğru bilgi göreceli midir?” bilgi felsefesine ait bir sorudur. Metinde bilginin kişiden kişiye değişmesiyle değil var olup olmamasıyla ilgili bir açıklama vardır.

E) “Evrende amaçlılık var mıdır?” varlık felsefesi alanına ait bir soru ancak metinde evrendeki amaçlılıkla ilgili herhangi bir açıklama yoktur.

Cevap: C

9. Felsefi sorular hayatı, kendimizi ve içinde yaşadığımız bu evreni anlamak için ihtiyaç duyduğumuz bilgilerin bir kısmına ulaşmamızı sağlayan sorulardır. Bu amaçla felsefe dışında bilim, din, sanat ya da teknolojiye dair sorular da sorarız. Fakat felsefi sorular olgusal olanın sınırlarını aşan, insan aklının ilkelerine uygun olarak bizi duyu verilerinin sınırlı yapısının ötesine taşıyan daha bütünsel nitelikli sorulardır.

Bu açıklama doğrultusunda aşağıdaki seçeneklerin hangisi felsefi bir soru niteliği taşımaz?

A) Seçim yaparken özgür müyüz?

B) Ahlaki eylemin amacı nedir?

C) Evrensel bir güzellik anlayışı mümkün müdür?

D) Beyin neden acı hissetmez?

E) İdeal toplum yapısı nasıldır?

Çözüm:

Soruda yapılan açıklamalarda, felsefi soruların olgusal olanın ötesine geçerek deney ve gözlem ile cevabına ulaşılamayan ve varlığın bütününü anlamaya dair sorular olduğu vurgulanmıştır. Seçeneklere baktığımızda "A, B, C ve E" seçeneklerindeki tüm soruların bu özellikleri taşıdığını görmekteyiz.

D seçeneğinde sorulan, "Beyin neden acı hissetmez?" sorusu ise tıp biliminin alanında olan ve deneysel olarak ortaya konmuş bir cevaba sahiptir.

Cevap: D

10. Bir düşüncenin felsefi görüş olarak kabul edilebilmesi için bazı ögelere sahip olması beklenir. Bu ögeler o düşüncenin belli bir sistemle ortaya konulduğunu gösterir ve o düşünceyi değerli kılar. Çünkü bir düşüncenin değerini sadece içeriği belirlemez. O içeriği elde ederken kullanılan yöntemler de içerik kadar önemlidir. Örneğin bilimsel bir teori ortaya koymak için bilimsel yöntemlerden yararlanmak gerekir. Yoksa ortaya koyduğunuz bilginin bilimsel bir dayanağı olmayacaktır. Felsefi görüşler için de bu böyledir. Mesela, ulaşmak istenilen sonuca varmak için tümevarım ve tümdengelim gibi yöntemlerin kullanılıp kullanılmadığına bakılabilir. Eğer bir felsefi görüş, bu örnekte olduğu gibi olması gereken özellikleri barındırmıyorsa gündelik dilden bir farkı kalmaz.

Buna göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi felsefi görüşün sahip olması gereken özelliklerindendir?

A) Akıl yürütme biçimlerine dayanmak zorundadır.

B) Argümanlar kendi içinde çelişiklik gösterebilir.

C) Temellendirme yapılması beklenmez.

D) Yalnız benzeşim kullanılarak oluşturulması gerekir.

E) Önyargılardan oluşan bir bakış açısına sahip olmalıdır.

Çözüm:

Metinde bir düşüncenin felsefi görüş sayılabilmesi bazı ögelere sahip olması gerektiği belirtilmiştir. Örnek olarak, akıl yürütme yöntemlerinden tümevarım ve tümdengelim gibi yöntemlerin kullanılıp kullanılmadığına bakılabileceği verilmiştir. Eğer ki bir felsefi düşünce bu ögelere sahip olmazsa herkesin konuştuğu günlük dilden farkı olmayacağı söylenerek metin sonlandırılmıştır. Seçenekleri değerlendirdiğimizde;

A) Seçeneğinde felsefi görüşün akıl yürütme biçimlerine dayanmak zorunda olduğu söylenmiştir. Akıl yürütme biçimlerine tümevarım, tümdengelim ve analoji örnek olarak verilebilir. Parçada akıl yürütme yöntemlerinin kullanılmasının felsefi görüşün özelliklerinden olduğu ifade edilmiştir.

B) Bir felsefi görüşü oluşturan argümanların çelişik olması, o düşünceyi değersizleştirir. Bu sebeple felsefi düşünceyi oluşturan argümanların çelişik değil tutarlı olması beklenir. Tutarlılık; bir akıl yürütmede argümanı oluşturan öncül önermelerin birbiriyle çelişmemesi, birbirini desteklemesidir.

C) Temellendirme, bir önermenin, düşüncenin dayanaklarını ve gerekçelerini ortaya koymaktır. Bu sebeple felsefi görüşlerde temellendirme yapılması beklenir.

D) Benzeşim yani analoji bir akıl yürütme biçimidir. Ancak felsefi görüşlerin ortaya konulmasında yalnızca benzeşim değil tümevarım ve tümdengelim akıl yürütme biçimleri de kullanılır.

E) Bir felsefi görüşün önyargılardan oluşmuş bir bakış açısı yerine farklı görüşlere açık olan, eleştirel ve sorgulayıcı bir tutumda olması beklenir.

Cevap: A

11. Ailesi Emre'ye sınavı kazanması durumunda ödül olarak en iyi cep telefonunu alacaklarına söz verirler. Emre sınavı kazanınca sevinçle ailesine istediği cep telefonunu gösterir. En son çıkan bir modeldir ve Emre heyecanla telefonun alınmasını bekler. Ama ailesi başka bir modelin daha iyi olduğunu ve onu almalarının daha doğru olacağını söyler. Emre ise "Hayır, bu en son çıkan ve en pahalı olan model. Üstelik bütün arkadaşlarım bu modele bayılıyor. Hem ünlü kişiler de bu modeli tavsiye ediyor. Üstelik sınırlı sayıda üretildi. O yüzden en iyisi bu" der.

Bu açıklama doğrultusunda seçeneklerden hangisinde Emre'nin yaptığı argüman hatalarından biri ifade edilmemiştir?

A) Popülariteye başvurma hatası

B) En yeni olana başvurma hatası

C) Az olanın değerli olması hatası

D) Acele genelleme hatası

E) Pahalı olanın değerli olması hatası

Çözüm:

Sorumuzda geçen örnek olayda, Emre'nin alacağı telefon ile ilgili ortaya bir argüman koyduğunu görüyoruz. Argüman, bir konunun doğruluğu ve gerçekliği konusunda sunulan inandırıcı belge, savunma, akıl yürütmelerdir. Lakin her argüman geçerli bir niteliğe sahip değildir. Argüman geliştirilirken yapılan yanlış çıkarımlara argüman hatası denir. Bu hatalar ilk anda geçerli ve ikna edici gibi görünen ancak detaylı bakılınca kusurları fark edilen sahte argümanlardır.

Seçeneklerde söz edilen hatalı argümanlar ise şunlardır:

A) Popülariteye başvurma hatası: Çoğunluk tarafından yapılan, kullanılan, savunulan iş, araç veya fikirlerin sırf bu nedenle doğru olduğunun iddia edilmesi hatasıdır.

B) En yeni olana başvurma hatası: Herhangi bir iş, araç veya fikrin en yeni olması ve en yeni olanın da eski olandan daha iyi veya doğru olduğu inancına dayanan hatadır.

C) Az olanın değerli olması hatası: Herhangi bir iş, araç veya fikrin az sayıda bulunması, nadir olanın da çok bulunana göre değerinin yüksek olması gerektiği savına dayanan hatadır.

E) Pahalı olanın değerli olması hatası: Herhangi bir iş veya aracın nitelik ve değer bakımından üstün olması hâlinde asla ucuz olamayacağını varsayan hata türüdür.

D) Acele genelleme hatası: Az sayıda örnekten yola çıkarak genellemelere ulaşmak sonucu ortaya çıkan hatalı akıl yürütme türüdür .

Bu açıklamalar doğrultusunda baktığımızda Emre'nin aceleci genelleme dışında diğer tüm hataları kullandığını görebiliriz.

Cevap: D

12. Doğru ya da yanlış bir değer alabilen ve yargı bildiren ifadelere önerme denir. Yüklemin niceliğine göre önermeler; tekil, tikel ve tümel olarak üçe ayrılır. Yargıdaki özne tek ise tekil önerme, birden fazla ise tikel önerme, tüm özneleri içeriyorsa da tümel önerme olarak nitelendirilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi tikel önermeye örnektir?

A) Keşke biraz daha uyusaydım.

B) Birlikte sinemaya gidelim mi?

C) Ali, en sevdiğim arkadaşımdır.

D) Bazı arkadaşlarım duygusaldır.

E) Sınıftaki bütün arkadaşlarım partiye geldi.

Çözüm:

Önerme: Doğruluk değeri alır ve en az bir yargı bildirir. İstek, emir, soru, ünlem ve koşul ifadeleri bir yargı bildirmedikleri için önerme niteliği taşımazlar.

Niceliğine göre önermeler: Nicel; sayılabilen, ölçülebilenler için kullanılan bir kavramdır. Niceliğine göre önermelerde yargının dâhil ettiği özneye bakmak gerekmektedir. Eğer özne, bir tane ise tekil önermedir. Özne birden fazla ama tamamını kapsamıyorsa tikel önermedir. Yargı, özne grubunun tümünü içeriyorsa ya da kapsıyorsa tümel önermedir.

A) "Keşke bira daha uyusaydım", ifadesi dilek bildirmektedir. Dilek belirten ifadelerde yargı olmadığı için önerme niteliği taşımazlar.

B) "Birlikte sinemaya gidelim mi?" bir soru cümlesidir. Soru cümleleri yargı bildirmedikleri gerekçesiyle önerme olamazlar.

C) "Ali, en sevdiğim arkadaşımdır." yargısında özne sadece Ali'dir. Bu nedenle tekil önerme örneği olarak kabul edilir.

D) "Bazı arkadaşlarım duygusaldır." yargısında özne birden fazla arkadaşı içermektedir. Bu da tikel önerme olduğunu gösterir. Ayrıca; tikel önermelerin öznelerinde bazı, kimi, birkaçı, bir kısmı gibi kelimelerin kullanıldığına dikkat etmek gereklidir.

E) "Sınıftaki bütün arkadaşlarım partiye geldi.", cümlesi tümel önermeye örnektir. Sınıftaki bütün arkadaşlarını yani grubun üyelerinin tamamını kapsamaktadır.

Cevap: D

1. Zihnin bilinen yargılardan hareketle yeni yargılara ulaşması, muhakeme ya da uslamlamadır. Bu uslamlamada belli başlı nedenlerden, olgulardan ve kavramlardan yola çıkılarak eldeki bilgiler yenileri için sistemli bir şekilde kullanılır. Yargılar arasında bağ kurulmasına dayanan bu durumun gerçekleşmesi için, kanıtlayan ve kanıtlanan niteliğinde en az iki yargının bulunması gerekmektedir.

Parçada sözü edilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Görüş

B) Önerme

C) Doğruluk

D) Akıl yürütme

E) Temellendirme

2. Bir yargı bildiren doğru ve yanlış olmak üzere bir değer alabilen cümlelere önerme denir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir önermedir?

A) Umarım bu soruyu çözebilirsin.

B) Konuyu tekrar ettin mi?

C) Doğru cevabı bulmak için soruyu dikkatli okumalısın.

D) Keşke bütün dersler felsefe gibi eğlenceli olsa.

E) Sınavda felsefe dersinden beş soru çıkmaktadır.

3. Özgür dedesiyle birlikte köyde mantar toplamaya çıkmıştır. Dedesinin bazı mantarları almadığını fark ettiğinde neden böyle yaptığını dedesine sorar. Dedesi de alt kısımlarında düz çizgi olan mantarların zehirli olduklarını söyler. Özgür gezinin ilerleyen bölümlerinde tüm zehirli mantarları dedesi söylemeden ona göstermiştir.

Özgür'ün kullandığı akıl yürütme yöntemi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Analoji

B) Benzetim

C) Öncül

D) Tümdengelim

E) Tümevarım

4. "Kelimelerini yükselt, sesini değil; yağmurdur çiçekleri büyüten gök gürültüsü değil."

Mevlânâ bu sözünde aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamıştır?

A) Düşüncelerin doğru ifade edilmesi yanlış anlamalara engel değildir.

B) Düşünceler yanlış da olsa doğru bir şekilde ifade edilirse değer taşır.

C) Dilin doğru kullanılması düşüncenin doğru ifade edilebilmesini sağlar.

D) Karşılıklı konuşmada sözcükler her zaman aynı anlamda kullanılmalıdır.

E) Düşüncelerin doğru ifade edilmesi aynı dilin konuşulması ile mümkündür.

5. İnsan sosyal bir varlıktır. Bir arada yaşamayı, işbirliği yapmayı, duygularını paylaşmayı ve diyalog kurmayı sever. Aslında genel olarak insan, iletişim hâlinde olmayı sever. İletişim kurmak ve düşüncelerimizi aktarmak için ise dili doğru bir biçimde kullanmak gerekir. Düşüncelerimizi dil olmadan ifade edemeyiz. Bunun yanı sıra dili kullandıkça düşüncelerimizde de bir ilerleme ve gelişme olduğunu görürüz.

Buna göre dil ve düşünce arasındaki ilişkiyi en doğru biçimde ifade eden seçenek hangisidir?

A) Dil, düşünceyi geliştirirken düşünce de dili geliştirir.

B) Düşünmek iletişimde önemli bir yere sahiptir.

C) Dil olmadan düşünmek olanaklı değildir.

D) Düşüncelerimizi doğru ifade etmek önemlidir.

E) Dili doğru kullanmak gereklidir.

6. İnsanlık tarihi boyunca elde edilen bilgiler sorular sayesinde oluşmuştur. İnsan etrafını soru sorarak tanımış, aldığı cevaplarla yetinmeyip yeni sorular sorarak bilgi birikimini artırmıştır. Olgusal dünyaya yönelik, deneysel yöntemlerle elde edilen nispeten kesin cevapların verildiği sorular bilim alanına aittir. Öze yönelik, teorik ve rasyonel düşünceye, akıl yürütmeye dayalı ve genel geçer olmayan cevapların verildiği sorular ise felsefeye ait sorular olarak karşımıza çıkmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefi soru olarak değerlendirilebilir?

A) Yaptığımız seçimlerin kaynağı özgür irademiz midir?

B) Yağış getiren bulutların farklı renkte olmasının sebebi nedir?

C) Öğrencilerin bazı bilgileri kolay hatırlayamaması nasıl açıklanabilir?

D) Hayvan eğitiminde yapılması ve yapılmaması gerekenler nelerdir?

E) Dünya'nın Güneş etrafındaki hareketinin sonuçları nelerdir?

7. Platon, gerçekliğin kusursuz bir formu olarak tasarladığı ideaları yalnızca zihinde var olan gerçek varlıklar olarak görür. Bu anlayışından dolayı Platon varlıkların karmaşık yapısını göz ardı etmiş, onları tek bir forma indirgeyerek izahı zor bir iddiaya dönüştürmüştür. Elimde tuttuğum elmaya "aslında bu elma gerçek değil, gerçek olan zihnimdeki elma kavramıdır" dediğimde karşımdaki insanların vereceği tepkiyi ne yazık ki hiç de abartılı göremiyorum.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi, Platon'un varlık görüşüne getirilen eleştirilerden biri değildir?

A) Duyu deneyimlerinin ihmal edildiği

B) İdeaların karmaşık bir yapısının olduğu

C) İnsanların idea kavramını algılamada zorluk çektiği

D) Nesneleri birer kopya olarak görerek basitleştirdiği

E) İdea kavramının açıklaması zor bir gerçeklik olarak tasarlandığı

8. Bilge insanlar, hayatın karmaşık sorunlarını anlama ve çözme konusunda derin bir kavrayışa ve iç görüye sahip olan kişilerdir. Bilgelik, yaşamın yüzeyselliğinin ötesine geçerek derinlemesine düşünmeyi gerektirir. Bilge kişiler, kendini ve başkalarını anlama ve doğru kararlar verme konusunda olaylara çok geniş bir açıdan bakabilme yeteneğine sahip olan kişilerdir. Bu nedenle birçok kültür ve gelenekte önemli bir değer olarak görülmüşlerdir. Onlar, bilgi ve erdem sahibi özellikleriyle diğer insanlara her daim güven ve ilham vermişler, yol göstermişlerdir.

Parçada aşağıdakilerden hangisi bilge insanlara ait bir özellik olarak verilmemiştir?

A) Saygınlık

B) Empati yeteneği

C) Pratiklik

D) Analitik düşünme

E) Liderlik

9. Platon epistemenin fenomenler dünyasında değil kavranabilir dünyada aranması gerektiğini savunmuştur. Fenomenal dünyada bilgi yalnızca sanılardan ibarettir. J. Cottingham *Akılcılık* adlı eserinde Platon ile ilgili olarak şöyle yazmıştır. "Nasıl Güneş duyu nesnelerinin görülmesini sağlıyorsa, en yüksek İdea da (Platon bunu İyi İdeası ile özdeşleştirmektedir.) bilgi nesnelerinin kavranabilirliğini sağlamaktadır."

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Doğru bilginin idealara dayanması gerektiğine

B) İdealar dünyasının bilgisinin kanaate dayalı olduğuna

C) Usa vurmanın bilgide tek başına yeterli olmadığına

D) Genel geçer bilginin mümkün olmadığına

E) Kavranılır dünyanın geçici ve yanıltıcı olduğuna

1. Sokrates: İyi şeylerden kastın sağlık ve refah mı?

Menon: İyi şeyler derken altın ve gümüş sahibi olmayı, devlet yönetiminde yüksek rütbeli, onurlu bir görevde bulunmayı kastediyorum.

Sokrates: İyi diye nitelediğin şeyler yalnızca bunlar mı?

Menon: Evet, yani bu türden bir sürü başka şey

Sokrates: ... “Sahip olma” sözcüğüne “dürüst ve doğru yoldan” gibi başka sözcükler de eklemek ister misin, yoksa senin için dürüst olup olmamak fark etmez mi? Bu saydıkların dürüstçe edinilmemiş olsa, sen bunları edinen kişiye yine erdemli der miydin ?

Menon: Tabi ki hayır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Etik alana ilişkin bir problemin tartışıldığı

B) Varlıklı olmanın erdemli olmaya yetmeyeceği

C) Eylemin altındaki niyetin önemli olduğu

D) Erdemli olan davranışın iyiye ve doğruya yönelik olduğu

E) İyinin evrensel bir niteliğe sahip olamayacağı

2. Evrende meydana gelen birçok olayda önceden belirlenmiş olma durumu görülebilir. Örneğin Ay’ın hangi zamanlarda hangi evrelerde görüleceği gibi. Fakat insanın eylemlerinde böyle bir belirlenim yoktur. İstenç özgürlüğü, özneyle ve öznenin aklını kullanarak yaptığı seçimle ilgilidir. Her ne kadar içinde yaşadığımız dünyanın belirlenimleri bizi etkilese de kendi var oluşunu ortaya koyabilen bireyler bu etkilerin eylemleri üzerindeki yetkisini zayıflatabilir ya da ortadan kaldırabilir.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanın zorunlulukları kabul etmeden özgür olamayacağı

B) Özgürlüğün doğadaki determinizme bağlı olarak değişebileceği

C) Özgür olabilmenin koşulunun doğaya uygun yaşamaktan geçtiği

D) İnsanın özgürlüğünün hiçbir zorunluluktan etkilenmeyeceği

E) Kişiliği gelişmiş olan insanların eylemlerinde özgür olabileceği

3. Felsefe yapmak bağımsız düşünebilmektir. Fakat bağımsız düşünmek dünyadan kopmak demek değildir. Bir yanımızın yaşamın içinde yani 'an'da, bir yanımızın ise özgün aklın kendi çizdiği yerde yani 'an'ın dışında olmasıdır. Felsefe yapmak insanın ‘ben’ini bilmesi ve bulması yolunda, zihnini kuşatan karanlığı her geçen gün bilginin ışığıyla aydınlatması eylemidir. İnsanın neyi, neden ve niçin yaptığının farkında olmasıdır.

Bu parçada *“felsefe yapmak”* **ifadesiyle vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Var olan her şeyin nedenleriyle bilinmesini sağlamak

B) İnsanın bilmek için bilme gereksinimini karşılamak

C) Yaşamın tüm alanlarında genel geçer bilgiler üretmek

D) Evrensel bir hakikate ulaşmak için çabalamak

E) Özgür ve bilinçli olarak hayatı kavramak

4. N. Uygur'un *Felsefenin Çağrısı* eserinde “Felsefe sorusu nedir?” sorusuna cevap verilmiştir. Buna göre felsefe soruları kendi başına anlamlı sorulardır. Bu sorular insanın önce kendine sorduğu sorulardır. Temelinde anlamı sorgulayan “nedir?” sorusu bulunur.

Metne göre aşağıdakilerden hangisi felsefe sorusu değildir?

A) Varlığın ana maddesi nedir?

B) Toplumsal kontrolün amacı nedir?

C) Evrende bir amaçlılık var mıdır?

D) Ahlaki açıdan iyi nedir?

E) Adalet nedir?

5. Yaşadığımız bu hayata seyirci kalmamak, ona dâhil olmak için bilincimize ve seçimlerimize ihtiyaç duyarız. Bilincimiz bu yaşamda olup biteni anlamak, seçimlerimiz de onlara yön vermek için zorunludur. Aksi hâlde "yaşadım" demek içi boş ve iddialı bir söz olur. Bu serüvende etkin olmak, insani yanımızı ilgilendiren hemen her şeyle ilgilenmeyi, evrende olup bitenler üzerine düşünmeyi, üretilen farklı düşünceleri irdelemeyi; onları sorgulamayı, eleştirmeyi, reddetmeyi ya da benimsemeyi gerektirir. İnsanlık tarihi olarak gelinen noktayı, çağımızın tüm kazanımlarını buna borçluyuz.

Bu parçada vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Söylem ve eylemde tutarlı olmak

B) Felsefi bir bakış açısına sahip olmak

C) Özgür iradeye bağlı eylemde bulunmak

D) Evrensel doğrulara göre hareket etmek

E) Kişisel gelişimi toplumsal gelişimin önüne koymak

6. Felsefe yapmak, şartlar ne olursa olsun, iç bağımsızlığı kazanmak için savaşmak demektir. İç bağımsızlık nedir? Son Antik Çağ'dan beri bağımsız insan olarak, bir filozof tasavvuru yaşar. Bu tasavvurun pek çok nitelikleri var. Bu filozof bağımsızdır, ilkin, çünkü ihtiyaçsızdır, mal-mülk dünyasından ve içgüdülerin hâkimiyetinden kurtulmuş yaşar; ikincisi, çünkü korkusuzdur, dinlerin korku veren varlıklarından uzak; üçüncüsü, çünkü politika ve devlete ilgisizdir, …dünya vatandaşı olarak huzur içinde yaşar... Felsefe yapan, fikirlerini dogmalar derecesine düşürmez, onların emrine girmez, fikirlerinin efendisidir.

K. Jaspers'in *Felsefeye Giriş* adlı eserinden alınan parçada vurgulanmak istenen temel düşünce nedir?

A) Felsefe yapan kişi kendi fikirlerinin ve dogmalarının etkisi altındadır.

B) Filozofların temel kaygısı yeni ve özgün düşünceler ortaya koyabilmektir.

C) Antik Çağ'dan itibaren insanların sahip oldukları bağımsız bir filozof algısı vardır.

D) Filozoflar düşüncelerini herhangi bir etki ve baskı olmadan özgürce ifade eden kişilerdir.

E) Felsefe ile uğraşan kişiler içgüdülerine güvenerek özgün düşüncelerini insanlara aktarırlar.

7. İnsanlar eldeki bilgilere bağlı kalarak yeni bilgilere ulaşma çabası içindedir. Yeni bir bilgi üretmek için de sağlam bir akıl yürütme gerekir. Akıl yürütme, doğru kabul edilen yargıları dayanak olarak kullanarak yeni yargılar ortaya koymadır. Geçerli bir akıl yürütme için önermelerin tutarlı olması gerekir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi akıl yürütmeye ilişkin doğru bir açıklamadır?

A) İnsan doğal bir biçimde akıl yürütür.

B) İnsan çaba göstermeden de akıl yürütür.

C) Akıl yürütme için öncül yargılara ihtiyaç yoktur.

D) Sağlam akıl yürütmede önermeler arasında çelişki yoktur.

E) Akıl yürütmenin özünde sezgi bulunur.

8. İnsanlar düşüncelerini kurdukları cümleler ile ifade ederler. Bazı cümleler içerisinde yargı barındırırlar. Bu yargılar doğru veya yanlış olabilir. Doğru veya yanlış yargı bildiren cümlelere önerme denir. Bütün önermeler bir cümle olmasına karşılık her cümle bir önerme sayılamaz.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir önerme sayılamaz?

A) Bütün insanlar ölümlüdür.

B) Türkiye'nin başkenti Ankara'dır.

C) 1+1=3-1

D) Bugün hava yağışlı mı?

E) Kant filozoftur.

9. Toplumsal yaşam iletişimi gerektirmektedir. İnsanların birbiriyle anlaşmasını sağlayan en önemli iletişim aracı dildir. İnsanlar dil ile birbirlerine duygu, düşünce, istek ve kanılarını aktarabilmekte; sosyal, duygusal ve bilişsel olarak iletişime geçebilmektedirler. İnsanlar konuşarak anlaşırlar. Konuşma ve ifade etmenin arka planında düşünme yetenekleri bulunur. Konuşma ve düşünme arasında yakın bir ilişki vardır. Düşünme dil ile aktarılmakta, yazı ile kalıcı bir şekle dönüşmektedir. İnsanlığa fayda sağlayacak bilgiler yazı ile nesilden nesile aktarılabilmektedir.

Metne göre aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

A) Sosyal yaşam iletişimle kurulur.

B) Dil düşünce ve hisleri aktarım aracıdır.

C) Düşünce paylaşımında konuşma önemlidir.

D) Düşünce dilin sınırını belirler.

E) Yazı bilgilerin kuşaklar arasında aktarılmasını sağlar.

1. Bütün insanlar ölümlüdür.

Sokrates insandır.

O hâlde Sokrates de ölümlüdür.

Verilen örnekteki akıl yürütme türü ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Sonuç önermesi kesin olmamakla birlikte güvenilirdir.

B) İki durum arasında benzerliğe dayalı bir çıkarımdır.

C) Olay ve olgulara ilişkin olasılıklı sonuçlar ortaya koyar.

D) Öncüller doğru ise sonuç da zorunlu olarak doğrudur.

E) Tek tek olguların gözlemlenmesi sonucu genel olana ulaşır.

2. N. Uygur *Bir Felsefe Sorusu Nedir?* adlı makalesinde, felsefe sorusunu soran kişinin, sorusunu deştikçe aslında cevabın kendisine bağlı olduğunu anlayacağını söyler. Soru soranın işi kendisiyledir. Ona göre felsefede herkes gidebildiği yere kendi ayağıyla gider.

Parçada felsefi soruların hangi özelliği vurgulanmaktadır?

A) Refleksif nitelikte olması

B) Ayrıntılı inceleme gerektirmesi

C) Akla ve mantığa uygun olması

D) Aynı soruların yeniden sorulabilmesi

E) Soruların cevaplardan önemli olması

3. Geçerli bir akıl yürütme sağlam argümanlarla, sağlam argümanlar da önermelerle kurulur. Bu bakımdan önerme önemli bir kavramdır. “Bence derslerine hazırlıklı gitmelisin.”, “Yarınki ders için hazırlık yap.”, “Sana derse hazırlıklı gelmen gerektiği söylenmedi mi?” türünden cümlelerle bir akıl yürütme yapılamaz. “Umarım dersten önce hazırlık yaparsın da derste anlatılanları kavrayabilirsin.” gibi bir cümle argümantasyona katkı sunamaz. Ancak “Derse hazırlıklı gelen başarılı olur.” türünden bir cümle yani önerme akıl yürütmeyi mümkün kılabilir.

Buna göre önerme için;

I. Bir yargı bildirir.
II. Olumlu anlam taşır.
III. Doğruluk değeri vardır.

ifadelerinden hangisi söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III D) I ve II E) I ve III

4. Dünya var olduğundan bu yana, yerçekimi de bir gerçeklik olarak vardır. Tüm varlıkları etkileyen bu gerçekliğin doğru biçimde ortaya konulması ise insanların oldukça uzun zamanını almıştır. Doğruyu ortaya koymak, gerçeği ifade eden önermelerin kurulmasıyla gerçekleşir. Gerçek bizim dışımızdadır ancak onu doğru bir biçimde ifade etmek bizimle ilgilidir. Bu durumda işin içine insanla birlikte; ifade, bakış açısı ve yorum eklenir. Ve ne yazık ki bunlar kimi zaman, bizi gerçeklikten bir hayli uzaklaştırır.

Parçada <u>asıl</u> vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Doğru yargılara insanların yorumları ile ulaşılır.

B) Gerçeklik doğrunun ifade ediliş tarzı ile ilgilidir.

C) Gerçek bir varlığı konu alan tüm ifadeler doğrudur.

D) Gerçeklik insana bağlı olduğundan kişiden kişiye göre değişebilir.

E) Doğru, insanın öznelliğini değil nesnel gerçekliği yansıtmalıdır.

5. Analoji iki farklı obje, ilke ve kavram arasında benzerlikler yoluyla yapılan akıl yürütme biçimidir. Benzetmeye dayanan bu çıkarımda iki farklı objeden birinde bulunan benzerlik diğerine yüklenir. Fakat bu durumda yüklenen özelliğin ikinci objede bulunması zorunlu değildir. Tümevarıma benzetilir fakat tümevarımsal akıl yürütmede gözlem ve deney yoluyla tek tek olgulardan genellenmiş yasalara, bütüncül önermelere ulaşılmaya çalışılır.

Buna göre analoji ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Genelleme yaparak sonuca ulaştığına

B) Tekilden tekile doğru gittiğine

C) Güçlü argümanlar ortaya koyduğuna

D) Öncüllere dayalı sonucunun kesin olduğuna

E) Genel aksiyomlardan yola çıktığına

6. Selin, yeni dönemde 11-A sınıfında eğitim-öğretim hayatına devam edecektir. Derslerinde oldukça başarılı olan Selin, yeni sınıfına başladığı ilk gün arkadaşlarının ders başarılarını merak eder. Teneffüste tek tek bütün arkadaşlarına bir önceki dönem karne notlarını sorar. Aldığı cevaplardan bütün arkadaşlarının onun gibi çok başarılı olduğunu öğrenir. Edindiği bilgilerden yola çıkarak "11-A sınıfının bütün öğrencileri çok çalışkandır." sonucuna ulaşır.

Buna göre Selin'in kullandığı yöntem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tümevarım

B) Tümdengelim

C) Analoji

D) Argüman oluşturma

E) Görüş geliştirme

7. Zihinsel bir etkinlik olan düşünme, kavramların anlamlandırılmasına dayanır. Ancak günlük hayatta pek çok kez kavramlar birbirlerinin yerine veya kendi anlamlarının dışında kullanılmaktadır. Bazı bireyler tarafından kavramları belirleyen çerçevenin sınırları tam olarak öğrenilmemiştir. Birbirleriyle ilişkili "adalet" ve "eşitlik" kavramları için de aynı durum söz konusudur. Çocukları, arkadaşları, çalışanları arasında eşit paylaşımlar yapan bazı insanlar adaletli davrandıklarını dile getirerek boşa avunurlar. Oysaki adalet "hak"la ilgili bir kavramdır. Ve bir insanın adaletliyim diyebilmesi için, şeyleri eşit olarak bölmesi değil hak edene hak ettiğini vermesi gerekir.

Parçada anlatılan sorunun asıl nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kavramların birbirlerinin yerine kullanılması

B) İnsanların iyi olanı yaptıkları fikrine kapılması

C) Kavramların anlamına dair bilgi eksikliği olması

D) Kavramların tanımlarında yanlışlıklar bulunması

E) Kavramların karmaşa yaratacak kadar ilişkili olması

8. Varlıklı olmak tabi ki insanı mutsuz etmezdi ama Epiküros'un düşüncesinin özeti şuydu: "Paramız olduğu hâlde dostlarımız, özgürlüğümüz yoksa, yaşadığımız hayat üzerine inceden inceye kafa yormuyorsak asla gerçek anlamda mutlu olamayız. Bütün bunlara sahip olduğumuz hâlde paramız yoksa o zaman asla mutsuz olamayız."

Metinde anlatılmak istenen temel düşünce aşağıdaki seçeneklerden hangisinde verilmiştir?

A) İnsanlardan uzaklaşarak ve daha fazla güç sahibi olarak mutlu olabiliriz.

B) Mutlu olmak için en temel koşul dostluktur, özgür olmasak bile dostlarımız olmalıdır.

C) Hayatı üzerine düşünen, sorgulayan insanlar bunun getirdiği mutsuzluğu da göze almalıdır.

D) Maddi imkânlara sahip olmanın getirdiği sorumluluklar insanın mutlu olmasını aynı oranda azaltır.

E) Mutluluk yolunda önümüze çıkan engeller maddi olmak zorunda değildir.

9. Son yıllarda bilimdeki olağanüstü gelişmelerin felsefeyi geri plana ittiği söylenedursun bunun hiç de böyle olmadığı apaçık ortadadır. Bilimsel yargılar deneyimlenebilir ve tekrarlanabilir. Bu nedenle kesin sonuçlar içerir. Ya felsefe diyenlere bilim ve felsefenin ortak konusu olan varlık ve evren hakkında neden Einstein ve Hawking gibi önemli bilim insanlarının kavramsal ve mantıksal çıkarımlar üzerinden cevaplar aradığını sormak gerekir. Bu durum onlar için bir tercih değil zorunluluktur. Felsefenin alanına girmeleri ve filozofvari bir tavır sergilemeleri de bu yüzden. Anlaşılan o ki; bilim insanlarının sorularımıza çözüm üretmede yaşadıkları güçlükler onları uzun bir süre daha felsefeyle iç dışlı olmaya mecbur bırakacaktır.

Buna göre felsefenin geri plana itilmesine hangi argümanla karşı çıkılmaktadır?

A) Bilim, çok şeyi bilse de bilemediği bir şeyler mutlaka olacaktır.

B) Felsefe, bütün bilimleri içeren yapısıyla kapsayıcı bir disiplindir.

C) Varlığın bilgisine bilimin değil, ancak felsefenin imkânlarıyla ulaşılabilir.

D) Bilimsel yöntemlerin yetersizliği felsefeye olan ihtiyacı zorunlu kılmıştır.

E) Bilimin, varlığın metafizik yönüne cevap bulamayışı felsefeye olan ilgiyi artırmıştır.

1. Bilim, ulaştığı veriler bakımından eleştiriye açıktır ama artık çağdaş dünyada kimse bir alan olarak bilimin güvenilirliğini ya da geçerliliğini tartışmaz. Çünkü bilim olgusal dünyayı deneysel yöntemle ele alır. Bu nedenle bilimsel bir açıklamaya "bence" diye itiraz edemezsiniz. Ancak felsefede durum farklıdır. Çünkü felsefenin iddiaları konusundaki ikna yöntemi bilimden farklıdır. Filozof aklını kullanır, akıl yürütmeler yapar, iddiasının gerekçelerini akla dayalı olarak açıklamaya, bu sayede görüşüne destek bulmaya çalışır. Filozofun dikkat etmesi gereken husus iddiasının olguyla olan uygunluğu değil argümanlarının birbirine uygunluğu, birbiriyle uyumudur. Bu bakımdan felsefe doğası gereği bilimlerdeki gibi bir doğruluk ya da kesinliğe ulaşamaz.

Bu parçada vurgulanan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefe olgusal dünyanın unsurlarını inceleme konusu dışında bırakmıştır.

B) Felsefi bir iddianın kanıtlanmasında izlenen yöntem tutarlılık ve temellendirmedir.

C) Filozofların bilgi üretmesi için bilim insanlarına danışması gerekir.

D) Günümüz dünyasında kabul gören tek alan bilimsel bilgi değildir.

E) Felsefi bilgi geçmiş dönemlerde gördüğü ilgiyi artık yitirmiştir.

2. A. Arslan'ın *İlkçağ Felsefe Tarihi* adlı eserinde Zenon'un "Akhilleus ve Kaplumbağa Paradoksu" şu şekilde geçmektedir: "Yunan dünyasının en hızlı adamı ünlü "tez ayaklı" Akhilleus'un, yavaşlığı meselleşmiş kaplumbağa ile bir yarışa girdiğini varsayalım; yalnız Akhilleus kaplumbağaya başlangıçta belli bir avans vermeyi kabul etmiş olsun. Bu durumda Akhilleus'un kaplumbağayı hiçbir zaman yakalayamayacağını kabul etmemiz gerekir." Hızıyla ünlü Akhilleus'un kaplumbağayı yakalayamayacak olması bizlere imkânsız gibi görünse de anlatının devamında Zenon, öne sürdüğü fikrin dayanakları ve gerekçelerini ortaya koyarak düşüncesini destekler.

Parçaya göre Zenon düşüncesini desteklemek için aşağıdakilerden hangisine başvurmaktadır?

A) Tutarlı düşünme

B) Eleştirel bir bakış

C) Rasyonel düşünme

D) Deneyle destekleme

E) Temellendirme yapma

3. Düşünme eyleminin zihinsel araçları olan kavramlar, benzer özelliklere sahip fikirler, objeler ve olaylar grubuna verilen ortak isimleri temsil etmektedir. Kavram öğrenimi tanıma dayalı olan ve yaşam boyu devam eden bir öğrenme sürecidir. Bu sürecin ilk koşulu ise kavramların oluşturulmasıdır. Kavram oluşturma, özel olandan hareketle genellemelerin veya soyutlamaların yapılması şeklinde ilerler. Kavram oluşturma sırasında uyaran veya objelerin benzer ya da farklı yönlerini algılar ve benzerliklerden yola çıkılarak bir genellemeye ulaşılır.

Parçada kavram oluşturma sırasında kullanıldığı ifade edilen yöntem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Analoji

B) Argüman

C) Çıkarım

D) Tümdengelim

E) Tümevarım

4. Kişilik gelişimlerini tamamlamış insanlar özgüvenli ve sorumluluk sahibidir.
Kararlı ve girişimci insanlar kişilik gelişimlerini tamamlamıştır.
O hâlde kararlı ve girişimci insanlar özgüvenli ve sorumluluk sahibidir.

Bu akıl yürütme için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Mantıksal açıdan geçerli bir çıkarımdır.

B) Tümdengelim türü bir akıl yürütme örneğidir.

C) İki öncül ve bir sonuç önermesinden oluşmuştur.

D) I. öncül tümel, II. öncül tekil önermeden oluşmuştur.

E) Sonuç önermesi öncüllerden zorunlu olarak çıkarılabilir.

5. Filozofların öznel tavrını yansıtan felsefi düşüncenin "yolda olmak" olarak tanımlanması, ona gerçekten çok yakışıyor.(I) İnsanlığın bir türlü çözemediği onca soruyu içinde barındıran bu alan, var olduğu günden bu yana yaşama ve düşünce tarihine yön veriyor.(II) Büyük filozofların sistemli ve mutlak görüşlerinin hayatı bu denli etkiliyor olması onu daha da işlevsel kılıyor.(III) Sanat, siyaset, ahlak ve bilim gibi temel alanlar da, pek çok kez öznelliği nedeniyle değeri sorgulanan bu alandan besleniyor.(IV) Felsefenin cevaplanmamış soruları ise onun yolunu daha çok uzatacağa benziyor.(V)

Numaralanmış cümlelerin hangisinde parçanın bütünüyle tutarlı olmayan bir ifade kullanılmıştır?

A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Otoriter bir tavırla dile getirilen kötü bir düşünce, nasıl oluşturulduğuna dair sağlam kanıtlar sunulmamış olsa da, bir süre için sağlam bir düşüncenin taşıdığı ağırlığı taşıyabilir. Ancak dikkatimizi yalnızca karşımızdakilerin vardıkları sonuçlara odaklarsak, onlara belki de hak etmedikleri hâlde saygı duymaya başlarız. Dikkate almamız gereken asıl konu ortaya atılan düşüncenin temelleridir. Bunu yapmayı başarabilirsek hatalı olmanın bizde doğuracağı zayıflık duygusunu yaşamamış oluruz. Dinlediğimiz görüşler arasında ayrım yapmamız gayet normal ancak bu ayrımı, görüşü dile getiren kişinin hangi sınıftan olduğuna, hangi milletten olduğuna bakarak yaparsak yanlış bir yol izlemiş oluruz. Varılan sonuçlar retorik hocalarının, generallerin ya da aristokratların dudaklarından dökülmüş olsa bile gözümüzü korkutmamalı.

Aşağıda verilen doğru düşünmeyle ilgili görüşlerden hangisi metindeki ana düşünceyi en doğru biçimde ifade eder?

A) Karşımızdaki kişilerin görüşleri bize farklı bakış açılar kazandıracağı için düşüncelerimizi ısrarcı bir biçimde savunmamalıyız.

B) Otoriter kişilikler insanları etkileme gücüne sahip olsalar da onlara saygı duymamız yanlış düşüncelere sevk edilmemize sebep olabilir.

C) Düşüncelerimizin başkaları tarafından çürütülmesi güvenimizi kırar ve zayıflık duygusu oluşturur.

D) Görüşleri değerlendirirken, kişinin o görüşe varmak için nasıl akıl yürüttüğüne bakmalıyız.

E) Bir düşüncenin saygınlığı kimin söylediği ve hangi üslupla oluşturulduğu ile yakından ilişkilidir.

7. İletişim sırasında kullanılan dilin güçlü olması insan ilişkilerinde büyük bir avantajdır. Konuşurken sözcükler akıcı bir şekilde birbiri ardına bağlanır. Aynı şekilde duyulan sözcükler de çağrışım yoluyla zihinsel bağlantılar oluşturur. Örneğin "arı" kelimesi duyulduğunda, o veri çoktan çalışkanlıkla, balla, iğnesindeki zehirle ilişkilendirilmiştir. Hatta biraz düşünüldüğünde o sözcükle ilgili masallar, şiirler ve şarkılar da hatırlanır. Yaşantı verileriyle ilgili bu ilişkilendirme, varlıklarla kurulan çeşitli temasların bir sonucudur ve bazen yalnızca bize ait düşsel, duyusal ya da duygusal verilere de dayanabilir. Yani dil dediğimiz araç, dış dünya ve bilinç arasında kurulan bir köprüdür. Bu köprü ne denli geniş ve kullanışlıysa dil de o denli zengindir.

Parçaya göre iletişim dilini güçlü kılan asıl durum aşağıdakilerden hangisidir?

A) Öznel çağrışımlar ve dış dünya arasındaki bağlantılar

B) Sözcüklerin birbiri ardı sıra bağlanmasındaki akıcılık

C) Zihin ve gerçeklik arasında kurulan ağların yoğunluğu

D) Kişiye özgü hatırlama ve hayal gücü unsurlarının katkısı

E) Edinilen kavramların hatırlanmak üzere zihinde saklanması

8. Sorular yanıtlara, yanıtlar da yeni sorulara gebedir. Yaşam içinde her merak ettiğimiz şeyi sorgular ve yanıt ararız. Bunu çoğunlukla felsefe yoluyla yaparız. Ama her sorumuz felsefi nitelikte değildir. O hâlde bir soruyu felsefe sorusu yapan nedir? Gündelik yaşamın gereksinimlerinin ötesine geçen, sorguladığı şeyin ne olduğunu yeniden ve derinlemesine ele alan, üzerinden ne kadar zaman geçerse geçsin cevapları daima çoğalan sorulardır.

Bu parçadan felsefi soru ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Pratik yaşamın sınırlarını aşar.

B) Refleksiyona dayalıdır.

C) Öze yönelik sorgulama yapar.

D) Evrensel nitelik taşır.

E) Cevapları olgusal niteliktedir.

1. Öncüllerin birbiriyle çelişmediği, sağlam nedenlerle ve delillerle desteklenmiş bir argüman ortaya atan bir kişi düşüncesini müdafaa etme noktasında diğer insanları ikna edebileceği güçlü bir yol bulmuş olacaktır. Bireyler bir görüşü savunmak, karşıt bir görüşü çürütmek ya da bir görüşün doğruluğunu belli nedenler ve kanıtlarla desteklemek için argümanları kullanır. Fakat burada önemli olan sırf karşıt görüşü çürütmek yani tartışmayı kazanmak uğruna mantık dışı, çelişki içeren ve hileli argümanların kullanılmamasıdır.

Buna göre argümanla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Akla ve mantık ilkelerine uygun olması gerektiğine

B) Tutarlı öncüllerden oluşması gerektiğine

C) Geçerliliğinin tümel uzlaşıma bağlı olduğuna

D) Görüşün temellendirilmesine kaynaklık ettiğine

E) Düşünceyi savunmada yöntem olarak kullanıldığına

2. Akıl yürütme, verilen yargılardan yeni yargılar çıkarma işlemidir. 3 tane akıl yürütme biçim vardır. Bunlar; tümevarım, tümdengelim ve analojidir. Tümevarım, özelden genele ya da parçadan bütüne doğru yapılan akıl yürütme biçimidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi tümevarıma örnek olarak verilebilir?

A) Bütün insanlar ölümlüdür.
Ahmet insandır.
O hâlde, Ahmet ölümlüdür.

B) İstanbul büyükşehirdir ve trafiği yoğundur.
Ankara büyükşehirdir.
O hâlde, Ankara' nın trafiği yoğundur.

C) Çiçekler güzel kokar.
Manolya bir çiçektir.
O hâlde, manolya güzel kokar.

D) Ayşe sarışındır ve duygusaldır.
Ali sarışındır ve duygusaldır.
O hâlde bütün sarışınlar duygusaldır.

E) Can zeki bir öğrencidir ve çalışkandır.
Şebnem zeki bir öğrencidir.
O hâlde, Şebnem çalışkandır.

3. Dil, insan düşüncesinin ifade edilmesi için en temel araçlardan biridir ve düşüncelerimizin şekillenmesinde büyük rol oynar. Nasıl düşündüğümüzü, hangi fikirleri benimsediğimizi ve bizim için hangi düşüncelerin önemli olduğunu belirlemede büyük bir etkendir. Dil, düşüncelerimizi netleştirir, organize eder ve ifade etmemize yardımcı olur. Dil sayesinde, soyut kavramları somut hâle getirebilir, fikirleri mantıksal bir şekilde düzenleyebilir ve tartışmaları daha verimli hâle getirebiliriz. Doğru bir dil kullanımı, fikirlerimizin daha güçlü ve inandırıcı olmasına da yardımcı olur. Dil, doğru ifade edilmediğinde veya yanlış anlaşıldığında, düşüncelerimizin yanlış anlaşılmasına veya anlaşılmamasına neden olabilir. Düşüncelerimizi ifade etmek için doğru kelimeleri kullanmak, fikirlerimizin diğer insanlar tarafından doğru anlaşılmasını sağlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi dilin düşünme ve akıl yürütme üzerindeki etkilerinden biri değildir?

A) Dilin doğru kullanılması insanlara fikirlerini doğru bir şekilde yayma imkânı sağlar.

B) Düşüncelerin geliştirilmesi ve şekillenmesi dilin yanlış kullanımının bir sonucudur.

C) İnsanların daha doğru, güçlü ve inandırıcı fikirler oluşturabilmelerine olanak sağlar.

D) Düşüncelerin netleşmesini ve sistemli bir şekilde ifade edilmesini mümkün kılar.

E) Soyut düşüncelerin somutlaştırılmasına ve doğru bir şekilde aktarılmasına yardımcı olur.

4. Epiktetos'a göre insan kendisine ait olan şeylerde özgürdür. Başkalarının egemenliği altındaki şeyler insanın iradesi dışındadır. *Düşünceler ve Sohbetler* adlı eserinde şöyle demiştir. "Öyleyse, doğaları gereği köle olan şeyleri özgür, senin dışında olan şeyleri sana tâbi sanıyorsan her adımda engellerle karşılaşacağını, bozguna uğrayacağını, kasvetleneceğini, Tanrı'dan da, insanlardan da şikâyet eyleyeceğini aklından ırak etme! Hâlbuki senin olanları benimser, gayrısını başkalarının iradesine terk edersen kimse sana istemediğin bir şeyi yaptıramayacağı gibi, istediğin bir şeyi yapmana da engel olamayacaktır."

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsan zorluklar karşısında yılmazsa her istediğini elde edebilir.

B) Özgürlük insanın elinde olanı ve olmayanı bilip ona göre yaşamasıdır.

C) İnsan iradesi koşulsuz biçimde mutlak bir seçme özgürlüğüne sahiptir.

D) İnsan doğadaki nedensellikten bağımsız hareket edebilmelidir.

E) İnsan, iradesi dışındaki şeyleri kazanmak için mücadele etmelidir.

5. Düşünme ve akıl yürütme; karmaşık sorunları çözme, eleştirel düşünme, dil kullanımı ve yaratıcı düşünme gibi yüksek düzeyde bilişsel becerilerin temelini oluştururlar. Bu süreçler, insanların çevrelerine uyum sağlamasını, sorunları çözmesini ve yeni fikirler üretmesini sağlayarak insan zekâsının entelektüel potansiyelini ortaya çıkarır. Ancak önyargılar, mantık hataları, algı yanılsamaları ve hızlı düşünme gibi etkenler, düşünme sürecinin etkinliğini azaltabilir. Bu nedenle eleştirel düşünme ve mantık becerilerini geliştirmek, doğru ve etkili düşünme süreçlerini desteklemek açısından önemlidir. Mantık ve akıl yürütme becerileri kullanılarak sorunlar analiz edilir, bilgi parçaları bir araya getirilerek varsayımlar oluşturulur ve kanıtlara dayalı sonuçlara ulaşılır.

Buna göre düşünme ve akıl yürütme ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Yanılgılar ve çelişkiler düşünme sürecinin doğru şekilde ilerlemesine katkı sağlar.

B) İnsanlar her türlü karar alma ve bilgileri edinme sürecinde akıl yürütmeden faydalanır.

C) Mantıksal çelişkiler ve tutarsızlıklar insanların çevrelerine uyum sağlamasına engel olabilir.

D) İnsanlar deneyimlerinden hareketle bilgileri birleştirir, ilişkilendirir ve yeni bağlantılar kurarlar.

E) Akıl yürütme eleştirel düşünme ve analiz etme becerisi kazandırarak düşünme etkinliğini destekler.

6. Bazen bazı konularda çok güzel düşüncelerimiz olur ama onları nasıl ifade edeceğimizi bir türlü bilemeyiz. Bu tabi ki bizim iyi düşünemediğimiz anlamına gelmez belki ama düşüncelerimizi biçimlendiren dildir ve onu ne kadar etkili bir şekilde kullanırsak düşünce dünyamız da o kadar zenginleşir. Ve böylece dilimiz düşüncemizi olgunlaştırdıkça düşüncemiz de dilimizi yetkinleştirmeye başlar. Örneğin, “Gerçek nedir?” diye düşünmeye başladığımızda aldığımız tüm cevaplar kendi dil evrenimizin içinde anlam bulan düşünsel bir etkinliğe dönüşmüş olur. Bu nedenle gerçek üzerine dile getirdiğimiz her yüce fikir ve görüş aslında düşüncenin gücü bir yana dilin marifet ve hüneriyle ortaya çıkmış olur.

Metne göre aşağıdaki yargılardan hangisi dil ile düşünce arasında kurulan bağı ifade eder?

A) Dil düşüncenin evrensel aracıdır.

B) Dil düşüncenin tercümanıdır.

C) Dil düşüncenin sınırını çizer.

D) Dil düşüncenin aynasıdır.

E) Dil düşüncenin gücüdür.

7. Filozof bir soru tutkunudur ve soruları ilk önce kendisine sorar. Bu sorular henüz bir soru olsalar da yeni bakış açıları ve yeni düşünceler oluştururlar. Böylece felsefi düşüncenin sürekliliğini sağlar ve yeni soruların kapılarını aralarlar. Bu sorular da cevapları da bilimsel sorulardan farklıdır. Çünkü hiçbir felsefe sorusunun cevabı bitmiş değildir. Her bakış açısı kendi cevabını şekillendirir ve farklı cevaplar ortaya çıkar. Bu durum felsefeyi zenginleştirir, büyütür. Koskoca bir okyanus yaratır kendi içinde. Bununla da yetinmez bir filozof. Sorularını kendine de yöneltir, kendi kendini de düşünme konusu yapar. Sonuç olarak varlığa bütün olarak bakarak evreni, doğayı ve insanı anlamaya ve anlamlandırmaya çalışır.

Metne göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Felsefi sorular refleksiftir.

B) Felsefi soruların cevabı subjektiftir.

C) Felsefe varlığa bütünsel yaklaşır.

D) Felsefe farklı bakış açılarından sıyrılmalıdır.

E) Felsefede soruların ilk muhatabı onu soran olmalıdır.

8. Aristoteles *Politika* adlı eserinde insanı siyasal bir hayvan olarak tanımlar. Ona göre insanın siyasallığı doğasından kaynaklanır. Doğa yalnızca insana dili ve anlamlı konuşma yetisini vermiştir. Bu yeti sayesindedir ki insan iyi ile kötüyü, doğru ile yanlışı, haklı ile haksızı sezebilmektedir. Bu ortak kanaat aileyi ya da şehri meydana getiren temel unsurdur. Devleti, aile ya da bireyden üstün görür. Bunun da sebebi bütünün parçadan daha öncelikli olmasıdır. Bu görüşünü bütüne dâhil olmayan el ya da ayak metaforuyla açıklar. Bedenin bir parçası olmaktan çıkan el nasıl ki işlevini yerine getiremez ve anlamını yitirirse birey de topluluktan ayrı olduğunda kendine yetemez. Aristoteles bu nedenle insanlarda onları ortaklığa sürükleyen doğal bir içgüdü olduğunu savunur.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Devlet toplumsal sözleşme sonucu ortaya çıkan yapay bir varlıktır.

B) Devlet insanların beklentilerini karşılamakla yükümlüdür.

C) İnsanın toplumsallığı bir sürü hayvanı ile aynı biçimde gelişir.

D) İnsan toplumsallığa olan ihtiyacını bir aileye mensup olmakla karşılayabilir.

E) Devlet insana özgü iletişim yeteneğine bağlı olarak ortaya çıkmıştır.

1. Varlık felsefesi; varlığın temelini, var olup olmadığını, ne olduğunu ve ne türden olduğunu sorgulayan felsefe dalıdır. İnsan içinde yaşadığı evrenle ilgili hep merak içerisinde olmuştur. Evrenden hareketle sorduğu sorular, ilk felsefe olarak da adlandırılan varlık felsefesini doğurmuştur. Evrendeki ilk neden ve değişim düşüncelerine verilen cevaplar da yine evrenin ve doğanın içerisinden olmuştur; su, hava, ateş, toprak gibi.

Buna göre varlık felsefesi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefenin en önemli alt dalıdır.

B) İnsanın merakına dayalı tek alandır.

C) Doğa ve evreni bütün olarak irdeler.

D) Olgusal sonuçlara ulaşmayı amaçlar.

E) Evrenle ilgili genel geçer açıklamalar yapar.

Çözüm:

Parçada, felsefenin varlıkla ilgili sorgulamalar yapan alanının varlık felsefesi olduğu anlatılmaktadır. Varlık felsefesi evrenle ilgili sorulara cevap bulmaya çalışmaktadır.

A) Varlık felsefesinin, ilk felsefe alanı olduğu parçada verilmiştir. Ancak en önemli alt dalı olduğuna dair bilgi yoktur.

B) Parçada insanın merakına dayalı tek alandır ifadesine yönelik bir değerlendirme yapılmamıştır. Varlıkla ilgili sorgulamalar yapıldığı aktarılmaktadır.

C) Doğa ve evrene yönelik soruların sorulduğu; varlığın temelini, var olup olmadığını, ne olduğunu ve ne türden olduğunu sorgulayan felsefe dalı olduğu belirtildiği için varlığı bütün yönleriyle ele aldığını söyleyebiliriz.

D) Olgusal; somut verilere dayalı olan, görünen ve deneyle belirlenebilen kanıtlara dayalı anlamında kullanılan bir kavramdır. Varlık felsefesinin böyle bir amacı yoktur.

E) Genel – geçer; çoğunluk tarafından aynı şekilde algılanan anlamına gelmektedir. Felsefe, bilimler gibi nesnel bir etkinlik alanı değildir. Felsefe filozofun bakış açısına göre değişebilen düşüncelerin olduğu bir alandır. Bu nedenle evrenle ilgili genel – geçer açıklamalar yapmaz.

Cevap: C

2. Ezgi, çocukluğundan bu yana etrafında meraklı bir insan olarak bilinirdi. Evreni ve varoluşunu anlamaya ve derin gerçeklerin peşine düşmeye adanmış bir ruhla doluydu. Ona etrafındakiler eskiden küçük filozof derlerdi. Zamanının çoğunu yalnız başına düşünerek geçirirdi. Geceleri yıldızların altında uzanır, derin bir nefes alır ve ardından kendini sonsuz bir varoluşun ötesine taşırdı. Orada düşünceleri bir kuş gibi özgürce uçardı. Ruhunun derinliklerinde varoluşun o katı gerçekliğinin ötesinde derin bir anlam arayışına doğru uzun yolculuklara çıkardı.

Buna göre Ezgi, felsefenin hangi alanıyla ilgilenmektedir?

A) Epistemoloji

B) Fenomenoloji

C) Kozmoloji

D) Metafizik

E) Teoloji

Çözüm:

Parçada Ezgi'nin, evrenin ve varoluşun anlamını aradığı belirtilmektedir. Bu arayışı kendi deneyimleri üzerinden gerçekleştirdiğini, varoluşu varlık ötesi bir düzlemde sorguladığını görmekteyiz.

Buna göre, bizden Ezgi'nin felsefenin hangi alanına ilgi duyduğunu bulmamız isteniyor.

A) "Epistemoloji", bilgi felsefesi demektir. Bilginin doğruluğunu, kaynağını, sınırlarını araştıran bir felsefi disiplindir. Metne baktığımızda Ezgi'nin, Epistemolojinin alanına giren bir arayış içinde olmadığını görmekteyiz.

B) "Fenomenoloji", görüngübilimi anlamına gelir. İnsanın doğrudan duyularına konu olan fenomenleri, başka bir ifadeyle olgu ve olayları mantıksal olarak betimleyen bir yöntemdir.Bu yöntem, fenomenlerin özünün bilgisine ulaşmayı ve dolayısıyla bilincin çözümlenmesini sağlayacaktır. Fenomenolojik yöntem, fenomenlerin özüne ulaşabilmek için daha önce edinilmiş bilgilerden, ön yargılardan, rastlantısal özelliklerden uzaklaşmak ve bu bilgileri paranteze almaktır.

C) "Kozmoloji", evrenin yapısı ve oluşumu hakkında çalışmalar yapan bir alandır. Ezgi, kozmolojik gerçeklikten yola çıkarak onun özüne ve ilk nedenine yani metafizik gerçekliğine ulaşmaya çalışmaktadır.

D) "Metafizik", varlık ötesi anlamına gelen, varlığın ana nedenini, özünü anlamaya çalışan felsefi bir alandır. Parçada Ezgi'nin derin gerçeklerin peşine düştüğü söylenmektedir. Ezgi'nin, evreni ve varoluşu anlama adına kendini sonsuz bir gerçekliğin ötesine taşıdığını, katı gerçekliğin ötesinde derin bir anlam arayışı içinde olduğunu görmekteyiz. Dolayısıyla doğru seçenek D'dir.

E) "Teoloji", dine ait olan konuları inceleyen, açıklayan bir çalışma alanıdır. Parçada bu konuya değinilmemiştir.

Cevap: D

3. Varlık felsefesi yani ontoloji var olan her şeyi konusu yapar. Bizim algılarımızla kavradığımız reel varlıkların yanı sıra zihnimizin ürünü olan ideal varlıklar da ontolojinin konusudur.

Aşağıdakilerden hangisi parçada bahsedilen varlık türlerine sırayla örnek oluşturur?

A) Tanrı - Beyin

B) Harfler - Anı defteri

C) Peribacaları - Kafdağı

D) Güneş - Gökyüzü

E) Sevgi - Saygı

Çözüm:

Parçada hem algılarla kavranan varlıkların hem de zihinsel varlıkların varlık felsefesinin konusu olduğu belirtilmiştir. Felsefede insan zihninden bağımsız olan, algılarımızla kavradığımız kalem, ağaç, peribacaları gibi varlıklara gerçek ya da reel varlık denir. İnsan zihniyle kavradığımız, zihnin ürünü olan sayılar, deniz kızı, ejderha gibi varlıklara da düşünsel ya da ideal varlıklar denir.

Bu bilgilerden yola çıkarak seçenekleri incelersek:

A) Tanrı bilgisine düşünce ile ulaşabildiğimiz için ideal varlık, beyin ise bir insan organı olduğu ve duyularımızla algılayabildiğimiz için reel varlıktır.

B) Harfler duyularımızla algılanmaz, zihnimizin ürünü varlıklardır yani ideal varlıklardır. Anı defteri ise duyularımızla algılanan, bizden bağımsız bir şekilde var olan reel varlıktır.

C) Peribacaları, Nevşehir'in Kapadokya bölgesinde yer alan kaya oluşumlarına verilen isimdir. Bizden bağımsız olarak var oldukları için reel varlıktır. Kafdağı ise masallarda yer alan bir dağdır, insan zihninin dışında bulunmaz. Bu sebeple ideal varlıktır.

D) Güneş ve gökyüzü duyu organlarımız tarafından algılanan ve zihnimiz dışında bulunan varlıklar olduğu için her ikisi de reel varlıktır.

E) Sevgi ve saygı duygularımızı ifade eden kavramlardır. Duyu organlarımız ile algılayamayız. Bu sebeple her ikisi de ideal varlıklardır.

Cevap: C

4. Bir varlığın yapısı, özelliği veya ne olduğuyla alakalı birtakım sorular sormak için ontolojik olarak "Varlık var mıdır?" sorusuna olumlu yanıt vermek gerekir. Ancak varlığın olmadığını savunan herhangi bir görüş için varlığın yapısı, özelliği veya ne olduğuyla alakalı verilen cevapların önemi yoktur. Çünkü herhangi bir şeyin var olmaması doğru bilgisinin de olmayacağı anlamına gelmektedir.

Bu parçada vurgulanan felsefi akım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düalizm

B) İdealizm

C) Monizm

D) Nihilizm

E) Realizm

Çözüm:

Bu parçada varlığın mahiyeti ve yapısıyla alakalı birtakım sorular sorabilmek için "Varlık var mıdır?" sorusuna olumlu yanıt vermek gerektiği ancak bu soruya olumsuz yanıt verenler için varlığın mahiyeti ve yapısıyla alakalı birtakım cevapların herhangi bir öneminin olmadığı anlatılmıştır. Seçenekler içerisinde varlığın olup olmadığı problemine olumsuz yanıt verip varlığın mahiyeti ve yapısıyla alakalı birtakım soruları sormanın gereksiz olduğunu ifade eden tek felsefe akımı "Nihilizm"dir. Bu nedenle cevap D seçeneğidir. Diğer seçeneklere baktığımızda;

A) Düalizm: Varlığın birbirine indirgenemeyen iki tözden (madde ve ruh) meydana geldiğini savunan yaklaşımdır. Varlığın olup olmadığı problemine olumlu yanıt veren görüşlerdendir.

B) İdealizm: Varlığın düşünsel, tinsel alana ait olduğunu savunan yaklaşımdır. Varlığın olup olmadığı problemine olumlu yanıt veren görüşlerdendir.

C) Monizm: Varlığın tek bir tözden meydana geldiğini savunan yaklaşımdır. Varlığın olup olmadığı problemine olumlu yanıt veren görüşlerdendir. Bu seçenek de olamaz.

E) Realizm: Varlığın var olduğunu savunan yaklaşımlardandır. Fakat parçada varlığın var olmadığına vurgu yapıldığı için bu seçenek olamaz.

Cevap: D

5. Gorgias "Hiçbir şey yoktur. Olsa da bilinemez. Bilinse de anlatılamaz." derken varlığı kökten yadsımıştır. Ona göre "varlık" bir kavramdır ve bu kavramın gerçek bir karşılığı bulunmaz. Gerçekte karşılığı olan duyularımızın gösterdiği tekil nesnelerdir. Duyulara dayalı bu nesneler de sıklıkla değişir ve gelip geçicidir.

Bu parçadan Gorgias'ın görüşleri ile ilgili olarak aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Varlığın hakikatine kuşku yoluyla ulaşılır.

B) Varlık sadece dilde bir anlamı işaret eder.

C) Doğada reel karşılığı olan yalnızca algı nesneleridir.

D Nesnel gerçeklik evrende oluşa tabidir.

E) Duyulara dayanan bilgi yanıltıcıdır.

Çözüm:

Parçada Gorgias'ın görüşlerine yer verilmiş ve bundan hareketle hangi seçeneğe ulaşılamayacağını bulmamız istenmiştir.

Seçeneklere bakalım;

A) Parçada Gorgias'ın varlığı kökten yadsıdığı yani yok saydığı, inkâr ettiği belirtildiği için bu seçeneğe ulaşılamaz. Bu nedenle doğru cevap A seçeneğidir.

B) Parçada Gorgias varlığın bir kavram olduğunu ve gerçekte karşılığı bulunmadığını savunduğundan ona göre varlık sadece dilde bir anlamı işaret eder. Ulaşılabilir.

C) Parçada Gorgias'ın gerçekte karşılığı olanın duyularımızın gösterdiği tekil nesneler olduğu ifade edilmiştir o hâlde sadece algıladığımız nesnelerin gerçekte karşılığı vardır. Ulaşılabilir.

D) Parçada duyulara dayalı nesnelerin sıklıkla değiştiği belirtildiği için bu seçeneğe de ulaşılabilir. Çünkü evrenin oluşa tabi olması var olan her şeyin değişmesi anlamına gelir.

E) Parçada duyulara dayalı nesnelerin değiştiği ve gelip geçici olduğu belirtildiği için bu seçeneğe de ulaşılabilir.

Cevap: A

6. Bir bilgeye sormuşlar : "En çok kimi seversin? diye. Bilge : "En çok terzimi severim." demiş. Çok şaşıran halk "Neden başka bir kimse değil de terziniz?" diye sormuş merakla. Bilge sakin bir şekilde "Terzimi severim çünkü beni en çok o tanır. Her gittiğimde ölçümü yeniden alır. Bilir ki ben artık önceki ben değilimdir."

Buna göre terzinin cevabı aşağıdaki yaklaşımlardan hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Düalizm

B) İdealizm

C) Materyalizm

D) Monizm

E) Oluşçuluk

Çözüm:

Soruda bizden parçada anlatılan olayın hangi yaklaşımla ilişkilendirilebileceğini bulmamız istenmektedir. Seçeneklere bakalım;

A) Düalizm: Varlığın temelinde hem madde hem idea olduğunu savunan bir yaklaşımdır.

B) İdealizm: Varlığın duyularla algılanamayan soyut bir yönünün olduğunu savunur. Parçada varlığın soyut olduğuna dair bir açıklama yapılmamıştır.

C) Materyalizm: Varlığın temelinin madde olduğunu savunan yaklaşımdır. Parçada bu tür bir açıklama da bulunmuyor.

D) Monizm: Varlığın temelinde tek bir töz olduğunu savunan yaklaşımdır. Parçada buna dair bir açıklama olmadığı için bu seçenek olamaz.

E) Oluşçuluk: Evrendeki hiçbir şeyin sabit olmadığını, sürekli bir değişim ve hareket hâlinde olduğunu savunan felsefi akımdır. İlkçağdaki temsilcisi Herakleitos, "Aynı ırmakta iki defa yıkanılmaz." diyerek bu görüşü özetlemiştir. Bilge de terzisiyle ilişkisinde her defasında ölçüsünü yeniden aldığını söyleyerek terzisinin değişim düşüncesine uygun hareket ettiğini vurgulamak istemiştir.

Cevap: E

7. Varlığı düşünürken ona ait özellikler üzerinden düşünürüz. Sonunda bütün bu özellikleri zihnimizde ayıklar, sınıflandırır ve onu o yapan özelliklerin toplamına ait bir kavram ortaya çıkarırız. Örneğin "İnsan nedir?" En genel ve kapsayıcı özellikleri olan ruh ve bedenden meydana gelmiş bir canlıdır. Sadece beden veya sadece zihinden meydana gelmiştir diye tanımlasak sanki eksik bir tanım yapmış oluruz.

Yukarıdaki metinde insan üzerinden verilen örnekle hangi varlık görüşü savunulmaktadır?

A) Düalizm

B) Fenomenalizm

C) İdealizm

D) Materyalizm

E) Varoluşçuluk

Çözüm:

Varlığın mahiyeti konusu felsefenin önemli tartışma alanlarından biridir. Bu konu varlığın doğasını, gerçekliğini, varlığın ne türden olduğunu ve özü ile ilgili sorunları kapsar. Parçada varlığın mahiyeti konusu insanın düşünme yetisini sağlayan kavramlar üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır. Verilen örnekte insan kavramı üzerine bir çıkarımda bulunulmuş ve onun en genel özellikleriyle bir tanım yapılmıştır. Bizden insan üzerinden verilen örnekle hangi varlık görüşünün savunulduğunu bulmamız istenmektedir.

A) Düalizme göre varlık, madde ve idea olmak üzere karşıt iki gerçekliğin bir araya gelmesiyle oluşur. İnsan ise düalist anlayışa göre ruh ve bedenden oluşmuş bir varlıktır. Bu nedenle doğru seçenektir.

B) Fenomenalizme göre nesnelerin özü bilinemez. Bizler yalnız onların bize görünen yüzlerini deneyimleyebildiğimiz ölçüde bilebiliriz. Bu nedenle fenomenalizm anlayışı varlığın temelinde fenomenleri görür.

C) İdealizme göre varlığın gerçekliği duyusal alandan bağımsız bir şekilde var olan, değişmeyen, kalıcı ve sürekli olan idealardır. Bu nedenle varlığın temelinde idea vardır.

D) Materyalizme göre evrende var olan her şey maddenin etkileşimi sonucu oluşmuştur. Evrenin yapı taşı maddedir. Dolayısıyla varlığın temelinde madde vardır.

E) Varoluşçuluğa göre insan özüyle doğmaz. Bu nedenle kendi deneyimleri üzerinden bilinçli bir şekilde özünü kendisi inşa etmelidir. Bunu yapabilmenin koşulu ise özgür olmak ve sorumluluk alabilmektir. Dolayısıyla varoluşçuluk varlığın temelinde insanı görür.

Cevap: A

8. Beş duyu organıyla algıladığımız bireysel veya tikel varlıklar birer gölge ve yanılsamadan ibarettir. Görünen doğa hakkında doğru bilgiler üretmek için doğanın ötesine geçmek gerekir. Çünkü görünenler belirli bir süre içinde var olan sonra yok olan kısacası sürekli değişim içinde olanlardır. Zaman ve mekâna tabi olan bu varlıklar fenomenler olarak karşımıza çıksa da esas varlıklar olan görünenin arkasındaki tümeller ve özlerdir.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt niteliği taşır?

A) Arkhe nedir?

B) Varlık birlik midir?

C) Evren nasıl oluşmuştur?

D) Evrende bir düzen var mıdır?

E) Varlığın mahiyeti nedir?

Çözüm:

Bu parçada duyusal olarak fark edilen somut varlıkların zaman ve mekâna tabi olduğuna, gölge ve yanılsamadan ibaret olduğuna, sürekli bir değişim içinde olduğuna yer verilmiş ve esas varlıkların somut olarak adlandırılan bu varlıkların arkasında yer alan tümeller başka bir deyişle idealar olduğu anlatılmıştır. Anlatılanlar varlığın yapısı, özelliği ve mahiyet ile alakalı bilgiler olduğu için bu parça "Varlığın mahiyeti nedir?" sorusuna yanıt niteliği taşımaktadır. Diğer seçeneklere bakıldığında;

A) "Arkhe nedir?" sorusu evrenin ana maddesine yönelik bir sorudur. Fakat parçada buna dair bir açıklama bulunmamaktadır.

B) "Varlık birlik midir?" parçada varlığın bir mi, çok mu olduğuna dair bir açıklama yapılmadığı için bu seçenek de olamaz.

C) "Evren nasıl oluşmuştur?" parçada soruya cevap olabilecek bir açıklama yapılmamıştır.

D) "Evrende bir düzen var mıdır?" parçada evrendeki düzene dair bir açıklama bulunmamaktadır.

Cevap: E

9. İnsanın varoluşunun özünde anlam arayışı vardır. Bu öz arayışı objektif bir gerçeklikte bulunamadığı için insan gerçekliği, kendini kısıtlayan tüm unsurları dışlayarak bilinçli eylemleriyle yine kendinde aramalıdır. Nihayetinde ancak yaşamın yükünü taşıyarak ve bireysel deneyimini önceleyerek sorumluluk alabilen insanlar bu arayışı anlamlandırabilir.

Yukarıdaki varlık görüşünden çıkartılabilecek yargı hangisidir?

A) İnsan, özünü sürekli değişen bir oluş içinde keşfetmelidir.

B) İnsanın özü davranışlarını belirler niteliktedir.

C) İnsan özünü bilemez, bilinenler ancak fenomenlerdir.

D) İnsan, özünü özgür seçimleriyle kendisi belirlemelidir.

E) İnsan, özünü varlığını aşan bir gerçeklikte bulmalıdır.

Çözüm:

Parçada varoluşçuluğun varlık anlayışından bahsedilmektedir. Varoluşçuluğa göre insanın gerçekliği yalnızca kendinde anlam bulur. İnsan özüyle doğmaz. Bu nedenle kendi öz deneyimleri üzerinden bilinçli bir şekilde özünü kendisi inşa etmelidir. Bunu yapabilmenin koşulu ise özgür olmak ve sorumluluk alabilmektir.

Buna göre, parçada verilen varlık görüşünden çıkartabileceğimiz yargının hangisi olduğu sorulmaktadır.

A) Oluş düşüncesi varlığın anlamını değişimde görür. Varlık değişim ve oluş içinde sürekli karşıtına dönüşür. Parçada, değişim ve oluş fikrine değinilmemiştir.

B) Varoluşçulukta bu ifadenin aksine insanın özgür seçimlerinin ve bu seçimlere bağlı ortaya koyduğu davranışlarının insanın özünü belirlediği fikri vardır, cevap olamaz.

C) Fenomenalizme göre, insan özünü bilemez yalnızca nesnelerin görünen yüzlerini yani fenomenleri bilebilir. Fenomenalizmin özün bilinemeyeceği görüşü parçadageçen öz arayışı ile çelişmektedir.

D) Parçada öz arayışı insanla birlikte anılmaktadır. İnsanın sorumluluk alarak özgür iradesiyle hareket etmesi ve özünü kendisinin belirlemesi gerektiği söylenmektedir. Parçada geçen, “kendini kısıtlayan tüm unsurları dışlayarak” sözüyle özgürlüğe vurgu yapılmaktadır. Dolayısıyla doğru seçenek D’dir.

E) Metafizik varlık ötesi anlamına gelmektedir. Varlığın ilk nedenini, onu var eden temel ilkeyi araştıran bir felsefi alandır. Bu nedenle insanın özünü varlığı aşan bir gerçeklikte araması metafiziksel bir arayıştır.

Cevap: D

10. Ben düşünmüşüm düşünmemişim

Bunun ne önemi var ki?

Sen düşünmüşsün ya da düşünmemişsin

Bunun da önemi yok ki.

Gördüklerinin varlığı ne sana bağlı ne de bana bağlı.

Hâlâ anlayamadın mı?

Bu dizeleri yazan şairin varlık felsefesinde öne sürülen görüşlerden hangisini desteklediği söylenebilir?

A) Düalizm

B) Egzistansiyalizm

C) Fenomenoloji

D) İdealizm

E) Materyalizm

Çözüm:

Dizelere bakıldığında şairin, gördüklerimizin varlığının insanın düşüncesine bağlı olmadığı görüşünde olduğu anlaşılmaktadır. Bir varlığı bizim düşünüp düşünmememizin bir önemi yoktur. Biz düşünmesek de o vardır.

Buna göre seçenekleri incelersek:

A) Düalizm”, varlığı hem madde hem de idea olarak kabul eder.

B) “Egzistansiyalizm”, varoluşçuluk demektir. Bu görüşe göre evrende kendi özünü kendisi oluşturan tek varlık insandır. İnsanın kendisinden önce gelen bir özü yoktur, varoluş özden önce gelir.

C) Fenomenoloji (görüngübilimi), insanın doğrudan duyularına konu olan fenomenleri, başka bir ifadeyle olgu ve olayları mantıksal olarak betimleyen bir yöntemdir. Bu yöntemde paranteze alma yoluyla fenomenlerin özünün bilgisine ulaşılacağı ve dolayısıyla bilincin çözümlenmesinin sağlanacağı savunulur..

D) “İdealizm”, düşünceden bağımsız gerçeklik alanı olmadığını düşünür. Yani maddesel olan gerçek değildir.

E) “Materyalizm”, varlığın insan düşüncesinden bağımsız ve madde cinsinden olduğunu savunur. Düşünce de maddeye bağlıdır.

Cevap: E

11. Filozof evrende var olan her şeyin form kazanmış birer madde olduğunu söyler. Tüm var olanlar, özlerini değiştirmeden belirli bir amaç doğrultusunda sürekli olarak bir biçimden bir başka biçime doğru değişirler. Bu biçim değiştirmeler dört nedenin etkisiyle gerçekleşir. Bu dört nedeni de filozof maddi neden, formel neden, fail neden ve ereksel neden olarak açıklar.

Bu parçada görüşleri açıklanan filozof aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aristoteles

B) Demokritos

C) Parmenides

D) Platon

E) Sokrates

Çözüm:

Varlığın özünü anlamak ve evrendeki değişimi açıklamak için çabalayan İlk Çağ filozoflarından Aristoteles, değişim problemini madde ile form arasında kurduğu ilişkiyle ele alır. Ona göre duyularla fark edilen her şey, form (biçim) kazanmış maddelerdir. Her varlık bir maddenin veya birden fazla maddenin birleşmesi sonucunda oluşmuş bir formdur. Aynı zamanda kendinden oluşan başka bir formun da maddesidir. Aristoteles'e göre doğadaki her varlığın bir nedeni vardır. O, herhangi bir şeyin varlığını ve dünyadaki işlevini dört neden görüşüyle açıklar.

Cevap: A

12. Aristoteles'e göre deney dünyasında karşılaştığımız bütün varlıklar belli bir modele göre ve belli bir ereği, işlevi yerine getirmek üzere hareket ve değişme içinde gibidirler. Çam ağacı tohumundan her zaman çam ağacı meydana gelir. Göz görmek, burun koklamak için yapılmış, yapılandırılmış görünmektedir. Kısaca evrendeki hareket ve değişmeler belli bir ereği, işlevi yerine getirmek üzere gerçekleşir gibi görünmektedirler. O hâlde evrenin, Demokritos'un düşündüğünün tam tersine, teleolojik bir yönde gerçekleşen olaylar ve süreçlerden oluştuğunu kabul etmemiz gerekir.

Bu parça ontolojinin hangi temel sorusuna yanıt niteliğindedir?

A) Varlık gerçekten var mıdır?

B) Varlığın mahiyeti nedir?

C) Varlık nasıl bir yapıya sahiptir?

D) Evrende amaçlılık var mıdır?

E) Varlık tek bir tözden mi meydana gelmiştir?

Çözüm:

Parçada Aristoteles'in teleolojik görüşünün açıklaması verilmiştir. Teleolojik görüş; doğa ya da evrenin bir amaca göre düzenlenmiş, bir hedefe yönelmiş veya fonksiyonel olarak bir araya gelmiş olduğunu kabul eder, doğada amaçlılık ararken, insan varlığından hareketle hemen her şeyin amaçlar, hedefler ve niyetlerle açıklanabileceğini öne sürer. Bu açıdan doğada her şey bu amacı yerine getirmek ister gibi hareket etmektedir. Dolayısıyla evrenin varmak istediği bir nihai hedef vardır. Bu bilgiler ışığında seçeneklere baktığımızda:

A) "Varlık gerçekten var mıdır?" Metin varlığın temelde var olup olmadığı sorusunu değil işleyişinde bir erek ya da amaç olup olmadığını tartışıyor. Bu yüzden bu seçenek yanlıştır.

B) "Varlığın mahiyeti nedir?" Mahiyet problemi varlığın özünde tözsel olarak ne olduğu sorununu ele alır. Madde, idea, fenomen gibi yanıtlarla karşılaşılır. Bu açıdan bu seçenek de yanlıştır.

C) "Varlık nasıl bir yapıya sahiptir?" Varlığın maddi ya da düşünsel, değişen ya da sabit, görünüş ya da aşkın gerçeklik gibi bir yapısına ilişkin bir soruşturmadır. O yüzden bu seçenek de yanlıştır.

E) "Varlık tek bir tözden mi meydana gelmiştir?" Sorudaki metin bu soruya verilmiş bir yanıt olamaz. Çünkü varlığın tek bir tözden mi meydana geldiği sorusu Thales, Anaksimandros, Anaksimenes, Empedokles gibi İlk Çağ filozoflarının cevaplamaya çalıştığı bir sorudur.

Cevap: D

1. Neyin gerçekten var olduğu, varlık bakımından neyin geçici, neyin kalıcı olduğu konusunda meraka düştüğümüz olmuyor mu? "Varlık sadece madde midir, yoksa maddeye ek olarak ruh da var mıdır?" sorusu kadar temel bir soru olabilir mi? Maddeyle zihin arasında bir ilişki olup olmadığı, evrende bir nedenselliğin hüküm sürüp sürmediği; sürüyorsa eğer, bunun özgürlüğümüzü nasıl etkilediği hepimizi ilgilendiren sorulardır.

Parçada sözü edilen alt disiplin aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ontoloji B) Etik C) Estetik

D) Din felsefesi E) Epistemoloji

2. R. Descartes'a göre madde ve düşünce veya beden ve ruh, birbirinden taban tabana farklı, fakat aynı ölçüde var ve gerçek olan iki tözdür: Maddenin ana niteliği yer kaplamak, ruhun ana niteliği düşünmektir. Bu şu demektir: madde yer kaplar ancak asla düşünemez; ruh ise düşünür ancak asla yer kaplayamaz.

Bu parçaya göre R. Descartes'ın varlık görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düalizm B) Fenomenalizm C) İdealizm

D) Materyalizm E) Monizm

3. İnsan sadece zihinsel tasarımlarını ve algılarını bilebilir. Bu tasarımların veya algıların dış dünya denen bir gerçekliğe dayanıp dayanmadığını asla bilemeyiz. Bu sebeple zihnimizdeki herhangi bir tasarımın, zihnin dışındaki bir dünyaya karşılık gelip gelmediği sorunu insanın çözebileceği bir konu değildir. Dış dünya dediğimiz şey hakkında sadece algılarımızı bilebiliriz. Başka bir deyişle insan zihni için varlık, algıdan ibarettir.

Bu parça ile aşağıdaki görüşlerden hangisi aynı doğrultudadır?

A) Var olmak algılanmış olmaktır.

B) Varlıkların özü madde değil, ruhtur.

C) Ussal olan gerçek, gerçek olan ussaldır.

D) Aynı nehirde iki defa yıkanmak mümkün değildir.

E) Form olmadan madde, madde olmadan form var olamaz.

4. Herakleitos'un, evrendeki değişime bağlı olarak varlıkların sürekli bir oluş hâlinde oldukları savına karşıt olarak başka bir Antik Yunan filozofu "varlığın ne yoktan gelebileceğini ne de vardan yok olamayacağını çünkü varlığın bir ve kendisiyle özdeş olduğunu" savunur.

Parçada sözü edilen filozof aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aristoteles B) Demokritos C) Empedokles

D) Parmenides E) Platon

5. İdealizmin karşıtı olarak kabul edilen görüştür. Temsilcileri Demokritos, T. Hobbes ve La Mettrie'dir. Bu düşünürler varlığı atom, cisim ve makine olarak görürler ve varlığın mekanik kurallara bağlı olduğunu düşünürler.

Parçada bahsedilen varlık görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düalizm B) Egzistansiyalizm C) Fenomenoloji

D) Materyalizm E) Nihilizm

6. Varlık felsefesiyle ilgilenen bir düşünürün ilk sorduğu soru varlığın var olup olmadığıdır. Varlığın var olduğu yanıtını veren düşünürün bundan sonra sorup anlamak isteyeceği diğer soru ise varlık denilen şeyin özünün, türünün ne olduğu yani hangi cinsten olduğudur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde varlığın mahiyetine ilişkin doğru bir eşleştirme yapılmamıştır?

A) Materyalizm- Varlığın temeli maddeye dayanır.

B) İdealizm- Varlık düşünce cinsindendir.

C) Varoluşçuluk- Varlık sürekli bir oluş içinde değişime tabidir.

D) Düalizm- Varlık madde ve düşünce olmak üzere iki cinstendir.

E) Fenomenalizm- Varlığın özünün değil, görüngülerin bilinmesi mümkündür.

7. Somut ve olgusal varlıkların alanı olan nesneler dünyasına bitmek bilmeyen bir değişim ve bozuluş hâkimdir. Bu değişim ve bozuluş nesnelerin gelip geçici olmasına yol açmaktadır. Ancak bitmek bilmeyen bir değişim, bozuluş ve geçiciliğin olması nesneler alanının düzenden ve istikradan yoksun olduğu anlamına gelmez. Nesneler dünyası düzen ve istikrarını varlıkların ilk örneği olan idealardan almaktadır. İlk örnekler olan bu idealar nesneler alanındaki bireysel varlıkların kendisinden pay aldıkları kalıcı gerçekliklerdir.

Bu parçadan çıkarılabilecek sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

A) Varlık oluştur.

B) Varlık maddedir.

C) Varlık düşüncedir.

D) Varlık fenomendir.

E) Varlık var değildir.

8.
- Demokritos, evrenin sonsuz sayıda atomdan ve boşluktan meydana geldiğini söyler. Atomların birleşmesi ve ayrılması sonucu evrende sürekli bir değişim meydana gelir. Asla yok olmayan atomların bu değişimleri nicel özelliktedir.
- Herakleitos, varlığın sürekli bir değişim hâlinde olduğunu, bu nedenle de değişmeden kalan herhangi bir özün olmadığını savunur.
- R. Descartes için ise varlık hem idea hem madde cinsindendir. İnsanda ruh ve beden bir aradadır.

Bu filozofların görüşleri varlık felsefesinin problemlerinden hangisine cevap niteliğindedir?

A) Evrende amaçlılık var mıdır?

B) Varlığın mahiyeti nedir?

C) Evren sonlu mudur?

D) Varlık var mıdır?

E) Varoluş özden önce mi gelir?

9. Varlık var mıdır, yok mudur sorusuna vardır cevabı verildikten sonra yeni bir problem daha ortaya çıkmaktadır. Bu problem 'Varlık ne türdendir?' sorusudur. Buna verilen cevaplardan biri olan materyalizmde varlığın mahiyeti madde olarak belirtilir. Varlık, nasıl olursa olsun özünde mutlaka madde vardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi materyalizme uygun bir yargıdır?

A) Varlık düşüncedir.

B) Varlık fenomendir.

C) Varlığın temelinde değişim yer alır.

D) Varlık hem madde hem düşüncedir.

E) Varlığın temeli somut olana dayanır.

10. I. Antik Yunan filozofları 'Varlığın ilk nedeni nedir?' sorusuna cevaplar aramışlar, kimi su, kimi ateş kimi toprak diyerek evreni var eden ana maddeyi araştırmışlardır. Bu yüzden varlık, doğa felsefecileri tarafından felsefi bir disiplinle sorgulanan felsefenin ilk araştırma alanı olmuştur.

II. Orta Çağ Hristiyan filozofları, Antik Yunan filozoflarının düşüncelerine inanç merkezli bir yorum katmışlar, evreni, Platon'un düşüncelerinden etkilenerek duyum ötesi bir yetinin ürünü olarak yüce bir varlık özelinde idealize etme çabası içerisine girmişlerdir.

III. Aydınlanma dönemi filozofları ise Orta Çağ'ın düşünce sistemine karşı çıkarak varoluşun gayesi olarak gördükleri insanı, aklın ve bilimin öncülüğünde anlama ve anlatma gayreti içinde olmuşlardır.

Bu görüşlere göre filozoflar evrenin amacını sırasıyla nerede aramışlardır?

	I	II	III
A)	İnsanda	Tanrı'da	Bilimde
B)	Doğada	Tanrı'da	İnsanda
C)	Doğada	Düşüncede	Bilimde
D)	Düşüncede	Bilimde	Doğada
E)	Doğada	Düşüncede	İnsanda

1. Varlık var mıdır? Varsa ne olarak vardır? Varlığın türleri nelerdir? Acaba yalnızca uzay ve zaman içinde yer alan maddi-fiziksel varlıklar mı vardır, yoksa başka türden bir varlığa sahipmiş gibi görünen tinsel-zihinsel varlıkların da var olmalarından söz edilebilir mi? Eğer böylece iki ayrı tür varlık varsa, onlar arasındaki ilişkiler nelerdir? Özellikle bu iki ayrı tür varlığın birer örneği olarak sayılması mümkün olan bedenle (fiziksel-maddi varlık), ruh (tinsel-zihinsel varlık) arasındaki ilişkiler nelerdir? Varlığın temel belirlenimleri, karakteristikleri nelerdir? Hareket, oluş bir varlık mıdır?

Bu parçada yapılan sorgulamalar felsefenin hangi alt disipliniyle ilgilidir?

A) Estetik B) Etik C) Ontoloji

D) Epistemoloji E) Din felsefesi

2.
- Değişme ve oluş yoktur, mutlak varlıklardır.
- Algı nesnesi değillerdir, soyutturlar.
- Zihnin ürünüdür, bilincimize bağlıdırlar.
- Zaman ve mekânın dışındadırlar.

Verilen özelliklere ilişkin varlık türü aşağıdakilerden hangisidir?

A) İdeal
B) Maddesel
C) Mekanik
D) Reel
E) Sezgisel

3. Üzerine konuşulacak düşünülecek bir şeyin olup olmadığını belirlemek öncelikli sorunumuz olmalı. Çünkü olmayan bir şey hakkında yargıda bulunmak anlamsız olur. Varlığın özünü yokluk olarak belirleyen Taocu bir yaklaşımı benimsediğimizde, varlığın ne olduğunu sorgulamamıza gerek kalmaz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi ile ilgili bir açıklama bulunmaktadır?

A) Varlığın hakikati
B) Varlığın mahiyeti
C) Evrende amaçlılık
D) Doğru bilginin ölçütü
E) Bilginin kaynağı

4. Bildiğimiz şeyler, bize verilmiş olan bilinçte olup biten her şeydir. Duyumsama, algılama ve düşünme bilincin öz nitelikleridir. Yani gördüğümüz renk, işittiğimiz ses ya da yaşadığımız duygulardır. Bunların şüphe edilmeyecek var oluşları görülmüş, algılanmış ve düşünülmüş olmalarından kaynaklanır. Ancak bir rengin ya da bir sesin var olması için yayılacağı ya da yer kaplayacağı bir alanın olması demek bilincin düşünmesi, cismin ise yer kaplamasının bir sonucudur.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki felsefe akımlarından hangisine aittir?

A) Düalizm B) Fenomenalizm C) İdealizm

D) Materyalizm E) Sensüalizm

5. Yeşil olmak bir niteliktir. Ancak bu niteliğin var olabilmesi için kendisini bir nesne üzerinde göstermesi gerekir. Nesneden bağımsız tek başına bir özelliği anlamanın ya da algılamanın bir yolu var mıdır? Yeşil olmak tek başına var değilken varlığın ne olduğu üzerinde bu denli düşünmek niye?

Parçada anlatılanlar aşağıdaki akımlardan hangisini destekler niteliktedir?

A) Düalizm B) Egzistansiyalizm C) Fenomenoloji

D) İdealizm E) Materyalizm

6. Her gün gökyüzünde ışıkla karanlık arasındaki savaşı görüyoruz. Yaşam ve ölüm gibi. Aynı savaş mevsimler arasında da yaşanıyor. Yaz ilkbaharı kovalıyor, sonbahar yazı. Doğa kendi içinde dinamik ve canlı bir oluş taşıyor. Bu oluşta her şey birbiriyle ilişki hâlinde. Hem birbirine muhtaç hem de birbirine zıt.

Parçada açıklanan varlık görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Platon'un idealizmi
B) R. Descartes'ın düalizmi
C) Aristoteles'in realizmi
D) Herakleitos'un diyalektiği
E) Demokritos'un maddeciliği

7. Demokritos'a göre hiçten hiçbir şey çıkmaz. Var olan hiçbir şey, yok edilemez. Her değişim, parçaların birleşmesi ve ayrılmasından başka bir şey değildir. Hiçbir şey rastlantıyla meydana gelmez. Her şeyin bir nedeni ve zorunluluğu vardır. Demokritos sadece atomların ve boşluğun varlığını kabul eder. Geri kalan her şey ise bir varsayımdır.

Buna göre Demokritos'un varlık anlayışıyla ilgili hangisi söylenemez?

A) Varlığı niceliksel olarak monist bir anlayışla ele alır.

B) Materyalist bir görüşe sahiptir.

C) Evrende belli bir nedensellik vardır.

D) Varlığın temel yapı taşları atomlardır.

E) Varlığa tinsel bakış açısıyla yaklaşır.

8. Evrendeki tek tözün madde olduğunu, varlığın fiziki bir nitelik taşıdığını ve evrende tinsel bir tözün bulunmadığını öne süren görüştür ve indirgemeci bir öğreti olarak yalnız maddeye varlık yükler. Zihin ya da ruha bağımlı bir gerçeklik ya da ikinci dereceden bir varlık verir veya ruhun hiçbir şekilde var olmadığını öne sürer.

Parçada tanımı yapılan felsefi görüş ve bu görüşü benimseyen filozof aşağıdaki eşleştirmelerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

A) Materyalizm - T. Hobbes

B) İdealizm - Platon

C) Materyalizm - I. Kant

D) İdealizm - Sokrates

E) Materyalizm - E. Husserl

9. Var olan her şey bize değişim ve oluşum hâlinde görünür. Değişim var olan bir şeyin kendisi olmaktan çıkıp başka bir şey olmasıdır. Bu süreçte şeyler varlıktan yokluğa ve tekrar varlığa geçer. Bu durumda bir şey hem var hem yok olmuş olur ki bu bir çelişkidir. Bu nedenle varlık var olamaz.

Sözü edilen bu düşünce aşağıdaki görüşlerden hangisiyle ilgilidir?

A) Düalizm

B) İdealizm

C) Monizm

D) Nihilizm

E) Realizm

10. Ay; yegâne uydumuz, karanlık gecelerimize ışık olan, varlığıyla kendini bize siper eden küçük kaya parçası, her gece kafamızı kaldırdığımızda bizim için orada hazır bulunan vefalı dost. Ay olmadan yaşarız belki ama hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Neler mi değişir? Ay bir gün aniden yok olsa; gel-git etkisinden kurtulan okyanuslar, denizler büyük tusunamiler oluşturarak kıyılara vurur, büyük depremler meydana gelir. Bir gün 24 saat olmak yerine yaklaşık 4 saate düşerdi. Bu saydıklarımız çok kısa sürede yaşanacak olaylardan sadece birkaçı. Neyse ki korkulacak hiçbir şey yok; her şey yerli yerinde durmaya devam ediyor. Bütün bu harmoni yaratıcının elinde ilmek ilmek işlenmiş her şey olması gerektiği gibi yaratılmıştır. Fizik yasaları ise Tanrı'nın düşünme biçimini anlamamız için bizlere yol göstermeye çalışan sözlükler gibidir.

Metinde evrende amaçlılığa yönelik aşağıdaki açıklamaların hangisinden söz edilmiştir?

A) Hümanist B) Kozmolojik C) Mekanist

D) Spiritüel E) Teolojik

11. B. Spinoza'ya göre evren, doğası gereği nesnel ve zorunlu yasalara bağlıdır. Her şey sonsuz bir zincirin halkaları gibi biri birine nedensellik bağı ile bağlanarak mantıklı bir amaç doğrultusunda hareket eder. B. Spinoza'nın aksine D. Hume, nedenselliğin illaki bir amaca hizmet etme gayesi taşımadığına inanır. Olaylar arasında neden sonuç ilişkisinin olmadığını, iki olay arasında ard arda gelmesinden dolayı nedensellik ilişkisinin var gibi göründüğünü ama bu bağın zorunlu olmadığını, rastgele ve gelişigüzel gerçekleştiğini dile getirir. Ona göre bir olayın ardından başka bir olayın onu düzenli bir şekilde takip ettiği gibi zincirsel bir neden sonuç ilişkisi kurmak mantıklı değildir. Bu sadece bizim alışkanlık ve beklentilerimizle ilgilidir.

Parçada nedensellik bağlamında ortaya konulan görüşler varlık felsefesinin hangi tartışma alanına aittir?

A) Varlığın mahiyeti

B) Evrende amaçlılık

C) Varlığın ilk nedeni

D) Varlığın hakikati ve bilgisi

E) Bilim ve felsefeye göre varlık

1. Gündelik hayatımızda karşılaştığımız her bir varlığın gerçek olduğunu, onun tıpkı kendimiz gibi var olduğunu kabul eder ve onların gerçekten var olup olmadığıyla ilgilenmeyiz. Bizim sahip olduğumuz bu tavır deney ve gözlem odaklı olan bilimlerin varlığa yaklaşım tarzının temelini oluşturmaktadır. Örneğin biyoloji canlılarla, fizik maddeyle bu tavır altında ilgilenir. Yani bilimler herhangi bir araştırma yaparken gerçekliğin olup olmadığından ziyade nasıl olduğuyla ilgilenir. Oysa varlığı bütünlüğü içinde ele alan felsefede gerçekliğin var olup olmadığı önemli problemler arasında yer almaktadır.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Felsefenin varlığa tümel açıdan yaklaştığına

B) Felsefe ile bilimin bakış açısının farklı olduğuna

C) Bilimlerin varlığı niteliklerine göre sınıflandırdığına

D) Bilimlerin varlığın var olup olmadığını sorguladığına

E) Bilimlerin deneysel bir yöntem ile araştırma yaptığına

2. Ontolojinin görevi var olanı var olan olarak ele almak ve varlığın temel ilkelerini ortaya çıkarmaktır. Var olanları ya da bu dünyanın fenomenlerini, filozofların bakış açısına göre bazen maddeyle, bazen ideayla ve bazen de hem madde hem de idea ile açıklamaya çalışan bu alan varlığa yönelik genel ve rasyonel soruşturma olarak tanımlanmaktadır.

Buna göre aşağıdaki sorulardan hangisi ontolojinin konu alanına girmez?

A) Varlık varsa varlık nedir?

B) Var oluş tarzları nelerdir?

C) Varlığın ana maddesi nedir?

D) Varlık birlik mi yoksa çokluk mudur?

E) Varlığın doğru bilgisine ulaşılabilir mi?

3. Varlığın herhangi bir temel gerçekliğe veya yapıya sahip olmadığını iddia eder. Buna göre, hiçbir şeyin aslında gerçek, anlamlı veya değerli olmadığına inanılır. Varlığın veya gerçekliğin özü veya temeli hakkında her türlü iddia veya inanç reddedilir. Gerçeklik hakkındaki varoluşun doğasının tam olarak anlaşılamadığını ve herhangi bir kesinlik veya kalıcılık iddiasının geçersiz olduğu savunulur.

Bu parçada yer alan açıklamalar varlık felsefesine ilişkin aşağıdaki görüşlerden hangisini yansıtmaktadır?

A) Fenomenalizm

B) İdealizm

C) Materyalizm

D) Nihilizm

E) Realizm

4. Çin felsefesinin en önemli görüşlerinden biri olan Taoizm'e göre göreceli bir görünüşe sahip olan dış dünya aldanma ve yanılsamadan başka bir şey değildir. Dış dünyada var olan her şey çelişki ve karşıtlık içindedir. Bu dünya aslında duyusal olarak fark ettiğimiz ancak gerçekte var olmayan görünüşlerdir. Bu nedenle gözlediğimiz tüm nesneler aldatıcı bir dünyanın var olmayan şeyleridir.

Bu parçada anlatılanlar;

I. Varlık yoktur.

II. Varlık düşüncedir.

III. Varlık oluştur.

IV. Varlık ruh değil, maddedir.

görüşlerden hangilerine karşıt tez niteliğindedir?

A) Yalnız I

B) Yalnız IV

C) I ve IV

D) I, II ve III

E) II, III ve IV

5. Varlık kavramı felsefenin en temel konularından biridir. Varlığın olup olmadığına ilişkin tartışmalar bu konuda farklı soruların bu sorular da çok farklı cevapların ortaya çıkmasını sağlamıştır. Örneğin varlığın var olduğunu kabul eden filozoflar bu varlığın mahiyetinin ne olduğunu sorgulamışlardır. Kimileri varlığın duyularla algılanamayan bir öze sahip bir tür düşünce olduğunu, kimileri bu fikre karşıt olarak düşüncenin bile duyulara konu olan maddeden oluştuğunu kimileri ise varlığın hem madde hem ruh olarak birbirine indirgenemeyen iki tözden oluştuğunu savunmuştur.

Bu parçada varlığın mahiyetine dair açıklaması verilen görüşler aşağıdakilerden hangisinde doğru sırayla verilmiştir?

A) İdealizm - Materyalizm - Düalizm

B) Materyalizm - Düalizm - İdealizm

C) Düalizm - Materyalizm - İdealizm

D) Materyalizm - İdealizm - Düalizm

E) İdealizm - Düalizm - Materyalizm

6. Varlığın aynı kalan somut veya soyut bir özü var mıdır? Su kaynadığında buhar, soğuduğunda buz olur. Akmayı bırakıp havada süzülür ya da hareketsiz bir varlığa dönüşür. Rengine hayran kaldığımız bir çiçeğin toprağına dökülerek damarlarında can olur. Dünya, bir süreç olarak işlemek üzerine kurulmuştur.

Parçada anlatılanlar varlığın mahiyetiyle ilgili hangi görüşü destekler niteliktedir?

A) Varlık ideadır.

B) Varlık oluştur.

C) Varlık maddedir.

D) Varlık varoluştur.

E) Varlık fenomendir.

7. “Ah, şimdi! O garip zaman, tüm zamanların en garibi; hep olan zaman…/ ‘şimdi’nin sonundaki ‘i’ ye ulaştığımızda ‘ş’ tarih olmuştur artık.”

İngiliz oyun yazarı Michael Frayn’ın bu sözü aşağıdaki yargılardan hangisi ile ters düşer?

A) Her şey, her zaman akış ve değişim hâlindedir.

B) Değişim ve oluş yaşam sürecinin bir parçasıdır.

C) Gerçeklik her adımda kendisiyle süreklilik gösterir.

D) Doğa ve tüm bileşenleri dinamik bir sürece tabidir.

E) Yaşamın olduğu her yerde dönüşüm söz konusudur.

8. Etrafımda gördüğüm başka varlıklarla benzer yanlarım var kuşkusuz ama beni diğer bütün varlıklardan farklı kılan bir yanım olduğunu biliyorum. Söz gelimi herhangi bir hayvan ya da bitki de benim gibi uzayda bir yer kaplar, bir kütlesi vardır. Canlılar beslenir, ben de öyle. Ama sadece ben ve benim gibi olanlar yani insanlar akıl yürütebilir, nedensellik bağını anlama girişiminde bulunabilir, çıkarım yapabilir. İşte ben, beni farklı yapan tüm bu yönlerimi başka varlıkların da sahip olduğu maddi yanıma değil ruhuma borçluyum.

Bu parçada belirtilenler aşağıdaki filozof görüşlerinden hangisiyle benzerlik göstermektedir?

A) Herakleitos’un oluşçuluğu

B) R. Descartes'ın düalizmi

C) K. Marx'ın diyalektik materyalizmi

D) F. Hegel'in nesnel idealizmi

E) J. P. Sartre'ın varoluşçuluğu

9. T. Hobbes'a göre madde cisimdir. Cisim ise düşünceden bağımsız olarak uzayın bir parçasını dolduran varlıktır. T. Hobbes bunu şöyle ifade eder: “Dünya (bununla sadece üzerinde yaşadığımız yer yuvarlağını kastetmiyorum; evreni, yani var olan şeylerin tümünün meydana getirdiği bütünü kastediyorum) cisimseldir, yani cisimdir ve cismin boyutlarına, yani en, boy ve derinliğe sahiptir. Dolayısıyla evrenin her parçası cisimdir ve cisim olmayan şey, evrenin bir parçası değildir.”

Parçada verilen varlık görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düalizm B) Fenomenalizm C) İdealizm

D) Materyalizm E) Plüralizm

10. Sonlu ve sınırlı şeylere olmadıkları ve yapamayacakları durumlar yüklenir. Oysa evrendeki her şey mutlak mantıksal zorunluluk içinde yönetilir. Zihinsel anlamda özgür irade ve fiziksel anlamda tesadüf diye bir şey yoktur. Olup biten her şey Tanrı’nın asla bilemeyeceğimiz doğasının bir yansımasıdır. Bu sebeple olayların ve nesnelerin olduklarından başka bir şekilde olması ya da onlara farklı şeyler yüklenmesi mantıksal olarak mümkün değildir.

Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt verilmiştir?

A) Varlık var mıdır?

B) Evrenin ana maddesi nedir?

C) Varlık varsa eğer varlık nedir?

D) Varlık birlik mi yoksa çokluk mudur?

E) Evrende amaçlılık söz konusu mudur?

1. Varlığın var olduğunu kabul eden yaklaşımlar yeni bir probleme yönelirler. Bu problem varlıkların meydana gelişi ve birbirini nasıl etkilediğidir. Teolojik açıklamalara göre var olan her şeyi önceden tasarlayan ve yaratan Tanrı'dır. Mekanist anlayışa göre ise doğa fizik yasalarına göre işleyen bir varlıktır. Doğa ve var olan hiçbir şey önceden belirlenmiş bir tasarım ve hedefle hareket etmez.

Bu parça varlık felsefesinin hangi problemine cevap niteliğindedir?

A) Varlık bir midir çok mudur?

B) Varoluş özden önce mi gelir?

C) Varlıkta değişim mümkün müdür?

D) Özneden ayrı bir varlık alanı var mıdır?

E) Evrende amaçlılık var mıdır?

2. I. İyi, evrenin ruhuna uygun hareket etmekle elde edilebilir mi?

II. Evrenin bir yaratıcısı var mıdır?

III. Varlığın bilgisine ulaşılabilir mi?

IV. Varlık alanında değişim mümkün müdür?

V. Evrende özgürlük mü amaçlılık mı vardır?

Öncüllerde verilen sorulardan hangileri ontolojinin alanına girer?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) I ve IV

E) IV ve V

3. Günlük yaşam içerisinde çevremizde var olanların varlıklarından şüphe etmeyiz. Öyle ki onların varlıklarından şüphe duymak insanın aklından zoru olduğu anlamına da gelebilir. İnsanda bilme ve anlama yetisi olduğu için şüphe etmesi ve sorgulaması kaçınılmazdır. İnsan gerçek var olanın ne olduğu konusunda felsefe tarihi boyunca sorgulamalarda bulunmuştur. Bu sorgulama insan için bir seçim değil onun varlık koşuludur.

Buna göre insanın varlığa ilişkin sorabileceği en temel soru aşağıdakilerden hangisidir?

A) Varlık sonlu mudur sonsuz mudur?

B) Varlık var mıdır?

C) Varlık durağan mı değişken midir?

D) Varlığın türleri nelerdir?

E) Varlığın bilgisi mümkün müdür?

4. Demokritos, var olanın meydana gelmemiş, yok olmayacak ve hep kendi kendisiyle aynı kalan bir yapıda olduğunu düşünür. Var olan dışında bir de var olmayan yani boşluk vardır. Uzay denilen bu boşluk yüzünden var olan artık kendisi bölünmeyen bir duruma gelir. Bunlara Demokritos atom adını verir. Atomlar boşlukta hareket ederler. Yapıca birdirler ve hepsi cisimseldir. Ancak biçim, büyüklük, ağırlık, hafiflik ve boşluktaki yerleri bakımından ayrılırlar.

Paragrafa göre aşağıdaki ifadelerden hangisi Demokritos'un varlık anlayışı için söylenemez?

A) Materyalist bakış açısına sahiptir.

B) Varlığın neliği problemine cevap vermeye çalışmıştır.

C) Varlığın maddi cinsten olduğunu kabul eder.

D) Realist bir tutum sergiler.

E) Nihilist bir tavırla varlığa yaklaşır.

5. Var olanları olgusal olan ve olmayan olarak sınıfladığımızda hem somut olan gerçek varlıklar hem de düşünsel ideal varlıklara işaret ederiz. Bu iki tür var olan da birer varlıktır. Ancak felsefe tarihinde varlıkların var olmadığını savunan görüşler de vardır. Kaynağını Sofistlere kadar götürebileceğimiz nihilist öğreti, hem düşünsel hem de olgusal olarak varlıkları reddeder. Varlığın neliği problemi yerine varlığın olup olmadığı problemi temel cevaplanması gereken bir sorun alanı olarak karşımıza çıkar.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Varlığın mümkün olmadığına dair düşünceler üretilmiştir.

B) Varlığın neliğine ilişkin kesin cevaplar verilmiştir.

C) Varlık felsefesinde farklı görüşler yer almaktadır.

D) Var olmanın ne anlama geldiği varlık felsefesinde tartışılmıştır.

E) Varlığın mümkün olduğuna dair fikirler ileri sürülmüştür.

6. Varlığın ana maddesi,

I. Maddi, cisimseldir.

II. Düşünseldir.

III. Hem maddi hem ruhsaldır.

Bu görüşler aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla düalizm, idealizm ve materyalizm akımlarına uygun olarak sıralanmıştır?

A) I - II - III

B) I - III - II

C) II - III - I

D) III - II - I

E) III - I - II

7. - Herakleitos, "her şeyin mücadele ve savaştan doğduğunu" ve "her şeyin sürekli bir akış içinde" olduğunu,

- A. N. Whitehead, felsefede statik bir varlık anlayışına karşı olduğunu ve evrende sürekli bir oluş ve değişmenin varlığını,

- H. Bergson ise evrende sürekli bir değişim olduğunu ve bu değişimin bir yaşam atılımı olduğunu ileri sürer.

Bu düşünürlerin görüşleri aşağıdaki varlık yaklaşımlarından hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Varlık maddi cinstendir.

B) Varlık hem madde hem ideadır.

C) Varlık ideadır.

D) Varlık oluştur.

E) Varlık fenomendir.

8. Duyularımla algıladığım bu çiçek vardır ve empirik bir gerçekliktir. Fakat duyularımla algıladığım bu çiçek gibi milyonlarca çiçek vardır. Bunların tek tek her biri bir çiçektir; ama "çiçeğin kendisi değildir." Her çiçek, bir çiçek özünü içerir ve bu çiçek özü ile "bir çiçek" olur. Peki bir nesneyi, bir cismi "çiçek" yapan çiçek özü nedir? Bu soruya empirik yanıt veremem, çünkü çiçeğin özünü duyularımla algılayamam, onu ancak düşünebilirim. Yani çiçek, özü gereği düşünsel bir varlıktır ve ancak düşünceyle kavranabilir.

Bu açıklama aşağıdaki görüşlerden hangisini destekler niteliktedir?

A) Düalizm B) Fenomenalizm C) İdealizm

D) Materyalizm E) Nihilizm

9. Nesneler, canlılar gerçektir. Gerçek olan her şey zaman içinde bulunur, değişir, kaybolur. Oysa idea yani düşünceye bağlı varlıklar zamanın dışında kalır, değişmez. Gerçek varlık ise bunun tam tersidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi gerçek varlığa örnektir?

A) Adalet B) Pi sayısı C) Kalem

D) Üçgen E) Sekiz

10. "Nasıl bir balçık yığını kendiliğinden bir heykel olamazsa, bunun için nasıl bir heykelcinin çalışıp bu balçık yığınına bir biçim kazandırması gerekirse bunun gibi evrendeki karışıklıktan, kendiliğinden gördüğümüz düzenli, belirli nesneler dünyası meydana gelmiş olamaz. Bunun için düzenleyici, biçimlendirici bir kuvvet olan aklın işe karışması gerekir."

Anaksagoras'ın bu sözlerinden hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Evrendeki değişim, düzensiz ve sonludur.

B) Evren, karşıtların birliği içinde varlığını sürdürür.

C) Evrenin bir sonu bulunmaktadır.

D) Evren, durağan ve değişmeyen bir yapıya sahiptir.

E) Madde, ona şekil veren düşünce ile anlam kazanır.

11. Ontoloji, felsefenin en soyut ve derin alanlarından biridir ve insanın varoluşu ve değer dünyasındaki yerini anlaması için önemlidir. Ancak, ontolojik sorulara kesin cevaplar vermek zor olabilir, çünkü bu konular genellikle deneyim ve bilimsel yöntemle doğrulanamazlar. Yine de, ontoloji insan düşüncesinde varlık ve anlam üzerine kritik sorular sormamıza ve dünyayı anlamlandırmamıza yardımcı olur. Dolayısıyla her insan "Varlık nedir?", "Neden hiçbir şey yok da bir şey var?", "Bir şeyin var olması için ne gereklidir?" gibi sorular ile kaçınılmaz bir şekilde yüzleşmek durumunda kalır.

Bu parçadan ontolojiye ilişkin aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

A) Felsefenin temel alanlarından biridir.

B) Varlık ve var olmaya dair sorular sorar.

C) İnsanın varoluşu bu alana ilişkin sorgulamalarla anlam kazanır.

D) Felsefenin diğer alanlarıyla ilişki içerisindedir.

E) Yanıtları olgusal alanda aranmalıdır.

1. İnsan, hayatının devamı için etrafında olup biteni anlamak zorunda kalmıştır. Bu zorunlu hâl insanın nesneye yönelmesini, varlık alanını anlama çabasını da beraberinde getirmiştir. Bu noktada insan öncelikle bir şeylerin gerçekten var olup olmadığını, var olanın niteliğinin ne olabileceğini, varlık alanındaki değişimin anlamı ve sonucunu ve en nihayetinde değişimin gerisinde değişmeden kalan bir özün olup olmadığını, varlığın ilk nedenini sorgulamıştır. İlk neden sorunu, teolojinin etkisindeki felsefi dönemde tümeller sorununa dönmüştür. Varlığın olgusal yanı daha çok ontolojinin, özsel ve ideal tarafı metafiziğin konusu içinde değerlendirilmiştir. Günümüz felsefesinde varlık alanına ilişkin öne çıkan tartışmalar daha çok "insan" ve "insanın varoluşu" konularıyla ilgilidir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Arkhe problemi varlık felsefesinin temel konularından birini oluşturmuştur.

B) Varlık alanı, farklı dönemlerde farklı bakış açılarıyla açıklanmaya çalışılmıştır.

C) Varlık felsefesi alanındaki sorgulamalarda varlığın hem maddi hem ideal yönü anlaşılmaya çalışılmıştır.

D) Felsefi açıklamalar, varlığın inceleme konusu yapılan niteliğine göre farklı şekillerde adlandırılmıştır.

E) Olgusal varlıklara yönelik açıklamalar, varlık alanını felsefenin konusu olmaktan çıkarmıştır.

2. A. Arslan *Felsefeye Giriş* adlı eserinde şöyle der: Zihnimde, bilincimde bulunan şeylerin, zihnimin dışındaki bir dünyaya karşılık geldiklerini nereden ve nasıl biliyorum? ... ben yalnızca kendi bilinç içeriklerimi veya duyusal algılarımı biliyorum; onlar hakkında doğrudan bir bilgiye veya bilince sahibim. Bu içeriklerin veya algıların dış dünya denilen bir gerçekliğe dayandıklarını, bu dünyada yer alan nesnel şeylerin etkileri veya sonucu olarak bende meydana geldiğini kesinlikle bilmiyorum. Bunu bilmem için kendi kendimden veya zihnimden dışarı çıkmam ve bu algıların gerçek bir şeye karşılık olduğunu görmem gerekir. Ama böyle bir şey mümkün müdür? Zihnim, kendisinde bulunan içeriklerin dışarda bulunan bir şeyden ileri gelip gelmediğini görmek için kendisinden dışarı çıkamaz ki. Dış gerçeklik dediğim şey hakkında zihnimin sahip olabileceği şey yine ancak bir algı olabilir.

Bu parçada ileri sürülen görüş aşağıdaki sorulardan hangisine cevap niteliğindedir?

A) Varlık bir olandan nasıl türer?

B) Varlığın bilgisi mümkün mü?

C) Varlığın tümü kavranabilir mi?

D) Gerçekten var olan şey nedir?

E) Her türlü bilgi doğuştan mıdır?

3. Gorgias'a göre varlık hakkında kesin bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Varlık, insan algısı ve dil aracılığıyla gerçekleşen ifadelerle sınırlıdır ve bu ifadeler bize gerçeğin kendisi hakkında doğru bilgiler vermezler. Bilgi edinme sürecinde duyu deneyimlerimizin bizi yanıltabileceğini, dış dünyanın bilgisine ulaşmanın mümkün olamayacağını söyler. Ona göre insanlar gerçeklik hakkında nesnel bilgiye hiç bir zaman sahip olamazlar ancak dil ve hitabet yeteneğiyle kanı ve inançlarını etkili bir şekilde ifade edebilirler.

Metne göre Gorgias'la ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Varlık konusunda şüpheci bir tutum sergilemiştir.

B) Bilgi anlayışını dile indirgeyerek nesnel gerçekliği tanımlamıştır.

C) Algının öznel karakterinden dolayı varlığı sübjektif bir düzlemde sorgulamıştır.

D) Bilginin objektif yönünden ziyade sözsel ifadenin gücünü ön plana çıkartmıştır.

E) İllüzyona maruz kalan duyularımızın bizi yanlış yönlendirebileceğini iddia etmiştir.

4. Evrenin ve içinde yer alanların aslında var olmadığı fikri, Uzak Doğu felsefesinde varlıkların gerçekliğine dair inancın insan zihninin bir tasarımı olduğu iddiasına, Yunan felsefesinde ise septik bilgi anlayışına dayanır. Taoculuğun temel eserlerinden biri olan *Chuang Tzu* derlemesinde şöyle bir hikâye yer alır: Chuang Tzu ile Hui Zi kentin savunma kanalı boyunca keyifle geziyorlardı. Chuang Tzu dedi ki, "Şu balıklar varoluşlarıyla uyum içinde nasıl da oynaşıyorlar. Şunlardaki sevince bakın." Hui Zi, "Siz balık değilsiniz," dedi, "nereden biliyorsunuz balıkların sevincini?" Chuang Tzu yanıtladı: "Siz ben değilsiniz; nereden biliyorsunuz benim balıkların sevincini bilmediğimi?" Hui Zi, "Ben siz değilim, doğru, gerçekten de bilemem sizi," dedi. "Ama siz de balık değilsiniz; öyleyse siz de balıkların sevincini bilemezsiniz!"

Buna göre varlığın hakikati ve bilgisi ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Varlığa yönelik doğru bilgiye ulaşmak kişisel çaba ile mümkündür.

B) Varlıktaki değişim insan algısının yanıltıcı görüşünün bir sonucudur.

C) Bütün varlıklar var oluşlarıyla uyumlu olarak bilme yeteneğine sahiptir.

D) Bilginin doğruluğunun ölçütü temsil ettiği varlık ile gösterdiği uyumdur.

E) Varlıkların niteliklerine ilişkin bilgi insanın bireysel tasarımından ibarettir.

5. Her duyum veya algı özne ile nesne arasında gerçekleşen bir etkileşimin ürünüdür. Nesne algılayanın etkinliğinden ayrı olarak bilgi elde etme sürecinde ham maddeyi oluşturur. Bu sebeple nesnel hakikat insan anlığının bir sonucu değildir. Üretilen bilginin hakikati ya da geçerliliği pratikte kanıtlanmalıdır. Pratik hayattan koparılan her bir bilgi gerçek dışı olarak kabul edilmelidir. Çünkü bu bilgiler anlaşılmazdır ve salt metafizik bir sorundur.

Bu parçada eleştirilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Varlık ideadır.

B) Varlık maddedir.

C) Varlık değişimdir.

D) Varlık fenomendir.

E) Varlık hem madde hem de ideadır.

6. Herakleitos'un görüşlerinin merkezinde çatışma ve savaşın her şeyin babası olduğu düşüncesi bulunur. Ona göre, savaş varlık ya da oluşun tek ve en önemli koşuludur. Zira bu savaş olmasa, hiçbir şey var olmaz. Bundan dolayı varlıkların doğuş ya da varlığa gelişi, birbirlerine karşıt olan ve dolayısıyla, birbirlerini varlıkta tutan karşıt güçlerin çatışmasına bağlıdır. Herakleitos, karşıtların savaşının kötü bir şey olması bir yana, varlığın olmazsa olmaz koşulu olduğunu, evrendeki bütün varlıkların varlıklarını sürdürebilmeleri için karşıt unsur veya güçlerden meydana gelmesi gerektiğini öne sürer.

Bu parça varlık felsefesinin temel problemlerinden hangisinin sorgulanmasını gerekli kılar?

A) Özneden ayrı bir varlık alanı var mıdır?

B) Varlık nasıl bir yapıya sahiptir?

C) Varlık tek bir tözden mi oluşur?

D) Nesnelerden ayrı ideal varlıklar var mıdır?

E) Hakikate ulaşmak mümkün müdür?

7. İlim; kabul edilebilir nedenlerden zorunlu sonuçlara, kabul edilen zorunlu sonuçlardan mümkün nedenlere geçmekten ibarettir. Çünkü neden sonuç ifadeleri bir bütünün parçalarıdır. Neden ile imkân, sonuç ve hakikat aynı şeyin çeşitli açılarından görünüşüdür sadece. Bu sebeple var olan her şey zorunlu nedenlere göre meydana gelmektedir.

Bu parçada aşağıdaki görüşlerden hangisi eleştirilmektedir?

A) Rastlantı ve tesadüf varoluşa aykırıdır.

B) Özgürlük insan yaşamının vazgeçilmez ereğidir.

C) Varlık birden çok nedenden meydana gelmektedir.

D) Kişisel seçimler ve tercihler varlığın özünü değiştirir.

E) Zorunlu varlık dışındaki tüm varlıklar mümkün varlıktır.

8. Dünyada var olan herhangi bir şeyin başka bir varlıktan bağımsız ya da kopuk olması söz konusu değildir. Benlik ile ben olmayan ya da düşünce ile eşya arasındaki etkileşimin sebebi de budur. Var olan her şey, var olan başka bir şeyle bağlanmış durumdadır ve başka şeyle olan ilişkisi üzerinden anlaşılabilir. Örneğin bir kelebeğin durumunu ya da var oluşunu anlamak için tırtılı ve tırtılın koza içindeki başkalaşımını kavramak gerekir. Kısacası evrende kendi başına var olup statik kalan hiçbir şey yoktur.

Bu parçadaki görüşe aşağıdakilerden hangisi karşıt tez oluşturur?

A) Evrenin özü ruh değil, maddedir.

B) Evren göründüğü gibi anlamsız değildir.

C) Var olan vardır, var olmayan var değildir.

D) Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir.

E) Her var oluş maddenin form kazanmasıdır.

9. F. Hegel'e göre varlık, sürekli bir gelişim ve ilerlemeyi vurgulayan karmaşık bir diyalektik sürecin ürünüdür. Bu sürecin hareket noktası tez, antitez ve sentez kavramlarıdır. Tez, bir düşüncenin veya fikrin önerildiği aşamayı temsil ederken antitez, bu teze karşı gelen veya onunla çatışan bir aşamadır. İki zıt fikir veya durum çatıştığında, sentez aşaması ortaya çıkar ve bu çatışmayı aşarak yeni bir düşünce veya durum doğar. Her sentez aşaması, yeni bir tezin doğmasını sağlar ve bu süreç sonsuz bir döngüde devam eder. Bu diyalektik döngüde her aşama, öncekine dayanırken aynı zamanda onu aşar ve daha yüksek bir düzeye taşır. F. Hegel'in varlık anlayışı, tamamlanmamışlık ve sürekli hareket hâlinde olma durumuyla ilişkilendirilir. F. Hegel'de varlık, parçalarından ziyade bir bütün olarak anlaşılmalıdır. Her şey, evrenin içsel mantığına ve gelişimine katkıda bulunur.

Buna göre F. Hegel'in varlık anlayışı ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Sentez aşamasında yeni bir düşünce veya durumun oluşmasıyla var olma süreci tamamlanır.

B) Her şeyin sürekli değiştiği ve geliştiği evrende, varlık süreci birbirine bağlı bir şekilde ilerler.

C) Diyalektik sürecin her aşamasında varlık başka bir boyut kazanarak düşünceye dönüşür.

D) Birbirine zıt düşüncelerin çatışması antitez aşamasının ortaya çıkmasını sağlar.

E) Varlık, bütünsel olmayan içsel bir mantığa sahip tek tek unsurlardan oluşur.

1. İnsan merak eden ve bilme isteği olan bir varlıktır. Bu bilme isteği, bilgiyi hayatın temel kavramlarından biri hâline getirir. Gerek günlük yaşamda gerek bilimsel çalışmalarda gerekse felsefe alanında bilgi önemli bir yer tutar. Bilginin ne olduğu, imkânı, doğruluğu, kaynağı, sınırları ve ölçütleri gibi problemleri ele alan felsefe dalına bilgi felsefesi (epistemoloji) adı verilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilgi felsefesinin sorularından biridir?

A) Evren yaratılmış mıdır?

B) Bilimin değeri var mıdır?

C) Doğru bilgi olanaklı mıdır?

D) Evrende amaçlılık var mıdır?

E) Evrensel bir ahlak yasası mümkün müdür?

Çözüm:

Parçada bilginin, insan hayatının vazgeçilmez bir parçası olduğu belirtilmektedir. Çünkü insan doğası gereği merak eden bir varlıktır. Bilgi, felsefenin de ilgilendiği kavramlardan biridir. Bu da bilgi felsefesini ortaya çıkarmaktadır. Bilgi ile ilgili sorgulamalar yapan felsefe disiplinine bilgi felsefesi denmektedir.

A) “Evren yaratılmış mıdır?”, din felsefesine ait olan sorulardan biridir.

B) “Bilimin değeri var mıdır?”, bilim felsefesine ait bir sorudur.

C) “Doğru bilgi olanaklı mıdır?" bilgi felsefesinin temel sorularından biridir. Bilginin imkânına yöneliktir ve parçada sözü edilen bilgi felsefesi sorularından biridir.

D) “Evrende amaçlılık var mıdır?”, varlık felsefesinin sorgulama alanına girmektedir.

E) “Evrensel bir ahlak yasası mümkün müdür?”, ahlak felsefesine ait sorulardan biridir.

Cevap: C

2. Biz insanlar yaşadığımız evlerden yediğimiz yemeklere, giydiğimiz giysilerden kullandığımız araçlara kadar hayatımızda olan ve hayatımızı şekillendiren her türlü eşyayı bilgimizle oluşturduk. Lakin ürettiğimiz bilgiler bize her zaman doğruyu vermedi. Pek çok kez yanıldık. Bu nedenle bilgimizin sorgulanmaya ihtiyacı oldu. Bu ihtiyaçtan doğan bilginin doğruluğunu yani ilgili olduğu nesneyi yansıtıp yansıtmadığını sorgulayan disipline felsefede epistemoloji diyoruz.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi epistemolojinin sorduğu sorulardan biri değildir?

A) Herhangi bir şeyi nasıl bilebiliriz?

B) Herhangi bir şeyi olduğu hâliyle bilebilir miyiz?

C) Varlığı tanıma, kavrama çabamızın sınırı nedir?

D) Bildiğimiz şeyin doğruluğundan nasıl emin olabiliriz?

E) Evrendeki hareketin arkasında belirli bir amaç var mıdır?

Çözüm:

Soruda bizden epistemolojinin alanına girmeyen soruyu bulmamız isteniyor. Epistemoloji, ürettiğimiz bilgilerin yapısını, sınırını, doğruluk değerini ve ölçütlerini sorgulayan felsefe disiplinidir.

Seçeneklere baktığımızda;

A seçeneği varlığı bilme şeklimize yönelik bir sorudur.

B seçeneği varlığın kendisini bilip bilemeyeceğimize yönelik bir sorudur.

C seçeneği bilgimizin sınırlarının olup olmadığına, varsa bu sınırın ne olduğuna yönelik bir sorudur.

D seçeneği bilgimizin doğruluk ölçütünün ne olabileceğini sorgulayan bir sorudur.

E seçeneğinde varlık felsefesinin alanına giren evrende amaçlılık problemine yönelik bir soru sorulmuştur.

Cevap: E

3. Septisizm, şüphecilik anlamına gelen felsefi bir görüştür. “Doğru bilgi olanaklı mıdır?” sorusuna olamayacağı ve her zaman bilgiden şüphe duyulacağı yönünde cevap verir. Septik düşünürlere göre herkes için geçerli olan kesin ve doğru bilgiye ulaşmak mümkün değildir. Bilgi duyulara dayalı olarak elde edilir ve duyular insanı yanıltır. Farklı koşullardan her insan farklı şekillerde etkilenir. Ancak dogmatik filozoflar septiklerin bu görüşüne karşı çıkarak doğru bilginin olanaklı olduğunu savunur. Dogmatik filozoflar, doğru bilginin olanaklı olduğu konusunda ortak bir karar alsalar da bilginin kaynağı konusunda uzlaşmaya varamamışlardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi şüpheci görüşü destekleyen bir ifadedir?

A) Ankara Türkiye’nin başkentidir.

B) Matematik doğru bilgiye götürür.

C) Atom maddenin en küçük yapı birimidir.

D) İspanya’da doğru olan Fransa’da yanlıştır.

E) Maddenin katı, sıvı ve gaz olarak üç hâli vardır.

Çözüm:

Parçada septisizm ve dogmatizm karşılaştırması yapılmaktadır. Buna göre septisizm, herkes için geçerli olacak mutlak doğru bilgiye ulaşmanın mümkün olmadığını ifade etmektedir. Septiklerde şüphe etmek amaçtır. Ayrıca duyulara dayalı olarak elde edilen bilginin insanı yanılgıya düşüreceğini ifade etmektedirler. Bilgi kişiye göre değişkenlik göstermektedir. Ancak dogmatizmde doğru bilgi vardır.

A) “Ankara Türkiye’nin başkentidir.”, kişiye göre değişmeyen bir yargıdır.

B) “Matematik doğru bilgiye götürür.”, yargısında geçen matematiğin bilgisine, bilimsel yöntem kullanılarak ulaşılmaktadır. Kişiye göre değişen bilgiyi içermemektedir.

C) “Atom maddenin en küçük yapı birimidir.”, ifadesi kimya bilimine ait bir tanımlamadır. Bilimsel bilgiler kişiye göre değişmez.

D) “İspanya’da doğru olan Fransa’da yanlıştır.”, ifadesi toplumdan topluma değişkenlik gösteren yargılar için kullanılmıştır. Kişiye göre değişen doğruları da içermektedir.

E) “Maddenin katı, sıvı ve gaz olarak üç hâli vardır.”, kimya bilimine ait bir yargıdır. Kişiye göre değişmez.

Cevap: D

4. “Aslında aklımızın kötü dediği şey, evrensel doğanın düzen ve yasaları bakımından kötü değildir. Yalnızca ayrı olarak düşündüğümüz kendi varlığımızın yasaları bakımından kötüdür. İyi ve kötü sözcükleriyse tek başlarına ele alındıklarında kesin bir şey anlatmazlar. Çünkü tek ve aynı şey, aynı zamanda hem iyi hem kötü hem de hiçbir şey olabilir. Sözgelişi müzik üzüntülü kişiye iyi gelir, yas tutanlara kötü, ölüler içinse anlamsızdır.”

B. Spinoza'nın bu görüşleri aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilidir?

A) Empirizm

B) Entüisyonizm

C) Pozitivizm

D) Rasyonalizm

E) Septisizm

Çözüm:

Metne göre B. Spinoza iyi veya kötü dediğimiz şeyin mutlak olmadığını, bu değerlerin bizim şeylere yüklediğimiz anlamlardan ibaret olduğunu, bu açıdan mutlak anlamda iyi, kötü, doğru veya yanlış diye bir şeyin olmadığını söyleyerek “Septik” yani şüpheci tavır sergilemektedir. Bu yüzden doğru cevabımız E seçeneği Septisizm’dir.

Diğer seçeneklere baktığımızda;

A) Empirizm: Mutlak bilginin mümkün olduğunu ve bilginin kaynağının duyu, deney ve algılarımız olduğunu savunarak kuşkuculuğa karşı çıkmaktadır.

B) Entüisyonizm: Mutlak bilginin mümkün olduğunu ve bilginin kaynağının aklı da duyuları da aşan bir yerde sezgilerimizde aracısız bir kavrayışla ortaya çıktığını savunur.

C) Pozitivizm: Mutlak bilginin mümkün olduğunu ve doğru bilginin bilimsel yöntem sonucu ortaya konabileceğini savunur.

D) Rasyonalizm: Mutlak bilginin mümkün olduğunu ve her türlü bilginin kaynağının akıl olduğunu savunan görüş olarak kuşkuculuğun karşısında yer alır

Bu açıklama doğrultusunda A, B, C ve D seçenekleri B. Spinoza'nın bilgi görüşünü yansıtmamaktadır.

Cevap: E

5. Genel bir biçimde düşünüldüğünde akılcılık; akıl yoluyla kazanılan bilgiye duyulan inancı, doğaüstü kaynaklardan kazanılan bilgi yerine, doğal yoldan kazanılan bilgiye duyulan güveni ifade eden genel bir tavırdır. Bir tavır olarak akılcılık, yetkin örnekleri matematik ve doğa bilimleri olan bilgi türlerine değer verir, akla ve akıl yürütmelere dayanmayan bir bilginin olamayacağını savunur.

Bu parçada açıklanan bilgi görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Empirizm

B) Entüisyonizm

C) Kritisizm

D) Pozitivizm

E) Rasyonalizm

Çözüm:

Akla ve akıl yürütmelere dayanan bilgiye olan inanç ve güveni ifade eden bir tutum olarak "Akılcılık" felsefe literatüründe "Rasyonalizm" olarak bilinir. Aklı her türlü bilginin kaynağı olarak gören rasyonalizme göre mutlak doğrular ancak akıldan çıkar. Dolayısıyla sorumuzun doğru yanıtı "E" seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda:

A) Empirizm: Deneyimcilik diye bilinen bu görüşe göre ise bilgilerimizin kaynağı akıl değil duyu, deney ve algılarımızdır. Akıl ya da zihin rasyonalistlerin iddia ettiğinin aksine doğuştan boş bir levhadır. Her türlü bilgi bu yüzden deneyden çıkar. J. Locke ve D. Hume temsilcileridir.

B) Entüisyonizm: Sezgicilik olarak bilinen bu bilgi görüşüne göre mutlak bilginin kaynağı ne duyularımızdır ne de akıl. O kendini aracısız bir kavrayışla ortaya koyar. Yetkin örnekleri felsefe tarihinde Gazâlî ve H. Bergson'dur.

C) Kritisizm: Bilginin kaynağının hem duyular hem akıl olduğunu savunan yaklaşımdır. Görüşün en önemli temsilcisi I.Kant'tır.

D) Pozitivizm: Olguculuk olarak bilinen bu görüşe göre ise bilgi yalnızca bilimsel yöntemden çıkabilir. Doğa bilimlerinin müthiş bir gelişim gösterdiği 17-19. yüzyıllarda ortaya çıkmıştır. En önemli temsilcisi A.Comte'dur.

Cevap: E

6. Empirizme göre bilginin kaynağı dış dünyadır. Deneyimlerle elde edilen veriler işlenir, test edilir ve doğrulanır. Doğuştan gelen hiçbir bilgi yoktur. İnsan zihni doğası gereği boş bir levha (tabula rasa) gibidir ve yaşamda deneyimler yoluyla elde ettiği bilgilerle donanır.

Buna göre empirizm bilgiye ulaşmak için aşağıdaki kaynaklardan hangisini kullanır?

A) Akıl B) Duygu C) Duyu

D) Önsezi E) Sezgi

Çözüm:

Parçada empirizm görüşüne göre insan doğasının başlangıçta boş bir levha gibi olduğu ve tüm bilgilerin sonradan deneyimler yoluyla elde edilerek zihne işlendiği söylenmektedir.

Bizden, empirizm görüşüne göre bilgiye hangi yetimizle ulaştığımızı bulmamız istenmektedir.

A) Parçada duyularımız aracılığı ile elde edilen bilgilerin zihne işlendiğinden yani depolandığından bahsedilmekte fakat aklın bilginin üreticisi olduğundan söz edilmemektedir. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

B) Duygu, nesnelere estetik açıdan bakmak ve olayları estetik açıdan değerlendirmektir. Daha çok sanatsal ifadede resim, müzik, edebiyat, tiyatro gibi disiplinlerle gerçekleşir. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

C) Parçada bilginin kaynağının dış dünya olduğu, duyular aracılığı ile elde edilen verilerin test edilip doğrulanarak zihne işlendiği söylenmektedir. Dolayısıyla bilgiye duyusal yetimizle ulaşırız. Bu nedenle "C" seçeneği doğrudur.

D) Önsezi, herhangi bir belirti yokken önceden sezmek ya da olacakların içe doğmasıdır. Parçada geçmediğinden seçenek doğru değildir.

E) Sezgi, mantıksal düşünce veya deneyimlere dayanmayan, içsel bir bilgi veya anlayış oluşturma biçimidir. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

Cevap: C

7. Bir kursta görevli öğretmen 20 kişilik bir sınıfta öğrencilerine dağıtmak üzere test kitapçığı satın alacaktır. Ancak o gün farklı bir sınıftan iki kişinin daha bu sınıfta derslere katılacağını duymuştur. O gün sınıfında kaç öğrenci olduğunu tespit etmek için sınıftan birkaç öğrenciye danışır ve danıştığı bütün öğrencilerden sınıfta 20 kişi olduğu cevabını alır. Bu cevaba güvenemeyen öğretmen sınıfın dersine giren diğer öğretmenlere de aynı soruyu sorar ve yine 20 cevabını alır. Ancak işini riske atmak istemez ve kitapçıkları dersinin 2. saatinde dağıtmaya karar vererek derse girdiği ilk saat sınıftaki öğrencileri sayar. Dersinde o gün 22 kişinin sınıfta olduğunu görür ve ders arasında 22 adet kitapçık alarak ikinci ders saatinde bunları dağıtır.

Buna göre öğretmenin güvenmeyi reddettiği ve güvenmeyi seçtiği iki doğruluk ölçütü hangi seçenekte doğru sırayla verilmiştir?

A) Yarar - Apaçıklık
B) Tümel uzlaşım - Uygunluk
C) Tutarlılık - Apaçıklık
D) Tümel uzlaşım - Tutarlılık
E) Uygunluk - Yarar

Çözüm:

Bilginin doğruluk ölçütleri ile ilgili bir soru verilmiş, parçada örneği verilen doğruluk ölçütlerini bulmamız istenmiştir.

Parçada verilen öğretmenin davranışlarını değerlendirecek olursak; öncelikle öğrenci ve öğretmenlerin sınıftaki öğrenci sayısı ile ilgili bilgisine başvurmuştur. Çoğunluğun doğru bulduğu bilginin doğru kabul edilmesi "Tümel uzlaşım" ölçütüyle açıklanır ve öğretmen buna güvenmemiştir.

Daha sonra öğretmen gidip sınıfta kaç kişi olduğunu saymıştır. İfadenin nesnesine uygunluğu ile açıklanabilecek bu ölçüt de "Uygunluk ölçütü"dür ve öğretmen bu ölçüte güvenmiştir.

Bu durumda güvenmeyi reddettiği ölçüt "Tümel uzlaşım", güvenmeyi seçtiği ölçüt ise "Uygunluk" ölçütüdür. Doğru cevap seçeneği B'dir.

Diğer seçeneklerde yer alan ölçütleri de hatırlayacak olursak:

Tutarlılık Ölçütü: Bu ölçüte göre öne sürülen ifade, doğru olarak kabul edilen başka bilgilerle çelişmiyorsa veya bir akıl yürütmeye dayanma sonucunda oluşmuş ve mantıksal açıdan geçerliyse doğrudur.

Apaçıklık (Açık-Seçik) Ölçütü: Bu ölçüte göre öne sürülen ifade, açık ve seçik olması durumunda doğrudur.

Yarar Ölçütü: Bilgi, bu ölçüte göre pratik hayatta fayda verme koşuluyla doğrudur.

Cevap: B

8. - Doğuştan bilgi yoktur. Bilgimizin kaynağı akıl olamaz.

- Duyumlarımız ve algılarımız bize doğruluğu kesin olan bilgiler veremezler.
- Ne sadece aklımızla ne de sadece deneyimlerimizle doğru bilgiye ulaşmamız mümkün değildir.

Bilginin kaynağına yönelik yargılar sırasıyla hangi felsefi akımlara aittir?

A) Rasyonalizm - Empirizm - Entüisyonizm
B) Empirizm - Rasyonalizm - Entüisyonizm
C) Kritisizm - Empirizm - Rasyonalizm
D) Empirizm - Rasyonalizm - Kritisizm
E) Empirizm - Kritisizm - Entüisyonizm

Çözüm:

Soruda bilginin kaynağı ile ilgili bazı görüşlere yer verilmiştir.

- Birinci görüşe bakıldığında doğuştan aklımızda bilginin olmadığı ve bilgimizin kaynağının akıl olmadığı belirtilmiştir. Bu akım, bilgimizin kaynağının duyum, algı ve deneyim olduğunu savunan empirizmdir.

- İkinci görüşe bakıldığında duyumların ve algıların bize doğruluğu kesin olan bilgiler veremeyeceği belirtilmiştir. Bu akım ise doğru bilgiye doğuştan getirilen akıl ile ulaşılabileceğini savunan rasyonalizmdir.

- Üçüncü görüşte ise ne sadece akılla ne de sadece deneyimle doğru bilgiye ulaşamayacağımız belirtilmiştir. Bu akım ise doğru bilginin oluşması için hem aklın hem de deneyin etkin olduğunu savunan kritisizmdir.

Bu bilgilerden yola çıkarak doğru cevap Empirizm – Rasyonalizm – Kritisizmdir.

Cevap: D

9. Felsefe tarihinde bazı filozoflar, insanda duyular ve akıldan farklı, onlardan üstün, insanın bilmek istediği bir şeyi doğrudan, aracısız bir kavrayışla, üzerinde herhangi bir akıl yürütme yapmaksızın veya kanıt gerektirmeksizin bilmesini mümkün kılan bir yeti olduğuna inanırlar. Bu yeti ile bilinen şey apaçık bir biçimde, kendisinden şüphe edilmesi mümkün olmayan en üstün bir bilme tarzıyla kesin ve konusuna uygun bir bilgidir.

Bu parçada açıklanan bilgi görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Empirizm

B) Entüisyonizm

C) Pozitivizm

D) Rasyonalizm

E) Septisizm

Çözüm:

Parçada mutlak bilgiyi aklı ve duyuları aşan bir yerde sezgilerimizde arayan yaklaşım olan "Entüisyonizm" açıklanmıştır. Entüisyonizme göre hakikat herhangi bir akıl yürütmeye ya da kanıtlamaya yer bırakmaksızın aracısız bir kavrayışla kalbimize, ruhumuza doğmakta ya da dolmaktadır. Yetkin örneklerini Gazâlî ve Bergson gibi isimlerde buluruz. Dolayısıyla doğru cevap B seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda;

A) Empirizm: Doğru bilginin kaynağını duyu, deney ya da algılarda gören bilgi görüşüdür.

C) Pozitivizm: Doğru bilginin bilimsel yöntemden geçerek ortaya çıktığını savunur.

D) Rasyonalizm: Doğru bilginin kaynağının akıl olduğunu savunan görüştür.

E) Septisizm: Şüphecilik olarak bilinen bu görüşe göre mutlak bilgi mümkün değildir.

Cevap: B

10. Gazâlî'ye göre felsefe şüphe ile başlamalıdır. Felsefenin arayış içinde olduğu hakikate ne akıl ne de duyular aracılığıyla ulaşmak mümkündür. Çünkü duyular aldatıcı akıl ise yanıltıcıdır. Duyular ve akıl dolaylıdır, ürettiği bilgilerini kavramlarla ve sembollerle ifade etmek zorundadır. Ancak hakikat kavram ve sembollere ihtiyaç duymaz, o aracısızdır. Dolaysız ve aracısız olan hakikat bilgisi sadece anlık sezgi ile mümkündür.

Buna göre aşağıdaki görüşlerden hangisi Gazâlî'nin aldatıcı dediği felsefe akımına aittir?

A) İnsan zihni doğuştan tabula rasadır.

B) Mutlak bilgiye yalnızca gönül gözüyle ulaşılır.

C) Görüsüz kavramlar boş kavramsız görüler kördür.

D) Bilgilerimiz deney ile başlar ancak deneyden doğmaz.

E) Duyusal olan her şey varlıktan ve hakikatten yoksundur.

Çözüm:

Bu parçada İslam filozofu Gazâlî'nin düşüncelerine yönelik bilgi verilmiştir. Ona göre felsefenin aradığı hakikate ne akıl ne de duyular aracılığıyla ulaşılabilir. Hakikate ulaşmada duyuların aldatıcı aklın ise yanıltıcı olduğu anlatılmıştır. Bu ifadeden hareket edildiğinde duyuları temele alan empirizmin Gazâlî için aldatıcı bir anlayış olduğu savunulabilir.

A) "İnsan zihni doğuştan tabula rasadır." ifadesi bilginin sonradan duyu, deneyim ve tecrübe ile edinildiğini vurguladığı için empirizme aittir. Gazâlî bu düşünceleriyle duyuları aldatıcı kabul ettiği için empirizmi eleştirmiştir.

B) Gönül gözüne vurgu yapıldığı için buradan entüisyonizme ulaşılır.

C) Akıl ve duyuların önemine vurgu yapıldığı için bu seçenek kritisizmdir.

D) Bilgilerimiz deney ile başlar ancak deneyden doğmaz ifadesi ile kritisizme vurgu yapılmıştır.

E) Duyusal olan gerçeklikten yoksun olduğuna vurgu yapıldığı için bu seçenek rasyonalizme aittir.

Cevap: A

11. İnsanı rahat bırakmıyorlar ki doğrusu nedir bilelim! Biri oradan çekiyor diğeri buradan. “Kendinizi ne kadar tanıyorsunuz? Hadi öyleyse burçlarla kendimizi tanıyalım. Mükemmellik için altın öğütler. Mutluluğun beş yolu. Üç adımda üç soruyla zekâ testi.” gibi reklam içerikli yalan yanlış, kolay ve eksik bilgilerle dolu bir sosyal medya ağının içinde kaybolup gidiyoruz. İnsanı değersizleştiren, çıkar aracı hâline getiren ve gündelik kaygıların etkisiyle popüler kültürün içi boş bilgisine indirgenmiş insan. Gerçi bizde de var kabahat. Zor geliyor doğrusu nedir diye araştırmak, okumak, bir köşeye çekilip kendimizi sorguya çekmek.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi bilginin güvenilirliği açısından sosyal medyaya yapılan eleştiriler arasında değildir?

A) İnsanları doğruluğu belirlenmemiş bilgilere maruz bırakması

B) İnsanların sorunlarına basit ve gelip geçici çözümler üretmesi

C) İnsanların doğruyu öğrenmesine fırsat vermeyerek kolaya alıştırması

D) Kendini tanıma ve bilme ihtiyacını basitleştirerek insanı sıradanlaştırması

E) Aynı konuda farklı bilgiler sunarak insanları sorgulamaya yönlendirmesi

Çözüm:

Parçada insanların kendini gerçekleştirme adına sağlıklı ve doğru bilgiye ihtiyacı varken kolay ve derinliksiz bilgelerle donatılması eleştirilmiştir. Ayrıca buna rağmen insanların sosyal medyanın bu tavrına karşı tepki geliştirmedikleri, okumadıkları ve sorgulamadıkları da anlaşılmakta ve eleştirilmektedir. Bizden, seçeneklerden hangisinin sosyal medyaya yapılan bir eleştiri olmadığını bulmamız istenmektedir.

A) Parçada "yanlış, kolay ve eksik bilgilerle" ve "popüler kültürün içi boş bilgisine indirgenmiş insan" ifadeleriyle sosyal medyanın insanı doğruluğu belirlenmemiş bilgilere maruz bırakması eleştirilmiştir.

B) Parçada sosyal medyanın "Mutluluğun beş yolu. Üç adımda üç soruyla zeka testi." gibi basit ve geçici çözümler üreterek yüzeysel bilgilerle, sorunlara basit çözümler sunması eleştirilmiştir.

C) Parçada "İnsanı rahat bırakmıyorlar ki doğrusu nedir bilelim!" sözleriyle sosyal medyanın insanları maruz bıraktığı yoğun etki eleştirilmiş ve insanın popüler kültürün içi boş bilgisine indirgendiği vurgulanmıştır.

D) Parçada "Kendinizi ne kadar tanıyorsunuz? Hadi öyleyse burçlarla kendimizi tanıyalım. Mükemmellik için altın öğütler." gibi basit içeriklerle sosyal medyanın insanın kendini tanıma isteğini sıradanlaştırması eleştirilmiştir.

E) Parçada sosyal medyanın farklı içerikler sunduğu belirtilmiş ancak insanların bu içeriklerden yola çıkarak sorgulama yaptıklarından bahsedilmemiştir. Sosyal medya ağında kaybolan insanlara; araştırmanın, okumanın ve kendilerini sorguya çekmenin zor geldiği belirtilmiştir.

Cevap: E

12. Bilen ve bilinçli bir varlık olarak özne, kendisinden bağımsız bir şekilde var olan nesneyi yani bilineni ancak kendisinde doğuştan var olan yapıyla bilebilir. Doğuştan var olan bu yapının dışında kalan her varlık ya da durumun insan tarafından bilinmesi söz konusu değildir. Bizler nesneleri sadece göründükleri şekliyle bilebiliriz. Bunun dışında kalan varlıkların ve durumların bilgisine sahip olamayız. Kısacası özne kendisinde var olan yetilerle bilgi üretir, doğasının dışında yer alan herhangi bir durum hakkında bilgi üretemez.

Bu parça aşağıdaki sorulardan hangisine cevap niteliği taşır?

A) Bilgi olanaklı mıdır?

B) Bilginin değeri nedir?

C) Bilginin ölçütleri nelerdir?

D) Bilginin alanı ve kapsamı nedir?

E) Bilginin gerekçelendirilmesi mümkün müdür?

Çözüm:

Bu parçada öznenin doğuştan gelen özellikleriyle nesne hakkında bilgi ürettiğine değinilmiş, doğuştan gelen bu yapısının dışında kalan herhangi bir alan hakkında öznenin bilgi üretmesinin mümkün olmadığı anlatılmıştır.

A seçeneğinde doğru bilginin olup olmadığı sorunu ele alınmıştır.

B seçeneğinde bilginin bir değerinin olup olmadığı sorunu ele alınmıştır. Bu sorun, bilginin insan ve toplum hayatındaki rolü üzerinden değerlendirilebilir.

C seçeneğinde bir bilginin doğru olmasını sağlayan ölçüt sorunu ele alınmıştır.

D seçeneğinde bilginin sınır, alan ve kapsam sorunu ele alınmıştır. Yani öznenin bir şey hakkında ne kadar bilgi sahibi olacağı sorunu ele alınmıştır.

E seçeneğinde doğru bilginin temellendirilme sorunu ele alınmıştır.

Cevap: D

1. Epistemoloji bilginin doğasını, değerini, bilginin ne olduğunu ve nasıl elde edildiğini araştırmanın yanında; bilginin kaynağı, sınırları, imkânı ve değeriyle ilgili sorulara da cevap arar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilgi felsefesinin sorularından biri olamaz?

A) Neyi bilebiliriz?

B) Varlığın mahiyeti nedir?

C) Doğru bilgi mümkün müdür?

D) Bilginin sınırı nedir?

E) İnsan varlığı gerçekten bilebilir mi?

2. Kabul edelim, peki ama neyi? İyi ve güzel konusunda bunca farklı görüş varken hangisini? Güvenilirliğin sarsılmaz kalesi olarak gördüğümüz bilimsel bilgi bile değişkenliği konusunda bizi şaşırtmıyor mu? Üstelik duyu organlarının yanına eklediği onca sağlam arkadaşına; teleskoplara, mikroskoplara rağmen… Tüm bu birikimden hayatta kullanılabilir olanlar seçilmeli diyenler de var. O hâlde kesinlik deyip durduğumuz şey de nedir? Belki de net olan tek şey, filozofun da dediği gibi "değişmenin kendisi"dir.

Parçadan yola çıkarak bilgiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Yığılımlı ilerler B) Değişkendir C) Nesneldir

D) Yararlıdır E) Görelidir

3. Sokrates bir öğleden sonra yürüyüşünde karşılaştığı komutan Lakhes'e cesaretin ne olduğunu sorar. Lakhes ise "Eğer bir adam saflarda kalıp düşmanla yüz yüze geldiği hâlde kaçmıyorsa onun cesur biri olduğuna inanabiliriz." der. Sokrates buna karşılık olarak Platia Savaşı'nda Yunan birliklerinin önce geri çekildiğini daha sonra Pers ordusunu cesaretle geri püskürttüğünü söyler. Birkaç yönlendirmeden sonra Lakhes cesaretin mutlaka bilgiyle, iyi ve kötünün ne olduğuna ilişkin bir bilinçle harmanlanması gerektiği sonucuna varır.

Parçada geçen diyaloglarda Sokrates'in Komutan Lakhes'e cesaretin ne olduğunu buldurması kendi yönteminin hangi aşamasıdır?

A) Analiz B) Doğruluk C) Doğurtma

D) İroni E) Sentez

4. Varlıkların kendilerine has yapılarını hiçbir zaman bilemeyiz, onları ancak gözlemlediğimiz şekliyle bilebiliriz. Bildiklerimiz ise duyumların ve algıların bizlere verdikleriyle sınırlıdır. Ayrıca duyumların ve algıların kişiden kişiye değişmesi bildiklerimizin de göreceli bir nitelik taşımasına sebep olmaktadır. Bu durum nesnel bilginin insan için ulaşılmaz olmasına ve herhangi bir konuda yargıda bulunmamasına yol açmaktadır.

Bu parçadan çıkarılabilecek sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilgilerimiz öğrenilir, hatırlanmaz.

B) Bilginin kaynağı akıl değil, duyumlardır.

C) Herkes için geçerli hakikatler söz konusu değildir.

D) Bilgiler sadece bizim bildiklerimizle sınırlı değildir.

E) Bilginin doğruluğu sağladığı fayda ile ölçülmelidir.

5. Süre, insan bilincinin bir oluşumu ve yaratıcı gelişimidir. Zekâ akıp giden zaman içinde ancak varlığın sınırlı bir kesitini bilebilir. Zekânın konusu, organik olmayan şeylerdir. Bu nedenle zekâ yalnızca maddeye hâkim olabilir. Yaşam ise bir yaratmadır. Yaratıcılık da sürenin eseri, hatta ta kendisidir. Zekâ açık olarak ancak hareketsizliği tasarladığı için yaratma fikrine tamamen yabancıdır ve hayatı anlamaya yetkin değildir. Zamansal var oluş da diyebileceğimiz yaşam ancak doğrudan ve aracısız bir şekilde kavranabilir.

Parçada yaşamın bilgisine hangi araçla ulaşılabileceği ifade edilmektedir?

A) Akıl B) Deney C) Duyum

D) Sezgi E) Yarar

6. Bizi var olan düzeni sorgulamaktan alıkoyan sadece diğer insanların düşmanca tavırları değildir. Şüphe duyma yeteneğimiz içimize işlemiş bir inanç tarafından da baltalanabilir. Toplum tarafından onaylanmış davranış biçimlerinin biz onları göremesek de çok sağlam temellere dayandığını düşünürüz. Kendimiz göremesek de bu sağlam temel mutlaka vardır. Çünkü çok uzun zamandır, çok sayıda insan davranış biçimlerini bu temele göre şekillendirmektedir.

Verilen metin bilginin doğruluk ölçütlerinden hangisi ile ilişkilendirilebilir?

A) Doğruluk B) Tutarlılık C) Tümel Uzlaşım

D) Apaçıklık E) Yarar

7. Deneyim ve tecrübelerimiz zaman, mekân ve duruma göre değişiklik göstermektedir. Ayrıca her kişinin deneyim ve tecrübesinin rölatif olması genel geçer bilgilere ulaşmayı engellemektedir. Deneyim ve tecrübenin ürettiği bilgilerden daha değerli olan aklın bilgileri, deneyimden önce var olan bilgilerdir. Deneyimlerin aksine aklın bilgileri her yerde, her zamanda ve her durumda herkes için aynı olan bilgilerdir. Bu sebeple bilginin tek bir kaynağı vardır o da sadece akıldır.

Bu parçadaki görüş aşağıdaki felsefe akımlarından hangisine aittir?

A) Empirizm B) Kritisizm C) Rasyonalizm D) Sensualizm E) Septisizm

8. Zihinde daha önce duyularda bulunmamış olan hiçbir şey bulunmadığını savunan J. Locke, bilginin ya da en azından var olanlara ilişkin bilginin veya salt kavramlar arasındaki mantıksal ilişkilerle ilgili bilgi dışında kalan bilgilerin a apriori olamayacağını söyler. Tümel ve zorunlu doğruların yalnız geçmiş ve şimdi için değil, gelecek için de geçerli olan tümel bir bilginin söz konusu olmadığını, bilginin doğuştan getirilmediğini, doğruluğun ölçütünün apaçıklık olamayacağını ve tüm bilgiler için zorunlu olan birtakım ön kabuller bulunmadığını ifade eder.

J. Locke'un ifadeleri hangi görüşe eleştiri niteliğindedir?

A) Egzistansiyalizm B) Entüisyonizm C) Fenomenoloji D) Kritisizm E) Rasyonalizm

9. İnsan zihni bir aynaya benzer. Zihnin konusu olan şeyler de aynanın dışında ve onun önünde olan nesnelerdir. Bu nesnelerin aynada yansımaları oluşacaktır. Eğer bu yansımalar nesnenin kendisine uyuyorsa biz bu aynanın nesneleri doğru bir biçimde yansıttığını ve kusursuz bir ayna olduğunu söyleriz. Fakat farklı özellikteki bazı aynalar nesneleri olduğundan değişik göstermektedir. Bu durumda önündeki nesneyi ona uygun yansıtmayan aynaya kusurlu ayna der ve nesneleri de yanlış biçimde yansıttığını söyleriz.

Parçada bilginin doğruluk ölçütlerinden hangisine yönelik bir örneklendirme yapılmıştır?

A) Tümel uzlaşım B) Uygunluk C)Tutarlılık D) Apaçıklık E) Yarar

10. Öğrencisi bir gün Sokrates'e rastlar ve "Arkadaşınla ilgili ne duyduğumu biliyor musun?" der.

"Bir dakika bekle. Bana bir şey söylemeden evvel söyleyeceklerinin üçlü filtre testinden geçmesini istiyorum." der Sokrates.

"Üçlü Filtre nedir?" diye sorar öğrencisi.

"Benimle arkadaşım hakkında konuşmaya başlamadan önce, bir süre durup ne söyleyeceğini filtre etmek, iyi bir fikir olabilir.

Birinci filtre 'Gerçek Filtresi': Bana birazdan söyleyeceğin şeyin tam anlamıyla gerçeği yansıttığından emin misin?"

"Hayır," der öğrencisi, "Aslında bunu sadece duydum ve…"

"Tamam," der Sokrates. "Öyleyse, sen bunun gerçekten doğru olup olmadığını bilmiyorsun.

Şimdi ikinci filtreyi deneyelim; 'İyilik Filtresi'. Arkadaşım hakkında bana söylemek üzere olduğun şey iyi bir şey mi?"

"Hayır, tam tersi…"

"Öyleyse," diye devam eder Sokrates. "Onun hakkında bana iyi olmayan bir şey söylemek istiyorsun ve bunun doğru olduğundan da emin değilsin. Fakat yine de testi geçebilirsin, çünkü geriye bir filtre daha kaldı.

'İşe Yararlılık Filtresi'. Bana arkadaşım hakkında söyleyeceğin şey benim işime yarar mı?"

"Hayır, gerçekten pek işine yaramayabilir…"

"Peki," der Sokrates. "Eğer, bana söyleyeceğin şey doğru değilse, iyi değilse ve işe yarar bir şey de değilse bana niye söyleyesin ki?"

Bu alıntıdan hareketle aşağıdaki sorulardan hangisi Sokrates'in üçlü filtresi doğrultusunda herhangi bir bilginin değerini ve gerçekliğini belirlemeye uygun değildir?

A) Bu bilgideki yargıdan emin miyim?

B) Bu yargı ile diğer insanlardan üstün olacak mıyım?

C) Konuyla ilgili olanların durumunu iyileştirecek mi?

D) Daha iyi bir insan olmamı sağlayacak mı?

E) Bu yargıyı kanıtlayabilir miyim?

1. Günümüz enformasyon çağında, hayatımızın her alanında, sürekli yeni bir şeyler duyuyor ve öğreniyoruz. Malum iletişim araçlarıyla, her yönden yoğun bir bilgi bombardımanına tutuluyoruz. Tam burada, "Bilgi nedir?" diye sormamız gerekiyor. Televizyondan, sosyal medyadan veya internet sitelerinden öğrendiğimiz şeylerin doğruluğuna güvenebilir miyiz? Farklı, hatta rakip medya kanallarından gelen çeşitli şekillerde ve farklı amaçlarla kendi çıkarları için manipüle ettikleri haberleri ne ölçüde bilgi olarak sayacağız? En sıradan anlarımızda bile yeni anlayış ve görüşler kazandığımız olur. Böylesi durumlarda neyi bilip neyi bilmediğimiz, neye doğru diyeceğimiz ve bir bilgiyi doğru yapan şeyin ne olduğu üzerinde düşünürüz. Bu sorgulama, günümüz bilgi çağında bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Bu parça felsefenin hangi disipliniyle ilgilidir?

A) Epistemoloji B) Estetik C) Etik

D) Ontoloji E) Siyaset

2. Bilgi, obje ile süje arasındaki bağ sonucu ortaya çıkar. İnsan hayatının en önemli unsurlarından biridir diyebiliriz. Çünkü bilgi hayatımızı yönlendirir. Ancak edindiğimiz her bilginin güvenilir olduğunu söyleyemeyiz. Güvenilir bilgi, insan hayatına pratik fayda sağlamalı ve doğruluğu yönünde yeteri kadar gerekçeye cevap vermelidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi güvenilir bilgiye dayalı bir davranış örneğidir?

A) Geceleri ıslık çalmamak

B) Merdiven altından geçmemek

C) Kara kedi gördüğümüzde saçımızı tutmak

D) Yolculuğa çıkan birinin arkasından su dökmek

E) Suyun kaynama sıcaklığının 100 derece olduğunu ölçmek

3. Düşünde kendini bir kelebek olarak gören ama uyandığında, düşünde kendini bir kelebek olarak gören bir insan mı yoksa düşünde kendini insan olarak gören bir kelebek mi olduğunu bilemeyen Zhuang Tzu gibi bizler de şu anda çevremizde gördüklerimizin bir düş olmadığından emin olamayız. Aynı şekilde duyularımızın da bizi yanılttığını, bazen işittiğimiz bir sesi ya da gördüğümüz bir nesneyi farklı algıladığımızı deneyimleriz.

Parçada aşağıdaki görüşlerden hangisine yönelik bir açıklama yapılmıştır?

A) Platon'un idealizmi

B) Protagoras'ın septisizmi

C) A. Comte'un pozitivizmi

D) H. Bergson'un entüisyonizmi

E) J. Locke'un empirizmi

4. Duyu verilerinin de aklın da insanı yanıltabileceğini düşünen Gazâlî, kendisinde var olan bilgileri ve bu bilgilerin kaynağını sorgulamıştır. Zihnini meşgul eden bu duruma bir süre cevap bulamamıştır. Bu sorgulama sürecinde bilginin kaynağı olabilecek iki yetinin de güvenilir olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Gazâlî bu sorgulama sürecinde girdiği çıkmazdan Allah'ın kalbine indirdiği nur sayesinde kurtulduğunu ve bu nurun birçok bilginin anahtarı olduğunu söylemiştir. Ona göre insan hakikatin bilgisini ancak kalbiyle bilebilir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Hakikat ancak sezgiyle kavranabilir.

B) İnsanın iç görüsü hakikati anlayamaz.

C) Bilgiye daima şüphe ile yaklaşılmalıdır.

D) İnsan varlığın doğru bilgisine ulaşamaz.

E) Akıl, duyu verilerinden daha üstün bir yetidir.

5. Bütün ideler izlenim ve algıların sonucu olarak oluşur. Çünkü fikirler, izlenimlerden türer. Örneğin; şekerlemeden yapılmış bir ev idesi, ancak şeker ve ev objeleri insanın izlenimlerinden geçtikten sonra zihninde birleştirebileceği tasarım hâline gelebilir.

Bu parça bilgi felsefesinin problemlerinden hangisine cevap niteliğindedir?

A) Doğru bilgi mümkün müdür?

B) Bilginin kaynağı nedir?

C) Doğru bilginin ölçütü nedir?

D) Bilginin değeri nedir?

E) Doğru ve gerçek aynı şey midir?

6. İçinde yaşadığımız dünya hakkında bir fikrimiz varsa bunu duyularımıza borçluyuz. Ömrünü sınırlı bir alan içinde, örneğin kapalı bir odada yahut bir adada geçiren biri için şu an sahip olduğumuz bilginin birçoğu bir sır olarak kalacaktır. Ömründe bir çam ağacı ile karşılaşmamış yahut karşılaşan biriyle iletişim kurmamış biri için "çam ağacı" kavramının hiçbir anlamı olmayacaktır.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdaki yaklaşımlardan hangisiyle benzerlik göstermektedir?

A) I. Kant'ın kritisizmi

B) J. Locke'un empirizmi

C) Pyrrhon'un septisizmi

D) Sokrates'in rasyonalizmi

E) H. Bergson'un entüisyonizmi

7. "Bütün duyumlar doğrudur; buna karşılık bütün fikirler doğru değildir, kendi aralarında bazı ayrımları kabul ederler. İzlenimlerimize dayanarak verdiğimiz hükümler olmalarından ötürü onların bazısı doğru, bazısı yanlıştır ve biz ya izlenimlerimize bir şey ekleyerek veya onlardan bir şey çıkararak genel olarak akıldan yoksun olan duyumu çarpıtıp bazı şeyleri doğru, bazılarını yanlış diye değerlendiririz."

Buna göre S. Empiricus'un bu düşünceleri aşağıdaki felsefi akımlardan hangisine uygundur?

A) Doğru bilgiye ulaşılamayacağını savunan septisizm

B) Doğru bilginin kaynağının deney olduğunu savunan empirizm

C) Bilginin akıl yoluyla edinildiğini savunan rasyonalizm

D) Doğru bilginin mümkün olduğunu savunan dogmatizm

E) Bilginin akıl ve deney yoluyla edinildiğini savunan kritisizm

8. Oyun temelli kodlama eğitimi almayan, bu konuda izlenimi ve deneyimi olmayan bir kişinin oyun yazma ile ilgili ideye sahip olmasını bekleyemeyiz. Kişi oyunun kodları ve bu kodların nasıl yazılacağı ile ilgili apriori bir bilgiye sahip değildir. O hâlde bilginin zihinde apriori olarak bulunduğunu nasıl savunabilirim ki?

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki yaklaşımlardan hangisine eleştiri niteliğindedir?

A) Empirizm

B) Entüisyonizm

C) Kritisizm

D) Pragmatizm

E) Rasyonalizm

9. Bir şeyin, insanın eylemsel yaşamında sadece somut katkısına odaklanmak bilginin entelektüel değeriyle bağdaşmaz. Çünkü bir şeyin değerini, onun insanı amacına ulaştırmasına bağlı olarak kabul etmek insanı hakikatten uzaklaştırır.

Bu parça aşağıdaki doğruluk ölçütlerinden hangisine eleştiri niteliğindedir?

A) Uygunluk

B) Tümel Uzlaşım

C) Tutarlılık

D) Yarar

E) Apaçıklık

10. Teknolojinin ilerleyişi her geçen gün başka bir boyut alıyor ve bizleri şaşırtmaya devam ediyor. Özellikle yapay zekânın gelişmesiyle birlikte bilgisayar programlama alanındaki teknolojiler yüksek bütçeli bilim-kurgu filmlerini aratmayacak sonuçlar ortaya çıkartmaya başladı. Sosyal medya uygulamalarında istediğin gibi görünmek artık çocuk oyuncağı. Yeni çıkan bir uygulama sayesinde kendinizi çektiğiniz videoyu, istediğiniz kişinin sesine ve görüntüsüne gerçeğinden ayrılamayacak kadar benzetebiliyorsunuz. Bu tarz uygulamalarla oluşturulan görüntüler gerçeğine o kadar çok benziyor ki yakın zamanda bir futbol kulübü başkanı bu yöntemle bir milyon dolara yakın parasını hiç tanımadığı insanlara gönderdi. Bilginin bir yığın hâlini aldığı, her türden yanlış bilginin bu kadar çabuk milyarlarca insana ulaştığı bir dönemde daha ciddi bir konu üzerinde insanları bu yöntemlerle aldatmanın sonuçları bir felakete yol açabilir.

Bu metinde bilgi felsefesinin hangi problemi ele alınmıştır?

A) Varlığın doğru bilgisine ulaşmak mümkün müdür?

B) Bilginin insan ve toplum yaşamındaki etkisi nedir?

C) Bilginin doğruluk ölçütleri nedir?

D) Doğru bilginin kaynağı nedir?

E) Neyi ne kadar bilebiliriz?

1. A priori kavramı her tür deneyimden önce zihnimizde olan bilgiyi ifade eder. Bu bilgiler değişime uğramayan idelerin ve formların bilgisidir. Değişen şeyler ise böyle bir bilginin ürünü olamaz.

Buna göre doğru bilginin a priori olduğunu savunan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akılcılık

B) Deneycilik

C) Eleştiricilik

D) Görecelilik

E) Sezgicilik

2. “Bina beş katlıdır.” önermesinde bina gerçektir ve dış dünyada bizden bağımsız olarak varlığını sürdürmektedir. Binanın beş katlı olması yani binaya ilişkin bir bilginin dış dünya ile uygunluğu ise doğruluğu oluşturur.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Doğruluk ve gerçeklik aynı değildir.

B) Gerçeklik varlığa ilişkin, doğruluk bilgiye ilişkindir.

C) Gerçeklik özneye bağımlı, doğruluk bağımlı değildir.

D) Gerçeklik var olan, doğruluk ise var olanın özelliğidir.

E) Doğruluk zihindedir, gerçeklik ise zihinden bağımsızdır.

3. J. Locke zihnin başlangıçta boş bir levha olduğunu savunmuş, duyularla elde edilen izlenimlerin boş levhayı doldurduğunu ileri sürmüştür. Ona göre zihin duyulardan gelen bu izlenimlerden birtakım tasarımlar üretmiş ve üretilen bu tasarımları çeşitli şekillerde işlemiş ve bunun sonucunda insan kompleks düşünceler elde etmiştir. Kısacası zihinde daha önce duyularda yer almamış hiçbir şeyin bulunmadığını ifade etmiştir.

Bu parçada eleştirilen bilgi kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akıl

B) Duyular

C) Sezgi

D) Tecrübe

E) Vahiy

4. MÖ 399 yılında Sokrates, 70 yaşındayken dinsizlik ve gençleri yoldan çıkarma suçlarıyla yargılanır. Yaşadığı dönemde Atina’da büyük saygı gören, gençlerin çok sevdiği bu filozof karşılaştığı suçlamalara yönelik olarak bugün hâlâ çok önemli eserler arasında bulunan o görkemli savunmasını yapar. Lakin idam cezasına çarptırılmaktan kurtulamaz. Aslında Sokrates’i yargılayan mahkeme, sadece onun sorgulayıcı tavrını engellemek niyetindeydi. Hatta Sokrates’e bu davranışından vazgeçeceğine söz verirse sürgün, hapis ve para cezaları teklif ederek idamdan kurtulabileceği söylenir. Ancak Sokrates suçlu olmadığı gerekçesiyle bu cezaların hiçbirini kabul etmez ve “Sorgulanmamış bir hayatın yaşanmaya değmez bir hayat olacağını, yaşadığı sürece de sormaktan vazgeçmeyeceğini” dile getirir. Savunmasının ardından yapılan oylama ile çoğunluk Sokrates’in suçlu olduğuna kanaat getirir ve Sokrates hayata veda eder.

Sokrates’in suçlu olup olmadığına ilişkin karar verilirken seçeneklerden hangisindeki ölçüt kullanılmıştır?

A) Uygunluk

B) Tümel uzlaşım

C) Tutarlılık

D) Açıklık

E) Fayda

5. İpek, yeni başladığı ve bu sebeple yolunu bilmediği okuluna gitmek için evden çıkar. Cebinde haritaya benzer, yolu tarif eden bir kâğıt vardır. Ancak ona bu kâğıttaki bazı bilgiler eksik gibi gelir. En iyisi telefonumdaki haritalar uygulamasını kullanayım diye düşünür. Çünkü bu uygulamada sokak ve cadde bilgileri, ne zaman nereye döneceği çok net ve çelişki barındırmayacak bir şekilde gösterilmektedir. Kâğıdı ise ona fayda sağlamayacağını düşündüğü için yanından geçtiği çöp kutusuna atar. Harita uygulaması ile yoluna devam ederken aniden telefonunun şarjı biter. İpek yolun devamını hatırlamamaktadır. Yolun köşesinde bir seyyar satıcı ile müşterilerini görür ve onlara okulunu sormaya karar verir. Daha okulun adını bitirmeden hepsi bir ağızdan, düz gidip sola sapmasını söylerler. Bu kadar insan yanlış tarif edecek değil ya diye düşünüp söylendiği şekilde yoluna devam eder ve okuluna ulaşır.

İpek okuluna ulaşmak için doğru bilginin ölçütlerden hangisini kullanmamıştır?

A) Yarar

B) Apaçıklık

C) Uygunluk

D) Tümel uzlaşım

E) Tutarlılık

6. Bu görüş, bilginin kaynağı probleminde bilginin tek kaynağının deneyim olduğunu, deneyimden bağımsız bir bilginin söz konusu olamayacağını savunan akıma karşılık gelir. Bu çerçeve içinde insan zihninin doğuştan üzerine bir şey yazılmamış boş bir levha olduğunu, zihin üzerine yapılan işaretlerin izlenimden başka hiçbir şey olmadığını savunur. Kısacası bu görüş, zihinde daha önce duyularda bulunmamış olan hiçbir şey bulunmadığını öne sürerek doğuştancılığı reddeder.

Bu parçada açıklanan bilgi görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Empirizm
B) Entüisyonizm
C) Kritisizm
D) Pozitivizm
E) Rasyonalizm

7. Felsefede tanımsallık denilince anlaşılması gereken kuramsal düşünmenin üst düzey uygulamasıdır. Bu nedenle günlük yaşamda nesne ve olaylar hakkında bir tanım sahibi olmamız gayet normaldir. Sıklıkla karşılaşmadığımız bir durum vardır ki o da kavramlar ve tanımlar üzerine düşünmektir.

Bu parçada anlatılanlar felsefenin aşağıdaki hangi alt dalıyla ilişkilidir?

A) Varlık felsefesi
B) Sanat felsefesi
C) Siyaset felsefesi
D) Bilgi felsefesi
E) Ahlak felsefesi

8. Septiklere göre doğru bilgi mümkün değildir. Varlıkları hiçbir zaman bilemeyiz; sadece duyumların bize verdikleri kadar bilebiliriz. Duyumlar ise kişiden kişiye farklı algılar sunmaktadır. Bu sebeple önünde duran bir limon için “Limon sarıdır.” ifadesini kullanan birisine göre bu bilgi kesin doğru bir bilgi midir? Limon başlangıçta beyaz çiçekler şeklinde, olgunlaşmaya başladığında yeşil ya da olgunlaştığında sarı renkte olduğundan onunla alakalı hiçbir zaman doğru bilgiye ulaşamayız.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi septiklerin kullanacağı bir ifade olabilir?

A) Limon sarıdır.
B) Limon yeşildir.
C) Limon beyazdır.
D) Limon hem yeşil hem sarıdır.
E) Limonun ne olduğunu bilemeyiz.

9. Pyrrhon’a göre yargılarla ilgili şaşmaz doğrular söz konusu değildir. Herhangi bir olay, durum ya da nesne için birbirine karşıt iki delil ortaya koymak mümkündür. Bu yüzden nesnelerle ilgili kesin yargıda bulunmak insanların her zaman hata yapmasına ve mutsuz bir ömür sürmesine neden olur. Bu sebeple tüm insanlar tüm yargıları askıya almalı ve kendilerini dingin bir edilgenliğe bırakmalıdır.

Bu parçadan hareketle Pyrrhon’a göre insanların nesneler karşısındaki tutumu aşağıdakilerden hangisi olmalıdır?

A) Aktif olması
B) Nesneleri tanıması
C) Yargıdan kaçınması
D) Görünüşlerini bilmesi
E) Karşıt kanıtları ortaya koyması

10. Bilginin kaynağı konusunda hem akılcılar hem de deneyciler tek taraflıdırlar. Rasyonalistler bilgi ediniminde deneyimin etkisini ciddiye almazlar. Empiristler ise kavramların bilgi edinmedeki rolünü fark edemezler. Kritisizm akımının temsilcisi olan Kant “Algısız kavramlar boş, kavramsız algılar kördür.” diyerek bilgi edinme sürecinde her ikisine de eşit mesafede durmaktadır.

Buna göre kritisizm ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bilgi öğrenilmez, hatırlanır.
B) Bilgi kaynağı deneyimdir.
C) Bilginin kaynağı anlama yetisidir.
D) Hakikat doğuştan zihinde bulunur.
E) Bilginin kaynağı hem akıl hem deneydir.

11.
- Nesnelerin gerçek yapısı nedir?
- Nesneler karşısındaki duruşumuz ne olmalıdır?
- Nesneler karşısındaki doğru bir duruştan ne kazanırız?

Timon bu sorulara nesnenin gerçek yapısını kavramanın mümkün olmadığını, nesneler karşısındaki tutumumuzun yargıdan kaçınma olduğunu, nesneler karşındaki duruşumuzun ise dinginlik olduğunu ifade etmiştir.

Buna göre Timon aşağıdaki felsefi akımlardan hangisini temsil etmektedir?

A) Empirizm
B) Entüisyonizm
C) Kritisizm
D) Rasyonalizm
E) Septisizm

1. Filozoflar “doğruluk” ve “gerçeklik” kavramlarını farklı şekillerde tanımlamış ve bu kavramları ele alış biçimlerine göre, kendi felsefi sistemlerini inşa etmişlerdir. Felsefenin iki temel alanı, ontoloji ve epistemoloji bu iki kavram üzerine kuruludur. Ontoloji gerçeklik konusunda ideal ve reel varlık arasında gidip gelirken epistemoloji de doğruluk için farklı ölçütler öne sürmektedir. Genel anlamda gerçeklik var olanı belirtirken, doğruluk ise bilginin gerçekliğe uygunluğu olarak tanımlanmıştır. Bu durumda doğru olanı belirlemek için, ilk önce kendisiyle uyumunu arayacağımız gerçeği ortaya koymamız gerekmektedir.

Parçadan yola çıkarak bilgiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Doğruyu tanımlamak için gerçeği belirlemiş olmak gerekir.

B) Gerçek ve doğru kavramları birbiriyle bağlantılı kavramlardır.

C) Felsefe gerçeği reel, doğruyu realiteye uygun olarak tanımlar.

D) Varlık ve bilgi kuramları gerçek ve doğru bağlamında şekillenir.

E) Filozoflar gerçek ve doğru ile ilgili farklı bakış açılarına sahiptir.

2. Kuşkuculuk hakkında ne söylemeliyiz? "Yürüyerek hareketin varlığını ya da uzayı işaret ederek boşluğu kanıtlayan" insanlar gibi bugün uzlaşma ile kabul edilen doğruların varlığını kabul ederek modern bilimin, şüpheciliği çürüttüğünü düşünebiliriz. Peki, çok daha temel bir eleştiri olarak şüpheciliğin kendi kendisiyle tutarsızlık içinde olduğunu söyleyemez miyiz? Zira şüphecilik, bilgi hakkında doğru bir teori olduğunu ileri sürmektedir. Kuşkucuların mutlak doğrunun ulaşılmaz bir şey olduğu fikrinin doğru olduğunu söylemeleri en azından bir doğrunun varlığını kabul etmek değil de nedir? Böylece şüpheciler kendi tezlerini yanlışlamaktadır. Ortaya atılan her düşünce doğal olarak bir doğruyu hedefler ve doğru olduğu düşünülür.

Bu parçada bilgi felsefesinin hangi temel sorusuna yanıt aranmaktadır?

A) Bilginin kaynağı nedir?

B) Doğru bilginin ölçütü nedir?

C) Bilginin değeri nedir?

D) Bilginin bir sınırı var mıdır?

E) Kesin bilgi olanaklı mıdır?

3. Filozoflar birçok konuda fikir üretmişlerdir. Örneğin; herkes için geçerli ahlaki ilkeler olup olmadığı konusunda birbirinden farklı birçok görüş geliştirilmiştir. Evrensel ahlaki ilkeler olduğunu savunanlar da reddedenler de görüşlerini birbirinden farklı gerekçelere dayandırmışlardır. Şu anda da bu konunun kabul görmüş ve kesinlik kazanmış bir cevabı bulunmamaktadır. Bu durumda bu tartışmanın tarihsel seyrini takip eden biri de herhangi bir konuda kesinlik kazanmış bir cevabın imkânını sorgulamakta haklı görülebilir.

Parçada sorgulamasında haklı görülebileceği söylenen kişinin cevap aradığı soru aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilginin kaynağı nedir?

B) İyi ve kötünün ölçütü nedir?

C) Doğru bilgi mümkün müdür?

D) Evrende bir amaçlılık var mıdır?

E) Erdemli insanın özellikleri nelerdir?

4. Bütün yargılarımız ister gerçek ister düşünsel olsun, her zaman için bir varlık hakkındadır. Bu bize felsefenin iki temel alanı olan ontoloji ve epistemolojinin ilişkisini gösterir. Ontolojide, var olanın türüne yönelik yapılan sorgulamalar bir yargının dile getirilmesiyle sonuçlanacaktır. Ancak bir yargıyı dile getirmek bizi bir başka soruna, ulaştığımız yargının doğru olup olmadığı problemine taşır.

Parçada ontoloji ve epistemoloji ilgili hangi problemlere değinilmiştir?

A) Varlığın birliği-çokluğu/ Bilginin sınırları

B) Varlığın mahiyeti/ Doğru bilginin ölçütü

C) Varlığın var olup olmadığı/ Bilginin değeri

D) Varlığın ana maddesi/ Doğru bilginin imkânı

E) Varlığın hakikatinin bilgisi/ Doğru bilginin kaynağı

5. Bir bilgi, herhangi bir kanıt olmaksızın doğru olarak kabul edilemez değil mi? Zira doğru bilginin damgaya benzer bir işareti yoktur. Bir iddiayla ilgili bir kanıt önerdiğimde, bir şüpheci bana "O hâlde kanıtı kanıtla!" diyecektir. O kanıta yönelik yeni bir kanıt getirdiğimde ise “Bunu da kanıtla bana!” diyecektir. Bu iddiayı kanıtlamak için getireceğim kanıtın kendisi bir başka kanıta, bu kanıt da bir başkasına, o bir başkasına… Bu durum böylece sonsuza dek gidecektir.

Bu parça bilgi felsefesinin hangi sorusuna cevap niteliğindedir?

A) Doğru bilginin kaynağı nedir?

B) Doğru bilginin ölçütü nedir?

C) Doğru bilgi mümkün müdür?

D) Bilginin bir sınırı var mıdır?

E) Bilginin değeri nedir?

6. *İnsan Zihni Üzerine Bir Deneme* adlı kitabında İngiliz düşünür J. Locke, insan zihnini "üzerinde hiçbir yazı bulunmayan, hiçbir tasarıma sahip olmayan beyaz bir kâğıda" benzetir. Peki, zihin sahip olduğu bu bilgi ve düşünceleri nereden elde eder? J. Locke aynı kitabında bu soruya: "İnsanın her zaman meşgul ve sınırsız hayal gücünün kendisine hemen hemen sonsuz değişik biçimler verdirdiği bu geniş yığın zihne nereden gelir? Zihin, aklın ve bilginin bütün malzemesini nerden alır? Buna tek kelime ile cevap veriyorum: Deneyden." şeklinde cevap verir.

Bu parçada J. Locke'un karşı çıktığı bilgi görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Empirizm B) Kritisizm C) Pozitivizm
D) Rasyonalizm E) Septisizm

7. I. Kant'ta bilginin meydana gelmesi için hem deney hem de zihin gereklidir. Hem dış dünyadan gelen şeylere hem de zihnin bu şeyler üzerine kendi damgasını vurmasına, onları düzenlemesine ve biçimlendirmesine ihtiyaç vardır. I. Kant'ın ünlü deyişi ile "Görüsüz kavramlar boş, kavramsız görüler kördür."

Bu parçada I. Kant'ın savunduğu bilgi görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Empirizm B) Entüisyonizm C) Kritisizm
D) Pozitivizm E) Rasyonalizm

8. İnsan hiçbir tasarıma sahip olmayan bir zihin ile dünyaya gelir. Bu zihin ilk anda üzerinde hiçbir yazı bulunmayan beyaz kâğıda benzer. Bu boş kâğıt deneyimler sonucu oluşan izlenimlerin sönük kopyası olan idelerle yavaş yavaş dolmaya başlar. Özdeşlik, çelişmezlik ve üçüncü hâlin imkânsızlığı gibi ilkeler zihnin izlenimlerimiz sonucu ürettiği sönük idelerden başka bir şey değildir. Kısacası insan zihninde doğuştan gelen hiçbir şey yoktur. Her türlü bilginin kaynağı ve aracı yalnızca deneyimlerdir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi eleştirilmektedir?

A) Güvenilir bilgiler deneyimlere dayanır.
B) Deney öncesi bilgiler açık, seçik ve kesindir.
C) Bilgilerimiz dış dünyayı ayna gibi yansıtmalıdır.
D) Çoğunluk tarafından kabul edilen her bilgi doğrudur.
E) Kesin olarak kabul edilen bilgiler deney ve gözleme dayanır.

9. Önerme ya da bilimsel bilgi olma iddiasındaki bir cümle, doğrudan doğruya olguları dilsel olarak ifade ediyorsa anlamlıdır. Anlamlı bir cümle ya da önerme, olgusal doğrulanabilir bir biçimdir. Dilden çıkan ile gerçeklikte var olan durumun birbirine uyumlu olması, bilginin doğruluğu için temel kabul edilir. Bu durumda bir önerme varlığın bir özelliğini işaret ediyorsa yani öne sürülen ifade, bildirdiği şeyin nesnesiyle örtüşüyorsa doğrudur. Örneğin; "Bütün kuğular beyazdır." yargısının doğruluğu, dünya üzerindeki bütün kuğuların beyaz olarak gözlemlenmesi sonucu anlaşılır.

Parçada sözü edilen bilginin doğruluk ölçütü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tümel uzlaşım
B) Tutarlılık
C) Apaçıklık
D) Uygunluk
E) Yarar

10. Felsefe insana doğru ile yanlışı ayırt edebilmeyi öğretir. Hayatımızın her alanında var olan bilginin doğruluğunu, kaynağını, nasıl oluştuğunu ve merakımızı ne ölçüde giderdiğini öğrenme arzusu duyarız. Her bilgi aynı oranda değerli değildir. Bazı durumlarda bilginin pratik olarak bize fayda sağlamasını, bazı durumlarda ise anlama ve anlamlandırma isteğimizi gidermesini, hayatımızı iyileştirmesini ve daha nitelikli bir hâle getirmesini isteriz.

Buna göre parçada vurgulanan asıl yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilginin kanıtlanabilir olması gerekir.
B) Güvenilir bilgiye akıl aracılığıyla ulaşılabilir.
C) Bilgi merakımızı gidermeye yönelik olmalıdır.
D) Felsefenin temel görevi, insan hayatını yönlendirmektir.
E) Bilginin hayatımıza yansıma şekli, onun değerini belirler.

1. Bilginin mutlak bir doğruluğa ulaşması her zaman mümkün olmayabilir. Özellikle felsefi konular özelinde düşündüğümüzde bazı durumlarda belirsizlik ve şüphe her zaman var olabilir. Bu gayet normal bir durum. Fakat televizyonlardaki tartışma programlarında, yolda, sokakta, okulda, arkadaş sohbetlerimizde sıkça karşılaştığımız başka bir durum var. "Doğru bilginin ölçütü, kaynağı nedir?" Her şeyden öte, "Doğru bilgi mümkün müdür?" gibi soruların cevabı içinde bulunduğumuz ruh hâline göre değişebiliyor maalesef. Ayrıca karşımızdaki insana olan hislerimiz, inancımız, dünya görüşümüz, ön yargılarımız, duygu durumumuz doğru ile yanlışı belirleyen en önemli ölçüt oluveriyor birden. Sanki doğrunun şaşmaz ölçütü bizmişiz gibi karşımızdaki muhatabımız, "Senin ne düşündüğün beni bağlamaz efendim, inanmıyorum. Neyin doğru neyin yanlış olduğuna sen mi karar vereceksin?" diyebiliyor.

Buna göre insanların felsefi konularda yaşadıkları anlaşmazlıkların temel sebebi nedir?

A) Bilginin kuralına uygun oluşturulmaması

B) Bilimsel bilginin ölçüt olarak alınmaması

C) Bilginin göreceli bir yapıya sahip olması

D) Bilginin toplumsal bir uzlaşmayla üretilmiş olması

E) Bilginin doğruluğu konusunda yeterli kanıt sunulmaması

2. Masada karşılıklı oturan Pyrrhon ve öğrencisi Timon doğru bilginin var olup olmadığı ile ilgili tartışmaya başlar. Pyrrhon'a göre duruma ve şartlara göre bilgi değişmektedir. Bu sebeple hiçbir konuda kesin yargıda bulunmamak gerekir. Öğrencisi Timon da aslında hocasıyla aynı görüşü paylaşır. Ama yine de herkes için geçerli doğru bilginin varlığını kabul edenlerin düşünceleri aklının bir kenarında onu rahatsız etmektedir. "Acaba yanılıyor muyum?" demekten kendisini alamaz. Zaten felsefe de bu değil midir?

Buna göre Pyrrhon'un savunduğu ve Timon'un kuşkuya düşmesine sebep olan yaklaşım sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nihilizm - Rasyonalizm

B) Dogmatizm - Septisizm

C) Rasyonalizm - Dogmatizm

D) Septisizm - Nihilizm

E) Septisizm - Dogmatizm

3. Antik Yunan'da "her sorunun birbirine karşıt iki yanı olduğunu" öne süren Sofist Protagoras, ünlü ölçü-insan kuramında "insanın her şeyin ölçüsü olduğunu" söylemişti. Var olan şeylerle ilgili her iddianın, bu iddiayı öne sürene göre olduğunu dile getiren ve bu sözü ünlü diyalogunda ele alıp yorumlayan Platon'un verdiği örneğe göre; aynı rüzgâr bir kimseye soğuk bir başkasına sıcak göründüğü zaman, buradan çıkan sonuç aynı rüzgârın kendisine soğuk görünen kişi için soğuk, sıcak görünen kişi içinse sıcak olduğudur. Bütün algıların doğru olmak durumunda olduğunu bildiren bu epistemolojik görüşten, çatışma durumlarında, rüzgârın veya herhangi bir şeyin niteliğiyle ilgili olarak bir kimsenin hakikati ifade ederken farklı görüşte olan diğerinin yanıldığını bildiren bildik ya da alışılmış görüşün yanlış olduğu sonucu çıkar.

Bu parçada Protagoras epistemolojinin hangi sorusuna yanıt aramaktadır?

A) Bilginin sınırı var mıdır?

B) Doğru bilgi mümkün müdür?

C) Doğru bilginin ölçütü nedir?

D) Doğru bilginin kaynağı nedir?

E) Aşkın bilgiye ulaşılabilir mi?

4. Bizler gündelik hayat içinde karşılaştığımız her bir nesneyi art arda algılarız. Psikoloji bilimine göre nesneyi algılarken dikkatimizi çeken alana şekil, geri kalan kısmına ise zemin adı verilir. Örneğin büyük bir çoğunluğumuz zebrayı algılarken siyah rengi şekil beyaz rengi ise zemin olarak düşünmekteyiz. Bu durum zebranın beyaz renk üzerinde siyah şeritlerin olduğu bir hayvan olarak tanımlamasına sebep olmaktadır. Ancak beyaz rengin şekil siyah rengin zemin olduğu düşünülmesi durumunda, zebra siyah renk üzerinde beyaz şeritleri olan bir hayvan olarak tanımlanacaktır.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki filozof ve akımlarından hangisine aittir?

A) Pyrrhon - Septisizm

B) J. Locke - Empirizm

C) Sokrates - Rasyonalizm

D) H. Bergson - Entüisyonizm

E) A. Comte - Pozitivizm

5. I. Kant a priori yargıların düşünme, anlama, yorumlama ve yargılama türünden zihinsel özelliklere yön veren akılsal koşullardan kaynaklanmış olduklarını kabul eder. Ona göre akla dayalı olarak kendiliğinden oluşan bu zihinsel bir hareketin doğruluğunu ya da yanlışlığını hiçbir deneyim ya da ilke ne reddedebilir ne de kanıtlayabilir. I. Kant'a göre aklın a priori hareketleri, zaman içinde olup gelişen deneyimlerin ürünleri olmadan da geçerliliklerini korur. A priori yargıların karşıtı olan a posteriori yargılar ise, aklın zamanla sürekli bir evrim düzeni içinde oluşturduğu "algılama" biçimlerinin ürünleridir. Latince "en son oluşan" anlamına gelen “posterior” sözcüğü devamlı bir gelişim süreci içinde "sonradan" yani zaman geçtikçe oluşan düşünsel ürünleri niteler. Nitekim bilimlerin zamanla oluşturdukları veriler de a posteriori sonuçlardır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Aklın a priori hareketlerinin geçerliliği zamansal deneyimlerle ilgilidir.

B) A priori yargılar zihnin bir ürünü olarak akılsal koşullardan gelen yargılardır.

C) İnsan yargılarının temelinde yalnızca algılama biçimlerinin ürünleri yer alır.

D) Zaman içinde oluşan zihinsel ürünlerin kaynağı doğuştan getirilen özelliklerdir.

E) Algılama biçimlerinin ürünleri aklın zamandan bağımsız sahip olduğu ürünlerdir.

6. Bilmek istediğimiz çok şey var. Fakat herşeyi bilmek nasıl mümkün olabilir ki? Özneden bağımsız bu kadar çok varlık alanı varken bunlardan hangi birini bilebiliriz ki? Ayrıca bu bilgilerin doğruluğunu belirleyen referans kriterlerine de ihtiyaç duyacağımız açık. Bir bilginin sadece bilme ihtiyacını karşılaması ya da insanın problemlerine çözüm bulması o bilginin doğru olduğu anlamına gelir mi? Cevaplanması gereken çok soru var.

Bu parçada bilgi felsefesinin;

I. Bilginin sınırı

II. Bilginin doğruluk ölçütleri

III. Bilginin değeri

IV. Bilginin kaynağı

problemlerinden hangilerinden söz edilmiştir?

A) I ve II B) I ve IV C) II ve III

D) I, II ve III E) II, III ve IV

7. Hayvanları çok seven Ada, annesini bir köpek sahiplenmeye ikna eder. Sahiplenecekleri köpekle ilgili internetten araştırma yaparken bilimsel bir sitede köpeklerin göz retinasında 2 adet koni hücresi olduğu için kırmızı ve yeşil renkleri ayırt edemediklerini; gözleri yüzlerinin yan tarafında olduğu için de çevreyi 240 derecelik açıyla gördüklerini öğrenir. Bu bilgiler ona köpek ve insanların dünyayı farklı algıladıklarını, duyularımızın bizi bu nedenle yanıltabileceğini fark etmesini sağlar. Bunun üzerine Ada duyu organlarına güvenemeyecekse hangi bilgilerin doğru olabileceğini düşünmeye başlarken matematik dersinde öğrendiklerini hatırlar. Matematik bilgileri akılla elde edilen bilgiler olduğu için onların daha güvenilir olacağına kanaat getirir.

Buna göre Ada’nın doğru bilginin kaynağı konusunda hangi felsefi akıma yaklaştığı söylenebilir?

A) Empirizm

B) Pozitivizm

C) Pragmatizm

D) Rasyonalizm

E) Septisizm

8. “Bilgi Çağı” olarak adlandırılan bu dönemde bizler için bilginin önemi tartışılmaz bir gerçekliktir. Bilgiyi oluşturma, sorgulama ve kullanma süreçleri son yıllarda büyük bir değişim geçirdi. Bu değişime hepimiz kapılmış gidiyoruz aslında. Elimizdeki bir tuşla hepimiz bir doktoruz, öğretmeniz, aşçıyız… Ya da öyle sanıyoruz. Bilgiye ulaşımın bu kadar hızlı olması bize gündelik hayatta çoğu zaman yarar sağlarken bazen de istemediğimiz sonuçlarla karşılaşabiliyor ya da gereksiz yere endişelenebiliyoruz. Gripken kendimizi zor bir hastalığın pençesinde sanabiliyor, güzel bir pasta yapmak üzere kollarımızı sıvamışken kötü bir tat ile karşılaşabiliyoruz. Buna benzer bazı örnekleri hepimiz hayatımızda en az bir kez deneyimlemişizdir. Bunları yaşamamak aslında bizim elimizde. Bilgiyi, ona ulaşmada izlediğimiz yolun ne kadar sağlam olduğunu tartmadan kullanmamalıyız.

Metinde bilgi ile ilgili hangisinin önemi vurgulanmaktadır?

A) Değeri

B) Faydaları

C) Göreliliği

D) Güvenilirliği

E) Zorlukları

1. Başlangıçta bütün bilimler felsefenin içinde yer almaktaydı. Filozoflar ve bilim insanları bir ve aynı insanlardı. Filozofların düşünce sistemleri oluşturmalarının yanında doğayı gözlemlemeleri ve artan bilgisel donanım, bilimsel çalışmaların fitilini ateşledi. Zaman içerisinde ilk önce geometri, ardından mekanik bilimler ve doğa bilimleri ve en son dönemde de insan bilimleri felsefeden ayrılarak bağımsız bir çalışma alanı oldular. Bilimlerin bu ayrılışıyla birlikte felsefenin alanı gittikçe daraldı. Bu ayrılışla birlikte bilimler kendi uzmanlık alanlarına ait yollar ve dilsel bir yapı oluşturdular.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilimlerin felsefeden ayrılmasının nedeni olamaz?

A) Bilgi birikiminin artması

B) Kendilerine özgü yöntemler geliştirmeleri

C) Kendi alanlarının sınırlarını belirlemeleri

D) Kendilerine özgü kavramlar geliştirmeleri

E) Bilimsel bilginin daha değerli görülmesi

Çözüm:

Metinde bilimlerin felsefeden ayrılma sebeplerinden söz edilmiş. Soruda ise hangi seçeneğin bununla ilgili olmadığı sorulmuştur. Seçeneklere baktığımızda;

A) "Bilgi birikiminin artması", parçada geçen 'artan bilgisel donanım' ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) "Kendilerine özgü yöntemler geliştirmeleri", seçeneğine 'bilimler kendi uzmanlık alanlarına ait yollar… oluşturdular.' ifadesinden ulaşılabilir.

C) "Kendi alanlarının sınırlarını belirlemeli" seçeneğine parçada geçen 'bağımsız çalışma alanı oluşturmaları' ifadesinden ulaşılabilir.

D) "Kendilerine özgü kavramlar geliştirmeleri" seçeneğine ise metindeki 'bilimler kendi uzmanlık alanlarına ait …dilsel bir yapı oluşturdular.' ifadesinden ulaşılabilir.

E) "Bilimsel bilginin felsefi bilgiden daha değerli görülmesi"ne dair metinde herhangi bir açıklama bulunmamaktadır.

Cevap: E

2. T. Kuhn'un olağan bilim dediği şey paradigmanın kurallarınca yönlendirilen bilimsel etkinliktir. Olağan bilim, ortaya çıkan bunalımları paradigmaya uygun şekilde çözümler. Paradigma korunamadığı zaman bilimsel bunalım dönemi başlar. Olağan bilim döneminin sona erdiği bu dönemi olağanüstü dönem takip eder. Olağanüstü bilim evresi bunalımlı dönemin atlatılması için devrimsel değişimi gerekli kılar. Bu başarılırsa eğer yeni paradigma oluşur ve olağan bilim dönemine geçilir.

Aşağıdaki yargılardan hangisi bu parça için karşı tez oluşturur?

A) Bilim düz, çizgisel bir tarzda birikimsel olarak ilerler.

B) Bilimin gelişme süreci tamamlanmamıştır.

C) Bilgiler arttıkça bilinebilir şeyler de orantılı olarak artar.

D) Bilimde ilerleme, kırılma ve sıçramalar şeklinde olur.

E) Bilim gelişme sürecinde bazı aşamalardan geçer.

Çözüm:

Parçada genel olarak bilimin ilerleme sürecinde, bunalım döneminin aşılabilmesi için devrimsel bir değişimin gerekli olduğundan söz edilmiştir. Böylece yeni bir paradigma ile bunalım döneminden tekrar olağan döneme geçilebileceği anlatılmaktadır. Soruda bizen parçada anlatılanlara karşı tez oluşturacak seçeneği bulmamız istenmiştir. Bu bilgiler ışığında seçeneklere baktığımızda;

A) "Bilim düz, çizgisel bir tarzda birikimsel olarak ilerler." Parçada bilimin devrimlerle ilerlediği belirtilmiştir. Devrimlerle ilerlemesi köklü değişikliklerin, sıçramaların olduğunu ifade etmektedir. Bu nedenle çizgisel tarzda ilerlediği söylenemez. Parçada anlatılana karşı bir görüş olduğu için doğru cevaptır.

B) "Bilimin gelişme süreci tamamlanmamıştır." Parçada, yaşanan bunalım döneminden sonra olağan döneme geçildiği belirtilmiştir. Bu süreç bu şekilde devam eder. Bu nedenle gelişme sürecinin tamamlanmadığı parçayla örtüşür, karşı tez oluşturamaz.

C) "Bilgiler arttıkça bilinebilir şeyler de orantılı olarak artar." Parçaya karşıt görüş oluşturabilecek bir ifade değildir. Çünkü bilgilerin orantılı artıp artmadığına yönelik bir açıklama bulunmamaktadır.

D) "Bilimde ilerleme, kırılma ve sıçramalar şeklinde olur." Bu ifade parçaya karşı tez oluşturmaz aksine parçayı destekleyen bir görüştür.

E) "Bilim gelişme sürecinde bazı aşamalardan geçer." Parçada bilimin geçtiği aşamalardan söz edildiği için karşı tez oluşturacak bir seçenek değildir.

Cevap: A

3. Bilim; evreni olgulara dayalı olarak araştıran, deney ve gözleme dayalı, sistemli bir şekilde ilerleyerek bilgi edinmeye yarayan ve insan hayatına pratik dokunuşlar yapan disiplinlerin genel adıdır. Gerçeği parçalara ayırarak inceleyen bilimde, kişiye göre yorumlamalara yer yoktur. Ulaşılan bilgiler kesin kanıtlara dayalı olarak ve herkes için aynı şekilde anlaşılacak biçimde ortaya konulur. Bilimin aksine felsefede; evrendeki gerçeklik bütünsel olarak ele alınır, özneldir. Felsefe olanı değil olması gerekeni inceler ve deney-gözlem yerine akıl yürütme biçimlerini kullanır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilim ve felsefenin ortak özelliklerinden biridir?

A) İdeal olana yöneliktir.
B) Evreni anlamaya yöneliktir.
C) Varlığı bütün olarak ele alır.
D) Objektif bilgiler ortaya koyar.
E) Kesin sonuca ulaşma amacındadır.

Çözüm:

Parçaya göre bilimin özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Olgusal
- Deney ve gözleme dayalı
- Sistemli
- Parçalara ayırarak inceleme yapar
- Objektif
- Kanıtlara dayalı
- Evrensel
- Gerçeğe ulaşmaya çalışır.

Felsefe ile ilgili olarak parçada verilenler ise şu şekildedir:

- Bütünsel
- Subjektif
- İdeal olana yönelik
- Gerçeğe ulaşmaya çalışır.
- Akla yöneliktir.

Buradan hareketle;

A) İdeal olana yönelik olma, sadece felsefeye ait bir özelliktir. Parçada geçen “Bilimin aksine felsefe; …olanı değil olması gerekeni inceler.” ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) Evreni anlamaya yönelik olma; hem bilim hem de felsefe evrendeki gerçekliğe ulaşmaya çalışmaktadır. Merakla başlayan sorgulamalar iki alan için de ortaktır.

C) Varlığı bütün olarak ele alan, felsefedir. Bilim varlığı parçalara ayırarak değerlendirir. Parçada bu durum açıklanmıştır.

D) Objektif bilgiler ortaya koyma nesnel olmayı ifade eder ve bilime ait bir özelliktir. Felsefenin ise öznel yani sübjektif olduğu parçanın son cümlesinde belirtilmiştir.

E) Kesin sonuca ulaşma amacında olan bilimdir. Parçada geçen “Ulaşılan bilgiler kesin kanıtlara dayalı olarak…” ifadesinden bu seçeneğe de ulaşılabilir.

Cevap: B

4. Bilim; insanların hayatını kolaylaştıran, nesnel nitelikte ve deney-gözleme dayalı olan bir alandır. Bilimin geçmişten günümüze kadar insan hayatının önemli bir parçası olduğu söylenebilir. Ancak bu ifade bilimi hangi amaç için kullandığımıza bağlı olarak farklı şekillerde yorumlanabilir. Eğer bilim insanın yaşamını kolaylaştırıyorsa faydalı, insanlık için yıkıcı bir güç olarak kullanılıyorsa da zararlı olarak nitelenir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilimin değeri ile ilgili farklı bir örnektir?

A) Hamile olan Ayşe’nin röntgen çektirmesi
B) ABD’nin Japonya’ya atom bombası atması
C) Ahmet Bey’in avlanmak için silah satın alması
D) Esma’nın tüm gününü bilgisayar başında geçirmesi
E) Arda’nın merak ettiği bir konuyu telefonundan araştırması

Çözüm:

Parçada bilimin, insanların hayatına pratik fayda sağlayan, deney-gözlem metoduna dayalı ve kişiye göre değişmeyen gibi nitelikleri verilmiştir. Bilimin değeri hangi amaç için kullanıldığına göre değişmektedir. İnsanlığın yararına kullanmak bilimi değerli kılarken, kötü sonuçlara neden olacak şekilde kullanmak ise bilimi değersizleştirir.

A) Hamile olan Ayşe röntgen çektirirse, bu anne karnındaki bebeğin sağlığını olumsuz olarak etkiler.

B) ABD’nin Japonya’ya atom bombası atması örneğine göre; atom bombası bilmden elde edilen veriler sonucunda oluşturulmuştur. Savaşın yıkıcı etkilerine, insan hayatının olumsuz etkilenmesine örnek olarak verilebilir.

C) Ahmet Bey’in avlanmak için silah satın alması, silahın hayvanlara zarar vermek ve yok etmek amacıyla kullanılmasına olumsuz bir örnektir.

D) Esma’nın tüm gününü bilgisayar başında geçirmesi; uykusuzluk, duruş bozukluğu, asosyal birey olma gibi bir takım olumsuz sonuçlara neden olacaktır.

E) Arda’nın merak ettiği bir konuyu telefonundan araştırması, bilimin insanlığın faydasına kullanılmasına bir örnektir. Diğer dört seçenek bilimin zararlı ya da yıkıcı güç olarak kullanılmasına yani olumuz yönüne bu seçenek ise olumlu yönüne örnektir.

Cevap: E

5. Bilimin hayatımızdaki etkisine ve yerine bakarak neden önemli olduğunu anlayabiliriz. Bilim ve bilime dayalı üretilen teknoloji hayatımızın önemli bir parçası durumunda. Örneğin, cep telefonu olmadan hiçbirimiz dışarı çıkamaz olduk. Evden adımımızı bile atmadan yaptığımız alışverişler bizim için büyük kolaylık sağlamakla beraber zamanımızı daha önemli işlerimize ayırmamıza olanak sağladı. Evimizi kendi kendine süpüren akıllı süpürgeler ile birkaç sayfa daha kitap okuyacak vakit kazandık. Peki teknolojinin hiç mi olumsuz etkisini görmüyoruz? Dünyadaki birçok sorunun gerisinde bilimin yarattığı teknolojinin olduğu bir gerçek. Ama teknolojiyi iyi yönüyle kullanmak da tamamen insanın kendi elinde.

Bu parçada bilimle ilgili hangi kavram üzerinde durulmaktadır?

A) Bilimsel yöntem B) Bilimsel sonuç C) Bilimin değeri

D) Bilimsel gelişme E) Bilimsel öngörü

Çözüm:

Parçada bilimin insan yaşantısına kattığı değerlerden bahsedilmektedir. Bilimin gerek bireysel gerekse toplumsal yaşamı etkileyen yönü olan teknolojiden örnekler verilmiştir.

Bu bilgiye göre seçeneklere bakacak olursak;

A) "Bilimsel yöntem" olayların açıklamasını yapmak ve gözlemlenen olaylarla diğer olaylar arasında bir bağlantı kurarak genellemelere ulaşmak için izlenen yoldur.

B) "Bilimsel sonuç" belli bir yöntem sonucu ulaşılan ve üzerinde herkesin uzlaşabileceği yargılardır.

C) "Bilimin değeri" insanın bilim sayesinde doğayı ve toplumsal gerçekliği anlayabileceğine işaret eder. Yine bilimin verileri sayesinde teknoloji üretilebilir. Bütün bunlar bilimin değerini gösterir. Parçada bilimin sonucu olarak ortaya çıkan teknolojinin, insan yaşamı üzerindeki etkilerinden söz edildiği için doğru cevaptır.

D) "Bilimsel gelişme" bilimin kapsamlı, koordineli ve sürdürülebilir bir şekilde gelişmesini ifade eder.

E) "Bilimsel öngörü" geçmiş bilimsel çalışmalara dayanılarak gelecekle ilgili olayları kestirilebilme durumudur.

Cevap: C

6. Platon'un Akademia adını verdiği okulunun kapısına, geometri bilmeyen giremez, diye yazdırdığı söylenir. Bilim ve felsefenin kesin çizgilerle ayrılmadığı bu dönemde, Platon'un okulun kapısına niçin böyle bir söz yazdırdığına dair farklı düşünceler olsa da Platon'un aklın ürünü olan bu iki bilgiye ne kadar önem verdiğini anlamamak mümkün değildir. Bilimin insan yaşamındaki değeri o zaman da bu zamanda da çok kıymetlidir. Bilimin teknoloji ile hayatımıza sağladığı kolaylıkların yanında farklı yararları da vardır. Bilim, insanın bilme isteğini ve merakını tatmin eden, insana sorgulayıcı tavır kazandıran bir alandır. Bu sebeple düşünce tarihinin en başlarında neden böyle bir söz yazıldığını anlayabiliyoruz.

Metinden yola çıkarak hangisine ulaşılabilir?

A) Bilim insanlık için felsefeden daha değerlidir.

B) Felsefe bilgisinin ön şartı geometri bilmektir.

C) Bilim insanın entelektüel gelişimi için önemlidir.

D) Günümüzde bilim ve felsefe birlikte yol almaktadır.

E) Bilimin hayatımıza en büyük katkısı teknolojiye dönüşümüdür.

Çözüm:

Parçada Platon'un geometri vasıtası ile bilime ne kadar önem verdiğinden yola çıkarak bilimin yararlarından bahsedilmiştir. Bilimin hayatımıza sağladığı yararlardan biri teknolojidir. Diğer bir yararı da insanın bilme isteğini ve merakını tatmin etmesi ve insana sorgulayıcı bir tavır kazandırmasıdır. Yani bilim insanın entelektüel gelişimi için önemli bir yer tutar.

Bu bilgilerden yola çıkarak seçeneklere bakıldığında:

A) Platon'un hem bilime hem de felsefeye çok önem verdiğinden bahsedilmiş ancak bilimin felsefeden daha kıymetli olduğuna dair bir bilgi verilmemiştir.

B) Platon, belki de bilime verdiği önemden dolayı okulunun kapısına, geometri bilmeyen girmesin, yazdırmıştır ancak felsefe bilgisinin ön şartının geometri olduğuna dair bir bilgi verilmemiştir.

C) Bilim, insanın merak duygusunu ve bilme isteğini tatmin ettiği ve insana sorgulayıcı bir tavır kazandırdığı için entelektüel gelişimi için önemlidir.

D) Bilimin insan yaşamındaki öneminden bahsedilmiş olsa da ne tarihte ne de günümüzde felsefe ve bilimin birlikte yol aldığından bahsedilmemiştir.

E) Bilimin teknoloji vasıtasıyla hayatımıza olan katkısından bahsedilmiş ancak en önemli yararının teknoloji olduğuna dair bir bilgi verilmemiştir.

Cevap: C

7. Annesi Ceren'e:

- Yaptığım domates konserveleri bozulmuş, neden olduğunu anlayamadım, diye dert yandı.

Ceren bir süre düşündükten sonra:

- Neden bozulduğunu buldum, dedi annesine. Konserveleri yaylada yapmıştın. Yayla Adana'ya göre çok daha serindi tabi. Sonra onları aldın ve Ağustos'un sıcağında Adana'ya getirdin.

- Yerini mi beğenmedi yani?

- Ne yeri anneciğim, güldürme beni. Soğuk yerden sıcağa getirince kapaklar genleşti ve domatesler bozuldu.

- Niye genleşsin ki iyice sıktım kapakları.

- Anneciğim metaller sıcakta genleşir. Elektrik tellerine bakar mısın nasıl da sarkmışlar. Kışın böyle mi?

- Hay çok yaşa akıllı kızım, dedi annesi. Kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi şu konservelerin neden bozulduğu. Hatırlıyor musun? Geçen yıl haberlerde çıkmıştı. Adana'da bozuk konserve yüzünden dört kişi hayatını kaybetmişti.

Bu parçada geçen diyalogdan bilimin değeri ile aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Sınanmış doğrularıyla hayat kurtarır.

B) Pratik sorunlarımızın çözümüne katkıda bulunur.

C) İnsanların eleştirel düşünme ve mantık becerilerini geliştirir.

D) İnsanların bilme isteğine entelektüel anlamda değer katar.

E) Teknolojik gelişmelere yaptığı katkıyla insanların yaşamını kolaylaştırır.

Çözüm:

Bilim, evreni, doğayı ve kendimizi anlamada bizlere en doğru bilgiyi vermesinin yanı sıra hayatımıza kattığı teorik ve pratik değerle de önemli bir yere sahiptir. Parçada Ceren, annesinin yaşadığı soruna karşı bilimsel bir tutum sergilemiştir. Kurduğu neden sonuç ilişkisiyle sorunu açıklığa kavuşturmuş, ikna edici ve doğru çözümler üreterek bilimin önemine ve değerine dolaylı yoldan vurgu yapmıştır.

Bizden bilimin değerini anlatan ifadelerden hangisinin, metinden çıkartabileceğimiz bir sonuç olamayacağını bulmamız istenmektedir.

A) Konserve kapaklarının sıcaktan genleşerek bozulması insan sağlığı için tehlikeli bir durumdur. Nitekim annesinin "Adana'da bozuk konserve yüzünden dört kişi hayatını kaybetmişti." diyerek verdiği örnek bunu doğrular niteliktedir. Dolayısıyla bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) Annesi artık konservelerin neden bozulduğunu bilmektedir. Ceren, annesinin yaşadığı soruna pratik bir çözüm üreterek katkıda bulunmuştur. Bu seçeneğe de ulaşılabilir.

C) Ceren, yaşanan sorunu akıl süzgecinden geçirmiş ve mantığa aykırı durmayan bir cevap üretmiştir. Sıcakta metallerin genleşmesi olayını elektrik tellerinin yazın sarkmasıyla örneklendirerek de bulduğu cevabın doğruluğunu bilimsel olarak da desteklemiştir. Dolayısıyla bu seçenek parçadan çıkartabileceğimiz bir sonuçtur.

D) Ceren'i, yaşanan sorunu neden sonuç ilişkisi içinde sorgulamaya iten onun merakıdır. Dolayısıyla bu seçenek parçadan çıkartabileceğimiz bir sonuçtur.

E) Teknoloji, bilim ve mühendisliğin buluşmasıyla gerçekleşir. Teknolojik gelişme, bilim ve mühendisliğin ortak çalışmasıyla ortaya çıkmış olan ürünlerde yaşanan yenilikler anlamına gelmektedir. Bu yönüyle düşündüğümüzde parçada teknolojik gelişmelerden bahsedilmemektedir. Dolayısıyla bu seçenek parçadan çıkartabileceğimiz bir sonuç olamaz.

Cevap: E

8. Bilimsel bilgi, güvenilir ve nesnel bir bilgi türüdür. Bilimsel bilgiler sağlamlığını ve gücünü bilimsel yöntem dediğimiz belirli bir sırayı takip eden bir dizi işlemden alır.

Buna göre;

I. Ön gözlem yapılması

II. Bulgu ve sonuçların çıkarılması

III. Hipotez oluşturulması

IV. Hipotezin sınanması

V. Problemin belirlenmesi

bilimsel yöntem basamaklarının doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

A) I-II-V-IV-III B) I-III-II-V-IV C) III-I-IV-V-II

D) V-III-IV-I-II E) V-I-III-IV-II

Çözüm:

Soruda bilimsel yöntemin basamaklarının doğru sıralanışı istenmiştir. Bilimsel yöntemin doğru sıralaması şu şekildedir:

V. Problemin belirlenmesi

I. Ön gözlem yapılması

III. Hipotez oluşturulması

IV. Hipotezin sınanması

II. Bulgu ve sonuçların çıkarılması

Bu sıralama E seçeneğinde yer almaktadır.

Cevap: E

9. Nazlı çay içerken o ana dek onlarca kez gördüğü ama hiç dikkatini çekmeyen bir olayla karşılaşır. İçi çay dolu bardağın yüzeyine dikkatlice bakınca küçük çay yapraklarının bardağın ortasında değil de sürekli kenarında toplandığını fark eder. Uzun uzun düşünür fakat bir cevap bulamaz. Üniversitede asistan olarak çalışan arkadaşı Özge'yi arar ve durumu anlatır. Özge ona, "Çok basit bir izahı var Nazlı. Çay yaprağının yüzey gerilimini aşarak sıvıyı emmesiyle oluşur bu etki. Yüzey gerilimi bir sıvının yüzeyini oluşturan moleküllerin birbirlerine olan çekim kuvvetidir. Bu çekim kuvveti sıvıyı bir arada tutar. Aynı zamanda yüzeyini de düzgün tutar ancak çay yaprağındaki ince lifler, yüzey gerilimini aşarak sıvıyı kendine doğru çeker ve böylece sıvının yukarıya doğru hareket etmesine neden olur. Bu hareket sonucunda çay yaprağı bardağın kenarına doğru itilir. Buna bilim dilinde 'kılcal etki' diyoruz." diyerek açıklama yapar.

Bu parçada bilimin hayatımıza kattığı hangi değerden bahsedilmektedir?

A) Ayrıntıları görebilme yeteneğimizi geliştirerek çok yönlü düşünebilme becerisi kazandırır.

B) Nesnel düşünme tavrını kazandırarak tarafsız ve önyargısız hareket etmemizi sağlar.

C) Sorularımıza verdiği doğru yanıtlarıyla kaygılarımızı gidermemize yardımcı olur.

D) Bilme merakımızı gidererek hayatımıza entelektüel anlamda değer katar.

E) Pratik sorunlarımıza çözümler üreterek yaşamımızı konforlu hâle getirir.

Çözüm:

Parçada Nazlı'nın olayları neden sonuç ilişkileriyle düşünerek sorularına cevap arayışı içinde olduğunu görmekteyiz. Belki birçok insanın, bilsem ne işime yarayacak diyerek önemsemeyeceği bir detayın peşine düşmüştür. Pratik anlamda bir işine yaramayacak fakat bilme merakını tatmin edecek bir bilgidir bu. Bizden parçada bilimin hayatımıza kattığı hangi değerden bahsedildiğini bulmamız isteniyor.

A) Parçada Nazlı'nın daha önce çay yapraklarını gördüğü fakat neden bardağın kenarında toplandığını merak ettiği belirtilmektedir. Çok yönlü düşünme ise tek bir cevaba bağlı kalamadan farklı perspektiflerle olaya bakabilme anlamındadır. Fakat Nazlı'nın meseleye nasıl baktığını gösterir bir görüş veya fikir öne sürmediğini görmekteyiz. Dolayısıyla parçada bilimin hayatımıza kattığı böyle bir değerden bahsedilmemektedir.

B) Nesnel düşünme bir konu veya durumu tarafsız bir şekilde sorgulamak demektir. Nazlı sorusuna herhangi bir yanıt bulamamıştır. Ortada bir yanıt yokken nesnellik ve tarafsızlıktan bahsedemeyiz.

C) Kaygı, endişe, telaş, gerginlik, huzursuzluk gibi belirtilerle kendini gösteren bir duygu durumudur. Parçada Nazlı'nın buna benzer bir duygu durumu yaşadığına dair bir ifade geçmemektedir.

D) Merak, bir konu hakkında bilgi edinmek, nedenlerini anlamaya çalışmak ve keşfetmek isteği duymaktır. Parçada Nazlı, çay yapraklarının neden bardağın kenarında toplandığını merak etmektedir. Merakını gidermek ve bilme ihtiyacını karşılamak için sorusuna cevap aramış fakat bulamamış, arkadaşını arayarak yardım istemiştir. Bu nedenle bu seçenek doğrudur.

E) Bilimin pratik değeri, insanların günlük hayatında karşılaştığı sorunlara somut çözümler bulmayı ifade eder. Parçada Nazlı'nın cevabını aradığı soruyla günlük yaşamına katkıda bulunacak somut bir beklenti içinde olmadığını görmekteyiz.

Cevap: D

10. Deney ve gözlem metodu kullanılarak elde edilen sistemli, tutarlı ve objektif bilgiye bilimsel bilgi adı verilir. Sürekli ilerleyen ve gelişen bir yapıya sahip olan bilimsel bilgi; insanın merakını gidermek için kullandığı, akla dayalı ve en güvenilir bilgi türüdür. Bu ilerleme herhangi bir toplumun tekelinde değildir, tüm insanlığa aittir. Bilimin sonuçları yanlışlanıncaya kadar geçerliliğini sürdürür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilimsel bilgi için söylenebilir?

A) Metafiziksel alana yönelik bilgilerdir.

B) Mantık kurallarına uygun yapıdadır.

C) Kişisel görüş ve değerleri yansıtır.

D) Olması gerekeni ifade eder.

E) Durağan bir yapıya sahiptir.

Çözüm:

Parçada bilimsel bilginin özellikleri verilmiştir. Buna göre bilimsel bilgi; sistemli, tutarlı, objektif, deney-gözleme dayalı, sürekli ilerleyen, merak ve araştırmaya yönelik, güvenilir, akla uygun, evrensel ve sonuçları kesin olan bilgi türüdür.

A) Metafiziksel alana yönelik bilgilerdir: Bilim olgusaldır, somut olanı inceler. Ancak metafizik fizik ötesi anlamına gelmektedir, deney-gözlem yapılamaz.

B) Mantık kurallarına uygun yapıdadır: Bilim akla uygun olan bilgileri içermektedir. Akla uygunluk ise mantık kurallarına dayalı olmasıdır. Dolayısıyla bu seçenek bilim için söylenebilir.

C) Kişisel görüş ve değerleri yansıtır: Bilim objektiftir. Herhangi bir değer yargısı ya da kişisel görüş barındırmaz.

D) Olması gerekeni ifade eder: Bilim olması gerekenle değil olanla ilgilenir. Olması gerekenle felsefe ilgilenir.

E) Durağan bir yapıya sahiptir: Bilim sürekli ilerleyen ve gelişen bir yapıdadır. Bilimde durağanlık yoktur.

Cevap: B

11. Tarihin başlangıcından bu yana bilim ve felsefe birbirini etkiledi, geliştirdi ve ufkunu açtı. Hatta çok uzun yıllar felsefe ve bilim iç içeydi. Zamanla ayrı uzmanlık alanları olarak varlıklarını sürdürmeye devam etseler de aralarındaki karşılıklı pozitif ilişki hiç bitmedi. Sonuçta ikisi de aklın birer ürünüydü ve tüm insanlığa hitap ediyordu.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi felsefe ve bilimin ortak özellikleri olabilir?

A) Nesnellik - Rasyonellik

B) Evrensellik - Refleksiflik

C) Rasyonellik - Evrensellik

D) Olgusallık - Evrensellik

E) Tutarlılık - Olgusallık

Çözüm:

Parçada bilim ve felsefenin birbirine etkilerinden bahsedilmiştir. Bununla beraber ortak yönleri olduğu ifade edilmiştir. Bu ortak yönlerden biri ikisinin de akıl ve mantık ilkelerine dayalı olmaları yani rasyonel olmalarıdır çünkü rasyonel olmak akla dayalı olmak anlamına gelir. Diğeri ise ikisinin de tüm insanlığa hitap etmeleri yani evrensel olmalarıdır. Dolayısıyla bu ikisinin yer aldığı C seçeneği doğru cevaptır.

Seçeneklerdeki diğer kavramlara kısaca bakılacak olursa:

Nesnellik; bilimin bir özelliğidir ve tarafsız olmayı ifade eder. Felsefe nesnel değil öznel bir bilgi alanıdır.

Refleksif olma; zihnin kendi üzerine dönmesi sonucu elde edilen bilgiler üzerine yeniden düşünmesidir. Felsefenin bir özelliğidir. Bilim refleksif olma özelliği göstermez.

Olgusal olma; doğrudan ya da dolaylı olarak gözleme dayanan olguları konu edinmektir. Felsefenin böyle bir sınırı yoktur, düşünsel varlıkları da konu edinir.

Tutarlılık; hem felsefenin hem de bilimin ortak özelliğidir. Her ikisinde de ortaya konulan görüşler ve bilgilerde çelişki bulunmaması beklenir.

Cevap: C

12. İnsanlar var oldukları günden bu yana bir yandan varlıklarını devam ettirme çabasını sürdürmüş, bir yandan da içine doğdukları bu evreni bilme, tanıma isteğiyle hareket etmişlerdir. İşte felsefe ve bilim insanın bu isteğinin sonucu olarak ortaya çıkan bilme etkinliklerinden ikisidir. Fakat her ikisi de aynı varlığı açıklamaya çalışmalarına rağmen, varlığı ele alış şekilleri ve kullandıkları yöntemler bakımından bazı farklılıklar gösterirler. Bilimler ilgi alanına giren varlığı var olarak kabul eder ve kendi alanı ile ilgili elde ettiği verileri bilimsel basamaklardan geçirerek sınar. Felsefe ise varlığı tümel olarak ele alır. Varlığı, var olup olmadığından başlayarak mahiyetine kadar derinlemesine bir irdelemeye tabi tutar.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Bilim yöntemi bakımından aşamalı bir süreç izler.

B) Felsefe varlığın özünü bilmeye yönelik sorgulamalar yapar.

C) Varlığı bilmek ve kavramak hem felsefe hem bilimin gayesidir.

D) Bilimler varlığın kabulüyle bilimsel çalışmalarını işe koşar.

E) Bilim varlığa yönelik bütüncül bir yaklaşıma sahiptir.

Çözüm:

Parçada bilim ve felsefe arasındaki ilişkiden söz edilmiştir. Sorumuzda ise bu metinden yola çıkarak felsefe ve bilime dair ulaşamayacağımız ifadenin hangi seçenekte olduğu sorulmaktadır. Seçeneklere baktığımızda;

A) "Bilim yöntemi bakımından aşamalı bir süreç izler." ifadesinin metinde geçen "… elde ettiği verileri bilimsel basamaklardan geçirerek sınar." cümlesiyle aynı anlamı taşıdığını görüyoruz.

B) "Felsefe varlığın özünü bilmeye yönelik sorgulamalar yapar." ifadesine metinde geçen "… mahiyetine kadar derinlemesine bir irdelemeye tabi tutar." cümlesinden ulaşılabilir.

C) "Varlığı bilmek ve kavramak hem felsefe hem bilimin gayesidir." ifadesine metinde geçen " …. içine doğdukları bu evreni bilme, tanıma isteğiyle hareket etmişlerdir." cümlesinden ulaşılabilir.

D) "Bilimler varlığın kabulüyle bilimsel çalışmalarını işe koşar." ifadesiyle metinde geçen " Bilimler ilgi alanına giren varlığı var olarak kabul eder." cümlesi aynı anlama gelmektedir.

E) "Bilim varlığa yönelik bütüncül bir yaklaşıma sahiptir." ifadesiyle metinde benzerlik taşıyan herhangi bir cümle göremiyoruz. Bilakis metinde geçen "Felsefe ise varlığı tümel olarak ele alır." ifadesinden bu özelliğin bilime değil felsefeye ait olduğunu görüyoruz.

Cevap: E

1. 17. yüzyılda F. Bacon bilimsel yöntem üzerine yaptığı çalışmalarla bilim felsefesinin ortaya çıkışına katkı sağlamıştır. 19. ve 20. yüzyılda yaşanan bilim ve teknolojideki gelişmeler ise felsefenin bilime olan ilgisini daha da arttırmıştır. Bunun sonucunda felsefe, bilimi akılcı ve eleştirel sorgulama tekniklerini kullanarak ele almaya başlamıştır. Tarihsel olarak bakıldığında, Yeni Çağ'a kadar bugünkü anlamda felsefe ve bilim ayrımının olmadığı bilinir. Örneğin, Aristoteles hem bir biyolog hem de bir filozoftur.

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefe ve bilimin kullandığı yöntemler aynıdır.

B) 17. yüzyıla kadar felsefe, bilimi konu edinmemiştir.

C) Felsefe, bilimi kendi yöntemi ile değerlendirerek konu edinir.

D) Bilimdeki gelişmeler felsefenin arka planda kalmasına neden olmuştur.

E) Filozofların birer bilim insanı olmaları zamanla felsefeye ilgiyi azaltmıştır.

2. Bugün ortalama bir lise öğrencisi, hiç şüphe yok ki I. Newton'dan daha fazla fizik bilmektedir. Zira bu durum, fizik alanına, Newton'un zamanından bu yana sürekli yeni bilgilerin eklenmiş ve bu alandaki bilgi miktarının çoğalmış olmasından kaynaklanmaktadır. Buna karşılık doğa bilimlerinin alanları dışında dar anlamda bir bilgiden söz etmek mümkün olmadığı gibi bu alanlardaki bilgilerin artışından söz etmek de açıkçası çok mümkün görünmemektedir.

Bu parçada bilimin hangi özelliğinden bahsedilmektedir?

A) Birikimsellik B) Evrensellik C) Nesnellik
D) Olgusallık E) Yöntemlilik

3. Bilim ve felsefe birbiriyle yakından ilişkili iki disiplindir. Her ikisi de bilgiye, varlığa ve insan deneyimine odaklanır ancak farklı yöntemler kullanır. Bilim, deney ve gözlem yoluyla kanıtlara dayanan sistematik bir yaklaşıma sahipken; felsefe bilgi, varlık, ahlak gibi genel ve soyut kavramları akıl ve mantık ilkeleri üzerinden açıklamaya çalışır.

Buna göre,

I. Maddenin temel yapı taşı nedir?
II. Öğrenmeyi etkileyen faktörler nelerdir?
III. Devletler arası ilişkilerde hukukun rolü nedir?
IV. Varlık türlerinin farklılıkları nelerdir?

ifadelerinden hangileri bilimin cevap aradığı sorulardan değildir?

A) Yalnız II B) Yalnız IV C) II ve III
D) II ve IV E) I, III ve IV

4. Bilimi, evreni ve doğayı anlamanın tek güvenilir yolu kabul edenler olduğu gibi bilimsel çalışmaların sonuçlarından korkan, bu sonuçlardan memnuniyet duymayan insanlar da vardır. Bilimin karşısında duranların gerekçeleri birbirinden farklıdır. Bu gerekçeler bilimin bazen entelektüel birikimi yüzeyselleştirdiği, insani durumları örneğin kişisel ilgi, beklenti, yetenek veya değer yargılarını önemsizleştirdiği argümanlarına dayandırılmıştır. Bazen bilimin maddeci bir yaklaşıma dayanması sebebiyle ruhun ve inancın önemini yadsıdığı gerekçesiyle bilime karşı çıkılmıştır. Bazen de insanlığı yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bıraktığı için bilimin karşısında durulmuştur.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Bilimin değeri konusunda bir uzlaşı sağlanamamıştır.

B) Bilimsel araştırmalar metafizik alanın dışına çıkmamalıdır.

C) Bilim, sanatın ve felsefenin yerini alma amacı taşımaktadır.

D) Genelin mutluluğu bilimden vazgeçilmesiyle mümkündür.

E) Bilimsel açıklamalar, insanlığın lehine sonuçlar doğurmuştur.

5. Ünlü bilim insanı Stephan Hawking, "Tam kapsamlı yapay zekâ geliştirilmesi bence insan türünün sonunu getirecek" dedi. "İnsanlar tek başına davranarak kendini sürekli iyileştiren yapay zekâ geliştirdikleri zaman, düşük evrim hızıyla sınırlı olan türümüz bununla rekabet edemeyecek ve robotlar insanları aşacak." diyerek gelişen teknoloji karşısındaki endişelerini dile getirmişti. Hawking'in bu endişelerini paylaşan pek çok başka bilim insanı olduğu gibi bilimsel gelişmeyi sevinçle karşılayan ve insanlık için daha güzel bir gelecek oluşturacağı iddiasını taşıyan bilim insanı sayısı da epey fazladır.

Bu parçada bilim felsefesinin aşağıdaki problemlerinden hangisi tartışılmıştır?

A) Bilimler kaça ayrılır?

B) Bilimin değeri nedir?

C) Bilim her şeyi bilebilir mi?

D) Bilimsel bilgi evrensel midir?

E) Bilimsel bilgi ne kadar nesneldir?

6. Teknolojinin hızlı gelişimi, insanlık tarihinin dönüm noktalarından birini oluşturuyor. Bilgisayar, internet, yapay zekâ, bilgi iletişim teknolojileri alanlarındaki yenilikler insanların çalışma biçimlerini, iletişim şekillerini, yaşam tarzlarını kökten değiştiriyor. Bilgiye anında ulaşabiliyor, başka kültürden insanlarla iletişime geçebiliyoruz. Üretim süreçleri artık daha kolay, maliyetler düştü, ürün kalitesi arttı. Sağlık alanındaki teknolojik gelişmeler ise devrim yaratacak cinsten, daha etkili tedavi yöntemleri ve daha ulaşılabilir sağlık hizmetleri mümkün.

Metinde bilimin yarattığı;

I. Ahlaki
II. Entelektüel
III. Pratik

hangi değerlerden bahsedilmektedir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I ve III

7. Bilim, insanların hayatını kolaylaştırabileceği gibi bazı olumsuzluklara da neden olabilir. Bu noktada bilimin hangi amaç için kullanıldığı çok önemlidir. Pratik olarak insanlığa yarar sağlaması için mi, insanların merakını gidermeleri için mi yoksa yakıp, yıkmak için mi kullanılıyor? Bilim sayesinde içinde yaşadığımız evrenle ilgili merak ettiklerimizi öğrenebilir ve daha iyi anlayabiliriz. Yaşam kalitemizi artırabiliriz. Buna karşın bilimin verilerinin kötüye kullanılması sebebiyle çok sayıda canlı yaşamını yitirebilir. Bilimsel bilgiden hareketle ortaya çıkan teknolojinin, yoğun kullanımı sonucu farklı hastalıklar ortaya çıkabilir.

Bu parça aşağıdaki sorulardan hangisine cevap olarak verilmiştir?

A) Bilimin değeri nedir?
B) Bilim objektif midir?
C) Bilim evrensel midir?
D) Bilimin yöntemi nedir?
E) Bilimin sonuçları güvenilir midir?

8. Felsefe hangi konu üzerine düşünceler geliştirir? Bu sorunun cevabı “her şey” olarak verilmelidir. Çünkü insan yaşamını ve evreni konu alan felsefe, düşüncelerin aktarımı konusunda dili; toplumsal konuları anlamak ve açıklamak için hukuku, ahlakı, dini, siyaseti, ekonomiyi ve başka birçok alanı; varlıkları açıklamaya giriştiğinde doğayı inceleme alanı yapmak zorundadır. Bütün bu alanları kendine konu edinen uzmanlıklarına göre ayrışmış bilimler olduğu da hemen fark edilebilir. O hâlde bilimlerin açıklama getirdiği bu alanların felsefenin konusu olmaktan çıkmamasını neye bağlamalıyız? Bu durum filozofların konuyu ele alış biçimleriyle açıklanabilir. Bilim insanlarından farklı olarak filozoflar kişisel bakış açılarıyla, konuları geniş kapsamlı olarak ele almalarıyla, kendi kavramları ve yol haritalarıyla bize felsefi görüşler sunarlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefeyi bilimlerden ayıran özelliklerden biri değildir?

A) Varlıklara bütüncül bir bakış açısıyla yaklaşması
B) Ele alınan konuda kişiye özgü kavramlar barındırması
C) Geliştirilen görüşlerin akla dayalı olarak temellendirilmesi
D) Problemlerin çözümünde kendine özgü yöntemler belirlemiş olması
E) Bir konu hakkındaki açıklamaların herkes tarafından kabul edilebilir olması

9. Empedokles’e göre arkhe; toprak, hava, su ve ateşten oluşur. Dört unsur, farklı oranlarda karışarak her şeyi oluşturma potansiyeline sahiptir. O değişim ve hareketi açıklarken “kuvvet”ten yola çıkar. Onun kuvvet anlayışı, bir anlamda I. Newton'u andırmaktadır. I. Newton “çekme kuvveti” ve “itme kuvveti” şeklinde iki tür kuvvetten söz eder. Empedokles ise I. Newton'dan çok önce çekme kuvveti yerine “sevgi (birleşme) prensibi”, itme kuvveti yerine ise “nefret (ayrılma) prensibi”nden söz etmiştir. Bilim insanlarının, varlıkların ve hareketin kökeni, doğası ve işleyişine yönelik çalışmalarındaki esinler, doğa filozoflarından almış oldukları mirastır.

Parçada asıl vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilim insanları ve filozofların amaçları aynıdır.
B) Bilim, felsefi düşüncelerin yeniden ele alınmasıdır.
C) Felsefi görüşler bilim sayesinde anlam kazanmıştır.
D) Bilginin değeri, bilimsel olarak ispatlanmasıyla artar.
E) Felsefi düşünceler bilimsel bilgiye kaynaklık etmiştir.

1. Bilim insanı, gözlem ve deney yaparak doğayı sistemli bir biçimde anlamaya ve açıklamaya çalışır. Merak eder, tavır olarak şüphecidir ve denemekten vazgeçmez. Fakat o aynı zamanda toplumsal yaşamın, sosyal ve tarihsel varlığıdır. Kendine özgü değerleri ve deneyimleri olan, kültürel yapı içinde şekillenmiş bir varlık olarak ondan tamamen bağımsız ve özerk olmasını beklemek nasıl mümkün olabilir ki?

Bu parçada bilimin hangi niteliği eleştirilmiştir?

A) Birikimliliği B) Evrenselliği C) Nesnelliği

D) Olgusallığı E) Sistemliliği

2. “Bilgelikle birleştiğinde bilimin sağladığı kudret tüm insanlığa büyük ölçüde refah ve mutluluk getirebilir. Tek başına ise yalnız yıkıntıya yol açar.” (B. Russell)

“Köklü bir düşünceye sahip olan bir kimse düşüncesinin yanlış olabilmesi olasılığını ne kadar istemeye istemeye kabul eder olsa da şu düşünceyle hareket etmelidir ki kendi fikri ne kadar doğru olursa olsun, eğer tamamen, sık sık ve korkusuzca tartışılmazsa ona canlı bir gerçek değil, ölü bir dogma olarak inanılır.”(J. S. Mill)

B. Russell ve J. S. Mill bu sözleriyle aşağıdakilerden hangisinin önemini vurgulamaktadır?

A) Bilimin birikimsel olarak ilerlediğinin

B) Bilimsel yöntemin tartışılmazlığının

C) Bilimsel çalışmaların sistemli olduğunun

D) Bilim felsefesine ihtiyaç olduğunun

E) Bilimin teknoloji yaratmasının

3. Doğayı anlama amacındaki bilime konu olabilecek ne varsa bu dünyadadır ve somut olarak ulaşılabilir niteliktedir. Dolayısıyla doğa biliminin konu edinebileceği varlıkların bilgilerine yalnızca düşünme yoluyla ulaşılamaz. Duyularımızı kullanmalıyız, hakkında bilgi elde edeceğimiz varlığı görmeli, ona dokunabilmeli ya da onu hissedebilmeliyiz. Onu testlere tabi tutabilmeliyiz. Başka türlü bir varlığı doğa biliminin konusu içinde kabul etmeye kalkışmak demek onun hakkında güvenilir hiçbir bilgiye ulaşamayacağımızı da kabul etmek demektir.

Parçada yer alan düşüncelere sahip bir bilim insanının aşağıdaki yargılardan hangisini savunması beklenir?

A) Bilimsel bir uğraşın tüm aşamaları sınanmaya açık ve objektif bir nitelik taşır.

B) Bilimsel bilgiyle ulaşılmak istenen, görünenlerin ardındaki gizil gerçekliktir.

C) Bilimsel araştırma sonuçları şüpheye yer bırakmayacak bir kesinlik taşır.

D) Bilimsel bilginin doğruluğu bireysel ve toplumsal alanda sağlayacağı faydayla orantılıdır.

E) Bilim insanlarını diğer insanlardan ayıran özellikleri, önsel bilgilerini işe koşmalarıdır.

4. Bilimde hiçbir hipotez veya teori gözlem ya da deney sonuçlarına dayanılarak kanıtlanmadıkça doğru kabul edilemez. Gözlem verilerinin doğrulamadığı bir teori er geç daha önceki statüsüne bakılmaksızın ya kapsamı değiştirilir ya da buna olanak yoksa bir yana itilir; yerine daha güçlü bir teori konmaya çalışılır. Örneğin: I. Newton'un yerçekimi hipotezi iki yüzyıl boyunca bir doğa yasası olarak kabul edildiği hâlde, geçen yüzyılın sonlarına doğru bazı kanıtlamalarda yetersizliği görülünce, eleştirilmiş, daha sonra ondan güçlü olan A. Einstein teorisine yerini bırakmak zorunda kalmıştır. Bu da gösterir ki, bilimde hiçbir “doğru” değişmez değildir.

Buna göre bilim için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Birikimli olarak ilerler.

B) Evrensel niteliktedir.

C) Akıl ilkelerine dayanır.

D) Ön deyide bulunabilir.

E) Kesin bilgilerden oluşur.

5. Bilimsel araştırmaların doğası gereği bilimsel sonuçlar üretmesi kaçınılmazdır. Fakat bilim sadece ürettiği sonuçlarla ele alınmamalıdır. Evreni ve yaşamı bilme gereksinimini karşıladığı, yaşam konforunu arttırdığı, insana objektif ve sorgulayıcı olmayı öğrettiği ve yaşam içinde insanı bilgiyle donanmış bir varlık olarak özgürleştirdiği de göz önünde bulundurulmalı ve bilim bir bütünsellik içinde ele alınmalıdır.

Buna göre parçada;

I. Bilimsel yöntem

II. Bilimin değeri

III. Bilim ve felsefe ilişkisi

problemlerinden hangilerinden söz edilmiştir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) II ve III

6. Bilimsel yöntemde bu aşama yeterli ölçüde, sayıda ve bilinçli olarak yapılan gözlemler sonucunda varlığı ortaya konulan problemin çözümü olarak geçici bir açıklama sunulması, bir öneride bulunulması, varsayımın oluşturulması veya kurulması safhasını teşkil eder. Dolayısıyla ortaya atılan teori, henüz doğruluğu test edilmemiş, sınanmamış bir iddiadır.

Bu parçada bilimsel yöntemin hangi aşaması tarif edilmiştir?

A) Problemin saptanması

B) Verilerin toplanması

C) Gözlem yapılması

D) Hipotez oluşturma

E) Teori geliştirme

7. Sokrates İlk Çağ'ın en büyük filozoflarından biridir. Günümüzde yaşıyor olsaydı düşünceleri yine dikkate alınır ve büyük bir filozof olarak görülürdü. "Kendini bil." sözünün bugünün de düsturu olması, sorularının hâlâ sorulması ve Sokratik yöntemin kullanılması, onun düşünsel olarak yaşadığının kanıtıdır. Ancak o dönemde yaşayan bir bilim insanı hâlâ kıymetli olsa da düşünceleri bugünün bilim dünyasında aynı şekilde karşılanmayabilir.

Parçada sözü edilen durumun sebebi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefi bilgi filozofa aitken bilimsel bilgi tüm insanlığa aittir.

B) Filozoflar bilim insanlarına göre daha kalıcı bilgiler öne sürmüşlerdir.

C) Bilim insanları göreli olan gözlemi, filozoflar ise kesin olan aklı kullanır.

D) Felsefi açıklamalar her çağda geçerliyken bilimde yanlışlananlar terk edilir.

E) Bilimsel bilgiler önemini yitirirken felsefi bilgi çağlar boyunca önemini korur.

8. İnsanın çevresinde olup bitenlere şaşırması onda evreni anlama isteğini uyandırmıştır. Bu dürtü hem felsefenin hem de bilimlerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Felsefeden taşan bilimler, su akar yolunu bulur misali, bir akarsuyun kolları gibi ayrılıp kendi yönlerini çizmiş ancak doğduğu kaynakla bağını hiçbir zaman kesmemiştir. Bir yandan sürekli genişleyen bilim, diğer yandan akıp gittiği diyarlardan kaynağına yeni şaşkınlık ve merak unsurları sunmuştur.

Parçada vurgulanmak istenen temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefe ve bilimin ilgilendikleri konular aynıdır.

B) Bilim, felsefenin alanını genişleten bir etkinliktir.

C) Felsefe varlığa şaşkınlıkla, bilim merakla yaklaşır.

D) Felsefe ve bilimin kullandığı yöntemler farklıdır.

E) Bilim, felsefenin konularını belirleyen çalışma alanıdır.

9.
- Fizik, kimya, biyoloji ya da matematik alanında ortaya konan "bilimsel ürünler" insandan kopuk olma özelliği taşırlar. Bu noktada sorulması gereken soru açıktır: Biz insanları ilgilendiren, insanlığı geliştirecek bilgi birikiminin içeriği ve niteliği nedir? Öyle görünüyor ki bu sorunun cevabı *maddenin yapıtaşları* ya da *elementler* ile ilgili değildir.
- Sosyal bilimleri göz ardı ediyorsun ve yanıldığın tek nokta da bu değil. İnsani yönlerimizi geliştirebilmek için öncelikle varlığımızı sürdürmemiz gerekir ve bunu yapmak amacıyla içinde yaşadığımız evreni tanımak zorundayız. Aslında bu eleştiriyi yapabilmene olanak tanıyan şey temelde gereksiz bulduğun bu bilgi birikimidir.

Bu parçada tartışılan konu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilimsel yöntem

B) Bilimin değeri

C) İnsanın varoluşu

D) Felsefenin gereği

E) Doğru bilginin ölçütü

10. A. Arslan *Felsefeye Giriş* adlı eserinde "Bilimin hayatımızı kolaylaştırmada, bize rahatlık ve konfor sağlamada, acılarımızı azaltmada, ömrümüzün süresini uzatmada vb. inanılmaz faydalar sağladığı açıktır(…) Bilim sayesinde havada uçmakta, denizlerin dibinde dolaşmakta, uçurumlar üzerinde köprüler inşa etmekteyiz. Yine bilim sayesinde gökdelenler dikmekte, dünyanın öbür yarısında meydana gelen bir olayı anında televizyonda seyredebilmekte, deniz yosunlarından yiyecek üretmekteyiz. Buna karşılık yine bilim sayesinde bütün dünyayı yüzlerce defa imha etmeye yeterli nükleer silahlar imal etmekte, her gün atmosfere binlerce ton karbondioksit veya benzeri gazları püskürten fabrikalar inşa etmekte, ozon tabakasını inceltmekteyiz." demiştir.

Burada bilim felsefesine ilişkin hangi problem tartışılmaktadır?

A) Bilimsel yöntem nedir?

B) Bilim değeri nedir?

C) Bilim nedir?

D) Bilim bir felsefe midir?

E) Bilimin sonuçları kesin midir?

1. F. Bacon *Yeni Atlantis* ütopyasında bilim yoluyla bütün sorunlarını çözmüş mutlu bir toplum anlatır. Bu toplumda bilim öyle ilerlemiştir ki bütün çatışmaları ortadan kaldırmıştır. F. Bacon'ın bu iyimserliği sonraki yüzyıllarda pek çok bilimci ve bilim felsefecisi tarafından paylaşılmış ve bilimin özerk bir alan olduğu, yalnızca olguları ortaya koyduğu savunulmuştur. Bu anlayışa göre bilim, nesnel doğruları bulma işidir. Bilim bize neyi amaçlamamız gerektiğini söylemez. Bilimsel verilerin nasıl kullanılacağı bilimsel bir karar değildir. Bilimsel veriler bize makul çözümün ne olduğu konusunda yol gösterir. F. Bacon'ın bu iyimserliği bugün pek çoğumuza naif görünmekte ve hatta küresel düzeydeki pek çok sorunun tam da bilimsel gelişme nedeniyle ortaya çıktığı bile söylenmektedir.

Parçadan bilimin değerine ilişkin aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Bilimin amacı olgusal dünyayla ilgili genel geçer doğrulara ulaşmaktır.

B) Bilimin pratik yaşam üzerinde doğrudan veya dolaylı bir etkisi vardır.

C) Bilime dayalı toplum, bütün problemleri çözülmüş gelişmiş bir toplumdur.

D) Bilimin sonuçlarının hangi yönde kullanılacağı insanlığın seçimleri ile ilgilidir.

E) Bilimin ulaştığı sonuçlar uygulamada farklı değerlendirmelere müsaittir.

2. Sanılanın aksine bilim felsefesinin görevi bilimle tutarlı olan bir dünya görüşü geliştirmek olmadığı gibi bilimin sonuçlarına uygun bir davranış ve yaşam anlayışı ortaya koymak da değildir. Aynı şekilde bilim insanlarının dünya görüşleri ya da çalışmalarına dayanak olan kişisel değer yargılarıyla da ilgilenmez. Bilim felsefesinin amacı bilimin akla dayalı, çelişkilerden uzak yapısını ve işleyişini açıklamaktır.

Bu parçaya göre bilim felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Olguları betimleme ve açıklama yoluyla denetler.

B) Bilimin mantıksal yapı ve niteliğini anlamaya çalışır.

C) Bilime yol göstermek asli görevlerindendir.

D) İnsanların hayatlarına yön vermeye çalışır.

E) Herkese bilimsel bir bakış açısı kazandırmak ister.

3. T. Mengüşoğlu *Felsefeye Giriş* adlı eserinde "Bilimin araştırmalarında izlediği yollar, tıpkı bizim hayatta karşılaştığımız yollara benzer. Herhangi bir yere, örneğin bir dağa çıkmak istendiği zaman, eğer bu dağ az meyilli ise, böyle bir durumda bir asfalt yol yapılabilir ve onun üzerinden hedefe varılabilir. Ama dağın meyli sarplaştıkça, yaya yürüyen insanın bile, adım adım yürümesi, her defasında ayağının yerini yapması ve yürüyüşünü güven altına alması gerekecektir. Fakat dağın tepesine çıkmadan önce, bu yolun nasıl meyiller göstereceği kestirilemez; ancak oraya çıkarken, bu yolun üzerinde yürünüp yürünemeyeceği anlaşılır." demiştir.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilim insanı izleyeceği yolları teorik olarak kurgularsa gerçeğe ulaşabilir.

B) Bilimsel çalışmalarda kullanılan yöntemler süreç içinde değişiklik gösterebilir.

C) Bilimin güvenirliği için bilim insanı doğru öngörülerde bulunmalıdır.

D) Bilim ve bilimsel yöntem evrenin tüm bilinmeyen problemlerini çözebilir.

E) Bilimsel araştırmalarda kullanılacak yöntem önceden belirlenmelidir.

4. Bilimin teknoloji tabanlı gelişimi özellikle yapay zekâ çalışmalarıyla akıl almaz bir boyuta ulaşmış durumda. Otomasyonda ve hizmet sektöründe beyin temelli düşünebilen akıllı sistemleri hayatımızın içinde daha fazla görür olduk. Hayatımıza entelektüel değer katma ve konforlu bir yaşam sunması bir yana yapay zekâ sistemlerinin giderek karmaşık ve özerk hâle gelmesi insan faktörünün geri plana itilmesi, iş kaybı, sosyal adaletsizliğin artması, eşitsizlik gibi sosyal sorunların yanı sıra bireyin mahremiyeti, sorumluluk ve özgürlük gibi etik sorunları da beraberinde getirmektedir. Felsefenin bu bağlamda öne çıkarak kendini güçlü bir şekilde hatırlatması, çağın gereklerine uygun bir dille bu sorunların tartışılmasını sağlaması insanlığın ortak değerlerinin korunması adına artık kaçınılmaz bir gereklilik olmuştur.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Bilimsel gelişmeler etik kaygılarla sınırlanmamalıdır.

B) Teknolojideki gelişmeler bilimi amacından uzaklaştırmıştır.

C) Felsefe, bilimin ahlaki sorunlarına pratik çözümler üretmelidir.

D) Bilimsel gelişmelerin ahlaki yönü yeterince sorgulanmamaktadır.

E) Felsefe, bilimsel gelişmeleri kontrol edici bir yapıya sahip olmalıdır.

5. Bilim uygarlığın, kültürün ve her anlamda gelişmenin temel taşlarından biridir. Bilimin gücüne inanan ve ona sahip olan insanlar tarihsel süreçte bilimin gelişmesinde önemli bir "özne" olma durumu kazanmışlardır. Bilimin kullanılışından kaynaklanan birçok sorun olsa da bilim, insanın hem zihni hem de yaşamı için bir projektördür. İnsanların düşüncelerini sınayabileceği, geliştirebileceği, bilme ihtiyacını karşılayabileceği ve gündelik yaşam konforunu artırabileceği bir projektöre sahip olması ne muazzam bir şeydir.

Bu parçada bilimin değeri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisinden söz edilmemiştir?

A) Entelektüel anlamda insana katkılarından

B) İnsanlık tarihine pragmatik etkisinden

C) İnsan için bir kılavuz niteliği taşımasından

D) Teorik ve pratik işlevselliğinden

E) Hayata aşkın bir etkinlik olmasından

6. Bilim bir konuyu ele alırken bunu nasıl, hangi yollarla yaptığını ve ortaya çıkan bulgularını açıkça ortaya koyar. Bu nedenle de sonuçları itibariyle tüm insanlığı kapsar ve tüm insanlar tarafından aynı şekilde anlaşılır. Bilimsel bulgular ya da teoriler evrende oluşan yeni olgulara bağlı olarak yeniden sınanabilir. Yeni bulgular doğrultusunda bilgi ve teoriler düzeltilebilir ya da tamamen reddedilebilir.

Bu parçadan bilimle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Objektif bir karakter taşıdığına

B) Evrensel bir niteliğe sahip olduğuna

C) Güvenirlik ve geçerliliğinin test edildiğine

D) Mutlak doğrulara ulaşabilen tek alan olduğuna

E) Sürekli bir değişim ve gelişme içinde bulunduğuna

7. C. Yıldırım *Bilim Felsefesi* adlı eserinde bilimsel düşünme ile ilgili, "Bilimsel düşünme belli bir kafa disiplini gerektirir. Bu disiplini kazanmış bir kimse her şeyden önce gerçeğe dönüktür; olaylara saygılıdır. Yargılarında tutarlı ve ihtiyatlı olmasını bilir; olgulara dayanmayan ulu-orta genellemelerden kaçınır, akla ya da ortak duyuya ne kadar yakın görünürse görünsün hiçbir konuda önyargılara, dogmatik inançlara saplanmaz. Bilimsel düşünme yeteneğini kazanmış bir kimse için düşüncenin hareket noktası olduğu gibi, geçerlik ölçüsü de güvenilir gözlem verileridir. Gözlem verilerine ters düşen, ya da onları aşan, her türlü iddia, teori veya genelleme duygusal çekiciliği ne olursa olsun, şüphe konusu olmak zorundadır. Herhangi bir çıkarım ya da savın geçerliği, olgulara uygunluk gösterdiği kadardır." der.

Bu parçada bilimsel düşüncenin hangi yönüne ilişkin bir açıklama yapılmamıştır?

A) Deney ve gözleme dayalı olması

B) Olgusal genellemeleri içermesi

C) Mantıksal bir tutarlılığa sahip olması

D) Eleştirel bir bakış açısına sahip olması

E) Gerçeği anlama merakının sonucu olması

8. Felsefe spekülatif olsa da belli süre sonra kurguları bilim tarafından empirik kanıtlarla doldurulup somut verilere dönüştürülebilir. Bilimler de işte bu spekülatif yığının içinden çıkmıştır. Belki de zekâ dediğimiz şeyin aslı budur. Gözlerinizin o şeyin gerçek varlığından önce, düşüncesini görebilmesi. Kesin bilgiyi inşa eden bilimler de bu sayede kendini besler ve büyütür.

Parçada asıl vurgulanmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilim gerçek olanın düşünsel öngörüsüdür.

B) Felsefe ve bilim spekülatif olan bilgiyi kullanır.

C) Felsefenin kurguları bilimsel bilgiye yeni ufuklar açar.

D) Bilim kurgulanmış olan veriyi deney aracılığıyla denetler.

E) Felsefi düşünceler deney ve gözlem yöntemiyle ispatlanır.

1. Hem bilim hem de felsefe içine doğduğumuz bu evren hakkında bilgi üretirler. Her ikisi de alanlarına özgü bilgi üretirken ortak amaçlar güdüp benzer özelliklere sahip olduğu gibi farklılıklara da sahiptir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bilim ve felsefenin ortak yönlerinden değildir?

A) Eleştirellik

B) Evrensellik

C) Nesnellik

D) Rasyonellik

E) Tutarlılık

2. A. Einstein, Thornton'a yazdığı bir mektupta şunları dile getirir: "Bilim felsefesi ve tarihine ek olarak metodolojinin eğitim açısından değeri ve önemi konusunda seninle tamamen aynı fikirdeyim. Günümüzde bir sürü insan -ve profesyonel bilim insanları bile- bana öyle geliyor ki binlerce ağaç görmüş ama bir ormanı görememiş kişilerdir. Tarihsel ve felsefi arka plan bilgisi, birçok bilim insanının muzdarip olduğu kendi nesillerinin ön yargılarından bağımsız bir bakış açısı kazandırır. Bu bağımsız bakış açısı felsefi bir anlayış tarafından sağlanır ve bana göre bu sade bir zanaatkâr ya da uzman ile sahiden gerçeğin peşinde olanı birbirinden ayırır."

Metne göre A. Einstein bilim felsefe ilişkisinde bilim insanlarını hangi açıdan eleştirmektedir?

A) Bilimin gelişim süreci hakkında yeterince bilgi sahibi değildirler.

B) Bilimin yöntem bilimini yeterince uygulamamaktadırlar.

C) Bilimin gerçekliğini sorgulamamaktadırlar.

D) Bilimin etik sorumluluğunu üstlenmemektedirler.

E) Bilimin sosyal etkilerini hesaba katmamaktadırlar.

3.
I. Felsefe de bilim de eleştirel ve evrensel bilgi türleridir.

II. Felsefe varlığa indirgemeci yaklaşırken bilim varlığa bütüncül yaklaşır.

III. Bilim ve felsefe akıl ve mantığa dayalı olmakla beraber nesnel özellik gösterirler.

IV. Bilim sürekli gelişme ve ilerleme hâlindeyken felsefe yığılımlı ilerler.

V. Bilimsel bilgi sınanabilirken felsefi bilgi sorgulayıcıdır.

Öncüllerde verilen bilgilerden hangileri doğrudur?

A) I-II-III B) I-III-IV C) I-IV-V

D) II-IV-V E) III-IV-V

4. İnsan yalnızca bireysel yararını düşünen bir varlık değildir. O, evrenin yapı ve düzenini, madde ve ruh ilişkisini, yaşamanın değer ve amacını, bilgilerimizin güvenirlik derecesini, iyi, güzel ve doğrunun niteliklerini de bilmek ister. İşte felsefe, bu isteği karşılama çabasıdır. Aynı zamanda felsefe her dönemde, o döneme özgü yaşantı biçiminin özelliklerini taşımıştır. Örneğin, Antik Çağ'da doğanın değişimi ve bilginin olanaklı olup olmadığına ilişkin görüşleri yansıtmış, Orta Çağ boyunca bilimsellikten uzaklaşarak Tanrı'ya ve dinsel yaşama yönelim söz konusu olmuştur. Rönesans'tan günümüze kadar ise "bilim" dediğimiz doğayı anlama, açıklama ve doğa güçlerini kontrol altına alma isteği egemen olmuştur. Bilim felsefesi, felsefi düşüncenin bu gerçeğe yabancı kalamayacağının göstergesidir.

Parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefe ve bilim doğru arayışlarında daima yol arkadaşlığı yapmışlardır.

B) Felsefe dönemsel özellikleri belirleme ve yön verme görevini üstlenmiştir.

C) Bilim ve felsefe akıl yoluyla evreni anlama ve açıklama çabası içindedirler.

D) İnsanın evreni anlama çabası bireysel ve toplumsal yarar sağlama amacı taşır.

E) Felsefe doğruyu arama sürecinde yalnızca bilimin verilerinden faydalanmıştır.

5. Lawrence Krauss, Stephen Hawking, Richard Feynman gibi bilim insanları felsefenin öldüğünü ve bilime bir katkısının olmadığını iddia ederler. Teorik fizikçi Carlo Rovelli ise bu eleştirilere katılmaz. C. Rovelli, felsefenin bilimlerin ve fiziğin gelişimine büyük etki yaptığını savunur. C. Rovelli'ye göre felsefe geçmişte olduğu gibi günümüzde de fizik üzerinde önemli bir rol oynamıştır. Son dönemdeki deneysel fizik alanındaki çalışmalar ve ulaşılan nokta, varsayımları sorgulama, bilimsel metot konusunda felsefi düşünmeyi gerektirmektedir. C. Rovelli , yaygın olan felsefe karşıtı düşüncelerin bilimin ilerlemesine fayda sağlamadığını belirtmektedir.

Buna göre felsefenin bilim üzerindeki etkisi aşağıdakilerden hangisini içerir?

A) Kavramların felsefi tanımlarını yapmak

B) Yöntemlerin felsefi ilkelerini belirlemek

C) Bulguların felsefi yorumlarını sunmak

D) Problemlerin felsefi çözümlerini önermek

E) Varsayımların felsefi eleştirisini yapmak

6. Bilim; araştırdığı alana ve konularına uygun araştırma yöntemlerini kullanarak, olgulardan yola çıkarak teori ve yasa üretmeyi hedefleyen bir etkinliktir. Bilim, sınanabilir ve denetlenebilir nitelikte düzenli bilgiler ortaya koyar. Bilimsel bilgi ilerlemeye açık bir yapıdadır. Dinamik bir araştırma sürecinde değişim, gelişim ve ilerleme yaşanır. Bilimsel bilgi akla, deneye ve gözleme dayalıdır. Nesnel, doğrulanabilir ve yanlışlanabilir bir özellik sergiler. Kendi içinde mantıksal tutarlılığa sahiptir. Bilimsel bilgiler sayesinde öngörüde bulunmak olasıdır.

Parçaya göre bilim için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Yönteme dayalı araştırmalarda bulunur.

B) Gözlenebilir olana dayanarak teoriler oluşturur.

C) Test edilebilir bir yapıdadır.

D) Var olanı bir bütün olarak inceler.

E) Değişken bir yapıya sahiptir.

7. **Aşağıdakilerden hangisi bilim felsefesinin ilgi alanına girmektedir?**

A) Bilimin mantıksal analizine ilişkin içeriğini ve iş görme biçimini açıklamak.

B) Bilimin sonuçlarına uygun bir yaşam biçimi ortaya koymak.

C) Bilimin ürünlerine uygun bir bakış açısıyla yaklaşmak.

D) Olgusal durumları tanımlayarak evrene açıklık getirmek.

E) Bilim insanının öznel bakış açıları ve yaklaşımlarıyla ilgilenmek.

8. **Bilimsel bilginin özelliklerinden biri olan eleştirellik, aşağıdakilerden hangisiyle açıklanamaz?**

A) Bilim, bilim dışı görüşleri reddeder veya sorgular.

B) Bilim, kendi elde ettiği sonuçları da sürekli test eder ve gözden geçirir.

C) Bilim, olguları olduğu gibi kabul eder ve yorumlamaz.

D) Bilim, kendi varsayım ve yöntemlerini de sorgulayıcı bir bakış açısıyla değerlendirir.

E) Bilim, bilimsel yargıları kesin ve değişmez olarak kabul etmez.

9.
I. Sorunun tanımlanmasının yapılması
II. Bir sorunun varlığının saptanması
III. Sorunla ilgili olarak çözüm önerilerinin geliştirilmesi
IV. Yeni teorilerin oluşturulup test edilmesi
V. Araştırma bulgularının toplanması

Aşağıdakilerden hangisi bilimsel yöntemin basamaklarını doğru olarak göstermektedir?

A) II, I, IV, III, V

B) II, I, III, V, IV

C) II, I, III, IV, V

D) II, I, IV, V, III

E) II, I, V, III, IV

10. Teknoloji, bilimsel çalışmalar sayesinde insan hayatını birçok alanda kolaylaştırmıştır. İnsanlar teknolojideki gelişmelerle yaşam konforlarını yükseltmişlerdir. Akıllı cihazlarla uzaktan pek çok iş halledilebiliyor; telefon, bilgisayar ve tabletlerle alışveriş ve bankacılık işlemleri yapılabiliyor. Robot süpürgeler konutları uzaktan uzaktan verilen komutla temizleyebiliyor, otomobiller otonom ve güvenli sürüşler gerçekleştirebiliyor. Akıllı cihazlar sorumluluklarını yerine getirebiliyor. Teknolojide her gün yeni bir gelişmeyle karşılaşıyoruz. Tüm bu gelişmeler, bilimin teknoloji aracılığıyla insan yaşamına pratik katkılar sağlamasıyla mümkün olmaktadır.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi bilimin sağladığı faydalardan değildir?

A) Teknoloji sayesinde insan yaşamının kolaylaşması

B) Uzaktan iş yapabilme imkânı sağlaması

C) Yaşam konforunun iyileşmesi

D) Cihazların insanların hizmetine sunulması

E) Doğal kaynakların korunması

1. Bilim ne insanlığın tüm sorunlarını çözme iddiasını gütmüş, ne de sanatın, edebiyatın, felsefenin ve dinin yerini almak istemiştir. Bilim insanlar için önemli bazı sorulara yanıt aramamışsa, bu soruları reddettiğinden veya yok saydığından değil, bilimsel yöntemin, bu tür sorunları incelemeye yeterince elverişli olmamasındandır. (…) Bilimin yol açtığı büyük teknik olanaklar, insanlığın refahı ve mutluluğu için olduğu kadar insanların birbirini ve doğanın güzelliklerini yok etme yolunda da kullanılabilir. Ama insanlar, kendiliklerinden ne iyi ne de kötü olan teknik olanakları kötü amaçlar için kullanırlarsa bundan bilimi değil insanları sorumlu tutmak gerekmez mi? Russell'ın dediği gibi, "…bilgelikle (hikmetle) birleşmeyen kudret tehlikelidir ve çağımız için gerekli olan şey de bilgiden çok bilgeliktir. Bilgelikle birleştiğinde bilimin sağladığı kudret tüm insanlığa büyük ölçüde refah ve mutluluk getirebilir; tek başına yalnız yıkıntıya yol açabilir."

C. Yıldırım'ın *Bilim felsefesi* adlı eserinden derlenen parçada vurgulanmak istenen asıl düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Olgulara ve deneye dayanmayan bilgiler bilim için bir anlam ifade etmez.

B) Bilimsel çalışmaların kötü amaçlar için kullanılmasından bilim sorumlu tutulamaz.

C) Bilimi değerli kılan veriler elde ederken kullandığı yöntemlerdir.

D) Bilime yöneltilen eleştirilerin nedeni insanlığın tüm sorunlara cevap aramamasıdır.

E) Bilim, yalnızca bilimsel yöntemin uygulanabildiği problemleri inceleme konusu yapar.

2. Bir bilim insanı, ortaya bir hipotez koyarken aslında sonuçları hakkında tahminleri vardır. Çünkü bilimsel olarak yapılan çalışmalar sonrakiler hakkında kestirilebilir bilgiler sunar. Bu da yeni hipotezler öne sürülürken işleri kolaylaştırır. Aynı zamanda bilim insanı, araştırmasının tüm aşamalarında akıl ve mantık ilkelerine göre hareket eder. Kendi duygularını ve önyargılarını da kapının arkasında bırakır. Tüm bunlar bilimsel çalışmanın güvenilirliğini sağlamada fayda sağlar.

Parçada sırasıyla bilimsel bilginin hangi özelliklerine yer verilmiştir?

A) Öngörülü olma - Mantıksallık - Nesnellik

B) Metodik olma - Mantıksallık - Olgusallık

C) Mantıksallık - Öngörülü olma - Öznellik

D) Öngörülü olma - Eleştirellik - Nesnellik

E) Genelleyicilik - Mantıksallık - Nesnellik

3. Bilimsel yöntem, bilimin güvenilir bilgilere ulaşmak için izlediği yoldur. Klasik bilim anlayışında bilimsel bilgiye tümevarım ile ulaşılır. Bu anlayışa dayalı olarak izlenen süreçte, bilim insanları birtakım aşamalardan geçerek bilimsel bilgiye ulaşmaya çalışır. Bu sürecin önemli adımlarından biri de bilim insanının ortaya attığı hipotezin sınanma aşamasıdır. Bilim insanı problemine uygun olarak ortaya koyduğu hipotezini, araştırmasına uygun şekillerde sınayarak hipotezinin doğrulanıp doğrulanmadığını test eder. Eğer hipotezi doğrulanıyorsa teori oluşur ve bilim insanı güvenilir bilgiye ulaşmanın hazzını yaşar.

Metinde sözü edilen bilimsel yöntem basamakları hangi seçenekte bir arada verilmiştir?

A) Deney - Yasa

B) Deney - Kuram

C) Yasa - Problem

D) Kuram - Öndeyi

E) Öndeyi - Gözlem

4.
I. Bizim doğru bilgiye değil ahlaki değerlere ihtiyacımız var. Bilim, insan yaşamına yıkımdan başka bir şey getirmemiştir.

II. Bunu neye dayanarak söylüyorsun? Bilimsel bilginin zararları üzerine sağlam ve ikna edici gerekçelerin var mı? Ben böyle düşünüyorum demekle olmaz.

III. Oysa bilim insana nesnel düşünmeyi, eleştirel olmayı, tarafsız ve önyargısız hareket edebilmeyi de öğretir. Bunlar erdem değil de nedir?

IV. Bilim kullandığı yöntemle doğru bilginin yolunu en iyi tarif eden disiplindir. Sorunlarımızı çözmede ve merakımızı gidermede ona başvururuz çünkü güveniriz. Ona güvenmeyeceğiz de kime güveneceğiz?

V. Bilimin hayatımıza kazandırdığı yenilikler ve sağladığı konfor ortada. Bence boşuna tartışıyoruz.

Buna göre tartışmada geçen görüşlerin hangilerinde bilimin değerine ait ifadeler kullanılmıştır?

A) III, IV B) I, II, IV C) III, IV, V

D) I, III, IV, V E) II, III, IV, V

5. Deney ve gözlem yoluyla matematiksel hesaplamalara duyulan güvenle varlıkları anlamak, yöntem ve süreç bakımından zorlayıcıdır. Ancak bu etkinlik, sonuçları itibariyle merakımızı gidermek ve bilgimizi genişletmek için en güvenilir yollardan biri kabul edilir. Bu durumda eşyanın doğasını anlamada bu kadar işlevsel ve güvenilir olan bilimsel yollar tartışmaya kapalı mı olmalıdır? Eğer öyle olsaydı bugün hâlâ Dünya'yı tüm evrenin merkezi zannediyor olabilirdik. Demek ki nispeten kesin sonuçlara ulaştıran bilim ilerlemesini sürdürebilmek için, dışarıdan bakan bir göze, eleştiriye muhtaçtır. Bilimin ihtiyaç duyduğu bu göz kuşkusuz felsefedir. Felsefe de bilimlerin ulaştığı yeni yollarla kendine yeni kapılar açar, cevaplanmaya muhtaç yeni sorular üretebilir.

Bu parçadan aşağıdaki ifadelerin hangisine ulaşılabilir?

A) Bilim ve felsefe birbirinin verilerini çürütmek üzere çalışır.

B) Bilimin ele aldığı konular felsefenin konusu olmaktan çıkar.

C) Felsefenin en temel işlevi bilimsel yanlışları tespit etmektir.

D) Bilim ve felsefe çalışmaları iki alan için de olumlu sonuçlar doğurur.

E) Evreni anlamanın tek geçerli yolu bilimsel çalışmalar yürütmektir.

6. Kendisinin de içinde bulunduğu evren, dev bir yapbozun parçaları gibi insanın hemen önünde durmaktadır. İnsan, bilim aracılığıyla bu dev yapbozu çözdükçe yaşamını tehdit eden unsurları da ortadan kaldırabilecektir. Bunun temel koşulu "bilgiye ve akla" önem vermektir. Bu önem veriş bilgi ve akılla dost olmayı gerektirir. Bu dostluk tüm bilgi alanlarına kaynaklık eden felsefenin sorularıyla başlamıştır. Bu sorular cevapsız kalsa da bilgi ile kurulan en güçlü bağ yine felsefeye aittir. "Bilgi dostu" olmanın gerçek anlamı "Varlığın ana maddesi nedir?" sorusuyla bilginin peşine takılan bu eşsiz alana aittir. Günümüzün güçlü aracı bilim, işte bu yönelimin bir sonucudur.

Parçadan hareketle bilim ve felsefe ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılamaz?

A) Felsefe bütün bilimlere kaynaklık etmiştir.

B) Felsefe soruların, bilim cevapların peşindedir.

C) Her ikisi de rasyonel bir bakış açısına sahiptir.

D) Bilgiye ulaşmada aynı yöntemleri kullanırlar.

E) Bilim ile felsefe bilgi arayışının paydaşlarıdır.

7. E. Mach'a göre, evrenin bilimsel olarak anlaşılmasının tek yolu duyumsal algılarımızdır. Bilim ancak duyumlarının üzerinde etkide bulunan olguları dikkate aldığında dünyayı kavrayabilir. Fiziksel olarak algılanan şeyler dışında bir şey aramak E. Mach'a saçma gelir ve bunu reddeder. Duyumlar tarafından verilen olayları da sesler, kokular ve tatlar gibi şeyler olarak sıralar. Örneğin; ona göre fiziğin konusu, cisimler arasındaki ilişki değil, duyumlar arasındaki ilişkidir. Deney, bu duyumları çoğaltarak gerçeği anlamamıza yardımcı olur. Bilimi duyumlarla sınırlayan E. Mach, bundan dolayı özellikle L. Boltzmann'ın geliştirdiği atom teorisine, atomlar gözlenemez olduğu için karşı çıkar. Gazların kinetik teorisi gibi teorilere de şüpheyle yaklaşmıştır.

E. Mach'ın bu görüşünün bilim felsefesi yaklaşımlarından hangisiyle örtüştüğü söylenebilir?

A) Etkinlik olarak bilim anlayışı

B) Bütünsel bilim yaklaşımı

C) Dogmatik bilim anlayışı

D) Ürün olarak bilim anlayışı

E) Kuhn'un paradigma yaklaşımı

8. Bilim insanı, varlığı objektif bir gerçeklikle somut bir olgu olarak kabul eder. Gözlem, deney ve veriler üzerinden akıl ve mantık ilkelerine ters düşmeyen, doğrulanabilir sonuçlar elde etmek için nesnellik ve tekrarlanabilirlik ilkelerine başvurur. Bilim insanıyla başlayan bu süreç uzun ve meşakkatlidir. Bilim insanının içinde bulunduğu koşullar, inanç, kültür, değer, kişisel deneyim ve yargılar doğal süreçler olarak görüldüğünden bilimsel etkinliğin nesnellik iddiasına zarar vermez. Hatta bazen katkıda bile bulunabilir. Aynı durum filozof için de geçerlidir. Filozof kendinden hareketle varlığı ve evreni anlamaya çalışır. Filozofu bilim insanından ayıran en önemli özelliği ise bilgi edinme sürecinde ortaya koyduğu yöntemdir. Filozof, akıl ve mantık ilkeleriyle varlığı kavramsal olarak anlamaya çalışır. O, varlığa ve insana ait değerleri genel ve kapsayıcı bir bütünlükle sorgular.

Buna göre,

I. Bilimin amacı gerçekleri keşfetmek, felsefenin ise değerleri sorgulamaktır.

II. Bilim insanı kesin sonuçlara ulaşmak için deneyi, filozof ise mantığı kullanır.

III. Bilim somut verileri analiz eder, felsefe ise soyut kavramları kullanır.

IV. Bilim insanının iddiaları nesnel, filozofun iddiaları ise öznel deneyimlere dayanır.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

A) I ve IV B) I, III, IV C) III ve IV

D) I, II ve III E) I, II, III ve IV

1. Ahlak felsefesi insanın yapıp etmelerini, ilişkilerini ve davranışları belirleyen ilkeleri sorgulayan felsefe dalıdır. Diğer bir adı etik olan bu alan, insan ilişkilerini şekillendiren ilke ve kuralların varlığını ve değerini sorgular. Bu sorgulamayı yaparken de kendine özgü kavramları kullanır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ahlak felsefesi alanına ait bir kavram değildir?

A) Erdem

B) Ütopya

C) İyi - kötü

D) İstenç özgürlüğü

E) Vicdan

Çözüm:

Metin bize ahlak felsefesini tanıtmaktadır. Soruda ise ahlak felsefesinin alanına ait kavramın hangisi olduğu sorulmaktadır. Ahlak felsefesinin temel kavramları şunlardır:

İyi, kötü, özgürlük, sorumluluk, vicdan, erdem, istenç, ahlak yasası, ahlaki karar, ahlaki eylem, ödev ve mutluluk.

Seçeneklere baktığımızda,

A seçeneğinde “erdem”,

C seçeneğinde “iyi-kötü”,

D seçeneğinde “istenç özgürlüğü” ve

E seçeneğinde “vicdan” kavramlarının ahlak felsefesi alanına dâhil olduğunu görüyoruz.

B seçeneğindeki “ütopya” kavramı ise siyaset felsefesinin alanına girmektedir.

Cevap: B

2. Çizgi roman karakteri Batman’in bir canlıyı öldürme karşısındaki tutumu, her yaşamın büyük işler başarma potansiyeli olduğuna inanmasından kaynaklanır. Batman bir canı almanın o canın sahip olduğu bütün potansiyeli ortadan kaldıracağına inanmış dolayısıyla kötü insanları öldürmenin, onların günahlarının bedelini ödeme imkanını veya iyilik yapma şanslarını ellerinden alacağını savunmuştur. Bu tutum onun çizgi romandaki kötü karakter olan Joker’i de öldürmemesinin nedenidir. Zira Batman Joker’i öldürmüş olsaydı kötü insanların olduğunu ve bu insanların değiştirilemeyeceğini kabul etmiş olurdu.

Bu parçadaki tutum aşağıdaki felsefe disiplinlerinden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Epistemolojiyle

B) Estetikle

C) Etikle

D) Metafizikle

E) Ontolojiyle

Çözüm:

Metinde bir çizgi roman karakteri olan Batman’in hayata ya da diğer insanlara karşı aldığı ahlaki bir tutumdan bahsedilmiştir. Batman’in ahlaki eyleminin gerisindeki maksim (ilke), onun düşmanı olan Joker’e karşı takındığı tavrın da açıklaması hâline gelmiştir. Ahlaki olarak neyin doğru olduğu, eylemlerimizi iyi ya da kötün yapan şeyin ne olduğu, eylemlerimizin gerisindeki ilkenin ne olması gerektiği soruları bu iki karakter üzerinden ele alınmıştır. Bu açıdan parça, felsefenin konularından ahlak felsefesi anlamına gelen “Etik” ile ilişkilendirilebilir.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise:

A) Epistemoloji: Felsefenin genel olarak bilgiyi konu edinen alanıdır.

B) Estetik: Felsefenin sanatı ve sanattaki güzeli konu edinen alanıdır.

D) Metafizik: Fizik ötesi anlamına gelir ve varlık, varoluş, sebep, uzay, zaman, tanrı, olay gibi kavramlar üzerinedir.

E) Ontoloji: Felsefenin genel olarak varlığı ve var olmayı konu edinen alanıdır.

Cevap: C

3. B. Spinoza, “İnsan eylemlerini ve isteklerini tıpkı çizgileri, düzlemleri ve cisimleri inceliyormuş gibi inceleyeceğim.” derken insan davranışını nedensellik bağı içinde gerçekleşen bir doğa olayı gibi algıladığını söyler. İnsanlar karar verirlerken bilinçli oldukları sanısına kapılsalar da aslında kararlarının ve eylemlerinin nedenlerinin farkında değillerdir. Kararlarımız katı bir belirlenimciliğin etkisi altındadır. Ona göre tüm arzu ve eylemlerimiz hayatta kalmaya ve varlığımızı sürdürmeye programlıdır.

Metinden yola çıkarak filozofun seçeneklerdeki hangi soruya yanıt aradığını söyleyebiliriz?

A) İstenç özgürlüğü var mıdır?

B) İyinin ölçütü fayda mıdır?

C) Sorumluluk özgürlüğü kısıtlar mı?

D) Doğa olayları hangi yöntemle incelenmelidir?

E) Toplumlar ahlak anlayışını hangi ölçüte göre belirlemelidir?

Çözüm:

Metinde B. Spinoza'nın insan davranışlarının arkasındaki etmenlere dair görüşüne değinilmiştir. Sorumuz ise filozofun hangi soruya yanıt olarak bu açıklamayı yaptığını bulmamızı istiyor. Seçeneklere bakalım;

A) “İstenç özgürlüğü var mıdır?” sorusu davranışlarımız ve kararlarımızı belirleyen etkenlerin bizim irademizin dışında bir takım koşulların zorunlu sonucu olarak mı ortaya çıktığını yoksa bizlerin bilinçli tercihlerimizle mi karar verdiğimizi sorgulayan bir sorudur. Metinde bu sorunun cevabını, filozofun insan davranışını nedensellik bağı içinde gerçekleşen bir doğa olayı gibi gördüğünü bu nedenle de katı bir belirlenimciliğin etkisi altında kaldığını söyleyerek yanıtlıyor.

B) Parçada iyi ve kötünün ölçütüne dair herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

C) Parçada sorumluluk ve özgürlük ilişkisine değinilmemiştir.

D) Soru doğa olaylarını inceleme yöntemiyle ilgilidir ve metinde buna hiç değinilmemiştir.

E) Toplumların ahlak anlayışını seçme ölçütüne dair de metinde herhangi bir ifade yer almamaktadır.

Cevap: A

4. Günümüzde gençlere hangi mesleği seçmek istiyorsunuz diye sorulduğunda alınan yanıt genelde hep aynı oluyor: Para kazandıran meslek, ihtiyaçları daha kolay karşılayacak meslek…Hâlbuki gençlere mutlu olacağınız, başarılı olacağınız mesleği seçin diye öğütlerde bulunulur çoğu kez. Bu kriterlere göre yapacakları meslek seçiminin onlar için iyi olduğu düşünülür. Oysa gençler ne kadar çok kazanç sağlarlarsa kendileri için olumlu ve istendik şeylere şeylere ulaşmanın kolay olacağı görüşündeler.

Parçadan yola çıkarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Gençler maddi kazancın iyiliği getireceğini düşünürler.

B) Meslek seçimlerinde gençler hatalı karar almaktadır.

C) Daha fazla kazanç sağlayan meslekler, genç beyinlere yöneliktir.

D) Neyin iyi neyin kötü olduğunu belirleyecek olan gençlerin tutumlarıdır.

E) Meslek seçiminde gençler ve yaşlılar farklı düşünceye sahiptir.

Çözüm:

Parçada gençlere mutlu olacakları meslekleri seçmeleri önerildiği hâlde onların daha fazla kazanç sağlayacak meslekleri seçmek istedikleri anlatılıyor. Çünkü paranın onlara iyiliği ve mutluluğu getireceğini düşünüyorlar. Seçeneklere bakıldığında;

A) Parçada, gençlerin daha fazla maddi kazanç sağlayacak meslekleri seçmelerinin sebebi olarak onları iyiliğe ve mutluluğa götürecek olduğuna inanmalarından bahsediliyor. Yani onlar için para doğurduğu sonuç bakımından iyidir.

B) Parçada gençlerin meslek seçiminde hatalı olduklarından bahsedilmemektedir. Seçimlerini belirleyen kriterlerden söz edilmiştir.

C) Daha fazla kazanç sağlayan mesleklerin sadece genç bireylere yönelik olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemiştir.

D) Parçada neyin iyi neyin kötü olacağına dair bir ölçütten söz edilmemiştir.

E) Parçada gençlerin kazancı yüksek meslekleri seçtiği ancak başkaları tarafından mutlu ve başarılı olacakları meslekleri seçmeleri öğütlendiği bilgisi veriliyor. Ancak bu önerinin yaşlılar tarafından verildiği bilgisi bulunmamaktadır.

Cevap: A

5. Tüm olaylar, doğaüstü bir güç tarafından değiştirilemezcesine önceden belirlenmektedir. Olup biten herhangi bir şeyden kaçmanın ya da onu engellemenin mümkün olmadığını savunanlara göre birey, evrende işbaşında olan belirleyici akıldışı güçlerin esiridir. Birey ne kaderini ne de tarihi değiştirebilir. Yazgıcılık olarak bilinen bu görüşe göre, Tanrı'nın her şeyi önceden bilen ve düzenleyen mutlak bilgisi ve sınırsız kudreti bulunur. Dolayısıyla insan ahlaki eylem veya seçimlerinde özgür değildir.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki akımlardan hangisiyle ifade edilir?

A) Determinizm

B) Fatalizm

C) İndeterminizm

D) Liberteryenizm

E) Otodeterminizm

Çözüm:

Yazgıcılık ya da kadercilik anlamına gelen fatalizme göre insanın ahlaki eylem ve seçimleri başta olmak üzere tüm hayatı önceden değiştirmeden Tanrı tarafından kesin olarak belirlenmiştir. Tanrı'nın mutlak iradesi karşısında insanın herhangi bir iradeye sahip olması mümkün değildir. O yüzden insan eylem ya da seçimlerinde özgür değildir. Dolayısıyla cevap B seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise;

A) Determinizm: Belirlenimcilik anlamına gelir ve insanın ahlaki eylem ya da seçimlerinin evreninin işleyişinin, evrende gerçekleşen olayların çeşitli bilimsel yasalarla, örneğin fizik yasaları ile belirlenmiş olduğunu ve bu belirlenmiş olayların gerçekleşmelerinin zorunlu olduğunu öne süren öğretidir. Fatalizmden farkı doğaüstüne başvurmamasıdır.

C) İndeterminizm: Belirlenemezcilik anlamına gelir ve insanın eylem ve seçimlerinde mutlak anlamda özgür olduğunu savunur.

D) Liberteryenizm: Bu yaklaşım özgürlüğün ve özgürlüğün bileşenlerinin siyaset içerisinde en önemli değer olduğuna inanan bir siyaset görüşüdür. Liberteryen görüşe göre insanlar özgür olduğunda herkes için daha güvenli, daha iyi ve daha adil bir dünya yaratılabilir.

E) Otodeterminizm: İnsanın özgür olduğunu, ahlaki anlamdaki kararlarını iradesi ve seçimiyle kendisinin oluşturduğunu ileri sürer.

Cevap: B

6. İnsanın davranışlarında özgür olup olmaması ahlak felsefesinin temel problemlerinden biridir. Özgürlük, bireyin herhangi bir baskı altında kalmadan kendi iradesi doğrultusunda davranmasıdır. Özgürlüğü uygularken başkalarının sınırlarına müdahale etmekten uzak durmak gerekir. Özgürlük kavramı beraberinde sorumluluğu da doğurur. Sorumluluk ise kişinin özgürce yapmış olduğu davranışın etki ve sonuçlarını üstlenmesidir. Ortada özgürlük yoksa sorumluluktan da bahsetmek mümkün değildir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İnsan iyi ya da kötüyü seçerken öngörülü bir şekilde düşünebilmelidir.

B) Sorumluluk yapıp ettiklerimizi duygusal olarak çözümlemektir.

C) İnsan istenç dışı davranışlarda bulunmayı tercih etmelidir.

D) Etik yalnızca özgürlük problemini konu edinen bir alandır.

E) Özgür bireyler istedikleri her davranışı yaparlar.

Çözüm:

Parçada özgürlük ve sorumluluk kavramaları tanımlanarak bu iki kavram arasındaki ilişki üzerinde durulmuştur. Soruda bu bilgilerden hangi seçeneğe ulaşılabildiği sorulmaktadır. Seçeneklere bakalım:

A) "İnsan iyi ya da kötüyü seçerken öngörülü bir şekilde düşünebilmelidir.", yargısı parçayla aynı doğrultudadır. Kişi özgürce seçimini yaparken sonuçlarının ne olacağını düşünmelidir.

B) "Sorumluluk, yapıp ettiklerimizi duygusal olarak çözümlemektir.", yargısındaki duygusal çözümlemeyle ilgili bir ifadeye parçada yer verilmemiştir.

C) "İnsan, istenç dışı davranışlarda bulunmayı tercih etmelidir." yargısına göre irademizin dışında davranırsak özgürlükten bahsetmek olanaklı olamaz.

D) "Etik, yalnızca özgürlük problemini konu edinen bir alandır." Etik, ahlak felsefesidir ve konuları arasında iyi, kötü, vicdan, sorumluluk gibi kavramlar da yer almaktadır.

E) "Özgür bireyler istedikleri her davranışı yaparlar." yargısı, parçada çürütülmektedir. Başkalarının sınırlarını aşmadan özgürlük kullanılabilir.

Cevap: A

7. Bu iki görüş de insanın eylemlerinde özgür olmadığı konusunda ortak bir fikir birliğine varmışlardır. Ancak neden özgür olunmadığına dair farklı düşünceleri vardır. Birine göre insanın özgür olmayışı doğadaki neden - sonuç ilişkisiyle ilgilidir. Yani şu an gerçekleştirilen eylemler aslında daha önceki bir takım doğal nedenlerin bir sonucudur. Örneğin, evrenin atomlardan oluştuğunu düşünen Demokritos'a göre atomların hareketleri önceden belirlenmiştir ve başka bir gelecek mümkün değildir. Diğer düşünce ise insanın özgür olmayışını doğal nedenlerle değil doğaüstü güçlerle mesela Tanrı ile açıklar. Bu görüşe göre hiç kimse Tanrı tarafından belirlenmiş yazgıyı değiştiremez. Bu sebeple de eylemlerimizde özgür olmamız mümkün değildir.

Açıklamaları verilen görüşler sırasıyla aşağıdakilerden hangileridir?

A) Otodeterminizm - Fatalizm

B) Determinizm - Fatalizm

C) Fatalizm - Determinizm

D) İndeterminizm - Fatalizm

E) İndeterminizm - Otodeterminizm

Çözüm:

Parçada insanların eylemlerinde özgür olmadığını düşünen iki görüşe yer verilmiştir. Birinci görüşte insanın özgür olmamasının nedeni doğadaki neden-sonuç ilişkisine, ikinci görüşte ise doğa üstü güçlere bağlanmıştır. Soruda sırasıyla bu görüşlerin hangileri olduğunun bulunması istenmektedir.

Seçeneklere bakılacak olursa;

A) Otodeterminizm, iyi ve kötü konusunda kişinin kendi ahlaki değerlerini oluşturabilme ve bu değerlere ulaşabilme özgürlüğü olduğunu savunur.

Fatalizm yani kadercilik ise tüm olayların yaratıcı bir güç tarafından önceden belirlendiğini düşünür ve bundan dolayı insanlar davranışlarında özgür değildir.

B) Determinizm, insanın iradesinin içten ve dıştan gelen nedenlerle belirlendiğini düşünür. Yani insanlar davranışlarında özgür değildir. Bir önceki seçenekte verilen fatalizm tanımından anlaşıldığı gibi fatalizme göre de, davranışlar Tanrı tarafından önceden belirlendiği için insanlar özgür değillerdir.

C) Determinizm ve fatalizm tanımı önceki seçeneklerde yapılmıştır. İkisine göre de insanlar davranışlarında özgür değildir ancak belirtilen sıranın tam tersi verilmiştir.

D) İndeterminizm, insanların davranışlarında tamamen özgür olduğunu savunur. Çünkü davranışları belirleyen bir neden yoktur.

E) Daha önceki seçeneklerde belirtildiği gibi otodeterminizme ve indeterminizme göre insan eylemlerinde özgürdür.

Cevap: B

8. Ahlaki olgunluğa sahip olan insanlar, seçimlerini neden yaptığının ve seçimlerinin sonuçlarının bilincinde olanlardır. Özgürlük bireyin sınırsız, keyfi ve rastlantısal eylemi değildir. Tüm insanlığı ilgilendiren değerlere iradesi ile bağlanan insan gerçek anlamda özgürdür. Yapacağı seçimlerde ve eylemlerde sadece kendisini değil, diğer insanları da seçer ve onları da düşünür. Çünkü insanın seçimleri sadece kendisini bağlamaz.

Bu parçada ahlaki eylemle ilgili vurgulanan kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilgelik

B) Kararlılık

C) Ölçülülük

D) Sorumluluk

E) Yarar

Çözüm:

Parçada genel olarak insanın özgür olduğundan fakat bu özgürlüğün sınırsız olmadığından bahsedilmiştir. Bu özgür seçimlerinin sonuçlarının bilincinde olması, seçimlerini yaparken diğer insanları da dikkate aldığı vurgulanmaktadır. Bu durum bizi ahlak felsefesinin temel kavramlarından biri olan sorumluluk kavramına götürür. Çünkü sorumluluk bireyin yaptığı özgür seçimlerinin sonuçlarını üstlenmesi anlamını taşımaktadır. Doğru cevap D seçeneğidir.

Diğer seçeneklerdeki kavramları da kısaca açıklayalım;

A) Bilgelik: Bireyin bilgi sahibi olması, akıl, sağduyu ve öngörü gibi yetileri kullanarak düşünme ve hareket etme olarak tanımlanmaktadır. Parçada bu kavramlara dair bir açıklama bulunmamaktadır.

B) Kararlılık: Bireyin yaptığı seçimlerden emin olması, tercihlerinin arkasında durmasını ifade eden bir kavramdır.

C) Ölçülülük: Bireyin yaptığı seçimlerde aşırı uçlara kaçmaması, orta olanı tercih etmesidir.

E) Yarar: Bireyin eylemlerinin fayda sağlamasını ifade eden bir kavramdır.

Cevap: D

9. Her insanın bencil eğilimlerini ve sorumluluklarını bir kenara bırakıp yalnızca kişisel hazlarıyla ilgilenmesi, kendini tümüyle duyumsal keyiflere bırakması gerektiğini savunan bu görüşe göre haz iyi, acıysa kötüdür. İnsan eylemlerinde hazza yönelmeli acıdan kaçınmalıdır. Her türlü ahlaki eylemin amacı da bu olmalıdır.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki ahlak felsefesi akımlarından hangisine uygundur?

A) Anarşizme

B) Egsiztansiyalizme

C) Entüisyonizme

D) Hedonizme

E) Pragmatizme

Çözüm:

Ahlaki eylemin amacının haz olduğunu, insanın eylem ya da seçimlerinde hazza yaklaşması acından kaçınması gerektiğini savunan görüş hazcılık anlamına gelen "Hedonizm"dir. Açıklamasını insan doğasına dayandıran hazcılığa göre haz iyidir, acı kötüdür. Dolayısıyla cevap D seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise;

A) Anarşizm: İnsanın her anlamda tam özgürlüğe sahip olması ve bunu kısıtlayan tüm yapı ve kurumların ortadan kaldırılması gerektiğini savunan görüştür.

B) Egzistansiyalizm: Varoluşçuluk anlamına gelir ve insanın özünün varoluşundan önce geldiğini ve önceden belirlenmiş bir öze sahip olmayan insanın bu dünyada anlam ve değeri kendisinin yaratması gerektiğini savunan görüştür.

C) Entüisyonizm: Epistemolojik bir terim olarak mutlak bilginin kaynağının sezgi olduğunu savunan görüştür.

E) Pragmatizm: Faydacılık anlamına gelir ve ahlaki olanı bireysel fayda temelinde açıklamaya çalışır.

Cevap: D

10. Platon'a göre evrendeki her şey idealardan, tüm idealar da yüksek idea olan iyi ideasından pay alır ve ona yönelir, ona benzeme eğilimiyle hareket ederler. O, doğal olarak var olan her şeyin iyi ideasından pay aldığını ve iyiye yöneldiğini söyler. İyi ideası da tüm diğer idealar gibi tek, değişmez ve mutlaktır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Platon'un görüşü ile aynı doğrultudadır?

A) İyi, her çağda ve her koşulda aynıdır.

B) İyi, toplumdan topluma değişir.

C) İyi, herkes için faydalı olandır.

D) İyi, amaca ulaşmayı sağlayan bir araçtır.

E) İyi, bireysel farklıların bir ürünüdür.

Çözüm:

Metinde Platon'un idealar öğretisinden söz edilmektedir. Soruda ise bu öğreti ile aynı doğrultuda olan ifadeyi bulmamız istenmiştir. Seçeneklere baktığımızda;

A) "İyi, her çağda ve her koşulda aynıdır." ifadesi metindeki "İyi ideası da tüm diğer idealar gibi tek, değişmez ve mutlaktır." ifadesi ile anlam olarak örtüşmektedir.

B) "İyi, toplumdan topluma değişir." ifadesi ise ideanın mutlaklığından söz eden metinle çelişmektedir. İyi ideası tek ve değişmezdir.

C) "İyi, herkes için faydalı olandır." ifadesine baktığımızda metinde iyi ideasının fayda ile herhangi bir ilişkisinden söz edildiğini görmemekteyiz.

D) "İyi, amaca ulaşmayı sağlayan bir araçtır." ifadesinin ise metinde söz edilen iyi ideasıyla çeliştiğini " … evrendeki her şey idealardan, tüm idealar da yüksek idea olan iyi ideasından pay alır ve ona yönelir, ona benzeme eğilimiyle hareket ederler." ifadesindeki iyinin araç değil kendinde amaç olduğunu anlatan sözlerden görebiliriz.

E) "İyi, bireysel farklıların bir ürünüdür." sözünün de yine metindeki "İyi ideası da tüm diğer idealar gibi tek, değişmez ve mutlaktır." sözü ile çeliştiği açıktır.

Cevap: A

11. Herkes için geçerli, iyi ya da kötü bir davranışın mümkün olduğunu savunan ahlaksal determinizmin en önemli temsilcisi B. Spinoza'dır. Ona göre, içinde yaşadığımız evrende her şey önceden belirlenmiş olan düzene uygun şekilde gerçekleşmektedir. Bu durumun değişmesi olanaklı değildir. Tüm eylemlerimiz, duygularımız ve düşüncelerimiz nedensellik ilkesi doğrultusunda önceden belirlenmiştir. Bu nedenle herhangi bir seçimden bahsetmek insan doğasına aykırıdır. Düzeni ve işleyişi belirleyen ise sonsuz, tek, mükemmel ve ölümsüz gibi niteliklere sahip olan Tanrı'dır. Tanrı, özünde doğa ile bir ve aynı olandır.

Buna göre ahlaksal determinizmle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Ahlakın sübjektif temele dayalı olduğunu açıklamaktadır.

B) Tanrı insanı özgür iradesiyle hareket edecek şekilde yarattığını belirtmektedir.

C) Davranışların sorumluluğunu almanın önemini vurgulamaktadır.

D) İnsanın kendi iradesi doğrultusunda davrandığını dile getirmektedir.

E) Her şeyin Tanrı'nın emriyle zorunlu bir şekilde gerçekleştiğini belirtmektedir.

Çözüm:

Parçaya göre; ahlaksal determinizm, herkes için mutlak bir ahlak yasasının mümkün olduğunu savunmaktadır. Evrende her şey önceden belirlenmiştir ve bu değiştirilemez. Düzeni ve işleyişi belirleyen ise doğa ile bir ve aynı olan mükemmel Tanrı'dır.

A) "Ahlakın sübjektif temele dayalı olduğunu açıklamaktadır.", yargısı parçaya göre yanlıştır. Çünkü ahlaksal determinizm, ahlakın objektif olduğunu savunan bir görüştür.

B) "Tanrı insanı özgür iradesiyle hareket edecek şekilde yaratmıştır.", ifadesi parçayla örtüşmemektedir. Çünkü Tanrı her şeyi belirleyendir, insana seçim şansı bırakmamıştır.

C) "Davranışların sorumluluğunu almanın önemini vurgulamaktadır." Parçaya göre insan özgür değildir, bu sebeple sorumluluktan bahsetmek olanaklı değildir.

D) "İnsanın kendi iradesi doğrultusunda davrandığını dile getirmektedir." Bu seçenek de parçadan çıkarılamaz. Çünkü parçaya göre seçim yapmak insan doğasına aykırıdır.

E) "Her şeyin Tanrı'nın emriyle zorunlu bir şekilde gerçekleştiğini belirtmektedir." Parçayla aynı doğrultuda olan yargıdır. Tanrı her şeyi belirleyendir.

Cevap: E

12. Epiküros'a göre "Nasıl etin bolluğuna değil de iyi pişirilmiş olmasına değer veriliyorsa, hayat için de bu böyledir. Hayatın uzun sürmesinden çok bize ne kadar haz ve mutluluk verdiğine bakılmalıdır. Ancak böyle bir hayat mutluluk getirir."

Buna göre aşağıdaki cümlelerden hangisi Epiküros'un görüşlerine <u>ters</u> düşer?

A) Para ile ne yaptığım değil parayı ne kadar kazandığım önemli

B) Kazancı iyi olmasa da işimden aldığım zevk bana yeterli geliyor.

C) Estetik yaptırmayı düşünmüyorum çünkü bana göre ruhsal güzellik önemlidir.

D) Evimizin eski olması bazen içimi bunaltsa da içinde huzurla oturmamız bunu unutturuyor.

E) Ne kadar çok arkadaşımın olmasına değil onlarla ne kadar mutlu olduğuma bakarım.

Çözüm:

Parçada Epiküros'un ahlak görüşlerine yer verilmiştir. Hedonist yani hazza önem veren bir filozof olan Epiküros, hayatın uzun sürmesinden çok bize verdiği mutluluk ve hazzı önemli görür. Parçada da bununla ilgili örnekler verilmiştir.

Bu bilgiye göre seçeneklere bakılırsa:

A) Filozofun görüşüne göre bir şeyin hazza, mutluluğa yol açması gerekir. Ancak bu seçenekte yalnızca paraya sahip olmanın önemli görüldüğü, paranın kişiye katkı sağlayacak şekilde nasıl kullanılabileceğinin önemli olmadığı belirtildiğinden parçadaki görüşe ters düşer.

B) Epiküros'a göre işten alınan zevk kazançtan daha önemli olacaktır.

C) Fiziksel güzellik yerine ruhsal güzelliğin daha önemli olduğu düşüncesi Epiküros için uygun olur.

D) Epiküros'a göre içinde mutlu olduğumuz takdirde, evimizin eski veya kötü olması önemli olmayacaktır.

E) Epiküros için arkadaş sayımız değil, arkadaşlarımızla ne kadar mutlu olduğumuz önemli olacaktır.

Cevap: A

1. Yasaların onurlu davrandığımızda ödüllendirileceğimizi, kötü davrandığımızda da cezalandırılacağımızı söyleyen kurallarının yıkıldığını düşündüğümüz zaman haksızlığa uğradığımızı hissederiz. Bu duygu daha çocukken eğitimimizin ilk basamaklarında bize aşılanır, erken yaşta şunu öğreniriz “Doğruya yakın insan bir suyun kıyısına dikilmiş ağaç gibidir… Yaptığı her şey bereket getirecektir. Doğruya uzak insan böyle değildir: o rüzgârların sürükleyip götürdüğü bir saman demetine benzer.”

Parçada bahsedilen ve ahlak felsefesiyle de ilişkili kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Adalet

B) İyi

C) Kötü

D) Özgürlük

E) Sorumluluk

2 . Nihayetinde hiç kimsenin iradesi kendi elinde değildir. Senin de öyle benim de. Sanki her şey bir oyunmuş gibi geliyor bana. Yazılmış bir senaryoyu oynuyoruz bu dünyada.

Bu düşünce aşağıdaki akımlardan hangisine uygundur?

A) Belirlenimcilik (Determinizm)

B) Bilinemezcilik (Agnostisizm)

C) Belirlenmezcilik (İndeterminizm)

D) Kadercilik (Fatalizm)

E) Ahlaki Özerklik (Otodeterminizm)

3. I. Kant herhangi bir eylemi şekillendiren ilkeyi maksim olarak tanımlamaktadır. Ona göre maksimler ne kadar nesnel ve evrenselleşmiş bir yasaya uygun olursa ahlaki eylem de o oranda onaylanacaktır. Bu sebeple “İnsanlığı, kendinde ve başkalarında, bir araç olarak değil de her zaman bir amaç olarak görecek şekilde davran!” ifadesini ahlak felsefesinin temel taşı hâline getirmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi I. Kant'ın ahlak felsefesi ile uyumludur?

A) Bana dokunmayan yılan bin yaşasın.

B) Düşmanımın düşmanı dostumdur.

C) Komşunu kendin gibi sev.

D) Gör beni göreyim seni.

E) Kısasa kısas

4. F. Nietzsche'nin *Ahlakın Soykütüğü* eserinde belirttiği gibi köle ahlakı, güçsüz ve yeteneksiz insanların ahlakıdır. Köle ahlakı, zayıf olanı yüceltirken güçlü olanı aşağılar ve potansiyelini bastırır. Bu durum zayıf olan insanların köle ahlakına sığınmasına yol açmıştır. Köle ahlakı koşulsuz itaati sağlamak için değerleri belirleyen ve insanların davranışlarını düzenleyen toplumsal normları kullanır. Böylece insanın özgür iradesi sınırlanır. Bu nedenle insan kendini iyi ve kötünün ötesinde aramalı, toplumsal normlara ve geleneğe bağlı kalmadan kendi değerlerini oluşturmalıdır.

Yukarıda ahlak görüşü verilen F. Nietzsche’ye göre “köle ahlakı” **gücünü nereden alır?**

A) Akıl ve mantıktan

B) İyi niyetten

C) Doğallıktan

D) Gelenekten

E) Özgürlükten

5. Sinema tarihinde en çok sevilen “kötü” karakterlerden biri de kuşkusuz Star Wars evrenindeki Darth Vader’dır. Onları sevmemizin nedeni her türlü şeyi yapabilme potansiyelleri midir, yoksa diğer karakterlere karşı daha az sıkıcı olmaları mıdır bilinmez. Hikâyede iyi tarafta yer alan savaşçılara “jedi” denir. Anakin Skywalker hikâyenin başında parlak bir gelecek vadeden, ama dizginlenmesi zor, başına buyruk bir jedidir. İlk serinin sonuna geldiğimizde görürüz ki, Anakin karanlık tarafın güç cazibesine dayanamamış ve jedilerin baş düşmanı Darth Sidious’un tarafına geçmiştir ve artık Anakin değil, Dart Vader’dır. Hikâyeyi incelediğimizde Anakin’in Darth Vader olmasına sebep olan birçok karakter vardır. Diğer taraftan da Anakin, karanlık tarafın vadettiği gücü cazip bularak tercihini yapmıştır. Ama en nihayetinde taraf değiştirmesinin tek sorumlusu yine Anakin’in kendisidir. Birçok etken olsa bile Anakin kendi kararını yine kendisi vermiştir.

Metinde Anakin Skywalker’ın davranışları hangi görüş ile açıklanabilir?

A) Determinizm

B) Fatalizm

C) İndeterminizm

D) Liberteryenizm

E) Otodeterminizm

6. - Seni çok uyardım Ahmet. Israrla ders çalışmadın. Üstüne üstlük kopya çektin ve sınıfta kaldın.

- Ama hocam, sorunlarım vardı.

- Neymiş sorunların? Anlat bakalım.

- Okuldan sonra işe gidiyorum hocam. Ders çalışmaya vakit bulamıyorum. Akşam yorgun oluyorum. Kardeşlerim de çok ses yapıyor. Ayrıca kendime ait odam da yok.

- Ama sen öğrencisin ve sorumlulukların var Ahmet. Ne olursa olsun kopya çekmemeliydin. Ders çalışmalıydın. Bunlar bahane olamaz.

- Size katılmıyorum hocam.

Buna göre aşağıdaki ahlaki yargılardan hangisi Ahmet'in yaptığı savunmayı destekleyen bir ifadedir?

A) Kişi, aklını kullanarak karar vermelidir çünkü davranışlarından tamamen sorumludur.

B) Kişi, akılcı tercihleriyle mutlak özgürlüğe sahiptir ve seçimlerini özgür iradesiyle yapar.

C) Kişi, özgür olmadığından eylemlerinden sorumlu değildir, kaderinde ne varsa onu yaşar.

D) Kişiyi hata yapmaya zorlayan bir yığın dış etken olduğu için eylemlerinden sorumlu tutulamaz.

E) Kişinin hata yapmasına sebep olacak dış etkenler elbette olabilir ama insan aklını kullanmalı ve en doğru kararı vermelidir.

7. Vaktinin çoğunu iş yerinde geçiren Cihan, arkadaşlarını ve ailesini ihmal etmektedir. Kendisini savunmak için "Elimden bir şey gelmiyor, işler çok yoğun, yetişemiyorum. Lütfen beni anlayın." der.

Buna göre Cihan'ın savunması aşağıdaki felsefi görüşlerden hangisiyle çelişir?

A) Hayatımızı şekillendiren tesadüflerdir.

B) İnsanlar seçim yapma özgürlüğüne sahiptir.

C) Davranışlarımız bilinçaltı süreçler tarafından belirlenir.

D) Her şey önceden belirlenmiştir ve insan bu belirlenmiş olanı yaşar.

E) Olaylar nedensellik bağı içinde gelişir ve kişi bunun dışına çıkamaz.

8. Amerikalı düşünür W. James bir davranışın ahlaki açıdan iyi ya da bir önermenin epistemolojik açıdan doğruluğunun biricik göstergesinin onun pratik açıdan işe yaraması olduğunu savunur. Kısacası onların doğru ya da iyi olup olmadıklarını sorunları çözüp çözmediğini görmek suretiyle anlayabiliriz. Örneğin "Covid-19 aşısı koronavirüse karşı etkilidir." önermesinin 'doğru' olup olmadığını anlamak için onun pratikte virüse karşı 'etkili' olup olmadığını görmek zorundayız. Bu tutum bir ahlaki eylem ya da seçimin iyi olup olmadığını anlamak için de geçerlidir. Böylece W. James'e göre bir bilginin doğru veya eylemin iyi olup olmadığının ölçütü, gündelik yaşamda karşılaştığımız problemlerin çözümündeki başarısında aranmalıdır.

Buna göre W. James'in görüşleri aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilmektedir?

A) Anarşizmle

B) Egoizmle

C) Entüisyonizmle

D) Hedonizmle

E) Pragmatizmle

9. Gonçarov'un *Oblomov* romanını okudunuz mu? Eğer acilen yapmanız gereken bir iş varsa kitabı okumayı biraz ertelemenizi tavsiye ederim. Çünkü kitaba başladıktan sonra geri kalan bütün işlerinizi uzun bir süre erteleyebilirsiniz. Bunu sadece kitabı okumaktan zevk alacağınızı düşünerek yapacağınızı düşünmeyin çünkü kitabı okumaya her başladığınızda erteleyebilirsiniz. Oblomovculuk'u yaşayarak öğrenebilirsiniz. Bunun nedenini anlamak için biraz Oblamov'dan bahsetmemiz lazım. İlya İlyiç yani Oblomov varlıklı bir ailenin tek çocuğudur. En az kendisi kadar miskin ve hayattan vazgeçmiş hizmetçisiyle birlikte yaşamaktadır. O kadar boş vermiştir ki ailesinin bıraktığı servet günden güne erimektedir, gönül verdiği kadın da onu sevmesine rağmen Oblomov hiçbir şeyi çaba sarf etmeye değer ve anlamlı görmediği için onunla ilişkisini de sürdüremez. Köyde onun adına işletilen toprakları kaybeder, en yakın arkadaşlarıyla görüşmez olur. Artık tek istediği kendi zihin dünyasında kaybolmaktır, kendini o kadar kaptırmıştır ki artık kendinden başka hiçbir şeyin onun için bir önemi kalmamıştır.

Bu metne göre Oblomov'un yaşam tarzı ahlak felsefesiyle ilgili görüşlerden hangisiyle uyuşmaktadır?

A) Egoizm

B) Egzistansiyalizm

C) Entüisyonizm

D) Nihilizm

E) Utilitarizm

1. Batman, Savcı Harvey Dent ve Polis Müdürü Gordon ile birlikte suçluların peşine düşmüştür. Bu üçlü yasama, yürütme, yargıyı yani devleti temsil etmektedir. Ancak suç dünyası bu devlet sistemine hemen cevap verir, şiddetle. Yani Joker'le. Joker'in tek derdi bu sistemin saçma olduğunu ispat etmektir. Batman'in aksine Joker'in sistemi yoktur, sistemsizliği yani kaosu savunur. Ancak sistemi kırmakla yetinmez halkı da kendi tarafına çekerek bütün sistemi çökertmeyi amaçlamaktadır.

Batman filminde Joker karakterinin sahip olduğu felsefi görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Anarşizm

B) Egoizm

C) Egzistansiyalizm

D) Hedonizm

E) Liberteryenizm

2. Epiküros'la ilgili söylentileri bilirsiniz: "Zevk düşkünü filozof." Ancak gerçeği öğrendiğinizde şaşıracaksınız. O büyük bir evde lüks içinde yaşamıyordu, büyük bir malikânede yaşamıyordu. Bir parça ekmek, biraz sebze ve bir avuç zeytinden oluşan akşam yemeğini zevkle yerdi. Epiküros insanların mutlu olması için formüller bulmaya çalıştı. Bunun için de en üst sıraya dostluğu koyardı. Bunun için şöyle dedi: "İnsanın bütün hayatını mutluluk içinde geçirmesine yardım etmek üzere bilgeliğin bize sundukları arasında en önemlisi dost edinme yetisidir."

Bu metinden çıkarılacak genel anlam ile aşağıdaki yargılardan hangisi çelişir?

A) Gerçek dostluk, birlikte mutlu olabilmek ve acı çekebilmektir.

B) Mutluluk gösterişli bir yaşamla mümkün olabilir.

C) Yaşamın anlamlandırılmasında insan ilişkileri önemli bir yer tutar.

D) Bilgelik insanlara bir takım erdem ve yetenekler kazandırır.

E) Bir kavram olarak dostluk içinde sevginin ruhunu taşır.

3. Burcu, üzerinde mumlar yanan bir pastayla sınıftan içeri girdi. "Mutlu yıllar Emre" diyerek bağırdı. Fakat hiç kimse ona eşlik etmedi. Öğretmen dahil herkes sanki donup kalmışlar gibi Burcu'ya bakıyordu. Burcu ne oluyor der gibi dudağını büzdü. Öğretmen, "Ne yapıyorsun Burcu?" dedi. "Ama ben..." diyebildi Burcu ve sustu.

- Anladığım kadarıyla bugün Emre'nin doğum günü ve sen ona sürpriz yapmak istedin öyle değil mi?

- Öyle ama bunda ne var ki hocam? Sanki suç işlemişim gibi.

- Yaptığın doğru değil Burcu. Maalesef düşüncesizlik.

- Ama ben iyilik yapmak istemiştim hocam. Emre, şimdiye kadar hiç doğum günüm kutlanmadı demişti ve ben çok üzülmüştüm. Ona sürpriz yapmak istemiştim.

- İyi niyetinden şüphemiz yok Burcu ama sonuç itibariyle yaptığın bu hareketle hepimize zarar vermiş oldun. Şu an dersteyiz ve üstelik senin de derste olman gerekiyordu. Doğum gününü teneffüste de kutlayabilirdik öyle değil mi?

Burcu hâlâ şaşkınlık içindeydi. İyilik yapmak istemiş fakat öğretmeninden azar işitmişti. Üstelik Emre dahil sınıfta hiç kimse onu desteklememişti. "Hiç kimseye iyilik yaramıyor." diyerek ağlamaya başladı ve koşarak sınıfı terk etti.

Bu parçada yaşanan sorun aşağıdaki yargılardan hangisi ile açıklanabilir?

A) Niyeti iyi olan birinin davranışı kötülüğe sebep olsa da o davranış iyidir.

B) Bir davranışın iyiliği veya kötülüğü o davranışı sergileyen insanla ölçülür.

C) Bir davranışın iyi mi yoksa kötü mü olduğunu belirleyen o davranışın sonucudur.

D) Kişinin başkalarını düşünmeden benmerkezci bir bakışla sergilediği her davranış kötüdür.

E) Sorumluluk bilinciyle hareket edilerek, hiçbir çıkar gözetmeksizin sergilenen her davranış iyidir.

4. Ahlakın bireysel niteliklere bağlı olduğunu savunan felsefi anlayışlara göre ahlaki değerler öznel tercihlere göre şekillenir. Bu yaklaşım ahlakın evrensel nitelikte olamayacağını; ahlaki değerlerin öznel deneyimlere, kültürel bağlama ve toplumsal normlara göre biçimlendiğini ifade eder.

Buna göre aşağıdaki görüşlerin hangisinde ahlaki eylemin doğruluğunu belirleyen bireydir?

A) Bir eylem ne kadar çok insana fayda sağlıyorsa o kadar doğrudur.

B) Ahlaki eylemin doğruluğu evrenin zorunlu yasalarına uyumla ortaya çıkar.

C) İnsanlar amaçları doğrultusunda fayda getiren eylemleri doğru olarak benimser.

D) Ahlaki doğrular sezgilerimiz aracılığıyla doğuştan sahip olduğumuz içgüdülerde aranmalıdır.

E) İnsanlar özlerinde doğuştan var olan ahlaki doğrulara aracısız bir şekilde ulaşabilir.

5. I. İnsan ahlaki eylemde bulunurken özgür müdür?

II. Ahlaki eylemin nihai amacı nedir?

III. Evrensel ahlak yasalarına uymayan devletler var mıdır?

IV. Hangi insanlar daha ahlaklıdır?

V. Ahlak yargılarının nitelikleri nelerdir?

VI. İyi ve kötünün ölçütü nedir?

Yukarıdaki sorulardan hangileri ahlak felsefenin ele aldığı sorulardan biri değildir?

A) I ve III

B) II ve IV

C) III ve V

D) III ve IV

E) IV ve VI

6. - Bireyin eylemde bulunmadan önce hangi davranışı seçeceğine kendi iradesiyle karar verebilmesi ve buna göre eylemde bulunmasıdır.

- Eylemde bulunduktan sonra seçilen davranışın sonuçlarına katlanabilmektir.

Tanımlanan kavramlar aşağıdaki seçeneklerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

A) Özgürlük - Sorumluluk

B) Sorumluluk - Özgürlük

C) Ahlak - Erdem

D) İyi - Kötü

E) Vicdan - Özgürlük

7. Etik ve ahlak, toplumsal yaşamın her alanında gittikçe artan sıklıkla kullanılmaya ve yaşamın her boyutunda etkili olmaya başlayan iki kavramdır. Toplumsal yaşamda ahlak daha çok töre anlamında tutum ve davranışları ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır. Etik ise bir sürecin ve nasıl sorusunun anlatımıdır. Bir başka ifadeyle; etik usul veya biçim, ahlak ise esas ya da içerik ile ilgilenmektedir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

A) Ahlak ve etiğin benzer özelliklere sahip olduğu

B) Ahlaki eylemin amacının ne olduğu

C) Etik ve ahlakın farklı olduğu

D) Etiğin öznel olduğu

E) Ahlakın nesnel olduğu

8. Sokrates'e göre doğru bilgiyle özdeştir.

Platon'a göre iyi ideasına uygun davranmaktır.

Aristoteles'e göre aşırılıktan uzak durmaktır.

I. Kant'a göre ödeve uygun olandır.

J. Dewey'e göre faydalı olandır.

Bu görüşler ahlak felsefesinin hangi sorusuna yanıt oluşturur?

A) İyinin ve kötünün ölçütünün nedir?

B) Özgürlük ve sorumluluk arasında nasıl bir ilişki vardır?

C) İnsan ahlaki eylemde bulunurken özgür müdür?

D) İnsanın ahlaki eylemlerinin nihai sonucu nedir?

E) Evrensel ahlak yasası var mıdır?

9. Depremde enkaz altında kalan birini ölmekten kurtaran bir kişi ahlaki olarak doğru olanı yapmıştır. Bu eylemi gerçekleştirmesindeki temel ilke ister yasa ya da ödev duygusuyla hareket etmek isterse sonucunda takdir edilmek ya da ödül almak olsun.

Bu ifade aşağıdaki filozof ve görüşlerinden hangisine eleştiri niteliğindedir?

A) I. Kant - Ödev Ahlakı

B) Platon - İyi ideası

C) J. Bentham - Utilitarist anlayış

D) J. S. Mill - Faydacı ahlak

E) H. Bergson - Kapalı ahlak

1. Toplumsal bir varlık olarak insan birtakım kurallara bağlı olarak davranışta bulunmaya bir noktada mecburdur. Bu kurallar hukuk, din ya da gelenekler tarafından belirlenir. Toplum "iyi" ve "kötü" olanı büyük ölçüde belirlemiştir ve üyelerinden buna uygun davranışlar bekler. Bu çizilen çerçeve, konulan kurallar, belirlenmiş "iyi ve kötü" davranışlar ahlak kavramı ile açıklanabilir. Ancak felsefi bir disiplin olarak "ahlak felsefesi" ise söz konusu kuralları tartışma konusu yapar. İyi, kötü, özgürlük, vicdan, erdem gibi kavramları irdeler. Ahlak felsefesinin amacı yeni ahlaki kurallar belirlemek değil ahlak alanına ait konu ve kavramları incelemek, tartışmak, bunlara açıklık getirmeye çalışmaktır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi ahlak felsefesinin alanına girmez?

A) İyi davranışın belirleyici ölçütü kişiye sağladığı yarardır.

B) Kapalı kamusal alanlarda alçak sesle konuşulur.

C) Yardımseverlik erdemli olmanın en önemli koşuludur.

D) Haksızlığa uğramak haksızlık yapmayı meşru kılmaz.

E) Özgür iradenin olmadığı yerde sorumluluk da olmaz.

2. İyi ve kötü; ahlak, din ve felsefe alanları için ortak olmanın yanında bu alanlar için hayati öneme sahip kavramlardır. İyi, ahlaki bakımdan insanların yapması gereken ve toplumca istenilen davranışlardır. Bu sebeple iyi, ahlak açısından değerlidir. Kötü ise toplumca istenilmeyen ve olumsuz karşılanan davranışlar için kullanılır. Bu durum toplumsal hayatta iyinin kötüye kıyasla daha fazla tercih edilmesine yol açmaktadır. Ayrıca iyi ve kötünün, bireylerin bakış açısı ile yaşam biçimine ve toplumların kültürü ile yaşadığı çağa göre değişkenlik gösterdiği unutulmamalıdır. Kısacası iyi ya da kötü olarak belirtilen durumların göreceli olduğu göz ardı edilmemelidir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bilgiden beslenen davranışlar iyi, bilgiden beslenmeyen davranışlar kötüdür.

B) İyi ve kötü davranışlar toplumdan topluma farklılık göstermektedir.

C) Doğruluğundan emin olduğumuz davranışlar her zaman iyidir.

D) Ölçülü olan davranış iyi iken aşırıya kaçan davranış kötüdür.

E) Mutluluk veren davranış iyi, vermeyen ise kötüdür.

3. Osiris antik Mısır metinlerinde adı geçen kudretli bir kraldır. Osiris Mısırlıları tahıl, buğday, arpa yetiştiriciliğine yönlendirmiş, Mısır'a bereket getirmiş bu sayede de halkı tarafından çok sevilen bir kral olmuştur. Osiris'in dört kardeşi vardır, onlardan biri Seth'dir. Seth, Osiris'ten nefret eder. Bir gün Osiris'i partiye davet eder. Partide 72 tane suikastçiyle birlikte onu tuzağa düşürerek bir tabuta hapseder, tabutu da Nil Nehri'nin derinliklerine gönderir. Osiris boğularak yaşamını yitirir ve Seth, öldürdüğü kardeşinin tahtını ele geçirir.

Bu hikâyede Osiris'in ve Seth'in davranışlarını açıklayan felsefi kavramlar sırasıyla aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

A) Erdem - Sorumluluk

B) Ahlak yasası - Kötü

C) Vicdan - Sorumluluk

D) İyi - Kötü

E) Ahlaki eylem - Özgürlük

4. W. Shakespeare *"İnsanın Yedi Çağı"* şiirinin bir bölümünde şöyle der: "Bütün dünya bir sahnedir… Ve bütün erkekler ve kadınlar sadece bir oyuncu…" Bizde şairin söylediklerine şunu ekleyelim; insanlar hayat sahnesinde oynadıkları rolleri kendileri seçemezler. Bu roller onlara verilmiştir ve insanların rollerini oynamaktan başka seçenekleri yoktur.

Bu parça insan özgürlüğü ile ilgili görüşlerden hangisine uygundur?

A) Determinizm

B) Fatalizm

C) İndeterminizm

D) Liberteryenizm

E) Otodeterminizm

5. Rüzgâr kurumuş bir yaprağı alıp kilometrelerce öteye taşıyabilir. Kuru bir yapraktan güçlü bir rüzgârla baş etmesini bekleyemezsiniz ama kökleri toprağa sımsıkı bağlı bir başak rüzgârın gücüne karşı koyabilir. Başak rüzgârın gücü karşısında eğilecek bükülecek ama tutunduğu toprak sayesinde mücadele edecektir. Sağlam bir bilgi birikimine ve güçlü bir kişiliğe sahip insanlar da tıpkı bir buğday tarlasında rüzgârla dalgalanan başaklar gibi dış etkilerin izlerinden kurtulup bağımsız bir şekilde yeniden doğrulmayı bileceklerdir.

Parçada ahlaki özgürlükle ilgili sözü edilen durum aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsan aklı sayesinde mutlak bir seçme özgürlüğüne sahiptir.

B) Kişi seçmiş olsun ya da olmasın kaderinde olanları yaşayacaktır.

C) Kişi ahlaki kararlarını aklı, iradesi ve seçimleriyle kendisi oluşturur.

D) Ahlaki seçimler yaşanan olaylara, sosyal ve fiziksel faktörlere bağlıdır.

E) Özgürlük, diğer insanların özgürlüklerine zarar vermeden yaşanmalıdır.

6. Platon'a göre iyi ve kötü gerçekliğin yansımasıyla oluşur. İyi; ideal olanın erdem, dürüstlük, doğruluk gibi kavramlarla ortaya çıkmasıdır ve ahlaki bir değer olarak kabul edilir. Kötü ise cehalet, adaletsizlik, haksızlık ve yanlışı seçme gibi ahlaki yoksunluğu ifade eder. Kötülük ideal formdan uzaklaşarak kusurlu ve eksik olana yönelmedir.

Buna göre Platon iyi ve kötü ayrımını hangi kavram üzerinden yapar?

A) Deneyim B) Erdem C) Fayda D) İdea E) Özgürlük

7.

Oysa çok umutluydum
Yağmurlar dinecekti
Gökyüzü görecekti
Kaderimde mi vardı
Beyhude miydi her şey

Barış Diri'nin şarkı sözlerinde verilen dizelerde vurgulanan felsefi düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Determinizm

B) Fatalizm

C) İnderterminizm

D) Liberteryenizm

E) Otodeterminizm

8. I. Kant'a göre ahlak, nasıl mutlu olacağımızın değil mutluluğa nasıl layık olacağımızın bir doktrinidir. İnsan eylemleri belirli bir amaç ile temellendirilemez. Genel geçer bir yasaya dayandığı takdirde biricik ve evrensel bir ahlaktan söz edilebilir. Bu yasa doğa yasası gibi olanı değil, olması gerekeni içeren bir yapıda olmalıdır. Bu durumda eylemin muhtemel sonuçlarını dikkate almadan, insanın arzu ve isteklerine bağlı olmadan koşulsuz gerçekleştirilen eylem ahlakidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi I. Kant'a göre ahlaki bir eylem niteliği taşır?

A) Arkadaşları tarafından sevilmek isteyen kişinin yalan söylememesi

B) Dolabında yer açmak isteyen kişinin kıyafetlerini ihtiyaç sahiplerine vermesi

C) Özel yaşama saygı duyulması gerektiğini düşünen kişinin dedikodu yapmaması

D) Toplumda saygın bir yer edinmek isteyen kişinin yardım derneklerinde çalışması

E) Kişinin yerde bulduğu parayı görülme ihtimalini düşünerek yetkililere teslim etmesi

9. Felsefe hayattır, hayat da felsefe… Felsefi düşünceler yaşamla ilgili karar ve eylemlerimize dayanak oluşturur. İyi - kötü, güzel - çirkin, doğru ve yanlış üzerine düşünürken felsefi bir sorgulama yapmış oluruz. Felsefe bir yandan kendimizi bilme yolculuğunu başlatırken diğer yandan toplumsal yaşamın gerektirdiği davranışlarımızı ve erdemlerimizi sorgulatır. Geçmişten bu yana ahlak sistemi olmayan bir toplum görülmediğine göre bu sorgulamanın insanın yapısından kaynaklandığını ve toplumsal bir uzlaşıyla sonuçlandığını söyleyebiliriz.

Parçadan hareketle aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) İyi ve kötüyü sorgulamak insanın doğasından kaynaklanır.

B) Evrensel bir ahlak yasasının varlığı insan doğasına aykırıdır.

C) İnsanın yaşam içerisinde felsefeye başvurması kaçınılmazdır.

D) Değerlerini oluşturan insan felsefi düşünceden yola çıkmıştır.

E) İnsanın kendini bilme süreci felsefe ile başlar.

1. Mutluluk insanın yaşamsal ereğidir. Doğruluktan ayrılmadığımızda, ihtiyacı olan insanlara yardım ettiğimizde, kendimiz için istediğimiz şeyleri diğer insanlar için de istediğimizde kısacası iyi olana yöneldiğimizde mutlu oluruz. Mutluluk erdemli davranışın ödülüdür.

Bu parça ahlak felsefesinin aşağıdaki sorularından hangisine cevap niteliğindedir?

A) Evrensel bir ahlak yasası mümkün müdür?

B) İnsan ahlaki eylemlerinde özgür müdür?

C) Ahlaki eylemin amacı nedir?

D) Mutlak bir iyiye ulaşmak mümkün müdür?

E) Ahlak yasasını belirleyen ölçütler nelerdir?

2. T. Hobbes etik görüşünü insanın öz varlığını koruyup devam ettirme çabası, eğilimi ya da istemi üzerine inşa etmiştir. Ona göre ahlâk, duyguların çeşitliliği sebebiyle özneldir. İnsan eylemlerinin biricik ve temel amacı hayatın korunması ve sürdürülmesidir. Bu istem, bütün ahlâkî kural ve yükümlülüklerin kendisinden türetildiği bir temel ilkedir. İnsanın “iyi” ve “kötü” gibi adlandırmalarının temelinde onun duygularının yattığını ifade eden T. Hobbes'a göre kişinin varlığını devam ettirmesini sağlayan her şey “iyi”, varlığını tehdit eden şeyler ise “kötü” dür. Dolayısıyla ahlâkın kaynağı, insanın “hayatta kalma” dürtüsüyle hareket eden “doğa”sıdır.

Buna göre T. Hobbes'un ahlak görüşü ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Ahlaki eylemleri bireysel çıkara dayandırır.

B) Evrensel ahlaki ilkelerin varlığını kabul etmez.

C) Ahlaki yargıların öznel olduğu düşüncesindedir.

D) Ahlaki eylemlerde belirleyici olan insanın doğasıdır.

E) Ahlaki yasasının bireysel temel ile oluştuğunu savunur.

3. Öğrenciler bir haftadır yapacakları münazara için hazırlanıyorlardı. Münazara günü geldiğinde önce gruplar kendilerini tanıttılar. Sonra münazara başkanı tartışmayı başlattı.

1. grup, içinde yaşadığımız dünyanın kuralları olduğunu ve eylemlerimizin de bu kurallar tarafından belirlendiğini bu anlamda özgürlüğün bir tür yanılsama olduğunu savunuyordu.

2. grup ise her ne kadar içinde yaşadığımız dünyanın kuralları olsa da ve bu kurallar eylemlerimizi kısıtlasa da özgürlüğün özneye bağlı olduğunu savunuyordu.

Buna göre münazarada tartışılan yaklaşımlar sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

A) Otodeterminizm - İndeterminizm

B) İndeterminizm - Fatalizm

C) Determinizm - Otodeterminizm

D) Fatalizm - İndeterminizm

E) Determinizm - İndeterminizm

4. Nedeni olmayan bir eylem mümkün müdür? Nedeni olmayan eylemin tam da nedeni olmayan bir eylem yapma arzusu, gündelik olayların dışına çıkma isteği tarafından belirlendiğini söyleyerek bu soruyu cevaplandırabiliriz. Peki bu arzunun kendisi zihinde bir ilk başlangıç olarak mı ortaya çıkmaktadır? Varlığı ileri sürülen nedensiz eylemi yapanın kendisi bu konuda kötü bir yargıçtır. Eylemin ona nedeni yokmuş gibi görünmesi, gerçekten öyle olduğunu göstermez çünkü söz konusu eylem bilinçdışı nedenler tarafından belirlenmiş olabilir. Daha önceden Spinoza’nın kendisi böyle demekteydi: "Özgür irade yanılgısı, eylemimizi meydana getiren nedenleri bilmememize eşlik eden eylem bilincimizden kaynaklanır."

Bu parçada savunulanlar aşağıdaki özgürlük anlayışlarından hangisine uygundur?

A) Determinizm

B) Fatalizm

C) İndeterminizm

D) Liberteryenizm

E) Otodeterminizm

5. Romalı psikopos Hipolitus şöyle der:
"Bir köpek arabaya bağlandığı zaman, eğer arabanın peşinden gitmek isterse zaten tasması onu çekecek ve köpek arabanın peşinden gidecektir. Burada, köpeğin bu anlık hareketi rastlantısal olarak kaçınılmaz olanla örtüşecektir. Ancak köpek arabanın peşinden gitmek istemezse bile her durumda bunu yapmaya mecbur kalacaktır. İnsanlar için de durum böyledir. İsteseler de istemeseler de toplumun, yasaların, ahlak kurallarının kendilerine çizdiği yoldan ilerleyeceklerdir."

Bu parça aşağıdaki görüşlerden hangisiyle ilgilidir?

A) Determinizm
B) Fatalizm
C) İndeterminizm
D) Liberteryenizm
E) Otodeterminizm

6. J. J. Rousseau "Delphoi tapınağındaki bir yazıtın (kendini tanı) tek başına, ahlâkçıların bütün iri kitaplarından çok daha önemli ve güç bir kural olduğunu söylemeye cesaret ediyorum." der. İnsanın kendini bilme arzusunu taşıyan "Ben kimim?" sorusu, yanıtlaması en zor sorulardan biridir. Bu zorluğun nedeni, kendine dışarıdan bakamayan insanın öznel tutumundan kurtulamaması ya da kendi değişiminin hızına yetişememesi olabilir. Nesnel dünyanın pek çok gizemini çözen insan, bu soruyu her sorduğunda "kendi gizemi"yle yeniden karşılaşmaktadır. Eğer insan bu gizemi çözer ve kendini tanıyabilirse iyinin anlamını bulmuş, özgürlük ve sorumluluk alanını belirlemiş ve ahlaki olana ulaşmış olacaktır.

Parçada asıl vurgulanmak istenen yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsana ait sorunlar nesnel dünyanın sorularından daha zorludur.
B) İnsan kendine ait soruları yanıtlarken öznel bakışından sıyrılmalıdır.
C) Kendini bil sorusu yanıtı mümkün olmayan sorulardan biridir.
D) İnsanın kendini bilmesi ahlaki değerleri beraberinde getirir.
E) İnsanın sürekli değişen yönü kendine ait soruları yanıtlamayı zorlaştırır.

7. Erdemli ve mutlu bir yaşama nasıl ulaşılabileceği binlerce yıldır filozoflar tarafından tartışılan problemlerden biridir. Bazı filozoflar insanda maddi ya da manevi anlamda hoş duygular meydana getiren şeylerin iyi olduğunu ve insanı mutlu ettiğini düşünmüştür. Örneğin Epiküros insanın korkularından ve acılarından uzaklaşıp, bilmek ve öğrenmek gibi ruhuna denge ve iyilik hâli kazandıracak olan şeylere yöneldiğinde mutluluğa ulaşabileceğini savunmuştur.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki görüşlerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Anarşizm
B) Egoizm
C) Egzistansiyalizm
D) Hedonizm
E) Nihilizm

8. Var oluş özden önce gelir. Biz insanlar, seçimlerimiz ve eylemlerimiz dolayısıyla kendi özümüzü ve doğamızı kendimiz belirler ve yaratırız. Şimdiki zamandaki eylemlerimiz hem geçmiş eylemlerimize hem de kendimizi gelecekte canlandırmak üzere yaptığımız seçimlerimize bağlıdır.

Bu parça hangi felsefi görüşü ifade etmektedir?

A) Egoizm
B) Egzistansiyalizm
C) Pragmatizm
D) Ahlaki determinizm
E) Entüisyonizm

9. Bu görüş; ahlak alanında, geleneksel ahlakın ilke ve yükümlülüklerini yadsıyarak, her türlü genel ilke ve değeri sorgulayan ahlaki norm ya da değer ölçülerinin rasyonel olarak haklı kılınamayacağını, ahlaki değerlerin akıl yoluyla da, sezgiyle de, yasanın otoritesiyle de temellendirilemeyeceğini, değerlerin anlamsız ve akıldışı olup ya keyfi davranışların ya da akla dayanmayan duyguların ve toplumsal koşullanmaların ifadeleri olduğunu öne süren anlayışa karşılık gelir.

Bu parçada açıklanan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Entüisyonizm
B) Hedonizm
C) Nihilizm
D) Pragmatizm
E) Realizm

1. Ahlak, bir toplumda uyulması gereken kuralların tümüdür. Toplumdaki bireylerin davranışlarını düzenlemeye çalışır. Bu davranışlar, bireyi iyiye ve doğruya yöneltir. Ahlak kurallarının olmadığı hiçbir toplum yoktur. Felsefede de ahlak kavramı ele alınır ve sistematik bir biçimde incelenir. Bu da ahlak felsefesi ya da diğer adıyla etik alanının ortaya çıkmasını sağlar. Felsefenin ahlakla ilgilenen alt dalına etik denir. Ahlakın ne olduğunu, insan eylemlerinin dayandığı ilkelerin neler olduğunu, evrensel bir ahlakın olup olmadığını, özgürlük ve sorumluluk ilişkisini, iyi ve kötünün ne olduğunu sorgulayan ve değerlendiren bir alandır.

Buna göre ahlak felsefesi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Tüm uygarlıklarda ortak bir ahlak anlayışı oluşturmaya çalışmaktadır.

B) Farklı bilim dallarıyla ilişki kurarak ahlak alanını genişletme amacındadır.

C) İnsanların, kötü davranışlardan uzak durmaları konusunda baskı yapmaktadır.

D) Ahlaklı bir yaşamla ilgili sistemli bir şekilde düşünme ve sorgulama yapmaktadır.

E) Ahlak kurallarının, hukuk kurallarından daha az bir yaptırımı olduğunu vurgulamaktadır.

2. I. Bütün insanları ilgilendiren değerler olması, bu değerlerin tüm insanları ilgilendiren kurallar oluşturmasını zorunlu kılar.

II. Başka bir insanın içine düştüğü zor durumdan çıkmasına neden yardım ettiğimizi düşünelim. Bu eylemi bir zorunluluk olarak görüyorsak iyi bir insan olduğumuzu söyleyebiliriz.

III. Eğer bütün davranışlarım yüce bir yaratıcı tarafından belirlenmişse bu davranışının sonuçlarından dolayı da yargılanamam.

IV. Var olan ahlaki kurallar, toplumu daha ileriye taşımalıdır. İnsanların bir arada yaşamasına katkı sağlamalıdır.

Öncüllerde verilen ifadeler ahlak felsefesinin sorularıyla eşleştirildiğinde hangisi dışarda kalır?

A) Evrensel bir ahlak yasası var mıdır?

B) Özgürlük ve sorumluluk arasında nasıl bir ilişki vardır?

C) Ahlaki yargıların özellikleri nelerdir?

D) İyi ve kötünün ölçütü nedir?

E) Ahlaki eylemin amacı nedir?

3. İyi ve kötü kavramları genellikle sübjektif bir değerlendirme sürecine dayanırken Aristoteles felsefesinde iyi ve kötü insanın doğasına, potansiyeline ve ahlaki erdemlere uyumlu olma derecesine bağlı olarak belirlenir. Aristoteles'e göre insanlar doğal olarak bilgelik, erdem ve mutluluğa ulaşma arayışındadır. İyi, bu arayışı gerçekleştirmek için gerekli olan erdemli bir yaşamı sürdürmekle ilişkilidir. İyi; insanın içsel tatminini, mutluluğunu ve doğru yolu bulmasını sağlayan şeydir. Buna karşın kötü; insanın potansiyelinden sapması, ahlaki değerlere uymaması veya insanın mutluluğunu engelleyen eylemler veya durumlar olarak değerlendirilir. Aristoteles, iyi ve kötüyü belirlerken rasyonel düşünce, ahlaki erdemler ve eylemlerin sonuçlarına dayanan objektif bir değerlendirme yapar.

Bu parçadan;

I. İyi ve kötü insanın gizil gücünü gerçekleştirmesi ve mutluluğu ile ilgilidir.

II. İyi ve kötü ile ilgili yapılan değerlendirmeler ahlaki değerlere uygunluğa göredir.

III. İyi, insanın ahlaki değerlere uygun seçimler yapmasının sonucunda ortaya çıkar.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

4. Belirlenmezci (indeterminist) ahlak anlayışına göre kişi eylemlerinde özgürdür. Kişinin geçmiş yaşantısı, çevresi, fiziksel ve psikolojik koşulları ahlaki doğruluğun veya yanlışın belirleyicisi olamaz. İnsan aklını kullanarak karar verir ve bu nedenle mutlak bir seçme özgürlüğüne sahiptir.

Buna göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi belirlenmezci ahlak anlayışına uygun bir ifadedir?

A) Olacağı varmış demek ki ne yapabilirdi ki?

B) Yoksul bir insanı havuza kaçak girdi diye suçlayamayız.

C) O da herkes gibi kaçak girmiş, yakalanacağını öngöremezdi.

D) Havuza kuralları çiğnediğini bilerek girdi, sonuçlarına da katlanmalı.

E) Evet, yoksulluk hayatın bir gerçeği kabul ediyorum ama akılını kullansa bunlar başına gelmezdi.

5. Özgürlük hiçbir dış etkiye bağlı kalmadan, insanın kendi iradesi doğrultusunda seçim yapmasıdır. İnsan yaptığı seçimlerin bilincinde olmalıdır ki, davranışının sonuçlarını üstlenebilsin. Bu durumda, özgürlük yoksa sorumluluktan da bahsetmek mümkün değildir. Ahlak felsefesinin de sorgulama yaptığı, özgürlük ve sorumluluk arasındaki ilişkiye yönelik olarak farklı görüşler vardır. Örneğin; kadercilik ve belirlenimciliğe göre insan özgür değildir, yapıp ettiklerinden sorumlu tutulmamalıdır. Ancak belirlenmezci ve özgürlükçü görüşe göre insan seçimleri doğrultusunda özgürce yaşamını sürdürür. Bu nedenle de davranışlarının sonuçlarını üstlenmelidir.

Aşağıdakilerin hangisinde insanın özgür olduğunu savunan görüşler bir arada verilmiştir?

A) Determinizm - Fatalizm

B) Fatalizm - İndeterminizm

C) Liberteryenizm - Determinizm

D) Determinizm - İndeterminizm

E) Liberteryenizm - İndeterminizm

6. Üniversitedeki bir meslektaşını haksız bir şekilde suçlayan biri bu meslektaşının işini bırakmasına veya işten atılmasına sebep olabilir. Ancak bu, haksız olarak işinden atılan kişinin başka bir işe girmesi sonucu çok zengin olmasına yol açabilir. Bunun ise haksız suçlama yapan kişi de içinde olmak üzere en çok sayıda insana en fazla haz getirmesi gibi bir sonucu olabilir. Bu durumda biz bu haksız ihbarda bulunan kişinin davranışını ahlaki olarak doğru kabul edebilir miyiz? Şüphesiz hayır.

Böyle düşünen biri aşağıdaki görüşlerden hangisini savunuyor olabilir?

A) Egoizm

B) Utilitarizm

C) Hedonizm

D) Ödev ahlakı

E) Egzistansiyal etik

7. J. Bentham bir eylemin yarar ilkesine uyduğu, yani ilk planda eylemden etkilenen herkese, son çözümlemede de en yüksek sayıda insanın en yüksek derecede mutluluğuna katkı yaptığı sürece; ahlaki bakımdan doğru, eylemi gerçekleştiren öznenin de iyi olduğunu öne sürer. Bir eylemin ahlaki değerinin ürettiği haz ya da yararın oluşumuna katkıda bulunduğu refah ile ölçülmesi gerektiğini öne süren J. Bentham'ın bu görüşü; eyleme yol açan niyetten ziyade, ahlaki eylemin ürettiği sonuçla ilgili bir öğreti olduğu için aynı zamanda sonuççu veya teleolojik bir ahlak görüşüdür.

Bu parçadaki görüşleriyle J. Bentham'ın ahlak felsefesine ilişkin aşağıdaki sorulardan hangisini tartıştığı söylenebilir?

A) Niçin ahlaklı olmalıyım?

B) Özgürlük ve sorumluluk ilişkisi nasıl olmalıdır?

C) Evrensel bir ahlak yasası mümkün müdür?

D) İnsan ahlaki eylemlerinde özgür müdür?

E) Ahlaki yargıların özelikleri nelerdir?

8. Evrensel bir ahlak yasasının mümkün olup olmadığı, ahlak felsefesinin temel problemlerindendir. Bu konuda evrenselin mümkün olduğunu savunan ödev ahlakı Kant'a aittir. Ödev, kendi irademizle yapmayı seçip sorumluluklarını üstlendiğimiz buyruklardır. Dışarıdan herhangi bir baskı ile değil, insanın içsel olarak seçtiği koşulsuz bir buyruk. İnsan kendi ödevini kendisi oluşturur ve hiçbir koşulda çıkar ya da beklenti içerisinde olmaz. Ahlaklı eylem; sonuca yönelik olarak değil, eylemi gerçekleştirenin niyetine bakılarak değerlendirilir. Temelinde ödev duygusu yer alıyorsa ahlaki bir eylemdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ödev ahlakına uygun olarak gerçekleştirilen bir eylemdir?

A) Trafik polisini gördüğümüzde emniyet kemeri takmak

B) Yaralı bir köpek gördüğümüzde onu veterinere götürmek

C) Etrafta araba olmadığı zaman kırmızı ışıkta karşıya geçmek

D) Yaşlı adama üzüldüğümüz için torbalarını taşımasına yardım etmek

E) Kendi mutluluğunu düşünerek kızının meslek seçimini belirlemek

1. Dini konu edinen felsefe dalına din felsefesi denir. Din olgusunu ve inancı felsefi açıdan ele alan din felsefesi, vahiy, kutsal, mucize gibi kavramlarla iş yapar. Herhangi bir dinin yanında ya da karşısında değildir. Tanrı'nın varlığını, inancı sorgulayıcı ve rasyonel bir temel üzerinden inceler.

Metne göre aşağıdakilerden hangisi din felsefesinin amaçları arasında değildir?

A) Belirli bir dini değil genel olarak din olgusunu anlamaya çalışır.

B) Din olgusunu akla dayalı bir şekilde açıklamaya çalışır.

C) İnsanların daha inançlı olmasının yollarını araştırır.

D) Dini incelerken eleştirel düşünmeyi kullanır.

E) Dini inançlara tarafsız bir şekilde yaklaşır.

Çözüm:

Soruda din felsefesinin amaçlarından olmayan seçeneği bulmamız istenmiştir. Seçeneklere baktığımızda;

A) "Belirli bir dini değil genel olarak din olgusunu anlamaya çalışır." Parçada din olgusunu ele aldığından ve "Herhangi bir dinin yanında ya da karşısında değildir." ifadelerinden belli bir dini ele almadığı yargısına ulaşılabilir.

B) "Din olgusunu akla dayalı bir şekilde açıklamaya çalışır." Metinde geçen "Tanrı'nın varlığını, inancı sorgulayıcı ve rasyonel bir temel üzerinden inceler." ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.

C) Metinde "İnsanların daha inançlı olmasının yollarını araştırır." ifadesinin karşılığı olabilecek herhangi bir cümleye rastlayamıyoruz. Bu nedenle bu seçenek din felsefesinin amaçları arasında yer almaz.

D) "Dini incelerken eleştirel düşünmeyi kullanır." Metinde verilen "Tanrı'nın varlığını, inancı sorgulayıcı ve rasyonel bir temel üzerinden inceler." ifadesinde bu seçeneğin karşılığını görüyoruz.

E) "Dini inançlara tarafsız bir şekilde yaklaşır." ifadesini ise, yine metinde verilen "Herhangi bir dinin yanında ya da karşısında değildir." ifadesinden çıkarabiliriz.

Cevap: C

2. Eski Mısır'da çok tanrılı bir inanç hâkimdi. Doğada yaşanan olayların, tanrıların kontrolünde olduğu düşünülürdü. Her tanrının farklı bir görevi vardı. Örneğin; Ra güneş tanrısı, İsis bereket ve analık tanrıçası, Seth kötülük ve kuraklık tanrısı, Ptah evren ve içindeki her şeyin yaratıcısı olduğuna inanılan tanrı gibi. İnsanlar, kendilerini onlara beğendirmek için ellerinden geleni yapardı. Toplumsal yaşamın merkezinde din yer almaktaydı. Devleti yöneten Firavun, aynı zamanda gök tanrısı olan Horos'un yeryüzündeki temsilcisidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi eski Mısır'da kabul edilen görüştür?

A) Agnostisizm

B) Deizm

C) Düalizm

D) Panteizm

E) Politeizm

Çözüm:

Parçada eski Mısır'da var olan inanç biçiminden bahsedilmektedir. Çok tanrılı bir inancın hâkim olduğu, insanların tanrılara kendilerini beğendirmeye çalıştıkları ve devleti yöneten Firavun'un da tanrının yeryüzündeki temsilcisi olduğu aktarılmaktadır.

A) Agnostisizm: Bilinemezcilik anlamına gelen bu görüşte, Tanrı'nın ne varlığı ne de yokluğu tam olarak bilinebilir. Parçada Tanrı'nın varlığının bilinip bilinemeyeceğine dair bir açıkma yapılmadığı için bu seçenek olamaz.

B) Deizm:Yaradancılık anlamına gelmektedir. Yaratıcı bir tanrının varlığını kabul eden bu görüş tanrının yarattıktan sonra evrene müdahale etmediğini düşünmektedir. Parçada yarattıktan sonra evrene müdahale etmeyen bir tanrı anlayışından söz edilmediği için bu seçenek olamaz.

C) Düalizm: İkili tanrı anlayışını kabul eden görüştür. Bu tanrılar birbirine indirgenemez ve görevleri de ayrıdır. Parçada ikili değil çok daha fazla tanrıdan söz edildiği için bu seçenek de olamaz.

D) Panteizm: Evrenin yaratıcısının evrenle bir ve aynı olduğunu savunan yaklaşımdır. Parçada evrenle bir olmadan söz edilmemiştir.

E) Politeizm: Çok tanrıcılık anlamına gelir. Her tanrının evrenle ilgili birbirinden farklı görevi vardır. Parçada verilen bilgilerle örtüşen seçenek budur.

Cevap: E

3. I. Evren yaratılmamıştır.

II. Tanrı ve evren bir ve aynıdır.

III. Tanrı evreni yaratmıştır ama ona müdahale etmez.

IV. Algılayamadığımız için Tanrı'nın varlığını ya da yokluğunu bilemeyiz.

V. Kutsal kitaplar ve peygamberler Tanrı'nın kendisini insanlara duyurma yollarıdır.

Yukarıdakilerden hangisi agnostisizm akımına ait görüşlerden birisidir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Çözüm:

Öncüllerde beş farklı görüş verilmiş ve bunlardan hangisinin agnostisizm akımına ait olduğu sorulmuştur. Verilen görüşlere baktığımızda;

I. "Evren yaratılmamıştır." görüşü, yaratıcının varlığını reddettiği için ateizm akımına aittir.

II. "Tanrı ve evren bir ve aynıdır." görüşü, var olanların hepsini ve yaratıcıyı bir ve aynı gördüğü için panteizm akımına aittir.

III. "Tanrı evreni yaratmıştır ama ona müdahale etmez." görüşü, yaratıcının evreni yarattıktan sonra evrendeki düzene karışmadığını savunan deizm akımına aittir.

IV. "Algılayamadığımız için Tanrı'nın varlığını ya da yokluğunu bilemeyiz." görüşü, bir Yaratıcı'nın varlığı ya da yokluğuna dair geçerli bir kanıt olmadığı için yargıdan kaçınmak gerektiğini savunan agnostisizm akımına aittir.

V. "Kutsal kitaplar ve peygamberler Tanrı'nın kendisini insanlara duyurma yollarıdır." görüşü ise, Yaratıcı'nın çeşitli şekillerde yarattıkları ile sürekli etkileşimde olduğunu söylediği için teizm akımına aittir.

Cevap: D

4. - Tanrı olsaydı kötülüğe izin vermezdi.

- Evreni ve onun işleyiş sistemini yaratan Tanrı'dır. Fakat ona müdahale etmez.

- Kötülük bütün dinlerde yasaklanmıştır. Bu dünya bir imtihandır ve ahirette hiçbir suç cezasız kalmayacaktır.

- Tanrı'nın varlığını kanıtlayamam ama aynı şekilde olmadığını da kanıtlayamam.

Yukarıda verilen görüşleri açıklayan felsefi kavramlar sırasıyla hangi seçenekte doğru verilmiştir?

A) Ateizm - Teizm - Deizm - Agnostisizm

B) Deizm - Ateizm - Teizm - Agnostisizm

C) Teizm - Agnostisizm - Deizm - Ateizm

D) Ateizm - Deizm - Teizm - Agnostisizm

E) Deizm - Ateizm - Agnostisizm - Teizm

Çözüm:

Din felsefesinde Tanrı'nın varlığı ile ilgili görüşler geniş bir tartışma alanı oluşturmaktadır. Bizden, verilen görüşlerin hangi felsefi kavramlara ait olduğunu bulmamız istenmektedir.

1. Görüş, Tanrının var olmadığını savunan ateizmdir. "Tanrı olsaydı kötülüğe izin vermezdi." cümlesi ateizmin kötülük tezine ait bir yargıdır. Ateizme göre Tanrı mutlak iyiyse ve varsa neden kötülüğe izin vermektedir? Bu onun mutlak iyi olan niteliğiyle uyuşmamaktadır. Bu nedenle yoktur, şeklinde bir açıklamaya dayanmaktadır.

2. Görüş, Tanrı'nın varlığına inanan fakat dinlere inanmayan deizme ait bir görüştür. Deizme göre Tanrı evreni en mükemmel şekliyle yaratmıştır ve yarattıktan sonra ona müdahale etmemektedir. Evren Tanrı tarafından oluşturulmuş bir kurallar bütünlüğü içinde akıl mantık ilkeleriyle çelişmeyen bir düzene sahiptir. İnsanların yapması gereken bu düzeni keşfetmek ve ona uygun yaşamaktır.

3. Görüş, Teizme ait bir görüştür. Teizme göre evrenin yaratıcısı Tanrı'dır. Tanrı mutlak güç ve iradeye sahiptir. İnsanlara peygamberleri aracılığıyla gönderdiği kutsal kitaplar ile seslenerek kendi doğru yoluna yani dinine davet eder.

4. Görüş, belirsizliği merkeze alan bir görüş olan agnostisizmdir. Agnostisizm, Tanrı'nın varlığı veya yokluğuna dair yeterli kanıtın sunulamayacağını dolayısıyla hiçbir şekilde emin olunamayacağını söyleyen görüştür.

Dolayısıyla bu görüşler sırasıyla; Ateizm – Deizm – Teizm – Agnostisizm'dir.

Cevap: D

5. Mani inancında iyilik ve kötülük ikisi de ezelidir. İyilik, ışık ve ruhtur, kötülük de karanlık ve bedendir. İkisinin karışımından da evren oluşmuştur. Karanlık doğası gereği ışıkla sürekli bir çatışma hâlindedir.

Bu parçada sözü edilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Agnostisizm

B) Deizm

C) Düalizm

D) Panenteizm

E) Politeizm

Çözüm:

Parçada mani inancında evrenin iyilik ve kötülüğün karışımından ve çatışmasından oluştuğu belirtilmiştir. Düalizm: İkili tanrı anlayışına sahip görüştür. İki Tanrı'nın da eşit güçlere sahip olduğunu ve birbirine indirgenemeyeceğini ileri sürer. Bu nedenle doğru cevap C seçeneğidir.

Diğer seçeneklere de bakalım;

A) Agnostisizm: Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu konusunda kesin bir yargıya varmanın mümkün olmadığını savunan görüştür.

B) Deizm: Evren, Tanrı tarafından oluşturulmuş kurallar içinde düzenli olarak işler. Tanrı'nın bu düzeni kurduktan sonra evrene müdahale etmediğini savunan görüştür.

D) Panenteizm: Evrendeki her şeyin nedeni Tanrı'dır ve bunlar Tanrı'da içkindir. Ama Tanrı ile aynı değildir. Tanrı evrene aşkındır.

E) Politeizm: Çok tanrıcılıktır. Birden çok Tanrı olduğunu ileri süren görüştür.

Cevap: C

6. Tanrı, var olan her şeyi kapsayan bir varlıktır. O olmaksızın hiçbir şey var olamaz ve tasarlanamaz. Tanrı mutlak anlamda ilk nedendir ve aynı zamanda etkindir. Tanrı her şeyin biricik nedenidir. İçkin bir neden olarak Tanrı, kendi kendisini gerçekleştirendir. Kendi özünden bütün her şey zorunlu olarak meydana gelir. O kendisinde olan her şeyin nedenidir, onun dışında hiçbir şey yoktur.

Parçada görüşleri verilen filozof aşağıdakilerden hangisini savunmaktadır?

A) Tanrı bir yönüyle evrene içkin bir yönüyle aşkındır.

B) Tanrı evreni yarattıktan sonra müdahale etmemiştir.

C) Tanrı'nın varlığına ilişkin herhangi bir bilgiye ulaşılamaz.

D) Doğadaki düzen ve amaçlılık Tanrı'nın varlığının kanıtıdır.

E) Tanrı'nın evrenden bağımsız bir varlığı söz konusu değildir.

Çözüm:

Parçada görüşlerine yer verilen filozof panteist bir düşünceye sahiptir. Panteizmde Tanrı'nın evren ile bir ve aynı olduğu yani evrene içkin bir varlığa sahip olduğu kabul edilir. Parçada Tanrı'nın evrenin içkin bir nedeni olduğu ifade edilmiştir. Bu düşüncelerin hangi seçenekte verilen yargı ile örtüştüğüne baktığımızda;

A) Tanrı'nın bir yönüyle içkin bir yönüyle aşkın bir varlığa sahip olması panenteist düşünce ile ilişkilidir. Panteist bir filozof Tanrı'nın çift kutuplu bir varlığa sahip olduğunu kabul etmez.

B) Tanrı'nın evrenin yalnızca yaratıcısı olduğu ve evrene müdahale etmediği düşüncesi deizme aittir. Parçada evrene müdahale etmediği belirtilmemiş aksine Tanrı'nın etkin olduğu ifade edilmiştir.

C) Parçada Tanrı'nın varlığının bilinmeyeceğine ilişkin bilgi verilmemiş, Tanrı'ya ilişkin betimlemeler yapılarak varlığına ilişkin bilgiye ulaşılabileceği dolaylı bir şekilde ifade edilmiştir.

D) Tanrı'nın varlığını kanıtlamaya yönelik bir açıklamaya parçada yer verilmemiştir. Panteizme göre Tanrı'nın var olmaması tartışma konusu yapılamaz.

E) Parçada "içkin bir neden olarak Tanrı" ifadesinde Tanrı'nın evren ile bir ve aynı olduğu dolayısıyla da evrenden bağımsız bir varlığa sahip olmadığı belirtilmiştir. Parçada görüşleri verilen filozof "Tanrı'nın evrenden bağımsız bir varlığı söz konusu değildir." düşüncesini savunur.

Cevap: E

7. Süreç teizmi olarak da bilinen bu görüş, yaradancılığın aşkınlık anlayışını, tüm tanrıcılığın da içkinlik görüşünün bir çeşit indirgemecilik olduğunu ve Tanrı-evren ilişkisinin ortaya çıkardığı problemleri çözmeye çalışırken kolaycı bir açıklamaya yöneldiğini savunur. Oysa Tanrı hem değişmeyen ve hem de değişendir, hem mutlak hem göreli, hem zamanın dışında ve hem de içindedir. O, bir yönüyle sınırsız ve bir yönüyle de sınırlıdır.

Bu parçada anlatılan Tanrı görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Agnostisizm

B) Ateizm

C) Deizm

D) Panenteizm

E) Panteizm

Çözüm:

Parçada anlatılan Tanrı görüşü Panenteizm'dir. Bu Tanrı görüşüne göre Tanrı bir yönüyle evrene aşkın bir yönüyle evrene içkindir. Tanrı bir yönüyle değişen bir yönüyle değişmeyen sabit kalandır. Bir yönüyle mutlak bir yönüyle görelidir. O, bir yönüyle zamanının içinde bir yönüyle dışındadır. Bu açılardan diğer Tanrı görüşlerinden ayrılmaktadır. Bu nedenle doğru cevap D seçeneğidir.

Diğer seçeneklerde yer alan kavramları açıklayalım;

A) Agnostisizm: Tanrı'nın var olup olmadığının bilinemeyeceğini savunan görüştür.

B) Ateizm: Tanrı'nın olmadığını savunan görüştür.

C) Deizm: Tanrı'nın var olduğunu ama evrene aşkın olduğunu, evreni bir kere yarattıktan sonra kenara çekilip onu kendi işleyişine bıraktığını savunur.

E) Panteizm: Tanrı'nın var olduğunu ve evrene içkin olduğunu savunur. Tanrı-evren ayrımını reddederek ikisinin özdeş olduğunu savunur.

Cevap: D

8. el-Kindî'ye göre evren sonradan oluşmuştur. Onun sonradan oluşmuş olması bir başlangıcının olduğunu gösterir. Ayrıca sonlu olan zamana bağlıdır ve bu evrendeki değişimi gözleyerek de anlaşılabilir. Böylece evrenin sonlu olması demek zorunlu olarak onun sonsuz bir varlık yani Tanrı tarafından yaratıldığını kanıtlar niteliktedir.

Büyük patlama teorisine göre evren çok büyük bir potansiyel enerjinin yüksek sıcaklıkla patlayarak kinetikleşmesiyle oluşmuştur. Böylece tekillikten genişlemeye doğru uzay zaman ortaya çıkmış ve evren genişlemeye başlamıştır. Bu genişleme hâlâ devam etmektedir. Enerjiyle ortaya çıkan sıcaklığın dengelenmesiyle birlikte tersine tepkime gerçekleşecek, kütle çekimiyle birlikte evren büzülecek ve tüm düzen bozulacaktır.

Buna göre büyük patlama teorisini anlatan hangi ifade el-Kindî'nin Tanrı'nın varlığına ilişkin kanıtını destekler niteliktedir?

A) Potansiyel enerjinin büyüklüğü

B) Evrenin oluşumunun enerjiyle açıklanıyor oluşu

C) Büyük patlama anının yoğun ve yüksek bir sıcaklıkla gerçekleşmesi

D) Sıcaklığın dengelenmesi ile tersine tepkimenin gerçekleşerek tüm düzenin bozulacak olması

E) Önceden var olan enerjinin patlayarak evreni oluşturmaya başlaması

Çözüm:

el-Kindî'ye göre evrenin bir başlangıcının olması onun zorunlu olarak sonsuz olan bir yaratıcı yani Tanrı tarafından yaratıldığına bir kanıt niteliği taşımaktadır. Büyük patlama teorisi evrenin oluşumunu açıklayan güçlü bir teori olarak bilim dünyasında kabul görmüş bir açıklamadır.

Parçada büyük patlama teorisinde el-Kindî'nin tezini destekler nitelikte olan ifadeyi bulmamız istenmektedir.

A) Büyük patlama teorisine göre evren çok büyük bir enerjinin patlamasıyla oluşmuştur. Burada enerjinin büyüklüğünden bahsedilmektedir. el-Kindî'nin Tanrı'nın varlığına dair sonlu ve sonsuzluk üzerinden kurduğu tezi destekler nitelikte değildir.

B) Bu seçenekte evrenin oluşumuna sebep olanın enerji olduğundan bahsedilmektedir. Evet, doğrudur fakat el-Kindî'nin sonsuzluk tezini destekler nitelikte bir ifade geçmemektedir.

C) Büyük patlamayla birlikte kinetikleşen enerji çok büyük bir sıcaklık açığa çıkarmıştır. Bu sıcaklık maddenin oluşumunu sağlayan ana unsurlardan bir tanesidir. Büyük patlamanın çok yoğun ve yüksek bir sıcaklıkla gerçekleşmesi el-Kindî'nin sonluluk ve sonsuzluk üzerinden kurduğu teziyle örtüşen nitelikte bir ifade değildir.

D) Enerjinin ortaya çıkardığı sıcaklığın dengelenmesiyle yani ilk sıcaklık ile ortaya çıkan sıcaklığın birbirini dengelemesiyle tersine tepkime yaşanacak ve evrenin tüm düzeni bozulacaktır. Bu süreci kıyamet olarak ifade edebiliriz fakat sonluluk ve sonsuzluk kavramlarına vurgu yapılmamaktadır.

E) "Önceden var olan enerjinin patlamasıyla evren oluşmaya başlamıştır." ifadesi evrenin bir başlangıcı olduğunu ifade etmekte ve onun sonluluğuna vurgu yapmaktadır. Bir şeyin başlangıcının olması onun sonlu olduğunun kanıtıdır. Evrenin sonlu olması ise el-Kindî'nin "Sonlu olan evrenin zorunlu olarak sonsuz bir güç yani Tanrı tarafından yaratılmış olduğunun kanıtıdır." tezini destekleyen bir ifadedir.

Cevap: E

9. Ruhun ölümsüz olması, öldükten sonra bir yaşamın bulunması çoğu dinlerde var olan bir olgudur. Ancak ateist düşünürler ölümün bir son olduğunu, beden ölünce ruhun da onunla beraber öldüğünü savunurlar. Çünkü ruh da beden gibi maddi olandan ibarettir.

Ölümden sonra ruhun da öldüğünü savunan ateizmin dayandığı felsefi akım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Empirizm

B) Entüisyonizm

C) Kritisizm

D) Materyalizm

E) Rasyonalizm

Çözüm:

Parçada, ateist düşüncede bedenle beraber ruhun da öldüğü bilgisi verilmiştir. Onlara göre ruh da beden gibi maddeden oluşmuştur. Bu bilgiden yola çıkarak ateizmin dayandığı felsefi akım sorulmuştur. Seçeneklere bakacak olursak;

A)"Empirizm", bilginin kaynağının duyum ve algılarımız olduğunu ileri süren felsefi akımdır.

B) "Entüisyonizm", doğru bilginin kaynağının sezgi olduğunu savunan görüştür.

C) "Kritisizm", bilginin oluşmasında hem aklın hem de deneyin etkin olduğunu savunan felsefi görüştür.

D) "Materyalizm" varlığın insan düşüncesinden bağımsız, madde cinsinden olduğunu savunan felsefi akımdır. Onlara göre ruh da maddeden oluşmuştur. Bu görüş parçada yapılan açıklamarla örtüşmektedir.

E) "Rasyonalizm"e göre bilginin kaynağı akıldır.

Cevap: D

10. Kelime anlamı bakımından 'Tanrıbilim' anlamına gelmektedir. Teoloji, din felsefesinin konusu olan her türlü problem ve kavramı içine almasına karşın bakış açısı ve kullandığı yöntemler noktasında din felsefesinden ayrışmaktadır. Söz gelimi teolojiler konularına din felsefesine göre daha az akademik, daha çok taraflı bir biçimde yaklaşırlar. Onlar inceledikleri dinin inanç ve pratiklerini, doğru diye kabul edip onların rasyonel-entelektüel savunmasını yapmaya ve başka rakip dinlere karşı onları başarılı kılmaya çalışırlar. Başka deyişle onlar inançtan başlarlar ve yine inanca dönerler. Soruşturma ve araştırmalarını her zaman bir 'inanç dairesi' içinde sürdürme eğilimindedirler.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bir teoloğun "Tanrı" **kavramını ele alış biçimini en iyi şekilde ifade eder?**

A) Kuşkucu ve eleştirel bir tutumla yaklaşır.

B) İnanç ve imanın sınırları içerisinde kalır.

C) Her türlü sava ve eleştiriye açıktır.

D) Görüşlerini salt akla dayandırır.

E) Bütün görüşlere eşit mesafededir.

Çözüm:

Metinde teolojinin doğası ve teologların dinin konu ve problem alanlarına nasıl yaklaştığı açıklanmaya çalışılmıştır. Din felsefecisi ile bir teolog arasındaki bakış açısı, yaklaşım ve yöntem farklılıklarına değinilmiştir. Buradan hareketle seçeneklere baktığımızda;

A) "Kuşkucu ve eleştirel bir tutumla yaklaşır." Bu tutuma felsefecinin sahip olduğunu söyleriz. Bir teolog için her şey tartışma konusu değildir. Sorgulamadan eleştirmeden kabul ettiği bazı şeyler vardır. Dolayısıyla cevabımız bu seçenek olamaz.

B) "İnanç ve imanın sınırları içerisinde kalır." Bir teolog Tanrı meselesiyle ilgili bütün soruşturma ve araştırmalarını her zaman bir inanç dairesi içinde sürdürür. Din filozofunun böyle sınırları yoktur. Doğru cevabımız bu seçenektir.

C) "Her türlü sava ve eleştiriye açıktır." Teoloğun böyle bir tutuma sahip olduğunu söylemek güçtür. Çünkü savunduğu dinin kurallarını olduğu gibi kabul eder.

D) "Görüşlerini salt akla dayandırır." Teolog görüşlerini aklın yanı sıra kutsal metinlere de dayandırır. Salt akla dayandırır demek doğru olmayacaktır.

E) "Bütün görüşlere eşit mesafededir." Teolojiler nihayetinde belli bir dini ele aldıkları ve bunu savundukları için bütün görüşlere eşit mesafede oldukları söylenemez. Dolayısıyla bu seçenek de doğru cevap olamaz.

Cevap: B

11. Tanrıbilim anlamına gelen teoloji, Tanrı kavramı ve din olgusunu ele alan bilim dalıdır. Belirli bir dine ait olan bilgiler ve o dinin özellikleri hakkında çalışma yapan bir alandır. Teoloji ile ilgilenen kişilere teolog, ilahiyatçı adı verilir. Teolog çalışma yaparken; dinin toplumsal yönüyle ilgiliyse sosyoloji ile, bireysel yönüyle ilgiliyse psikoloji ile ve tarihsel yönüyle ilgili olduğunda da tarih bilimi ile etkileşim hâlinde olur. Din felsefesi; tüm dinlere ait konu, kavram ve problemleri inceleyip sorgulayan felsefe alt dalıdır. Teoloji de din felsefesi de aynı konular üzerinde çalışma yapar. Ancak teoloji, felsefe gibi eleştiride ya da bir sorgulamada bulunmaz.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Teolojinin tanımı

B) Din felsefesinin tanımı

C) Teoloji ve din felsefesi farkı

D) Teolojinin diğer bilimlerle ilişkisi

E) Teolojinin din felsefesinden kapsamlı olması

Çözüm:

Parçadan hareketle teoloji; belirli bir dine yönelik olarak din olgusunu ve Tanrı kavramını inceleyen bilim dalıdır. Din felsefesi ise; din ayrımı yapmaksızın tüm inanç biçimlerini sorgulayan felsefe alt dalıdır. Felsefe eleştiride bulunurken, teoloji sorgulama yapmaz. Her ikisinin de üzerinde çalıştığı konu dindir.

A) Parçanın ilk iki cümlesi teolojinin tanımına yöneliktir.

B) Din felsefesinin tanımı parçada, tüm dinlere ait konu, kavram ve problemleri inceleyen felsefe alt dalı şeklinde yapılmıştır.

C) Teoloji ve din felsefesinin hem ortak hem de farklı yönleri parçada verilmiştir. Örneğin teoloji, felsefe gibi eleştiride bulunmaz ifadesi geçmektedir.

D) Sosyoloji, psikoloji ve tarih; teolojinin ilişkili olduğu bilimler arasındadır.

E) Teolojinin din felsefesine göre daha kapsamlı bir alan olduğuna parçada değinilmemiştir. Ayrıca din felsefesi teolojiye göre daha kapsamlı bir alandır.

Cevap: E

12. Teizm düşüncesine sahip bir kişinin "Ölümden sonra yaşam var mıdır?" **sorusuna cevabı aşağıdakilerden hangisi olabilir?**

A) Dinle ilgili görüşüm, ruhumun da bedenimle beraber öleceğidir.

B) İnsanların bu konuda fikirlerinin bir temeli olmadığı görüşündeyim.

C) Ölümden sonra yaşamın olacağına ilişkin bir delil bulamamaktayım.

D) Bu konuda fikir yürütecek kadar bilgiye sahip olacağımı düşünmüyorum.

E) İnancıma göre ölümsüz olan ruhum başka âlemde varlığını sürdürecektir.

Çözüm:

Parçada teizm düşünesine sahip bir kişinin, ölümden sonra yaşamın olup olmadığına dair cevabının ne olacağı sorulmuştur. Teist bir kişinin, ölümden sonra yaşamın olduğuna inanması beklenir.

Seçeneklere bakacak olursak;

A) Ruhun da bedenle öleceğini savunan bir kişinin ateist olması beklenir. Bu nedenle teist bir kişinin cevabı olamaz.

B) Teist bir kişi; bu konuda inandığı dinin öğretilerini kabul eder, bir temeli olmadığını düşünmez.

C) Teist görüşte olan biri, inandığı dinin öğretilerini kabul eder ve bir delil aramaz.

D) Agnostikler, bu konunun insanın bilme gücünü aştığını düşünür. Teist bir kişinin cevabı olamaz.

E) Teizme göre bedenimiz ölür ama ruhumuz kalır ve başka bir âlemde yaşamaya devam eder.

Cevap: E

1. Din ve felsefe yöneldikleri amaç bakımından birbirlerine benzerler. İkisi de varlık ve değer açısından en temel olanı bulmaya çalışırlar; evreni ve insanı anlamak ve açıklamak gayretindedirler. Ancak elbette ki ikisi de birbirinden farklı alanlardır ve yöntemleri farklıdır. Felsefe evreni ve insanı açıklarken aklı ve mantığı kullanır, olaylara eleştirel bakar ve bir yandan da sorgular. Kaynak bakımından bakıldığında ise insana dayanır. Din ise ilahi kaynaklı olmakla beraber şüphe ve eleştiri kabul etmez. Normlarına uyulmadığı taktirde her dinin bir yaptırımı vardır.

Metne göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Din dogmatik bir bilgi alanıdır.

B) Her dinin sorgulanmaya açık bir yanı vardır.

C) Din ve felsefe konuları bakımından birbirlerinden farklıdır.

D) Felsefe, evreni ve insanı açıklarken kutsal olanı referans alır.

E) Felsefi bilginin normlarına uyulmamasının bir yaptırımı vardır.

2. el-Kindî'ye göre âlem, öncesiz değil hâdistir yani sonradan yaratılmıştır. Ona göre âlemde değişim ve zamanın olması, âlemin hem sonradan yaratıldığının hem de sonlu olduğunun kanıtıdır. Âlem sonlu olduğuna göre bir başlangıcı ve bir başlatıcısı vardır.

Bu parçada din felsefesinin;

I. Evrenin sonlu olup olmadığı
II. Tanrı'nın varlığını kanıtlama
III. Ruhun ölümsüzlüğü

problemlerinden hangilerine yönelik açıklama yapılmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) I ve III E) II ve III

3. Din felsefesinin temel sorularından biri de Tanrı'nın var olup olmadığı ve varlığına ilişkin kanıtların ne olabileceğine dair sorulardır.

Seçeneklerden hangisinde yer alan kavram bu sorunun cevaplarından biri değildir?

A) Agnostisizm B) Ateizm C) Deizm D) Rasyonalizm E) Teizm

4. Teizm; evreni yaratan, sınırsız bir güce sahip olan ve kusursuz Tanrı'nın varlığını kabul eden felsefi bir görüştür. Teizm sadece yaratıcı Tanrı'yı kabul etmekle kalmaz; O'nun gönderdiği dinlere, kutsal kitaplara, peygamberlere, cennet ve cehenneme, sevap ve günaha da inanır. Yaradancılık anlamına gelen deizmde de Tanrı inancının olduğu görülür. Evreni yarattıktan sonra bir daha ona müdahale etmeyen Tanrı anlayışı vardır. Bu nedenle deizmde; peygamber, kutsal kitap ve ilahi kaynaklı dinlere yönelik bir inanç görülmez. Önemli olan insanın, her şeyi akıl süzgecinden geçirerek inanmasıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi deizm görüşüne uygun bir ifadedir?

A) Her şeye gücü yeten birden çok yaratıcının varlığını kabul etmesi

B) Yaratıcı bir Tanrı'nın, insanın düşünce gücüne dayalı olarak ortaya konması

C) Hayattaki zorluklar karşısında yaratıcı bir Tanrı'nın varlığına ihtiyaç duyulması

D) Yaratıcı Tanrı inancı olmakla birlikte sonrasında, evrene karışmadığına inanılması

E) Yaratıcının varlığı ya da yokluğu hakkında kesin bir bilgiye ulaşmanın olanaksız olması

5. Bir mektubunda A. Einstein kendisine sorulan Tanrı'nın varlığına ilişkin soruya şu yanıtı verir: "Kendisini var olan her şey ile birlikte, yasalar dâhilinde harmoni içerisinde ortaya çıkaran; insanın kaderi ve yaptıkları ile kendisini sınırlandırmamış olan B. Spinoza'nın Tanrı'sına inanıyorum."

B. Spinoza da *Etika* isimli kitabında Tanrı'yı şöyle tanımlar: "Mutlak olarak sonsuz bir varlığa, yani sonsuz sıfatları olup başsız ve sonsuz (ezeli) özü bu sonsuz sıfatlarında her biriyle ifade edilmiş olan cevhere Tanrı diyorum."

Seçeneklerden hangisi B. Spinoza'nın Tanrı anlayışını ifade eden kavramdır?

A) Ateizm

B) Deizm

C) Panenteizm

D) Panteizm

E) Teizm

6. **Aşağıdakilerden hangisi felsefeyi dinden ayıran özelliklerden biri değildir?**

A) İnsan kaynaklı bir bilgidir.

B) Konuya rasyonel olarak bakar.

C) Din olgusuna genel olarak yaklaşır.

D) İnançla ilgili normlara uyulmasını bekler.

E) Dinin temel kavramlarını sorgular.

7. La Mettrie'ye göre ruh denilen ayrı bir töz yoktur. Var olan yalnızca madde yani beyin ve bedendir. Hareket etme, yer kaplama yetisine sahip olan madde ezelidir ve varlığını yine kendisinden alır. Bu bağlamda mutlak bir Yaratıcı olduğunu ve ruhun ölümsüzlüğünün imkânını yadsımıştır.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İlk yaratılan varlık maddedir.

B) Beden ezeli bir niteliğe sahip olamaz.

C) İlahi bir yaratma eylemi mümkün değildir.

D) Beden yok olsa da ruh varlığını sürdürür.

E) Ruh bedenden bağımsız olarak vardır.

8. Teoloji kelimesi, Yunanca "Theos"(Tanrı) ve "logos"(bilgi) kelimelerinden türemiştir. "Tanrı'nın bilgisi" anlamına gelir. Teoloji tarih, etik, mantık gibi alanlarla ilişkilidir. Teoloji belirli bir dinin inanç ve öğretilerini araştırır ve inceler. Örneğin İslam teolojisi, Hristiyanlık teolojisi gibi. Teoloji dinî metinleri yorumlar, inanç ve pratikleri açıklamaya ve yaymaya çalışır. Din felsefesi ise dini felsefi açıdan ela alır, dinin temel kavramlarına rasyonel ve eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşır. Din felsefesi metafizik, ahlak ve epistemoloji gibi temellendirmelere dayanır.

Teoloji ve din felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Dini konuları inceleyen disiplinlerdir.

B) İkisi de farklı alanlarla ilişki içerisindedir.

C) Kullandıkları yöntemler aynıdır.

D) Teoloji dogmatiktir.

E) Din felsefesi rasyoneldir.

9. Derya: Felsefe dersinde geçen bir kavram var ama adını hatırlayamıyorum.

Barış: Özelliklerini söyleyebilirsen belki ben hatırlarım.

Derya: Evet söyleyebilirim. Bu kavram; belli bir dini ve bu dine ait konu ve problemleri ele alıyor, konusu olan dinin iddialarını olduğu gibi kabul ediyor.

Barış: Din felsefesinden mi bahsediyorsun?

Derya: Hayır, din felsefesi hiçbir iddiayı sorgulamadan kabul etmez ayrıca hiçbir dinin yanında ya da karşısında değildir.

Parçada Derya ve Barış'ın hatırlamaya çalıştıkları kavram hangisidir?

A) Din

B) Hikmet

C) Panteizm

D) Teizm

E) Teoloji

10. İlahiyat anlamına gelen teoloji, belli bir dini kendisine konu edinir. O dinin kutsal kitapları ve peygamberleri aracılığıyla dile getirilmiş olan kural ve inançları sorgulamaz. Bilakis, o dine inanan insanların daha inançlı hâle gelmeleri için çalışır. Felsefenin bir dalı olan din felsefesi ise teolojiden farklı olarak herhangi bir dine değil din olgusunun kendisine yönelir. Dinin ve Tanrı inancının insan hayatındaki yerini bulmaya çalışır. Bunu yaparken de belirli bir kutsal kaynağa bağlı kalmadan akıl ile anlamaya çalışır. Herhangi bir dini övmek ya da yermek; herhangi bir insanı inançlı ya da inançsız yapmak gibi bir amaç taşımaz.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi din felsefesinin özelliklerinden birisi değildir?

A) Kapsamlı olma

B) Rasyonel olma

C) Tutarlı olma

D) Dogmatik olma

E) Eleştirel olma

1. Canlıların organları, canlılığın meydana geldiği sistemlerin her biri belli bir amaca hizmet eder, belli bir işlevi yerine getirmek ister gibi görünmektedir. Göz görmek, kulak duymak, burun nefes alıp vermek için yapılmış, dizayn edilmiş gibidir. Nasıl ki insan elinden çıkan bir nesnede, örneğin bir otomobilde ne kadar mükemmel bir düzen ve plan gördüğümüzde onun, o ölçüde akıllı ve bilinçli bir varlığın eseri olduğu sonucuna varıyorsak, organizmalardaki, örneğin insan vücudundaki bu düzen, planlılık ve amaçlılık da zorunlu olarak bizi bu özelliklere sahip bir varlığın var olması gerektiği sonucuna götürmektedir.

Bu parçada dile getirilen sorgulama, felsefenin hangi disipliniyle ilgilidir?

A) Ahlak felsefesi

B) Siyaset felsefesi

C) Sanat felsefesi

D) Din felsefesi

E) Bilim felsefesi

2. - Evrenin yaratıcısı olan Tanrı tek ve biriciktir.

- Tanrı evrenin ve var olan her şeyin yaratıcısıdır.

- Tanrı vardır ancak evreni yarattıktan sonra bir müdahalesi olmamıştır.

- Tanrı ile evren bir ve aynıdır. Yani Tanrı evrenden ayrı değil onun içindedir.

Tanrının varlığı ile ilgili verilen bilgiler sırasıyla hangi görüşlere aittir?

A) Politeizm - Teizm - Deizm - Panteizm

B) Deizm - Teizm - Agnostisizm - Panteizm

C) Politeizm - Deizm - Teizm - Panenteizm

D) Monoteizm - Teizm - Deizm - Panteizm

E) Monoteizm - Deizm - Teizm - Panenteizm

3. Bu görüşe göre dünyadan ayrı, aşkın bir Tanrı vardır ve O, dünyayı veya evreni zaman içinde, bilgisine ve iradesine uygun olarak yaratmıştır. Ancak Tanrı evreni yarattıktan sonra kenara çekilmiş ve artık evrende olup biten şeylere müdahale etmemiştir. Bu görüş akıl ve doğa yasaları temelinde Tanrısal bir varlığı kabul etmekle beraber dini metinleri ve vahyi reddeder.

Bu parçada savunulan Tanrı görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Agnostisizm B) Ateizm C) Deizm

D) Panteizm E) Teizm

4. Tanrı'nın varlığını kabul eden filozofların bir kısmı, onun doğasına ilişkin olarak gerek teist, gerekse de deistlerden farklı bir anlayış geliştirmişlerdir. Onlara göre Tanrı, evrenden ayrı veya ona aşkın değildir. O ya doğanın kendisi ya da doğal düzenin bir cephesidir. Başka deyişle ya evren bütünü bakımından Tanrı'dır veya evrende etkide bulunan güçler Tanrı'nın kendisini oluştururlar. Bu açıdan Tanrı evrendir, her şeydir.

Bu parçada anlatılan Tanrı görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ateizm

B) Agnostisizm

C) Deizm

D) Nihilizm

E) Panteizm

5. Tanrı'nın var olup olmaması, felsefenin ilgilendiği problemlerdendir. Teizm, bu soruya cevap veren görüşlerden biridir. Tanrıcılık anlamına gelen bu görüşe göre; en önemli özelliği evreni yaratma olan, sadece yaratmayla kalmayan, sonrasında da evrene müdahale eden Tanrı vardır. Tanrı, ezeli ve ebedidir; var olmak için kendinden başka hiçbir şeye ihtiyaç duymayandır. Gücü her şeye yeten ve her şeyi bilendir. Her yönüyle kusursuz olan bu Tanrı, insanlara doğru yolu göstermek için peygamber ve din gönderir.

Buna göre teizmle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Evrenin yaratıcısı olan Tanrı, evrendeki her şeyin toplamıdır.

B) Tanrı'nın varlığını anlamak için akla yönelik delillere başvurmuştur.

C) Tanrı, her şeyden üstün ve mutlak mükemmelliğe sahip olan varlıktır.

D) Tanrı'nın varlığını anlamak için bilimsel yöntemlerle açıklama yapmaktadır.

E) Evreni düzenli bir şekilde yaratan Tanrı, sonrasında bir daha ona karışmamıştır.

6. Gazâlî'ye göre inanç, akılla kavranamayan gerçeklerin kalpteki güven ve teslimiyetle Allah'a bağlanarak kabul edilmesidir. İnanç, insanın ruhuna anlam katan, onu besleyen ve bu dünyadaki yönelim ve seçimlerine kaynaklık sağlayan bir gerçekliktir. Ahiret ise akıl tarafından tam anlaşılamayan inancın en temel unsurudur. Gazâlî'ye göre ahiret inancı, insanın dünya hayatının ötesindeki ebedi hayata inanmasıdır. Gelip geçici olan dünya hayatı kalıcı ve gerçek olan ahiretin kapısıdır. Bu nedenle ahiret inancı insanları bu dünyadaki eylemlerinin sonuçlarını gözetmeye ve sorgulamaya teşvik eder.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ahiret inancı ile ilgili ulaşılabilir bir yargı değildir?

A) İnsanları erdemli olmaya zorlar.

B) Aklın sınırlarını aşan bir gerçekliktir.

C) Sezgisel kavrayışla idrak edilen bir kabuldür.

D) Dünya hayatının anlamsız olduğunun ispatıdır.

E) İnsanların meselelere bakış açısını şekillendirir.

7. Canlılar içinde ölüm ve ölüm sonrasını düşünen tek varlığın insan olduğu düşünülür. Özellikle ölümden sonra yaşamın olup olmadığı sorusu insan zihnini sürekli meşgul eder. Bu konuyla ilgili hem dinler hem de filozoflar cevap arayışına girmiştir. Özellikle tek tanrılı dinler ve bazı inanç sistemleri ruhun ölümsüz olduğunu dolayısıyla ölümden sonra sonsuz bir yaşam olduğu inancını savunurlar. Bazı filozoflar da bu görüşe paralel düşünceler sergilerler. Ancak materyalist ve ateist görüşlere sahip filozoflar ruhu, bedenin bir işlevi olarak görürler. Onlara göre, ruhun bedenden ayrı bir gerçekliği söz konusu değildir. Bu sebeple asıl önemli ve değerli olan bu dünyadır.

Parçadan yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanın düşünce yeteneği metafiziksel konularda anlamsız kalmıştır.

B) Ruhun ölümsüzlüğü fikrine filozofların bakış açıları benzer özellik gösterir.

C) Tek tanrılı dinlerdeki ölümden sonra yaşam fikri bazı filozoflarca desteklenmiştir.

D) Ölümden sonra yaşam fikri bu dünyada yaşanan sıkıntılara sabır gösterilmesini sağlar.

E) Ruhun sonsuz olduğunu düşünseler de materyalist filozofların öncelikleri bu dünyadır.

8. "İnanma" insanın varlık yapısında bulunan bir şeydir. İnsanı ilgilendiren tüm alanların ne olduğunu irdeleyen, sorgulayan niteliğiyle felsefe dini de bir problem alanı olarak ele alacaktır. Din felsefesi, teolojiden farklı olarak tüm dinlere akılcı bir biçimde, tarafsız olarak bakacaktır. Teoloji ise belli bir dini ve o dinin problemlerini eleştirmeden açıklama ve kabul etme eğilimindedir. Örneğin bir teolog inandığı dine ve o dinin doğru olarak kabul ettiği kaynaklara göre inanma problemini kendi açısından çözmüştür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sadece din felsefesi için söylenebilir?

A) Dine karşı normatif tavır takınır.

B) Kabuller üzerine kuruludur.

C) İnancı rasyonel biçimde irdeler.

D) Kutsal metinleri referans alır.

E) Bireyin inancını güçlendirir.

9. Ksenophanes, insan bilmesinin sınırlı olduğunu ve de özellikle dini ve Tanrısal hakikatler konusunda bu sınırın daha da kuvvetli olduğunu düşünür. Protagoras, Ksenophanes'in düşüncesini tutarlı bir biçimde devam ettiren Sofist bir filozoftur. İnsan gücünün Tanrı'nın varlığı ya da yokluğu konusunda bir hükme varacak boyutta olmadığını ileri sürer. Bu düşünceleri yüzünden dinsizlikle suçlanmış ve Atina'dan sürgün edilmiştir.

Protagoras'ın Tanrı ile ilgili yaklaşımı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Agnostisizm B) Ateizm C) Deizm

D) Monoteizm E) Panteizm

10. Teoloji (ilahiyat), dine ilişkin bilgileri ve özellikleri konu alan bir disiplindir. Din felsefesi, din üzerine düşünen, dinin kavramlarını ve kurallarını ele alan bir felsefedir. Teoloji ve din felsefesinin Tanrı, evren ve insan konularını ele almaları ortak yönleridir.

Buna göre;

I. Özgür düşünme ve sorgulamaya dayalıdır.

II. İnsan yaşamını düzenlemeyi amaç edinir.

III. Rasyonel ve nesnel bir bakış açısına sahiptir.

IV. Belli bir inanç temelinde dini konuları ele alır.

belirlemelerinden hangilerinin yalnızca teolojiye ait olduğu söylenebilir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV

D) II ve III E) III ve IV

1. Din, inanç doğrultusunda hayatı anlama ve anlamlandırma çabası içerisindedir. Felsefe de aynı çaba içerisindedir ancak bu işi tutarlı ve akla dayalı olarak gerçekleştirmektedir. Felsefenin dine yönelik sorgulamalar yapması din felsefesinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Din felsefesi; ilahi kaynaklı olsun ya da olmasın, tüm dinlere karşı herhangi bir taraf tutacak ya da karşı çıkış sergileyecek biçimde sorgulamalar yapmaz. Eşit mesafede durarak ve herhangi bir otoriteye bağlı kalmadan yoluna devam eder. Tanrı'nın varlığı, evrenin sonlu olup olmadığı, ruhun ölümsüzlüğü, Tanrı'nın niteliklerinin neler olduğu, ibadet ve iman gibi konularda sorular sormaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi din felsefesi ile ilgili doğru bir bilgi değildir?

A) Rasyonel açıklamalar yapmaktadır.

B) Belirli bir dini temellendirmeye çalışmaktadır.

C) Özgür bir düşünme biçimini temel almaktadır.

D) İnanç konusunu kapsamlı bir şekilde ele almaktadır.

E) İnanç biçimlerine karşı objektif bir tavır sergilemektedir.

2. Geçmişten günümüze kadar tüm toplumlarda inanca yönelik değerlerle karşılaşmaktayız. İnanç sadece dinin ele aldığı bir kavram değildir. Felsefenin de inanca dair rasyonel tarzda değerlendirmeleri vardır. Bu noktada, felsefenin dini konu edinmesiyle din felsefesi ortaya çıkmıştır. Din felsefesi, dinin temellerini ve ögelerini ele alan, din hakkında düşünen ve açıklamalar yapan bir disiplindir. Herhangi bir dine karşı çıkış ya da yanında olma yönünde açıklamalar yapmaz.

Buna göre felsefenin dine yaklaşımında vurgulanmak istenen özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sistemli olma B) Tarafsız olma C) Eleştirel olma

D) Kapsamlı olma E) Tutarlı olma

3. Panenteizme göre evrendeki her şeyin nedeni Tanrı'dır fakat evren ve Tanrı aynı değildir. Çift kutuplu Tanrı anlayışı olarak da bilinen bu görüşe göre Tanrı hem zamanın içindedir hem dışındadır; hem değişendir hem de değişmeyendir.

Buna göre panenteizm ile ilgi aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Evrende görülen her şeyin toplamı Tanrı'dır.

B) Tanrı evrene müdahale etmez sadece yaratır.

C) Tanrı insan zihninin kavrama alanı dışındadır.

D) Tanrı evrene hem içkin hem de aşkın varlıktır.

E) Evrende eşit güce sahip iki Tanrı vardır.

4. Kuşkucu bir tavır takınmak insanı yanılgılardan korur. Görünüşleri kendi algılarımız ışığında tanır ve onlar hakkında yorum yaparız. Her birimizin algıları da her zaman aynı olmak zorunda değildir ki çoğunlukla farklı olduğunu gözlememiz daha mümkündür. Bu nedenle kesin yargılardan kaçınmak her zaman faydamıza olacaktır. Benzer şekilde Tanrı'nın varlığına ilişkin söz söylemek, onun varlığını ya da yokluğunu kanıtlamak da mümkün değildir. Bu nedenle Tanrı'nın varlığı hakkında söz söylerken yanılıyor olma olasılığımız haklı olmamız kadar olasıdır.

Bu parça Tanrı'nın varlığı hakkındaki aşağıdaki görüşlerden hangisini yansıtmaktadır?

A) Agnostisizm

B) Ateizm

C) Deizm

D) Panenteizm

E) Panteizm

5. İki kişi inançlarına yönelik olarak birbirlerine açıklamalarda bulunurken aralarında şöyle bir konuşma geçer:

1. kişi: Bana göre yaratıcı bir Tanrı vardır. O, her şeyden yücedir. Başlangıcı ve sonu yoktur ve var olmak için kendinden başka hiçbir şeye ihtiyaç duymaz. Ayrıca, kutsal kitabı olan bir dine inanıyorum. Tanrı tarafından seçilmiş kişi aracılığıyla gönderilen bir din.

2. kişi: Bana göre de evrenin yaratıcısı Tanrı'dır. Ancak Tanrı'nın yarattıktan sonra bir daha evrene müdahale etmediğini düşünüyorum. Bu nedenle kutsal kitap, peygamber ve vahiy gibi kavramlara inancım yok.

Buna göre 1 ve 2. kişinin görüşleri sırasıyla aşağıdakilerden hangisine karşılık gelir?

A) Deizm - Teizm

B) Düalizm - Deizm

C) Panteizm - Teizm

D) Teizm - Deizm

E) Teizm - Panteizm

6. Din felsefesinin temel sorularından biri Tanrı'nın varlığı ile ilgilidir. Tanrı'nın var olduğunu savunan görüşlerden biri Tanrı'nın ezeli ve ebedi olduğunu ve evrene müdahale ettiğini savunurken, başka bir görüş buna karşı çıkarak Tanrı vardır fakat evrene müdahale etmez der. Tanrı ile evrenin bir ve özdeş olduğunu savunan filozoflar da vardır. Var olmadığını savunanlara göre; eğer Tanrı olsaydı evrendeki kötülükleri engellerdi. O sadece, insanın düşünce gücüne dayalı olarak ürettiği bir şeydir.

Bu parçada aşağıdaki görüşlerden hangisinden söz edilmemiştir?

A) Agnostisizm B) Ateizm C) Deizm

D) Panteizm E) Teizm

7. Muhyiddin İbn Arabi, İslam tasavvuf geleneğinin önemli isimlerinden biridir. Fikirleriyle birçok düşünürü etkilemiş, inanca dair özgün görüşleriyle yeni tartışma alanları açmıştır. İbn Arabi, Tanrı ve insan arasındaki bağı "vahdet-i vücut" yani birlik görüşüyle açıklar. Evrendeki tüm varlıklar onun bir tecellisidir ve o her şeyi kapsayan aşkın bir varlıktır. Dünya hayatı insanın ruhunu olgunlaştırması, arınması ve gerçek potansiyelini gerçekleştirmesi gereken bir yerdir. Ölümden sonra ruh ayrı bir boyuta geçer. İnsanın ölüm sonrasını Tanrı ile birleşmesine yönelik bir yolculuk olarak görür. Bu bedenin değil ruhun bir deneyimi olacaktır. Cennet, Allah'ın yüzünü kuluna dönerek ona sevgisini göstermesidir. Cehennem ise yüzünü çevirmesi ve kulunu sevgiden mahrum bırakmasıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi metinden çıkarılabilecek bir sonuçtur?

A) Ölüm sonrası insanın ruhu Tanrı'yla bütünleşir.

B) Evrenin yaratıcısı olan Tanrı evrenle bir ve aynıdır.

C) Ruh için dünya bedenden bağımsız bir tecrübe alanıdır.

D) Cennet iyilikle cehennem ise kötülükle sembolize edilmiştir.

E) İbn Arabi, inanca getirdiği aykırı görüşleri nedeniyle eleştirilmiştir.

8. **Aşağıdakilerden hangisi din felsefesini teolojiden ayıran özelliklerden biridir?**

A) Dogmatik bakış açısına sahiptir.

B) İlahi kaynaklı düşünceler içerir.

C) Bütün dinlere eşit mesafede yaklaşır.

D) Ele aldığı dinin kurallarını ortaya koyar.

E) Tanrı, evren ve insan ile ilgili konuları ele alır.

9. Din felsefesinin yanında, dini ve Tanrı'yı konu alan başka bir disiplin de teolojidir. Teoloji de Tanrı'nın varlığını, temel niteliklerini, Tanrı'nın evrenle, yaratılmış varlıklarla olan ilişkisini açıklamaya ve temellendirmeye çalışır. Bu temellendirmelerini yaparken kutsal kitapları temele alır. Böylece inananların inançlarının arkasında sağlamca durmasına katkı sağlar. Bununla birlikte teoloji, din felsefesinden pek çok noktada ayrılır.

Buna göre hangisi teolojinin din felsefesinden ayrıldığı noktalardan biri değildir?

A) Doğrudan doğruya inanca dayanırlar.

B) Bütün din ve inançlara eşit mesafededir.

C) Görüşlerini temellendirirken kutsal metinlere sadık kalır.

D) Açıklamalarında her daim inancın sınırları içerisinde kalmaya çalışır.

E) Amaçlarından biri o dine inananların inançlarını güçlendirmektir.

10. Ruh kavramı din ve felsefede, insan varlığının maddi olmayan yönü olarak tanımlanır. Genellikle bedenin ölümlü olmasına rağmen ruhun ölümsüz olduğu kabul edilir. Her zaman çok ilgi çekmiş olan ruh kavramı kültürden kültüre, dinden dine, görüşten görüşe farklılık göstermektedir. Filozoflar tarafından hayatın anlamı, ölüm ve ölümden sonra yaşamın devam edip etmediğine ilişkin sorgulamalar yapılmıştır. Bu soruların bir parçası olarak ruhun yapısı, beden ile ilişkisi ve ölümlü olup olmayışı konularında pek çok farklı görüş ortaya konulmuştur.

Buna göre aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Bazı filozofların ruhun ebedi olduğu konusunda fikir birliği vardır.

B) Ruh filozofların her daim açıklamaya çalıştıkları bir kavram olmuştur.

C) Düşünürler dinin temel problemleri ile ilgili farklı anlayışlar geliştirmiştir.

D) Ruh-beden ilişkisi, üzerinde sürekli sorgulamalar yapılan bir problemdir.

E) Felsefe ruh beden ilişkisini akıl ve inanç temelleri üzerinden ele almıştır.

1. Panenteizm; deizm ve teizmin aşkınlık anlayışının, panteizmin ise içkinlik anlayışının bir çeşit indirgemecilik olduğunu savunur. Tanrı-evren ilişkisini açıklarken, birinin her şeyi aşkınlığa, diğerinin ise içkinliğe gönderme yaparak işin kolaycı yönüne yöneldiklerini iddia eder. Panenteizme göre Tanrı hem değişmeyen hem değişen hem mutlak hem görelidir ve Tanrı'yı "ilk mutlak neden" olarak kabul eder.

Parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Panteizme göre Tanrı ve evren aynı şeydir.

B) Panenteizm ve diğer görüşler bazı noktalarda ayrışır.

C) Sadece panenteizm Tanrı'nın varlığını kabul eder.

D) Panenteizme göre Tanrı her şeyin başlangıcıdır.

E) Teizm ve deizm Tanrı'yı her şeyin üzerinde görür.

2. Felsefenin dine yönelip sorgulamasıyla din felsefesi ortaya çıkmıştır. Tüm inanç biçimlerine eşit mesafede duran, akla dayalı, dinin ilke ve kavramlarını açıklayan felsefe alanıdır.

Buna göre;

I. İnanç üzerinde otorite kurma amacındadır.

II. Dine karşı objektif bir yaklaşım benimsemektedir.

III. İnancın kavramlarını rasyonel bir biçimde analiz eder.

IV. Belirli bir dine ait kutsal metinlerin açıklamasını yapar.

verilen öncüllerden hangileri din felsefesi ile ilgilidir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III

D) II ve IV E) III ve IV

3. Aklın doğal güçleriyle tanrısal hakikatlere ulaşabileceğini ve Tanrı'nın sadece ontolojik açıdan değil tüm sürecin içinde olmak bakımından da evrenin üstünde ve tümüyle dışında olduğunu ileri sürmesiyle teizmden ayrılır. Bu görüşün temelinde evren, Tanrı'nın oluşturduğu kurallar içinde düzenli olarak işler ama Tanrı bu düzeni kurduktan sonra ona karışmaz düşüncesi yer alır.

Bu parçada anlatılan Tanrı görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Agnostisizm B) Ateizm C) Deizm

D) Panenteizm E) Panteizm

4. Tanrı'nın var olup olmadığı ve varsa niceliğine dair sorular insanlığın varoluşundan beri cevaplanmaya çalışılmıştır. Tanrı'nın var olmadığını ya da bilinemeyeceğini savunan görüşlerin karşısında Tanrı'yı evrendeki her şeyin yaratıcısı olarak gören, evrenin mutlak hâkimi ve sahibi olduğunu düşünen görüşler vardır. Ayrıca Tanrı'nın varlığını kabul etmekle birlikte Tanrı'nın bu evreni yarattıktan sonra hiçbir müdahalesinin olmadığını düşünenler de vardır. Tanrı'nın varlığını kabul eden görüşler arasında Tanrı'nın niceliği konusunda da farklı anlayışlar bulunmaktadır. Kimi inanışlara göre tek bir Tanrı varken özellikle Eski Yunan ve Roma gibi medeniyetlerde çok tanrılı inanç sistemleri mevcuttu. Görüldüğü gibi her konuda olduğu gibi bu konu da farklı düşünceler ve inanışları içinde barındırmaktadır.

Parçada aşağıdaki görüşlerin hangisine değinilmemiştir?

A) Agnostisizm B) Ateizm C) Deizm

D) Panteizm E) Politeizm

5. Platon'un din felsefesi konusunda görüşleri "iyi" ideasına dayanır ve "iyi" ideasının da en yüksek temsili Tanrı'dır. Ona göre Tanrı, evreni eksiksiz bir biçimde kuran bir mimardır. Platon, Tanrı için Demiurgos yani el-işçisi terimini kullanmayı tercih eder. Tanrı, kozmosu kaostan tasarlamış ve bir zanaatçı gibi yeniden şekillendirip düzenli dünyayı var etmiştir. Tanrı bütünün iyiliği ve mükemmelliği için her şeyi tasarlamıştır. Ruhun ölümsüz olduğunu da düşünen Platon; öldükten sonra iyi insanların iyi insanlarla beraber olup daha da mutlu olacağını, kötü insanların ise kötülerle beraber mutsuz olacağını söyler. Kısacası Platon'a göre Tanrı vardır, iyidir ve adildir.

Parçadan yola çıkarak Platon'un Tanrı anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Evreni düzensizlikten düzene geçirmiştir.

B) Evreni yoktan var etmiştir.

C) Platon'un felsefesinde iyi ideasına karşılık gelir.

D) Ölümden sonraki yaşama inanmaktadır.

E) Tanrı'nın adaleti mutlaktır.

6. Tanrı, kavramı gereği mutlak iyi olandır. Ancak içinde yaşadığımız dünya kötülüklerle doludur. Gerçekten Tanrı var olsaydı kötülükler olmazdı. Engellemek isterse kötülükleri engelleyebilir ya da ortadan kaldırabilirdi. Engellemek istiyor ve engelleyemiyorsa o zaman Tanrı güçsüzdür sonucu ortaya çıkar. Bilerek ve isteyerek kötülükleri engellemiyorsa o zaman art niyetli olduğunu ifade etmek gerekir. Bu durumda Tanrı, yalnızca insanın düşünce gücüne dayalı olan bir üründür diyebiliriz.

Metindeki kanıtlama aşağıdaki görüşlerden hangisi tarafından yapılmış olabilir?

A) Agnostisizm

B) Ateizm

C) Düalizm

D) Panenteizm

E) Panteizm

7. Ruhun idealar evreninden görünüşler evrenine inişinden söz eden Platon, ruhun bedenle olan ilişkisini; ruhun bedenden önce var olduğunu, erdem bakımından da bedene üstün olduğunu ifade etmiştir. Platon'a göre ruh hükmetmek beden de ona boyun eğmek için var olmuştur. Beden ruh için ancak bir araç, bir binek arabasıdır. Bununla beraber beden aktif ruh kuvvetlerinin serbestçe gelişmesini engeller. Ruhun bedenle bir aradalığı geçici olduğu için ruh bedenin ölümünden sonra da başka dünyada yaşamaya devam eder. Platon, ruhun kendi kendine hareket eden bir şey oluşundan yola çıkarak; kendi kendine hareket edebilen bir şeyin başlangıçsız ve sonsuz olmak zorunda olduğunu bunun da ruhun sürekliliğine kanıt olduğunu belirtir.

Buna göre ruh-beden ilişkisi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi doğrudur?

A) Ruh bedenin içine hapsedilmiş ve özgürlüğü tamamen kısıtlanmıştır.

B) Kendi hareketinin kaynağı olan ruh ezeli ve ebedi olmak zorundadır.

C) Ruhu erdemli yapan ve gelişmesini sağlayan bedenin nitelikleridir.

D) Beden ruhun kendini varlıksal anlamda gösterebilmesinin yoludur.

E) Ruh ve bedenin bir aradalığı sonsuz bir döngü içinde devam eder.

8. Teoloji insanların inançlarını güçlendirme ve dini kurallarla insan yaşantısına yön verme amacındadır. Din felsefesinin ise böyle bir kaygısı bulunmamaktadır. Kural koymaz, kesin sonuçlara varmaya çalışmaz. Çünkü kesin sonuçlara varmak felsefenin doğasına aykırıdır.

Din felsefesinin böyle bir tutum içinde olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yeterli dini donanıma sahip değildir.

B) Akla ve mantığa dayalı çözümler peşindedir.

C) Kesin sonuçlar felsefi sorgulamanın bitmesine neden olur.

D) Dine yaklaşımı konusunda farklı düşüncelere sahiptir.

E) Dinin temellendirmesini yapacak argümana sahip değildir.

9. Teoloji ve din felsefesinin çalışma yaptıkları konular aynı olsa da yöntemleri aynı değildir. Akla dayalı sorgulama yapmak din felsefesinin işi iken, inanca dogmatik tarzda yaklaşmak teolojiye ait bir özelliktir.

Buna göre;

I. Özgür düşünmeyi temel alır.

II. İnanca rasyonel bir tarzda yaklaşır.

III. Belirli bir dine özgü açıklamalar yapar.

IV. İnsanların inancını güçlendirmek amacındadır.

V. Kutsal metinlerden yola çıkarak açıklamalar yapar.

verilen öncüllerden hangileri teolojiyle ilgilidir?

A) I, II, III B) I, III, IV C) II, III, IV

D) II, III, V E) III, IV, V

10. Evrende her şey belirli bir düzen içerisinde ilerlemektedir. Doğa, en ince ayrıntısına kadar düşünülerek tasarlanmıştır. Belirli amaçlara hizmet edecek şekilde kurulan bu düzende canlılık vardır. Peki bu düzen ve amaçlılık nasıl oluşmuştur? İnsan eliyle oluşturulamayacak kadar kusursuz işleyen bu sistem bir güç ya da yaratıcı tarafından oluşturulmuştur. O varlık, Tanrı'dır.

Parçada verilen kanıtlamayı aşağıdaki görüşlerden hangisi yapmış olabilir?

A) Agnostisizm B) Ateizm C) Panenteizm

D) Panteizm E) Teizm

1. Temel hak ve özgürlükler, içinde bulunulan toplumun egemenlik biçimine göre şekillenir. Örneğin, otokratik bir yönetimde kişinin hak ve özgürlükleri sonuna kadar kısıtlanır. Buna karşılık kişilerin yasalar çerçevesinde çok sesliliğin olduğu, haklarından sonuna kadar yararlandıkları yönetim biçimi de vardır.

Parçada bahsedilen temel ve hak özgürlüklerin güvence altında olduğu egemenlik biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aristokrasi

B) Demokrasi

C) Monarşi

D) Oligarşi

E) Teokrasi

Çözüm:

Parçada egemenlik biçiminin, temel hak ve özgürlükleri şekillendirdiği belirtilmiştir. Bu bilgiye dayanarak yasaların farklı görüşlere izin verdiği, insanların haklarından sonuna kadar yararlandıkları egemenlik biçimi sorulmuştur.

Seçeneklere baktığımızda;

A) Aristokrasi; Ekonomik, toplumsal ve siyasi gücün soylular sınıfının elinde bulunduğu yönetim biçimidir.

B) Demokrasi; siyasal denetimin doğrudan doğruya halkın ya da düzenli aralıklarla halkın özgürce seçtiği temsilcilerin elinde bulunduğu, toplumsal ve ekonomik durumu ne olursa olsun tüm yurttaşların eşit sayıldığı ve haklarından sonuna kadar yararlandıkları yönetim biçimidir. Soruda bizden istenen yönetim şekli demokrasidir.

C) Monarşi; hükümdarın tek başına söz sahibi olduğu ve hâkimiyetin bir tek şahısta olduğu kabul edilen bir yönetim biçimidir.

D) Oligarşi; küçük ve ayrıcalıklı bir grubun iktidarda olduğu yönetim şeklidir.

E) Teokrasi; iktidarın kaynağının din kuralları olduğu yönetim biçimidir.

Cevap: B

2. Özgürlük insanı hayvanlardan ayıran özelliklerden biridir. Çünkü insan, belli bir amaca ulaşabilmek için birçok seçenek arasından kendisi için en doğrusunu seçme özgürlüğüne sahiptir. İnsan sahip olduğu bilgi edinme özgürlüğü ile kendisini sürekli donatır ve geliştirir. Bir hayvanın bir konu hakkında bilgi sahibi olup seçeneklerini oluşturması ise mümkün değildir. Hayvanlar kendi özsel özellikleri ne kadarına izin veriyorsa o kadar davranabilir. Sonuç olarak, insanların sahip oldukları bilgi edinme yetilerini kullanmaları ve kendi iradeleri ile yaptıkları seçimleri bu birikimleri ile gerçekleştirmeleri beklenir.

Parçaya göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) İnsanlar, gerçekleştirmek istedikleri gayeleri için özgürce karar verebilirler.

B) Bilgi edinme özgürlüğü insanların kendine yatırım yapmasına olanak verir.

C) İnsanın sahip olduğu özgürlük onun her daim doğru kararlar almasını sağlar.

D) Özgürlük, insan için kıymetli ve aynı zamanda onu diğer canlılardan ayıran bir özelliktir.

E) İnsanın özgür seçimleri, edindiği bilgiler ile birleştiğinde kendisi için daha yararlı olur.

Çözüm:

Parçada özgürlüğün insan için önemine değinilmiştir. İnsanlar özgür olmaları sebebiyle seçenekler arasında kendisi için en doğrusunu tercih edebilir, bilgi edinerek kendilerini geliştirebilirler. Seçimlerini de elde ettikleri bilgiler ile gerçekleştirmeleri beklenir. Ayrıca parçada hayvanların bu özelliklere sahip olamadıkları, bu sebeple insanın diğer canlılardan ayıran özelliklerinden birinin de bilgi edinme ve seçim yapma yetenekleri olduğu belirtilmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak seçeneklerden hangisine ulaşılamayacağı sorulmuştur.

Seçeneklere baktığımızda;

A) İnsanların, belli bir amaca ulaşabilmek için birçok seçenek arasından kendisi için en doğrusunu seçme özgürlüğüne sahip olduğu belirtildiği için bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) Parçada insanların sahip oldukları bilgi edinme özgürlüğü ile kendilerini geliştirerek kendilerine yatırım yaptıklarına yer verilmiştir.

C) İnsanların özgür seçimleri ile karar alabildikleri belirtilmiş ancak bu kararların her daim doğru olduğuna dair bir bilgiye yer verilmemiştir.

D) Özgürlüğün insanı diğer canlılardan ayıran bir özellik olduğuna değinilmiştir.

E) İnsanların seçimlerini, bilgi edinme yetileri sayesinde elde ettikleri birikimle yapmalarının beklendiği parçada verilmiştir.

Cevap: C

3. Ian McEwan'ın yazdığı ve daha sonra aynı isimle filmi de çekilen *Çocuk Yasası* isimli romanda Londra Yüksek Divan Aile Hukuku Dairesi'nin en başarılı ve ünlü hâkimlerinden birisi olan Fiona Maye, çetrefilli davalardaki deneyimi ve başarısından dolayı "Adam Henry" davasının hâkimi olarak görevlendirilir. On yedi yaşında bir lösemi hastası olan Adam ve ailesi, Adam'ın tedavisi için zorunlu olan kan naklini ait oldukları dini grubun inançları doğrultusunda günah olarak görmekte ve tedaviyi de bu nedenle reddetmektedirler. Hâkim Fiona, 17 yaşında bir çocuğun hayatıyla ilgili son kararı verecek kişi olarak zor bir görevi yerine getirmektedir. Etraflıca yaptığı araştırmalar ve incelemelerden sonra Fiona, mahkemenin görevinin her şeyden önce çocukların yetişkinliğe ulaştıklarında nasıl bir hayat yaşamak istedikleri konusunda kendi kararlarını verebilmelerini sağlamak olduğu gerekçesiyle Adam'a, ailesinin ve kendisinin isteklerinin tersi yönde olan kan naklinin yapılmasına hükmeder.

Metne göre Hâkim Fiona bireylerin sahip olduğu hangi temel hak doğrultusunda bu kararı vermiştir?

A) Seçme ve seçilme hakkı

B) Çalışma ve sözleşme özgürlüğü hakkı

C) Eğitim ve öğretim hakkı

D) Mülkiyet hakkı

E) Yaşama hakkı

Çözüm:

Metin bir romandan yola çıkarak insan haklarına dair bir problemi ve bu durumun çözümünü anlatıyor. Bizden de hâkim karakterinin verdiği kararı hangi temel hakka dayanarak verdiğini bulmamızı istiyor. Seçeneklere baktığımızda;

A seçeneğinde "seçme ve seçilme hakkı"ndan söz ediyor ama olayda siyasal haklarımızdan olan seçme ve seçilmeye dair bir durum göremiyoruz.

B seçeneğinde söz edilen "çalışma ve sözleşme özgürlüğü hakkı", sosyal ve ekonomik haklarımızdan birisidir ve yine olayda buna dair bir durum söz konusu değildir.

C seçeneğinde geçen "eğitim ve öğretim hakkı" da yine sosyal ve ekonomik haklarımızdan birisidir. Lakin romanda geçen çocuğun eğitim ve okul hayatına dair doğrudan bir problem göremiyoruz.

D seçeneğindeki "mülkiyet hakkı", kişi haklarımızdan biridir ve olayda mülkiyetle ilgili bir problem söz konusu değildir.

E seçeneğindeki "yaşama hakkı" en temel insan hakkıdır ve bu hakkın yanında diğer haklar ikincil konumundadırlar. Çünkü diğer tüm haklar eğer kişi yaşıyorsa geçerli ve kullanılabilir haklardır. Metindeki olayda mahkemenin kararı Adam'ın hayatta kalıp kalmamasına yöneliktir.

Cevap: E

4. **Antik Çağ ve Orta Çağ İslam filozoflarında temelde bir etik erdem olarak kabul edilen, Modern Çağ'ın batılı siyaset ve hukuk felsefelerinde artık bir etik erdem olmaktan çıkarılarak, politik ve daha ziyade bir hukuk terimi olarak bireyler arasında dengenin sağlanması işlevi gören kavram aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Adalet

B) Eşitlik

C) Hak

D) Meşruiyet

E) Özgürlük

Çözüm:

Soruda, tarihteki filozoflarca erdem olarak kabul edilen, günümüzde ise politik ve hukuki bir terim olan ve insanlar arasında dengeyi sağlama işlevi olan kavramın ne olduğunu bulmamız isteniyor.

Seçeneklere bakılırsa;

A) Adalet; toplumdaki bireyler arasında çıkan anlaşmazlıkları önleyen hukuk kurallarının uygulanmasında, bireylerin farklılıklarının gözetilerek değerlendirilmesi ve dengenin sağlanmasıdır. Parçada da bireyler arasındaki dengenin sağlanmasından söz edildiği için doğru cevap A seçeneğidir.

B) Eşitlik; yasalar karşısında ve siyasal, toplumsal haklar bakımından yurttaşlar arasında hiçbir ayrım bulunmaması durumudur.

C) Hak; hukuksal ilişkilerde korunmaya değer çıkarları sağlayabilmek için hukuk sisteminin bireylere tanıdığı yetkidir.

D) Meşruiyet; bir toplumda iktidarı elinde bulunduranların, yönetme gücünü yasalara uygun olarak elde etmesi ve bu gücünü yasalara uygun olarak sürdürmesidir.

E) Özgürlük; kişinin sahip olduğu iradeyle kimseye zarar vermeden ve kimsenin müdahalesi olmadan davranışlarını yapabilmesinin serbestliğidir.

Cevap: A

5. Siyaset bilimi, objektif bakış açısıyla siyasette "var olanı" konu edinir. Bu alan devleti, siyasi ve sivil kurumları ayrıca siyasal rejimleri araştırır. Siyaset alanına giren tüm olguları, bilimsel yöntemlerle araştırır, genel sonuçlara ve yasalara ulaşmaya çalışır. Oysa siyaset felsefesi siyaset bilimi gibi var olanı değil, var olması gerekeni konu edinir. Var olması düşünülen siyasal yapının temelindeki bireyin, toplumun ve devletin sorumluluklarını araştırır. Siyasal yaşamı ve özellikle de devletin özünü araştıran siyaset felsefesi siyasal yönetimin tanımıyla, doğasıyla ve amacıyla ilgilenir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Siyaset bilimi ideal bir düzen için ütopyalar oluşturur.

B) Siyaset bilimi ve felsefesi ortak inceleme alanına sahiptir.

C) Siyaset felsefesi nesnel bir bakış açısına sahip değildir.

D) Siyaset bilimi konusuyla ilgili olgusal alana yönelir.

E) Siyaset felsefesi gerçekleşmesi istenen toplumsal yapıyı kurgular.

Çözüm:

Bu parçada siyaset bilimi ile siyaset felsefesi karşılaştırılmıştır. Bizden parçadan ulaşılamayacak seçeneği bulmamız istenmiştir.

Seçeneklere baktığımızda;

A) Parçada "Siyaset bilimi, objektif bakış açısıyla siyasette 'var olanı' konu edinir." ifadesi yer almaktadır. Fakat ütopyalar hayali devlet tasarımlarıdır. Bu nedenle siyaset biliminin konusu olamazlar.

B) Parçada yer alan "objektif bakış açısıyla siyasette 'var olanı' konu edinir." ve "Siyasal yaşamı ve özellikle de devletin özünü araştıran siyaset felsefesi siyasal yönetimin tanımıyla, doğasıyla ve amacıyla ilgilenir." ifadeleri siyaset bilimi ve felsefesinin ortak inceleme alanına sahip olduğunu göstermektedir.

C) Siyaset felsefesi bir bilim olmadığı için nesnel bakış açısına sahip değildir, nesnel bakış açısına sahip olan siyaset bilimidir.

D) Parçada geçen "Siyaset alanına giren tüm olguları, bilimsel yöntemlerle araştırır." ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.

E) "Siyaset felsefesi ise siyaset bilimi gibi var olanı değil, var olması gerekeni konu edinir." ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.

Cevap: A

6. Siyaset felsefesinde önemli bir yeri olan ütopya, hiçbir yerde var olmayan, siyasi bir ideal olarak tasarlanan devlet ve toplum tasarılarıdır.

Aşağıdakilerden hangisi ütopyaların yazılma amaçlarından olamaz?

A) Toplumsal sorunlara çözüm üretmek

B) Mükemmel bir devlet yapısı oluşturmak

C) İnsanların refah seviyesini artırmak

D) Hayal gücünü artırmak

E) Adil bir ülke yaratmak

Çözüm:

Soruda ütopyaların işlevlerinden biri olmayan seçeneği bulmamız isteniyor.

Seçeneklere baktığımızda;

A) Parçada ütopyaların siyasi bir ideal olduğu belirtilmiştir. İdeal toplum tasarımları herkesin mutlu bir şekilde yaşadığı sorunsuz toplumlardır. Bu toplum tasarımları mevcut düzendeki sorunlara dikkat çekmek amacıyla yazılırlar. Bu nedenle toplumsal sorunlara çözüm üretmek gibi bir amacı olduğu söylenebilir.

B) İdeal bir devlet ve toplum tasarlamak mükemmel bir devlet yapısı oluşturabilmede etkilidir. Bu nedenle ütopyaların amaçlarından birisi olduğu söylenebilir.

C) Bir toplumdaki insanların maddi ve manevi refahının artması o toplumun ideal topluma yaklaşmasını sağlayacağı için yine metinle uyumludur.

D) "Hayal gücünü artırmak." ifadesi metinle uyuşmuyor. Çünkü her ne kadar ütopyalar gerçekte var olmayan ve filozofların hayal güçlerini işin içine dâhil ettikleri tasarılar olsalar da, amaçları hayal gücünü artırmak değildir. Bilakis, hedefleri gerçekleşeceği hayal edilen o toplum tasarısına ulaştırmaktır.

E) "Adil bir ülke yaratmak." ifadesi ise, ideal bir toplum ve devlette adaletin gerçekleşmesinin olmazsa olmaz koşulu olduğu için ütopyaların ulaşmak için ne yapılması gerektiğini düşünüp çözmeye çalıştıkları bir hedeftir.

Cevap: D

7. Var olan devlet düzenlerinin eleştirisi ve ideal bir devlet tasarımı ilk çağdan beri yapılmaktadır. Kurgusal bir yapıda olan bu eserler iki şekilde yapılmaktadır: Birincisi; olumlu bir nitelik taşır ve daha iyi bir hayat tasarımı yapmaktadır. İkincisi ise gerçekleşmesi istenmeyen, olumsuz nitelikte ve baskıcı bir yönetime dayalı olarak oluşturulmuştur. İdeal devlet arayışına yönelik olarak tarihte bilinen ilk eser Antik Yunan filozofu Platon'un Devleti'dir. Bunun dışında Fârâbî'nin *Erdemli Şehir*'i, G. Orwell'in *1984*'ü, A. Huxley'nin *Cesur Yeni Dünya*'sı da örnek olarak verilebilir.

Metinde açıklaması verilen kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Egemenlik

B) Liberalizm

C) Nihilizm

D) Sosyalizm

E) Ütopya

Çözüm:

Parçaya göre; insanlık tarihinde var olan devlet düzenlerinin ve işleyişlerinin bazı eleştirilere maruz kaldığı bu sebeple de gerçekte olmayan, hayali devlet tasarımlarının yapıldığı aktarılmaktadır. İki şekilde yapılan bu tasarımlar iyi ya da kötü olacak şekilde kurgulanmıştır. İyi olanlarda, insanların mutluluğu amaçlanırken; kötü olanlarda baskıcı yönetimler ve korkuya dayalı yönetimler görülmektedir.

Seçeneklerdeki kavramlara baktığımızda;

A) Egemenlik: Devletin yönetimini elinde bulunduran iktidarın, yönetme gücünü kullanması olarak tanımlanan bu kavramla ilgili de metinde herhangi bir bilgi yoktur.

B) Liberalizm: Özgürlükçülük anlamına gelen ve bireyin her anlamda özgürlüğünü savunan bu görüşle ilgili olarak da parçada bilgi verilmemiştir.

C) Nihilizm: Hiççilik anlamına gelen görüştür. Nihilizme göre devlet insan yaşamını sınırlandırdığı için gerekli değildir. Parçada bu görüşe dair bir bilgi verilmemiştir.

D) Sosyalizm: Devletin, insan ihtiyaçlarını eşitliğe dayalı olarak sunması gerektiğini vurgulayan görüştür. Parçada bu görüşe dair bir bilgi yoktur.

E) Ütopya: Gerçekte var olmayan, kurgusal devlet modelidir. Metinde açıklaması verilen kavram budur.

Cevap: E

8. Ütopyalar mükemmel toplum tasarımlarıdır. Ütopik düşünceler var olan toplumsal düzenin yetersizliklerini, sınırlamalarını ve kusurlarını aşmayı amaçlar. Genellikle eşitlik, adalet, refah ve özgürlük gibi değerlerin pratikte kusursuz bir şekilde uygulandığı daha iyi bir gelecek vadeder. Ütopyalar, mevcut gerçeklerden yola çıkılarak yazılmış statik ve kapalı yapıda toplumsal tasarımlardır. Bu nedenle bu tasarımları var olan gerçekliğin bir alternatifi olarak görmek onun uygulanabilirliğini sorgulamamıza neden olur. Çünkü gerçek dünya karmaşık ilişkiler ağıyla örülmüştür. Bir ütopya, bu çok etkenli toplumsal yapıyı ve pratik sorunları hesaba katmadan ideal bir toplumun nasıl olması gerektiğine odaklanır. Bu da bizim ütopyaların gerçek dünyadaki sorunlara çözüm üretme yeteneğini sorgulamamıza yol açar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi ütopyalara getirilen bir eleştiri değildir?

A) Kendi içinde tutarsız oluşu

B) Gerçeklikten yalıtılmış olması

C) Çok faktörlülüğü göz ardı etmesi

D) Sosyal değişimi dikkate almayışı

E) Teorik bir düzeyde kalıyor oluşu

Çözüm:

Ütopyalar idealize edilmiş bir toplumsal yapı sunar ancak gerçek dünya karmaşık ilişkiler ağı ve çok sayıda değişkenle doludur. Bu nedenle ütopyanın uygulanabilirliği güçtür. Ayrıca ütopyalar kendi içinde ne kadar mükemmel olsa da kapalı bir yapıya sahiptir oysa gerçek dünya sürekli dönüşüm ve gelişim içerisindedir.

Parçada hayali toplum tasarımları olan ütopyalara yönelik açıklamalar yapılmış ve soruda bu açıklamalardan yola çıkarak hangi seçenekte ütopyalara yönelik bir eleştiri olmadığını bulmamız istenmiştir.

A) Ütopyalar dış dünyadan yalıtılmış ve kendi içinde kusursuz işleyen bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla bir şeyin ideal veya mükemmel olması onun tutarsız değil tutarlı olduğunu gösterir. Bu nedenle doğru seçenek A'dır.

B) Ütopyalar gerçek dünyanın yetersizliklerini, kusurlarını, eksikliklerini aşmayı hedefleyen mükemmel toplum hayalidir. Bu onun dünyanın var olan pratik sorunlarından yalıtılmış ve kapalı yapıda olduğunu gösterir.

C) Gerçek dünyada toplumsal yapıyı etkileyen birçok etken vardır. Fakat ütopyaların kusursuz toplum hayali, birçok etkeni görmezden gelerek ideal toplumun nasıl olması gerektiğine odaklanır.

D) Var olan toplumsal yapı, eksiklik ve kusurlarını aşma ve sorunlarına çözüm bulma arayışı içinde olduğundan sürekli bir değişim ve gelişim içindedir. Ütopyalar ise kapalı ve statik bir yapıya sahiptir ve gerçek dünyanın sürekli değişen sosyal yapısını göz ardı eder.

E) Ütopyalar kusursuz işleyen ütopik fikirlerle oluşturulmuş toplum hayalidir. Bu durum ütopyaları teorik düzeyde kalan hayali toplum tasarımları olarak görmemize sebep olur.

Cevap: A

9. İnsanın kendini gerçekleştirdiği ve yaratıcılığının üst düzeye çıktığı ideal bir siyasal düzenin temelinde özgürlük olmalıdır. Bahsi geçen özgürlük yalnızca siyasette değil, aynı zamanda ekonomik hayatta ve dinsel yaşantıda, hatta toplumsal yaşamın her alanında olanaklı kılınmalıdır. Birey karşısında devlet gücü sınırlandırılır ve bireylerin özgürlüğü sağlanırsa ideal bir toplum düzeni de kurulmuş olur. A. Smith'in "Bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler." yargısı bu görüşün temel düşüncesidir.

Metinde açıklaması verilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Liberalizm B) Nihilizm C) Oligarşi

D) Sosyalizm E) Teokrasi

Çözüm:

Metinde; ideal bir devlet düzeninin temelinde özgürlük olması gerektiği verilmiştir. Bahsedilen özgürlük her alanda hâkim olacak şekilde uygulanmalıdır. Bireyin özgür olabilmesi için devletin gücünün sınırlandırılması gerektiğini de vurgulayan bu görüş liberalizm olarak adlandırılır.

Seçeneklere baktığımızda;

A) Liberalizm; özgürlüğün savunulduğu bir devlet anlayışıdır, parçada açıklaması verilen görüştür.

B) Nihilizm; hiççilik anlamına gelen bu görüşte ideal bir devlet olamayacağı savunulur.

C) Oligarşi; iktidarın bir grup ya da zümre tarafından kullanıldığı yönetim biçimidir.

D) Sosyalizm; ideal devlet düzeninin temelinde eşitliğin olması gerektiğini savunan görüştür.

E) Teokrasi; din kurallarına dayalı yönetim şeklidir.

Cevap: A

10. K. Marx'a göre burjuvazinin gelişmesi milletler arasındaki farkın azalmasına ve işçi sınıfının vatansız olmasına yol açmıştır. Bu durumun ortadan kalkması ancak bir ulusun bireyinin sömürülmesine engel olmasıyla, başka ulusları sömürmemesiyle ve ulustaki üretim araçlarının kamu malı olduğunun bilincine varmasıyla mümkündür. Bunu başarabilen toplum sömürü düzeninin aksine emeğin temsilcisi olan işçiye sahip çıkacak ve herkes devlet olanaklarından aynı biçimde faydalanabilecektir.

Buna göre K. Marx'ın savunduğu akım ve kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sosyalizm - Özgürlük

B) Sosyalizm - Eşitlik

C) Liberalizm - Adalet

D) Fatalizm - Kader

E) Liberteryenizm - Eşitlik

Çözüm:

Bu parçada K. Marx'ın siyasal fikirlerine yer verilmiştir. Ona göre burjuvazinin işçi sınıfını sömürdüğü toplumların ortadan kalkması için ulusların işçilerine sahip çıkması, bir ulusun başka bir ulusu sömürmemesi ve üretim araçlarının kamu malı yani ortak olması gerekir. Ayrıca işçinin emeğinin karşılığını alması gerektiğine yer verilmiş ve özel mülkiyet anlayışına karşı çıkılmıştır. Herkese emeğinin karşılığının verilecek olması eşitlikçi bir yapıya işaret etmektedir. Bu sistem sosyalizm olarak adlandırılır. Bu nedenle doğru cevap B seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda;

A) Sosyalizm- Özgürlük; parçada sosyalizm sistemine değinilmiş fakat özgürlük değil eşitlik vurgulanmıştır.

C) Liberalizm- Adalet; bireysel özgürlüğü savunan bir yaklaşımdır, ayrıca adalet kavramına da değinilmemiştir.

D) Fatalizm- Kader; parçada kaderci bir anlayışa dair herhangi bir ifade bulunmamaktadır.

E) Liberteryenizm- Eşitlik; özgürlüğü temele alan bir yaklaşımdır fakat parçada özgürlüğe dair bir açıklama yapılmamıştır.

Cevap: B

11. Bu yaklaşıma göre devlet, insanın başına gelmiş en büyük kötülüktür ve ortadan kaldırılmalıdır. Bunun başlıca nedeni ise bireyin ve onun özgürlüğünün en yüksek değer olması ve devletin bunu tehdit etmesidir. Bu açıdan her türlü otoriteye itaat, kişiliğin bir tahribi ve özgürlüğün ortadan kalkmasıdır. Devletin yerini karşılıklı anlaşma ve dayanışma esasına dayanan özgür topluluklar almalıdır. Bu sayede bireylerin özgürce kararlar alabileceği, kendi yeteneklerini ve potansiyellerini geliştirebileceği, toplumsal ilişkilerde dayanışma ve iş birliğinin öne çıktığı bir toplum düzeni inşa edilebilir.

Bu parçada dile getirilen görüşler aşağıdakilerden hangisine uygundur?

A) Anarşizm
B) İdealizm
C) Kapitalizm
D) Liberalizm
E) Sosyalizm

Çözüm:

Her türlü otoriteye şiddetli bir şekilde karşı çıkan görüş anarşizmdir. Bu görüşe göre birey ve özgürlüğü en yüce değerdir. Devlet bunu tehdit etmektedir. Kendini insanların ya da toplum üstünde bir yere konumlandıran devlet, bireyle ilişkisini tahakküm üzerine kurmuş ve onu kendi çıkarları için bir sömürü aracı hâline getirmiştir. Bu yüzden bütün kurumlarıyla devlet ortadan kalkmalıdır. Sonuç olarak parçada anlatılan görüş A seçeneğinde verilen anarşizmdir.

Diğer seçeneklere baktığımızda;

B) İdealizm: Ontolojik bir terim olarak idealizm, varlığın düşünsel, akılsal ya da tinsel bir yapıda olduğunu savunan görüştür.

C) Kapitalizm: Ekonomik bir sistem ve toplumsal bir düzen olarak tanımlanabilir. Temel olarak, üretim araçlarının özel mülkiyetine dayanır ve ekonomik faaliyetlerin serbest piyasa koşullarında gerçekleşmesini teşvik eder.

D) Liberalizm: İdeal toplumsal düzenin özgürlük temelinde inşa edilebileceğini savunan görüştür. Devleti bireyin sahip olduğu özgürlüklerin teminatı konumunda kurgulayan bu yaklaşıma göre birey özgürleşip zenginleştikçe toplum da zenginleşecektir.

E) Sosyalizm: Liberalizmin sebep olduğu kapitalist ekonomik sisteme tepki olarak ortaya çıkan ve ideal toplumsal düzenin özgürlük değil eşitlik temelinde inşa edilmesi gerektiğini savunan görüştür.

Cevap: A

12. İktidarın yönetme gücünü elinde bulundurması ve kullanması şeklinde tanımlanan egemenlik, meşru bir temele dayanmalıdır. Toplumsal sözleşmeye dayalı bir devlet anlayışı sergileyen T. Hobbes'a göre, insanlar kendi aralarında ortak bir karar alarak devleti oluşturmuşlardır. Çünkü doğal düzende "İnsan, insanın kurdudur." anlayışının hâkim olduğu bir işleyiş vardır. Bu durumdan rahatsız olan ve güvenli bir şekilde yaşamayı arzulayan insan, kendi iradesiyle tüm hak ve özgürlüklerini devlete devretmiştir. Ancak bu şekilde kargaşa ve savaş durumu ortadan kalkacaktır. Egemenlik hakkı ise sınırsız yetkilerle donatılmış monarka devredilmiştir.

Buna göre T. Hobbes'un devlet anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Devlet, doğal bir varlık olarak düzeni sağlamaktadır.
B) İnsanlar devlet olmadan daha özgür bir şekilde yaşayabilirler.
C) Devletin yönetimi bir zümre tarafından gerçekleştirilmektedir.
D) Kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanan bir egemenlik anlayışı vardır.
E) Devlet, insanların uzlaşmasıyla oluşturulan yapay nitelikte bir kurumdur.

Çözüm:

Parçaya göre; T. Hobbes toplumsal sözleşmeye dayalı olarak devletin kurulduğunu savunmaktadır. Sonradan oluşturulan devlet, yapay bir kurumdur. İnsanlar, güvenliklerini sağlamak için devleti ortak karara dayalı olarak oluşturmuşlardır ve tüm haklarını devlete devretmişlerdir. Yönetim ise tek kişinin, monarkın hâkimiyetindedir. Soruda T. Hobbes'un devlet anlayışı için söylenebilecek seçeneği bulmamız istenmiştir.

Seçeneklere baktığımızda;

A) Bu seçenek parçaya göre doğru değildir. T. Hobbes'a göre devlet yapay bir kurumdur, sonradan oluşturulmuştur.

B) Bu seçenek parça için söylenemez. Çünkü "İnsanlar devlet olmadan daha özgür bir şekilde yaşayabilirler." yargısı parçadan çıkarılamaz. T. Hobbes'a göre, devletsiz bir ortamda güvenlik sorunları yaşanır. "İnsan, insanın kurdudur."

C) Devletin yönetimi bir zümreye ait değildir. Monark yani tek kişi tarafından devlet yönetilmelidir.

D) Kuvvetler ayrılığı ilkesine dayanan bir egemenlik anlayışı yerine tüm yetkilerin tek kişiye devredildiği bir egemenlik anlayışı vardır. Bu sebeple kuvvetler birliği görülmektedir.

E) "Devlet, insanların uzlaşmasıyla oluşturulan yapay nitelikte bir kurumdur." yargısı T. Hobbes'un görüşleriyle örtüşen ifadedir. Toplumsal sözleşme ile sonradan oluşturulan devlet, ortak karara dayalı olarak kurulmuştur.

Cevap: E

1. Siyaset felsefesi, belli bir hayat felsefesinin, siyasi iyi değerin ışığı altında siyasal durumların doğasını araştıran, meşruiyetlerini sorgulayan ve yine siyasal şeyleri en iyi siyasi düzenle ilişkileri açısından ele alıp değerlendiren bir değer felsefesidir. Felsefe bu sorgulamayı yaparken bazı sorular ve problemler üzerinde durur.

Aşağıdakilerden hangisi siyaset felsefesinin yanıt aradığı sorulardan biri değildir?

A) Devlet gerekli midir?

B) Meşruiyetin kaynağı nedir?

C) İktidarın kaynağı nedir?

D) İdeal bir devlet düzeni mümkün müdür?

E) Doğru bilgi mümkün müdür?

2. Hak, yasalarla güvence altına alınmış ve bireylere tanınmış olan fırsatları ifade etmek için kullanılan bir kavramdır. Kişisel, siyasal ve sosyal haklar olarak üçe ayrılır. Bireyi topluma ve devlete karşı koruyanlar kişisel, devlet yönetimine katılma hakları siyasal, devletten istenen ve beklenen haklar ise sosyal haklar olarak sınıflandırılmaktadır. Sosyal haklar, kişinin insan onuruna uygun bir şekilde yaşamasını mümkün kılar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sosyal haklara örnek olarak verilebilir?

A) Devletin olanaklarından yararlanabilme

B) Devlet yönetimine katılabilme

C) Düşüncelerini ifade edebilme

D) Yaşama hakkını kullanabilme

E) Özgürce haberleşebilme

3. Günlük hayatta hak ve özgürlüklerimizi kullanırken kendi tercihlerimizi özgürce yapma, fikirlerimizi sakınmadan ifade etme ve inandığımız değerlerle barışık bir şekilde yaşama özgürlüğümüz vardır. Fakat bu haklarımızı kullanırken başkasının haklarına saygı göstermek zorundayız. Bu da bireyin yeterli bilince sahip olmasıyla mümkündür. Bu nedenle devlet, her bireyin okula erişimini sağlamalı ve kendini yetiştirme imkanı sunmalıdır. Bilinçli bir birey olmanın yolu eğitimden geçmektedir. Ancak bilinçli bir birey kendi haklarını kullanırken başkasının haklarına saygı gösterir.

Bu parçada;

I. ekonomik

II. kişisel

III. siyasal

IV. toplumsal

haklardan hangisine değinilmiştir?

A) Yalnız II　B) I ve II　C) II ve IV　D) I ve III　E) I, II ve IV

4. Adalet, herkese hak ettiğinin verilmesi durumudur. Terazinin iki kefesinde dengeyi sağlayabilmektir. Bu denge ancak, eşitliğe dayalı olarak sağlanabilir. Haklı ile haksız, tarafsız bir biçimde ayırt edilirse adalet gerçekleşmiş olur. Toplumsal yaşamın her alanında karşımıza çıkan adalet, insanların kendilerini güvende hissetmelerini ve huzurlu bir şekilde yaşamalarını sağlayan temel değerdir. Buna karşın, toplumsal ilişkilerin olmadığı ya da çıkar çatışması yaşanmayan ortamlarda adalete ihtiyaç duyulmaz.

Buna göre aşağıdaki seçeneklerin hangisinde adalete ihtiyaç duyulduğu söylenemez?

A) İşçinin performansına göre ücret dağılımı yaparken

B) Öğrenci evinde fatura masraflarını paylaştırırken

C) Öğretmen, öğrencilerinin sınav kağıtlarını okurken

D) Ailede, ev ile ilgili iş bölümü yaparken

E) Issız bir adada tek başına yaşarken

5. İktidar, yönetenlerin yönetme yetkisini elinde bulundurma gücüdür. Siyasal iktidar; toplumun ve bireylerin isteklerine, faydasına hizmet ederek kendine yasal bir zemin hazırlamış olur. Aksi durumda zorba ve meşru olmayan bir otorite olmanın ötesine geçemez. 'İktidar gücünü nereden alır?', siyaset felsefesinin temel problemlerindendir. M. Weber'e göre iktidarın gücünü aldığı üç çeşit kaynak vardır. Bunlar; geleneksel, karizmatik ve demokratik egemenlik biçimleridir. İktidarın meşruluğunun halka dayandığı ve hukuk kurallarının herkes için geçerli olduğu demokratik egemenlikte, devlet güçler ayrılığı ilkesine göre yapılanmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi demokratik egemenliğin özelliklerindendir?

A) İktidar babadan oğula geçecek şekilde ilerler.

B) Devlet yönetimi ilahi bir kaynaktan gücünü alır.

C) Yönetenler, belli kurallara dayalı olarak iktidar yetkisini kullanır.

D) Gelişmenin çok yavaş olduğu ve değişmeye kapalı toplumlarda görülür.

E) Yönetici halkın iyiliği için çalışan kurtarıcı, kahraman ve bilge bir önderdir.

6. I. İlk Çağ anlayışı devletin kökenini insanların ihtiyaçlarına dayandırmıştır. Devlet, insanların ihtiyaçlarından doğmuş tabii bir varlık olarak görülmüştür.

II. Orta Çağ anlayışında ise halkın egemenliği ve siyasal tercihleri tartışma konusu yapılmamıştır. Devlet, inanç merkezli anlayışın ve gücün simgesi olan kilise tarafından biçimlendirilmiştir.

III. Modern toplumda ise devlet insanların ortak iradesiyle oluşmuştur. Bu yüzden devlet sözleşmeyle kurulmuş yapay bir varlık olarak görülür.

Yukarıdaki görüşlere göre devletin temelinde sırasıyla hangi değerler vardır?

A) Tanrı - Doğa - İnsan

B) İnsan - Doğa - Tanrı

C) Doğa - İnsan - Tanrı

D) İnsan - Tanrı - Doğa

E) Doğa - Tanrı - İnsan

7. Platon toplumu büyütülmüş tek bir insan gibi düşünür. Toplumsal yapı ve devlet ile ilgili görüşlerini de bu düşüncesinin etrafında şekillendirir. Ona göre siyasette amaç, bireysel ahlakı topluma uygulamak olmalıdır. Nasıl ki bir bireyin kuvveti erdemlerinin derecesi ile doğru orantılı ise bir devletin gücü de hak ve adaleti gerçekleştirmesi ile orantılıdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanlığın amacı bir devlet gücü altında yaşamaktır.

B) Platon'a göre iktidar varlığını erdemli olduğu sürece sürdürür.

C) Devlet, gücünü içinde yaşayan bireylerin ahlaki yapısından alır.

D) Platon idealar dünyası düşüncesini devlet düzenine uyarlamıştır.

E) Toplumsal sorunların nedeni insanların ahlaksal olmayan davranışlarıdır.

8. İdeal devlet düzeni toplumsal bir varlık olan insanın içinde taşıdığı bir hayaldir. Düşsel tasarımları dile getiren ütopyaların anlatıldığı kitaplar, pek çok okurun ilgisini çekmiştir. T. More'un *Ütopya* adlı eseri, dünya klasikleri arasında yer alan felsefi bir roman örneğidir. Bu tasarımların oluşmasında gerçek yaşam izlenimlerinin yanı sıra ideolojilerin ve bilimin etkileri de görülür. Ütopyalar etkilendiği unsurların izlerini taşıyan ve aynı zamanda onların dışına taşan, kurgusal umut ülkeleridir. Ancak umut edilenin yanında, korkulan ve arzu edilmeyen durumların anlatıldığı ütopyalar da bulunmaktadır.

Parçadan hareketle ütopyalarla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Reel olanı yansıtma amacını taşır.

B) Edebi eser niteliği taşıyan kitaplardır.

C) Var olanla ilgili gözlemlerin etkisi vardır.

D) İnsanın toplumsal yönünden kaynaklanır.

E) Olması istenilen ve istenmeyen türleri vardır.

9. Felsefe tarihinde ilk defa J. Locke tarafından ortaya atılan ve Montesquieu tarafından geliştirilen güçler ayrılığı ilkesi demokratik toplumlar için önemli bir unsurdur. J. Locke, yasama ve yürütme organlarının birbirinden ayrılmasını yeterli bulurken, Montesquieu, mahkemelerin herhangi bir baskı altında kalmadan özgür bir şekilde karar verebilmesinin sonucu adil bir yönetime kavuşmak için yargının da tamamen bağımsız olması gerektiğini savunur. Ona göre ancak yasama, yürütme ve yargının tek elde toplanmasının engellenmesi ile güçler dengesi sağlanabilir.

Metne göre hangisi güçler ayrılığı ilkesinin uygulanmadığı durumlarda ortaya çıkabilecek tehlikelerden değildir?

A) Toplumsal adaletin zarar görmesi

B) Otokratik bir yönetim biçimine dönüşmesi

C) İnsanların refah seviyesinin artması

D) Bireylerin hak ve özgürlüklerinin kısıtlanması

E) Yasaların bir grubun çıkarlarına göre şekillenmesi

1. Herkesin hak ettiği saygıyı gördüğü, doğal ve toplumsal kaynaklardan hak ettiği payı tam anlamıyla aldığı, böylece güven ve mutluluk içinde yaşadığı bir toplum var mıdır? Kimilerine göre böyle bir toplumun varlığı mümkün değildir. Bir toplumda bütün insanların adil bir şekilde yaşayabilmesi ve herkesin mutlu olması söz konusu olmaz. Çünkü insan, T. Hobbes'un "İnsan insanın kurdudur." sözünde ifade ettiği gibi bencil bir varlıktır ve kendisine verilenle yetinmez. Bu nedenle de başkalarına zarar verme potansiyelini hep içinde taşır.

Parçada siyaset felsefesi sorunlarından hangisine yönelik bir açıklama yapılmıştır?

A) İktidarın kaynağı

B) Birey - devlet ilişkisi

C) İdeal devlet düzeni

D) Meşruiyetin ölçüsü

E) Egemenlik sorunu

2. Siyaset felsefesinin ne olduğunu açıkça ortaya koymak gereklidir. Siyaset üzerine konuşan, yorum yapan, fikir beyan eden çok fazla kişi olacaktır. Ancak bu kişilerin söylemlerini siyaset felsefesi olarak niteleyemeyiz. Çünkü siyaset felsefesi diğer felsefe konuları gibi kendine özgü bir bilgi etkinliğidir. Bu etkinlikte, farklı insanların aynı siyasi olgu üzerine çeşitli ve farklı türden kanıları eleştirilir ve ele alınan temel olgular üzerine kavramsal olarak hakikat araştırması yapılır. Ayrıca siyaset felsefesi yapan bir filozof, felsefi bilginin özelliklerini bilir ve görüşlerini ona göre ortaya koyar. Kısacası siyaset ile ilgili görüşleri olan herkesin siyaset felsefesi yaptığını söylemek büyük bir yanılgıdan öteye gitmeyecektir.

Parçaya göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılabilir?

A) Siyaset ve siyaset bilimini birbirinden ayırmak gereklidir.

B) Siyasetin felsefesini yapmak engin bir bilgi birikimi gerektirir.

C) Siyaset felsefesi, günlük yaşamdaki siyasi yorumların ötesindedir.

D) Siyaset felsefesi yapabilmek kavramları doğru kullanmakla mümkündür.

E) Siyaset üzerine konuşabilmek felsefenin özelliklerini bilmekle mümkündür.

3. • Herkesin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, bilgi ve düşünceleri her yoldan araştırmak, elde etmek ve yaymak hakkını gerekli kılar.

• Herkesin, toplumun bir üyesi olarak sosyal güvenliğe hakkı vardır. Ulusal çabalarla ve uluslararası iş birliği yoluyla ve her devletin örgütlenmesine ve kaynaklarına göre herkes, onur ve kişiliğinin serbestçe gelişimi için gerekli olan ekonomik, sosyal ve kültürel haklarının gerçekleştirilmesi hakkına sahiptir.

• Herkesin düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak dini, tek başına veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nden alınan bu maddelerde;

I. Bireysel

II. Sosyal ve ekonomik

III. Siyasal

hakların hangilerinden söz edilmektedir?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II

D) II ve III E) I, II ve III

4. İnsanlar özgürlük, hak ve adalet gibi kavramların öncelikle ne anlama geldiğini bilmeli ve bu bilinçle bunları gerçekleştirmeye yönelik eylemde bulunmalıdırlar. Çünkü bu sadece siyasi bir problem değil aynı zamanda etik ve felsefi bir problem alanıdır. İnsanlar haklarını bilerek, adil olma bilinciyle ve herhangi bir varlığa zarar vermeden istencine göre seçim yapabileceğinin farkında olarak eylemde bulunduklarında çoğunluğun huzur ve mutluluğuna ve toplumsal sistemin devamlılığına katkıda bulunacaklardır.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Hak, adalet ve özgürlüğün sadece siyasetin sorunu olduğuna

B) Hak, özgürlük ve adaletin sosyal düzeni sağlamadaki etkisine

C) İnsanların hak ve özgürlüklerinin bilincinde olması gerektiğine

D) İnsanların bilgili ve bilinçli eylemlerinin genelin mutluluğunu sağladığına

E) İnsanların hak, adalet ve özgürlük kavramlarını gözeterek eylemde bulunması gerektiğine

5. İnsan toplumsal bir varlıktır ve toplumsal yaşam içerisinde kendisini ortaya koyar. Homeros'un deyimiyle "Yeryüzünde insandan daha zayıf hiçbir şey yoktur." Devlet insanın zayıflıklarını kapatmak ve güvenliğini sağlamak adına yine insan aklının ortaya koyduğu bir varlıktır. Homeros'un zayıf insanı bugünün devletini sosyal sözleşmeler yoluyla inşa etmiş ve insanlık toplumsal yaşamın konforuna tarihsel bir sürecin sonunda ulaşmıştır. Bir serüven olarak nitelendirebileceğimiz bu durum, toplumsallaşma sürecinde aklın ve felsefi görüşlerin etkisiyle şekillenen bir değişimi ifade eder.

Parçadan hareketle aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılamaz?

A) İnsan doğa karşısında güçsüzdür.

B) Devlet doğal bir düzenin devamıdır.

C) Düşünce toplumsal yapıyı biçimlendirir.

D) Devlet bireyler arasındaki karşılıklı uzlaşmaya dayanır.

E) Toplumsallaşma süreci bugünün devletini oluşturmuştur.

6. - Devlet, bireyler arasında dengesizlikleri gidermek için sosyal nitelikli önlemler almalıdır.
- Özgürlüğün olmadığı yerde eşitlikten, eşitliğin olmadığı yerde özgürlükten söz edilemeyeceği için hem eşitlik hem özgürlük olmalıdır.

İdeal toplumsal düzenin sağlanması için bu şartların gerekliliğini savunan yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Özgürlüğü temel alan yaklaşım

B) Adaleti temel alan yaklaşım

C) Eşitliği temel alan yaklaşım

D) Anarşizmi savunan yaklaşım

E) Nihilizmi savunan yaklaşım

7. Siyaset felsefesinin temel kavramlarından olan iktidar, devletin yönetme gücünü elinde bulunduran kişi ya da kişiler olarak tanımlanmaktadır. Peki, bu yönetme gücünün kaynağında ne vardır? Toplumun korunmaya ihtiyaç duyması mı, Tanrı'dan gelen yetki mi yoksa toplumdaki insanların ortak iradesi mi? Devletin ortaya çıkış nedeni; insanları korumak ve güvende tutmak ise iktidarın kaynağı toplumsal zorunluluktur. Toplumda yaşayan insanların ortak iradesine dayalı bir iktidar varsa toplumsal sözleşmeye dayalıdır. Eğer iktidar gücünü Tanrı'dan alıyorsa, yöneticiler Tanrı'nın temsilcileri olarak görülür ve amaç Tanrı'nın emirlerinin uygulanmasını sağlamaktır.

Buna göre aşağıdaki yönetim biçimlerinden hangisinde iktidarın kaynağı Tanrı'ya dayalıdır?

A) Aristokrasi B) Demokrasi C) Monarşi

D) Oligarşi E) Teokrasi

8. Coğrafi sınırları belli olan toprak üzerindeki bireyleri yöneten ve egemenlik hakkını elinde bulunduran siyasal örgütlenmeye devlet adı verilir. Devleti devlet yapan ve bireyler üzerinde hâkimiyet kurmasını sağlayan en önemli unsur egemenliktir. Egemenlik, devletin yönettiği toprak parçası üzerinde iktidar olmasını ve iktidarın gücünü bireyler üzerinde kullanmasını sağlar. Kısacası egemenlik devletin ülkeyi yönetme gücüdür. Örneğin teokratik yönetim modellerinde iktidarlar egemenliğin Tanrı tarafından verildiğine inanır ve dini hükümlere uygun olarak bireylerin yönetmesi gerektiğini savunur.

Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt aranmaktadır?

A) Hak, adalet ve özgürlük nedir?

B) Bireyin temel hak ve özgürlükleri nelerdir?

C) Bürokrasiden vazgeçmek mümkün müdür?

D) İdeal devlet düzeni kurmak mümkün müdür?

E) İktidar kaynağını ve meşruiyetini nereden almaktadır?

9. Demokrasi, halkın yönetime katılımı ve söz sahibi olmasını vurgular. İktidar halkın güvenini alarak göreve gelir ve toplumun çıkarlarını, ihtiyaç ve beklentilerini gözetmekle sorumludur. Fakat iktidar sorumluluğunu yerine getirme adına da olsa sınırsız bir güç ve yetkiye sahip değildir. Bu nedenle güçler ayrılığı ilkesiyle yasama, yürütme ve yargı güçleri birbirinden ayrılarak yetkilerin paylaştırılması amaçlanır. Böylece iktidar demokratik anlamda meşru bir zemin kazanmış olur. Yasama, yürütme ve yargı erkinin etkinliğinin artmasıyla demokratik kültürün pekiştirilmesi; özgürlüklerin, hakların ve adaletin korunması sağlanır.

Buna göre demokratik yönetimlerde "güçler ayrılığı" **ilkesinin temel işlevi nedir?**

A) Hükümetin daha iyi çalışması için yetkilerini arttırmak

B) Denge oluşturma adına iktidarı kısıtlayarak sınırlandırmak

C) Demokrasiyi diğer yönetim sistemlerden üstün yapmak

D) Yürütme erkinin kamusal alandaki nüfuzunu genişletmek

E) Seçim sistemini düzenleyerek iktidarın meşruiyetini sağlamak

1. Meşruiyet, iktidarın var olan yasaya uygun davranması olarak tanımlanmaktadır. Demokratik yönetimlerde iktidarın herhangi bir eyleminin ya da kararının yasaya uygun olmaması meşruiyet tartışmalarını beraberinde getirmektedir. Çünkü demokrasiler kaynağını insan aklıyla oluşturulan hukuk kurallarından almaktadır. Bu kurallar hem yöneteni hem de yönetileni bağlamaktadır. Bu kurallara ve halkın onayına bağlı olarak iş başına gelen liderler yine bu kurallardan hareketle iktidar gücü kazanır.

Buna göre demokrasiyle ilgili;

I. İktidarı kazanmanın yolu seçimdir.
II. Ataerkil bir toplumsal hayat sunmaktadır.
III. Geleneksel yönetim anlayışı oluşturmaktadır.
IV. Kaynağını rasyonel kurallardan almaktadır.

yargılardan hangileri yanlıştır?

A) Yalnız II B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Yönetmek anlamına gelen siyaset kavramı, hem bilim hem de felsefe tarafından incelenmektedir. Bilimsel açıdan ele alınırken olandan yola çıkılmaktadır. Felsefe ise olması gereken açısından kurallara dayalı bir biçimde sorgulama yapmaktadır. Toplum yaşamıyla ilgili olan her türlü kavram siyasetin bir parçasıdır. Birey, devlet, adalet, eşitlik, özgürlük, hak, hukuk, yasa ve yönetim gibi kavramlar siyasetin alanına dâhildir. Her ne kadar siyasete karşı farklı tarzlarda yaklaşım sergileseler de bilim ve felsefe karşılıklı olarak birbirlerinden yararlanmaktadırlar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi siyaset felsefesi için söylenebilir?

A) Devletin, anayasaya uygun olarak yönetilip yönetilmediğini denetler.
B) Somut toplumsal durumlar inceleme alanına girmektedir.
C) Devlet yönetimine katılması için bireyleri yönlendirir.
D) İdeal devlet ve toplum kurgularıyla ilgilenmektedir.
E) Yönetim biçimlerini tarihsel açıdan sınıflandırır.

3. İnsanlar yaşadıkları toplumdaki diğer insanların davranışlarını haklı-haksız ya da iyi-kötü olarak nitelendirirler. Bu bir tür değerlendirmedir ve bazı yaptırımları da beraberinde getirir. Ancak bu yaptırımların keyfilikten uzak olması ve adalet kavramına ters düşmemesi adına, bazı kuralların olması da gerekli hâle gelir. Bu durum belirli bir zamanda ve yerde herkes için aynı şekilde uygulanacak hukuk normlarına duyulan ihtiyacı pekiştirir. Adaletin sağlanabilmesi, hukuk normlarının objektif şekilde belirlenmesinin yanında, objektif şekilde uygulanabilmesi ile de ilgilidir. Hukuk kuralları önünde herkesin eşit olması adaletin sağlanabilmesi için gereken şartlardan biridir.

Parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Kişilerin ve toplumun pratik kaygıları adalete yön verir.
B) Hukuk kuralları mutlak olmaları hâlinde adaleti sağlayabilir.
C) Hukuk kurallarının ve uygulamalarının tarafsızlığı adaleti sağlar.
D) Hukuk, ahlaki değerlerin bireysel yanlarını gözeterek adalete ulaşır.
E) Adalet toplumsal yaşamın davranışlara yüklediği anlamlara dayanır.

4. Siyasetin temel kavramlarından olan adalet, eşitlik ilkesi gereğince herkese hak ettiğinin verilmesi olarak tanımlanır. Toplumsal ilişkilerin düzenlenmesinde ve toplumda güvenliğin sağlanmasında da kullanılan adalet, en yüksek değerlerden biri olarak kabul edilir. Geçmişten günümüze kadar insanların üzerinde düşündüğü ve tartıştığı adalet kavramı yaşanan olaya, yere, zamana ya da toplumdan topluma farklılıklar gösterebilir. Bu durumda adaletin sağlanması için sadece hukuk kurallarının yeterli olmadığını belirtmek gerekir. Toplumun her bireyinin adil olması ve kuralları benimseyip kullanması, adaletin göreceli olmadan her yerde yaygınlaşmasını da mümkün kılar. Bu sayede mutlu bir yaşam ortamı sağlanmış olur.

Parçaya göre adaletle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Adalet, kısasa kısas mantığına dayalı olarak sağlanır.
B) Adalet, bireyin çıkar ve beklentilerine göre değişkenlik gösterir.
C) Adaletin sağlanması için toplumun, otoriteye saygı duyması gerekir.
D) Adaletin sağlandığı bir toplumda düşünce özgürlüğü de sağlanmış olur.
E) Adaletin içselleştirilerek herkes tarafından kullanılması toplumsal huzuru artırır.

5. Siyaset felsefesinin temel kavramlarından biri olan hak; yasal, toplumsal, ahlaksal özgürlük veya yetkidir. Toplumsal yaşamda düzen ve huzur ortamının oluşturulabilmesi için eşitlik ilkesi gereğince, tüm bireylere haklarının verilmesi gerekmektedir. Bu sayede adalet ortamı da sağlanabilecektir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi hakkın ihlal edildiği durumlara bir örnek olarak verilebilir?

A) Apartman bahçesinde oyun oynayan komşu çocuklarının, içecek almak için herkesin ailesinden 5'er lira toplaması

B) Okul kantini işleten Ayşe'nin, tost için hazırladığı her peynir diliminin ağırlığını ölçerek hazırlık yapması

C) Bir şirketin tüm çalışanlarına, performanslarına bakılmak kaydıyla, maaşları dışında prim vermesi

D) İki çocuğu olan Sema ve Sefa'nın, farklı filme gitmek istemeleri sebebiyle çocuklarına ayrı ayrı refakat ederek sinemaya götürmeleri

E) Voleybol takımı yedek oyuncusu olan Kübra'nın su içme isteğinin, antrenörü tarafından oynamadığı gerekçesiyle reddedilmesi

6. Siyaset felsefesinin cevap aradığı konulardan bir tanesi de bir topluluğun kendi aralarındaki prensiplerine bağlı olarak yönetimlerini nasıl oluşturacakları; yönetime, kurallara, toplumsal düzene neden uyup uymayacakları ve bunlara hangi durumda uyacak hangi durumda karşı çıkacaklarıdır.

Yukarıda verilen açıklama siyaset felsefesinin hangi temel sorusu ile ilgilidir?

A) İdeal düzen var mıdır?

B) İktidarın kaynağı nedir?

C) En iyi yönetim biçimi nedir?

D) Birey - devlet ilişkileri nasıl olmalıdır?

E) Yasaların varoluş şekli nasıl olmalıdır?

7. İdeal bir toplum düzeni sınıfsız ve özel mülkiyetin olmayacağı biçimde yapılanmalıdır. İnsanlar; ekonomik, toplumsal ve siyasal açıdan eşit haklara sahip olmalı ve ekonomik hayat, halkın ihtiyaçları doğrultusunda devlet tarafından planlanmalıdır. Ancak böyle bir toplumsal düzen insan için adil olacaktır.

Metinde açıklaması verilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Feodalizm

B) İdealizm

C) Liberalizm

D) Nihilizm

E) Sosyalizm

8. İbn Haldun'a göre doğal durumda yaşayan insanlar, silahları ile yabani hayvanlardan gelebilecek tehlikelerle baş edebilirler fakat silahlı diğer insanlar kendisi için de bir tehlike oluşturur. İşte bu noktada toplumda düzeni sağlayacak hükümlere ve kanunlara ihtiyaç vardır. İnsanlar kendi içlerinden bir yasa koyucuya sahip olmayı ve onun dediklerine uymayı zorunluluk olarak görürler. Yine hayvanlardan örnek veren İbn Haldun, arıların ve çekirgelerin de toplu halde yaşadıklarını ayrıca hükmetme ve emre uyma özelliklerinin olduğunu ancak bu durumun içgüdüsel olduğunu belirtir. İnsanlar ise bu duruma kendi akılları ve istekleri ile varmışlardır.

Parçadan yola çıkarak İbn Haldun'un görüşleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) İktidarın kaynağı insanların korunma ihtiyacıdır.

B) Tehlikeler karşısında kanunlara gereksinim duyulur.

C) İnsanların özgürlüklerinden vazgeçmeleri kendi bilinçli seçimleridir.

D) İnsanlardan korunmak hayvanlardan korunmaktan daha zordur.

E) İktidarın meşruluğunu insanların bir arada yaşama isteği sağlar.

9. Protogoras'a göre her toplumun siyasi ve ahlaki doğrusu sadece kendinedir ve kendiyle sınırlıdır. Bu sebeple dünya üzerinde ne kadar toplum varsa bir o kadar ahlaki değer ve siyasi tercih söz konusudur. Bu durum toplum sayısı kadar değerin ve anayasanın var olmasına yol açmaktadır. Nasıl bir insanın duyusal yapısı veya durumu değiştikçe aynı nesne hakkında farklı algılar üretiyorsa, bir toplumun da ahlaki ve siyasal yapısı değiştikçe değer ve yasalara ilişkin tutumları da değişecektir. Çünkü toplumun yasa ve değerlere ilişkin tutumu uzlaşmanın ürünüdür ve bu iradenin değişmesine paralel olarak değişime uğramaktadırlar.

Bu parça aşağıdaki sorulardan hangisine bir yanıt niteliği taşır?

A) Egemenliğin kullanılış biçimleri nelerdir?

B) Devlet düzeni gerekli midir?

C) Bireyin temel hak ve özgürlükleri nelerdir?

D) İktidarın kaynağı ve meşruiyetin ölçütü nedir?

E) İdeal bir devlet düzeni kurmak mümkün müdür?

1. Siyaset; sosyal bilimler aracılığıyla siyaset biliminin, felsefe aracılığıyla siyaset felsefesinin konusunu oluşturur ve böylece teorik ve pratik çerçeve kazanır. Siyaset bilimi siyasal otorite ile ilgili kavramların oluşmasında ve işlemesinde rol oynayan davranışlar bilimidir. Alanına giren tüm olguları bilimsel yöntemlerle inceler ve genel sonuçlara ulaşmaya çalışır. Siyaset felsefesi ise siyasal otoriteyi, bu otoritenin oluşumunu, kaynağını, gücünü nasıl sürdürdüğünü ve siyasal otoriteyle birey arasındaki ilişkiyi ve bunların daha iyi, daha adil duruma gelip gelmeyeceğini ele alan bir felsefe disiplinidir. Siyaset bilimi, somut toplumsal durumları incelerken siyaset felsefesinin çözümlemelerine başvurur. Siyaset felsefesi ise toplumsal yaşamın pratiklerinden yola çıkarak siyasetin yapısını belirlemeye yönelir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi siyaset felsefesini siyaset biliminden ayıran özelliktir?

A) Siyaset kavramına pratik bir çerçeve kazandırır.

B) Siyasal alanda genel sonuçlara ulaşmaya çalışır.

C) Siyasi konularla ilgili olması gerekeni ortaya koyar.

D) Toplumsal yaşantıya yönelik somut sonuçlar elde eder.

E) Siyaset ile ilgili kavramların belirlenmesi görevini üstlenir.

2. Devlet veya hükümetin dışında kalan, gönüllü olarak bir araya gelen bireylerin oluşturduğu, kâr amacı gütmeyen kuruluşlar, dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek odaları, gönüllü gruplar, topluluklar ve benzeri yapılar; bireylerin toplumsal sorunlarla ilgilenme, katılım gösterme ve etkileme ihtiyacından doğar. Bu yapılanmalar, genellikle belirli bir amaç doğrultusunda hareket eder ve toplumda değişim yaratmayı hedefler. Bu sayede demokratik değerlere ve insan haklarına dayalı olarak hareket etme iradesi de güçlenmiş olur. Bu tarz kuruluşlar, modern dünyada hükümetleri denetleme, kamu politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında etkili olma, toplumu bilinçlendirme, ihtiyaçları giderme, sosyal hizmetler sunma gibi rolleri üstlenebilir.

Bu parça siyaset felsefesinin aşağıdaki sorularından hangisine cevap niteliğindedir?

A) İktidar kaynağını nereden alır?

B) Bürokrasiden vazgeçilebilir mi?

C) Bireyin temel hakları nelerdir?

D) Sivil toplumun anlamı nedir?

E) İdeal bir devlet düzeni kurulabilir mi?

3.
- Kişinin sahip olduğu iradeyle kimseye zarar vermeden ve kimsenin müdahalesi olmadan düşüncelerini oluşturmasının, ifade edebilmesinin ve davranışlarını yapabilmesinin serbestliği olarak ifade edilir.
- İlk anlamı bir konuda izin verilen ve yasaklanmamış olan davranış serbestliğidir. İkinci anlamı kişilerin başka kişi, topluluk veya devletten isteyebileceği ve talepte bulunabileceği şeylerdir.
- Her kimseye ne gerekiyorsa onun sağlanması, gözetilmesi ve yerine getirilmesidir. Eşitlik ilkesi içinde insanların yetkilerini kullanabilmesini sağlar.

Öncüllerde tanımları verilen kavramlar aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru sırayla verilmiştir?

A) Adalet - özgürlük - hak

B) Özgürlük - hak - adalet

C) Hak - adalet - özgürlük

D) Hak - özgürlük - adalet

E) Özgürlük - adalet - hak

4. Tarihsel süreçte toplumun olduğu her yerde yönetim de olmuştur. Yüzyıllar boyunca insanlar yönetimleri nasıl oluşturacakları, toplumsal düzeni nasıl sağlayacakları ile ilgili sorulara yanıt aramışlardır. Ayrıca yönetimin oluşumu, uyulması gereken kurallar, yönetenin yönetme gücünü nerden aldığı sorunları siyaset felsefesi içinde en çok tartışılan temel problemler hâline gelmiştir. Siyaset felsefesinde bu problemlere farklı yanıtlar verilmiştir. Bunlardan ilki devletin insanların korunma ve güvenlik ihtiyaçlarından ortaya çıktığını savunur. İkincisine göre devlet Tanrı'nın buyruklarını yerine getirmek için vardır. Üçüncüsü ise devletin toplumsal sözleşmeye dayalı ortak iradeden oluştuğudur.

Bu parçada siyaset felsefesinin;

I. İktidarın kaynağı
II. Meşruiyetin ölçütü
III. Bürokrasinin gerekliliği
IV. Sivil toplumun önemi

problemlerinden hangilerinden söz edilmiştir?

A) I ve II

B) I ve III

C) II ve III

D) III ve IV

E) II, III ve IV

5. Epiküros, insan ve hayvanlar arasındaki farkı insanların birbirlerine zarar vermemek için anlaşabilmelerinde görür.

Epiküros'un bu görüşü siyaset felsefesinde hangi kuramla ifade edilir?

A) Liberalizm

B) Güçler ayrılığı

C) Otokratik yönetim

D) Teokratik yönetim

E) Toplumsal sözleşme

6. Toplumun var olduğu her yerde yönetici bir gücün, siyasi bir otoritenin var oluşu doğal ve anlaşılır bir durumdur. Bu otorite iktidar kavramı ile ifade edilir. Bu kavram, iki kişiden birinin diğerini, bir grubun diğer bir grubu, bir kişi veya grubun bütün bir toplumu gerek kendi arzularıyla gerekse arzuları dışında kontrol edebilmesi ve yönetebilmesi olarak açıklanabilir. Burada sözü edilen "arzuları ile veya arzuları dışında" ifadesi bizi "meşruiyet" kavramına götürür. Meşruiyet, en dar anlamıyla bir işlemin veya olayın olumlu nitelikteki bir hukuk normuna uygun olmasıdır ve siyasal iktidarın gücünü kullanmasına onay verilmesi olarak tanımlanabilir. Sağlıklı bir iktidar için meşruiyet yani halk tarafından kabul edilip onaylanma gerekmektedir. Bunun için iktidar, toplumu ne adına yönettiğini söylemek yani meşrulaştırmak zorundadır.

Bu parçadan iktidar ve meşruiyet ilişkisine yönelik aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İktidar gücünü kendisini ortaya çıkaran güç veya düşünceden alır.

B) Meşru siyasi otorite insanın varoluşsal özelliklerine uygun yönetimdir.

C) Meşruiyet halkın siyasi otoritenin gücünü kullanmasına onay vermesidir.

D) İktidar devletin oluşum sürecinin bir devamı olarak yapay bir oluşumdur.

E) İktidar toplumun onayına ihtiyaç duymadan yönetim gücünü kullanabilir.

7. İdeal toplum düzeninin olup olamayacağı, olursa hangi özelliklere sahip olması gerektiği siyaset felsefesinin önemli sorularından olmuş ve düşünürlerin zihnini epeyce meşgul etmiştir. A. Smith, bu konudaki düşünceleri ile öne çıkmış bir isimdir. Onun yaklaşımı kapitalist üretim tarzının dayandığı felsefi temel olarak karşımıza çıkar. Görüşlerini "bırakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler" sözüyle özetleyen A. Smith; ideal bir toplumsal düzende, insanların kısıtlamaya uğramamaları gerektiğini düşünür. Bir düzen ancak böyle bir ortamda ideal sayılabilir.

Bu parçada sözü edilen yaklaşım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Nihilizm B) Anarşizm C) Sosyalizm

D) Liberalizm E) Sosyal adalet

8. Her türlü otorite insan doğasına aykırıdır çünkü devlet otoritesi insanın doğallığını yok eder. Bugüne kadar hiçbir düzen insan mutluluğunu sağlayamamıştır ve bundan sonra da sağlayabilmesi mümkün değildir. Bu sebeple ideal bir toplumsal düzenden bahsedilmesi olanaksızdır.

Parçada verilen düşünce aşağıdaki kavramlardan hangisiyle açıklanabilir?

A) Egoizm B) Hedonizm C) Liberalizm

D) Nihilizm E) Sosyalizm

9. İnsanların doğuştan ve yalnızca "insan olmak bakımından" sahip oldukları temel hak ve özgürlükler, evrensel değerlerdir. İlk Çağ'ın, Orta Çağ'ın ya da Modern Çağ'ın insanları, aynı haklara sahip olarak doğmuştur. Her biri aynı şekilde eşit ve özgürdür. Ancak yaşadıkları dönemin egemen gücü bu hakların korunmasında etkilidir ve bu gücün özellikleri bakımından hakların kullanımında farklılıklar görülebilir. Temel hak ve özgürlükler devlet tarafından korunduğunda asıl anlamını bulur ve bu durum devletin meşruiyetinin de temelini oluşturur.

Parçadan hareketle temel hak ve özgürlüklerle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Devlet erkinin ve yasaların gücüyle var olmuştur.

B) Egemen gücün otoriter uygulamaları ile korunabilir.

C) Güvence altına alınması devletin yasal oluşunun göstergesidir.

D) Evrensel oldukları için her zaman aynı biçimde uygulanmışlardır.

E) Uzun uğraşlar gerektiren bir sürecin sonucunda kazanılan haklardır.

1. Felsefe insanlık tarihine yön veren bir etkinlik olmasına rağmen çoğu zaman görünmez kaldığı yönünde eleştirilmiştir. Yaşamın merkezinde olan felsefenin görünürlüğü, teorik ve pratik arasında bağlantı kurulamadığında, ne yazık ki aleyhine sonuçlanmaktadır. Oysa toplum denilen ayna felsefeyi olduğu gibi yansıtmaktadır. Her gün karşılaştığımız şeylerin arkasında felsefi bir boyut vardır. Filozofların sorgulamaları egemen güç ve birey arasındaki ilişkiyi etkilemiş ve bireyin haklarının korunması yine filozofların tartışmalarıyla şekillenmiştir. Özgürlük, eşitlik, adalet kavramlarının peşine takılan insanlar, bu kavramların tarihe yön veren dönüm noktalarında, filozofların düşünceleriyle karşılaşacaklardır. Toplumsal düzeni sağlayan kuralların temelinde de yine filozofların sorgulamalarını göreceklerdir.

Parçada felsefi düşünceyi görünür kılan hangi yönü üzerinde durulmuştur?

A) Teorik bir yön içermesi

B) Düşünceye dayalı olması

C) Devletin doğuşunu ele alması

D) Toplumsal yaşama yön vermesi

E) Normları destekleyen yaklaşımları

2. T. Hobbes'a göre insan doğası gereği bencil bir varlıktır. İnsanlar, topluluğun her bireyini korku altında tutacak mutlak bir güç olmadan yaşadıkları vakit, savaş denilen o durumun içinde olurlar ve bu savaş herkesin herkese karşı verdiği bir savaştır. Devlet bu savaşı engellemek için sözleşme yoluyla kurulmuş ve doğa durumundan yurttaşlık durumuna geçilmiştir.

J. Locke'a göre ise devlete, sözleşme gereği temel hakların çiğnenmesi durumunda yargılama ve ceza verme hakkı verilmiştir. Ama devredilen doğal haklar değildir. Bundan dolayı da yönetim hakkı mutlak ve sınırsız değildir. Devlet, bireylerin temel haklarını korumak için bu görevi üstlenmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi T. Hobbes ve J. Locke'un ortak görüşü değildir?

A) Devleti yönetenler sınırsız yetkiye sahip olmalıdır.

B) İnsanlar doğa durumunda bireysel haklarını koruyamazlar.

C) İnsanlar toplumsal sözleşme ile bazı haklarından vazgeçerler.

D) Devlet sözleşme yoluyla oluşturulan yapay bir varlığa sahiptir.

E) Devletin görevi bireylerin güvenli ve mutlu bir yaşam sürmelerini sağlamaktır.

3. Modern siyaset kuramına göre özgürlük ancak hukukun koruması altında yaşayan ve diğer bireylerin özgürlüklerini ihmal etmeyen bir toplumda gerçekleşir. Böyle bir toplumun oluşması ancak insanları doğa yasalarına bağlayan akılla gerçekleşebilir. Çünkü akıl doğa durumuyla çelişmeyen bir yasa koyucu işleve sahiptir. Akla danışan kişi herkese eşit davranması gerektiğini, başkalarının hayatına, özgürlüğüne ve mülküne zarar vermemesi gerektiğini öğrenmiş olur. İnsanların aralarında yaptıkları sözleşmeyle hak ve özgürlüklerini devletin yasa yapıcı kurumlarına devretmesi ortak aklın bir sonucudur. Devletin görevi insanların devretmiş olduğu yetkiyle her yurttaşın yaşama, fikirlerini ifade etme, güvenlik, özel mülkiyete saygı gibi temel haklarının korunmasını sağlamaktır. Böylece egemen bir güç olarak ortaya çıkan devlet, vatandaşlarının doğuştan gelen temel hak ve özgürlüklerini koruyup geliştirerek meşruiyetini sağlamış olur.

Parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Devletin egemenliği halkın iradesine dayanır.

B) Devlet ortak akılla ortaya çıkmış yapay bir kurumdur.

C) Devlet bireylerin mülkiyet eşitliğini sağlamakla yükümlüdür.

D) Devletin yasal geçerliliği hukukun üstünlüğü ilkesine dayanır.

E) Devlet bireylere eşit fırsatlar sunmalıdır.

4. Siyaset felsefesi, uygulamada ahlak felsefesi ile ilişkili bir çalışma alanıdır. Bu nedenle siyasal gücün ve ortaya koyduklarının ahlaki açıdan değerlendirilmesi işi ile uğraşır. Siyasal güç, kendisini devlette ve yönetim organlarında gösterir. Bu güç bireyler, kurumlar ve kurallar üzerinde en güçlü şekilde kullanılabilir. Siyaset felsefesi, siyasal gücün kullanılmasında ortaya çıkacak ahlaki sorunlara cevap getirmek, temellendirmek ve savunmalar yapmaktadır. Siyasal yargıların mantıksal analizlerini ve siyaset ile ilgili olan temel kavramların çözümlemesini de yapar. Siyaset felsefesi, bu gücün kullanılmasında siyasal iktidarların ahlaki bakımdan denetlenmesi için ölçütler oluşturur. Ayrıca iktidarın kaynağı, sınırları, amaç ve hedefleri hakkında ahlaki ölçütler ve denetimler oluşturmayı amaçlar. Siyaset felsefesi çalışmalarında siyaset biliminin ortaya koyduğu olgulara da başvurur.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Siyaset felsefesinin soruları ahlak felsefesi ile ilişkilendirilebilir.

B) Birey ve kurumlar dışında devlet siyasal gücünü her alanda kullanır.

C) Siyaset felsefesi gücün ahlaki denetim standartlarını araştırır.

D) Siyasal otorite devletin tüm unsurlarında kendini ortaya koyar.

E) Siyaset felsefesi yasal durumların çözümlemesini yapar.

5. Siyaset bilimi, toplum bilimlerinin bir dalı olarak, toplumsal yapıda ortaya çıkan siyasi olguları, siyasi teorileri ve uygulamaları, siyasi sistemleri ve toplumsal siyasi davranışları bilimsel yöntemle inceleyen, değerlendiren ve açıklayan çalışmalar yapar. Toplumsal yaşamdaki gerçekliği açıklamayı amaçlar. Siyaset felsefesi ise gerçeklikten hareketle ideal olanı ve erdemli bir toplumsal yaşamın olanaklarını araştıran etikle bağlantılı bir felsefe dalıdır.

Parçaya göre siyaset felsefesi hangi özelliğiyle siyaset biliminden ayrılmaktadır?

A) Siyasi olgu ve olayları incelemesi

B) Siyasi kuramları irdelemesi

C) Varolan siyasi yapıları incelemesi

D) Toplumsal yaşamdaki gerçekliği amaçlaması

E) Olması gerekene yönelik açıklama yapması

6. Toplum hayatında ve özellikle hukuk düzeninde hak, borç veya ödev arasında çok ince bir karşılık ilişkisinin bulunduğu görülür. Hukuk düzeninin belirli bir kişi için tanıdığı hak başka bir kişi için hukuki yükümlülük (borç veya ödev) doğurur. İnsanın bir hakka sahip olması, başkalarının da aynı haklara sahip olması demektir. İnsan haklarını kabul eden, yani eşitlikçi bir toplumda, haklar bakımından insanlar arasında ayrıcalık gözetilemez. Şu hâlde, her hak, kendisiyle birlikte bir ödev getirir. Bu ödev, başkalarının aynı hakka saygı gösterme ödevidir. Herkesin hak sahibi olduğu, fakat hiç kimsenin ödevi olmadığı toplumlarda karşılıklı haklar ve saygı yerine tam bir anarşi hakim olacaktır.

Parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Hukuk düzeni hak tanıyarak yükümlülük de yaratır.

B) Hak sahibi olmak irade gücüne bağlıdır.

C) Haklar bakımından herkes eşittir.

D) Haklara sahip olmak başkalarını da kapsar.

E) Haklar ve ödevler karşılıklı hak ve saygıyı sağlar.

7. J. S. Mill'e göre, "Halkın, ister bizzat isterse de hükümetleri aracılığıyla düşünce özgürlüğünü yok etmek adına zor kullanmasının hiçbir haklı gerekçesi olamaz. Çünkü ...zorun kendisi gayrimeşrudur. Buna en iyi hükümetin de en fena hükümetten daha fazla bir hakkı yoktur... Şayet bir teki müstesna bütün insanlar aynı fikirde olsalar ve yalnız bir kişi muhtelif fikirde olsa, nasıl bu şahsın, elinde kuvvet olsa, insanları susturmaya hakkı yoksa, insanların da bu tek kişiyi susturmaya daha fazla hakları yoktur."

Parçaya göre aşağıdaki seçeneklerden hangisi J. S. Mill'in özgürlükle ilgili görüşünü ifade etmez?

A) Kendi iyilikleri için başkalarının zoruna maruz kalmamalarıdır.

B) Kendi iradeleriyle seçtikleri yaşam tarzlarını sürdürmeleridir.

C) Başkalarına zarar vermedikleri sürece istediklerini yapmalarıdır.

D) Toplumun yararına uygun davranmaları için sınırlandırılmalarıdır.

E) Düşünce ve ifade özgürlüğünü kullanmalarıdır.

8. Günümüz modern devlet anlayışı, Orta Çağ sonları ve Yeni Çağ başlarında ortaya çıkan siyasal iktidar yapısıyla şekillenmiştir. Bu siyasal iktidar yapısının ayırt edici yanı, egemenlik ve meşruiyet anlayışından gelir. Bundan önceki dönemlerde iktidarın Tanrı'dan kaynaklandığına inanılırdı. Devletin meşruiyeti de dini, mitolojik ya da geleneksel kaynaklara dayanırdı. Modern devlet anlayışında ise iktidarın kaynağı ve meşruiyeti toplumda aranmaktadır. Bu dönemin önemli düşünürleri olan N. Machiavelli, J. Bodin ve T. Hobbes'un düşüncelerinde siyasal iktidarı ve devleti laik ve dünyevi bir yapıya dönüştürdükleri, meşruiyeti de akılsal bir temele oturttukları görülmektedir.

Parçaya göre modern devlet anlayışında aşağıdakilerden hangisinin bulunması beklenemez?

A) Egemenliğin toplumda aranması

B) Devletin dinsel unsurlardan bağımsız olması

C) İktidarın rasyonel bir temele dayanması

D) İktidarın Tanrı'dan kaynaklanması

E) Siyasal iktidarın sınırlanması

1. Sanat felsefesi sanat eserleri ile ilgili olarak ortaya çıkan kavramların analizi ve problemlerin çözümü ile meşgul olan felsefe disiplinidir. O, doğanın estetik değeri ile ilgilenmez. Öte yandan tarih boyunca insanların ilgisini doğal güzellikten çok sanat güzelliğinin çektiği ve estetik soruların daha ziyade doğal değil, sanatsal güzellik ile ilgili olarak sorulduğu da bir gerçektir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sanat felsefesinin sorduğu sorulardan biri değildir?

A) Sanat nedir?

B) Güzellik nedir?

C) Bir şeyi sanat eseri yapan nedir?

D) İdeal bir devlet düzeni olabilir mi?

E) Sanatçının etik kaygıları olmalı mıdır?

Çözüm:

Sanat felsefesi, felsefenin sanatı, sanattaki güzeli konu alan alt disiplinidir. Sanatın ve güzelin ne olduğuna, sanatta güzelin nasıl ortaya çıktığına ve sanat eserine ilişkin sorular sorar.

Seçeneklere baktığımızda;

A) "Sanat nedir?" sorusu sanat felsefesinin en temel sorularından biridir.

B) "Güzellik nedir?" güzellik sanat felsefesinin ele aldığı temel kavramlardan biridir.

C) "Bir şeyi sanat eseri yapan nedir?" sorusu sanat felsefesinin temel problemlerinden birisidir.

D) "İdeal bir devlet düzeni olabilir mi?" sorusu siyaset felsefesinin alanına girmektedir.

E) "Sanatçının etik kaygıları olmalı mıdır?" sanat ve sanatçı ile ilgili sorular sanat felsefesinin alanına girmektedir.

Cevap: D

2. İnsanlık tarihi boyunca, hemen her dönemde sanatsal çalışmaların izlerine rastlamaktayız. Kimi zaman duvar resmi olarak kimi zaman teatral bir gösteride kimi zaman ise bir resimde ya da heykelde. Sanatın, toplumsal yaşamdan soyutlanamayacak bir yapısı vardır. Sanatçı, eserini oluştururken yaratıcılığı ile tekniğini birleştirip kendine has bir ürün ortaya çıkarır ve bu süreçte yaşadığı çağdan, kültüründen, dönemin beğenilerinden ya da toplumsal problemlerinden mutlaka etkilenir. Bu sebeple, toplumda yaşanan değişim ve dönüşüm süreçlerinden sanat da her zaman payına düşeni alır.

Metinde sanatla ilgili olarak vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sanat, insan yaşamının vazgeçilemez bir parçasıdır.

B) Doğada var olanların yansıtılması sanatla mümkündür.

C) Toplumsal koşullar değiştikçe sanatsal tarzlarda da değişiklikler olur.

D) Duygu ve düşüncelerin yorumlanması sanatın ortaya çıkmasını sağlamıştır.

E) Sanatçının düş gücüne dayalı olarak ortaya konan eser, özgün bir nitelik taşır.

Çözüm:

Parçada sanatın toplum yaşamından soyutlanamayacak bir yapıda olduğu anlatılmıştır. Sanatçı eserini ortaya koyarken ait olduğu dönem ve toplumun değerlerinden etkilenir. Toplumsal yaşamadaki değişiklikler de sanatta kendine mutlaka yer bulur vurgusu yapılmaktadır.

Seçeneklere baktığımızda;

A) "Sanat, insan yaşamının vazgeçilmez bir parçasıdır." yargısına yönelik bir ifade parçada bulunmamaktadır.

B) "Doğada var olanların yansıtılması sanatla mümkündür." görüşüne parçada yer verilmemiştir.

C) "Toplumsal koşullar değiştikçe sanatsal tarzlarda da değişiklikler olur." yargısı parçayla örtüşen ifadedir. Yaşanan toplumsal değişiklikler sanat dallarının tarzlarına da etki eder.

D) "Duygu ve düşüncelerin yorumlanması sanatın ortaya çıkmasını sağlamıştır." yargısıyla ilgili parçada herhangi bir bilgi yoktur. Parçada sanatın nasıl ortaya çıktığına dair bir açıklama yoktur.

E) "Sanatçının düş gücüne dayalı olarak ortaya konan eser, özgün bir nitelik taşır." yargısı parçada verilmiş olsa da asıl vurgulanmak istenen bu değildir.

Cevap: C

3. Yazın soğuk bir limonata içmek çoğu insana haz verir. Bunaltıcı sıcakta serinletir ve bu durum bir çoğumuzun hoşuna gider. Fakat bu gittiğimiz bir konserin hoşumuza gitmesi ve müzikten aldığımız hazla aynı anlama gelmez.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Güzel ve hoşun aynı anlama geldiği

B) Ortak estetik yargıların olmadığı

C) Haz veren her şeyin güzel olduğu

D) Her hoş olanın estetik değer taşımadığı

E) İnsana sadece sanatın haz verdiği

Çözüm:

Parçada insana haz veren ve insanın hoşuna giden herşeyin estetik bir değer taşımayabileceği ilgili bir örnek verilmiştir. Buna göre hangi seçeneğe ulaşılacağını bulmamız istenmiştir.

Seçeneklere baktığımızda;

A) Güzel ve hoşun aynı anlama gelmesi, her güzelin hoş her hoşa gidenin güzel olduğu anlamına gelir. Fakat parçada limonata içmek hoşumuza gitse de bu durum sanatın hoşumuza gitmesiyle aynı anlama gelmez denmiştir. Bu seçeneğe ulaşılamaz.

B) Parçada güzelliğin göreceli olduğuna yani ortak estetik yargıların olamayacağına yönelik bir ifade yer almadığı için bu seçeneğe ulaşılamaz.

C) Parçada soğuk bir limonatanın çoğu insana haz verse de bu durumun sanatsal güzellikten duyulan hazla aynı anlama gelmediği belirtildiği için bu seçeneğe ulaşılamaz.

D) Parçada insanın her hoşuna giden şeyin sanatsal güzellikten duyulan haz ve hoşa gitme duygusuyla aynı olmadığı belirtildiği için doğru cevap 'D' seçeneğidir.

E) Parçada limonata içmenin de müzik dinlemenin de insana haz verdiği belirtilmiştir. Sadece bu iki durumda duyulan hazzın aynı şey olmadığı ifade edilmiştir. Bu nedenle sadece sanatın insana haz verdiği söylenemez.

Cevap: D

4. Güzeli beğeniş, estetik bir yargıdır. Böyle bir yargıya neden olan düşünce; isteğe, hazza ve beğeniye yönelik duyarlılığı yaratmaktadır. Bu durum, kendine özgü bir değer yargısının meydana gelmesine olanak sağlamaktadır. Güzeli beğeniş çıkarsız ve özgün bir hazdır. Sırf estetik beğeniyi açıklama yolunda, hiçbir hazırlığa dayanmadan ansızın beliren bu tür bir yargı, a priori yargıdır. Beğeni yargıları düşünsel düzeyde ve insanların ortak estetik duygusuna dayalı, zorunlu ve genel geçer yargılardır.

Parçada vurgulanmak istenen asıl yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir eserin sanatsal niteliği alımlayıcının kişisel yargılarına bağlıdır.

B) Sanat eseri güzellik açısından aynı koşul ve kurallardan yararlanarak oluşur.

C) Sanata yönelik beğeni yargıları ortak estetik duygulara dayalı olarak ortaya çıkar.

D) Eserlere yönelik beğeni akılsal etkilenişten de önce, duygusal planda gerçekleşir.

E) Sanata yönelik yargıda isabet, eleştiricinin duyumsama ve algılama gücüne bağlıdır.

Çözüm:

Parçada güzeli beğenmenin çıkarsız ve özgün bir hazdan kaynaklanarak bir değer yargısına dönüştüğü ve zorunlu genel geçer bir yargı olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca bu yargının hiçbir hazırlığa dayanmadan aniden ortaya çıkan bir yargı olarak a priori yani deneyim öncesi olduğu belirtilmiştir. Buna göre seçeneklere baktığımızda;

A) Bir eserin sanatsal niteliğinin kişisel yargılara dayalı olması parçada yer alan yargıların genel geçer ve zorunlu yargılar olması düşüncesi ile çelişir. Bu nedenle bu seçeneğe ulaşılamaz.

B) Sanat eserinin aynı koşul ve kurallardan oluşması parçada ifade edilen estetik yargıların özgün ve hazırlıksız olarak ortaya çıktığı fikriyle çelişir. Bu nedenle bu seçeneğe ulaşılamaz.

C) Parçada estetik yargıların ortak estetik duygulara dayalı, zorunlu ve genel geçer olduğu vurgulanmıştır. Bu durumda bu seçenekte geçen yargı, parçada vurgulanan asıl düşünce ile örtüşmektedir. Doğru cevap “C” seçeneğidir.

D) Parçada estetik yargıya neden olan düşüncenin isteğe, hazza ve beğeniye yönelik duyarlılığı arttırdığı ifade edilmiştir. Bu durumda duyguya yön verenin düşünce olduğu ifade edilebilir. Bu seçeneğe ulaşılamaz.

E) Parçada sanata yönelik yargının isabetli olması ve bunun duyumsama ve algılama gücüne bağlı olması üzerinde durulmamıştır.

Cevap: C

5. Élisabeth Vigée Le Brun'un *Kızı Julie ile Otoportre* adlı tablosu 1787 yılında ilk sergilendiğinde dönemin geleneklerine aykırı bulunarak yoğun bir şekilde eleştirildi. O dönemde Vigée Le Brun'un resmettiği gibi dişleri gösterecek şekilde gülümsemek, alt sınıfa ait görülen ve kınanan bir durumdu. Antik Çağ'dan bu yana resim geleneğine aykırı olan bu durum, o dönemin sanatçıları ve sanatseverleri arasında hoş karşılanmadı. Ancak ressam tüm bu eleştirilere rağmen daha sonra yaptığı tablolarında da aynı gülümsemeyi kullanmaya devam etti. O bir avuç boyayla ve birkaç fırça darbesiyle beğeni ölçütlerine, ahlaki ve sanatsal kabullere karşı çıktı ve dönemini aşan eserlere imza attı.

Parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Geleneksel bakış, sanat eserini ve güzel algısını sınırlandırır.

B) Toplumsal beğeniler sanata ve sanatçının eserlerine yön verir.

C) Sanat eseri yapıldığı dönemin beğeni ölçütlerine göre şekillenir.

D) Sanat çağının kabullerini aşan bir güzellik anlayışının yansımasıdır.

E) Estetik değerler sanatçının eserinde yansıttığı anlama göre belirlenir.

Çözüm:

Bir tabloya yapılan değerlendirmeler üzerinden "güzel-güzellik" kavramının ele alındığı parçadan hareketle, seçenekler arasından ulaşabileceğimiz yargıyı bulmamız istenmektedir.

Seçeneklere baktığımızda;

A) Parçada sanatçının eserinin hem dönemin ahlaki anlayışına hem de resim geleneklerine aykırı bulunarak eleştirildiği ve tabloya yönelik değerlendirmelerin geleneksel bakıştan etkilendiği anlatılmaktadır. Ancak bu durum sanatçının çalışmalarını ve ürettiği eserleri sınırlandırmamıştır.

B) Parçada ressamın tüm eleştirilere rağmen aynı gülümsemeyi sonraki eserlerinde kullandığı ve bir avuç boyayla ahlaki ve sanatsal kabullere karşı çıktığı anlatılmaktadır. Toplumsal beğenilerden etkilenme yargısının aksine, karşı çıkma söz konusudur.

C) Beğeni ölçütleri çağın özelliklerinden etkilenir ve bu ölçütler sanatla ilgili değerlendirmelere de sanat eserlerine de yansıyabilir. Sanatçılar da bu ölçütlere uyan ya da uymayan eserler ortaya koyabilir. Parçada eserlerini özgürce ortaya koyan bir ressam anlatılmaktadır.

D) Yapıldığı dönemde anlaşılmayan ya da beğenilmeyen pek çok eser, zamanının çok ötesine ulaşabilmiştir. Sanat zamanını aşan ve değerini yitirmeyen eserlerin alanıdır. Ressamın tablosu günümüzde dünyaca ünlü sanat müzesi Louvre'da sergilenmektedir. Seçenek doğru cevaptır.

E) Parçada estetik değerleri sanat eserinin ya da eserdeki anlamın belirlediğine yönelik bir vurgu bulunmadığından seçenek doğru cevap olamaz.

Cevap: D

6. Sanatta güzeli ortaya çıkaran estetik değerlere yönelik iki farklı bakış açısı vardır. Bunlardan öznelci görüşe göre; güzel yargısı sanatsal ürüne yönelen alımlayıcının beğenilerine göre değişkenlik gösterir. Estetik değer, kişiye göre belirlenir. Nesnelci görüşe göre ise güzellik sanat eserinin kendinde olan bir özelliktir. Alımlayıcının değer yargıları asıl ölçüt olarak kabul edilemez. Kendi dönemini aşan ve hâlâ güzel olarak nitelendirilen eserler nesnelci görüş için kanıt olarak gösterilmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi nesnelci görüşün özelliklerindendir?

A) Güzellik, alımlayıcının sanatsal ürüne yüklediği değerdedir.

B) Sanat eseri çağları aşan bir güzelliği kendinde barındırır.

C) Sanatsal güzellikte renk ve biçim uyumuna önem verilir.

D) Doğadaki ve sanattaki güzellik birbiriyle örtüşmelidir.

E) Sanatsal güzel, insanda hoş duygular uyandırmalıdır.

Çözüm:

Parçada sanat felsefesinin ilgilendiği ve güzeli ortaya çıkaran öznelci ve nesnelci görüşlerle ilgili açıklama yapılmıştır. Buna göre öznelci görüşte estetik değer alımlayıcının beğenilerine göre belirlenmektedir. Nesnelci görüşte ise güzellik değer yargılarından bağımsız bir şekilde sanat eserinin kendinde vardır açıklaması yapılmaktadır.

A) "Güzellik, alımlayıcının sanatsal ürüne yüklediği değerdedir." yargısı öznelci görüşe uygundur.

B) "Sanat eseri çağları aşan bir güzelliği kendinde barındırır." yargısı nesnelci görüşe ait bir özelliktir. Çünkü bu ifadede değer yargılarından bağımsız sanat eserinin kendinde güzel olduğu verilmiştir.

C) "Sanatsal güzellikte renk ve biçim uyumuna önem verilir." yargısına yönelik bir bilgi parçada verilmemiştir.

D) "Doğadaki ve sanattaki güzellik birbiriyle örtüşmelidir." yargısı da parçada değinilmeyen ifadelerdendir.

E) "Sanatsal güzel, insanda hoş duygular uyandırmalıdır." yargısından hareketle sanattaki güzelin niteliklerine değinilecek bir ifadeye parçada yer verilmemiştir.

Cevap: B

7. Tan yerinin ağarmasında, suların büyülü şırıltısında, seher vaktinin umut getiren aydınlığında, aşktan yorgun düşmüş gözlerin mahmurluğunda, rüzgârla savrulan ağaçların uğultusunda, denizin uçsuz bucaksız maviliğinde, seherde bir kuşun ötüşünde, dağların yeşilliğinde bizi kendimizden alan o muhteşem güzelliği görmemek mümkün müdür? Bir de bu güzelliğin bir ressamın tuvalinde, bir müzisyenin notalarında, bir şairin dizelerinde, bir heykeltıraşın heykelinde can bulduğunu düşünün. Sanatçının eliyle güzelliğe güzellik kattığını düşünün.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Sanat nesnel olanın öznel bir ruhla yorumlanmasıdır.

B) Sanatın güzeliyle doğadaki güzel aynıdır.

C) Sanat eseri özgün bir karaktere sahiptir.

D) Sanat eseri somut bir üretimdir.

E) Sanatçı doğadan ilham alır.

Çözüm:

İnsanlar doğanın güzellikleriyle etkileyici anlara tanıklık ederken sanatçılar bu güzelliği yorumlayarak yaratıcı bir anlam katarlar. Parçada sanatçının da insanlar gibi doğanın güzelliklerinden etkilendiği fakat seyretmekle kalmayıp sanatlarıyla onu dönüştürdüğünden bahsedilmektedir. Bizden parçaya göre hangi yargıya ulaşamayacağımızı bulmamız istenmektedir. Seçeneklere baktığımızda;

A) Bir sanat eseri sanatçının duygusal, entelektüel ve yaratıcı süreçlerinin ürünüdür ve bu süreçte nesnel gerçeklik öznel bir yorumla yeniden oluşturulur. O doğayı yaratıcı ve öznel dünyasında yorumlayarak nesnelere sanatıyla estetik bir anlam katar. Dolayısıyla bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) Sanatçı estetik kaygılarla hareket eder. Doğayı kendi yorumuyla dönüştürerek sanatına has bir estetik değer oluşturur. Doğadaki güzel ne kadar güzel olsa da o sanat değildir. Bu nedenle doğadaki güzel ile sanattaki güzel farklıdır. Dolayısıyla bu seçeneğe ulaşılamaz.

C) Bir sanat eseri sanatçının yaratıcı sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Sanat eseri sanatçının öznel dünyasının bir ürünüdür. Ona özgüdür. Her sanat eseri sanatçının kişisel ifadesini yansıtır. Bu nedenle sanat eseri özgündür. Dolayısıyla bu seçeneğe ulaşılabilir.

D) Bir sanat eseri müzik, resim, heykel, şiir, roman gibi farklı türlerde olabilir. Bu eserler sanatçının zihinsel veya duygusal ifadesini somut bir şekilde yansıtan nesneler veya yapıtlardır. Dolayısıyla bu seçeneğe de ulaşılabilir.

E) Renkler, şekiller, sesler, dokular, desenler, doğanın eşsiz manzaraları bizler gibi sanatçıları da etkiler. Bu nedenle doğa sanatçıların ilham kaynağıdır. Dolayısıyla bu seçeneğe de ulaşılabilir.

Cevap: B

8. Sanatın bize gerçekliği değil de görünüşü verdiğini, sanatta söz konusu olanın görüntüler olduğunu savunan Platon'a göre, gerçek varlık alanı idealar dünyasından oluştuğu için, sanat eseri kopyanın kopyası olmak durumundadır. Başka bir deyişle, sanatın konusu olan nesne ya da fenomenler, gerçekliği olmayan kopyalardır. Zira gerçekten var olan yalnızca idealardır.

Buna göre Platon'un sanat anlayışını aşağıdakilerden hangisi en iyi şekilde ifade eder?

A) Taklit olarak sanat

B) Yaratma olarak sanat

C) Oyun olarak sanat

D) Varoluş olarak sanat

E) Görünüş olarak sanat

Çözüm:

Platon, bir kavram realisti olarak gerçek olanın duyularımızla algıladığımız fiziksel nesneler değil aklımızla kavrayabildiğimiz idealar olduğunu savunur. Dolayısıyla içinde yaşadığımız bu dünya ve içindekiler idealarının silik birer kopyasından ibarettir. Örneğin idealar evreninde değişmez, kalıcı, ezeli ve ebedi tek bir insan, masa ya da ağaç ideası varken duyularımızla algıladığımız fiziksel evrende bunların kopyaları vardır. Platon'un sanat görüşüne gelecek olursak ona göre sanatın konusu olan nesneler ideaların kopyaları olan duyulur nesnelerdir. Sanatçı, sanatında bu dünyayı taklit eder. Ritmik sanatlar, doğadaki sesleri, sahne sanatları toplumu, görsel sanatlar doğadaki nesneleri taklit ederler. Dolayısıyla cevabımız 'A' seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda;

B) Yaratma olarak sanat: Taklit olarak sanat anlayışına karşı çıkarak sanatın, sanatçının özgün deneyiminde biricik bir şekilde ortaya çıktığını savunur.

C) Oyun olarak sanat: Bu görüşe göre, sanat etkinliğini bir oyun gibi değerlendirmek gerekir. Nasıl oyunda çıkar, günlük kaygı yoksa ve olabildiğince özgürlük varsa, sanatçı da bir oyuncu gibi gerçek dışı bir dünyada eserini oluşturur.

D) Varoluş olarak sanat: Varoluş sanata dair görüşlerden biri değildir.

E) Görünüş olarak sanat: Görünüş sanata dair görüşlerden biri değildir.

Cevap: A

9. Modern sanatta herhangi bir nesneyi sanat nesnesi yapan şey mekân-bağlam ilişkisi içinde olmasıdır. Bir şeyin sanat galerilerinde ya da müzelerde sergilenmesi o şeyi sanat nesnesi hâline getirebilir. Bu da sanat eseri olarak kabul edilebilecek olan nesnelerin sınırını ve çeşitliliğini hızla arttırır. Söz gelimi Duchamp'ın sanat eseri olarak nitelendirdiği bisiklet tekerleği, bir bisiklet tamircisine götürüldüğünde sıradan bir tekerlek olacaktır. Fakat galeride sergilenmesi onu farklı bir bağlama sokarak sanat nesnesi hâline dönüştürmüştür.

Buna göre bir şeyi sanat eseri yapan nitelik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Evrensel olması

B) Kalıcı olması

C) Bir anlatı içermesi

D) Doğadaki güzeli yansıtması

E) Estetik haz uyandırması

Çözüm:

Modern sanat, geleneksel sanattan farklı olarak sanatın temel dinamiklerini kökünden değiştirerek sanata, güzelin ne olduğuna ve sanat eserine ilişkin yeni anlayışların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Modern sanatla beraber en çok tartışılan konulardan biri de bir şeyi sanat eseri yapan şeyin ne olduğu sorunsalıdır. Parçada da bahsedildiği üzere alelade bir nesne bir sanat galerisi ya da sergisinde bir sanat eserine dönüşebilir. Peki nedir bir şeyi sanat eseri yapan? Modern sanata göre bunun cevabı sanatçının o şeyle bir bağlam içerisinde kavramsal bir anlatı yaratmasıdır. Sanatçı pekala bir bisiklet tekerleğini kullanarak, soyut ve kavramsal anlatısıyla bizlere bir şeyler anlatabilir. Dolayısıyla parçaya göre bir şeyi sanat eseri yapan nitelik bir anlatı içermesidir. Doğru yanıt "C" seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda;

A) Evrensel olması: Bir sanat eserinin tüm insanlığa ait olması anlamına gelmektedir. Parçada açıklanan nitelik bu değildir.

B) Kalıcı olması: Sanat eserinin kendisinden sonraki dönemlerde de beğeni uyandırması anlamına gelen bu özelliğe de parçada yer verilmemiştir.

D) Doğadaki güzeli yansıtması: Parçada sanat eserinin doğayı yansıttığına dair bir açıklamaya yer verilmemiştir.

E) Estetik haz uyandırması: Sanat eserinin alımlayıcıda uyandırdığı beğeniyi ifade eden bu seçeneğe de parçada değinilmemiştir.

Cevap: C

10. Platon her şeyin aslının idealar dünyasında bulunduğunu, fenomenler dünyasında bulunan varlıkların ideaların taklitleri olduğunu ileri sürer. Sanatçı ideaların kopyasını taklit ederek eserini oluşturur. Sanat Platon'da aslında taklidin taklididir. Aristoteles'te sanat Platon'un düşüncesinde olduğu gibi bir taklittir. Sanatçı doğa unsurlarını, insan ilişkilerini, olabilir olanı ve gerçekte olanı yansıtır. Ama olabilir olanı yansıtırken de gerçeğe bağlı kalır, ondan uzaklaşmaz, uzaklaşamaz. Çünkü başka bir dünya yoktur. Ancak sanat olanları sadece oldukları gibi değil olmaları gerektiği gibi yansıtabilmelidir. Çünkü insanlar sanat eserleri karşısında yoğun duygular yaşayarak ruhlarını arındırırlar.

Buna göre Aristoteles'in sanat anlayışının Platon'dan farkı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sanatı bir yansıtma faaliyeti olarak görmesi

B) Gerçek sanatı ideaların taklidi olarak görmesi

C) Sanatın ahlaki bir amacının olduğunu düşünmesi

D) Sanatı doğadaki varlıkların taklidi olarak düşünmesi

E) Doğadaki güzelliği sanatsal güzellikten üstün tutması

Çözüm:

Soruda Aristoteles'in sanat anlayışının Platon'dan farkının hangi seçenekte yer aldığını bulmamız istenmektedir. Platon ve Aristoteles sanatın bir yansıtma, taklit olduğu fikrinde buluşurlar. İki filozofun sanat görüşünü birbirinden ayıran, taklit edilen şeyin niteliği ve taklidin amacının ne olduğuna yönelik düşünceleridir. Buna göre;

A) Sanatın bir yansıtma faaliyeti olması Aristoteles ve Platon'un ortak görüşüdür.

B) Gerçek sanatın ideaların taklidi olması Platon'un görüşüdür. Platona göre gerçek varlıklar idealardır ve gerçek sanat ideaların taklidi ile mümkündür.

C) Sanatın ahlaki bir amacı olması Aristoteles'in sanat anlayışına uygundur. Aristoteles'e göre sanat olması gerekeni yansıtarak insan ruhunu arındırmak gibi ahlaki bir amaç taşır. Bu düşünce Platon'da bulunmaz. Doğru cevap "C" seçeneğidir.

D) Sanatın doğadaki varlıkları taklit etmesi görüşü her iki filozofta da yer alır. Platon bu durumu taklidin taklidi olarak ifade eder.

E) Doğadaki güzelliğin sanatsal güzellikten üstün tutulması her iki filozofun ortak görüşüdür. Aynı zamanda parçada böyle bir bakış açısından söz edilmemiştir.

Cevap: C

11. “Ben gelmedim dava için, benim işim sevi için

Dost'un evi gönüllerdir, gönüller yapmağa geldim”

Yunus Emre

Yunus Emre 13. yüzyılda Anadolu'da yaşamış Türkçe şiirin öncüsü olan tasavvuf şairidir. Aradan geçen yüzyıllara rağmen Yunus Emre’nin şiirleri bugün bizlere hâlâ çok şey söyler. Yaşadığımız sorunlara çözümler üretirken kullandığı Türkçenin güzelliğinden de ayrıca zevk alırız. Her şiirinin kendine özgü bir yapısı vardır. Ayrıca şiirleri farklı dinler ve kültürlerdeki insanların da beğenisini kazanır. Öyle ki 1991 yılı, Yunus Emre'nin doğumunun 750. yılı, 2021 yılı da, vefatının 700. yıl dönümü olması münasebetiyle UNESCO tarafından anma ve kutlama yıl dönümleri arasına alınmıştır.

Metinden yola çıkarak seçeneklerden hangisinin sanatçı ve sanat eserinin özelliklerinden biri olduğunu söyleyemeyiz?

A) Sanat eseri kendi kültürünün dışında da beğeni kazanabilir.

B) Sanat eseri kalıcıdır.

C) Sanatçı eserleriyle güzele ulaşmayı hedefler.

D) Sanat eseri biriciktir.

E) Sanatçı toplumu yönlendirmeyi amaçlar.

Çözüm:

Parçada Yunus Emre’nin şiirlerinin özelliklerinden söz edilmiştir. Soruda bizden sanatçı ve sanat eserinin özelliklerinden sayamayacağımız seçeneği bulmamız istenmiştir. Seçeneklere baktığımızda;

'A' seçeneğindeki “Sanat eseri kendi kültürünün dışında da beğeni kazanabilir.” ifadesine metinde verilen “Şiirleri farklı dinler ve kültürlerdeki insanların da beğenisini kazanır.” cümlesinden ulaşılabilir.

'B' seçeneğindeki “Sanat eseri kalıcıdır.” ifadesinin “Aradan geçen yüzyıllara rağmen Yunus Emre’nin şiirleri bugün bizlere hâlâ çok şey söyler.” cümlesiyle örtüştüğü için bu seçeneğe ulaşılabilir.

'C' seçeneğindeki “Sanatçı eserleriyle güzele ulaşmayı hedefler.” ifadesi metindeki “Güzellik Türkçenin kendine mi has yoksa sanatçı Türkçeyi kullanarak güzele ulaşmayı mı amaçlıyor?” cümlesinden çıkarılabilir.

'D' seçeneğindeki “Sanat eseri biriciktir.” ifadesi yine metindeki “Her şiirin kendine özgü bir yapısı vardır.” ifadesiyle örtüştüğü için bu seçeneğe de ulaşılabilir.

'E' seçeneğindeki “Sanatçı topluma fayda sağlamayı amaçlar.” ifadesinin ise metinde bir karşılığını görememekteyiz. Şiirleri tasavvuf şairi olduğu için yaratıcı ve yaratılan arasındaki ilişkiyi konu alır. Her ne kadar yaratıcı ile ilişkisinde iyi ve erdemli yaşamak vasıtasıyla topluma örnek olsa da parçada toplumu yönlendirdiğine dair bir vurgu bulunmamaktadır.

Cevap: E

12. Elbette hiçbir yazar metnini çalakalem oluşturmaz. Düşünür, taşınır ve ne yapması gerektiği konusunda bir ön hazırlık yapar. Nihayetinde metniyle baş başa kaldığında edindiği entelektüel donanımı, algı dünyasının derinliği ona yol göstericilik yapacak, ruhunun derinliklerinden gelen imgeler coşkun bir ırmak gibi çağlayarak metnine akacaktır.

Bu parçada sanat eserinin hangi özelliğine vurgu yapılmıştır?

A) Sanat eseri görecelidir.

B) Estetik kaygılar sonucu oluşur.

C) Öznel bir yorumun sonucudur.

D) Kalıcıdır ve zaman geçse de ilgi uyandırır.

E) Sanatçı ve alımlayıcı tarafından farklı yorumlanır.

Çözüm:

Parçada yazarın entelektüel donanımının, düşünce derinliğinin ve imge zenginliğinin metnin akışını ve içeriğini yönlendirdiğinden bahsedilmektedir. Yazarın içsel deneyimlerinden, duygusal durumundan ve hayal gücünden ilham alarak metnini canlı ve etkileyici imgelerle oluşturduğundan söz edilmektedir.

Buna göre parçada sanat eserinin hangi özelliğine vurgu yapıldığını bulmamız istenmektedir.

A) Sanatçı bir eser ortaya çıkarırken belli bir anlamı veya duyguyu iletmeyi amaçlar. Sanat eseri sanatçı ve alımlayıcı için farklı anlamlar taşıyabilir yani göreceli olabilir. Fakat parçada yazarın yazma süreci konu edinilmiştir. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

B) Estetik kaygı sanatçının sanat eserinin niteliğine yönelik duyduğu bir endişedir. Sanatçının amacı eserini nitelik olarak güzelleştirmektir. Bu yönüyle baktığımızda parçada estetiğin konu edilmediğini görmekteyiz. Dolayısıyla bu seçeneğe ulaşılamaz.

C) Parçada sanatçının kendi deneyimlerinden, duygu durumundan, kültürel birikiminden, düşünce ve hayal gücünden beslenerek eserini ortaya çıkardığından bahsedilmektedir. Sanat eseri bu yönüyle onun kişisel yani öznel karakterinin bir ürünüdür. Dolayısıyla bu seçenek doğrudur.

D) Sanat eseri yapıldığı dönemden bağımsız olarak insanların duygusal ve estetiksel olarak ilgisini çeker. Bu yönüyle sanat eseri zamanla eskimez hatta çoğu zaman değeri daha da artar. Fakat parçada sanat eserinin bu niteliğinden değil öznel yapısından bahsedilmektedir. Dolayısıyla bu seçeneğe ulaşılamaz.

E) Sanatçı kendi iç dünyasını ifade etmek ve bir mesaj iletmek için eserini oluşturur fakat alımlayıcı kendi deneyimleri, bakış açısı ve duygusal durumuyla bir sanat eserini farklı şekillerde algılar ve anlamlandırır. Fakat parçada sanat eserinin bu niteliği değil öznel karakteri konu edinilmiştir. Dolayısıyla bu seçeneğe ulaşılamaz.

Cevap: C

1. Sanat; duyguların dışa vurulmasına yönelik bir etkinlik alanıdır. Sanatçı, yaratıcılığını kullanarak ve kendi yorumunu becerisiyle birleştirerek eserini ortaya koyar. Esere yönelen alımlayıcı ise kendi beğeni ölçütleri doğrultusunda yorumunu ifade eder. Sanatı, felsefi açıdan incelemek sanat felsefesini doğurur. Sanat felsefesi; sanatın ne olduğunu, yapısını, işleyişini, sanat eserinin özelliklerini ve sanatın değerini sorgulayan felsefe disiplinidir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi sanat felsefesinin sorduğu sorulardandır?

A) Herkesin beğendiği güzel bir nesne var mıdır?

B) İnsan eylemlerinde özgür müdür?

C) Evrenin varlığının amacı nedir?

D) Doğru bilginin kaynağı nedir?

E) Egemenlik türleri nelerdir?

2. Güzellik algısı kişiden kişiye değiştiği gibi içinde bulunduğu zamana ve topluma göre de değişiklik gösterir. Ancak Leonardo da Vinci'nin 15. yüzyılda yaptığı 'Son Akşam Yemeği' freski veya Beethoven'in 1801'de tamamladığı 'Ay Işığı Sonatı' bestesi gibi aradan uzun zaman geçse de hâlâ dünyanın her bir noktasından büyük beğeni toplayan sanat eserleri de vardır.

Bu parçada asıl vurgulanan yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bazı eserler dünyadaki tüm insanların beğenisini toplamıştır.

B) Sanatsal beğeninin çağları ve dönemleri aşan bir yönü de vardır.

C) Geçmişten günümüze sadece resim ve müzik eserleri ulaşmıştır.

D) Güzellik, onu algılayan insan kadar algılanan nesne ile de ilgilidir.

E) Zaman, insanların beğeni kıstaslarında önemli değişimler yaratmıştır.

3. Güzelin ne olduğu, hem sanat felsefesi hem de estetik tarafından sorgulanmaktadır. Sanat felsefesi yalnızca sanattaki güzeli konu edinirken, estetik her alandaki güzeli konu edinir. Sübjektif değerlendirmeler yapan bu iki alan için estetik, sanat felsefesine göre daha kapsamlıdır diyebiliriz.

Buna göre estetikle ilgili olarak;

I. Doğadaki ve sanattaki güzeli konu edinir.

II. Sanat felsefesinin alt dalıdır.

III. Kişiye göre yargılarda bulunulur.

verilenlerden hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I　　B) Yalnız III　　C) I ve II

D) I ve III　　E) II ve III

4. Mevlânâ *Mesnevî'* nin 1. cildinde "Padişah ve Leyla" isminde bir öykü anlatır. Bu öyküye göre padişahın biri, aşkı uğruna Mecnun'u deli divane edip çöllere düşüren Leyla'yı çok merak eder. Adamlarına Leyla'yı bulup huzuruna getirmeleri emrini verir. Adamları bu emir üzerine Leyla'yı bulup padişahın huzuruna getirirler. Daha önce görülmemiş kadar güzel bir kız geleceğini uman padişah Leyla'yı görünce şaşkına döner. Karşısında son derece sıradan bir kızcağız durmaktadır. Şaşkınlıktan kendini tutamaz ve sorar:

- Mecnun'un aşkınla deli divane olup dağlara, çöllere düştüğü Leyla sen misin? Hayret, öyle fevkalade bir güzelliğin de yok. Bu ülkede senden çok daha güzel niceleri varken nasıl olur da Mecnun senin için deli divane olur?

Leyla padişahın gözlerinin içine bakar ve cevap verir:

- Padişahım lütfen susunuz. Belki ben umduğunuz kadar güzel değilim ama siz de Mecnun değilsiniz.

Öyküden yola çıkarak güzellik kavramına dair hangi yorum yapılabilir?

A) Uyum ve orantılı olanda kendini gösterir.

B) Değişmez ve nesnel bir nitelik taşır.

C) Akılla kavranan bir ideadır.

D) Onu algılayan öznededir.

E) İyi ve faydalı olandır.

5. - Antik Yunan filozofu Platon için, güzel ikiye ayrılır: Bir idea olan kendinde güzeldir ki bu güzel değişmez. Diğeri ise tek tek var olanlardaki değişen güzeldir.

- Aristoteles'e göre güzel bir bütünü meydana getiren ögelerin birbiri ile uyumlu ve ahenkli olmasıdır.

- Sokrates'e göre güzel iyi, faydalı ve doğru olandır.

Yukarıda görüşlerine yer verilen üç Antik Çağ filozofu sanat felsefesinin hangi sorusuna yanıt vermişlerdir?

A) Sanat eserinin nitelikleri nelerdir?

B) Sanatın toplumsal işlevi var mıdır?

C) Hangi nesneler sanat eseri sayılır?

D) Sanat ve zanaat arasındaki fark nedir?

E) Güzellik nedir?

6. “Şiir, güzel sanatlar içinde maddesinin tabiatı itibariyle başlı başına bir hususiyet teşkil eder. Diğer sanatlar yalnız kendilerine ait ve has olan maddelere muhtaç iken o, doğrudan doğruya malzemesini topluma ait olan ve onun ihtiyaçlarından doğan lisandan alır. Heykeltıraş ve mimarın yontup işledikleri taş, tabiatta serbest hâldeyken bir kıymet değildir. Yaratılış özelinde hiçbir anlam içermeyen değersiz bir parçadır. Belirlenmiş kabiliyetleri olabilir, fakat ona özel bir kıymet verdiren insan zekâsıdır.”

A. H. Tanpınar’ın *Şiir Hakkında* isimli makalesinden alınan bu parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Bir iletişim aracı olan dil şairin dizelerinde sanata dönüşür.

B) Güzel sanatlardan birisi olan şiir malzemesini toplumdan alır.

C) Sanat, var olan materyallere yeni biçimler kazandırma yeteneğidir.

D) Şiir, kullandığı malzeme itibariyle diğer sanatlardan üstün bir sanattır.

E) Sanatçıyı farklı yapan maddeyi işleyerek ona estetik bir değer katmasıdır.

7. Sanatın nasıl bir etkinlik olduğuna yönelik görüşlerini açıklayan düşünürlerden biri de Aristoteles’tir. Ona göre sanat, mimesistir. Doğada var olanların bir kopyasıdır. Doğanın bir yansıması şeklinde kullanılan sanat anlayışında, doğadaki düzen ve uyum sanat eserine yansıtılmaktadır. Ancak sanatçı, nesneleri olduğu gibi değil, olması gerektiği gibi eserine yansıtmalıdır ki doğadaki eksiklik tamamlanabilsin. Bu sayede de sanat eseri değerli bir hâl alabilsin.

Buna göre Aristoteles’in sanat anlayışı aşağıdaki kuramlardan hangisiyle örtüşmektedir?

A) Yaratma olarak sanat

B) Taklit olarak sanat

C) Oyun olarak sanat

D) Nesnelci görüş

E) Öznelci görüş

8. Her çağda yaşanan problemler ve ortaya çıkan yeni olay ya da durumlar karşısında sanatçılar da tıpkı bilim insanı ve filozoflar gibi yaşadıkları çağa duyarsız kalamazlar. Mimar, şair, hetkeltıraş ya da ressam farketmeksizin yaşadığı çağın değerlerinden ve atmosferinden etkilenir hem de bu değerleri etkilerler. Sanatçılar yaşadıkları dönemin sorunları karşısında suskun kalmaz ve topluma ışık tutma görevi üstlenirler. Kendisine özgü bakış açısı, tekniği ve hüneri ile ortaya çıkardığı eserler çağını yansıttığı gibi aynı zamanda aşabilir; sonraki yüzyıllarda beğenilen ve estetik açıdan değerli bulunan bir kimlik kazanabilirler. Hâlbuki sanatçı bunu yaparken tanınmak ya da anlaşılmak gibi bir amaçla değil estetik bir kaygıyla hareket eder.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Sanatçı bir dönemin kültürünün insanıdır.

B) Sanatçı yaşadığı topluma kılavuzluk yapar.

C) Sanat her çağda pratik bir yarar kaygısı taşımıştır.

D) Sanatçının amacı estetik bir tavırla hareket etmektir.

E) Sanat ve sanatçı döneminin sorunlarına karşı duyarlıdır.

9. *Dünyanın Yedi Harikası* adlı liste, İlk Çağ’da tarihçi Heredot tarafından düzenlenmiştir. Bu listede bulunan iki eser, “Halikarnas Mozolesi” ve “Efes Artemis Tapınağı” Anadolu toprakları üzerindedir. Listede yer alan eserlerin çoğu yitip gitmiş ve yeni listeler düzenlenmiş olsa da söz konusu eserler, hâlâ dünya harikası olma özelliğini korumaktadır.

Parçada sanat eserine ait hangi özellikten söz edilmektedir?

A) Alımlayıcı tarafından farklı yorumlanabilir.

B) Yapıldığı dönemin kültürel özelliklerini yansıtır.

C) Zaman geçse de sanatçının duygusunu yansıtır.

D) Değişime ve zamana rağmen ilgi çeker ve kalıcıdır.

E) Bir kez belgelendikten sonra değerini asla kaybetmez.

1. Sanat bir ruh eğitimidir. Üstelik yalnızca icra edeni değil, seyredeni ve bir şekilde dâhil olanı da eğitir. Duygular, düşünceler ve hayaller sanatla form kazanır. Sanat eseri kimi zaman dönemin sorunlarını kimi zaman da geleceğe dönük beklentileri taşır üzerinde. Üstelik alıverip yükünü, yüzyıllar ötesine gidiverir. Sanat felsefesi, sanatı bu yolculuğu boyunca ve tüm yönleriyle ele almaktadır. Yükü ağır, eşlikçisi çok olsa da bu yolculuk hoş ve barışçıldır. A. Camus'nün dediği gibi “Ne Faust ne Don Kişot birbirini yenmek için yaratılmamışlardır ve sanat dünyaya kötülük etmek için icat edilmemiştir.”

Parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sanat insanı iyiye ve güzele götüren bir etkinliktir.

B) Sanatçı dönemine özgü düşünceleri eserine yansıtır.

C) Sanat eserlerinin değerleri, başka eserlerle ölçülebilir.

D) Sanatçı eserini gerçek dünyadan esinlenerek oluşturur.

E) Sanat eğitim sonucu ortaya çıkan bir çalışmanın ürünüdür.

2. Delacroix: “Biz romantik olduktan sonra dağlar güzelleşti.”

Bu sözden hareketle aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Güzellik ancak sanatta ortaya çıkar.

B) Sanat doğadaki güzeli hedeflemelidir.

C) Sanat sadece duyusal olanı yansıtır.

D) Güzellik doğanın sanata eşsiz aktarımıdır.

E) Sanat eseri doğanın kusursuz bir temsilidir.

3. Güzel bir şey görür görmez hemen ona sahip olmak isteriz ama belki de asıl amacımız ona değil onda bulunan özelliklere sahip olmaktır. Güzel bulduğumuz bir nesneye sahip olursak bunun kolayca farkına varabiliriz. Ancak şöyle bir durum da vardır ki; nesneye sahip olur olmaz onda bulunan erdemler bir anda gelip kişiliğimize eklenmez. Bizi erdeme götürecek olan, bu uğurda harcadığımız emektir. Zaten buradaki asıl niyetimiz, bizim duygularımıza hitap eden nesnelere fiziksel olarak sahip olmak değil, onlara benzemektir.

Güzel kavramıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

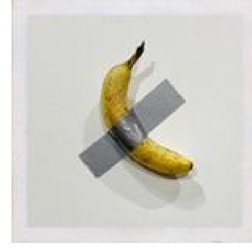
A) Güzeli yakalamak için belirli maddi imkânlara sahip olmak gerekir.

B) Güzel, arzulanan ve ulaşılmak istenen bir değerdir.

C) Güzele sahip olmak kişiyi erdeme ulaştırır.

D) Güzel ve erdem farklı isteklere yöneliktir.

E) Güzel, beğenilerimizden bağımsız olarak vardır.

4.

Medyada “Duvara bantlanmış muz” adıyla bilinen bu çalışma İtalyan sanatçı Maurizio Cattelan’a aittir. Sanatçının *“Komedyen”* adını verdiği 2019 yapımı bu eseri, kavramsal sanatın yeniden tartışılmasına neden olup gündemi oldukça meşgul etti. Felsefe camiasında da sanata ilişkin pek çok soru yeniden tartışılmaya başlandı.

Buradan hareketle Cattelan’ın eseri sanat felsefesine ilişkin hangi sorunun ele alınmasına neden olmuştur?

A) Ortak estetik yargılar var mıdır?

B) Doğa kendi başına güzellik midir?

C) Bir şeyi sanat eseri yapan nedir?

D) Sanat yalnızca sanat için mi yapılmalıdır?

E) Sanat eserini eşsiz kılan nedir?

5. Geçen yıl bir tekne turuna katılmıştım. Tekne Akdeniz’in muhteşem güzellikte bazı koylarını gezdirmişti. Güneşin yansımasıyla ışıl ışıl parlayan berrak bir deniz, kıyıdan hemen sonra başlayan çeşit çeşit ağaçlar ve evleri sarmış rengarenk begonviller tam bir görsel şölen sunuyorlardı. Sanki bir sanatçının elinden çıkmış tablo gibiydi. O sırada biraz ileride misafirlerden biri bu manzaranın yeni çizdiği bir proje için çok uygun ve güzel bir yer olduğunu söylüyordu. Estetik tavırdan çok pragmatik bir tavır içindeydi.

Buna göre estetik tavrı belirleyen nitelik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Alımlayıcının gereksinimini karşılaması

B) İnsana toplumsal bir farkındalık kazandırması

C) Herhangi bir amaç gütmeyen beğeniye dayanması

D) İnsanın doğa ve yaşamla bütünleşmesini sağlaması

E) Estetik objenin çoğunluk tarafından beğenilmesi

6. B. Nardini, Rönesans'ın dahi sanatçısını *Leonardo da Vinci* adlı eserinde anlatır. Eserde da Vinci şu sözlerle bir ressam profili çizmektedir: "Akıl olmadan, kendi deneyimine dayanarak ve gözüyle gördüklerine göre çizen ressam, karşısına koyulmuş her şeyi taklit eden ama hiçbiri hakkında bilgisi olmayan ayna gibidir. Biz bilgi arıyoruz, çünkü yalnızca bilgi sayesinde nesnelere ilişkin kesinliğe ulaşabiliriz."

Leonardo da Vinci'nin parçada geçen sözlerinde sanatla ilgili aşağıdaki görüşlerden hangisi eleştirilmektedir?

A) Bir tür öykünme olarak nitelendirilebilir.

B) İdealardan esinlenerek eserler oluşturmaktır.

C) Duygu ve düşüncelerin aktarıldığı bir etkinliktir.

D) Doğadan edinilen izlenimlerin senteze tabi tutulmasıdır.

E) Geometrik şekiller, renkler ve soyut bir anlatım biçimidir.

7. J. Rostand: "Eğer bir bilim adamı bir keşfi yapmamış olsaydı, biraz daha sonra bir başkası onu yapacaktı. Mendel kalıtım yasalarını bulduktan sonra tanınmamış olarak ölmüştür. Otuz beş yıl sonra onu yeniden bulanların sayısı üçtür. Ama yazılmamış olan edebi bir kitap, asla yazılmayacaktır. Büyük bir bilim adamının erken ölümü insanlığı geciktirir, büyük bir yazarın erken ölümü ise onu yoksun bırakır. der."

Bu parçaya dayanarak aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Sanat yalnızca güzeli amaçlamalıdır.

B) Sanat toplumun etik kaygılarını öncelemelidir.

C) Sanat eseri estetik haz uyandırmalıdır.

D) Sanat onu yaratandan bağımsız var olamaz.

E) Sanat eseri doğanın eşsiz bir kopyasıdır.

8. Hayal gücünün özgür yaratımı olan sanat, doğanın bir yansıması olarak görülmemelidir. Çünkü sanat ile ortaya çıkan eser, sanatçının kişisel heyecanının dışavurumudur. Hayal gücü ile birleşen bu heyecan akıldan daha üstün bir yetidir. O, dış dünyadan gelen verileri toplayan ve birleştiren bir yeti değil, onları çözümleyen dönüştüren ve yeniden meydana getirendir. Ayrıca o, hem bir sanat eseri ortaya koyar hem de doğanın kendisini açığa vurur.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi bu görüşü desteklemektedir?

A) Her sanat eseri bir akımın izini taşımalıdır.

B) Sanat eseri farklı güzelliklere temas etmelidir.

C) Doğal güzellikler sanat eseri ile yansıtılmalıdır.

D) Sanat eseri sanatçının duygularını yansıtmalıdır.

E) Sanat eserindeki güzellik özneden bağımsız olmalıdır.

9. Gitar çalmayı çok seven Dila, annesine doğum gününde armağan olarak çok sevdiği şarkıları söylemeyi planlar. Bunun için annesinin en sevdiği şarkılara dair araştırma yaparken bu şarkılardan birisinin hikâyesi ilgisini çok çeker. "Lili Marleen" isimli bu şarkıyla ilgili internette yaptığı araştırmalar sonucu, şarkının 1. Dünya Savaşı sırasında Rus bir askerin sevgilisine duyduğu özlemi anlatan bir şiir olduğunu öğrenir. Bestelenerek şarkıya dönüşen Lili Marleen,1941 yılında Nazilerin Yugoslavya'yı işgalinden sonra Alman askerlerinin savaştaki morallerini yüksek tutmak amacıyla kurduğu Belgrat Asker Radyosu'nda yayınlanmaya başlar. Her akşam askerlerin silahlarını bıraktığı 21.55'te siperlerde çalan şarkı sadece Alman askerlerinin değil, karşı cephedeki askerlerin de gönlünü çeler ve radyonun sesini yükseltmelerini dahi istemelerine neden olur. İlginç bir şekilde askerlerin savaşa yönelik motivasyonlarını yükseltmek için çalınan şarkı her iki cephede de silahların bırakıldığı bir molaya dönüşür. Bunu öğrenince heyecanlanan Dila düşüncelerini paylaşmak için hemen arkadaşı Ada'yı arar ve sohbet ederler.

Metinden yola çıkarak seçeneklerden hangisinin Dila ile Ada arasında geçen konuşmaya ait olduğunu söyleyemeyiz?

A) Müzik insan duygularına seslenir.

B) Sanat eseri kalıcıdır.

C) Sanat eseri hayatın yansımasıdır.

D) Sanatın dili evrenseldir.

E) Savaş yıkıcı etkiler taşır.

10. Sanatçının bir amacı vardır. İster ressam, ister şair, ister bir müzisyenden bahsedelim. Hepsinin insanlığa sunduğu ürünle bir şeyler anlatma çabası içinde olduğu açıktır. Bu ürüne bakan herkes sanatçının anlatmak istediğini anlamayabilir ama o eseri bir şekilde kendi dünyasında kendince anlamlandırır. İçinde yaşadığı çağın karmaşasını anlatmaya çalışan bir müzisyenin eserini dinleyen biri, bu eseri yaşadığı bir kayıpla ilişkilendirebilirken bir başkası çalışma hayatının zorluklarıyla ilişkilendirebilir.

Bu parçada sanat eseri ile ilgili vurgulanan özellik aşağıdakilerden hangisidir?

A) Toplumsal beklentiler tarafından şekillenir.

B) Ortaya çıkışında estetik kaygılar etkilidir.

C) Sanatçının hayal gücünün ürünüdür.

D) Ortaya çıktığı toplumu aşan bir özellik gösterir.

E) Her alımlayıcı tarafından farklı yorumlanır.

1. *Ahlat Ağacı* filminin yönetmeni Nuri Bilge Ceylan, çekilen sahnelerden birinde oyuncuları yönlendirmek için şöyle der;
"Çok fazla konsantre oluyorsunuz, çok fazla işe odaklanmayın, bırakın o kendi kendine aksın -o sırada ıslık çalar- bak ben mesela böyle yaptım, hiç yeri değil gibi, ama işte hayat böyle; zengin. Küçük küçük alakasız jestler mimikler var, sizde böyle olmayınca geriye bir şey kalmıyor. O zaman da hayat kokusu olmuyor. Hiçbir şey sırf rolün gerektirdiği jestler ve mimiklerden oluşmamalı."

Metinde verilen temel düşünce, aşağıdaki sanat kuramlarından hangisiyle açıklanabilir?

A) Yaratma olarak sanat
B) Yansıtma olarak sanat
C) Oyun olarak sanat
D) Etkinlik olarak sanat
E) Değer olarak sanat

2. Öncesi de sonrası da olmayan benzersiz eser! Mümkün müdür yaşanan duygunun tekrarlanması? Aynı fırça gezinebilir mi yine Van Gogh'un *Yıldızlı Gece*'sinde ya da aynı sözü söyletebilir mi W. Shakespeare, bir kez daha Prens Hamlet'e…

Parçada sanat eserinin hangi özelliğine değinilmiştir?

A) Biriciklik B) Evrensellik C) Öznellik
D) Somutluk E) Yaratıcılık

3. Sanatın ticarileşmesini J. Baudrillard şöyle açıklar: Tüketime özgü tüm alanlarda ekonomik değer (parasal karşılığı), gösterge değiş tokuş değerine dönüşmekle birlikte bu aşamada kullanım değerinin de mazeret olarak öne sürüldüğü görülmektedir. Burada esas olan bir sanat eserinin (örneğin bir tablonun) yapımında kullanılan tüm malzemelerin masrafları toplanarak ve buna sanatçının beden emeğinin de eklenip fiyatın ortaya çıkarılması değil, sanat eserinin ekonomik değerinin gözden kaçırılıp onun gösterge değerine dönüştürülmesidir. J. Baudrillard, bunu "imza fetişleşmesi" diye nitelendirir. Yani bir tabloda kullanılan malzeme türü ya da yaratıcılığı ne olursa olsun sahip olması gereken şey tablonun altında yer alan şeydir: İmza.

Bu metinde sanat eserinin hangi özelliği vurgulanmaktadır?

A) Evrensel olması
B) Biricik ve tek olması
C) Estetik haz uyandırması
D) Dünyayı olduğundan farklı göstermesi
E) Sanatçının iç dünyasının dışavurumunu yansıtması

4. Sanat da insan gibi değişime uğrar, kendini farklı biçimlerde farklı içeriklerle var ederek yoluna devam eder. Sanat, değişimin ve dönüşümün bir yansıması olarak kimi zaman çağına tanıklık eder, kimi zaman da öncülük. Değişen, kullandığı araç gereçler ve teknik imkânlardır. Eskiyen tuvaldir, kağıttır, taştır, topraktır; sanat eseri değildir. O, güzelliği kendinde taşıyan bir değerdir. Zaman eskitemez onu, hâlâ orada ve canlıdır. Çağlar ötesinden bizimle konuşmaya, dertleşmeye devam eder. Solmuş renkleriyle tuvallerde aşkı, sevgiyi, umudu ve hayatı anlatmaya devam eder. Şayet eskiseydi hâlâ hayranlıkla bakar mıydık Mona Lisa'ya? Kederlenir miydik hâlâ Aşık Veysel'in türküleriyle ya da hâlâ umut eder miydik Karacaoğlan'ın dizeleriyle?

Bu parçada sanat eserinin hangi özelliğine vurgu yapılmamıştır?

A) Öznellik
B) Evrensellik
C) Kalıcılık
D) Özgünlük
E) Etkileyicilik

5. Ekolojik sanat, insanları uyarıcı bir amaç taşıyan ve insan doğa ilişkisine farklı açıdan bakmayı sağlayan bir alandır. Ekolojik sanatçı J. Brookner'a göre; "Değerleri etkilemek, arzular yaratmak, insanların bir şeyleri önemsemesini sağlamak için insanların kalplerini, bedenlerini, bilinçdışı rüya yaşamlarını ve imgelemlerini etkilemek zorundasınızdır. Bu ise sanatın gayet iyi yaptığı bir şeydir."

Aşağıdakilerden hangisi bu görüşe örnek olarak verilemez?

A) Plastik şişeler, poşetler veya diğer atık malzemeler kullanılarak yapılan bir heykel
B) İklim değişikliğine dikkat çekmek için doğal manzaraların zaman içindeki değişimini gösteren bir video sanat projesi
C) Plastik atıkların deniz yaşamına zarar verdiğini vurgulayan bir maske tasarımı
D) Kuruyan nehirlerin ve su kaynaklarının yok oluşunu anlatan bir fotoğraf sergisi
E) Şehir yaşamının estetiğini ve atmosferini yansıtan bir resim

6. Şüphesiz, sanat ve felsefenin yaklaşım tarzları ve yöntemleri arasında farklar bulunur. Sanat, tekil bir durumu belli sınırlar içinde duyusal ve duygusal, estetik bir alımlama yoluyla dolaysız olarak anlamamızı sağlar. Felsefe, akıl yürütmeye dayalı kavramsallaştırma ve temellendirmeyle, dolaylı olarak açıklar. Bu nedenle felsefeye yeni başlayanlar için yazınsal metinlerin kolaylaştırıcı bir işlevi vardır. Örneğin “adalet” kavramını irdelemek istediğimizi varsayalım. Bu kavramı felsefe tarihi içinde incelemeye girmeden önce, Sophokles’ten *Antigone*, Dostoyevski’den *Karamazov Kardeşler*, Borges’ten *Babil Piyanosu*, Kafka’dan *Dava* gibi eserlerden seçilmiş uygun metinlerle işe başlamakta yarar vardır. Çünkü sanat yapıtları, sorunları doğrudan doğruya sezgisel bir duyuşla anlamamızı sağlayarak felsefece kavramlaştırmayı kolaylaştırıcı bir rol oynar.”

N. Direk'e ait görüşlerden hareketle felsefe ile sanat arasındaki farkı en iyi aşağıdakilerden hangisi açıklar?

A) Felsefe, soyut kavramları somut hâle getirmeye çalışırken, sanat somut deneyimleri soyutlamaya yönelir.

B) Felsefe rasyonel tarzda kavramları açıklamaya çalışırken, sanat duyulara hitap edecek bir anlam oluşturur.

C) Felsefe, estetik deneyimi vurgularken, sanat mantıksal düşünceyi temsil eder.

D) Felsefe, sanata dayanarak somut örnekler sunarken, sanat soyut kavramları anlamlandırmaya çalışır.

E) Felsefe, bireysel deneyimleri vurgularken, sanat evrensel düşünceyi temsil eder.

7. “Güzelliği hâlâ kendinde göremiyorsan kendine dön; güzel olması gereken bir heykelin sanatçısı gibi hareket et. Heykelci güzel çizgileri meydana çıkarıncaya kadar mermerin şurasını kazımıyor, burasını atmıyor muydu? Parlatıp silmiyor muydu? Sen de öyle yap, gereksizi yok et! Eğri olanı doğrult, koyu olanı açmak için temizle ve erdemin Tanrısal parlaklığı görülünceye kadar, kendi heykelini yontmaya devam et. Görülebilen nesneyi temaşaya koyulması için, gözün o nesneye denk olması gerekir. Gözün, güneşe benzemeden güneşi göremeyeceği gibi ruh da güzel olmadan ‘Güzel’i göremez.”

Plotinos'un güzellik anlayışıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Güzellik maddeye bağımlı bir görüntü değildir.

B) Güzellik dış etkenlere dayanır ve değişkenlik gösterir.

C) Güzellik sürekli kendini geliştiren ve arınan bir ruhun yansımasıdır.

D) Ruhun güzelliği doğuştan gelen bir güzellik değildir.

E) Güzellik duyulardan bağımsızdır.

8. Yapay zekâ, güncel sanat çalışmalarında yeni açılımlar sağlamış ve sanatçılara benzersiz eserler yaratma imkânı sunmuştur. Yapay zekâ, büyük veri analizi ve örüntü tanıma yetenekleriyle sanatçılara farklı formlar, renkler ve kompozisyonlarla deney yapma fırsatı vermiştir. Ayrıca yapay zekâ sanatçılar tarafından işbirliği yapmak ya da yaratıcı olmak için de kullanılabilir, onlara ilham verebilir ve karmaşık projelerde yardımcı olabilir. Ancak bu teknolojinin kullanımı, sanatın öznel ve insan tarafından yaratılan doğasına dair bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi yapay zekâ olgusunun güncel sanat çalışmalarındaki kullanımıyla ilgili eleştirilerden biri olamaz?

A) Yapay zekâ üretimi sanat eserleri, insanların yaratıcılığı yerine makinelerin algoritmalarına dayalı olduğundan sanatın özünün kaybolmasına sebep olabilir.

B) Sanatçının yerini makinelerin alması ve sanatın insandan bağımsızlaşması eleştirilere yol açabilir.

C) Yapay zekâ tarafından üretilen sanat eserleri, sanatın otantikliğine ve orijinalliğine dair bazı sorunları gündeme getirebilir.

D) Yapay zekâ, sanatçılara sınırları zorlama ve alışılmışın dışına çıkma fırsatı vererek sanatçıları, geleneksel kavramları yeniden düşünmeye teşvik edebilir.

E) Yapay zekâ algoritmaları, büyük veri setlerinden öğrenerek çalıştığı için toplumsal önyargıları ve hataları içerebilir.

1. İçinde yaşadığımız evreni farklı birçok açıdan ele alabiliriz. Örneğin doğal süreçler sonucu oluşan bir peribacasına bakan bilim insanları, bu kaya biçimlerinin oluşumunda etkili olan iklimi, hava olaylarını, yeryüzü özelliklerini vb. anlamaya ve açıklamaya çalışır. Ancak aynı peribacasına bakan bir sanatçı ondaki güzelliği görecek onu estetik bir bakış açısıyla değerlendirecektir. Estetik bir tavırla peribacası belki bir resme belki bir heykele dönüşebilecektir. Benzer şekilde aynı doğal varlığa bakan farklı sanatçılar onu farklı biçimlerde değerlendirecek ve farklı estetik objelere dönüştürebilecektir. Ortaya çıkan objeye bakan her alımlayıcı da eseri aynı duygularla değerlendirmeyecektir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnsan eseri olmayan estetik objeler bilimsel bir değerlendirme sürecine tabi tutulur.

B) Estetik değeri olan her ürün, ona yönelen insanlarda olumlu duygular uyandırır.

C) Evreni hakkıyla anlamanın yegâne yolu ona sanatsal bir bakış açısıyla yaklaşmaktır.

D) Bir varlığın estetiğe konu olması estetik tavrın öncelenmesi demektir.

E) Sanat eserini güzel yapan unsur, eserin parçaları arasındaki uyum ve dengedir.

2. Sanat duygu ve düşüncelerin hayalgücü ve hünerle birleşimidir. Yaşamın içinde herhangi bir insana çok sıradan gelen bir obje, bir sanatçının elinde çok güzel bir şahesere dönüşebilir. Peki nedir bir şeyi çok güzel yapan? Hoşa gitmesi mi, heyecan uyandırması mı, yoksa ölçülü olması mıdır? Bence bir şeyi güzel yapan onun kendisidir. Sanatsal güzellik, sanat eserinin özelliğidir. Sanatseverler değer yargıları oluştursa da asıl güzellik eserin kendindedir. Bu nedenle böyle eserler meydana geldikleri dönemi aşarlar ve her döneme hitap ederler.

Bu parçada sanat felsefesinin;

I. Sanatın ne olduğu

II. Güzelliğin ölçütü

III. Ortak estetik yargıların olup olamayacağı

problemlerinden hangileri tartışılmıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II D) II ve III E) I, II ve III

3. Güzellik bende değil senin ela gözlerinde

Bir ressamın tuvalinde bir dansın figürlerinde

Denizin mavisinde ormanın yeşilinde

Nakış gibi işlenmiş bir şiirin sözlerinde

C. Gür'e ait bu şiirden aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Estetik değer özneldir.

B) Güzellik soyut olandadır.

C) Beğeni duygusu görecelidir.

D) Güzel öznede değil nesnededir.

E) Güzel sadece sanatla var olur.

4. Güzellik bizde sadece beğeni duygusu uyandırmaz aynı zamanda hayranlık ve saygı da uyandırabilir. Güzellik hoşa gitmenin yanında bazı insanlarda iyiyle de bir görülür. Fakat o çoğu zaman doğanın değil sanatın bir marifetidir. Kötü karakter üzerinden kurgulanmış bir filmde iyiyi tutar mısınız? Veya bir tablodaki böceğe doğada baktığınız gibi bakar mısınız? Demek ki doğanın gerçekliği ile sanatın gerçekliği aynı değildir. Yoksa nasıl olur da çirkini güzel, kötüyü iyi gösterme becerisine sahip olabilir. Sanat kendi gerçekliği içinde kurgulanan bir üründür. O hâlde sanatın estetik değerini de belirleyen sanatçının yaratıcı zekâsı olmalıdır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Güzel yalnızca sanat eserinde anlam bulur.

B) Güzellik her insanda aynı hisleri oluşturur.

C) Sanatın güzeli ile doğadaki güzel aynıdır.

D) Güzellik tek bir değer yargısı içerir.

E) Sanatçı kendi anlamını ve gerçekliğini yaratır.

5. Sanatçının sürekli ve yoğun olarak çalışmasının sonucudur sanat eseri. Kısa bir anda kendine ve yaşama bakmak için dursa da bu sanatçının vazgeçemediği bir serüvendir. Tıpkı bir heykeltıraşın süreç içinde önceki yaptığı heykeli beğenmeyip yeni şaheseri için tekrar tekrar yeniden denemesi gibi.

Bu parçada aşağıdaki yargıların hangisi vurgulanmıştır?

A) Estetik tavır ancak sanat eğitimiyle kazanılır.

B) Sanat eserinin güzelliğinin ölçütü alımlayıcıdır.

C) Gerçek yaratım doğal olana aşkındır.

D) Sanatçı var olanı sanat eserine yansıtır.

E) Sanat eseri, estetik süjenin faal çabasıdır.

6. Çizdiği resimlerin gerçek gibi olduğu yorumları karşısında; “Ben gerçek bir sanatçı olsaydım, çizdiğim resim benden izler taşırdı. Görüyorum ki ben bunu başaramamışım.” **diyen sanatçının sözleri aşağıdaki sanat kuramlarının hangisine yönelik bir eleştiri taşır?**

A) Biçimci

B) Dışavurumcu

C) Oyuncu

D) Yansıtmacı

E) Yaratma

7. Sanatçıya bir eser yaratma düşüncesini veren şey, genellikle doğanın güzelliğinin yaratmış olduğu bir heyecan değildir. Sanatçıya bir şiir veya bir roman yazma düşüncesini veren şey, hayat değildir, şiir veya roman okumaktır. Aynı şekilde bizi resim yapmaya itebilecek şey de doğayı seyretmemiz değildir, müzeleri veya sergileri ziyaret etmemizdir. *Sessizliğin Sesi'* nde Malraux’un güzel bir şekilde söylediği gibi, "Nasıl ki bir müzisyen, bülbülleri değil müziği; bir şair, güneş batışlarını değil mısraları severse, bir ressam da öncelikle şekilleri veya manzaraları seven biri değildir, tabloları seven biridir.”

Buna göre sanata ilişkin anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sanat ilhamını kendinde bulur.

B) Sanat, güzelliği doğada aramalıdır.

C) Güzellik sanatta değil doğal olandadır.

D) Sanat doğanın kusursuz bir taklididir.

E) Sanatçı doğayı olduğu gibi yansıtmalıdır.

8. 1937 yılında İspanya İç Savaşı sırasında Nazi Almanya’sına ait onlarca bombardıman uçağı İspanya’da, Guernica isimli küçük bir sahil kasabasını, çarşı ve sokakların en kalabalık olduğu öğleden sonra alışveriş saatinde bombalar. Saatler süren ve pek çok sivilin ölümüne yol açan bu saldırının etkileri tüm dünyada yankılanır. Dönemin en ünlü ressamlarından biri olan P. Picasso da bu saldırıdan etkilenenler arasındadır ve daha sonra dünya turu yapıp pek çok yerde sergilenmek üzere bir resim yapar. Savaşın trajedisini anlatan resmine *Guernica* ismini verir. *Guernica* tablosu sergilendiği her ülkede çok ilgi görür. Bir söylentiye göre bir gün *Guernica* tablosunu gören bir Nazi subayı P. Picasso'ya dönüp “Bunu siz mi yaptınız?” diye sorar. Ve Picasso yanıt verir: “Hayır, siz yaptınız.”

Metinden yola çıkarak sanata ve sanatçıya dair aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Sanatçı dış dünya ile etkileşim hâlindedir.

B) Sanat duyguların evrensel bir anlatımıdır.

C) Sanat gerçekliğin öz ve derin bir anlatımıdır.

D) Sanatçı gerçekliği eserine yansıtır.

E) Sanat gerçekte çirkin olan bir şeyi dahi güzel ifade eder.

9. Van Gogh’un ünlü *Zeytin Ağaçları* tablosunu seyrettiğimde duyduğum duygunun özelliği nedir? Duygumun, gerçek zeytin ağaçları önünde duyacağım duyguyla hiçbir ortak yanı yoktur. Gerçek zeytin ağaçları beni zeytinlerini toplamaya veya belki gölgelerinde bir öğleden sonra uykusuna davet eder. Zeytin ağaçları önümdedir, arzularımın basit aracıdır. Buna karşılık Van Gogh’un zeytin ağaçlarının önünde olan benim. Bir kartpostal veya sıradan bir resim üzerindeki zeytin ağaçları bana uykuyu, tatili düşündürür. Onlar benim için ancak bir yokluktur, oysa Van Gogh’un zeytin ağaçları, büyüleyici bir varlığa sahiptirler, onlar kendi kendilerine yeterler. Onlar kelimenin gerçek anlamında beni alıp götürürler, kaçırırlar, kendi evrenimden koparırlar.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Sanat, bir şeyin temsilidir.

B) Güzellik, ancak sanatta ortaya çıkar.

C) Sanat eseri, estetik haz verendir.

D) Sanat eseri, herkesin beğenisiyle ortaya çıkar.

E) Her sanat eseri bir duygunun dışavurumudur.

1. T. Mengüşoğlu'na göre "Sanatın bulunmadığı bir dünya, insan için çekilmez, dayanılmaz bir dünya olurdu. Sanat insandan, insan hayatından ayrılamaz. Sanatla insan, sanatla hayat arasında sıkı ve içten bir bağ vardır. İnsanla karşılaştığımız her yerde sanatla da karşılaşırız. Bu sanat, ne kadar ilkel, ne kadar yalın olursa olsun gene de vardır. Onun eksikliğinden söz edilemez. Gerçi sanat ilkel toplumlarda, gelişmemiş insan gruplarında şarkılar, ağıtlar, danslar, belli dinsel törenler, boyanma gibi yalın bir şekil alabilir; fakat gene de o eksik değildir. İmdi sanat insanın varlık koşullarından birisidir."

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Sanat, belli biçim ve kalıplarla üretilen yaratıcı bir etkinliktir.

B) Sanatın geleneksel formu tek olsa da çok şey anlatır.

C) Güzelin ne olduğunu yalnızca sanatla keşfederiz.

D) Sanat, her toplumda aynı anlamlar içerir.

E) Sanat, insanın varoluşuna anlam katar.

2. Sanat insanların dünyayı, kendilerini ve başkalarını anlama ve ifade etme çabasıdır. Sanat eseri kendine has bir anlam ve duygunun ürünüdür. Sanatçının amacı bu anlam ve duyguyu kullandığı imgesel dille biçimleyerek izleyiciye iletmektir. Sanatçı deneyimlerinden yola çıkarak sanatı aracılığıyla iç dünyasını dışarıya yansıtır. Eseriyle oluşturduğu çok katmanlı anlam dünyasını izleyicisiyle buluşturarak onlara etkileyici bir deneyim yaşatır. İnsanlar sanat eserinin kendine sunduğu bu kıymetli deneyimle içsel bir haz yaşarlar.

Parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Sanat eserinin değerini insanların ondan aldığı haz belirler.

B) Sanatçı, sanat eserini oluştururken pratik bir amaç güder.

C) Sanatçı, insanların beklentilerini yansıtan bir ayna gibidir.

D) Sanat, insanlara empati yeteneği kazandırır.

E) Sanatçı, dış dünyadan daha çok iç dünyasından beslenir.

3. I. Kant'a göre güzel dediğimiz nesne, gerçekleştirilmesi beklenen belirli bir amacın nesnesi değildir. Örneğin, bir çömlek ustası kili şekillendirirken bu eylemi bir amaçla yapar ve bunun için de ustanın kafasında; önceden ortaya koymak istediği ürünün nasıl olması gerektiği hususunda belli ölçütler vardır. Çünkü bir şeyin yetkinliği hakkında bir yargıya varmak için o şey hakkında bir fikrimizin olması gerekir. Oysa güzellik için bu söz konusu değildir. Bir şeyle ilgili beğenimizde, o şeyin biçiminin ögeleri arasındaki uyumu ifade etmiş oluruz. Bu uyum ise a priorik hiçbir fikirle belirlenmemiştir. Bu, hayal gücü ile o anda kurulan özgür bir oyundur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi I. Kant'ın güzellik anlayışına uygun bir yargıdır?

A) Güzellik ideanın varlıkta kendini yansıtmasıyla kavranır.

B) Güzellik nesnenin kendi içinde bir erek ve uyum taşımasıdır.

C) Güzel olarak nitelenen bir nesnenin güzelliği bizzat onun kendisindedir.

D) Estetik yargı önceden belirlenmiş bir tasarıma bağlı olarak ortaya çıkar.

E) Estetik nesnenin güzelliği onu algılayan estetik süje tarafından belirlenir.

4. Dünya Mirası Listesi'nde yer alan Nemrut Dağı, İlk Çağ'da bölgenin en görkemli kutsal mekânlarından biriydi. Günümüzde turistlerin gün batımını keyifle izledikleri ve tüm dünyanın ilgisini çeken Nemrut Dağı'nda Güneş, Antik Çağ'da da aynı ihtişamla batmaktaydı. Peki, Antik Çağ'ın insanı, tapınmak için seçtiği bu yerdeki Güneş'in görkemine karşı, nasıl bir tavır takınmıştı? Acaba o da günümüzün estetik bir süjeye dönüşen insanının gördüğü bu güzelliği fark edebiliyor muydu?

Parçada anlatılan durum aşağıda verilen sözlerin hangisiyle uyumludur?

A) Güzel hep güzeldir, zamanın önemi yoktur.

B) Güzellik, hiçbir karşılık gözetmeksizin hoşlanmaktır.

C) Güzellik, matematiksel olarak orantılı ve ölçülü olandır.

D) Doğa, bir sanat yapıtı olarak görüldüğü zaman güzeldir.

E) Güzellik, Tanrısal aklın evrendeki yansımasıdır.

5. Güzellik algılanan bir durumdur. Bu nedenle var olabilmesi için onu algılayacak bir özneye ihtiyaç vardır. Beğeni duygusu, “alımlayıcı” olarak adlandırılan öznenin özelliklerine göre şekillenir. Birey hisleri, bilgi birikimi, kültürü, gelenekleri ve tüm alışkanlıklarıyla sanat eserine yönelir. Eserin onda oluşturduğu beğeni duygusu, bireyin özelliklerinin sanat yapıtında sergilenenlerle kesişmesidir. Kişi sanat eseriyle bu ortaklık bağını kurduğunda o eseri hoş olarak algılayacaktır.

Parçadaki sanat görüşüne uygun olan ifade aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sanat eseri kendi başına estetik bir değer taşır.

B) Sanatsal güzellik sanat eserine ait bir özelliktir.

C) Estetik değerler toplumsal değerlerden bağımsızdır.

D) Sanatın belirleyici ölçüsü sanatsal ürünün anlamıdır.

E) Estetik beğeni sanat eserine yönelen kişiye göre değişir.

6. Özgür tiyatronun kahramanlık döneminde Antoine’da sanatçılar istedikleri kadar sırtlarını seyircilere dönsünler veya öğle vaktini göstermek için gonga on iki defa vursunlar, bu sözüm-ona "hayat dilimi"nin hayata sadece ismen benzediği, en gerçek tiyatronun gerçekten başka bir şey olduğu hissediliyordu. Hatta sanat, gerçeklik izlenimini, gerçeklik yanılsamasını ancak gerçeğe sırtını çeviren teknikler sayesinde verebilir. Rodin’in *Yürüyen Adam*, Nude’nin *Mareşal Ney* gibi eserleri bu açıdan tipiktirler: İnsan hiçbir zaman *Yürüyen Adam* gibi, yani her iki ayağı da yerde, tam olarak yere basan bir tarzda, yürümemiştir. Gerçeğin estetik yanılgısını verebilmek için isteyerek ne kadar çok yanlış yapılmıştır!

Bu parçada sanata ilişkin anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sanatın etik kaygıları olmalıdır.

B) Sanat doğaya aşkın bir etkinliktir.

C) Sanat doğayı olduğu gibi yansıtmalıdır.

D) Sanat eseri doğanın iyi bir taklididir.

E) Sanatçı sanatında özgür olmalıdır.

7. Platon’un *Devlet* diyalogunda Sokrates, Glaukon’a ressamın yaptığı işi anlatmaya çalışırken "İstersen bir ayna al eline, dört bir yana tut. Bir anda yaptın gitti güneşi, yıldızları, dünyayı, kendini evin bütün eşyasını, bitkileri, bütün canlı varlıkları!" diyerek, ressamın yaptığı işin dünyaya bir ayna tutmak olduğunu söyler. Stendhal, *Kırmızı ve Siyah*’ta aynaya benzetir romanı. Ona göre roman yol boyunca gezdirilen bir aynadır. Marxist Plehanov için de edebiyat ve sanat, hayatın aynasıdır. Recaizade Mahmud Ekrem, *Araba Sevdası*’na yazdığı önsözde, hikâye ve romanın "birer ibret aynası" olduğunu söyler.

Parçada yapılan açıklamalar sanat kuramlarından hangisini destekler?

A) Oyun kuramı

B) Biçimci kuram

C) İşlevselci kuram

D) Yansıtmacı kuram

E) Dışavurumcu kuram

8. Sanat; doğuştan geldiği düşünülen özel bir yeteneği, tek ve benzersiz bir yapıtı ortaya koyan bireysel bir eylemi içerir. Kullanılan malzeme ve araç-gereçler sanatın asıl unsurları değildir. Sanatçı duygu ve düşüncelerini çok farklı yollar ve biçimlerde ortaya koyabilir. İşlevsellik gerektiren ve malzemeyi öne çıkaran alan ise zanaattır. Zanaat ustası işini yapmayı sonradan, emek vererek öğrenir ve yaptığı işin maddi bir karşılığı vardır. Bir ahşap ustasının elinden çıkan eser de elbette ki hayranlık uyandırabilir ancak beğeniye konu olan her şey sanat değildir. Bugünün teknolojisi zanaat alanlarının bazılarını sona erdirmiş, zanaatkârların yerini makineler almıştır. Fakat teknolojinin “Ne içindeyim zamanın, ne de büsbütün dışında” diyen Tanpınar’ın hislerinin yerini alması düşünülemez.

Parçada geçen hangi durum sanat ve zanaatla ilgili ortak bir özellik olarak verilmiştir?

A) Öğretilebilir olması

B) Duyguları aktarması

C) Yarar amacı taşıması

D) Yaratıcılığa dayanması

E) Güzel olanı yansıtması

1. Filozof, düşüncelerini tutarlılık içinde dile getiren ve bu düşüncelere dayalı felsefi sorular sorabilen kimsedir. Filozof hayatı, insanı, evreni sorgulayan, kendi düşünceleriyle kavrayan kişidir. Her dönem ele alınan konulara dair yeni sorular soran ve bu sorularla yeni bir bakış açısı geliştirebilendir. Eleştirel düşünen ve özgün düşünceler üretebilen kimsedir. L. Wittgenstein'ın belirttiği gibi "Filozof, hiçbir düşünce coğrafyasının vatandaşı olamaz." Çünkü filozof sürekli yeni soruların ve yanıtların arayışı içerisindedir. Elbette daha öncekilerin felsefe adına ortaya koyduğu düşünceleri inceler. Fakat filozof kendi yanıtının peşindedir. Her soru yeni bir yanıta, her yanıt da yeni bir soruya kapı açar. Bu anlamda filozof sürekli arayış içerisindedir.

Bu parçadan felsefeye ilişkin aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

A) Felsefe bitmek bilmeyen bir süreçtir.

B) Felsefe; hayatı, insanı ve evreni sorgulamakla ilgilidir.

C) Felsefede ele alınan konular döneme göre değişiklik gösterebilir.

D) Filozof her daim yeni sorular ve arayışların peşindedir.

E) Filozoflar sadece kendi ilgi ve düşüncelerine göre sorular sorarlar.

Çözüm:

Parçada filozofların hayata bakışından söz edilmekte ve soruda bizden felsefeye ilişkin parçadan çıkarılamayacak seçeneği bulmamız istenmektedir. Seçenekleri incelediğimizde;

A) "Felsefe bitmek bilmeyen bir süreçtir." Parçanın sonundaki "Her soru yeni bir yanıta, her yanıt da yeni bir soruya kapı açar. Bu anlamda filozof sürekli arayış içerisindedir." ifadelerinden bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) "Felsefe; hayatı, insanı ve evreni sorgulamakla ilgilidir." Parçadaki "Filozof hayatı, insanı, evreni sorgulayan, kendi düşünceleriyle kavrayan kişidir." ifadesi bu seçeneği destekler niteliktedir.

C) "Felsefede ele alınan konular döneme göre değişiklik gösterebilir." Parçadaki "Her dönem ele alınan konulara dair yeni sorular soran ve bu sorularla yeni bir bakış açısı geliştirebilendir." ifadesi bu seçeneği desteklemektedir.

D) "Filozof her daim yeni sorular ve arayışların peşindedir." Parçadaki "Filozof sürekli yeni soruların ve yanıtların arayışı içerisindedir. Filozof kendi yanıtının peşindedir." ifadeleri bu seçeneği desteklemektedir.

E) "Filozoflar sadece kendi ilgi ve düşüncelerine göre sorular sorar." Parçada geçen "Filozof, hiçbir düşünce coğrafyasının vatandaşı olamaz." ifadesi olmak üzere metnin pek çok yerinde bunun aksi yönünde ifadeler kullanılmıştır. Filozoflar, sadece kendi ilgi alanlarına göre sorular sorar demek genel olarak felsefe ve filozofun doğasına da uygun değildir.

Cevap: E

2. Güzel nedir? Herkes için geçerli bir güzel tanımı yapabilir miyiz? Güzelliği aklın süzgecinden geçirdiğimizde ve üzerinde düşündüğümüzde kendimizce bir tanım yapabilsek de aslında herkesçe kabul gören bir tanım olmayacaktır. Zaten "güzel" ile felsefenin ilgilenmesi de tanımındaki çeşitlilikten ileri gelir. Filozoflar, güzeli kendi felsefelerinin bütünlüğüne uygun olarak çelişkiye yer vermeyecek şekilde tanımlamışlardır. Böylece sanat, felsefenin konuları arasında yer almıştır.

Bu parçada aşağıda verilen felsefi kavramlardan hangisine değinilmemiştir?

A) Rasyonel olma

B) Sistemli olma

C) Refleksif olma

D) Öznel olma

E) Tutarlı olma

Çözüm:

Parçada sanat felsefesinin konusu olan "güzel"in herkes için geçerli bir tanımının yapılamadığından ancak filozofların kendi felsefi sistemleriyle tutarlı tanımlar yaptıklarından bahsedilmiş ve soruda bu parçada yer almayan felsefi özellik sorulmuştur.

Seçeneklere baktığımızda;

A) Güzelliğin aklın süzgecinden geçirilmesi rasyonel olmayla yani akla dayalı olmakla ilgilidir.

B) Filozofların kendi felsefi bütünlüğüne uygun tanım yapmaları, sistemli olmayı ifade eder.

C) Refleksif olma, zihnin kendi üzerine dönerek içerdiği bilgiler üzerine düşünmesidir. Parçada buna uygun bir bilgi yer almamaktadır.

D) Güzelin, herkesçe kabul edilen bir tanımın yapılamaması öznel olduğunu gösterir.

E) Filozofların çelişkiye yer vermeyecek şekilde tanım yapmaları tutarlı olma ile ilgilidir.

Cevap: C

3. B. Akarsu, *Ahlak Öğretileri* isimli kitabında ilkel toplulukların saygı gösterdiği "başkası"nın sadece ait oldukları kabilelerinin üyesi olan insanlar olduğunu, uluslar için ise sadece kendi ulusu olduğunu söyler. Ancak der, "Bütün bunların üstünde olmak mümkündür." Sayıları az olan bu kişiler için "başkası" ise bütün insanlardır.

Yukarıdaki metinde filozofun sahip olması gereken hangi özellik vurgulanmıştır?

A) Nesnel olması

B) Evrensel olması

C) Milli değerlere saygılı olması

D) Sistemli ve tutarlı bilgiler ortaya koyması

E) Yaşadığı çağın bilgilerine göre hareket etmesi

Çözüm:

Soru kökünde verilen metin filozofun sahip olduğu niteliklerden özellikle biri üzerinde duruyor ve bizden bunu bulmamız isteniyor. Seçeneklere baktığımızda;

A) "Nesnel olması", tarafsız olma anlamına gelmektedir. Filozoflar kendi bakış açılarıyla görüşlerini ortaya koyduğu için felsefe ve filozofa ait bir özellik değildir.

B) "Evrensel olması" seçeneğinin karşılığını ise metinin genelinde vurgulanan ve "Bütün bunların üstünde olmak mümkündür. Sayıları az olan bu kişiler için "başkası" ise bütün insanlardır." cümlesinde görüyoruz."

C) "Milli değerlere saygılı olması" parçada sözü edilen bir özellik değildir.

D) "Sistemli ve tutarlı bilgiler ortaya koyması" filozofun sahip olması gereken ama metinde söz edilmeyen özelliklerden biridir.

E) "Yaşadığı çağın bilgilerine göre hareket etmesi" ise filozofa ait olmayan bir özelliktir. Filozof çağının bilgilerinden faydalanır ama onun ötesine de geçer.

Cevap: B

4. Bilinçli bir varlık olan insan, yaşamının yönünü tayin etme olanağına sahiptir. Bunun için insanın karar vermesi, seçim yapması, eylemde bulunması ve eylemin sorumluluğunu alması gerekir. Fakat insanın bilinçli seçimler yapabilmesi için bilmesi gerekir. Ne yapmak istediğini ya da neyi aradığını bilmeyen insan, aradığı ya da yapmak istediği şeyi nasıl bulabilir? Bilmek ruhun mutluluğudur ve onu iyi olana yönlendiren şeydir.

Bu parçada felsefenin hangi problem alanlarından söz edilmiştir?

A) Etik - Ontoloji

B) Epistemoloji - Etik

C) Ontoloji - Din felsefesi

D) Epistemoloji - Estetik

E) Etik - Din felsefesi

Çözüm:

Parçada bilinçli bir varlık olan insanın seçim yapması, yaptığı seçimlerin sorumluluğunu alması gerektiği belirtilmiştir. Fakat insanın bilinçli seçimler yapabilmesi için bilgi sahibi olması gerektiği belirtilmiştir. Bilmenin insanı mutluluğa ve iyi olana yani erdeme yönelttiği de vurgulanmıştır. Buna göre parçada felsefenin temel konularından hangilerinden söz edildiğini bulmamız istenmiştir.

Seçeneklerde verilen felsefenin temel konularını hatırlayalım;

Etik: Felsefenin ahlakla ilgilenen ve ahlaki ilkeler üzerine düşünceler üreten dalıdır. Ahlaki eylemin ve iyiyle kötünün ne olduğunu, irade ve seçmenin ahlaki eylemle ilişkisini, ahlaklı ve erdemli bir yaşayışın hangi ögeleri taşıdığını araştıran felsefe alanıdır.

Ontoloji: Varlığın hakikatini, niceliğini ve niteliğini sorgulayan felsefe alanıdır.

Epistemoloji: Bilme ve bilgi fenomeni üzerine odaklanır. Aynı zamanda bilginin doğruluğu, kaynağı, sınırı, ölçütü, değeri veya güvenirliliği gibi konular üzerinde de durmaktadır.

Estetik: Güzelin ne olduğu, güzel yargısının hangi ölçütlere dayandığı, ortak estetik yargıların olup olamayacağı gibi soruları içerir. Estetik, her anlamda güzeli konu edinir.

Din felsefesi: Dinin ilke ve kavramlarını anlamaya çalışır. Felsefenin din üzerine rasyonel, tutarlı ve kapsamlı olarak düşünmesidir.

Parçada insanın seçimleri, sorumluluğu, iyi olana yönelmesi ve mutluluğu etik alanın kavram ve problemlerini içerir. Bilme ve bilgi ile ilgilenen alan epistemolojidir. O hâlde Epistemoloji ve Etik konularından söz edilmiştir.

Cevap: B

5. Gazeteci: "İş hayatınıza tek bir torna tezgâhıyla başladığınızı söylüyorsunuz. Sahip olduğunuz serveti düşününce insan sormadan edemiyor. Nedir bu işin sırrı?"

İş insanı: "Kırk iki yıllık bir iş deneyimine sahibim. Bu kırk iki yılda şunu öğrendim ki deneyim tek başına yeterli değil. Yanında aklın da olması gerekiyor. Ya yanılıyorsam! derim hep kendi kendime. Bu nedenle insan elde ettiği deneyimleri aklında işlemeli, ölçmeli, biçmeli, yorumlamalı ve en doğru bilgiyi ortaya çıkarmalı. Naçizane başarımın sırrı budur diye düşünüyorum."

Gazeteciye verdiği yanıta göre iş insanı ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Eleştirel düşünen bir insandır.

B) Deneyimlerine şüpheyle yaklaşmaktadır.

C) Bilginin pratik bir değeri olduğuna inanmaktadır.

D) Deneyimlerinden yola çıkarak akılcı çıkarımlar yapmaktadır.

E) Fayda getirmeyen bilginin önemsiz olduğunu düşünmektedir.

Çözüm:

Parçada iş insanının yalnızca deneyimle yetinmediği ve aklını da etkin bir şekilde kullandığını görmekteyiz. Yalnızca deneyim sahibi olmanın başarılı olmaya yetmeyeceğini söylemektedir.

Buna göre bizden iş insanı ile ilgili hangi yargıya ulaşamayacağımızı bulmamız istenmektedir.

A) Eleştirel düşünce insanın akıl yetisini kullanarak ön yargılardan ve duygusal tepkilerden bağımsız bir şekilde gerçekleri değerlendirme becerisidir. Parçada iş insanının deneyimlerini akıl süzgecinden geçirerek en doğru bilgiye ulaşmaya çalıştığını görmekteyiz. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) Parçada iş insanı deneyimi yetersiz gördüğünü ve yanında aklın da olması gerektiğini söylemektedir. Ardından, "Ya yanılıyorsam!" diyerek deneyimlerine şüpheyle yaklaştığını ifade etmektedir. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılabilir.

C) İş hayatındaki başarısını doğru bilgiyi ortaya çıkarma becerisine bağlamaktadır. Bu da onun bilgiyi pratik anlamda yaşamında dönüştürdüğünü göstermektedir. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılabilir.

D) İş insanı deneyimlerini aklıyla gözden geçirdiğini, ölçüp biçtiğini, yorumladığını ve en doğru bilgiye ulaşmaya çalıştığını ifade etmektedir. Bu da onun deneyimlerinden akılcı çıkarımlar yaptığını göstermektedir. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılabilir.

E) İş insanı gazeteciye verdiği cevapta elde ettiği bilgileri kullandığını ve iş hayatındaki başarıyı da buna bağladığını söylemektedir. Fakat bilgiyi faydalı ve faydasız şeklinde sınıflamamış, fayda elde etmediği bilgiyi değersiz gördüğüne dair bir ifade kullanmamıştır. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılamaz. Cevap: E

6. Antik Yunan filozofu Sokrates, kişide doğuştan var olan bilgilerin dışarı çıkarılması için "Sokratik Yöntem"i kullanmıştır. Kendisinin hiçbir şey bilmediğini söyleyen Sokrates, soru cevap tekniğine dayalı olan tartışmayı başlatır. İlk olarak kişinin neyi bilip bilmediğini ortaya çıkarması sağlanır ve bildikleriyle ilgili kanıtlar sunması istenir. Daha sonra kişinin bilgilerindeki çelişkiler ya da eksiklikler gösterilir ve kanıtlarını desteklemeyen örnekler verilir. Fikirlerinin güçsüzlüğü ortaya konulduktan sonra görüşlerini tekrar gözden geçirmesi istenir. Bu sayede kişinin zihninde yer alan doğru bilgi, akıl yürütmeleri sayesinde doğurtulmuş ve doğruyu görmesi sağlanmış olur.

Buna göre Sokrates'in yöntemiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Doğruya zihindekilerin hatırlanması ile ulaşılır.

B) İnsan her deneyimi sonucunda yeni bilgiler öğrenir.

C) Doğru bilgi, parçadan bütüne gidilerek elde edilir.

D) Doğruluğu kişiye göre değişkenlik gösteren bilgiye ulaşılır.

E) Kişinin tecrübelerinden hareketle doğru bilgiye ulaşılır.

Çözüm:

Parçada Sokrates'in doğru bilgiye ulaşmak için kullandığı yöntemle ilgili bilgiler verilmiştir. Ona göre insan zihni doğuştan bilgilerle doludur ve bu bilgilerin uygun sorularla dışarı çıkarılması gerekmektedir. Diyalogla başlayan yöntemde kişinin neleri bildiği, bildikleriyle ilgili kanıtlar sunması, fikirlerindeki güçsüz yönleri anlaması ve bildiklerini tekrar gözden geçirmesi istenir. Bu şekilde kişinin zihnindeki bilgi doğurtulmuş olur.

A) "Doğruya zihindekilerin hatırlanmasıyla ulaşılır." yargısı, parçada verilen bilgilerle örtüşmektedir. Doğru bilgi, doğuştan var olan bilgilerdir ve Sokratik yöntemde amaçlanan bu bilgilerin açığa çıkarılmasıdır.

B) "İnsan her deneyimi sonucunda yeni bilgiler öğrenir." Sokrates'in yöntemi insanın yeni bilgiler öğrenmesine değil zihninde var olanların dışarı çıkarılmasına dayalıdır.

C) "Doğru bilgi parçadan bütüne gidilerek elde edilir." yargısına yönelik parçada herhangi bir bilgi verilmemiştir. Parçadan bütüne gidilen akıl yürütme biçimi tümevarımdır ve Sokrates'in kullandığı yöntem bu değildir.

D) "Doğruluğu kişiye göre değişkenlik gösteren bilgiye ulaşılır." yargısı, Sokrates'in düşüncesine uygun değildir. Ona göre herkes için genel - geçer bilgiye ulaşılabilir. Kişiye göre bilgiyi Sofistler savunmaktadır.

E) "Kişinin tecrübelerinden hareketle doğru bilgiye ulaşılır." yargısı Sokrates'e uygun değildir. Ona göre doğru bilgiye akıl ile ulaşılır.

Cevap: A

7. “Dil ile insan başarıları arasındaki bağ, karşılıklı ve çok içten bir bağdır. Çünkü dilin oluşu, onun iç yapısını oluşturan tarihsel varlık alanıyla birlikte, olmakta olan bir oluştur. Gerçi insanın bütün başarıları, dilin varolmasının bir sonucudur. Çünkü dil olmadan, ne bir insan başarısından, ne insan başarılarının bir kesintisizliğinden, ne de onların kuşaktan kuşağa aktarılmasından, gelişmesinden söz edilebilirdi. Fakat insan başarıları olmadan da, dil kendi başına gelişemezdi ve çok ilkel bir varlık alanı olarak kalırdı; tıpkı günlük dil gibi.”

T. Mengüşoğlu'nun *Felsefeye Giriş* adlı kitabından alınan parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilgilerin doğru biçimde aktarılmasındaki araç dildir.

B) İnsan dil aracılığıyla bilgiye ulaşır ve yeni bilgiler oluşturur.

C) İnsan başarılarının var olabilmesi dilin yetkinliğine dayanır.

D) İnsanın kendini tanıması ve sosyal iletişimi dil sayesindedir.

E) İnsan başarısı ve dil arasındaki bağ karşılıklı etkileşime dayanır.

Çözüm:

Parçada insan başarıları ve dil ilişkisi anlatılmakta, soruda ise parçada vurgulanan düşünceyi bulmanız istenmektedir. Bilim, felsefe ve sanat alanındaki çalışmalar, tarih boyunca süregelen insan başarılarıdır. Dil ise insan başarılarının taşıyıcısıdır. Bu taşıyıcılık başarıların kuşaktan kuşağa devredilmesini ve sürekliliğini sağlar. İnsan başarılarını tarif eden ve aktaran dil, kendi gelişimini de bu başarılara borçludur. Düşünen, deneyimleyen ve yeni şeyler keşfeden insanın başarıları arttıkça dil de bu başarıların sonuçlarıyla güncellenir ve güçlenir. Bu durumda doğru yanıt “İnsan başarısı ve dil arasındaki bağ karşılıklı etkileşime dayanır.” ifadesinin yer aldığı “E” seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda;

A) Parçada dilin bilgiyi doğru - yanlış aktarımıyla ilgili açıklama yapılmamış yalnızca insan başarılarıyla etkileşimine değinilmiştir.

B) Bilgiye akıl yürütme, deneyim, sezgi, bilimsel yöntem gibi metotlar aracılığıyla ulaşılır. Birey yine bu metotları kullanarak yeni bilgiler oluşturur. Dil bilginin aktarılması ve bu aktarım yoluyla var olan bilgilerin öğrenilmesinde aracılık görevi yapar.

C) Parçada “insan başarıları olmadan da, dil kendi başına gelişemezdi ve çok ilkel bir varlık alanı olarak kalırdı; tıpkı günlük dil gibi.” ifadesiyle dilin gelişmesinin insan başarılarına bağlı olduğu anlatılmaktadır. Bu durumda insan başarıları dilin yetkin olmasına bağlıdır ifadesi doğru olamaz.

D) Dil sosyalleşmenin aracıdır. Ancak parçada dilin insanlar arasındaki sosyal iletişime dayanan yönü değil; insanın düşünme, deneyimleme ve keşfetmeye dayanan başarılarını aktaran yönü vurgulanmaktadır.

Cevap: E

8. Market sahibi görsellerle desteklediği ve üzerinde, “Siz değerli müşterilerimizin sağlığı bizim için her şeyden önemlidir. COVİD-19 salgınından korunmak için lütfen girişte el dezenfektanlarımızı kullanalım, maskelerimizi takalım ve sosyal mesafemize dikkat edelim.” yazılı bir tabela asmış ve geriye çekilip gözlemeye başlamıştır. Müşteriler uyarı yazsını okumasına rağmen ne ellerini dezenfekte etmişler, ne maske takmışlar, ne de sosyal mesafeye uymuşlardır.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi müşterilerin duyarsızlığının sebebi olamaz?

A) Bilginin güncelliğini yitirmiş olması

B) Bilginin açıklayıcı yapılmamış olması

C) Yapılan uyarının yaptırım içermemesi

D) Bilginin doğruluğundan şüphe duyulması

E) Özgürlüğün kısıtlanmasına karşı rahatsızlık duyulması

Çözüm:

Parçada bilginin yaşamımızla içi içe olduğu, pratik ve teorik değerinin her insan için farklı bakış açıları ve anlamlar içerebildiğinden söz edilmektedir. Aynı zamanda bilginin değerini belirleyen ölçütlerin neler olabileceğini düşündüğümüzde, insan davranışlarının karmaşıklığı da göz önünde bulundurulduğunda birçok etkenin bir arada olabileceğini gösteren bir metindir.

Buna göre bizden seçeneklerden hangisinin müşterilerin duyarsızlığının sebebi olamayacağını bulmamız istenmektedir.

A) Parçada verilen uyarı yazısının içeriğine baktığımızda, Covid-19 salgınından bahsedilmektedir. Salgının geçmiş olma ve güncelliğini yitirmiş olma ihtimali her zaman mümkündür. Bu da müşterilerin duyarsızlığının bir sebebi olabilir.

B) Parçada geçen uyarı yazısında önlemlerin neye karşı, kim için ve neden yapıldığı açıkça belirtilmiş olup aynı zamanda görsellerle de desteklenmiştir. Dolayısıyla burada bilgi açık ve seçik bir şekilde dile getirilmiştir. Bu nedenle bilginin açıklayıcı yapılmamış olması gibi bir durum geçerli değildir. Dolayısıyla bu durum müşterilerin duyarsızlığının bir sebebi olamaz.

C) Verilen uyarı yazısında uyarıya uyulmaması durumunda maddi veya manevi herhangi bir yaptırım uygulanacağından bahsedilmemektedir. İnsanlar sağlığını düşünmemekle birlikte aynı zamanda bilginin yaptırım içermemesinden dolayı uyarıya karşı duyarsız kalabilirler. Bu da müşterilerin duyarsızlığının bir sebebi olabilir.

D) Uyarı yazısında “Covid-19 salgınından korunmak için” ifadesi geçmektedir. Fakat müşteriler yapılması önerilen davranışların salgını önleyebileceğinden şüphe duyabilir. Bu da müşterilerin duyarsızlığının bir sebebi olabilir.

E) İnsanlar salgının zararlarından şüphe duymamakla birlikte salgına karşı uyarı yazısında yapılan uyarıların özgürlüklerini kısıtladığını düşünebilirler. Bu da müşterilerin duyarsızlığının bir sebebi olabilir.

Cevap: B

9. I. Kant , *Ahlak Metafiziğinin Temellendirilmesi* kitabında, "Her defasında kendi şahsında olduğu kadar başka herkesin şahsında da, sırf araç olarak değil aynı zamanda amaç olarak davranacak biçimde eylemde bulun." diyerek ahlaki eyleme ölçüt geliştirmeye çalışmıştır.

I. Kant'ın bu sözüyle anlamca en uygun alternatif görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Her eylemin bir amacı olmalıdır.

B) Ahlaki kararların temelinde insanlığın amaç olması yatmalıdır.

C) Benim için doğru olan başkaları için de doğrudur.

D) Ahlaki eylemlerde sonuçlar niyetlerden önemlidir.

E) Herkes için faydalı olan eylemlerde bulunmalıyız.

Çözüm:

Parçada I. Kant'ın ahlaki eyleme getirdiği ölçütü vermiş ve soruda da bizden anlamca en uygun ifadeyi bulmamız istenmiştir.

Seçeneklere baktığımızda;

A) "Her eylemin bir amacı olmalıdır." cümlesinde ahlaki eylemin amacının ne olması gerektiğine dair bir açıklama yapılmamış. Oysa I. Kant'ın ifadesi amacın içeriği ile ilgilidir.

B) "Ahlaki kararların temelinde insanlığın amaç olması yatmalıdır." cümlesindeki anlamı, metindeki "Her defasında kendi şahsında olduğu kadar başka herkesin şahsında da, sırf araç olarak değil aynı zamanda amaç olarak davranacak biçimde eylemde bulun." cümlesinden çıkartabiliriz.

C) "Benim için doğru olan başkaları için de doğrudur." cümlesinde 'ben'i merkeze koyan ve bencilliği ölçüt olarak gören bir bakış açısı var.

D) "Ahlaki eylemlerde sonuçlar niyetlerden önemlidir." cümlesi sonuç odaklı bir ölçüt kullanmış. Parçada buna dair bir ifade yer almamaktadır.

E) "Herkes için faydalı olan eylemlerde bulunmalıyız." ifadesi faydacılık akımına ait olup metinde eylemin fayda doğurmasına dair bir ifade bulunmamaktadır.

Cevap: B

10. T. More'un *Ütopya* adlı eserinde ifade ettiği gibi herkes eşit olmalı ve günün belirli günlerinde en çok altı saat çalışmalıdır. Ona göre herkes ulusal servetten eşit pay almalı, toplumun çıkarları ön plana alınmalı, özel mülkiyet yasaklanmalı ve sınırsız iktidar anlayışına karşı çıkılmalıdır. Yöneticiler diğer insanlar gibi yaşamalı ve üretime katkıda bulunmalıdır. Eğitim belirli bir zümrenin elinde olmamalı ve bütün insanlar eğitim almalıdır. Bunların gerçekleşmesi insanların gelecek kaygısı taşımalarına ve sınırsız bir şekilde birikim yapmalarına engel olacaktır.

Bu parçadan hareketle T. More ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Oligarşik bir zümrenin varlığını reddetmesi

B) İdeal bir devlet düzeni için fikirler üretmesi

C) Eşitlikçi bir toplum modelini benimsemesi

D) Bürokrasiyi toplum için vazgeçilmez görmesi

E) Yasalara halkın ve iktidarın uymasını istemesi

Çözüm:

Bu parçada T. More'un *Ütopya* adlı eserine ve bu eserin içeriğine yer verilmiştir. Soruda ütopya ile ilgili söylenemeyecek seçeneği bulmamız istenmektedir.

A) Parçada geçen "Eğitim belirli bir zümrenin elinde olmamalı" ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) Parçanın geneline ve eserin adına bakıldığında bu seçeneğe de ulaşılabilir. Ütopya ideal düzen arayışlarının sonucu olarak yazılmıştır.

C) Parçada geçen "Ona göre herkes ulusal servetten eşit pay almalı, toplumun çıkarları ön plana alınmalı, özel mülkiyet yasaklanmalı ve sınırsız iktidar anlayışına karşı çıkılmalıdır." ifadesinden bu seçeneğe ulaşılabilir.

D) Bürokrasi, devlet işleyişinde memurların oluşturduğu hiyeraşik yapıyı ifade eden bir kavramdır. Parçada devlet işleriyle ilgilenen memurlarla alakalı bir ifadeye yer verilmemiştir.

E) Parçada geçen "Yöneticiler diğer insanlar gibi yaşamalı ve üretime katkıda bulunmalıdır." ifadesiyle bu seçeneğin T. More'un düşüncelerine uygun olduğu söylenebilir.

Cevap: D

11. Aristoteles'e göre mutluluk, insan ruhunun amacıdır. Bu amaca ulaşmak için erdemli bir yaşam sürmek gerekir. Erdemli yaşamın temel ölçütü altın ortaya uygun, ölçülü davranmaktır. İnsan eylemlerindeki eksiklikler ve aşırılıklar iki kötülüktür. Bunlar, insanı mutsuzluğa götürür. Bu sebeple mutlu olmak isteyen insan, doğru düşünerek ve iki uç arasındaki altın ortayı bularak davranmalıdır.

Metinden hareketle Aristoteles'in ahlak görüşüne göre aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Erdemli bir yaşam için başkalarının davranışlarını örnek almak gerekir.

B) İnsan aklı sayesinde iki uç noktadan uzak durarak mutluluğu yakalar.

C) Kendi arzularını doyurarak yaşayan insan erdemli bir yaşam sürer.

D) İnsan zamanla, deneyimledikçe iyi ve kötü ayrımı yapmayı bilir.

E) İyi ya da kötü davranış kişiye göre değişkenlik gösterir.

Çözüm:

Parçada Aristoteles'in ahlak görüşü "altın orta kuramı" ile ilgili bilgi verilmiştir. Buna göre insan aşırılıklardan ve eksikliklerden uzak durmalıdır. Ölçülü davranışlar kişiyi mutlu eder. Bu durumda insanın, aklını kullanarak iki aşırı uçtan uzak durması gerektiği çıkarılabilir.

A) Aristoteles'in ahlak anlayışına göre erdemli bir yaşam için başkalarının davranışlarını örnek almak gerekmemektedir. İnsan kendi aklına göre davranmalıdır.

B) "İnsan aklı sayesinde iki uç noktadan uzak durarak mutluluğu yakalar." yargısı, Aristoteles'in ahlak görüşlerini bize verir. Aşırılıklar iki uç noktadır ve insan aklını kullanarak bu uç noktalardan uzak durmalıdır ki mutlu olabilsin.

C) "Kendi arzularını doyurarak yaşayan insan erdemli yaşam sürer." ifadesi parçadan çıkarılamaz. İnsan mutlu olmak için erdemli davranışlar sergilemelidir.

D) "İnsan zamanla, deneyimledikçe iyi ve kötü ayrımı yapmayı bilir." Bu yargı da Aristoteles'in görüşleriyle örtüşmemektedir. Çünkü insan deneyimlerle değil akıl aracılığıyla iyi ve kötü ayrımı yapar.

E) İyi ya da kötü davranışın kişiye göre değiştiğine dair parçada herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Cevap: B

12. Parmenides hakkında geriye kalan çok fazla bilgi olmamakla beraber, döneminin önemli filozoflarından biri olduğuna dair elimizde ipuçları mevcuttur. Mesela Platon bir diyaloğunu tamamen Parmenides'e atfetmiştir. Platon'un düşüncelerinin oluşmasında da Parmenides'in etkisi olduğu açıktır. Duyumdan ve deneyimden gelen bilgi yerine akıldan doğan bilgiye önem vermesi Platon'u etkilemiştir. Ayrıca Parmenides, Antik Yunan'da metafiziği ilk anlatan kişidir. İnsanın bütünlüğünü oluşturan bir unsuru yok olduğunda varlığının yok olup olmadığını düşünür ve cevap olarak düşünmekle var olmayı bir ve aynı bulur. Ona göre duyularımızı dinlersek bu konuda yanılgıya düşebiliriz çünkü duyularımızın yolu şüpheli bir yoldur.

Bu parçadan yola çıkarak aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılamaz?

A) Duyumla elde edilen bilgiler bizleri yanıltabilir.

B) Parmenides, rasyonalist bir bakış açısına sahiptir.

C) Varlık, Antik Yunan'da felsefenin alanına girmiştir.

D) Bir filozof başka bir filozofun düşünceleri üzerine de düşünebilir.

E) Felsefe, aynı bakış açısına sahip filozofların görüşlerinde yükselmiştir.

Çözüm:

Parçada Antik Yunan filozoflarından Parmenides hakkında bilgilere yer verilmiştir. Parmenides, düşünceleri ile Platon'u etkilemiş bir isimdir. Akla dayalı bilgiye önem vermesi ve varlık felsefesi hakkında ilk görüşleri ortaya koyması önemlidir. Bu bilgilerden yola çıkarak hangi bilgiye ulaşılamayacağı sorulmuştur.

Seçeneklere bakılırsa:

A) Parmenides, akılla elde edilen bilgiye önem vermiş ve duyularımızın bizi yanıltabileceğini belirtmiştir.

B) Parmenides'in akla önem vermesi onun rasyonalist bir bakış açısına sahip olduğunu gösterir.

C) Parmenides, Antik Yunan'da ilk defa metafizik konularını ele alan bir filozoftur. Metafizik, varlık felsefesinin konularından biri olduğu için varlığın Antik Yunan'da felsefenin alanına girdiği söylenebilir.

D) Platon'un Parmenides'in görüşlerinden etkilenmesi, onun düşünceleri üzerine düşündüğünü gösterir.

E) Parçada benzer bakış açılarına sahip iki filozofa yer verilmiştir. Ancak felsefenin ortaya çıktığı Antik Çağ'da birbirinden çok farklı görüşler vardır. Ayrıca parçada da böyle bir bilgiye yer verilmemiştir.

Cevap: E

1. Edebiyatın ünlü ismi Goethe “Bilgece bir cevap istiyorsan, akıllıca soru sormalısın.” der. Nitelikli sorular, yetenekli zihinlerin eseridir ve bilgi odası kapılarını bu sanatın ustalarına açar. Önemli olan o odadan bir cevapla çıkmak değil, güçlü sorularla kapısını aralayabilmektir. Bu sorulara verilen yanıtların alt yapısını oluşturan süreç, oldukça uzun ve meşakkatlidir. Hatta bilgi odasına ilk girenlerin pek çoğu hâlâ çıkamamıştır. Felsefe ise bu odanın misafiri değil, ev sahibidir.

Metni analiz ettiğimizde Goethe'nin soru sormanın önemine dair yaptığı açıklamalara uymayan ifade seçeneklerden hangisidir?

A) Sorular yanıtlarından daha önemlidir.

B) Bilgece yanıtlar uzun uğraşların sonucudur.

C) Akıllıca soru sormak usta zihinlerin sanatıdır.

D) Akıllıca sorulan her soru bilgece bir yanıt bulur.

E) Nitelikli bir soru bilgiye uzanan yoldaki ilk adımdır.

2. Felsefî araştırmanın şüphesiz daha önce işaret ettiğimiz gibi başka plânlardan başka faydaları vardır. Örneğin bilimlere yardımcı olabilir, dinlere yardımcı olmuştur vb. Ancak onun arkasında bulunan en temel motif, en iyi biçimde Sokrates’in şu cümlesinde ifade edilmiş olan motiftir: “Soruşturulmayan, üzerinde düşünülmeyen bir hayat, yaşanmaya değmez.” İnsan, kendi hayatını inceleme kabiliyetine sahiptir. Bu olmaksızın o, hiçtir. Felsefe; insanı insan yapan ve bir hiç olmaktan kurtaran araştırma, soruşturma ruhunun, anlamlandırma, yorumlama ve değerlendirme etkinliğinin, önemli sorular sorma ve onlara ciddî olarak cevaplar arama özelliğinin, erdemli olma ve mutlu yaşama talebinin, kısaca bilgeliğe ulaşma özleminin en hakikî ve belki tek ifadesidir.

A. Arslan'ın, *Felsefeye Giriş* adlı eserinden alınan bu parçada felsefenin hangi özelliğine vurgu yapılmıştır?

A) Tutarlı olma

B) Eleştirel olma

C) Sistemli olma

D) Refleksif olma

E) Rasyonel olma

3. Gazâlî “İnsan ancak bildiğini sevebilir.” der. Ona göre sevgi, bilgiden sonra gelmektedir. İnsanın bir şeyi sevebilmesinin ilk şartı, onun hakkında bilgi sahibi olması ve onu tanımasıdır. Hakkında sağlam bir bilgi elde edilemeyen şey için, sevgiden bahsetmek pek de mümkün değildir. Çünkü ona göre bir şeyin tabiatını bilmeden, sevgiye değer olup olmadığı hakkında herhangi bir karara varılamaz. Bu yüzden sevmek, anlayış sahibi olmayı gerektirir ve cansız varlıkların herhangi bir şeyi sevdiği düşünülemez.

Parçada Gazâlî'nin "bilmek ve sevmek" **kavramları arasında kurduğu ilişkiye dair aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Akla sahip olan varlıklar sevgiye erebilir.

B) Bilgimize konu olan her şey sevilmeye değerdir.

C) Bir şeyi sevmenin ön koşulu o şeyin bilinmesidir.

D) Sevdiğimiz şeyler hakkında bilgimiz olan şeylerdir.

E) Bir şeyi bilmek onu sevebilmek ihtimalini doğurur.

4. Sofistlere göre her şey göreceli olduğu ve hem ortak hem evrensel bir insan doğası olmadığı için insana uygun bir toplumsal düzen aramak boş bir uğraştır. Onlara göre devlet doğal değil sonradan oluşturulan yapma bir varlıktır. Aristoteles’e göre ise devlet, insan doğasının bir devamıdır. Ona göre insanların mutlu olabilmesi için toplumsal ve siyasal düzen gereklidir ve devlet, yapacağı düzenlemelerle bireylerin mutluluğunu sağlayabilir. Bu durumda insanlar iyi ve erdemli olana yönelirler ve sorumluluklarını fark edebilirler.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Sofistler ideal bir devlet düzeninin olamayacağını savunur.

B) Aristoteles’e göre devlet insanlarını ahlaki bakımdan olgunlaştırır.

C) Filozoflar devletin doğal ve zorunlu bir varlık olduğunu kabul eder.

D) Aristoteles insanın ancak sosyal düzen içinde mutlu olacağını savunur.

E) İdeal devlet düzeni sorununa filozoflar farklı nitelikte yanıt verirler.

5. İnsanın bazen önemli kararlar almak zorunda olduğu anlar oluyor. Bugün yine öyle oldu. Vedat aradı ve bir iş teklifinde bulundu. Fakat dedi… İşte benim de bu fakat kafamı çok karıştırdı. Vedat'ın patronluğu dostluğu kadar iyi değildir. Ayrıntıya girmeyeyim, bir tarafta iyi bir maaş diğer tarafta kendimden ödün vermem gereken bir durum ortaya çıktı. Uzun uzun düşündüm. Kararsız kaldım. Aslında kalmadım. Vedat'ı arayıp teklifini kabul ettiğimi söyledim. Fazla mı abartıyorum acaba? Benim için şimdilik… Şimdilik diyorum, en doğrusu bu sanırım. İnsan tek bir doğruyu rehber edinip yaşayamıyor maalesef. Her durum kendi içinde özel. İnsanların olmamı istediği kişi olmak zorunda değilim. Sizin hiç kararsız kaldığınız anlar olmadı mı? Bunu yapmak bana ne kazandırır ne kaybettirir diye hesap kitap yaptığınız. Elbette olmuştur.

Parçadaki görüşlerin sahibi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Kararını vermeden önce enine boyuna düşündüğü için eleştireldir.

B) Eylemlerini sonuçlarına göre değerlendirdiği için faydacıdır.

C) Kararının onu mutlu edeceğini düşündüğü için hazcıdır.

D) Kendince mantıklı çıkarımlar yaptığı için akılcıdır.

E) Çelişkili ifadeler kullandığı için tutarsızdır.

6. J. J. Rousseau, insanların sahip olduğu bilgiler arasında en faydalı olanın insan hakkında olan bilgi olduğunu söyler. Ama ilginç bir şekilde en az ilerlemiş olan da yine bu bilgidir, der. Sokrates'in de, felsefesinin merkezine koyduğu "Kendini bil!" öğüdünün tek başına, ahlak üzerine yazılmış bütün iri kitaplarda anlatılanlardan çok daha önemli ve aynı zamanda da güç bir kural olduğunu söyler.

Metinde felsefenin özelliklerinden hangisinin önemine değinilmiştir?

A) Eleştirel olması

B) Tutarlı ve sistemli olması

C) Evrensel bir bilgi olması

D) Öze dönük bir bilgi olması

E) Tümel bir bilgi olması

7. J. Locke *"İnsan Anlığı Üzerine Bir Deneme* adlı eserinde amacının zihni ve onun güçlerini yoklamak olduğunu bildirmektedir. İlk adım olarak zihni yoklamadıkça incelenen konuyu başından ele almamız mümkün olmayacak, zihnin insan varlığına engin okyanuslar bahşettiğine inanılacak ve onun dışında hiçbir şey yokmuş gibi başıboş kalmasına yol açacaktır. Bu durum insanların düşüncelerine sağlam zemin bulamayacakları derinliklerde yüzmesine ve sonunda şüpheciliğe karar vermesine yol açacaktır. Oysa zihnimizin yetenekleri inceleme konusu edilirse nesnelerin aydınlık ve karanlık yönlerine bir zemin bulunmuş olacaktır.

Bu parçada J. Locke'un eleştirdiği kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Akıl B) Deney C) Fayda

D) Sezgi E) Tecrübe

8. A. Comte'a göre bir varlığın özünün ya da gerçek nedeninin ne olduğunu aramak zinciri atmış bir bisikleti kullanmaya benzemektedir. Bizler ancak fenomenlerin ve olayların art arda gelişi veya benzerlikleri hakkında sorular sorabiliriz. Çünkü bu tarz soruların bir anlamı ve mantığı vardır.

A. Comte'un bu görüşleri aşağıdaki felsefi problemlerin hangisiyle ilişkilidir?

A) Evrenin ana maddesi nedir?

B) Varlık birlik midir, yoksa çokluk mudur?

C) Hakkında bilgi edebilecek varlıklar ne türdendir?

D) Ölümden sonra bir hayat söz konusu mudur?

E) İnsan ahlaki eylemde bulunurken özgür müdür?

9. Cesare Pavese'e göre, "Estetik değerler, ahlakın özü, gerçeğin ışığı öğretilemez. Her insan kendi içinde oluşturmak zorundadır bunları. Bu kavramlar mutlak, zaman ve toplum dışı değerler oldukları için başkalarına iletilemez. Kelimeler bu kavramları ancak ana çizgileriyle dile getirebilir."

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) İyi ve kötü görecelidir.

B) Gerçeklik dil ile ifade edilendir.

C) Ahlaki değerin otoritesi bireyin vicdanıdır.

D) Güzellik nesnede değil, öznenin görüşündedir.

E) Gerçeklik ancak kişisel deneyimlerle keşfedilebilir.

1. T. Mengüşoğlu, reel varlık alanına ait bir edim olan düşünmenin biricik kaynağının özne olduğunu belirtir. Düşünceler ise ideal varlık alanında herhangi bir özneye bağlı kalmadan varlıklarını sürdürebilir. Ona göre düşünme bir gerçekliğe ve bir edim karakterine sahipken düşüncelerin gerçekliği ve bir edim karakteri söz konusu değildir. Aralarındaki bu farklılık düşüncelerin özneden kopmasına ve nesnel bir niteliğe bürünmesine neden olmaktadır. Düşünme özneden bağımsız var olamazken düşünceler özneden ayrılarak mantık düzleminde varlıklarını devam ettirir.

Parçadan hareketle "düşünme ve düşünce" **kavramları ile ilgili aşağıdaki ifadelerin hangisine ulaşılabilir?**

A) Düşünme eylemi düşüncenin ürünüdür.

B) Aynı kavramın farklı ifade ediliş biçimleridir.

C) Her ikisi de gerçekliği olan bilme edimleridir.

D) Özneyle olan ilişkileri bakımından farklıdırlar.

E) Her ikisi de varlık nitelikleri bakımından aynıdırlar.

2. “Sonsuz sayıda olanaklı dünya vardır. Onların tümünü Tanrı, aktüel dünyayı yaratmadan önce düşünmüştür. Tanrı iyi olduğundan olanaklı dünyaların en iyisini yaratmaya karar verdi ve iyiyle kötünün en aşırısını kapsayan dünyanın en iyi dünya olduğuna karar verdi. Gerçi, Tanrı hiç bir kötülüğün bulunmadığı bir dünya yaratabilirdi, fakat o dünya, bu dünya ölçüsünde iyi olamazdı. Çünkü bazı büyük iyiler büyük kötülerle kaimdir. Basit bir örneklemeye başvurarak, sıcak bir günde içeceğiniz bir bardak soğuk suyun size önceki susuzluğun acıyla dolu da olsa katlanmaya değer olduğunu düşündürecek bir beğeni (zevk) vereceğini söyleyebiliriz. Susuzluğun acılığı olmasaydı sonraki beğeni bu denli büyük olmayacaktı.“

B. Russell'ın *Batı Felsefesi Tarihi* adlı eserinden alınan parçadan Leibniz'in düşünceleri ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Kötülüğün olmadığı dünya insanı zorunlu bir şekilde iyiye yönlendirir.

B) İyinin ve kötünün ortaya çıkması insanın bireysel seçimlerinin sonucudur.

C) Tanrı olanaklı dünyalar içinde aktüel olanı iyiliğin üstünlüğüne göre seçmiştir.

D) Olanaklı dünyalar içinde en mükemmeli iyinin kötüden üstün olduğu dünyadır.

E) Tanrı güncel dünyayı yaratmadan önce kötülüğün olmadığı bir dünya tasarlamıştır.

3. Doğduğu andan itibaren sahip olduğu eğilim nedeniyle etrafında olup bitenleri anlamaya çalışan insan, sürekli bir öğrenme eylemi gerçekleştirir. İnsan yaşamının ilk yılları, zihni arayışa sürükleyen bu durumun en yoğun yaşandığı dönemdir. Çocukta sürekli bir bilme isteği söz konusudur. Yaşama uyum sağlamak, nasıl hareket edeceğini bilmek ve çevresindeki her yeni şeyi öğrenmek ister. Belli ki kişiyi bu arayışa iten şey yani bilgeliğin kodları, çocuklukta belleğimize yüklenmiştir. Çocukluğun bu mucizesi zaman geçtikçe toplumsal ve çevresel etkenlerle susturulmasa, kim bilir… Pascal şu sözünde kesinlikle haklıdır: “Bilgelik bizi çocukluğa geri götürür.”

Parçaya göre “çocukluk ve bilgelik” **kavramları arasındaki ilişkiyi kuran bağ aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Eğitime elverişli yapıda olan zihin

B) Yaşama uyum sağlayabilme yeteneği

C) Yoğun olarak yaşanan öğrenme eylemi

D) Doğuştan insan aklında bulunan bilgiler

E) Öğrenmenin temel dürtüsü olan merak

4. Kimi kez olmayan bir şeyi işittiğimizi ya da gördüğümüzü sanırız. Tatlı bir yiyecek bazen bir hastaya acı gelir. Protagoras’ın söylediği gibi “Rüzgâr üşüyen için soğuk, üşümeyen için değildir.” Şu anda ben bu masanın, bu kalemin ve çevremdeki eşyaların gerçek olduğuna inanıyorum. Peki, gördüklerimin düş olmadığından nasıl emin olabilirim? Bütün bunlar bir düşse ne olacak? Bir elini ya da bir ayağını yitirmiş insanlar, ameliyattan uzun zaman sonra artık olmayan organlarında şiddetli ağrı duyduklarını söylerler. Bu durumda kuşku duymayacağımız, kesin hiçbir şey yok mu? R. Descartes böyle bir şeyi kendi ‘Ben’inde bulduğu kanısındaydı. “Yanılıyorsam, var olmam da gerekir.” der R. Descartes; çünkü düşünmek için -kuşku duymak ya da yanılmak da düşünmektir- var olmak gerekir. Buradan da ünlü sözüne ulaşır: “Cogito ergo sum (Düşünüyorum, öyleyse varım).” R. Descartes, sonra da bu "varım" dan yola çıkarak, başka şeylerin de var olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır.

Buna göre R. Descartes'ın şüphesi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Bilgiden şüphe edilmesi gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

B) Kuşku duyulmayacak bilginin var olmadığını savunmuştur.

C) Bilgide ulaşılacak en son noktanın şüphe olduğunu düşünmüştür.

D) Şüpheyi doğru bilgiye ulaşmanın bir basamağı olarak kullanmıştır.

E) Varlıkların gerçekliğini kanıtlamanın mümkün olmadığını savunmuştur.

5. Elea Okulu'nun kurucusu olan Parmenides, Herakleitos'un aksine oluş ve değişmeyi inkâr eden tözsel bir varlık anlayışını savunmuştur. Her şeyin her ne ise o olduğunu öne süren özdeşlik ilkesini düşüncesinin hareket noktasına yerleştiren filozof, bu ilkenin değişmeden aynı kalan, kalıcı bir varlığın kabulünü zorunlu kıldığını görmüştür. Bundan dolayı Parmenides'in varlık anlayışında töz, statik bir yapıda varlığın gerçek ifadesi olarak benimsenir. Bu yaklaşıma göre; bir şey varsa eğer, o tözsel bir varlık olmalıdır. Bunun aksine sürekli değişim içinde olan şey, var ya da gerçek olamaz. Sözün özü Parmenides'e göre, gerçeklik değişmez ve durağan bir yapıdadır. Değişim ve hareket bir illüzyondur ve gerçek olan tek şey "var olan"dır. "Varlık" kavramı; hiçbir zaman yok olmayan, daima var olan ve değişmeyen bir varlığı ifade eder.

Bu parçada Parmenides aşağıdakilerden hangisini reddetmektedir?

A) Her şeyin sabit ve değişmez olduğunu

B) Evreni oluşturan unsurun birden fazla oluşunu

C) Varlığın sürekli bir değişme hâlinde oluşunu

D) Varlığın statik bir yapıda olduğunu

E) Varlığın akla uygun yapıda oluşunu

6. Bir metni değerlendirmek; yazarın ele aldığı konunun ne olduğunu belirlemek, ileri sürdüğü görüşleri kısa cümlelerle dile getirmek, metindeki görüşlere yönelik temellendirmeleri göstermek ve yazarın yanıtını aradığı soruyu ortaya koymaktır. Metin tüm sanatsal kaygıların ötesinde, yazarın mesajını iletme görevini de yerine getirir. Bir metnin değerlendirilmesi; bu iletinin doğru anlaşılması, tespit edilmesi ve aynı zamanda sorgulanmasıdır. Tüm bunlar metni doğru anlamaya yönelik bir okuma yapmayı gerektirir. Metinde iletilen mesaj farklı biçimlerde yorumlanabilir ancak önemli olan yapılan yorumların metnin çizdiği sınırların içerisinde kalmasıdır.

Parçaya göre bir metni analiz etmek için öncelikli olarak atılması gereken adım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Metni anlamaya yönelik okuma yapılması

B) Yazarın mesajını iletme nedeninin bilinmesi

C) Metnin özgürce eleştirilmesi ve sorgulanması

D) Metnin konusunu açıklayan bir özetin yazılması

E) Ana fikrin nasıl temellendirildiğinin belirlenmesi

7. "Felsefe... Size ün servet elde etmek, ya da çalıştığınız yerde ilerlemek için yardım sağlamaz; size ünlü kişilerin övgüsünü kazandırmada, diğer insanlarla ilişkilerinizde daha kibar ve geçimli olmanıza da yardımcı olmaz. Felsefe okumakla huyunuzun daha soylu olacağını ya da halkın "Filozofça tavır" dediği o çok aranan tavrı kazanacağınızı da beklemeyiniz. (...) Dünya çapında ünlü hiçbir filozof size dostluk kurma, başkaları üzerinde etkili olma, aşağılık duygunuzu yenme konusunda bir şey söylemez. (…) O hâlde felsefenin gereği nedir? (…) Bu sorunun tek yanıtı vardır: Anlama ihtiyacını tatmin etmek. Bazılarımız kendimizi içinde bulduğumuz bu şaşırtıcı dünyanın anlamını bilmek, genellikle insan yaşamının, özel olarak kendi kişisel varlığımızın önemini ve mümkünse amacını anlamak ister. Yaşamın amacı nedir ve nasıl yaşanmalıdır? Felsefe bu tür sorularla ilgilenir: Bunlara kesin yanıtlar bulmak için değil, sadece üzerinde düşünmek ve tartışmak, bizden daha üstün kişilere akla yakın görünen yanıtları gözden geçirmek için ilgilenir. Öyle ise diyeceğiz ki, felsefe ruhun evren üzerindeki serüveninin bir betimlemesidir."

Philosophy **adlı eserinden alınan parçaya göre C.E.M. Joad'ın bakış açısını yansıtan temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Felsefe insanın kişisel gelişimine katkı sağlamaz.

B) Felsefe ile uğraşmak insana filozofça bir tavır kazandırır.

C) Felsefe gündelik yaşamın üstünde anlamsal bir kaygı taşır.

D) İnsan yalnızca kendi var oluşunu anlamlandırma çabası taşımaz.

E) Filozoflar başkaları üzerinde etkili olacak düşünsel becerilere sahiptir.

8. Varlık, zaman denilen oyuncunun hünerlerini sergilediği bir sahnedir. Ve zaman kendi varlığını gösterebilmek için bu sahneye ihtiyaç duyar. Biz önceyi ve bu anı ancak varlığın üzerinde görebiliriz. Zaman üzerinde gezindiği varlığı yıpratır, eskitir ve değiştirir. Bu değişim onun varlığının bir ispatıdır. Yani zamanın algılanabilmesi için mutlaka bir varlığa ihtiyaç vardır.

Parçada vurgulanmak istenen yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Zaman varlık türlerini belirleyen unsurdur.

B) Zaman varlığın ispatı için bir zorunluluktur.

C) İdeal varlığın zamanla değişen bir yapısı vardır.

D) Varlık geçmişi ve şimdiyi zamanın üstünde sergiler.

E) Varlıktaki değişim zamanın var oluşunun kanıtıdır.

1. "Whitehead, dünyada sürekli bir oluş saptayabildiğimizi söyler: var olan her şey, olmaktadır. Örneğin bir elma yeşildir, sonra sararır. Bundan ötürü, ona göre, bu oluşun arkasında işleyen bir gücü kabul etmemiz gerek. Whitehead buna "Creativity", "yaratıcı güç" der. Ama bu tek başına yeterli değildir. Dünyada yeniye doğru bir eğilim bulunduğunu varsayarsak, bu, yeninin niye başka türlü değil de hep böyle biçimlendiğini kavramaya yetmez. Elbette, elmanın mavileşmesini değil de, kızarmasını ya da sararmasını belirleyen, buna neden olan doğa yasaları var, başka doğa yasası yok denebilir. Ama bununla da ancak sorunun yönü değiştirilmiş olur. Sonsuz sayıda olanaklı doğa yasası içerisinden niye hep bunlar var? Dünyanın gelişmesi niye başka yolları değil de bu yolları izliyor? Buna yanıt veremeyiz denebilir elbette -sık sık da denmiştir. Ama Whitehead bu tutumu çok kesin bir biçimde reddeder. Filozof ussal olarak anlamak için, açıklamak için vardır der. Doğası gereği, açıklamaların bulunduğunu, dünyada aklın egemen olduğunu varsayması gerekir. Bu, bilimin temel varsayımıdır -felsefe ile tek tek bilimler arasındaki fark, felsefenin usçuluğu tek tek bilimlere yeten sınırların çok ötesinde kayıtsız şartsız uygulamasıdır."

J. M. Bochenski'nin *Felsefece Düşünmenin Yolları* adlı eserinden alınan parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Filozoflar doğayı akıl yoluyla anlama ve açıklama çabası içindedirler.

B) Doğadaki ileriye doğru yenileşmenin temelinde aklın yasaları bulunur.

C) Yeniye eğilimin ve yeninin biçimlenmesinin tek açıklaması yaratıcı güçtür.

D) Akılcılığı bilimlerin sınırlarının ötesinde uygulaması felsefeyi bilimlerden ayırır.

E) Bilimler aklın doğaya egemen olduğu varsayımına göre hareket ederler.

2. “Gerçi hep aynı yoğunlukta değil öz-uğraşımız. Gene de kendini kendinden sorup öğrenme isteğiyle bakışlarını özüne dikmiş varlıklarız. Yaşamı boyunca hem kişi hem toplum gelişmeleri boyunca, çeşit çeşit meraklarla, tedirginliklerle, şöyle ya da böyle hep kendimize yöneliriz. Bu yönelişle iç içe, bu yönelişe içkin bir yaşam bizimki, benim yaşamım da senin yaşamın da. İnsan, insan çünkü - kendi kendisiyle uğraşacak. (…) Açık seçik bildiğim bir şey varsa, o da şu ‘cansız’ dediğimiz varlıkların hiçbirinde bizdekini uzaktan yakından andıran bir uğraş gözlemlemedim; ‘gözlemledim’ diyene de rastlamadım. Öyleyse biz insanlar, insan-dışı varlıklardan, bu yönde de başka bir konumda, başka bir yapıdayız: Kendimize kendimiz için sorunuz, kendimizle uğraşıyoruz.”

N. Uygur'un verilen görüşlerinden hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Özüne yönelmek insanın yaşamına içkindir.

B) İnsanın kendisi yine kendisi için bir sorundur.

C) Öz-uğraşının temeli varlığa ait gözleme dayanır.

D) İnsan doğrudan ya da dolaylı olarak özüne yönelir.

E) İnsan “ben arayışı” ile diğer varlıklardan ayrılmaktadır.

3. Filozoflar tarafından farklı biçimlerde tanımlanan felsefenin peşinden koştuğu onca sorudan biri de kendisinin ne olduğudur. Öyle çok şeyi içinde barındırır ki tam bir tasvirini yapmak konusunda dil yetersiz kalır. Tıpkı sevgisini ifade edemeyen bir insan gibi onu tanımlamaya çalışanın da dilini dolaştırır. O bir kitaptaki tek bir harf, birkaç satırdaki evrenin formülüdür. Tüm farklılıkların ve zıtlıkların göz kamaştıran bütünüdür felsefe. Hem her şeye çok yakındır hem de öylesine uzak. Tıpkı Sokrates’in Atina’daki en akıllı kişiyken hiçbir şey bilmediğini söylemesi gibi. Demokritos’un duyduğu bal kokusudur felsefe. Bilmek isteyeni ve bilgiyi seveni peşine takar. Çok şey bilenin değil, bilge olanın bitmek bilmez arayışıdır. İşte bu yüzden bir eylemdir felsefe. Tarifi zor olsa da onun ne olduğunu eylerken bilirsiniz. Tıpkı görmek ama gördüğümüz bir şeyi hiç görmeyenlere bir türlü anlatamamak gibi.

Parçadan hareketle aşağıdaki sözlerden hangisine bir gönderme yapılamaz?

A) Felsefe değil, felsefe yapmak öğrenilir.

B) Büyük fikirleri düşünenler büyük hatalar yaparlar.

C) Merak yüce ve cömert beyinlerde ilk ve son tutkudur.

D) Ne kadar bilirsen bil söylediklerin karşındakinin anladığı kadardır.

E) Karşıt olan şeyler bir araya gelir, uzlaşmaz olanlardan en güzel uyum doğar.

4. Herkesin var oluşuna anlam aradığı, ruhunu doyurmaya çalıştığı bir ortamda, üslup seçiminin bunu tercih eden kişinin beğenisi kadar onun nelerden yoksun olduğunu da ortaya koyduğu söylenebilir. 17. yüzyılda yaşamış bir aristokratın duvarlarını neden altın varaklarla süslediğini anlamak için daha geniş bir perspektiften bakmak gerekir. 17. yüzyıl savaşların, hastalıkların, bütün toplumu, aristokrat olanları bile tehdit ettiği bir dönemdir. Yani ellerinde çiçeklerle süslü çelenkler taşıyan meleklerin geleceğe ilişkin umut dolu bakışlarına bel bağlamak için en uygun zaman. Modern çağda asillerin bu şekilde bir yöneliminin olmaması sizi şaşırtmasın. Modern çağın kusursuz bir dönem olduğu söylenemez. Modern çağ insanı farklı şeylerin eksikliğini hisseder. Onun için incelikten yoksun binalar eskisi kadar dehşet duyulacak bir durum değildir.

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

A) Her dönemin farklı ihtiyaçları ve farklı arayışları vardır.

B) Aristokratlar, her zaman toplumun beğenisine yön vermiştir.

C) Anlam arayışımız beğenilerimizde kendisini gösterebilir.

D) Eksik yanlarımız yaratma eylemlerini şekillendirir.

E) Yapılardaki estetiğe verilen önem zamanla değişmiştir.

5. J. P. Sartre, *Varoluşçuluk* kitabında şöyle der: "Bir varoluşçu için gerçekleşmiş olan aşktan başka bir aşk, ortaya çıkmış olan aşk imkanından başka bir aşk imkanı yoktur. Sanat eserlerinde kendini dile getiren dehadan başka da bir deha yoktur. Proust'un dehası Proust'un eserlerinin bütünüdür. Bunun dışında hiçbir şey değildir. Racine'in dehası onun trajedilerinin toplamıdır, bunun dışında bir şey değildir. Öyle ya, yeni bir trajedi yazamayınca, ne diye Racine'e onu yazmak olanağını bağışlayalım? Bir insan hayatında bir şeye bağlanır, bağlandığı şeyi gerçekleştirir, bunun dışında o hiçbir şey değildir. Şüphesiz bu düşünce hayatta başarı göstermemiş olan birine acımasız gelebilir. Ama öte yandan insanları şunu anlamaya hazırlıklı kılar ki önemli olan sadece gerçeğin kendisidir; düşler, beklentiler, umutlar ise yalnızca gerçekleşmemiş bir rüya, hayal kırıklığıyla karşılaşmış ümitler, faydasız beklentiler olarak bir insanı tanımlarlar; yani onlar insanı pozitif anlamda değil, negatif anlamda tanımlar."

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

A) İnsan ancak kendi tasarısıdır.

B) İnsan eylemlerinin ve hayatının toplamıdır.

C) İnsan kendisini ne yaparsa odur.

D) Gerçek öznel varoluşumuzun bizatihi kendisidir.

E) Hayat yaşadıklarımız kadar yaşayamadıklarımızdır.

6. Bilim daha çoktan daha aza doğru gider. O olayların akışını bilinçten hayata, hayattan mekaniğe geçerek aşağıya doğru izler. Oysa bizim merakımızı doyurabilecek olan, ters yönde gidiştir. Bilim, kendilerinde düşüncenin doğuşunu keşfetmeksizin dokuları parçalar, kendisinde hayatın kıvılcımını görmeksizin hücreyi ayrıştırır, hatta kendisini yöneten güç hakkında hiçbir şey bilmeksizin hareketi izler. Yok etmek için o kadar büyük olan etkililiğinin yaratmak için o kadar sınırlı görünmesinin nedeni budur. Bilimin gezegeni havaya uçurma gücüne sahip olduğunu, ama tek bir hücreye hayat vermekten aciz olduğunu görmekteyiz. Bedenini savunmak için insana hizmet ettiğinde bunu da ancak düşman hayatları ortadan kaldırarak yapar. Her zaman ancak parçalamak için müdahalede bulunur.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Bilim değer yargılarından yoksundur.

B) Bilim varlığı parçalara ayırarak ele alır.

C) Bilim doğası gereği anlamı ıskalar.

D) Bilim öze ilişkin bir sorgulamadır.

E) Bilimin pek çok yıkıcı yönü olabilir.

7. I. Newton'un eylemsizlik ilkesine göre hareketsiz olan bir nesne dışardan müdahale olmadığı sürece hareketsiz kalacak veya sabit hızla hareket eden bir nesneye dışardan müdahale olmadığı sürece sabit hızla hareket etmeye devam edecektir. Bu ilke Antik Yunan'dan beri gelen her nesnenin kendi içinde bir ruh taşıdığı düşüncesi olan animizmin silinmesine yol açmıştır. Çünkü I. Newton'a kadar canlı varlıklar kendiliğinden, cansız varlıkların ise başka bir kuvvetin zorlamasıyla hareket ettiğine inanılmıştır. Oysa cansız olan bir nesne bir kez hareket ettikten sonra başka bir nesne ile durdurulmadığı sürece hareket etmeye devam edecektir.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdakilerden hangisine eleştiri niteliği taşır?

A) Mistik açıklamalar felsefede egemen olmalıdır.

B) Felsefe doğa ve insanla ilgilenmelidir.

C) Felsefe bilim yasalarını hesaba katmalıdır.

D) Felsefe akıl ve mantık ilişkisine dayanmalıdır.

E) Felsefe dogmatik bakış açılarıyla yol almamalıdır.

1. Gazâlî *El-münkız mine'd-dalâl* adlı eserinde akla dair şüphesini, duyuların dilinden şu sözlerle açıklar: “Aklî bilgilere nasıl güvenebilirsin. Hâlbuki bundan önce duyu organlarına güveniyordun. Akıl hâkimi geldi, bizim yanılabileceğimizi söyleyip, bizi yalanladı. Eğer akıl olmasaydı, sen devâmlı olarak ve ısrârla bizi tasdîk edecektin. Şimdi muhtemeldir ki, aklın da ötesinde bir başka hâkim vardır. O ortaya çıkarsa, aklın duyu organlarını yalanladığı gibi, o da aklın yanıldığını söyler. Aklın yanıldığını söyleyecek böyle bir hâkimi bilmemen, onun yok olduğunu göstermez.”

Gazâlî'nin bu görüşünden hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Aklın bilgisinin yanılmazlığını, ürünü olan düşünceler gösterir.

B) Gerçeğin varoluşu onun bilgisine sahip olmamızdan bağımsızdır.

C) Gerçek hem duyusal olarak algılanabilir hem de akılla kavranabilir.

D) Akli bilgiler bilimsel olanın bilgisine ulaşabilmesi nedeniyle üstündür.

E) Doğruya ulaşmak için duyulara ve duyuları denetleyen akla ihtiyaç vardır.

2. “Her tekil nesne var olmak, belli ve kesin bir yasaya göre davranmak bakımından zorunlu olarak dış bir neden tarafından belirlenmiştir. Havaya atılan bir taşı düşünelim. Şimdi hareketine devam ederken taşın bu hareketini sürdürmek için mümkün olan her çabayı yaptığını bildiğini ve düşündüğünü tasavvur ediniz. Bu taş hiç şüphesiz sadece kendi çabasının bilincinde olduğu için (…) özgür olduğuna inanacaktır (...) Bütün insanların sahip olmakla övündükleri ve aslında sadece onların kendi arzularının bilincinde olmalarından, bu arzuları belirleyen nedenleri bilmemelerinden kaynaklanan insan özgürlüğü işte böyle bir şeydir. Böylece bir çocuk özgür olarak sütü arzu ettiğini zanneder.”

B. Spinoza'nın *Etika* adlı eserinden alınan bu parçada anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsan ahlaki eylemlerinde özgürdür.

B) Doğadaki nedenselliğin kaynağı özgürlüktür.

C) Özgür irade bir yanılsamadan ibarettir.

D) İnsan eylemleriyle kendi özünü oluşturur.

E) Rastlantısallık doğanın işleyişinin bir sonucudur.

3. F. Bacon'a göre insan, bilgisi ölçüsünde doğanın hâkimi ve yorumlayıcısıdır. Ona göre kendisini fiziksel ve zihinsel açıdan geliştirip rahat bir biçimde yaşayabilmesi için insanın alet ve mantığa ihtiyacı vardır. Çünkü alet olmadan fiziki güç ve mantık olmadan zihin doğaya uyum sağlayamaz. Oysa Rönesans'a kadar kullanılmış olan tümdengelim yöntemi bu uyumu sağlayamamış, insanın doğaya hâkim olmasını gerçekleştirememiş ve rahat bir biçimde yaşamasına engel olmuştur. Gerçeği araştırmaktan ziyade kökleşmiş hataları onaylayan ve kuvvetlendiren bu mantığın aksine tümevarım yöntemini kullanmalı ve duyumlarla başlayan süreci genellemelerle sonlandırmalıdır.

Metinden yola çıktığımızda hangi seçenekte Bacon'ın görüşüyle örtüşmeyen ifade yer almaktadır?

A) Bilgi insan hayatı için önemli bir güçtür.

B) Bilim genellemelerden yola çıkmalıdır.

C) Dedüksiyon yöntemi bir kenara bırakılmalıdır.

D) Tabiata uyum için insan kendisini geliştirmelidir.

E) İnsan doğru bilgiye endüksiyon yöntemiyle ulaşır.

4. Tanrısal öz ya da ruh, nesnelerde barınan bir sanatçı gibidir. Bu ruh nesnelerin hem idesi hem de yaratıcı gücüdür. Her nesne bu ruh ile birlikte nefes alır. Bu sebeple onun farkında olmaması mümkün değildir. Nasıl ki bir sanatçı birbirinden farklı onlarca sanat eseri ortaya koyarken kendinden bir şey kaybetmezse tanrısal öz de sonsuz çokluk içinde değişmeden ve hiç eksilmeden kalır. Değişen sadece dış gerçekliktir.

Bu parçada;

I. Değişmeyen tek şeyin değişim olması

II. Doğa ile Tanrı'nın bir ve özdeş olması

III. Tanrı'yı bilmede insanın çaresiz olması

düşüncelerinden hangisine karşı çıkılmaktadır?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I ve III

5. 20. yüzyılın tanınan düşünürlerinden T. Eagloton ideoloji kavramı üzerine yaptığı çalışmalarda, ideolojinin teoriden ibaret olmadığını toplumsal pratiklerimizi oluşturduğunu, bu bağlamda, var olan yanlışlıkların, ille de söylediğimiz şeylerde değil, yaptığımız şeylerde yattığını dile getirir. Örneğin der; bir parkta üzerinde "Yalnızca beyazlar içindir." yazılı bir bankta oturuyorsak, kendimize ırkçılığa karşı olduğumuzu söylememiz anlamsızdır çünkü "ideoloji", kafamızda değil oturduğumuz banktadır.

Metinden yola çıkarak aşağıdaki ifadelerden hangisine ulaşılabilir?

A) Irkçılık olumsuz bir düşünme biçimidir.

B) İdeolojilerde düşünme boyutu eylemden önemlidir.

C) Irkçılıkla mücadelede onunla ilgili olumsuz düşünmek etkilidir.

D) 20. yüzyılda ırkçılıkla ilgili önemli ilerlemeler kaydedilememiştir.

E) Düşünce ve eylem birliği yoksa düşünmenin bir değeri olduğu söylenemez.

6. İki filozof bir restoranda oturmuş yemek siparişi vermeye çalışıyordur. Menüyü inceleyen ilk filozof kararsız kalır. Yemeklerin hemen hepsi çok güzel resimlenmiştir. Ağzının suyu akar ve canı hepsinden ister. Hatta ortaya hepsinden karışık bir tepsi söylesem nasıl olur diye düşünür. Diğer filozof, menüyü incelerken resimlerin göz alıcılığına kapılan arkadaşını incelenmektedir. Çok sevdiği, fikirlerine değer verdiği bu arkadaşının nasıl bu kadar etkilendiğini anlamakta zorlanıyordur. Nasıl olur da o resimlerin gerçeği yansıttığına, hepsinin bu kadar lezzetli yemekler olduğuna inanır diye düşünür. Aklından bunlar geçerken garson masaya yaklaşır ve siparişlerini sorar. İkinci filozof resimde en görkemli duran yemeği sipariş eder ve arkasına yaslanır. İlk filozof kararsızlık içinde garsona en iyi yemeklerinin hangisi olduğunu sorar. Garsonun yönlendirmesi ile siparişini verip arkadaşına gülümser ve sohbetlerine her zamanki gibi devam ederler.

Parçaya göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılamaz?

A) Gerçek, filozofların gördüğünden farklı olabilir.

B) İki filozof da çelişkili davranışlar göstermişlerdir.

C) Filozofların yemek seçme yöntemleri birbirinden farklıdır.

D) Tutarsız davranışlarının, arkadaşlık ilişkilerine etkisi olmamıştır.

E) Bir filozof küçümsediği davranışı kendi sergilediği için eleştirilmiştir.

7. Felsefe ile düşünmek;

İnsanın zihnine kanat takmasıdır.
Yaşama içkin, kendine aşkın uçabilmektir.
Hakikat yolculuğundaki insanın
Bildiklerinin doğruluğundan nasıl emin olacağının
İçsel, zihinsel mahkemesidir.
İyiye, güzele, doğruya, yanlışa kadar
Olan ve olması gereken ne varsa her şeyi
Aklın aydınlık yollarından en az bir kez geçirmektir.

Bu dizelerden aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Felsefe gündelik hayatın içinde bir etkinliktir.

B) Felsefi düşünmek olup biten her şeyin esasını bilmektir.

C) Felsefe hem olgusal hem ideal olanla ilgilenir.

D) Varlığın bilgisi rasyonel bir bakış açısı ile bilinir.

E) Refleksif düşünmek felsefenin niteliklerinden birisidir.

8. "İktidar, iktidara düşkün olmayan ve iktidardan gelecek faydalara ihtiyacı bulunmayanlara verilmelidir. Aksi takdirde elde edeceğimiz tek şey, birbirine rakip iktidar düşkünlerinin kapışması olur. Öyleyse; bir devletin yönetimi, devleti yönetmek için gereken bilgi ve donanıma sahip olan ve dahası siyasal hayata tercih edilecek bir hayat sürenlere emanet edilmelidir."

Platon'un *Devlet* adlı eserinden alınan bu açıklamaya göre en uygun alternatif görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Yöneticiler, iyi bir hitabet gücüne sahip kişilerden seçilmelidirler.

B) Bir devleti yönetecek olan lider, halktan değil ancak belli bir soydan gelmelidir.

C) Toplumlar ancak dini bir referansı olan kişilerin yönetiminde refaha kavuşurlar.

D) Egemenliğin sahibi olan lider, halkın kendi iradesiyle belirlediği kişi ya da kişiler olmalıdır.

E) Lider, devlet yönetimi konusunda liyakatli ve aynı zamanda ahlaki olarak erdemli kişilerden seçilmelidir.

1. Filozofun son gayesi sanat felsefesi olmalıdır. Çünkü sanat yapıtı bir deha ürünüdür. Dehanın ürettiği sanat eseri doğadaki düzensizliği bir düzen, çirkinliği de bir güzellik içinde sunar ve insanda beğeni uyandırır. Sanatçı bu düzeni ve güzelliği kendi hayal dünyasında özgür bir şekilde kurgular. Bu sebeple sanatçı özerktir ve kendi yasalarını uygular. Kısacası sanat, doğadan kopan sanatçının güzelliği zamansız olarak ortaya koyması demektir.

Bu parçadan hareketle sanatla ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Doğadan üstündür.

B) Hayal gücünün bir ürünüdür.

C) Doğal güzelliğin olduğu gibi ifade edilmesidir.

D) Duyguların sanat eseriyle yansıtılmasıdır.

E) Kalıcı nitelikte ürünler ortaya koyar.

2. R. Nozick *Anarşi, Devlet ve Ütopya* adlı eserinde şöyle sorar: “Diyelim ki, arzu ettiğiniz deneyimi size yaşatacak bir deneyim makinesi var. Harika nöropsikologlar, büyük bir roman yazmakta, bir arkadaş edinmekte ya da ilginç bir kitap okumakta olduğunuzu düşüneceğiniz ve hissedeceğiniz şekilde beyninizi uyarabiliyor. Beyninize takılan elektrotlarla bir tankın içinde hep yüzeceksiniz. Ömür boyu bu makineye bağlanıp yaşam deneyimlerinizi önceden programlar mısınız?”

Metinde ele alınan felsefi kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Adalet

B) Deneyim

C) Devlet

D) Özgürlük

E) Vicdan

3. Antik Yunan felsefesindeki çeşitli filozoflar varlık, değişim ve gerçeklik konularında farklı görüşler ortaya koymuşlardır. Söz gelimi; İyonyalı filozofların çoğunun, varlığın temeline maddi bir ilkeyi yerleştirmelerine karşılık, Pythagorasçılar varlığın temeli olarak formel bir ilke olan “sayı”yı öne sürdüler. Elea Okulu, değişimin sadece bir yanılsama olduğunu savunarak değişimin gerçek olmadığını iddia ederken Herakleitos ise tam tersine değişimin gerçek olduğunu ve her şeyin sürekli bir değişim içinde olduğunu ileri sürdü. Thales, Anaksimandros ve Anaksimenes gibi filozoflar varlığı tek bir unsurdan türetirken, Empedokles ve Anaksagoras gibi plüralist filozoflar varlığın temeline birden fazla madde yerleştirdiler. Bu çelişkili süreç, felsefede gelişme ve sentez için gerekli bir altyapıyı işaret etmektedir. Ancak bu dönemden sonra ortalama insan, doğa felsefesine sırt çevirmiş ve ilgi göstermemiştir. Bunun sonucunda da Sofistler felsefe sahnesine çıkmışlardır.

Metinde felsefi bir probleme dair yapılan açıklamalardan yola çıkarak seçeneklerden hangisine ulaşılamaz?

A) Arkhe sorunu yoğun bir şekilde tartışılmıştır.

B) Karşıt görüşler ortaya atılmıştır.

C) Varlığın tözsel yapısı ele alınmıştır.

D) Felsefenin konu alanı aynı kalmıştır.

E) Varlığın monist ve plüralist yapıda olduğu öne sürülmüştür.

4. J. J. Rousseau *Emile* adlı eserinde şöyle demiştir. “Çocuğum, cesaretsiz mutluluk katiyen olmaz. Nitekim, mücadelesiz fazilet de olmaz. Fazilet, bedensel olarak zayıf fakat irade itibarıyla güçlü bir mahluka aittir. Doğru insanın en önemli niteliği budur. Senin iyi bir adam olman için uğraştım. Fakat iyi olan adam öyle kalmayı istemedikten sonra, iyi olduğundan dolayı haz duyamaz. İyilik ise, insanın ihtirasları ile çarpıştıkça kırılır ve mahvolur. İyi olan adam, sadece kendisi için iyi olur. Faziletli insan kimdir? Kişisel eğilimlerini bilen kimsedir.”

Metinde J. J. Rousseau'nun sorguladığı felsefi problemle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Kendini bilen insan erdemli olabilir.

B) İyilik toplumsal mutluluk için bir araçtır.

C) Erdem insana özgü bir niteliktir.

D) İnsanın erdemli olmak için çabalaması gerekir.

E) İyi olma durumu istenç ve süreklilik içermelidir.

5. Birgün bir arkadaşım bana "Nasıl böyle güzel şiirler yazabiliyorsun?" dedi. Dedim ki: zihnimde ve yüreğimde kopan his fırtınasını sessiz ve sedasız dinlerim. Bir bakarım ki elimde kalemim zihnimde dans eden cümleler, bir akış içinde aniden dilime dökülürler. Beni anlatırlar ve yansıtırlar ama yaşadığım dünyadan izler de taşırlar. Anlaşılmak ve beğenilmekten ötedir amacım. Daima daha güzele ulaşma beklentisi hiç rahat bırakmaz beni. Belki de bu yüzden tüm var oluşumu kuşatır sanat çünkü verdiği duygusal yoğunluğun ve hoşluğun etkisi mutlu eder benliğimi.

Bu parçada sanatla ilgili aşağıdakilerin hangisinden söz edilmemiştir?

A) Estetik kaygı sonucu oluşması

B) Öznel bir yorumun ürünü olması

C) Estetik süjede haz duygusu oluşturması

D) İnsanı yaşamın stresinden uzaklaştırması

E) Sanatçının duygu ve hayal gücüne dayanması

6. James Joyce'un *Ulysses* adlı romanı kullandığı teknik ve güçlü dili nedeniyle birçok eleştirmen tarafından modern romanın zirvesi olarak görülür. Roman bilinç akışı tekniğiyle yazılmıştır. Joyce, karakterlerin zihinlerinden geçen duygu ve düşünceleri doğal bir akışla aktarır. Kurgu düşünsel zeminde gerçekleştiği için o anın içinde yaşananla geçmiş yaşantılar iç içe geçer. Gerçeklik; karakterlerin düşünceleri, algıları, hisleri ve anıları gibi içsel deneyimleri üzerinden o anın bağlamı içinde oluşturulur. Joyce, bu romanıyla insan bilincinin karmaşık ve sürekli değişen yapısından dolayı dilin sınırlamalarını aşarak daha derin ve karmaşık bir iç dünyanın anlatımını amaçlamıştır.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki yargılardan hangisini destekler niteliktedir?

A) Dil düşüncenin sınırlarını aşar.

B) Gerçeklik insan zihninden bağımsızdır.

C) İnsan kendini aşmaya çalışan bir varlıktır.

D) İnsanın varoluşunun anlamı düşüncededir.

E) İnsan anlamsızlığın farkında olan bir varlıktır.

7. 17-18. yüzyıllar toplumsal olarak büyük değişimlerin yaşandığı bir dönemdi ve bu sebeple filozoflar da toplumsal yapı ile ilgili düşüncelerini ortaya koymuşlardı. J. J. Rousseau, T. Hobbes ve J. Locke gibi dönemin önemli isimlerinin aklını kurcalayan bir durum vardı. İnsanlar niçin doğal durumlarını bırakıp bir devlet çatısı altında yaşamayı tercih etmişlerdi? Güvensizlik duygusu muydu onları bu arayışa iten yoksa yalnızlık dolayısıyla yaşadıkları zavallı hayatlar mı? Neydi onlara bu sözleşmeyi kabul ettiren durum? Sadece vahşi hayvanlarla baş edememe değildi elbette. Yasasızlığın sebep olduğu, insanlar arasındaki güç savaşlarının sonuçlarında uğradıkları haksızlık ve insanların birbirlerinin kurdu olmaları olabilir miydi? Kaçtıkları durum doğallıktan ziyade insanın insana verdiği zararlardı yüksek ihtimalle. Yoksa günümüzde, devlet kurumu bu kadar gelişmiş, yasalar bu kadar netleşmişken insanlar içlerindeki yabaniyi keşfetmek, teknolojiden uzaklaşmak, bir avuç organik meyve sebze yemek için o doğallığa geri dönmek ister miydi?

Parçaya göre aşağıdaki yargılarından hangisine ulaşılamaz?

A) 17-18. yüzyıl filozofları toplumsal konularda aynı fikirde birleşirler.

B) İnsanlar arasındaki güç dengesizliği devletin oluşum sebeplerindendir.

C) Günümüz koşullarında doğal duruma tamamen dönmek mümkün gözükmez.

D) İnsanlar kendi istekleri ile bireysel özgürlüklerinin kısıtlanmasını kabul etmişlerdir.

E) İnsanının en büyük düşmanı yine insan olduğundan doğal durumdan vazgeçilmiştir.

1. Felsefi düşünceleri ve onların gelişim sürecini hakkıyla kavrayabilmemiz, onları tarihi süreçleri içinde anlamamızdan, bu da felsefe tarihini bilmemizden geçer. Peki felsefe tarihi nerede, ne zaman başladı? İnsan ne zaman evreni ve kendisini anlama uğraşına girdiyse, efsanelere dayalı açıklamalara şüpheyle yaklaşıp onları eleştirdiyse o zaman başladı diyebiliriz. Örneğin İlk Çağ'da Hint dini Brahman'ın kurallarını içeren *veda* kitaplarında evrenin başlangıcı sorgulanmış, İran'daki Zerdüşt inancına bağlı evren görüşü ahlak alanının temel kavramları iyi ve kötünün çatışmasına dayandırılmıştır. Ancak felsefe tarihinin bu ve benzeri medeniyetlerin bilgi birikimlerinin de katkısıyla mitolojik açıklamalardan sıyrılıp rasyonel açıklamalara yönelen Yunanlılarla başladığı kabul edilir.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefe tarihini başlatan uygarlık Hint uygarlığıdır.

B) Felsefe tarihi için bir başlangıç noktası belirlemek olanaksızdır.

C) Felsefe tarihi mitosların akla dayalı olarak sorgulanması ile başlamıştır.

D) Doğu medeniyetleri akla dayalı açıklamalara ulaşılmasını geciktirmiştir.

E) Felsefe, her kültür için kendi içinde kabul edilen ayrı bir başlangıç tarihine sahiptir.

Çözüm:

Parçada felsefenin ortaya çıkışı ile ilgili bir açıklama verilmiş, parçadan ulaşılabilecek seçeneği bulmamız istenmiştir. Seçeneklere bakalım:

A) Parçada Hint dini Brahman'ın kurallarını içeren *Veda* kitaplarında evrenin başlangıcının sorgulandığı söylenmiş ancak bunun felsefe tarihini başlattığı bilgisi verilmemiştir.

B) Parçada "Yunanlılarla başladığı kabul edilir." ifadesi yer aldığından bu seçeneğe ulaşılamaz.

C) Parçadan ulaşılabilen doğru cevap seçeneği C'dir. Parçada "felsefenin mitolojik açıklamalardan sıyrılıp rasyonel açıklamalara yönelen Yunanlılarla başladığı kabul edilir." ifadesiyle vurgulanan budur. Rasyonel açıklama akla dayalı olma demektir.

D) Parçada Doğu medeniyetlerinin dini içerikli görüşler geliştirdiklerinden bahsedilmiş ancak bunun akla dayalı açıklama yapılmasını geciktirdiğinden söz edilmemiştir. Hatta felsefenin "Ancak felsefe tarihinin bu ve benzeri medeniyetlerin bilgi birikimlerinin de katkısıyla" ortaya çıktığı belirtilmiştir.

E) Parçada felsefenin "Yunanlılarla başladığı kabul edilir." ifadesiyle üzerinde uzlaşılmış bir başlangıcın kabul edildiği belirtilmiştir.

Cevap: C

2. Felsefe, insanlığın ortak mirasının bir ürünüdür. Her medeniyet felsefenin gelişimine katkı sağlamıştır. Bu medeniyetler; Hint, Mısır, İran, Sümer, Babil, Çin, Mezopotamya ve Antik Yunan'dır. Ancak felsefe bu medeniyetler arasında Antik Yunan'da sistemli hâle gelmiştir. Bulunduğu coğrafi konum nedeniyle oluşan kültürel etkileşim, demokrasinin uygulanması, düşünce özgürlüğünün olması ve mitolojik düşüncelerden uzaklaşılması felsefi düşüncenin Antik Yunan'da ön plana çıkmasını sağlamıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi felsefenin Antik Yunan'da ön plana çıkma nedenlerinden biri si değildir?

A) Kültürel zenginliğin olması

B) Mistisizmden uzaklaşılması

C) Özgür düşünce ortamının olması

D) Ticaret yapılan bir bölgede olması

E) Merkezi bir otoritenin olması

Çözüm:

Parçada felsefeye katkısı olan farklı medeniyetler verilmiştir. Antik Yunan'da ön plana çıkma nedenleri arasında; coğrafi konumun etkisi, sistem getirilmesi, kültürler arası etkileşimin olması, yönetim biçimi olarak özgür düşünmeyi olanaklı hâle getiren demokrasinin uygulanması ve mitolojik düşüncelerden uzaklaşılması vurgulanmıştır. Soruda, bu nedenlerden olmayan seçeneği bulmamız istenmektedir.

A) Kültürel zenginlik: Farklı kültürel değerlerin bir arada bulunmasıdır. Parçada kültürel etkileşimin olduğu verilmiştir, bu da kültürel zenginliğin olduğunu gösterir.

B) Mistisizm: Doğaüstü güçlere dayanan ve gizemcilik anlamına gelen dinsel bir dünya görüşüdür. Parçada mitolojik düşüncelerden uzaklaşılmasından bahsedilmiştir.

C) Özgür düşünce ortamının olması, demokratik bir ortamda mümkündür. Parçada demokrasinin uygulandığından bahsedilmiştir.

D) Ticaret yapılan bir bölgede olması, coğrafi konumu nedeniyle kültürel etkileşimin olmasına dayandırılmaktadır.

E) Antik Yunan'da merkezi bir otoriteye dayalı yönetim yoktur. Demokrasinin olduğu bir yönetim şekli vardır. Dolayısıyla merkezi otoritenin olması felsefenin Antik Yunan medeniyetinde ön plana çıkma nedeni değildir.

Cevap: E

3. Aristoteles, Milet Okulu temsilcileri olan Thales, Anaximandros ve Anaximenes'i "fizikçiler" olarak adlandırmıştır. Doğa filozofları olarak da bilinen bu filozoflar MÖ 6. yüzyılda mitolojik düşünceleri bir kenara bırakmış, açıklamalarını akla ve gözleme dayandırmış, evrenle ilgili hakikatleri, yine evrende aramak gerektiği fikrini savunmuşlardır. Evrene yönelik arayışları, onları astronomi ve coğrafya gibi alanlara taşımış; gezegenlerin hareketleri, haritacılık, dünyanın şekli ve yapısı ile ilgili çalışmalar yapmışlardır. Doğa ile ilgili açıklamaları çocuksu bir gözleme dayansa da mitolojik açıklamaları bir tarafa bırakmaları, felsefenin sağlam adımlarının başlangıcıdır.

Parçadan yola çıkılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Milet Okulu filozofları bilimsel çalışmalar yapmışlardır.

B) Miletli filozoflar felsefenin sistematik dönemini başlatmıştır.

C) İlk filozoflar düşüncenin yönünü mitostan logosa çevirmiştir.

D) Gözlem ilk filozofların varlığa yönelirken takındıkları tavırdır.

E) Doğa filozofları açıklamalarında varlıktan hareket etmişlerdir.

Çözüm:

Parçada Thales tarafından kurulan, "Doğa felsefesi" olarak adlandırılan felsefi eğilimin öncüsü Milet Okulu ve filozofları hakkında bilgi verilmiştir.

Seçenekleri değerlendirdiğimizde;

A) Anaximandros'un çizdiği yeryüzü haritaları ve Anaximenes'in astronomi çalışmaları ilk filozofların bilimle ilgilenmelerine örnektir. Seçenek "Evrene yönelik arayışları, onları astronomi ve coğrafya gibi alanlara taşımış; gezegenlerin hareketleri, haritacılık, dünyanın şekli ve yapısı ile ilgili çalışmalar yapmışlardır." ifadesiyle parçada yer almıştır.

B) Milet Okulu filozofları varlık konusunu ele almıştır. Felsefenin sistematik dönemi ise bilgiden ahlaka, siyasetten sanata bütün alanlarda tutarlı ve bütünlükçü görüşler ortaya koyan Platon'la başlar. Doğru cevap "B" seçeneğidir.

C) Mitos efsanevi kavram, kişi ya da durumu; logos ise aklı işaret etmektedir. Seçenek parçada "bu filozoflar MÖ 6. yüzyılda mitolojik düşünceleri bir kenara bırakmış" ifadesiyle yer almıştır.

D) Seçenek "açıklamalarını akla ve gözleme dayandırmış" ve " Doğa ile ilgili açıklamaları çocuksu bir gözleme dayansa da" ifadeleriyle parçada yer almıştır. Ayrıca Aristoteles'in "fizikçiler" benzetmesi, ilk filozofların gözleme yönelik tavırlarını vurgular niteliktedir.

E) Doğa filozofları "Varlığın ana maddesi nedir?" sorusuna yanıt aramıştır. Parçada geçen "evrenle ilgili hakikatleri, yine evrende aramak gerektiği fikrini savunmuşlardır." ifadesi seçeneği yansıtmaktadır.

Cevap: B

4. Antik Felsefe'nin Doğa Felsefesi veya Presokratik Felsefe olarak sınıflanan ilk döneminde, filozoflar doğaya yönelmiştir. Aristoteles'in kendilerine ilk natüralistler dediği bu ilk doğa filozofları, her şeyden önce bir görünüş-gerçeklik ayrımı yapmış ve görünüşlerin ya da fenomenlerin gerisinde, keyfilik ve gelişigüzelliğin değil de temel ve düzenli bir yapının var olduğuna inanmışlardı; Presokratikler bununla da kalmayıp doğanın kendi içinde kapalı bir sistem meydana getirdiğini savunarak, doğaya ilişkin açıklamanın yine doğanın kendi içinde aranması gerektiğini ileri sürmüşlerdi.

Bu parçada yer alan görüşler aşağıdaki felsefi problemlerden hangisi ile ilgilidir?

A) Ahlakın ilkesi

B) Bilginin kaynağı

C) Arkhe sorunu

D) Tümeller tartışması

E) Yorum sorunu

Çözüm:

Parçada felsefenin Antik Yunan'da ortaya çıktığı dönem işaret edilerek varlık, evren ve doğa üzerine rasyonel, eleştirel ve sistemli bir düşünmeyle felsefenin başladığı anlatılmak istenmiştir.

A) Parçada ilk filozofların ahlak üzerine değil doğa, evren ve varlık üzerine felsefe yaptıklarından bahsedilmiştir.

B) Bilgi felsefesinin temel problemlerinden biridir. İnsan mutlaka bilgiye nasıl ulaşabileceğini anlamaya ve açıklamaya çalışır. Metinde bu probleme ilişkin bir açıklama yapılmamıştır.

C) Parçada yapılan açıklamalar arkhe sorununa yöneliktir. Zira felsefe Antik Yunan'da doğa, evren ve varlık üzerine sistemli düşünmeyle başlamıştır. İlk filozoflar doğanın, evrenin ya da varlığın gerisindeki temel ilke ya da maddenin ne olduğu sorusuna cevap aramışlardır.

D) Tümeller kavramı bir sınıfı oluşturan, bütün üyeleri içine alan genel kavramları işaret etmek için kullanılır. MS 2-15. yüzyılda ise tümel kavramların ne olduğu, nesnede mi nesnelerden bağımsız mı bulunduğu tartışması; Tanrı'da bulunup bulunmadığı tartışmasıyla mantık, bilgi ve inanç açısından yeniden şekillenmiştir. Verilen parça bununla ilgili değildir.

E) Yorum sorunu hermeneutik akımını ortaya çıkarmıştır. Hermeneutik insanın söze eylemlerinin oluşturduğu ürün ve yapıların anlamına yönelik yorumlama ile ilgilidir. Tek Tanrılı dinlerde özellikle kutsal metinlerin yorumlanması veya peygamberin söz ve davranışlarının anlaşılması şeklinde ortaya çıkmış ve zamanla tüm metinlerde uygulanır olmuştur. Parçada buna ilişkin bir açıklama yoktur.

Cevap: C

5. Dış görünüşünün ve karakterinin farklılığı kadar felsefi söylem ve iletişim alanında da geleneksel araçların dışına çıkan Sokrates, insan zihnini tembelleştirdiği gerekçesiyle yazılı hiçbir eser bırakmamıştır. M. Wolf'un *Proust ve Mürekkep Balığı* kitabında dediği gibi “Sokrates, kitaplar üzerinden bir şeyler öğrenmenin konuşma alışkanlığını körelten ölü bir söylem olduğunu görmüş ve iyi bir yaşam için gerekli olan ahlaki değerlere yönelik fikirlerini felsefi metinlerle aktarmayı reddetmiştir. Ona göre insan bilgiyi kitaplardan ve ansiklopedilerden öğrenmek yerine, karşılıklı konuşarak ve tartışma içine girerek kendisine mal etmelidir.”

Buna göre Sokrates ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Tartışma kavramına değer verdiği

B) Etik değerleri yaşam için gerekli gördüğü

C) Felsefesinde yöntemsel açıdan farklılaştığı

D) Bilginin kaynağı olarak deneyimi temel aldığı

E) Felsefi çalışmalarını pratik yaşamla ilişkilendirdiği

Çözüm:

Bu parçada Sokrates'in felsefi gelenek dışına çıktığı ve yazılı hiçbir eser bırakmadığı ifade edilmiş, pratik yaşam içinde gerekli olan etik değerlerin kitaplar üzerinden öğrenilmesine karşı çıktığı anlatılmış ve kitaplardan bir şey öğrenmek yerine karşılıklı konuşma ve tartışma içine girmenin felsefi düşünce için daha önemli olduğu vurgulanmıştır. Parçada;

A) Sokrates'in tartışma kavramına değer verdiği, kişinin bilgiyi kitaplardan ve ansiklopedilerden öğrenmesinin doğru olmadığı vurgulanmıştır.

B) Sokrates'in etik yani ahlaki değerleri yaşam için gerekli gördüğü anlatılmıştır.

C) Sokrates'in felsefesinde yöntemsel farklılıklar olduğu yargısına ulaşılabilir. Metinde Sokrates'in bilgiye ulaşmada klasik anlayışın dışında bir yol önerdiği vurgusu yapılmıştır.

D) Metinde kaynağının deneyim olduğu fikrine yer verilmemiştir. Ayrıca bilginin kaynağının deneyim olduğu fikri rasyonalist bir filozof olan Sokrates için geçerli bir ifade değildir.

E) Metinden hareketle Sokrates'in çalışmalarıyla pratik yaşamı ilişkilendirdiği söylenebilir.

Cevap: D

6. Okulda yapılacak bir münazara karşılaşması öncesinde konular ve taraflar belirlendikten sonra bir öğrenci ve öğretmeni arasında şöyle bir konuşma geçer:
Öğrenci: Doğruluğundan emin olmadığım bir görüşün doğru olduğuna diğer insanları nasıl ikna edebilirim ki?
Öğretmen: Önemli olan savunduğun görüşün doğru olup olmaması değil. İki görüşün de haklı ve haksız tarafları var. Bu konuda kesin bir doğrudan söz etmemiz zaten mümkün değil. Karşılaşmada rakibinden daha yüksek puan alabilmen için gereken şey argümanlarını sağlam ve tutarlı biçimde kurgulamak, dinleyicileri savunduğun görüşün haklılığına ikna etmek.

Öğretmenin açıklaması aşağıdakilerden hangisinin görüşleriyle benzerlik göstermektedir?

A) Empiristler

B) Entüisyonistler

C) Pozitivistler

D) Rasyonalistler

E) Sofistler

Çözüm:

Öğrenci ve öğretmen diyaloğu şeklinde verilen parçada bir görüşün kesin ve herkes için doğru olmasının mümkün olmadığı; argümanların doğru, tutarlı ve ikna edici olmasının önemli olduğu vurgulanmıştır.

A) Empiristler doğru bilgiye ulaşmanın mümkün olduğunu, bu bilginin de duyu deneyimi yoluyla edinilebileceğini savunurlar. Bu görüşe göre zihin doğuştan boş bir levha gibidir ve sonradan deneyim yoluyla dolar.

B) Entüisyonistlere göre doğru bilgi mümkündür ve kaynağı sezgidir. Akıl ve deneyimin bilgi oluşturması reddedilmemekle birlikte sezgilerden gelen bilgi daha değerli kabul edilir.

C) Pozitivistler, olgunun dışında gerçek hiçbir şey olmadığını ve ancak deneye dayalı bilimsel bilginin gerçeğin bilgisini içerdiğini savunurlar. Onlara göre gerçek olan olgusaldır.

D) Bilginin kaynağı olarak aklı kabul ederler. Rasyonalistlere göre doğru bilgiye deneyim ya da sezgi değil, akıl yoluyla ulaşılabilir.

E) Sofistlere göre her zaman geçerli olan kesin bir bilgi yoktur. Çünkü bilgi, kişiden kişiye değişen göreceli bir niteliğe sahiptir. Sofistlerin bu düşünceleri parçada verilmek istenen düşünce ile örtüşür. Doru cevap "E" seçeneğidir.

Cevap: E

7. Aristoteles *İkinci Analitikler* kitabında "Duyum yoluyla bilimsel bilgi mümkün değildir. Duyumun konusu sadece bireysel bir nesne değil, belli bir özelliğe sahip bir nesne olsa bile bu nesneyi bireysel bir nesne, yani belli bir yer ve zamanda yer alan bir nesne olarak algılamak zorundayız. Ama tümel olanın, bütün durumlarda gerçek olanın algılanması imkânsızdır, çünkü tümel olan "şu" ve "şu anda" olan değildir. (...) Algının bireysel olanı konu olarak almasına karşılık bilimsel bilgi tümelin tanınmasını gerektirir. (…)çünkü algının konusu tümel olan değildir." demiştir.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Duyular, nesneler hakkında her durumda doğru ve yanılmaz bilgiler verir.

B) Bilimsel bilgi tek tek varlıkların bilgisinin duyum yoluyla edinilmesiyle oluşur.

C) Duyusal şeyler bireysel gerçekliklerdir ve bilimsel bilgi tek tek varlıkların bilgisidir.

D) Duyusal şeyler hakkında elde edilen bilgiler zamansal ifadeler olmak zorundadır.

E) Duyu bilgilerinin, konularından ileri gelen bazı önemli eksiklikler akıl yoluyla giderilir.

Çözüm:

İkinci Analitikler eserinden alınan metinde Aristoteles, bilimin tümel olanı konu aldığını, tümel olanın algının konusu olmadığını bu nedenle de duyum yoluyla bilimsel bilginin mümkün olmadığını ifade etmiştir.

A) Parçada duyumun tümel olanı ve gerçek olanı algılamasının mümkün olmadığı belirtilmiş ve aynı zamanda bilimsel bilginin duyum yoluyla elde edilmeyeceği vurgulanmıştır.

B) Parçada duyum yoluyla bilimsel bilginin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Seçenekte verilen yargı verilen düşünce ile çelişir.

C) Parçada bilimsel bilginin tekilin değil tümelin bilgisi olduğu ifade edilmiştir. Duyusal şeylerin bireysel gerçeklikler olduğu ve bilimsel bilginin tek tek varlıkların bilgisi olduğuna ulaşılamaz.

D) "Duyusal şeyler hakkında elde edilen bilgiler zamansal ifadeler olmak zorundadır." yargısının parçada yer alan " Duyumun konusu sadece bireysel bir nesne değil, belli bir özelliğe sahip bir nesne olsa bile bu nesneyi bireysel bir nesne, yani belli bir yer ve zamanda yer alan bir nesne olarak algılamak zorundayız" ifadesinde karşılığı vardır.

E) Parçada bilimsel bilginin duyumsal bilgi olmadığı, tümelin bilgisi olduğu ifade edilmiş, akıldan söz edilmemiştir.

Cevap: D

8. I. "Ne yapacağım?" diye düşünmeyenlere ne yapılması gerektiğini ben de söyleyemem.

II. Ancak iyiliği bilen kişiler bazılarını sevmeyi ve bazılarından da nefret etmeyi bilir.

III. Eskiden insanlar kolay kolay konuşmazlardı çünkü söylediklerini yapamayacaklarından korkarlardı.

IV. Sınırlarını bilen bir kişinin hataya düştüğü neredeyse hiç görülmemiştir.

Konfüçyüs'ün *Konuşmalar* adlı eserinden alınan bu ifadelerde aşağıdakilerden hangisine yönelik bir açıklama yoktur?

A) Erdemin içselleştirilmesi

B) Adil bir tavır takınma

C) Özdenetimi sağlama

D) Düşünce ve davranışta tutarlılık

E) Öğrenmeye istekli olma

Çözüm:

Soruda bizden Konfüçyüs'ün *Konuşmalar* adlı eserinden alıntılanan dört öncülün eşleştiği seçenekleri tespit ederek, bu öncüllerde açıklaması yapılmayan yani açıkta kalan cevap seçeneğini bulmamız istenmiştir.

I. öncüldeki sözde kişinin doğruyu bulmaya, öğrenmeye istekli olmadığı durumda ona yardımcı olunamayacağı düşüncesi vardır, bu "E" seçeneğinde yer alan ifadeye karşılık gelir.

II. öncüldeki sözle sevgiyi hak edene sevgi, nefreti hak edene nefret göstermek gerektiği, bunun da iyinin bilgisine sahip olmakla mümkün olduğu düşüncesi vardır. Hak edene hak ettiğini vermek adil olma ile ilgili olduğundan bu öncül "B" seçeneğinde bir karşılığa sahiptir.

III. öncülde söylediklerini yapamayacağından korkmak ile anlatılmak istenen tutarlılıktır, yani söz ve davranış arasındaki tutarlılık, uyumdur. Bu öncül "D" seçeneğinde verilen ifadeye uygundur.

IV. öncülde sınırlarını bilen kişinin hataya düşmeyeceği düşüncesi, ne yapıp ne yapmayacağını bilmek, belirleyebilmek ve buna uygun davranabilmeyi içerir. Bu öncül "C" seçeneğindeki ifadede karşılık bulur. Bu durumda öncüllerde hakkında bir açıklama yapılmayan, "A" seçeneği doğru cevaptır.

Cevap: A

9. İnsanların tamamının akıllı varlıklar olduklarına, onların söz konusu rasyonalitenin bir sonucu olarak, doğru ahlaki bilgi yardımıyla özerk bireyler hâline gelebileceklerine inanan Sokrates, öncelikle insanlara içinde bulundukları derin bilgisizliklerini, sonra da bu etik bilgiye nasıl erişilebileceklerini göstermek için bir felsefi yöntem geliştirmiştir. Atinalıların sorgulanmamış hayatları içinde, ilkesiz ve doğru olmayan ya da sözde değerlere inanmış olarak yaşadıklarını tespit eden Sokrates, Atinalıların hakiki değerlere, ruhun değerlerine erişebilmelerinin, ruhlarına gereken özeni göstermelerinin sağlanabilmesi için önce onlara bilgisizliklerini göstermek gerektiği sonucuna ulaşmıştır.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki kavramlardan hangisine yönelik açıklama niteliğindedir?

A) Metodik şüphe

B) Fenomenolojik yaklaşım

C) Maiotik (doğurtma) yöntem

D) Bilimsel yaklaşım

E) Kozmolojik yaklaşım

Çözüm:

A) R. Descartes'in şüpheyi araç olarak kullandığı doğruya ulaşma yöntemidir. Parçada metodik şüphe yöntemine yönelik bir açıklama yoktur.

B) Fenomenolojik yaklaşım; Çağdaş düşünür E. Husserl tarafından varlığın özüne (numene) ulaşmak için kullandığı yöntemdir. Parçada bu yönteme ilişkin bir açıklama yapılmamıştır.

C) Sokrates bilginin zihinde doğuştan bulunduğunu ve insanların bu bilgiye ulaşabileceklerini ifade eder. Bunun gerçekleşebilmesinin ilk adımı insanın sahip olduğu bilgilerin doğruluğunu sorgulamasıdır. Bu sorgulamadan sonra insan doğuştan sahip olduğu bilgileri açığa çıkarır. Bu yöntem Maiotik (doğurtma) yöntemidir.

D) Bilimsel yaklaşım; 15-16. yüzyıl dönemlerinde bilim insanları tarafından başlatılan bilimsel devrimden sonra doğayı, varlığı ya da evreni, olgusal olarak ele alma biçimini ifade etmek için kullanılır.

E) Kozmolojik yaklaşım; Özellikle Orta Çağ filozofları tarafından evrenin kendisinden ya da evrendeki olaylardan hareketle Tanrı'nın varlığını ortaya koymak için öne sürülen argümanlardan biridir.

Cevap: C

10. Aristoteles *Nikamakos'a Etik* adlı eserinde şöyle demiştir: "Adil işler yaparak kişi adil, ölçülü işler yaparak kişi ölçülü olur sözü yerindedir. Bunları yapmayınca da hiç kimsenin hiçbir zaman iyi olması söz konusu olamaz. Ne var ki insanların çoğu bunu yapmıyor, söze sığınıp felsefe yaptıklarını, böylece de erdemli olacaklarını sanıyorlar; doktorları dikkatle dinleyen, ama onların yap dediklerinden hiçbirini yapmayan hastalara benzer bir şey yapıyorlar. Böyle tedavi görmekle nasıl bunların bedeni iyileşmeyecekse, onların ruhları da böyle felsefe yapmakla iyi olmayacaktır."

Bu parçada vurgulanmak istenen yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bireyler erdemler üzerine teorik sorgulamalar yapmalıdır.

B) Erdem üzerine ideal fikirler üretebilenler felsefe yapabilir.

C) Bir amaca yönelik yapılan eylemler ahlaki olarak değerlidir.

D) Bireyin özgür iradesiyle yöneldiği eylemler ahlaki nitelik taşır.

E) Ahlaki değerler gündelik yaşama aktarıldığında anlam kazanır.

Çözüm:

Parçada Aristoteles'in ahlak ile ilgili görüşleri anlatılmış ve parçadan hareketle vurgulanmak istenen yargıyı bulmamız istenmiştir.

A) Parçada erdemlerin teorik olarak sorgulanması değil, gündelik yaşamda davranışa dönüşmesi gerektiği vurgulanmıştır.

B) Parçada insanların sadece konuşup bu şekilde erdemli olacaklarını zannettikleri, fakat erdemin bu değerlerin yaşamın içine dahil edilmesi ve eyleme dönüştürülmesi olduğu vurgulanmıştır.

C) Parçada insanların ahlaki değerleri yaşamın içinde uygulaması, davranışa dönüştürmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bir amaca yönelik yapılan eylemin ahlaki bakımdan değerli olduğuna dair bir vurgu yapılmamıştır.

D) Parçada insanların değerler üzerine felsefe yaptıkları hâlde bu değerleri yaşamda eyleme dönüştürmemeleri eleştirilmiştir. Eylemin ahlaki nitelik taşıması için özgür iradeyle yapılması gerektiğine ilişkin bir vurgu yapılmamıştır.

E) Parçada insanın adil işler yaparak adil, ölçülü işler yaparak ölçülü olacağı yani insanın ahlaki değerleri yaşamında davranışa dönüştürdüğünde eyleminin iyi olacağı vurgulanmıştır.

Cevap: E

11. Sokrates ile aynı zamanda yaşamış olan Sofistler, retorik ve siyaset gibi alanlarda para karşılığı ders veren bilge kişilerdir. Protagoras, bilinen Sofist filozoflardan biridir. Düşüncelerinde herkes için genel- geçer bilgilerin olamayacağını, duyulara dayalı olan bilgilerin kişiye göre değiştiğini savunur. Bu görüşünü sadece bilgi alanında değil, aynı zamanda ahlak alanında da sürdürerek evrensel bir ahlak yasasının mümkün olamayacağını belirtir. Düşüncesini "İnsan her şeyin ölçüsüdür." yargısıyla özetler.

Parçadan hareketle Protagoras ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Ahlak yasaları herkes için geçerli olabilir.

B) Doğru bilgi kişiden kişiye göre değişir.

C) Genel geçer doğru bilgiye ulaşılabilir.

D) Ahlakın temelinde erdem vardır.

E) Doğru bilginin kaynağı akıldır.

Çözüm:

Parçada Sofist filozoflardan Protagoras'ın, herkes için geçerli olacak mutlak doğru bilgi ve evrensel bir ahlak yasasının mümkün olamayacağına yönelik görüşü verilmiştir. Bilgi de ahlak da kişiye göre değişkenlik göstermektedir. Bu görüş rölativizm (görecelilik) olarak adlandırılır.

A) Protagoras'a göre ahlak yasaları herkes için geçerli olamaz, kişiye göre değişir.

B) Doğru bilgi kişiden kişiye göre değişir yargısı Protagoras'ın görüşüyle örtüşen ifadedir.

C) Genel- geçer ifadesi herkes için geçerli olan bilgiler için kullanılmaktadır. Protagoras'ın düşüncesinin karşıtıdır.

D) Ahlakın temelinde erdem olduğuna yönelik olarak her hangi bir bilgi verilmemiştir.

E) Doğru bilginin kaynağının akıl olduğunu savunan görüş rasyonalizm(akılcılık)dir. Ancak Protagoras rölativizmi savunmaktadır.

Cevap: B

12. İnsanın iyiliğe ve mutluluğa ulaşmasının koşulu, ne olduğunun ve yaşamsal yolculuğunun amacının bilinmesidir. İyi olanın bilgisine sahip olan insan iyi olana yönelir. Dürüstlük, doğruluk, adalet ve ölçülülük gibi değerler bilinip, içselleştiğinde bunlar insanı yaşamda mutluluğa götürecek araçlar hâline gelecektir. Kendini bilen ve tanıyan insan da neyin iyi neyin kötü olduğunun farkındalığı içinde seçimlerini yapabilecektir.

Bu parçada vurgulanmak istenen asıl yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Etik değerler gündelik yaşama katkılarıyla değerlendirilir.

B) Epistemolojik yetkinlik bireyde erdemle ilgili bilinç oluşturur.

C) İnsanın yaşamın ereğini araması onu mutluluğa götürür.

D) Haz ve mutluluk ahlaki eylemin biricik amacıdır.

E) İyi ve kötü eylemin bilgisine her insan ulaşır.

Çözüm:

Parçada vurgulanmak istenen yargıyı bulmamız istenmektedir. Seçeneklere bakalım;

A) "Etik değerler gündelik yaşama katkılarıyla değerlendirilir." Parçada insanların etik değerleri bilmesinin onu iyi olana yönelteceği belirtilmiştir. Bu değerlerin gündelik yaşamdaki işlevlerine ilişkin bir vurgu parçada yer almamıştır.

B) "Epistemolojik yetkinlik bireyde erdemle ilgili bilinç oluşturur." Parçada ahlaki değerlerin bigisine sahip olan ve bu değerleri içselleştiren insanların kendini bileceği ve neyin iyi ve kötü olduğunun farkındalığı yani bilinciyle seçim yapacağı vurgulandığı için doğru cevap "B" seçeneğidir.

Epistemoloji, bilme ve bilgi fenomeni üzerine odaklanır.

C) Parçada insanın iyiye ve mutluluğa ulaşabilmesi için kendisinin ne olduğunun ve yaşamsal yolculuğunun amacını bilmesi gerektiği belirtilmiştir. Yani parçada bireysel olarak yaşamın amacının bilinmesi vurgusu hakimdir.

D) Parçada bilginin insanı erdeme götüreceği ve erdemli olan insanın da yaşamda mutlu olacağı belirtilmiştir. O hâlde mutluluk eylemin biricik amacı değil, erdemli olan insanın eyleminin sonucunda elde ettiği kazanç olacaktır.

E) Parçada iyi olanı bilen insanın iyi olana yöneleceği vurgulanmıştır. O hâlde her insan değil bilen insan iyi ve kötüyü ayırt etme yetisine sahip olacaktır.

Cevap: B

1. Antik Yunan'da felsefe; dinî ya da mitolojik düşünceden kopuşun bir sonucunda doğa olaylarının doğal nedenlerle açıklanması gerektiği inancıyla, insan aklının bağımsız bir faaliyeti olarak başlamıştır. Mitolojik düşünceyi ve açıklamalarını yetersiz bulan filozofların eliyle kurulan felsefenin doğuşuna damgasını vuran olay, evrenin kökeni ve doğasıyla, doğal dünyada ortaya çıkan süreçlerle ilgili problemlere getirilen akılcı açıklamalardır. Doğa filozoflarını farklı kılan en temel olgu; filozofların "bilimsel düşüncenin temelini oluşturan dünyanın aklî ve anlaşılır bir düzen içinde olduğu, bu doğal dünyanın nedenlerinin yine bu dünya içinde aranması gerektiği ve insan aklının bu arayışta yegâne araç olduğu" inancı taşımalarıdır.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) İnsan aklı doğruya ulaşmak için yeterli donanıma sahiptir.

B) Mitolojik düşüncelerin reddedilmesi yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.

C) Felsefi düşünce insanın evreni ve dünyayı merak etmesinin sonucudur.

D) Bilimsel düşünceye göre evrenin açıklanabilir bir düzeni ve işleyişi vardır.

E) Felsefe evrene yönelik açıklamalarında mitosun verilerinden yararlanmıştır.

2. Tarihte bilinen ilk filozof, günümüzde Aydın ilindeki Didim ilçesine bağlı Milet'te yaşamış olan Thales'tir. Antik Yunan öncesinde de farklı medeniyetlerde düşünsel çalışmalar yapılmıştır. Ancak bu medeniyetlerdeki çalışmalar hem sistemli değildir hem de mistik düşüncelerden arındırılmamıştır. Thales'le beraber akla dayalı felsefe anlayışı başlamıştır. Thales'in sorduğu ilk soru, evreni anlamaya yönelik olarak ilk neden hakkındadır. Ve verdiği cevap da yine evrenin içerisinden bir madde olan "su "dur. Thales'ten sonra bu soruya, yetiştirdiği öğrenciler de dâhil, her filozof kendine göre cevap vermiştir.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Thales'ten önce de evrene yönelik görüşler geliştirilmiştir.

B) İlk Çağ felsefesinde birbirinden farklı varlık görüşlerine rastlanır.

C) Thales varlık açıklamalarını maddi bir unsura dayandırır.

D) Felsefe pratik yaşamdan bağımsız kavramlarla yapılır.

E) Antik Yunan'da felsefe çalışmaları rasyoneldir.

3. Antik Yunan felsefesinde ilk neden ve değişim düşünceleri, önemli yer tutar. İlk neden, varlığın kaynağını açıklamaya, değişim düşüncesi ise varlığın doğasını anlamaya yönelik bir yaklaşımı temsil eder. Ancak, bazı düşünürler, değişim düşüncesini ilk nedenle bağlantılı hâle getirirler. Bu yaklaşım, felsefi düşüncede değişim ve ilk neden kavramlarının birbirleriyle ilişkili olduğunu gösterir.

Buna göre hangi filozofun ilk neden ve değişim düşüncesinin birbiriyle ilişkili olduğu söylenebilir?

A) Anaksimandros

B) Demokritos

C) Empedokles

D) Herakleitos

E) Thales

4. Platon'a göre elle tutulan, gözle görülen dediğimiz nesneler dünyası ideaların somutlaşmış hâlidir. Nesneler, gerçekliğin yani ideaların geçici, değişen ve doğada yok olacak olan birer yansımasıdır. O hâlde gerçeklik; duyusal alandan bağımsız bir şekilde var olan, değişmeyen, kalıcı ve sürekli olan ideaların bilgisindedir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Varlığın özü onu oluşturan düşüncedir.

B) Her şey sürekli bir oluş ve değişim içindedir.

C) Gerçeklik ancak gözlem ve deney yoluyla kavranabilir.

D) Her varlık, maddelerin birleşmesiyle oluşan bir formdur.

E) Varlık düşünce ve maddenin bir araya gelmesiyle oluşmuştur.

5. Erdem, ahlak felsefesinin temel kavramlarından biridir. Hep iyi davranışı yapmak, kendi çıkarları doğrultusunda davranmaktan kaçınmak, karşısındaki kişileri aşağılamaktan kaçınmak ve bilgilerini ortaya koyarken alçakgönüllü davranmak erdemli kişilerin özelliklerindendir. İlk Çağ düşünürlerinden Konfüçyüs, "Büyük ve üstün insan erdemi; küçük insansa rahatını düşünür." yargısıyla erdemli kişilerin tanımlamasını yapar.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi erdemli kişilerin yapacağı bir davranış olarak değerlendirilebilir?

A) Kibirli olmak

B) Bencil davranmak

C) İnsanları önemsemek

D) Kendi mutluluğunu düşünmek

E) Küçük düşürücü ifadeler kullanmak

6. Rönesans'ın ünlü ressamı Raffaello tarafından yapılan *Atina Okulu* adlı eser, İlk Çağ'ın iki büyük filozofu arasındaki farkı en güzel biçimiyle, yani sanatla ortaya koymuştur. Ressam birbirine bakan iki filozofu resmin merkezine yerleştirmiş ve ellerini kullanarak varlık anlayışları arasındaki farka vurgu yapmıştır. Eserde Platon asıl varlık olan ideaları göstermek için parmağıyla yukarıyı işaret ederken öğrencisi Aristoteles ise eliyle içinde bulunduğu dünyayı işaret etmektedir. Platon varlığı idealar ve nesneler dünyası ayrımından yola çıkarak açıklar. Hocasına karşı çıkan Aristoteles ise madde ve form kavramlarıyla açıkladığı varlığı bu dünyada bulur.

Parçaya göre Aristoteles'in Platon'u eleştirmesinin temelinde aşağıdakilerden hangisi vardır?

A) Varlığa akılcı bir tutumla yaklaşması

B) Varlığa ilişkin bilgiye ulaşma yöntemi

C) Varlığın değişmez bir yönü olduğu fikri

D) Form ve idea kavramlarının arasındaki farklılık

E) İdeaları içinde yaşadığı dünyanın dışına çıkarması

7. *Sokrates'in Savunması*, Sokrates'in bir grup Atinalı tarafından gençlerin ahlakını bozduğu iddiasıyla suçlanışını daha sonra ise yargılanma ve cezalandırılma sürecini konu alan diyalog şeklinde yazılmış bir eserdir. Bu eserde Sokrates'in felsefi görüşlerine de bolca yer verilmiştir. Sokrates, soru sorma ve fikir tartışmalarını felsefenin yöntemi olarak görür. Eserdeki diyaloglarda bunu bolca hissedebilirsiniz. Kendisini suçlayanlara karşı bilginin ahlaklı ve erdemli olmayı gerektirdiğini anlatması ise bize ahlak konusundaki düşünceleri hakkında fikir verir. Onu eleştirenlere yönelttiği akıl ve mantık ilkelerine dayanan sorular da eserde önemli bir yer tutar.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi Sokrates'in görüşleri ile ilişkilendirilebilir?

A) Sorgulanmamış yaşam, yaşamaya değmez.

B) İnsan her şeyin ölçüsüdür.

C) Bilgiyi edinmek ve aktarmak mümkün değildir.

D) Bilgi, kötülüğün kapılarını zorlayan bir anahtardır.

E) Filozofların sorgulanması ahlaki bir davranış değildir.

8. Platon' a göre devlet, insanların ihtiyaçlarından dolayı ortaya çıkan bir oluşumdur. Amacı da içinde yaşayan insanları mutlu etmek olmalıdır. Platon, devlette üç ayrı sınıfın varlığından ve görevlerinden bahseder. Birinci sınıfta işçiler ve zanaatkârlar vardır, görevleri çok çalışmak ve itaat etmektir. İkinci sınıfta, en önemli özelliği cesaret olan ve fiziksel gücü yerinde olan bekçiler yer alır. Üçüncü sınıf ise yöneticilerdir. Devleti tek kişi değil bir grup ya da zümre yönetmelidir. Yöneticilerin bilgili, erdemli ve çok iyi bir felsefe eğitimi almış olması gerekir. Ayrıca yöneticiler, kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmeyip sadece devletin iyiliğini düşünerek hareket eden kişiler olmalıdır. Devlette bireyler kendi özelliklerine uygun olan sınıfa dâhil olabilir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Platon'un devletinin özelliklerinden biri olamaz?

A) Herkes yeteneğine uygun olan işi yapar.

B) Yöneticiler devletin refahını düşünür.

C) Devlet filozoflar tarafından yönetilir.

D) Devletin güvenliğini bekçiler sağlar.

E) Teokratik bir yönetim şekli vardır.

9. Sofist filozoflardan Protagoras "İnsan her şeyin ölçüsüdür." der. Protagoras bu sözüyle her zaman geçerli kesin bilgi olmadığını ve bilginin kişiden kişiye değiştiğini anlatmak istemiştir. Çünkü ona göre bilginin kaynağı olan duyum ve algılar, kişinin algılama anındaki durumuna göre değişebilir. Örneğin; size sıcak gelen bir çay, arkadaşınız için soğuk olabilir. Bu yüzden bilgi görecelidir.

Bu parçada sözü edilen görüş aşağıdaki kavramlardan hangisi ile açıklanabilir?

A) Empirizm

B) Kritisizm

C) Nihilizm

D) Realizm

E) Rölativizm

1. • Mezopotamya'nın en eski destanında Gılgamış ölümsüzlüğü aramak için yola çıkmıştır.

• Sümerler doğayla ilişkilerine yönelik birtakım sorular sormuştur.

• Hint düşünce sisteminde öz öğretilemez ve öğrenilemez.

• Çin düşünce sisteminde Taoizm'e göre her şey Tao'dan çıkar ve Tao'ya döner.

• İran'da iyiliği ve kötülüğü temsil eden ikili Tanrı anlayışı vardır.

Birçok uygarlığın mitolojilerindeki bu özellikler felsefenin ortaya çıkışında etkili olmuştur.

Bu bilgilerden yola çıkarak felsefe ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefenin ortaya çıkışında Antik Yunan medeniyetinin etkisi vardır.

B) Felsefeleri insanı merkezlidir.

C) Evrende olup biteni doğa ile açıklamışlardır.

D) Arkhe problemi üzerinde durulmuştur.

E) Felsefe birçok uygarlığın katkısıyla gelişmiştir.

2. I. İlk neden ve değişim

II. Bilgi ve ahlak

III. Varlık

MÖ 6. yüzyıl-MS 2. yüzyıl felsefesinde tartışılan temel konular hangileridir?

A) Yalnız I

B) Yalnız III

C) I ve II

D) I ve III

E) I, II, III

3. Herakleitos'a göre evrendeki her şey, arkhe olan ateşin dönüşümsel seyrelme ve sıkışmasıyla meydana gelmiştir. Karşıtların çatışmasıyla meydana gelen her şey ırmak gibi akar. Dönüşümsel olarak sonsuz hayat belirli dönemlerle ateşten ortaya çıkar ve ateşle ortadan kaybolur.

Bu bilgilerden yola çıkarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Evrende her şey değişir.

B) Karşıtların savaşı yaşanmaktadır.

C) Ana madde ateştir.

D) Ateş değişimi simgelemektedir.

E) Aynı ırmakta iki kez yıkanılabilir.

4. Onun yönteminin özü, yüz yüze görüşmedir. Önce sorular sorarak alaylı bir söyleyişle karşısındaki kişiyi köşeye sıkıştırır, ikinci evrede doğurtma yöntemini kullanarak gene sorularla karşısındakinin doğru bilgiye yönelmesini sağlar.

Bu yöntemi kullanan filozof aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aristoteles

B) Herakleitos

C) Platon

D) Sokrates

E) Thales

5. MÖ 5. yüzyılda para karşılığı zengin çocuklara ders veren filozoflardır. Düşüncenin tüccarları olarak nitelendirilen bu filozoflar, ikna etme sanatını para karşılığı öğrettikleri için her zaman eleştirilmişlerdir. Ancak bu filozoflar sadece doğa ile ilgili sorular sormayıp insanla ilgili sorular sormaya da başlamışlardır. Böylece felsefenin odak noktası insan, özne ve bilinç olmuştur.

Parçada sözü edilen filozoflar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sofistler

B) Platon ve Aristoteles

C) Miletos'lu filozoflar

D) Sokrates ve Platon

E) Herakleitos ve Parmenides

6. Platon varlığı ikiye ayırır. Birincisi akılla kavranan ve değişmeden kalan asıl gerçek varlıklar olan idealardır. İkincisi duyularla algılanan ve ideaların soluk kopyaları olan fenomenlerdir. Asıl gerçek bilgi de ideaların bilgisidir. Önceden idealar dünyasında bulunan ruh, fenomenler dünyasındaki ideaların soluk kopyalarıyla karşılaştıkça asılları hatırlamaktadır.

Platon'un varlık ve bilgi anlayışının temelinde yatan bu kuram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fenomenler kuramı

B) İdealar kuramı

C) Bilgi kuramı

D) Değişim kuramı

E) Madde-form kuramı

7. Aristoteles'e göre varlığın dört nedeni vardır. Örneğin bir heykelin yapıldığı mermer maddesel nedeni, heykelin şekli biçimsel nedeni, heykeli yapan heykeltraş fail nedeni, heykeltraşın ne için tasarladığı ise ereksel nedeni oluşturur.

Buna göre bir koltuğun ereksel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahşaptan yapılmış olması

B) Kalp biçiminde olması

C) Koltuk ustası tarafından yapılması

D) Üzerinde oturmak için yapılması

E) Metal malzemelerden oluşması

8. XIII-Tzu-kung, “Üstün insan kimdir?” diye sordu. Üstat yanıt verdi: “Konuşmadan önce eyleme geçer ve sonra eylemine göre konuşur.”

XV-Üstat dedi ki: “Düşünmeden öğrenmek, zaman yitirmektir. Bir şeyi öğrenmeden düşünce ileri sürmek tehlikelidir.”

XVI-Üstat dedi ki: “Yu, sana bilginin ne olduğunu öğreteyim mi? Bir şey bildiğin zaman, onu bildiğini göstermeye çalış. Bir şey bilmiyorsan onu bilmediğini kabul et. İşte bu bilgidir.”

Konfüçyüs’un *İdeal Bir İnsan ve Topluma Dair Konuşmalar* isimli eserinden alınan bu metne göre konuşmak için gerekli olan nedir?

A) Düşünerek öğrenip eyleme geçmek

B) Düşünerek öğrenmek

C) Eyleme geçmek

D) Bilmediğini kabul etmek

E) Öğrenmeden düşünce ileri sürmek

9. “…beni öldürürseniz, benim gibi birini daha kolay kolay bulamayacaksınız, kente benim gibi tanrılar tarafından bağlanmış ve tam anlamıyla bir at sineğinin, büyük ve görkemli ama büyüklüğü nedeniyle rahvanlaşmış, bu nedenle de sokulup dürtülmeye gereksinim duyan bir ata bağlandığı gibi bağlanmış birini. Sanırım böyle bağlamış, Tanrı beni bu kente: Bütün gün durmadan sizi uyandıracak size öğütler verecek tek tek azarlayıp paylayacak, her yerde, her an yanınıza konmuş bulacağınız at sineğiyim ben.”

Platon’un *Sokrates’in Savunması* isimli eserinden alınan metne göre Sokrates niçin kendini Atina’nın at sineği olarak nitelendirmiştir?

A) İnsanları azarlamasından

B) İnsanlara öğütler vermesinden

C) Dış görünüşünün kirli olmasından

D) Sorular sorarak doğrulara yöneltmesinden

E) Sürekli insanların yanında olmasından

10. Aristoteles, *Nikomakhos’a Etik* adlı eserinde şöyle demiştir: “Karakter erdemi etkilenimlerle ve eylemlerle ilgilidir. Eksiklik, aşırılık ve orta bunlarda olur. Korkma, cesaret etme, arzu etme, öfkelenme, acıma ve genelde haz alma ya da acı duyma da daha az ve daha çok olur, her ikisi de iyi değil. Oysa gerektiği zaman, gereken şeylere, gereken kişilere karşı, gerektiği için, gerektiği gibi bunları yapmak orta olandır ve en iyidir, bu da erdeme özgüdür.”

Buna göre aşağıdakilerden hangisinde Aristoteles’in “erdem” **hakkındaki görüşü doğru olarak verilmiştir?**

A) Erdem, orta olanda bulunma huyudur.

B) Orta, bize göre orta olandır.

C) Etkilenimler ve eylemler, erdemi oluşturur.

D) Erdem, eksiklikten kaçmaktır.

E) Erdem, hazza yönelmektir.

11. “Filozoflar bu devletlerde kral, ya da şimdi kral, önder dediklerimiz gerçekten düşünür olmadıkça, böylece aynı insanda devlet gücüyle akıl gücü birleşmedikçe, kesin bir kanunla herkese yalnız kendi yapacağı iş verilmedikçe, sevgili Glaukon, bence bu devletlerin başı dertten kurtulamaz, insanoğlu da bunu yapmadıkça tasarladığımız devlet mümkün olduğu ölçüde bile doğamaz, kavuşamaz gün ışığına.”

Platon’un *Devlet* adlı eserinden alınan metinden aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Yöneticiler devlet gücüne sahip olmalıdır.

B) Krallar ve filozoflar birlikte çalışmalıdır.

C) Filozoflar devletlerin başını dertten kurtarmalıdır.

D) Yöneticiler aynı zamanda düşünür olmalıdır.

E) Filozoflar devlet tasarlamalıdır.

12. Renk körü bir kimse meyve bahçesine baktığında renkleri ayırt edemediğinden “Hiç meyve yok.” diyebilir. Oysa tüm renkleri görebilen biri aynı bahçeye baktığında “Bu yıl ne kadar da çok meyve var.” diyebilir.

Bu metin aşağıdaki görüşlerden hangisine kanıt oluşturur?

A) İnsan her şeyin ölçüsüdür.

B) Her şey akar.

C) Yalnızca düşünülür dünya vardır.

D) Evren sonsuz sayıdaki atomlardan oluşur.

E) Her şeyin kökeninde hava vardır.

1. Düşünce tarihinin ayak izleri sizi Paleolitik dönemdeki bir mağaranın duvarına kadar götürecektir. O duvara çizilen resimlerde iletişim arzusunun yanında, sanatın ilk yansımaları da görülebilir. İnşa edilen ilk yapılarda geometri ve pratik yaşamın kaygıları bir aradadır. Asur, Sümer, Babil uygarlıklarından yükselen astronominin ayak seslerinde ise mitolojik anlatımların ve dinsel ögelerin tınısı vardır. Başka kaygılarla karışık hâlde bulunan bu düşüncelerin düzenli hâle gelmesinde ve asıl amacını bulmasında, felsefi düşüncenin etkisi yadsınamaz. O, bilginin yönünü belirlemiş, koluna sadece bilme isteğini takmış ve varlığı yine varlıktan yola çıkarak ele almıştır.

Parçada vurgulanmak istenen asıl yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefe insanların kaygıları yönünde şekillenmiştir.

B) Felsefe tüm bilgileri düzenleme amacı gütmektedir.

C) Felsefe ile bilginin ereği, bilme arzusuna yönelmiştir.

D) İlk Çağ'ın bilimi, dini ve mitolojik ögelerin izlerini taşır.

E) Düşünce tarihine farklı unsurlar ve etkileri yön vermiştir.

2. Sokrates'in tartışmalarda kendisinin hiçbir olumlu tez ileri sürmemesi, sadece karşısındakinin görüşlerinde eksik ve hatalı bulduğu yönlere itiraz etmesi onun yönteminin önemli özelliklerindendir. Sokrates, Sofistler'in kendilerini "bilge kişi" olarak ifade etmelerinin aksine kendisinin hiçbir şey bilmediğini söyler. Tartışma boyunca kendisi bir tanım ya da tez ileri sürmez. Yalnızca karşısındakinin ve kendilerini dinleyenlerin söz konusu tanımın yetersiz olduğunu görmeleri için gereken müdahalelerde bulunur. Böylece Sokrates'in muhatabı doğruya, Sokrates'in bir karşı doğrusu veya karşı tanımı ile ulaşır.

Buna göre Sokrates'in yönteminin dayandığı temel görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Herkes için doğru kabul edilecek bilgi yoktur.

B) Bilgiyi doğru kılan ölçüt kişiye sağladığı yarardır.

C) Doğru bilgi akılsal sorgulama yoluyla elde edilir.

D) Bilgi kişinin öznel deneyimleri sonucu elde edilir.

E) Doğru bilgi olgusal alanın bilgisidir ve tecrübe ile edinilir.

3. Yaz aylarında kanyon ve dere yürüyüşü yaptıysanız bilirsiniz. Dereye doğru yönelen yokuşu ya da merdivenleri indikçe derenin sesini duymaya başlarsınız. Yürüyüşe başladığınızda havanın sıcaklığı bunaltıcı olsa da kanyona indikçe ne sıcak aynı sıcaktır ne de yukarıdan gördüğünüz manzara aynı manzaradır. Ya duyularımız bizi yanıltıyordur ya da algımız bulunduğu ortamdan etkileniyordur. Aslında her ikisi de mümkündür. Bilgi görecelidir ve insanlar her şey üzerine iki zıt fikre sahip olabilir.

Bu parçadan aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

A) Bilginin rölatif nitelikte olduğuna

B) İnsanın her şeyin ölçüsü olduğuna

C) Bilginin bakış açısına göre değiştiğine

D) Deneyimlerin doğru bilginin kaynağı olduğuna

E) İzlenimlerin insanı çelişkiye düşürdüğüne

4. Konfüçyüs'e göre erdem zorluklar karşısında yılmamayı asli görevi bilen, bir konuda derinlemesine düşünmeden ve araştırmadan hüküm vermeyen, iyi niyetle bir hedefe yönelmiş insanların eylemlerinin içindedir. Erdemli insanın düşüncesi ve eylemi aynıdır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) İnsanlar herhangi bir konuda yargıda bulunmaktan kaçınmalıdır.

B) İnsan bir şeyi önce irdelemeli sonra eyleme dönüştürmelidir.

C) Erdemli insan usanmaksızın hakikat arayışı içinde olmalıdır.

D) İnsan erdemin bilincinde olarak eylemde bulunmalıdır.

E) İyiye yönelen kişi içi ve dışı bir biçimde davranmalıdır.

5. Platon'a göre şu insan, şu hayvan, şu masa, şu gezegen gerçek varlığa sahip değildir. Gerçek olan şeyler genel olarak insan, genel olarak hayvan, genel olarak masa, genel olarak gezegen kısacası tümeller veya kavramlardır. Platon'un bu görüşü kavramların, tümellerin gerçekten var olduğunu, gerçekliğe sahip olduğunu ileri sürmesi bakımından kavram realizmi fikrinin temelini oluşturur.

Buna göre Platon'un varlık anlayışı aşağıdaki görüşlerin hangisiyle örtüşür?

A) Varlık düşünsel bir yapıdadır.

B) Gerçek varlık maddesel olandır.

C) Varlık fenomenal bir yapıya sahiptir.

D) Varlık ruhsal ve maddesel bir yapıdadır.

E) Varlıkta sürekli bir oluş hâli söz konusudur.

6. Sokrates: "Herkesin doğru kabul edeceği bilgiler deney ve tecrübe ile edinilmez. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerine yeni bir şey öğretmez, sadece doğuştan var olan bilgiyi açığa çıkarır."

Platon: "Akıl doğru bilgiye ulaşmak için idealara, ideaların bilgisinin olduğu kendine dönmelidir. Bu kendine dönüş bir tür anımsamadır."

Aristoteles: "İnsan potansiyel olarak algılar ve akıl yoluyla onların ne olduğunu fark eder. Bilgi tümel önermelerle tikel önermeler arasında kurulan akıl yürütmeyle elde edilir."

Buna göre Aristoteles'in bilgi anlayışının Sokrates ve Platon'dan ayrılan yönü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aklı bilginin tek kaynağı olarak görmesi
B) Aklın bilgiyi elde etmede araç olduğunu savunması
C) Duyu bilgisinin doğru bilgiyi veremeyeceğini düşünmesi
D) İdeaların bilgisinin değişmeyen doğru bilgiler olduğunu kabul etmesi
E) Bilginin insan zihninde kategoriler hâlinde hazır olduğunu savunması

7. Sokrates, şehrin yöneticileri tarafından kendisine yöneltilen "işi olmayan şeylere karışmak, yerin altındaki ve gökyüzündekileri araştırmak ve başka insanları doğru olmayan iddialarının peşinden sürüklemek" suçlamasına karşı kendisini "Kısmi bir bilgeliğe sahip olduğunu, böyle bir suçlamaya maruz kalmasının sebebinin de bilge olmadığı hâlde bilgeymiş gibi görünmeye çalışanların durumunu ortaya çıkarması olduğu" cevabıyla savunmuştu. Tanrıları reddetmesi ve gençleri yoldan çıkarması iddiasına, bu iddiayı ortaya atan kişiye Sokratik tartışma yöntemiyle cevap vermiş, yaptığı şeyin erdemli olan hakikati araştırmak ve felsefe yapmak olduğunu ve yaptığından pişmanlık duymadığını belirtmişti.

Bu parçaya göre Sokrates için aşağıdaki yargılardan hangisi söylenebilir?

A) Doğru bilginin gelenekler yoluyla aktarıldığını savunur.
B) Siyasi otoritenin uygun gördüğü yaşamı ahlaklı bulur.
C) Benimsediği doğrular nedeniyle çoğunluğun takdirini kazanmıştır.
D) Erdemli bir yaşamın epistemolojik bir sorgulamaya tabi olduğunu düşünür.
E) Kişisel çıkarlarını ön planda tutarak kendi içinde tutarlı bir görüş geliştirmiştir.

8. Platon'un gözünden Atina, kanılarla yönetildiğinden bozulmuştur. Bu yüzden kendi doğasına uygun düzenlenmemiş bir toplumdur. Platon açısından salt formu bilen, biçimsiz toplumu biçimlendirecektir. Böyle bakıldığında doğru politik eylem, biçimsiz toplumu düzeltmek, doğrultmak ve değiştirerek kalıba sokmak olacaktır. Bunun için bir kalıp, yani model gerekmektedir. Filozof, bu kalıbın bilgisine sahip kişi olarak, kalıba sokma işini de yapacak kişidir. Bu anlamda filozof, teori ile uğraşıp döndüğünde, teknik bir iş yapmaktadır. Bu politikayı pratik etkinliğe göre değil, teorik etkinliğe göre imal etmektir. Bir modele göre gerçekleştirildiğinden dolayı politika, bir zanaat-etkinlik olarak araçsallaşacaktır.

Buna göre Platon'un Atina'nın kurtuluşu için önerdiği görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tüm insanlar eşit haklara sahip olmalıdır.
B) Şehrin kaynakları eşit şekilde dağıtılmalıdır.
C) Yönetici, halkın ortak iradesiyle seçilmelidir.
D) Ya filozoflar kral ya da krallar filozof olmalıdır.
E) Egemen, bireylerin isteklerini dikkate almalıdır.

9. Protagoras "Her şeyin ölçüsü insandır." derken bir şeyin doğru, yanlış, iyi ya da kötü olmasını bireye bağlamıştır. Epistemolojik ve etik anlayışında rölativist bir bakış sergiler. Algı bir şeyi nasıl gösteriyorsa algılayan da nesneyi öyle görür.

Bu parçadan Protagoras'ın görüşleriyle ilgili olarak aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Doğru bilgiye ulaşmada şüphe yöntem olarak kullanılmalıdır.
B) Evrensel bir ahlak yasası insana bağlı olarak var olabilir.
C) Bir şeyin bilgisi duyulara dayanarak doğrulanabilir.
D) Hakikat bireyin akıl yoluyla ulaşabileceği bir şeydir.
E) Düşünce ve değerler göreceli bir niteliğe sahiptir.

10. İnsan toplumsallığı sayesinde insan olur. Toplumsallık bir aradalık demektir ve bu birlikteliğin istenebilir ve mutlu bir şekilde sağlanmasının da belirli koşulları vardır. Bu nedenle insanlara, saygılı, adaletli ve cömert davranmak gerektiği daha çocukken öğretilir. Adaletin ne olduğunu kavramadan adil olunmaz ya da saygıya ilişkin bir fikri olmayan insan saygılı davranamaz. Demek ki herhangi bir erdem de tesadüfen ortaya çıkmaz.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İyi davranış erdemin bilgisiyle mümkün olabilir.
B) Erdeme dair bilgi a priori şekilde elde edilebilir.
C) İyiye ilişkin tüm birikimler aile yoluyla edinilebilir.
D) İnsan olmanın olanağı toplumu aşmakta bulunabilir.
E) Erdemli davranışları ancak seçilmiş kişiler sergileyebilir.

1. A. Arslan *İlk Çağ Felsefe Tarihi* adlı eserinde "İlkçağ felsefe tarihçilerinin ilk dönem Yunan filozoflarının çoğuna Mısır, Babil, İran ve hatta Hindistan'a kadar yolculuklar yaptırmaları bir rastlantı değildir. Thales'in Yunan dünyasına Mısır'dan geometri bilimini alıp getiren ilk kişi olduğu haber verilir. Pythagoras'ın ruh kuramında Hint etkisinden söz edilir. Platon, Mısırlı rahiplere 'Yunanlılar, sizler çocuksunuz.' sözünü söylettirir. Aristoteles matematik sanatların, kâfi derecede boş zamana sahip olan Mısırlı rahipler tarafından yaratılmış olduğunu söyler." demiştir. Ona göre büyük Doğu uygarlıklarıyla ilişkisi Yunanlı'nın eski mistik tasavvurlardan şüphe duyma, soruşturma ve bu yeni bilgi birikimine uygun tasavvur oluşturmasında büyük katkı sağlamıştır. Yunan dünyasında felsefe denilen ve tarihte ilk defa ortaya çıkan büyük zihinsel devrimi mümkün kılan bu dış etkenlerin yanında; sadece Yunan dünyasına ait olan, onun kendisinden kaynaklanan etkenler de söz konusudur.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Felsefe, mitolojinin doğaya yönelik açıklamalarından şüphe duyulmasının sonucudur.

B) Felsefenin doğuşunda eski uygarlıkların bilgi birikimlerinin önemli bir etkisi olmuştur.

C) Siyasal yapı ve coğrafi özelliklerin felsefenin doğuşuna doğrudan etkisi olmuştur.

D) Filozofların düşünce sistemlerinde önceki uygarlıkların etkisi görülmektedir.

E) Felsefi düşüncenin ortaya çıkışı büyük bir zihinsel devrim olarak nitelendirilebilir.

2. Herakleitos' a göre evrenin ilk nedeni ateştir ve ateş harekettir, süreçtir. Evrende durağanlık yoktur. Hiçbir şey aynı kalamaz. Her şey karşıtıyla vardır ve karşıtına dönüşecektir. Ona göre "Soğuk ısınır, sıcak soğur, yaş kurur, kuru nemlenir. Aynı ırmaklara girenlerin üzerine hep başka başka sular akar."

Buna göre Herakleitos'un felsefi görüşlerinde aşağıdaki kavramlardan hangisine yer verdiği söylenemez?

A) Arkhe

B) Değişim

C) Diyalektik

D) Metafizik

E) Oluş

3. İlk Çağ medeniyetlerinden Mısır'da insanlar, Nil Nehri'nin taşmasından sonra tarlaları yeniden ölçmek amacıyla geometri ile ilgilenmişlerdir. Geometri açısından bu durum; yer ölçme sanatından ileri gitmemiş, empirik nitelikli genel kavramlar düzeyine yükselememiş ve bilimsel bakış açısından uzak ilkel bir çalışma alanı olarak kalmıştır. Astronomi ile ilgilenen Babilliler ise gökyüzünde meydana gelen Güneş ve Ay tutulmasını gözlemleyip öndeyide bulunmuş bir medeniyettir. Ancak astronomi açısından bu durum; astrolojik sonuçlar çıkarmaktan ileri gitmemiştir. Oysa Yunanlılar geometrik ve astronomik çalışmalarla dünyanın bir küre olduğunu, boşlukta durduğunu ve sistemin merkezi olmayıp bir gezegen olduğunu ifade eden bilimsel kuramlar geliştirmişlerdir.

Bu parçadan hareketle Yunan medeniyetiyle ilgili aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

A) Bilimsel birtakım sonuçlar üretmesi

B) Sistemli bir şekilde açıklama yapması

C) Bilmek için bilmek esasına dayanması

D) Evrene pratik bir bakış açısıyla yönelmesi

E) Evreni anlama ve açıklama çabasının olması

4. Bir soruya cevap vermek zorunda kalmak, sorunun cevabının doğrudan ve hazır olarak verilmesinden daha etkili bir öğrenme yöntemidir. Bu aynı zamanda felsefe yapmanın da temel basamaklarından biridir. Bir varlık ya da durum karşısında hayrete düşüp merak duyabilirsiniz. Bunun mümkün olması için bilmediğinizin farkında olmanız gerekir. Ama bildiğinizi sandığınız bir kavram hakkındaki sorulara maruz kalmanız da sizi felsefe yapmaya mecbur edebilir. Sokrates'in etrafındaki insanlara uyguladığı yol budur. O herhangi bir konu hakkında bir tartışma başlatır, aldığı cevaplara karşı argümanlar üretir ve bu yolla zihinde mevcut olan bilginin açığa çıkarılmasına uğraşır.

Buna göre Sokrates ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Bilginin doğruluğunu kişisel deneyimlere bağlar.

B) Felsefeyle ilgilenenlerle derinlikli diyaloglar kurar.

C) Tartışmanın amacı, karşı tarafı kendi doğrusuna ikna etmektir.

D) İnsanların doğru bilgiye ulaşması için yöntemli bir çaba harcar.

E) Varlıkların bilimsel bir yöntemle incelenmesi gerektiğini savunur.

5. Yanlış veya yanlı bilgiler içerdiğini söyleyerek göreliliği bir kenara atmak doğru olmaz. Aslında tüm genel algıların kaynağı da "göre"de, o tek tek gözlerin ve bakışların içindedir. "Bana göre bu çiçek solda duruyor." diyen biri hem kendine göre hem de doğru bir bilgi vermektedir. Bir yargıya temel olan bilginin dayanağı, o bilgi için alınan referans noktasıdır. İşte bilgi göreli olduğunda, o dayanak noktası da kişinin kendisi olur. İlk Çağ'ın gezgin öğretmenleri de bilgi ve ahlak görüşlerinde göreceliliği temele almıştır. Onlara göre iyi ve kötü, anlamını insanın kendisinde bulur.

Parçada anlatılan durum aşağıdaki ifadelerin hangisiyle uyumludur?

A) Bilgi, nesne ile kavrayışın uyumudur.

B) Bir şey bana nasıl görünüyorsa öyledir.

C) İnsan kendisine ait bir akla ihtiyaç duyar.

D) Doğru ancak gerçeğin derinliğinde bulunabilir.

E) Düşüncenin doğruluğu pratik doğrulamayla kanıtlanır.

6. "Güzel bir göl" herhangi bir sebeple kuruyup yok olabilir. Bu durum tüm görünüşler için geçerlidir. Fakat güzellik ideası yok olmaz. İdealar akılla kavranabilen, değişmeyen, kendi kendinin nedeni olan varlıklardır. Görünüşler ise duyusal alana bağlı olan, idealardan pay alarak var olan varlıklardır.

Platon'un varlık anlayışını yansıtan bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Duyular doğru bilgiye ulaşmanın en güvenilir kaynağıdır.

B) İdealar tüm koşullardan bağımsız gerçek varlıklardır.

C) Görünüşler doğaları gereği hep kendisi gibi kalır.

D) İzlenimlere bağlı bilgiler doğuştan zihinde bulunurlar.

E) Düşünceler görünüşlerin yansıması olarak varlık kazanır.

7. "Sokrates! Sesini çıkarmaz, dilini tutarsan, yaşayamaz mısın sürgünde, ha?' denecek belki bana. İşte içinizden birtakım kimselere anlatılması en güç olan asıl bu. Çünkü dediğinizi yapmanın Tanrı'yı dinlememek, O'na boyun eğmemek olacağını, onun için de dilimi tutmayacağımı söylersem inanmayacaksınız bana, eğlendiğimi, alay ettiğimi sanacaksınız; öte yandan bir insan için en büyük iyiliğin, her gün erdem üstüne, sözünü ettiğimi işittiğiniz daha başka konular üstünde konuşmak, tartışmak olduğunu, kendimi ve başkalarını böylece sınadığımı söylersem, sonra da sorgulanmayan bir yaşamın yaşanmaya değmeyeceğini eklersem, gene inanmayacaksınız bana."

Platon'un *Sokrates'in Savunması* adlı eserinden alınan bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsan değerler konusunda yargıda bulunmaktan kaçınmalıdır.

B) Ahlaki eylemler toplumun beklentilerine uygun olarak seçilmelidir.

C) İyi olana yönelmek için ahlaki olan her şey irdelenmelidir.

D) Ahlak subjektif olduğu için iyi ve kötü de görecelidir.

E) Ancak bilmek için bilmek ihtiyacında olanlar bilgeliğe sahip olabilir.

8. Aristoteles erdemi tercihlere ilişkin bir huy olarak belirler. *Nikomakhos'a Etik* eserinde erdem için "Akıl tarafından ve aklı başında insanın belirleyeceğiyle belirlenen, bizle ilgili olarak orta olanda bulunma huyudur." der. Aşırı olanın da eksik olanın da kötü olduğunu belirtir ve şöyle der: "Erdemli olmak güç iştir. Her şeyde ortayı bulmak zor iştir, sözgelişi bir dairenin ortasını bulmak herkesin değil, bilenin işidir; aynı şekilde öfkelenmek, para vermek ve harcamak herkesin yapabileceği kolay bir şeydir; ama bunların kime, ne kadar, ne zaman, niçin, nasıl yapılacağı ne herkesin bileceği bir şey ne de kolaydır. Bunları iyi yapmanın ender, övülesi, güzel bir şey olmasının nedeni de bu."

Aristoteles'in görüşlerinin yer aldığı bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Erdemler, insan zihninde doğuştan bulunur.

B) Kişi için yararlı olan aynı zamanda erdemlidir.

C) Erdem iradi seçimlerle belirlenen ölçülülüktür.

D) Tüm insanlar erdemli davranmaya yeteneklidir.

E) Genelin iradesine aykırı davranışlar erdemlidir.

1. MÖ 6- MS 2. yüzyıl felsefesi, felsefenin bağımsızlaşıp sistemleştiği bir dönemdir. Filozoflar bu dönemde mitolojik ve dinî açıklamaların dışına çıkmaya çalışmışlardır. Doğa, insan ve evren hakkında akla ve mantığa uygun görüşler geliştirmişlerdir. Filozoflar ilk önce doğaya yönelmiş ve arkhe problemi üzerinde durmuşlardır. Epistemolojik ve ontolojik konular da yine bu dönemde ele alınmıştır.

Buna göre MÖ 6- MS 2. yüzyıl felsefesi ile ilgili olarak;

I. Evrenin ana maddesi problemi üzerinde durmuşlardır.
II. Filozoflar rasyonalist bir duruş sergilemişlerdir.
III. Din ve ahlak felsefesi bu dönemin önemli konuları arasındadır.
IV. Bu dönemde felsefe düzenli ve tutarlı bir yapıya bürünmüştür.

özelliklerinden hangilerine ulaşılabilir?

A) I ve II
B) I, II ve III
C) I, II ve IV
D) II, III ve IV
E) I, II, III ve IV

2. Parmenides'e göre varlık vardır. Gerçek varlığın ne olduğunu ise "Bir" ya da "Bir olan" olarak açıklar. Bu birlik doğmamıştır, sonu gelmeyecektir, kendi içine kapalıdır. Dolayısıyla bölünmez ve değişmez. Varlığın bu bilgisine deneysel yollarla değil düşünme yoluyla ulaşır.

Bu parçadan Parmenides'le ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Değişim problemi ile ilgili düşünceler üretmiştir.
B) Epistemolojik görüşünün temelinde empirizm bulunur.
C) Gerçek varlığın bilgisine ulaşılamayacağını savunmuştur.
D) Gerçekliği doğanın somutluğuna dayalı açıklamıştır.
E) Ontolojik açıklamalarını realist bir bakış açısına dayandırmıştır.

3. Bilimsel faaliyetleri bir yana, Thales'te felsefe bakımından esas önem taşıyan husus, onun "Neyin gerçekten var olduğu" sorusu üzerinde düşünmüş olmasından kaynaklanır. Bu çerçeve içinde, doğada var olan şeylerin tüketici bir listesini yapmayı amaçlamayıp, şeylerin varlığa gelmeleri ve daha sonra da yok olup gitmeleri olgusundan etkilendiği için kalıcı bir gerçekliği bulmaya çalışan Thales, görünüş-gerçeklik, çokluk-birlik ayrımı yaparak varlığa önce gelip sonra giden, sürekli değişme hâlindeki şeylerin ya da fenomenlerin gerçek olamayacağı sonucuna varmıştı. O, buna göre, gözle görünen bireysel varlıkların ve değişmelerin oluşturduğu kaosun, çokluğun gerisinde akılla anlaşılabilir, kalıcı ve sürekli bir gerçekliğin var olduğuna inanmıştı. Thales, çokluğun kendisinden türediği, çeşitliliğin gerisindeki bu birliğin "su" olduğunu öne sürmekteydi.

Bu parçadan hareketle Thales'in "su" **kavramı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

A) Evrenin ana maddesi
B) Her şeyin kendisinden çıktığı ilk öge
C) Değişenin ardındaki değişmeyen töz
D) Varlığı oluşturan dört unsurdan biri
E) Her şeyin temelini belirleyen ilke

4. Sokrates'e göre insan eylemlerinin nihai amacı mutluluktur. Erdem ise bizi mutlu eden en yüce değerdir. Ahlaklı ve erdemli olmanın ölçütüyse bilgidir. Bilgi erdemi, erdem mutluluğu, bilgisizlik ise kötülüğü yani mutsuzluğu doğurur. Oysa insan özünde iyidir. "Sorgulanmamış yaşam, yaşamaya değmez." diyerek insanın özündeki bilgiyi dolayısıyla iyiliği ortaya çıkartabileceğini söyler. Bu nedenle Sokrates, herkes için geçerli olabilecek ahlaki yargıların varlığına inanır.

Buna göre aşağıdaki ifadelerden hangisi Sokrates'in ahlak anlayışına uygundur?

A) İnsanın içinde bulunduğu şartlar ahlakı belirleyen temel ölçüttür.
B) İyi ve kötü, insanın kendinde anlam kazanan özsel değerlerdir.
C) İnsanı erdemli yapan onun toplumsal bir varlık olmasıdır.
D) Ahlaki eylemin evrenselliği ortak doğrulardadır.
E) İnsana haz veren her eylem iyidir.

5. Saygıyla anılan bazı devlet adamları için kullanılan bilge, bilgin veya herhangi bir konuda derin bilgi sahibi kişi anlamlarına gelse de Sofistlere göre insanın varlıkla kuracağı herhangi bir ilişkinin mutlak olması söz konusu değildir. Bu sebeple bir nesnenin sıcak ya da soğuk, bir yemeğin acı ya da tatlı, bir eylemin iyi ya da kötü, bir sanat eserinin güzel ya da çirkin olması gibi tüm algılar doğru olmak zorundadır. Yani bir insanın herhangi bir olay ya da nesneyle alakalı olarak hakikati ifade ederken diğerlerinin hata içinde olduğunu bildirmesi doğru değildir.

Bu parçada anlatılanlara aşağıdakilerden hangisi karşıt tez oluşturur?

A) Bir şey ne ise odur.

B) Kavramsız görüler kördür.

C) Görüsüz kavramlar boştur.

D) Gerçeklik hakikatten yoksundur.

E) Aklın çalışması algılara dayanır.

6. Platon, *Sofistler* isimli diyalogunda “Nasıl büyük büyük idi, güzel güzel idi ve büyük-olmayan büyük-değil, güzel olmayan güzel-değil idiyse, aynı şekilde, var-olmayan da var-değil olarak var-olan’ın pek çok cinslerinin çokluğunda bir öğe idi ve bir öğedir” demektedir.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bir şeyi var kılan unsur özellikleridir.

B) Var olmamak da bir tür var olmaktır.

C) Varlık ancak içeriği bakımından bilinir.

D) Varlık pek çok cinsleri bulunan bir ögedir.

E) Olan ve olmayan ifadeleri karşıtlık belirtir.

7. Konfüçyüs’ün *Konuşmalar* adlı eserinde “İnsanları eğitmeden onları cezalandırmak gaddarlıktır. Yaptıkları işi onları uyarmadan kontrol etmek acımasızlıktır. Önce gevşek davranıp sonra aniden işlerini bitirmelerini istemek baskıdır. İnsanlara hak ettikleri şeyleri verirken cimrilik yapmaya da küçüklük denir.” demiştir.

Bu parçada vurgulanan iki erdem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dürüst olmak - cesur olmak

B) Ölçülü olmak - adil olmak

C) Cesur olmak - hoşgörülü olmak

D) Adil olmak - dürüst olmak

E) Hoşgörülü olmak - ölçülü olmak

8. Aristoteles'e göre Pythagorasçıların ve Platon'un kabul ettikleri gibi bedenden bedene dolaşan, ölümle birlikte ortadan kalkmayan, bağımsız ve ölümsüz bir varlık olarak varlığını sürdüren bir ruh mevcut olamaz. "Ruh ne maddedir, ne de maddi bileşenlerin bir oranı. Ruh, formdur, fiildir." Beden, onun maddesidir, kuvvedir. Ruhun maddeyle bağıntısı, görmenin gözle, kesmenin baltayla bağıntısının aynıdır. Nitekim Aristoteles açık olarak şunu söylemektedir: "Eğer göz bir hayvan olsaydı, görme onun ruhu olurdu. Eğer balta bir canlı olsaydı, kesme onun ruhu olurdu. "

A. Arslan'ın *İlk Çağ Felsefe Tarihi* adlı kitabından derlenen parçadan hareketle aşağıdaki ifadelerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Form ve fiil olan ruh maddeye aşkındır.

B) Beden ruhun maddesi, ruh bedenin formudur.

C) Varoluş yönünden ruh bedenle bir arada bulunur.

D) Ruh bedenin işlevi, hayatın ve hareketin ilkesidir.

E) Ruh ve beden bir ve aynı gerçeğin iki farklı yönüdür.

9. “Sevgili dostum, sözleri bugünün insanlarına kadar korunagelmiş eski zamanların kahramanlarından başlayarak, kendini adaletin savunucusu olarak övüp duran sizlerin arasından kimse, adaletsizliği yerip adaleti savunurken, adil olmaktan kaynaklanan ün ve şerefle birlikte armağanları sayıp dökmekten başka bir şey yapmadı. Bir kimse de çıkıp bunların ne tanrılar ne de insanlar tarafından görülebilen, taşıyıcısının ruhunun içindeki kendi gücünden ne şiirlerinde ne de düzyazılarında bahsetmemiştir; kimse, adaletin sırf karakteristik özelliklerinden ötürü en iyi’yi, haksızlığın ise en büyük kötü’yü içinde sakladığını göstermemiştir.”

Platon’un *Devlet* adlı eserinden alınan bu parçada vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanlar adil olan ve olmayan her şey üzerine konuşmalıdır.

B) Adaletsizlik ancak adaletin varlığıyla anlaşılabilir.

C) Adaletin insanlar üzerinde mutlak bir yaptırım gücü olmalıdır.

D) Adalet insanın yaşamına pratik katkı sağlamalıdır.

E) Adalet kavramının değeri kendi doğasının özünde gizlidir.

1. MS 2-15. yüzyıl felsefesi, Hristiyan ve İslam felsefesi olarak iki ayrı başlık altında incelenebilir. Ayrı coğrafyalarda gelişen bu felsefi düşüncelerin ortak noktaları, MÖ 6-MS 2. yüzyıl filozoflarından etkilenmeleridir. Ancak en çok etkilendikleri filozoflar yönünden iki coğrafyanın yeniden ayrı düştükleri görülür. Hristiyan filozoflar daha çok Antik Çağ'ın ilk sistemli filozofunun, idealar kuramı ve ruhun ölümsüzlüğü fikrinden etkilenmiş ve bu fikirlerden Hristiyanlığı savunmak ve yaymak için faydalanmıştır.

Parçada sözü edilen filozof aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aristoteles

B) Platon

C) Protagoras

D) Sokrates

E) Thales

Çözüm:

Parçada MS 2-15. yüzyıl felsefesinin Hristiyan ve İslam felsefesi olarak iki ana başlık altında incelendiği ve bu felsefelerin Antik Çağ filozoflarından etkilendikleri anlatılıyor. Ancak bu felsefelerin etkilendikleri filozoflar tarafından ayrıştıkları, Hristiyan felsefesinin daha çok ilk sistem filozofu olan ve idealar dünyası ile ruhun ölümsüzlüğü fikirlerine sahip olan filozofun görüşlerinden etkilendiği belirtilmiştir. Soruda da bu filozofun kim olduğu soruluyor.

Seçeneklere bakarsak;

A) Platon'un öğrencisi olan Aristoteles, onun gibi birsistem filozofudur. İslam filozofları tarafından "ilk öğretmen" olarak adlandırılır. Fizik ve mantık alanındaki çalışmaları, İslam felsefesi düşünürlerine ışık olmuştur.

B) Platon, Antik Çağ'ın ilk sistemli filozofudur. İnsan ruhunun ahlaki gelişimini kendi sisteminin temel parçası yapmış ve idealar kuramını oluşturmuştur. Ayrıca ruhun ölümsüzlüğünü savunmuş ve bu düşüncesi Hristiyanlıktaki ruhun ölmemesi hatta tekrar dirilebilmesi fikrine destek olmuştur.

C) Protagoras, "İnsan her şeyin ölçüsüdür." görüşünü savunan Sofist filozoflardandır. Ayrıca insanın Tanrı'nın olup olmadığına dair bir bilgiye ulaşamayacağı fikrindedir.

D) Sokrates, soru sorma ve fikir tartışmalarını felsefenin yöntemi olarak gören Antik Çağ filozofudur. Onun döneminde de felsefe henüz sistemli hâle gelmemiştir.

E) Thales, felsefe tarihinin ilk filozofudur. Onun döneminde, felsefe henüz sistemli hâle gelmemiştir.

Cevap: B

2. MS 2-15. yüzyıl felsefesi kendinden önce gelen dönemlerin devamı niteliğinde bir felsefe değildir. Fakat bu dönem Antik Çağ'ın bazı felsefi görüşlerinden ve filozoflarından etkilenmiştir. Hristiyan felsefesinde inancın bilgiyi mümkün kıldığı düşüncesi hâkimdir. Kutsal metinlerin doğruluğu merkeze alınmıştır. Bu nedenle de Hristiyan felsefesi özellikle kendinden önceki dönemin, teolojik anlayışa uygun olan görüşlerini benimsemiştir.

Buna göre aşağıdaki filozof ve görüşlerinden hangisinin Hristiyan felsefesini etkilediği söylenemez?

A) Platon'un idealizmi

B) Epiktetos'un stoacı ahlakı

C) Aristoteles'in ilk neden anlayışı

D) Epiküros'un hedonizmi

E) Pyrrhon'un septisizmi

Çözüm:

Parçada Hristiyan felsefesinin kendinden önceki dönem felsefesinin devamı niteliğinde bir felsefe olmadığı fakat Antik Çağ'ın bazı filozoflarından ve görüşlerinden etkilendiği belirtilmiştir. Ayrıca parçada Hristiyan felsefesinin kutsal metinlerin doğruluğunu esas aldığı için kendinden önceki dönemin teolojik anlayışına uygun olan görüşlerini benimsediği belirtilmiştir. Buna göre hangi filozof ve görüşünün Hristiyan felsefesini etkilemediğini bulmamız istenmektedir. Seçeneklere bakalım;

A) Platon'un ruhun ölmemesi hatta tekrar dirilebilmesi fikri, Hristiyanlıktaki diriliş fikrini desteklediği için Hristiyan felsefesi bu filozoftan etkilenmiştir.

B) Stoa felsefesi, insanların gücünün yetmediği şeylerin var olduğunu savunur. İnsandan üstün bir varlığı (Tanrı) kabul eder. Dolayısıyla insanın o varlığın düzenine uyum sağlayarak mutlu olacağına ahlak kurallarını ileri sürmesi, Hristiyan felsefesini etkilemiştir.

C) Aristoteles'in ilk neden anlayışı- Aristoteles'in geliştirdiği mantık, bu dönem felseflelerinde (Hristiyan ve İslam) Tanrı'nın varlığına yönelik akılsal kanıtlamalara destek olarak kullanılmıştır.

D) Epikürosçuluğun mutluluğa ulaşmak için dünyevi hazlardan uzak durulması gerektiği düşüncesi Hristiyan felsefesini etkilemiştir.

E) Pyrrhon'un septisizmi- Septisizm, şüphecilik - kuşkuculuk anlamına gelir. Septik düşünürler; bazı bilgilerin kesin bir şekilde ispatlanamaması, bazılarının değişime uğraması, bunun yanında insan duyularındaki hata payı ve benzeri nedenlere dayanarak doğru bilginin mümkün olmadığı görüşünü savunurlar. Bu nedenlerle Septisizmin, Tanrı'nın buyruklarını ve kutsal metinleri hakikat olarak kabul eden Hristiyan felsefesini etkilediğini söylemek mümkün görünmemektedir.

Cevap: E

3. Hristiyan felsefesi iki dönemden oluşmaktadır. Bunlardan ilki Kilise Babaları dönemi olarak da adlandırılan Patristik Dönem'dir. İkinci dönem ise okullaşmanın olduğu Skolastik Dönem'dir. Her ikisinde de amaç Hristiyanlık dininin hızlı bir şekilde yayılmasını sağlamaktır. 2 ve 15. yüzyıllar arasına denk gelen bu süreçte tamamen inancın merkeze yerleştirildiği ve kilisenin tek otorite kaynağı olduğu görülmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Hristiyan felsefesinin özelliklerinden biridir?

A) Bilimsel çalışmalara önem verilmiştir.

B) İnsanı temel alan bir felsefedir.

C) Evren akıl ve deneyle açıklanır.

D) İnanç önemli bir yer tutar.

E) Hukuka dayalıdır.

Çözüm:

Parçada Hristiyan felsefesinin iki dönemden oluştuğu ve her iki dönemin amacının Hristiyanlığı yaymak olduğu ifade edilmektedir. Kilise Babaları dönemindeki filozoflar aynı zamanda din adamıdır. Okullaşma döneminde ise Hristiyanlığı öğretmek amaç hâlindedir. İnanç merkezli bir anlayışın ve kilise otoritesinin hâkim olduğu vurgulanmaktadır.

A) Hristiyan felsefesinde bilimsel çalışmalar ön planda tutulmamıştır. Kutsal metinlerin doğruluğuna önem verilerek Tanrı'nın yarattıklarını anlamaya çalışmışlardır.

B) Hristiyan felsefesinde birey merkezli bir anlayış yoktur. Bunun yerine inancın temel alındığı görülmektedir.

C) Bu dönemde evreni açıklamak için akıl ve deney değil, kutsal metinler esas alınmıştır.

D) Hristiyan felsefesi; Orta Çağ'da inancın merkeze yerleştirildiği ve Hristiyanlık dininin hızla yayılmasının amaçlandığı bir dönemdir. Parçada bu özelliğinden bahsedildiği için doğru cevap D'dir.

E) Hristiyan felsefesinde hukuk kurallarına dayalı olarak hareket edilmez. Tek otorite olan kilisenin hâkimiyetine yönelik kararlar alınır.

Cevap: D

4. I. Bu dönem filozoflarına "Kilise Babaları" da denmiştir.

II. Bologna ve Oxford üniversiteleri bu dönemde kurulmuştur.

III. İsmini, dönemin okullaşma hareketinden alır.

IV. Bu dönem filozoflarının felsefesi apoloji olarak bilinir.

V. 8. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar olan ikinci dönem Hristiyan felsefesidir.

Verilen bilgilerden hangileri Skolastik Dönem'in özellikleri arasında yer alır?

A) I-II

B) I-II-IV

C) II-III-IV

D) II-III-V

E) III-IV-V

Çözüm:

Soruda Hristiyan felsefesinin ikinci yarısı olan Skolastik Dönem'e ait özelliklerin hangisi olduğu sorulmuştur.

Hristiyan felsefesi, Patristik Dönem ve Skolastik Dönem olmak üzere iki başlık altında incelenir. Öncüllere baktığımızda;

I. Hristiyan felsefesi filozoflarından olan Tertullian, Clemens ve Augustinus aynı zamanda din adamlarıdır. Bunlara "Kilise Babaları" denir. Bu isimler ilk dönem filozoflarıdır. Dolayısıyla bu öncül Patristik Dönem'e ait bir özelliktir.

II. Hristiyan felsefesinin ikinci dönemi olan Skolastik Dönem'de Hristiyanlığı yaymak için Bologna ve Oxford gibi üniversiteler açılmıştır. Bu sebeple bu öncül Skolastik Dönem'e aittir.

III. Skolastik "okul yolu" veya "okullaşma" anlamlarına gelir. Bu sebeple bu öncül de Skolastik Dönem'in bir özelliğidir.

IV. Patristik Dönem'de Hristiyan dinine yapılan eleştirileri savunmak adına bu din içinden bazı filozoflar çıkmıştır. Bu filozofların felsefesi, apoloji yani savunma olarak bilinir. Dolayısıyla bu öncül Patristik Dönem'e aittir.

V. Hristiyan felsefesinin ilk dönemi olan Patristik Dönem MS 2 - 8., ikinci dönem olan Skolastik Dönem ise MS 8 - 15. yüzyıllar arasıdır. Dolayısıyla bu öncül de Skolastik Dönem'e ait bir özelliktir.

Öncüller bu açıklamalar doğrultusunda incelendiğinde Skolastik Dönem'e ait özellikler II-III ve V.'tir.

Cevap: D

5. Skolastik düşünce, inanç adına konuşan filozofların felsefi yöntemleri kullanarak doğruluğundan emin olunamayan bilgileri dahi doğru diye kabul ettirdiği bir dönemdi. Dogmatik bilginin anlamlandırılması sürecinde mutlaklık aranması, doğası gereği felsefenin ruhuna aykırı bu durumdu. Nihayetinde felsefi düşüncenin yol ve yöntemlerinin amacına uygun kullanılmadığı bir ortamda, herkesçe kabul görmüş akılcı doğruların olabileceğini iddia ederek genelleme yapmak beyhude bir çabaydı. Bu yönüyle Orta Çağ'ın değerli görülen filozoflarının girdiği felsefi tartışmalara baktığımızda özgür bir düşünce ortamı oluşturamadıkları görülecektir. Skolastik Dönem, fikirlerin aslında tartışılıyormuş gibi yapıldığı ama özünde hiç tartışılmadan kabul edildiği bir dönemdi.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi skolastik düşünceye getirilen bir eleştiri değildir?

A) Dinsel öğretilere felsefe üzerinden evrensel bir nitelik kazandırılmaya çalışıldığı

B) Felsefi düşüncenin inancı doğrulamak adına araç hâline getirildiği

C) Filozofların görüşlerini akıl dışı açıklamalarla temellendirdiği

D) Dinsel otoritenin kendi doğrularını dayattığı

E) Eleştirel düşüncenin bir kenara bırakıldığı

Çözüm:

8. yüzyıldan 15. yüzyıla kadar süren skolastik düşünce, Antik Yunan filozoflarının görüşlerinden hareketle Hristiyan inancına dair temel konulara açıklık getirmeyi amaçlar.

Bizden hangi seçeneğin skolastik düşünceye getirilen bir eleştiri olmadığını bulmamız isteniyor.

A) Skolastik düşüncenin herkesçe kabul görmüş kesin doğrular üzerinden genelleme yaparak evrenselleşme amacı taşıdığı görülmektedir. "Kabul görmüş akılcı doğrular" ifadesi "genelleme" ile birlikte kullanılarak skolastik düşüncenin evrensellik iddiasına gönderme yapılmaktadır.
B) Skolastik düşüncenin, felsefenin ruhuna aykırı olan temel özelliklerini kullanarak inancı doğrulama çabası içine girdiği, kesin ve doğru bilgiye ulaşma adına felsefenin kullanıldığı dile getirilmektedir.

C) Parçada hristiyanlığın doğruluğundan emin olunmayan bilgilerinin bile felsefe aracılığı ile kanıtlanmaya çalışıldığından söz edilmiştir. Bu dönemde felsefeden beklenen din dogmalarının felsefe aracılığı ile akılcı temellere oturtulması ve doğruluğunun kanıtlanmasıdır. Dolayısıyla felsefi düşüncenin akıldan bağımsız olması söz konusu değildir.

D) Skolastik düşünce doğruluğundan emin olamadığı bilgiyi dahi doğru diye dayatmıştır. Bu dönem filozofları teologlardır yani din adamlarıdır ve onların inanç hakkında öne sürdüğü düşünceler tartışılmazdır. Bu dayatma aynı zamanda dönemin en belirgin özelliği olan kilisenin güç ve otoritesinin tartışılmaz olduğunu da gösteren bir ifadedir.

E) Bu dönemde yapılan tartışmaların göstermelik olduğu, fikirlerin akıl süzgecinden geçirilmediği görülmektedir. Dolayısıyla fikirlerin tartışılmadan kabul edilmesi eleştiriye kapalı olduğunu göstermektedir. Cevap: C

6. Kavram realizmine göre türler ve cinsler hakikat olarak Tanrı'nın zihninde bulunur. Tümeller olarak da adlandırılan türler ve cinsler hem insan zihninden bağımsızdır hem de duyusal varlıkların meydana getirdiği fenomenler dünyasından ayrı bir varoluşa sahiptir. Bu sebeple felsefenin konusu sadece görünüşten ibaret olan duyusal dünya değil, Tanrı'nın zihnindeki türler ve cinsler olmalıdır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi kavram realizmi ile aynı doğrultuda değildir?

A) Tümeller asıl gerçekliktir.

B) Nesneler görünüşten ibarettir.

C) Soyut varlıklar bilginin kaynağıdır.

D) Somut varlıklar bilimin kaynağıdır.

E) Duyusal dünya geçici varlıklardan oluşur.

Çözüm:

Bu parçada tümeller olarak ifade edilen türler ve cinslerin kavram realizmine göre hakikat yani doğru bilginin kaynağı olduğu ve tümellerin Tanrı'nın zihninde yer aldığı anlatılmıştır. Ayrıca felsefenin konusunun ise sadece duyusal olarak algılanan varlıklar olmadığı ve duyusal varlıklardan farklı bir var oluşa sahip olan tümeller olduğu savunulmuştur. Parçadan hareketle;

"Türler ve cinsler hakikat olarak Tanrı'nın zihninde bulunur." ifadesiyle A seçeneğinde yer alan tümellerin asıl gerçeklik olduğu düşüncesine ulaşılmaktadır.

"Felsefenin konusu sadece görünüşten ibaret olan duyusal dünya değildir." ifadesiyle B seçeneğinde yer alan nesnelerin görünüşten ibaret olduğu fikrine ulaşılmaktadır.

"Türler ve cinsler hakikat olarak Tanrı'nın zihninde bulunur." ifadesiyle C seçeneğinde yer alan soyut varlıkların bilginin kaynağı olduğu savına ulaşılmaktadır.

"Duyusal varlıkların görünüşten ibaret olduğu" ifadesiyle E seçeneğinde yer alan Duyusal varlıkların bir görünüşten ibaret olduğu fikri aynı doğrultudadır.

Ancak D seçeneğinde belirtilen somut varlıkların bilimin kaynağı olduğu düşüncesi bu parçada anlatılanlarla aynı doğrultuda değildir.

Cevap: D

7. Tanrı'nın özü, kendi tanımına içkindir. Bununla ilgili şöyle bir söz vardır. "Ben mutlak olarak zorunlu bir varlığı, onun aynı zamanda var olduğunu düşünmeden tasarlayamam. Onu tasarlayabilmem için düşünmem gerekir."

Metinde Tanrı'nın varlığına yönelik hangi kanıtın açıklaması verilmiştir?

A) Kozmolojik kanıt

B) Ontolojik kanıt

C) Ereksel kanıt

D) Kötülük kanıtı

E) Amaç - düzen kanıtı

Çözüm:

Metinde geçen "içkin" sözcüğünün kelime anlamı; bir şeyi kapsayan, içine alan demektir. Tanrı'nın özünün kendi tanımına içkin olması demek, Tanrı'nın bütün niteliklerinin kendi tanımı içerisinde zorunlu olarak var olması anlamına gelir. Tanrı'nın varlığı onun var olmasıyla kanıtlanmasından ötürü "ontolojik kanıt" denilir. Tanrı'nın sahip olduğu nitelikler düşünüldüğünde, o en mükemmel ve en yetkin varlıktır. Tanrı'nın var olmaması demek bu tanımına karşıt bir ifade oluşturmak demektir. Bu açıklamayı tarihte ilk kez Aziz Anselmus yapmıştır. Metni incelediğimizde verilen açıklamanın ontolojik kanıta karşılık geldiği görülür. Doğru cevap "B" seçeneğidir.

A) Kozmolojik kanıt göre evrende her şeyin bir nedeni vardır. Bu nedenler zincirinin en başına gittiğimizde bir ilk varlığın olması zorunludur. Bu varlık Tanrı'dır.

C) Erek, amaç demektir. Parçada Tanrı'nın varlığı bir amaca dayandırılmamıştır.

D) Kötülük kanıtı, ateist görüşün savlarından biridir. Eğer Tanrı varsa ve dünya üzerine bu kadar kötülük gerçekleşiyorsa ya Tanrı yoktur, ya da kötüdür.

E) Amaç - düzen kanıtına göre, evren ve onun içerisinde var olan tüm varlıklar mükemmel bir düzen içerisinde yaratılmıştır. Bu mükemmelliğin yaratıcısı ancak Tanrı olabilir.

Cevap: B

8. Tümel kavramlar, varlıkların içerdikleri ortak özelliklerin aynı kategoride toplanmasıyla oluşur. Kavramı oluşturan aynı varlıkların hakikati insan zihninden bağımsız bir şekilde o varlıkların özündedir. Böylece bizler, varlıkların bilgisine duyu deneyimi yoluyla onları soyutlayarak ulaşmış oluruz.

Bu parçada açıklanan kavramcılık görüşüne göre tümel kavramların gerçekliği nerede bulunur?

A) Tanrı'nın zihninde

B) Varlıklarda

C) Duyularda

D) Akılda

E) Dilde

Çözüm:

Tümel kavramlar, aynı özelliğe sahip varlıkların ortak bir adla isimlendirilmesiyle oluşan soyut ve zihinsel olan varlıklardır. Tümel kavramların gerçekliği tartışması, onların Tanrı'nın zihninde mi yoksa nesnede mi veya onların sadece bir isimden mi ibaret olduğunu söyleyen üç farklı görüşün etrafında şekillenmiştir.

Bizden seçeneklerde tümel kavramların gerçekliğinin kavramcılık görüşüne göre nerede olduğunu bulmamız istenmektedir.

A) Kavram realizmine göre kavramlar Tanrı'nın zihnindedir. Örneğin "merhamet" kavramının bizim insanlarda gözlemleyebileceğimiz somut bir karşılığı vardır. Fakat soyut ve genel bir özelliğe sahip olan kavramların gerçekliği yalnızca Tanrı'nın zihnindedir.

B) Parçada, "Kavramı oluşturan aynı varlıkların hakikati insan zihninden bağımsız bir şekilde o varlıkların özündedir." denilerek tümel kavramların gerçekliğinin kavramı oluşturan tek tek nesnelerin yani varlıkların kendisinde olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle doğru seçenek B'dir.

C) Duyu insana ait bir yetidir. Tümel kavramların duyularda olduğunu söylemekle tümel kavramların gerçekliğinin insanda olduğu söylenmektedir.

D) Akıl da duyu gibi insana ait bir özelliktir. Dolayısıyla bu seçenekte de tümel kavramların gerçekliğinin insanda olduğu söylenmektedir.

E) Dilde sözcüğüyle adcılık anlayışı kastedilmektedir. Adcılığa göre Tümel kavramların zihnimizden bağımsız hiçbir gerçekliği yoktur. Onu anlamlı yapan ise insana ait olan dil yetisidir. Adcılığa göre tümel kavramlar sadece dilde anlam bulan bir isimlendirmeden ibarettir.

Cevap: B

9. "Biz(1) var olur ve (2)var olduğumuzu biliriz ve bu var olan ve bilen şey, bizim (3)sevdiğimiz bir şeydir. Sözünü ettiğim bu üç madde söz konusu olduğu sürece, hakikat kılığına girmiş bir yalan korkusu bizi hiçbir şekilde tedirgin etmez. Zira onlar, dışımızdaki şeylerin tersine, renkleri görmeyle, sesleri işitmeyle, kokuları koklamayla, tadları tad alma, katı ve yumuşak olanı dokunma yoluyla algıladığımız tarzda, bedenin duyularından herhangi biriyle idrak edilmez. Bu türden duyusal şeylerin zihinsel resimlerini oluştururken, zihinlerimizde onlar üzerinde yoğunlaşır, onları belleklerimizde depolar ve onları canlı tutma arzumuzu koruruz. Fakat hayal edilmiş ya da görünüşteki şeylerin beni aldatacak bir sureti bulunmuyorsa eğer, var olduğumu, bildiğimi ve sevdiğimi mümkün en yüksek kesinlikle bilirim. Bu türden hakikatlerle ilgili olarak, Akademi kuşkucularından gelecek hiçbir kanıttan korkmam. Onlar "Peki ya aldanıyorsan?" deyip itiraz ederler. *Aldanıyorsam, varım.* Çünkü var olmayan biri, aldanamaz."

Augustinus'un *İtiraflar* adlı eserinden alınan bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Kişi ne kadar şüpheci olursa olsun en az bir olgunun doğruluğundan emindir.

B) Zihin duyusal şeylerin imgelerini depolarken onları canlı tutma amacı taşımaz.

C) Kişinin bildiği şeyler konusunda şüpheye düşmesi onun var olduğunun kanıtıdır.

D) İnsanın kendi benine ilişkin ilk ve temel sezgisi bütün duyusal edimlerin kaynağıdır.

E) Kendinin bilincinde olmayan insan duyu yoluyla edindiği bilgilerle ilgili şüpheye düşmez.

Çözüm:

Augustinus'un *İtiraflar* adlı eserinden alınan parçada insanın var oluşuna yönelik bilgilerden şüphe duymayacağı vurgusu yapılmış ve bu vurguya hangi seçenekten ulaşılabileceği sorulmuştur.

A) Parçada kişinin var olduğunu kesinlikle bildiği ifade edilmiştir. Bu insanın en az bir olgunun doğruluğundan emin olması demektir.

B) Zihnin duyusal imgeleri depolarken onları canlı tutma amacı taşımaması, parçada yer alan "onları canlı tutma arzumuzu koruruz." ifadesiyle çelişmektedir.

C) Parçada kişinin var olduğuyla ilgili şüpheye düşmeyeceği ifade edilmiştir.
D) Parçada kişinin kendine yönelik sezgisinin bilgi kaynağı olduğu ifade edilmemiştir.
E) Parçada kişinin duyu yoluyla edindiği bilgilerden şüphe etmediğinden söz edilmemiştir.

Cevap: A

10. Hristiyan felsefesinin en temel özelliği din merkezli olmasıdır. Ancak bu Hristiyan filozoflarının tamamının aynı görüşte olduğu sonucunu doğurmaz. Örneğin bir Hristiyan filozofu olan Tertullian her türlü dini dogmanın yorumlanması veya felsefi bir çabayla anlamlandırılmasına karşı çıkmış, dogmaların yalnızca iman ile benimsenmesi gerektiğini savunmuştur. Çünkü imanın gerektirdiği kabullerin akla aykırı olabileceğini ve buna rağmen onlara inanılması gerektiğini düşünmüştür. Oysa aynı dönem Hristiyan filozofu olan Clemens felsefe konusunda tamamen farklı görüştedir. Ona göre önce dini dogma benimsenmelidir ancak bu inanç felsefe tarafından doğrulanabilir niteliktedir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) İki filozof da inancı bilgiden üstün tutmuştur.

B) Hristiyan felsefesinde akıl inanç ilişkisi irdelenmiştir.

C) Clemens aklın onayından geçmeyen inancı reddetmiştir.

D) Tertullian ve Clemens'in rasyonel temellendirmeye bakışları karşıttır.

E) Tertullian aklın anlamlandırma çabasını iman açısından tehlikeli bulmuştur.

Çözüm:

Parçada iki Hristiyan düşünürün görüşlerine yer verilmiş, parçadan ulaşılamayacak seçeneği bulmamız istenmiştir. Seçeneklere bakalım:
A) Parçada iki filozofun da imanın gerektirdiği kabullerin, dini dogmaların kabul edilmesi gerektiğini savunduğu belirtilmiştir.

B) Parçada kabul edilmesi gereken dini dogmaların felsefe tarafından yorumlanması veya doğrulanmasının mümkün olup olmadığı tartışılmış, Tertullian'ın felsefenin bunları doğrulamasına ihtiyaç olmadığını Clemens'in ise bunun mümkün olduğunu savunduğu belirtilmiştir. Felsefi bir yaklaşım akılcı olacağından akıl-inanç ilişkisinin irdelendiği söylenebilir.

C) Parçada Clemens'in görüşü "önce dini dogma benimsenmelidir ancak bu inanç felsefe tarafından doğrulanabilir niteliktedir." şeklinde verilmiştir. Yani inanç öncelenmiş, bir ön kabulle benimsenmiştir. Sadece bununla birlikte felsefeyle yani akılla da doğrulanabilir olduğu belirtilmiştir. Seçeneğe ulaşılamadığından doğru cevabımız C'dir.

D) Tertullian dini dogmaların akılla yorumlanmasına ve anlamlandırılmasına karşı çıkmış, onlara sadece inanılması gerektiğini savunmuştur. Clemens ise bunun aksine inanılan dini dogmanın akılla doğrulanabilir nitelikte olduğunu düşünmüştür.

E) Parçada "dini dogmanın yorumlanması veya felsefi bir çabayla anlamlandırılmasına karşı çıkmış" ve "imanın gerektirdiği kabullerin akla aykırı olabileceğini ve buna rağmen onlara inanılması gerektiğini düşünmüştür" ifadelerine yer verilmiştir. İmanın gerektirdiği kabullerin akıl tarafından eleştirilmesi ve reddedilmesi ihtimalinin, tehlikesinin olduğundan bahsedilmiştir.

Cevap: C

11. Bu kanıt, dış dünyadan, evrenle ilgili apaçık bir olgudan yola çıkarak Tanrı'nın var olduğu sonucunu çıkarsayan bir argüman türüdür. Dolayısıyla, a posteriori bir argümandır. Bundan ötürü, evrenle ilgili genel ve apaçık bir a posteriori olgudan hareket edilir. Argümana göre, evrende varlıklar arasında bir nedensellik ilişkisi vardır. Her mümkün varlığın var olmasının nedeni başka bir varlıktır. Söz konusu nedensellik ilişkisinin geriye doğru götürülmesi sonucunda ilk neden olarak Tanrı'ya ulaşılır. Batı felsefesinde Aquinalı Thomas, bu kanıtlamanın önde gelen savunucularından biridir.

Bu parçada Tanrı'nın varlığına ilişkin öne sürülen argüman aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kozmolojik

B) Ontolojik

C) Düzen ve amaç

D) Kötülüğün inkarı

E) Ahlaki deneyim

Çözüm:

Aquinalı Thomas, her şeyin bir nedeni olduğu fikrine dayanarak evrende var olan bütün varlıkların kendinden önce gelen bir varlık nedeniyle var olduğunu söyler. Geriye doğru gidildiğinde mantıksal olarak bir ilk varlığın olması gerektiğini ve o varlığın Tanrı olduğunu ileri sürer. A posteriorik olan var olan her şeyin bir nedeni vardır. Evren bu açıdan öncesiz olamaz. Kendisi nedensiz olan ama her şeyin nedeni olan bu varlık Tanrı'dır. Bu bilgiler ışığında seçeneklere bakacak olursak;

A) Bu argüman evrenin kendisinden ya da evrende gerçekleşen olaylardan hareket ederek her şeyin bir nedeni olduğu, buradan evrenin de bir nedeni olduğu fikrine dayanarak Tanrı'nın varlığına ulaşır. Doğru cevap A seçeneğidir.

B) Bu argüman Tanrı'nın varlığını 'en yetkin varlık olarak Tanrı' fikrinin a priorik olarak zihnimizde olmasından hareket eder. Daha mükemmeli düşünülemeyen Tanrı'nın tanımı gereği var olması da zorunludur. Metin kozmolojik argümandan bahsettiği için bu seçenek yanlıştır.

C) Bu argüman evrenin olağanüstü planlılığa ve hassas ayarlardan oluşmuş bir düzene sahip olmasının Tanrı'nın varlığına kanıt olmasına dayanır. Metin evrendeki düzenden ya da amaçlılıktan değil evrenin kendisinden hareket ederek Tanrı kanıtlamasını içeriyor.

D) Bu argüman ateistlerin iyiliksever ve adil bir Tanrı ile dünyada var olan acı ve kötülükleri bir arada düşünmenin imkansız ve mantıksız olacağını öne sürerek Tanrı'nın varlığını reddetmeye dayanmaktadır.

E) Bu argüman iyilik yapmak ya da kötülüklerden kaçınmak gibi ahlaki deneyimlerimizin Tanrı'nın varlığına kanıt oluşturmasına dayanır.

Cevap: A

12. Anselmus'un ahlak anlayışı, büyük ölçüde ilahi dayanaklar içerir. Ona göre akıl, ilahi egemenliği kabul eder. Bu nedenle özgürlüğün ilahi otoriteye uygun bir biçimde ortaya çıkması kaçınılmazdır. İrade Tanrı'dan gelir, iyi ve doğrudur. Özgürlük "iradenin, bizzat doğruluğun kendisi için doğruluğu devam ettirme gücü" dür. Bu doğrultuda özgür bir insanın bencilce bir harekette bulunması düşünülemez. Anselmus'a göre iradenin üç anlamı vardır: İrade, her şeyden önce isteme gücü veya yetisidir. İkinci olarak irade, isteme gücünün eğilimi veya etkilenimi olarak nitelendirilir. İradenin üçüncü anlamı ise isteme eylemidir. Bu eylemlerin ortaya çıkması, bilgi ile ilgili bir süreçtir. Herhangi bir şeyi isteme, aklın işleyişine uygun eylemde bulunmayı gerekli kılar. Bu yüzden seçme ve irade ile akıl arasında gözle görülür bir paralellik bulunmaktadır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Anselmus'un ahlak anlayışına uygun bir yargıdır?

A) Akla dayalı gerçekleşen irade ilahi otoriteye uygun eylemde bulunmayı sağlar.

B) Özgürlük iradenin her durumda kendisi için doğru seçimler yapmasını gerektirir.

C) Akıl iyi ve kötüyü ayırt edebilme gücüdür ve bu seçim bireysel doğruluk ile ilgilidir.

D) İrade, isteme ve bu istemi bireysel özgürlük içinde davranışa dönüştürebilme gücüdür.

E) Özgür irade ile gerçekleşen eylemin doğruluğu bireye sağlayacağı faydaya göre değerlendirilir.

Çözüm:

Parçada Anselmus'un ahlak anlayışının ilahi dayanaklar içerdiği ve akıl sahibi bir varlık olarak insanın Tanrı'dan gelen irade ile iyi olana yöneleceği ifade edilmiştir. Soruda bu ahlak anlayışına uygun yargının hangi seçenekte doğru olarak verildiğinin bulunması istenmiştir.

A seçeneği parçanın genelinde vurgulanan düşünceyi içerir. Parçada iradenin aklın işleyişine uygun olduğu ve Tanrı'dan geldiği ifade edilmiştir. Anselmus'un ahlak anlayışına uygun yargıdır.

B seçeneğindeki yargı parçada geçen "Özgürlük 'iradenin, bizzat doğruluğun kendisi için doğruluğu devam ettirme gücü' dür." ifadesi ile çelişir. Bu yargıya ulaşılamaz.

C seçeneğindeki yargı parçada geçen özgürlüğün ilahi otoriteye uygun biçimde ortaya çıkmasının kaçınılmaz olması ifadesi ile uyuşmaz.

D seçeneğindeki yargıya ulaşılmaz. Parçada iradenin isteme eylemi olduğu belirtilmiş davranışa dönüştürülmesinden söz edilmemiştir.

E seçeneğindeki yargıya parçadan ulaşılamaz. Parçada özgürlük bizzat kendisi için doğruluğun devam ettirilmesi olarak ifade edilmiştir.

Cevap: A

1. İnsanlık tarihine baktığımızda bir önceki çağın sonrakini etkilediği görülür. Felsefede de süreç bu şekilde işler. Hristiyan felsefesi, Orta Çağ'da Hristiyanlık dininin ortaya çıkıp yayılması sürecini kapsar ve Hristiyan felsefesinin de kendinden önceki çağdan etkilendiği görülür. Platon, Hristiyan felsefesini en çok etkileyen düşünürdür. Bunun yanı sıra Aristoteles, Epikürosçuluk, Yeni Platonculuk ve Stoa felsefesi de Hristiyan felsefesini etkilemiştir. Orta Çağ Hristiyan dünyasında felsefenin; dini yaymak, inancı pekiştirmek ve sağlamlaştırmak amacıyla kullanıldığı söylenebilir.

Parçadan hareketle Orta Çağ felsefesiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Platon felsefesinin izlerine rastlanır.

B) Düşünce özgürlüğü desteklenmiştir.

C) Antik Yunan felsefesinden etkilenmiştir.

D) Felsefi düşünceye teoloji egemen olmuştur.

E) Felsefe inancı temellendirmek için kullanılmıştır.

2. Felsefi düşüncenin salt akli ve her türlü otoriteden bağımsız olduğu kabul edilirse 2-15. yüzyıl Hristiyan dünyasında felsefeden bahsedebilmek güç olacaktır. Çünkü Antik Yunan döneminde mitolojilerden ve inançlardan uzlaşarak büyüyüp gelişen felsefe, Orta Çağ'da kilisenin dogmalarıyla hareket etmek zorunda kalmıştır. Bu durum felsefe alanı için de akıldan çok inancın egemen olmasına, kaynak olarak kutsal kitapların ele alınmasına ve filozofların aynı zamanda din adamı olmasına yol açmıştır.

Bu parçadan hareketle Orta Çağ felsefesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Rasyonel bir anlayışın egemen olmasına

B) Sadece kutsal metinleri temel almasına

C) Dinsel bir otoritenin hüküm sürmesine

D) İnancın doğru bilgiyi mümkün kılmasına

E) İman ve inanç odaklı düşünce üretmesine

3. Apoloji, Orta Çağ'da kişisel, sosyal, politik veya dini saldırı ve suçlamalara karşı Hristiyanlığı korumak amacıyla geliştirilen bir savunmadır. Amacına ulaşabilmek için dinin temel dogmalarından hareket eden bu savunma, Hristiyanlık inancına dayalı konuları açık ve anlaşılır bir şekilde ortaya koymaya çalışır. Ancak bu mekanizma Hristiyan inancına yapılan saldırıları ya da dile getirilen suçlamaları bertaraf etmek ve haklı olduğunu ön plana çıkarmak yerine bu dine inanmış her bir insanı Hristiyan vahyinin güvenilir ve doğru olduğunu tanımaya davet etmektedir.

Buna göre apolojiyle alakalı aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Dinin doğasını araştırması

B) Teolojiye hizmet etmesi

C) Dini konularda eleştirel olması

D) Tüm dinlere eşit mesafede olması

E) Din felsefesiyle aynı amacı taşıması

4. Tertullian, Tanrı'nın özü itibariyle esrarengiz bir varlık olduğunu ve akılla kavranılamayacağını söyler. Bu nedenle genel olarak dinsel, özel olarak da Tanrı hakkındaki bilgimizin; akılsal veya doğal bilgiye değil yalnızca inanca yani imana dayanması gerektiğini ileri sürer. Başka bir ifadeyle bu görüş; dinsel inancın doğası gereği, özü bakımından akıl - dışı ya da irrasyonel olduğunu kabul ederek dinselliğin ve dindarlığın özünü inanmaya, iman etmeye indirger.

Parçada Orta Çağ felsefesinin tartışma alanlarından hangisine yönelik bir açıklama yapılmıştır?

A) İnanç - akıl ilişkisi

B) Kötülük problemi

C) İdeal devlet düzeni

D) Özgür irade problemi

E) Tanrı'nın varlığının kanıtlanması

5. MS 2-8. yüzyıl arasında kalan ilk dönem Hristiyan felsefesidir. Bu dönem Hristiyan filozofları aynı zamanda din adamlarıdır. Tertullian, Clemens ve Augustinus bunların önde gelenleridir ve "Kilise Babaları" olarak da adlandırılırlar. İsmini bu adlandırmadan alan dönemde özellikle Augustinus'un izlediği akılla dini açıklama yolu, inancın temel öğretisi hâline gelmiştir. Bu dönem felsefesinde Hristiyan dinine yönelik saldırılara karşı savunma tarzında düşünceler öne çıkmaktadır.

Parçada sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Patristik felsefe

B) Yunan felsefesi

C) Modern felsefe

D) Skolastik felsefe

E) Rönesans felsefesi

6. Felsefe tarihinde Tanrı'nın var olduğuna ilişkin kanıtlamalar çok farklı biçimlerde ortaya konmuştur. Bunlar arasında en sık kullanılanlardan biri, evrende kötünün varlığını yadsımak olmuştur. Bu görüşü ilk öne süren Aziz Augustinus'tur. Ona göre kötü veya kötülük, kelimenin gerçek anlamında var değildir. Çünkü o bir olumsuzlama ya da yoksunluktur. Nasıl ki körlük pozitif ve tözsel anlamda var olan bir şey değilse ve sadece görme yoksunluğu ise yine nasıl ki karanlık gerçek anlamda varlığa sahip olmayan bir şey olup ancak ışık yokluğundan ibaret ise aynı şekilde kötülük de ancak bir iyilik yokluğudur.

Parçadan hareketle aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnsan özü itibariyle eylemlerinde iyiye yönelen bir varlıktır.

B) Evrendeki işleyiş Tanrı müdahalesinden bağımsızdır.

C) Reel anlamda kötülük diye bir şey aslında yoktur.

D) Tanrı, kötülüğü insanları sınamak için yaratmıştır.

E) İyiliğin bir anlam ifade edebilmesi için kötülüğün de var olması gerekir.

7. Farklı özelliklere sahip pek çok çiçeğin bulunduğu bir dünyada, bütün çiçekleri bir araya toplayan tek bir sözcükle onlara birlik kazandırıyoruz. Acaba varlıklara ait bu birlik nerede bulunuyor? Tek tek varlıkların kendisinde mi yoksa bu dünyanın dışında başka bir yerde mi? Bu birlik sadece bir isimden mi ibaret, yoksa zihin dışındaki bir gerçeklik mi? Asıl sorun, bu birlikteliği sağlayan durumun varlığı değil, nerede olduğu ve insanların ona nasıl ulaşabileceği sorunudur. Hristiyan felsefesinin temel problemlerinden biri olan bu durum, düşünce tarihinin en uzun dönemi olan Orta Çağ'ın gündemini oluşturur.

Parçada değinilen problem aşağıdakilerden hangisidir?

A) Değişim problemi

B) Kötülük problemi

C) Tümeller problemi

D) Ruhun ölümsüzlüğü problemi

E) Tanrı'nın varlığını kanıtlama problemi

8. Augustinus *İtiraflar* adlı eserinde hakikati aradığını ve bunu Tanrı'da bulduğunu belirtmiştir. Bedeninin ve ruhunun mutluluk içinde yaşayabilmesini, bu arayış içinde olmasına dayandırmıştır. Hakikatin ve mutluluğun Tanrı'dan doğduğunu ve Tanrı'nın hakikatin ta kendisi olduğunu savunan filozof, akıl yoluyla hakikatin anlaşılabileceğini vurgulamıştır.

Augustinus'un bu görüşlerinden hareketle aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Hakikat Tanrı ile özdeştir.

B) İnanç akıl yoluyla kavranabilir.

C) Hakikat kaynağını akıldan alır.

D) İnanç akıldan önce gelmelidir.

E) Mutluluk için hakikat bilinmelidir.

9. Clemens'e göre bazı Yunan filozofları Hristiyanlığa aykırı görüşler ileri sürmüşlerdir. Fakat Yunan felsefesi sadece bu filozofların görüşlerinden oluşmaz. Clemens felsefenin inanca aykırı ve zararlı bir alan olduğunu savunanları eleştirir. Ona göre felsefe, Tanrı'nın ve onun hakikatinin kavranılmasına yardım eder. Çünkü felsefe hakikati araştıran ve onu anlamaya çalışan bir etkinliktir. O inancın tek başına insanı kurtuluşa götüreceği düşüncesine karşı çıkmaz ama inanan insanların, inançlarını kavramaları ve kavrayışlarını artırmaları için felsefenin gerekli olduğunu düşünür.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefi görüşlerin yadsınması gerektiğine

B) Akıl ve inancın birbirinden bağımsız olduğuna

C) Aklın inanılanı anlamada önemli olduğuna

D) Felsefenin insanı gerçek hakikate ulaştıracağına

E) Aklın inancı kavramada sınırsız bir yetiye sahip olduğuna

1. Orta Çağ felsefesi Hristiyan ve İslam felsefesi olmak üzere iki farklı düşünce geleneğine ev sahipliği yapar. Bu iki düşünce geleneğinin benzeştikleri ve farklılaştıkları yönleri vardır. İkisi de tek tanrılı inanç ekseninde şekillenmiş, benzer felsefi problemleri ele almış, dini bir topluluğun felsefesi olmuştur. Her şeyin Tanrı tarafından ve bir amaca göre yaratıldığı görüşü ortaktır. Vahiy inanca, inanç da felsefeye temel oluşturmuştur. Hristiyanlık, temel dogmalarına uygun düştüğü için Platon ve Stoa felsefesinden; İslam filozofları ise yaratıcının varlığını kanıtlamada Aristoteles mantığından faydalanmıştır.

Buna göre Orta Çağ felsefesi için aşağıdaki yargılardan hangisi söylenebilir?

A) Ortaya çıktığı ulusa özgü bir felsefe geleneğidir.

B) Evrenin ezeli ve ebedi olduğu görüşü benimsenmiştir.

C) İnsanın doğayla ve toplumla olan ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır.

D) Antik Çağ'ın felsefi görüşleri dönemin düşünürlerini etkilemiştir.

E) Kavram ve terminolojisi döneme özgü bir yaratımın ürünüdür.

2. Skolastik felsefe, Yunan felsefe geleneğinin kavramsal araçlarından yararlanarak teoloji merkezli bir düşünce oluşturmuştur. Yunan felsefesi birey ve toplum odaklı bir düşünsel çerçeveyi insanlığa sunarken skolastik felsefe anlayışı ise dini bilgiye dayalı bir düşünsel çerçeve ortaya koymuştur. Bu anlayış farklı düşünceden ziyade vahye dayanan dini otoritenin saygınlığını merkeze almaktadır. İnsan ve doğa Yunan felsefesinin ilgi alanını oluştururken skolastik felsefede Tanrı merkezli bir anlayış hâkimdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi skolastik felsefeye uygun değildir?

A) Hayatın tüm unsurları dine bağlı olmalıdır.

B) Filozoflar derin dini bilgiye sahip olmalıdır.

C) Kutsal metinlerin doğruluğu esas alınmalıdır.

D) Felsefe dini ve teolojik konuları temele almalıdır.

E) Toplumsal kurallar devlet tarafından oluşturulmalıdır.

3. Antik Yunan felsefesinde yaşamın tüm unsurları dünyevidir. Oysa Hristiyan felsefesinde öncelenen öteki dünyadaki yaşamdır. Bu dönem felsefesinde temel konu dindir ve filozoflar doğayı vahiy ve akılla açıklamaya çalışmıştır. Bilim ve felsefe üzerine yapılan çalışmalarda hâlihazırda verilmiş kutsal metinlerin rasyonel olarak temellendirilmesi amaçlanmıştır. Hristiyan filozoflar Platon, Aristoteles, Epiktetos ve Epiküros gibi filozofların düşüncelerinden kendi teolojik görüşlerine uygun olanları benimsemişlerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Hristiyan felsefesinin özelliklerinden biri değildir?

A) İnancın bilgiyi olanaklı kılacağına inanılmıştır.

B) Felsefi düşünceler teolojiye dayandırılmıştır.

C) Öteki dünya anlayışı toplumsal hayatı belirlemiştir.

D) Hakikat arayışında akıl ve vahiy aynı değerde görülmüştür.

E) Yapılan çalışmalarda dini kaynaklar temel alınmıştır.

4. Hristiyan felsefesi, Hristiyan inancı ve öğretileriyle ilgili felsefi düşüncelerin incelendiği bir felsefe alanıdır. Teolojiyle yakın ilişki içerisindedir ve genellikle teolojik sorunları felsefi açıdan ele alır. Hristiyan felsefesi; Tanrı'nın varlığı, insanın doğası, ahlaki değerler, özgür irade, kader, günah ve kurtuluş gibi konuları inceler. Aynı zamanda; ideal varlıkların bu dünyadan ayrı olup olmadığı, evrenin yaratılışı, doğa ile ilgili sorular, Tanrı'nın bilgisi ve insanın aklı gibi konular da Hristiyan felsefesi içinde incelenir. Hristiyan felsefesi, Orta Çağ'da büyük bir gelişme göstermiştir. Orta Çağ filozofları, Aristoteles'in felsefesini Hristiyan inancıyla sentezlemeye çalışmış ve skolastik felsefeyi oluşturmuşlardır. Bu dönemde, İncil'in ve kilisenin otoritesi temel alınarak felsefi düşünceler geliştirilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Hristiyan felsefesinin tartıştığı sorunlardan biri değildir?

A) Tümeller problemi

B) Kötülük problemi

C) Arkhe problemi

D) Ruhun ölümsüzlüğü problemi

E) Tanrı'nın varlığının kanıtlanması problemi

5. Tanrı; kendisinden daha mükemmeli düşünülemeyen ve tasarlanamayan varlıktır. En yetkin varlık dendiğinde insan Tanrı'yı, Tanrı dendiğinde en yetkin varlığı düşünür. Böylece insanlar Tanrı'nın varlığına Tanrı kavramının kendisinden akıl yürütme yoluyla ulaşabilir.

Bu görüşü savunan bir kişinin Tanrı'nın varlığı ile ilgili vurgulamak istediği düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tanrı tüm nedenlerin nedeni olarak var olması gereken ilk nedendir.

B) Tanrı'nın tanımından var olduğu sonucuna mantık yoluyla ulaşılır.

C) Tanrı'nın varlığının bilgisi yaşantı kaynaklı izlenimlerle edinilir.

D) Tanrı'nın yarattıkları onun var olduğunun en önemli delilidir.

E) Tanrı'nın varlığı vahye dayanarak temellendirilir.

6. Bir arkadaş ortamında iki felsefe öğrencisi arasında şöyle bir diyalog geçer:

1. öğrenci: Etrafımdaki neye baksam büyüleniyorum, böyle bir düzen, böyle bir ahenk öylece kendiliğinden ortaya çıkmış olamaz. Canlı ya da cansız tüm varlıkların bir anlamı ve amacı var. Bu muazzam varoluşu mutlak güç sahibi, iyi, yüce bir varlığa borçlu olduğumuzu göremeyenlerin her şeye algısını kapatıyor olması gerekir.

2. öğrenci: Evet, senin dünyadaki olumsuzluklara algını kapattığın gibi. Bütün bu saydıkların yanında doğal afetler, insanların diğer insanlara gösterdiği zorbalık, haksızlığa uğrayan küçük çocuklar ve acı çektirilen hayvanlar da var ne yazık ki.

Bu diyalogda yer alan 2. öğrencinin görüşleri aşağıdakilerden hangisi ile ilişkilendirilebilir?

A) Kötülük kanıtı

B) Sudûr öğretisi

C) Kozmolojik kanıt

D) Hudûs delili

E) Ontolojik kanıt

7. Tümeller problemi, bilgiye ve bilime Orta Çağ'da verilen değer ile ilgilidir. Söz gelimi doğa bilimlerinin Orta Çağ'da gelişme kaydedememesinin en temel nedeninin tümeller konusunda kabul edilen ontolojik görüş olduğu çoğu insan tarafından söylenmiştir. Çünkü tümeller konusunda benimsenen realist bir görüş, dikkatleri ideal dünyaya, aşkın bir varlık alanına yöneltirken, içinde bulunduğumuz fiziksel dünyanın yalnızca görünüşten ibaret olduğu anlayışını kabul eder. Duyusal olanın veya fenomenin bilgisinin olamayacağı gerekçesiyle, akla ve deneye dayalı bilimsel bilginin de olamayacağı ortadadır. Dolayısıyla mutlak hakikat, algısal dünyaya tamamen aşkın hâle getirilince de bu hakikate ilişkin bilgi de insani yollarla değil Tanrısal bir aydınlanmayla erişilebilir olmak zorunda olur.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Duyusal dünyanın bilgisi imkansızdır.

B) Önemli olan aşkın öte dünyadır.

C) Benimsenen ontolojik görüş bilime bakışı etkilemiştir.

D) Mutlak hakikat bu dünyaya içkindir.

E) Hakikat ancak inançla mümkündür.

8. "O hâlde sen, ya Rab, sen onları yarattın; sen güzelsin, bu yüzden onlar da güzel; sen iyisin, bu yüzden onlar da iyi; sen varsın, bu yüzden onlar da var. Ne var ki onların Yaratıcısı olan senin kadar güzel, senin kadar iyi, senin kadar gerçek değiller. Seninle kıyaslandığında güzellikleri de, iyilikleri de, varlıkları da hep eksik. Bunları biliyoruz, bu yüzden sana şükrediyoruz; yine de bizim bilgimiz senin bilginle kıyaslanınca baştan sona cahillik."

Augustinus'un *İtiraflar* adlı eserinden alınan bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Yaratılanın ezeli ve ebedi olduğu

B) İnsanın bilgiye ulaşamayacağı

C) Tanrı'nın en yetkin varlık olduğu

D) Gerçek varlığın reel yapıda olduğu

E) Yaratıcı ve yaratılanın farklı nitelikte olmadığı

1. Antik Çağ'da bazı filozoflar felsefenin insanı mutluluğa götüren bir yol olduğunu, mutlu olabilmek için Tanrı'ya, kendimize ve insanlığa karşı sorumluluklarımızı yerine getirmemiz gerektiğini savunmuşlardır. İnsanın amacı doğaya uygun yaşamak olmalıdır. İnsanlar değiştiremeyeceği şeyleri kabul etmeli değiştirebileceği şeyler için mücadele etmelidir. Bunu yaparken de var olan düzeni bozmadan hareket etmelidir. Bu görüş Hristiyan felsefesinin filozoflarını etkilemiş ve onlar tarafından savunulmuştur.

Bu parçada sözü edilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Stoacılık

B) Epikürosçuluk

C) Yeni Platonculuk

D) Septisizim

E) Sofistler

2. Orta Çağ Hristiyan felsefesi ikinci yüzyılla birlikte Hristiyanlığın öğretilerini açıklama ve anlamlandırma ihtiyacından doğmuş bir felsefedir. Bu dönem filozofları, din merkezli meseleleri konu edindiği için din adamı kimlikleriyle öne çıkmış teologlardır. Onlar için düşünmenin, mantığın ve akıl yürütmenin yegâne amacı dindir. Bu nedenle din odaklı görüşlerin açıklanmasında, anlamlandırılmasında ve anlatılmasında kendilerince özgün bir yol ve metot geliştirme adına felsefeyi bir araç olarak kullanmışlardır. Bu dönem felsefesinde Hristiyanlığın Tanrı'nın doğası, ruhun ölmezliği gibi varoluşun doğasına dönük temel konularını açıklığa kavuşturma adına Platon ve Epiküros gibi filozofların düşüncelerinden istifade edilmiştir.

Bu parçaya göre 2-15. yüzyıl felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Tanrı'nın varlığı ve insan doğası gibi metafiziksel sorunlara odaklanılmıştır.

B) Antik Yunan filozoflarının düşünceleri Hristiyan inancıyla sentezlenmiştir.

C) Felsefi argümanlar kullanılarak dinsel öğretilere eleştirel yaklaşılmıştır.

D) Din merkezli sorunlar tarafsız bir bakışla anlaşılmaya çalışılmıştır.

E) Antik Yunan felsefesinin devamı niteliğindedir.

3. Orta Çağ'da Hristiyanlık dininin ortaya çıkması ve gelişmesiyle başlayan bu dönem felsefe geleneğinin kendine özgü bazı özellikleri vardır. Antik Çağ'dan farklı olan monoteist bir Tanrı anlayışı benimsenmişti. Bu din anlayışı herhangi bir millete ya da sınıfa ait olmayıp öğretileri ile tüm insanlığı kucaklamayı hedefliyordu. Patristik olarak adlandırılan ilk dönem Hristiyan felsefesinde Hristiyanlık savunulmaya girişilmiş, bu noktada Antik Yunan felsefesinin kuram ve kavramlarından yararlanılmıştı. Hakikate ulaşmada dini dogmalar ve rasyonel açıklamaların uzlaşı içinde olup olamayacağı tartışılmıştı. Felsefe, dini doğruların etkisinde ve gerisinde bırakılmış, bir araç olarak görülmüştü.

Buna göre Hristiyan felsefesi için aşağıdakilerden hangisi <u>söylenemez</u>?

A) Akıl ve iman arasındaki ilişki irdelenmiştir.

B) Dini öğretiler evrensel bir nitelik taşımıştır.

C) Dini öğretilerin kabulü için apoloji yapılmıştır.

D) Felsefenin temelini inanç oluşturmuştur.

E) İlk Çağ felsefi geleneğinden kopuş görülmüştür.

4. Hristiyanlık dininin yayılma sürecinde, felsefe ve bilim inanca hizmet edecek şekilde kullanılmıştır. Bu durum skolastik düşüncenin doğmasına neden olmuştur. Toplumsal yaşamı düzenleyen normlar üzerinde kilise otoritesinin olduğu görülmektedir. Kilise baskısı, engizisyon mahkemelerinde alınan kararların katı olması ve bireyin geri plana atılmasıyla birlikte Batı medeniyetlerinde karanlık bir çağa girilmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi skolastik düşüncenin özelliklerindendir?

A) Demokratik bir anlayışın benimsenmesi

B) Düşünce özgürlüğüne değer verilmesi

C) Rasyonel bakış açısının hâkim olması

D) Bilimsel gelişmelere açık olması

E) Doğanın dine bağlı açıklanması

5. Bir olayın gerçekleşmesinin ya da bir nesnenin var olmasının belli nedenleri vardır. Bu yüzden olaylarla ilgili bir açıklama yaparken olayı nedenleriyle birlikte ortaya koymaya çalışırız. Var olan her neden, aynı zamanda başka bir nedenin de sonucudur. Ancak bu zincirin sonunda, nedensiz bir neden olmalıdır. Ve bu nedenler zincirinin sonu, bizi ilk neden olan Tanrı'ya götürür.

Parçada anlatılan görüş aşağıdakilerden hangisine ait bir açıklama niteliğindedir?

A) Yaratıcı ve yaratılanlar bir ve aynı şeydir.

B) Ontolojik kanıt Tanrı'nın varlığının delilidir.

C) Tanrı'nın varlığı kozmolojik olarak kanıtlanabilir.

D) Tanrı kavramı insanların zihninde bulunmaktadır.

E) Tanrı kanıtı mükemmel varlık fikrine dayanmaktadır.

6. Augustinus'a göre ister ahlaki ister fiziksel ister metafiziksel çerçeve içinde ortaya çıkarsa çıksın kötülüğün sorumluluğu, Tanrı'ya ait değil insana aittir. Her şeyin yaratıcısı olan Tanrı, insanları âdil bir biçimde, yani her birine hakkını vererek, bulunmaları gereken yerde ve ait olmaları gereken düzen içinde yaratmıştır. Fakat insan, özgür iradesiyle bu mükemmel düzeni bozmuş ve tersine çevirmiştir. İnsan, yine özgür iradesiyle daha aşağı şeylerin daha yüksek şeyler üzerinde güç ve değer kazanmalarına neden olmuştur. Kötülük; yaratılmış iradenin, Tanrı'ya yüz çevirmesinin, sonsuz Tanrı'dan uzaklaşmasının bir sonucudur.

Bu parça aşağıdaki yargıların hangisini destekler niteliktedir?

A) Aklını kullanmak isteyen her insan Tanrı'nın bilgisine sahip olur.

B) Kötülüğün kaynağı insanın özgür iradesiyle yaptığı seçimlerdir.

C) Güç ve değer dengesinin korunması kötülüğün belirleyicisi olmuştur.

D) İnsanın özgürlüğünün elinden alınmasıyla mükemmel düzene dönülebilir.

E) Metafiziksel ve fiziksel koşullarda ortaya çıkan kötülüğün sebebi Tanrı'dır.

7. Tümeller sadece insanın aklında, dilinde ve yazdıklarında var olabilirler. Tikel olan ise duyu ile algılanan varlıklardır. O hâlde tümeller doğanın objeleri olmayıp, zihin tarafından objelere ilişkin üretilen düşünsel içeriklerdir. Doğada ağaç kavramı değil tek tek ağaç vardır. Önemli olan şu çiçektir, şu insandır. Tümeller, idealar vb. sadece bir adlandırmadır.

Bu parçada tümellerle ilgili vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanın zihninde apriori olarak bulunur.

B) Duyu deneyimleri ile her bir varlıkta kavranabilir.

C) İnsan zihni dışında gerçeklikleri yoktur.

D) Tek tek nesnelerden bağımsız olarak vardır.

E) Somut bir varoluşa sahip olan ürünlerdir.

8. Bu görüşe göre tümel kavramlar, birbirine benzeyen nesnelerin ortak özelliklerine adlar verilmesiyle oluşur. Onların kendi başlarına yani insan zihninin dışında herhangi bir gerçeklikleri yoktur. Söz gelimi "insan" kavramı, doğada akıl sahibi varlıkları işaret etmek için zihin tarafından üretilen bir adlandırmadır. Dolayısıyla zihin dışında gerçekliği yoktur. Bir başka örnek vermek gerekirse "masa" terimi, farklı masa nesnelerinin benzer özelliklerini ifade etmek için kullanılır. Ancak tüm masalardan bağımsız bir 'masalık' diye bir gerçek varlık veya evrensel özellik yoktur. Sadece masalardan soyutlayarak ulaştığımız farklı masaların ortak olarak adlandırıldığı bir terimdir. Bu yaklaşımın Batı düşüncesindeki en önemli temsilcisi Ockhamlı William'dır.

Bu parçada açıklaması yapılan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kavram realizmi

B) Nominalizm

C) Realizm

D) Konseptualizm

E) Nihilizm

1. İkinci yüzyılla birlikte Batı'da Hristiyanlığın belirgin bir şekilde yaygınlaşmasıyla felsefe ilk kez tek tanrılı bir inancı konu edindi. Bu dönem felsefesinin, felsefenin genel karakterine ters düştüğünü düşünenler için felsefe adına kayıp olarak görüldüğünü fakat ilahi dinler için çok büyük bir kazanca dönüştüğünü söyleyebiliriz. Bununla birlikte evreni Tanrı merkezli bir anlayışla sorgulayan insanlar yaşamın anlamını inanç bağlamında şekillendirme gayreti içinde olmuşlardır. Fakat bu arayış tutarlı, geneli kapsayıcı ve rasyonel doğrulamalara gereksinim duymaktaydı. Bu durum felsefeye olan ihtiyacı gündelik kaygıların ötesinde, düzenli ve bütüncül bir dünya tasavvuru ortaya çıkarmada zorunlu kılmıştı. Antik Yunan filozoflarının görüşleri, MS 2-15. yüzyıl Hristiyan felsefesiyle dogmatik öğretilerin kuşkuya yer bırakmayacak şekilde doğrulanması gibi problematik konulara rasyonel cevaplar arayan teologlar eliyle özgün bir karaktere bürünmüştü.

Parçaya göre felsefenin hangi özelliği MS 2-15. yüzyıl felsefi anlayışını biçimlendiren kavramlar arasında gösterilemez?

A) Akılcı düşünme
B) Evrensel olma
C) Şüpheye dayanma
D) Sistemli olma
E) Yığılımlı ilerleme

2. Hristiyan felsefesi mutlak hakikati dinde bulmuştur. Bu felsefi dönemde amaçlanan, yeni hakikatler ortaya koymaktan çok inanılanın akıl yoluyla temellendirilmesi olmuştur. Bilimsel ve felsefi çalışmalarda teolojinin egemenliği görülmüştür. Örneğin bilim, pratik yaşamı kolaylaştırmak için değil Tanrı'nın yarattığını anlayabilmek için önemli bulunmuştur. Evrenin Tanrı tarafından belirlendiği ve bir amaç doğrultusunda yaratıldığı savunulmuştur.

Bu parçadan Hristiyan felsefesi ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) Doğanın ereksel bir nedensellik içinde yaratıldığına inanılır.
B) Ön kabulleri olan dogmatik bir bakış açısı merkeze alınır.
C) Teolojiyi gerekçelendirmek için akla başvurulur.
D) İnancın bilgiyi olanaklı hâle getirdiği kabul edilir.
E) Doğanın gizil bilgisinin keşfedilmesi için uğraşılır.

3. Hristiyan felsefesinin ilk dönemi olan patristik felsefe aynı zamanda "Apolojik Dönem" olarak da bilinir. Bu dönem filozofları, Hristiyanlık resmî bir statüye kavuşana kadar öğretilerine yöneltilen eleştirilere karşı savunma felsefesi yapmak zorunda kalmışlardır. Orta Çağ'a yön veren Hristiyan felsefesinin zemini, "Kilise Babaları" da denilen dönem düşünürleri tarafından hazırlanmıştır. Bu düşünürler Hristiyanlığın eleştirilen öğretilerini, felsefesinin yöntemlerini kullanarak savunmuşlardır. Buna rağmen yine bu dönem içerisinde, Yunan felsefesi Hristiyanlığa aykırı bulunmuş ve özgür düşünceye yönelik tavır, İlk Çağ'ın en büyük okullarından biri olan Akademia'nın kapatılmasıyla gösterilmiştir. Bu olay M. Gökberk tarafından, Antik felsefenin sona erdiğinin dıştan belirtisi olarak ifade edilmiştir.

Parçada Patristik Dönem ile ilgili vurgulanmak istenen asıl düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hristiyanlığın öğretilerine yönelik eleştirel bir bakışın olması
B) Yasaklayıcı tutum takınılan felsefenin apoloji için kullanılması
C) Akademia'nın kapanmasıyla Antik Yunan felsefesinin sonlanması
D) Patristik Dönem içerisinde Hristiyanlığın resmi statüsüne kavuşması
E) Kilise Babaları denilen dönem filozoflarının Orta Çağ'ı şekillendirmesi

4. Anselmus Tanrı'nın varlığını kanıtlama girişimine öncelikle "Tanrı" nın ne olduğunu sorarak başlar. Tanrı, kendisinden daha yetkini düşünülemeyen varlıktır. Tanrı'nın varlığını kabul etmeyen insanların zihninde bile "yetkin varlık" idesi bulunur. Eğer Tanrı olmasaydı böyle bir ideye de sahip olamayacağımıza göre, Tanrı fikrinin zihinde bulunması Tanrı'nın varlığının kanıtıdır.

Buna göre Anselmus'un ontolojik kanıtı için;

I. Tanrı'nın varlığı a posteriori ögelerle ispatlanmıştır.
II. Kavram analizine dayanan rasyonel bir kanıttır.
III. Temelinde iman eden insanların ön kabulleri vardır.

yargılarından hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

5. Platon *Devlet* adlı eserinde Tanrı'nın iyi olduğunu, insanların yaşadıkları olumsuzlukların ondan kaynaklanmadığını sadece iyi olanın ondan geldiğini savunmuştur. İnsanlar başına gelen her türlü fenalıkta başka nedenler aramalıdır. Bu durumdan Tanrı'yı sorumlu tutmamalıdır. Hristiyan felsefesi filozofları da bu konuda Tanrı'nın iyiyi emrettiğini ancak insanın erdemden uzak oluşunun ve irade zayıflıklarının olumsuzluklara ve her türden kötülüğe neden olduğunu savunmuşlardır.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kötülüğün aşkın varlıktan bağımsız olarak var olduğu

B) İnsan iradesinin sınırlı yaratıldığı için kötüye yöneldiği

C) Tanrı'nın tüm değerlerin tek yaratıcısı olduğu

D) Kötülük olmadan iyinin değerinin bilinemeyeceği

E) İnsanın ahlaki eylemlerinin belirleyicisi olamayacağı

6. Orta Çağ'da tümeller problemi konusunda yapılan üç farklı açıklama şöyledir:

I. Kavramlar dış dünyanın olgusal gerçekleri içinde yer alır, duyu deneyimi ile her bir varlıkta kavranabilir.

II. Kavramlar yalnızca dilde olan, zihnin dışında gerçeklikleri olmayan terimlerdir.

III. Kavramlar insan zihninde Tanrısal ide olarak yer alır, her bir kavramın Tanrı'nın zihninde gerçekliği vardır.

Buna göre tümeller problemi ile ilgili açıklaması verilen görüşlerin doğru sıralaması aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kavram realizmi - Kavramcılık - Adcılık

B) Kavramcılık - Adcılık - Kavram realizmi

C) Adcılık - Kavramcılık - Kavram realizmi

D) Kavram realizmi - Adcılık - Kavramcılık

E) Kavramcılık - Kavram realizmi - Adcılık

7. Aquinalı Thomas felsefesinde Aristoteles'in düşüncelerinden etkilenmiştir. O da bilginin kaynağı olarak rasyonel bir bakış açısı benimsemekle birlikte bilginin ortaya çıkma sürecinin başına algıyı yerleştirir. A. Thomas'a göre öncelikle varlıklar algılanır, bu algılama sayesinde düşünme aktivitesi başlayabilir. Düşünme yoluyla algı verileri "kavram" hâlini alarak varlıkları tanımamıza imkân tanır. Demek ki her kavramın gerisinde, onu ortaya çıkaran bireysel bir varlık var olmak durumundadır.

Bu parçadan tümellerle ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnsan zihni dışında bir dayanağı yoktur.

B) Tikeller gibi olgusal bir gerçekliğe sahiptir.

C) İnsan zihninde Tanrısal bir ide olarak bulunur.

D) Bireysel varlıklardan bağımsız bir varoluşa sahiptir.

E) Duyu deneyimi yoluyla ve tikel nesneler aracılığıyla kavranır.

8. Augustinus *İtiraflar* adlı eserinde hakikate ulaşmak için geçtiği yolları, deneyimlerini, hatalarını anlatmıştır. Bu süreçte hatalı gördüğü düşüncelerinden biri de Tanrı'nın tasavvurudur. Henüz hakikate ulaşmamışken Tanrı'yı cisimsel bir varlık olarak düşündüğünden yakınmış, Tanrı'nın dünyadaki tüm varlıklara nüfuz ettiğini ve onları içerden ve dışardan yönettiğini düşünmüş, bunun bir yanılgı olduğunu fark ettiğinde ise durumu şöyle açıklamıştır: "Başka yaratıklara baktım sonra ve varoluşlarını sana borçlu olduklarını anladım. Sınırsız olan ne varsa sendeydi, ama bir mekândaymış gibi değil, başka şekilde sendeydiler."

Buna göre Augustinus için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Tanrı'nın varlığına ilişkin panteist bir görüş benimser.

B) Evreni, evrene aşkın olan Tanrı'nın yoktan var ettiğini düşünür.

C) Bir yaratıcının olduğu fikrine duyu deneyimleri sayesinde ulaşır.

D) Hakikat arayışının temelinde evrenin işleyişini anlama çabası yatar.

E) Tanrı'nın varlığının bilinebilmesinin koşulunu diğer varlıklara bağlar.

1. Tanrı benim yarın okula gidip gitmeyeceğimi önceden biliyorsa ve okula gidip gitmeme durumum Tanrı'nın bilgisine uygun olarak gerçekleşiyorsa, insanların özgür olduğundan ve eylemlerinden sorumlu tutulacağından bahsedebilir miyiz? Orta Çağ filozoflarından Boethius, bu sorunun nedensellikten kaynaklanmadığını ve irade özgürlüğü ile Tanrı'nın mutlak bilgisi arasında bir uyum olduğunu savunmuştur. Tanrı'nın insan eylemleriyle ilgili önceden sahip olduğu bilginin zorunlu olarak bir eyleme yol açmadığını ve bu durumun zaman ve bilgi arasındaki mantıksal ilişkiye dayandığını ifade etmiştir. Bu durum mevsim geçişlerinden hasta olan birinin bir sonraki yıl yine mevsim geçişlerinde hasta olacağını dile getirmeye benzemektedir.

Bu parçadan çıkarılacak sonuç ifadesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsan davranışları önceden belirlenmiştir.

B) Toplum bireye sorumluluklarını hatırlatmalıdır.

C) Eylemin hangi amaçla yapıldığını sadece insan bilir.

D) Var olan her şeyde sıkı bir zorunluluk söz konusudur.

E) İnsan bu hayatta yaptığı bütün davranışlarından sorumludur.

2. Anselmus'un iman ve akıl arasındaki ilişkiye yönelik görüşü "Anlamak için inanıyorum." yargısıyla özetlenebilir. O, dinin rasyonel biçimde temellendirilme çabalarının imanı sarsacağı fikrine karşı çıkmış, inanılanın anlaşılabilmesi için rasyonel analizlerin yapılmasının gerekli olduğunu savunmuştur.

Buna göre Anselmus'un düşünceleri için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Dini dogmaların akıl ile çeliştiğini savunmuştur.

B) İmanın tek başına hakikati vereceğine inanmamıştır.

C) Teolojiyi geçerli ve güvenilir tek kaynak olarak görmüştür.

D) Evrenin ve Tanrı'nın bilgisine sezgiyle ulaşılacağını iddia etmiştir.

E) Akıl inanç ilişkisinde inancı öncelemiş ancak aklı reddetmemiştir.

3. Ockhamlı William; iman ile aklı birbirinden ayrı bilgiler veren, farklı konumlandırılması gereken iki alan olarak görür. İnancın gerekleri akıl tarafından kanıtlanamaz, kanıtlanmasına gerek de yoktur. Akıl yürütmeler imanın bildirdiği doğrularla çelişebilir fakat bu da inanç alanın doğrularını reddetmeyi zorunlu kılmaz. Benzer şekilde bu durum akıldan vazgeçmek için de bir zorunluluk doğurmaz. Tanrı'ya ilişkin bilgiyi inanç yoluyla, doğaya ilişkin bilgiyi duyular ve akıl yoluyla anlamaya çalışmalıyız. Akıl da doğayı anlamak için duyu verilerini anlamlandırmada tümeller yoluyla araç vazifesi görmektedir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Ockhamlı William'ın görüşlerine uygun bir yargıdır?

A) İnanca ters düşen akıl yürütmeler reddedilmelidir.

B) Evreni anlamak için dini açıklamalar temel alınmalıdır.

C) Teolojik dogmalar rasyonel bir yaklaşımla temellendirilmelidir.

D) Felsefenin amacı, imanın güçlendirilmesine destek olmak olmalıdır.

E) Tabiatı anlamada rasyonel bakış açısına güvenilmelidir.

4. Bir Orta Çağ düşünürü olan Boethius; Pythagoras, Batlamyus, Euklides, Platon ve Aristoteles gibi filozofların görüşlerinden etkilenmiştir. Aristoteles'in geliştirdiği mantık bilimini, yaptığı Aristoteles çevirilerinin de katkısıyla yaşadığı yüzyıl kültürüne tanıtmıştır. Bilimlerin kendine özgü ilkeleri olduğunu düşünmüş, teolojinin bağımsız bir bilim olmasına katkı sağlamıştır. Tümel kavramların dış gerçeklikteki varlıkların kendisi olmadığı ama onlarda temellendiğini düşünür. Ayrıca Tanrı'nın en yüksek iyi olduğunu ve ebedi mutluluğun da bu iyiye ulaşmakla mümkün olacağını savunur.

Bu parçaya göre Boethius'un görüşleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Maddesel varlıkların gerçekliğini reddetmiştir.

B) Etik görüşlerinin temelinde teolojik alanın bilgisi vardır.

C) Dini bilginin kendi içinde bir uzmanlık alanı olmasında etkili olmuştur.

D) Tümeller tartışmasında kavramcılığa uygun bir görüş geliştirmiştir.

E) Orta Çağ felsefesinin Antik Yunan düşüncelerini tanımasına katkı sağlamıştır.

5. Hristiyan Orta Çağ düşünürlerinden Anselmus tarafından ileri sürülüp Descartes tarafından geliştirilen bu argümanda Tanrı'nın var olduğu sonucu; deneyimden önce, deneyimden ya da gözlemden bağımsız bir biçimde, yetkin, daha mükemmeli düşünülemeyen bir varlık olarak Tanrı tanımından çıkarıldığı için, bu kanıta aynı zamanda a priori argüman adı verilir. Yani, bu kanıtta Tanrı'nın var olduğu sonucu, yetkin bir varlık olarak Tanrı tanımından; nasıl bir karenin iç açılarının toplamının 360 derece olduğu sonucu, kare tanımından; deneyimden bağımsız bir biçimde, a priori olarak ve zorunlulukla çıkıyorsa, öyle çıkar.

Parçada öne sürülen argümanın aşağıdaki Tanrı'nın varlığına ilişkin kanıtlardan hangisinin açıklaması olduğu söylenebilir?

A) Kozmolojik

B) Ontolojik

C) Teleolojik

D) Düzen ve amaç

E) Ahlaki deneyim

6. Augustinus, akıl ve inanç arasındaki ilişkiyi bir yola benzetir. Akıl, insana Tanrı tarafından bahşedilmiş bir armağandır ve gerçeği arama sürecinde kullanılmalıdır. Ancak akıl tek başına sınırlıdır ve insanı tam anlamıyla aydınlatamaz. Bu noktada inanç devreye girer. İnanç, insanın Tanrı'ya olan bağlılığını ifade eder ve gerçeği arayışında akla yön verir. Augustinus, akıl ve inancın birliğini vurgulayarak insanın Tanrı'yla olan ilişkisinde akıl ve inancın birbiriyle uyum içinde olması gerektiğini savunur. Akıl; düşünme, sorgulama ve mantık yürütme yeteneklerimizi temsil ederken inanç, kalplerimizin derinliklerinde yatan Tanrı'ya olan bağlılığımızı ifade eder. Gerçeği aramada akıl doğru bir şekilde kullanıldığında inancı güçlendirir ve inanç da akla rehberlik eder. Böylece insan hem aklını kullanarak gerçeği araştırır hem de Tanrı'ya olan inancıyla hayatını anlamlı kılar.

Buna göre akıl - inanç ilişkisi ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) İnanç akıl tarafından desteklendiğinde daha sağlam ve tutarlı bir temele oturur.

B) Akıl inancın yönlendirmesi olmadan eksik kalır ve gerçeği tam anlamıyla kavrayamaz.

C) İnancın sağladığı destek olmadan düşünen ve sorgulayan insan yanlış yollara sapabilir.

D) Doğru bir şekilde kullanıldığında akıl, gerçeği aramada inancın rehberliğine ihtiyaç duymaz.

E) Akıl ve inanç, birbirini tamamlayan unsurlar olarak birlikte insanı gerçeğe daha fazla yaklaştırabilir.

7. Eriugena, felsefesinin temeline Tanrı'yı koymuş olan bir Orta Çağ düşünürüdür. O, varlık alanında bir sınıflamaya gitmiştir ve her şeyin başına yaratılmamış ancak yaratıcı olan Tanrı'yı yerleştirmiştir. İkinci alanda Tanrı'nın yarattığı ve kendilerinden başka varlıkların oluşmasına imkân veren, kendileri Tanrı'nın zihninde bulunan "ideler" vardır. İdeler tüm varlıkların başlangıcı ve bitimi olmayan örnekleridir. İdeler, herhangi bir şeyin yaratıcısı olamayacak ama kendisi yaratılmış olan cisimlerin varlığa gelmesinde etkilidir. Bu cisimler varlığın üçüncü alanında yer alır. Son olarak dördüncü alanı Tanrı'dan doğan varlık âleminin Tanrı'ya dönmesi ile açıklar.

Bu parçadan Eriugena'nın varlık anlayışı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Doğadaki değişim döngüsel bir sürece dayalıdır.

B) İdeler, duyusal dünyanın varlıklarının özlerini oluşturur.

C) Tanrı varlık sürecinin hem başında hem sonunda yer alır.

D) Her bir varlık alanı, birbirinden bağımsız ele alınarak anlaşılır.

E) Maddesel varlıklar, yaratma yetisinden yoksun bir varoluşa sahiptir.

8. Orta Çağ felsefesi, İlk Çağ felsefesinin bitiminden modern düşüncenin başlangıcına kadar olan dönemi kapsar. Orta Çağ felsefesinin ilk dönemi Avrupa'da ortaya çıkan ve kendisini Latince ifade eden Hristiyanlık felsefesidir. Dini öğretiyle felsefi spekülasyon veya teoloji ile felsefe arasındaki ilişki kurulan Hristiyan felsefesi öte dünyasal ilginin hakim olduğu bir felsefedir. Orta Çağ felsefesi, doğayı Tanrı tarafından bir amaca göre yaratılmış ve düzenlenmiş statik bir sistem olarak görmüştür. Açıklamadan niteliksel bir açıklamayı anlayan ve nedensellikten büyük ölçüde ereksel nedenselliği anlayan Orta Çağ düşünürlerine göre, maddi dünya, Tanrısal gerçekliğin çok soluk bir gölgesinden başka hiçbir şey değildir. Bu yüzden Orta Çağ felsefesi, doğal olarak eleştiriye ve şüpheciliğe kesinlikle kapalı olan bir felsefedir.

Aşağıdaki görüşlerden hangisinin MS 2-15. yüzyıl felsefesini etkilediği söylenemez?

A) Stoacılığın teleolojik görüşleri

B) Platon'un idealizmi

C) Aristoteles'in mantık anlayışı

D) Plotinos'un ''Bir'' anlayışı

E) Pyrrhon'un septisizmi

1. İslam coğrafyasında Aristoteles ve eserleri büyük önem taşır. Hatta İslam filozofları kendisine "İlk Öğretmen" der. Batı'nın Aristoteles ile tanışması Arapların yaptığı çeviriler sayesinde olmuştur. Bu çeviriler ile Batı dünyası tekrardan Antik Yunan felsefesini keşfetmiş ve Batıda Rönesans'ın oluşmasına zemin hazırlanmıştır.

Bu parçada İslam felsefesine ait hangi özellik vurgulanmaktadır?

A) Batı felsefesinin gelişmesini sağlamıştır.

B) Gelişiminde yalnız İlk Çağ filozofları etkilidir.

C) Çeviri faaliyetleri ile gelişme göstermiştir.

D) Batı felsefesine tepki olarak ortaya çıkmıştır.

E) Eserler genellikle Arapça yazılmıştır.

Çözüm:

Parçada Aristoteles'in İslam felsefesindeki önemi anlatılmış sonrasında ise Batı'nın Aristoteles ile tanışıp gelişmesinde ve Rönesans'ın alt yapısının oluşmasında İslam coğrafyası tarafından yapılan çevirilerin öneminden bahsedilmiştir.

Soruda, İslam felsefesinin hangi özelliğinin vurgulandığı sorulmaktadır.

A) İslam felsefesi özellikle de çeviriler sayesinde Batı felsefesinin gelişmesi noktasında büyük önem taşır. Parçada da bundan bahsedilmiş ve vurgulanmaya çalışılmıştır.

B) İslam felsefesinin gelişiminde İlk Çağ filozofları etkili olmakla birlikte o güne kadar çalışılmamış konularda kendi ürettikleri bilgilerle de gelişimlerini sürdürmüşlerdir. Ayrıca parçada da böyle bir bilgi bulunmamaktadır.

C) İslam felsefesinin gelişimi için çeviriler önemli bir yer kaplasa da parçada bundan bahsedilmemiştir.

D) İslam felsefesi Batı felsefesine tepki olarak çıkmamıştır. Parçada bundan bahsedilmemektedir.

E) Parçada Arapların yaptığı çevirilerden bahsedilme sebebi Batı'nın Aristoteles ile tanışmasının nasıl olduğunu anlatmak içindir. Ayrıca parçanın genelinde bu bilgiye vurgu yoktur.

Cevap: A

2. İslam felsefesi, felsefi düşüncenin gelişimine katkı sağlayan ve İslam dininin yaygın olarak görüldüğü coğrafyalarda karşımıza çıkan bir felsefedir. İslam felsefesine sadece Müslümanların değil, farklı dinlere inanan ya da hiçbir inancı olmayan düşünürlerin de katkıları olmuştur. Doğu ile Batı'nın kaynaştığı bir coğrafyada yayılma gösteren İslam düşüncesi, Orta Çağ'da bilimsel gelişmelerde de öne çıkmıştır. Bunun yanı sıra Bağdat'ta bulunan Beytü'l Hikme Kütüphanesi, Aristoteles ve Platon gibi düşünürlerin eserlerinin tercüme edildiği bir merkez olarak kullanılmıştır. Batı medeniyetlerinin tercüme edilen bu eserlerle tanışıp etkilenmesiyle yavaş yavaş aydınlık bir döneme girme süreci yaşanmıştır.

Parçadan hareketle İslam felsefesi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Batı felsefesini etkilemiştir.

B) Çeviri çalışmaları yapılmıştır.

C) Kültürel çeşitliliğin olduğu görülmüştür.

D) Antik Yunan felsefesinden etkilenmiştir.

E) Yaratıcının varlığını kanıtlama çalışmaları yapılmıştır.

Çözüm:

Parçadaki bilgilerden yola çıkarak şunları söyleyebiliriz:

İslam felsefesi, İslam dininin yaygın olduğu ve Doğu ile Batı'nın kaynaştığı coğrafyalardaki felsefedir. Bilimsel gelişmelere açık bir anlayış hâkimdir. Yunan düşünürlerinden Platon ve Aristoteles'in eserleri tercüme edilmiştir. Tercüme edilen bu eserler Batı medeniyetlerinde de yer bulmuştur. Kültürel bir zenginliğin olduğu görülmektedir. Buna göre;
A) Batı felsefesini yapılan çeviriler ve bilimsel gelişmeler yoluyla etkilemiştir.
B) Çeviri çalışmalarına çok önem verilmiştir. Bağdat'taki Beytü'l Hikme Kütüphanesi, merkez olarak kullanılmıştır.
C) Gerek Müslüman gerekse farklı inançlara sahip olan düşünürlerin katkısı olmuştur. Ayrıca Doğu ve Batı'nın kaynaştığı bir bölgede olduğu için kültürel çeşitliliğin olduğu görülmektedir.
D) Platon ve Aristoteles eski Yunan düşünürleridir. Ve özellikle onların eserlerinin çevirileri yapılmıştır. İlk öğretmen adını verdikleri Aristoteles, İslam düşünürlerini daha çok etkilemiştir.
E) Yaratıcının varlığını kanıtlama çalışmaları yapılmıştır. Ancak parçada buna yönelik herhangi bir bilgi verilmemiştir.

Cevap: E

3. 10. yüzyılda yaşamış olan ve Batı'da Avicenna adıyla bilinen İbn Sînâ'ya göre varlık üçe ayrılır: Bunlardan birincisi vacib'ül-vücud, zorunlu varlık anlamına gelir. Ezeli ve ebedi varlıktır, var olmak için kendinden başka hiçbir şeye ihtiyaç duymayandır. Zorunlu varlık, yaratıcıdır ki o Tanrı'dır. İkincisi olan mümkün'ül-vücud, mümkün varlık anlamına gelir. Etrafımızda gördüğümüz, var olduğu gibi yok da olacak varlıklardır. Ayrıca mümkün varlıklar, zorunlu varlıktan taşma sonucu oluşmuşlardır. Üçüncü varlık ise mümteni'ül vücud yani varlığını sadece mantığımızla anlayacağımız varlıklardır.

Buna göre İbn Sînâ'nın görüşleri aşağıdaki sorulardan hangisine cevap niteliğindedir?

A) İrade özgürlüğü var mıdır?

B) Yaratıcı bir Tanrı var mıdır?

C) Kadere inanmak doğru mudur?

D) İdeal bir yönetim nasıl olmalıdır?

E) İman gücüyle inanç zorunlu mudur?

Çözüm:

Parçada İbn Sînâ'nın varlık görüşü aktarılmıştır. Buna göre 3 tür varlık vardır:

I. Zorunlu varlık: Tanrı'ya karşılık gelmektedir.

II. Mümkün varlık: Tanrı tarafından taşma sonucu oluşan varlıklardır. Var olduğu gibi yok da olacaktır.

III. Mümkün olmayan varlık: Sadece mantığa dayalı olarak varlığı kabul edilen varlıklardır.

Zorunlu varlık her şeyi yaratan, başlangıcı ve sonu olmayan varlıktır. Aynı zamanda kendi kendine yeten varlıktır.

A) Parçada irade özgürlüğüne yönelik bir ifade bulunmamaktadır. İrade özgürlüğü ahlak felsefesine ait bir problemdir.

B) Yaratıcı bir Tanrı'yı kabul eden İbni Sina, onu zorunlu varlık olarak değerlendirir. Din felsefesine ait bu soruya yönelik olarak parça oluşturulmuştur.

C) Kader inancına yönelik olarak parçada herhangi bir şeyden bahsedilmemiştir.

D) İdeal bir yönetim problemi, siyaset felsefesine aittir. Parçada toplumların yönetimine ya da yönetim biçimine yönelik bir yargı bulunmamaktadır.

E) İman gücü ve inanç kavramlarına dair parçada herhangi bir açıklama yapılmamıştır. Bu nedenle bu soruya da cevap olarak verilmemiştir.

Cevap: B

4. Preeboom şöyle diyor;
B. Spinoza, insanların ahlaki sorumluğa sahip olması için gerekli koşulların sağlanamayacağını düşündü. Onun bu konuda haklı olduğunu düşünüyorum. Daha açık bir biçimde o, nedensel belirlenimciliğin doğru olması sebebiyle bu türden bir yeterliliğe vakıf olamayacağımızı düşünüyordu; bu sebeple o katı belirlenimciydi. Aksine ben, nedensel belirlenimcilik konusunda agnostiğim. B. Spinoza gibi, belirlenimciliğin doğru olması durumunda, eylemlerimiz kontrolümüz dışındaki faktörler tarafından belirleniyorsa, kendi hayatımızın efendisi olamayacağımızı teslim ediyorum. Ama eylemlerimizin nedensel geçmişi belirlenmemiş olsaydı bile (…) ahlaki sorumluluktan yoksun olurduk. Eğer bizler belirlenmemiş fail nedenler olsaydık bu türden bir sorumluluktan ancak o zaman bahsedebilirdik. Ama belirlenmemiş fail-nedenler oluşumuz tutarlı bir imkânlılık olarak duruyor olsa da en iyi fiziksel teorilerimizle birlikte düşünüldüğünde bu, itibar edilir bir iddia değildir.

Verilen metin İslam felsefesinin problemlerinden hangisiyle paralellik gösterir?

A) Yaratıcının varlığını kanıtlama problemi

B) Tümeller problemi

C) Özgür irade problemi

D) Toplumsal yaşama yönelik problemler

E) Kötülük problemi

Çözüm:

Metin genel olarak yorumlandığında; ahlaki sorumluluğa sahip olmamız için eylemlerimizde de özgür olmamız gerektiği vurgulanmıştır. Agnostiklik, herhangi bir konu hakkında yargıda bulunamama durumudur. Preeboom ise özgür irade konusunda agnostik bir tavır takınmıştır. Yani özgür irademizin olup olmadığını bilemeyiz demiştir. Özetle metinde üzerinde durulan konu, İslam felsefesinin problemlerinden irade özgürlüğü problemi ile ilgilidir. Doğru cevap "C".

A) Yaratıcının varlığını kanıtlama problemi, İslam felsefesinin problemlerinden biridir. Yaratıcının varlığını, akla uygun temellendirmelerle açıklar. Metinde böyle bir vurgu yok.
B) Tümeller problemi, Hristiyan felsefesinin problemlerinden biridir. Soruda istenen ise İslam felsefesi problemidir.
D) Toplumsal yaşama yönelik problemler, İslam felsefesinin problemlerinden biridir. Bu problemde devlet ve devletin ortaya çıkışı, toplumla arasındaki ilişki tartışılmaktadır. Metinden böyle bir çıkarım yapılamamaktadır.
E) Kötülük problemi, Hristiyan felsefesinin problemlerinden biridir.

Cevap: C

5. İbn Haldun'a göre insan, yaşadığı toplum içinde birçok alışkanlık kazanır. Bunlar, onun genel niteliklerini yaratır. Başka bir deyişle, insanın özü, kazandığı alışkanlıklara bağlı olarak biçimlenir. İbn Haldun'un insan doğasının sonradan kazanılmış olduğunu dile getiren bu görüşü felsefe tarihinde çok özgün sayılabilecek bir görüştür. Toplumun temeline dayanışmayı koyar, dayanışmanın en gelişmiş şeklinin ise devlete dayalı bir organizasyona götürdüğünü belirtir. Ona göre devlet ve toplum arasındaki ilişki madde ve form arasındaki ilişkiye benzer, devletteki dağılma topluma, toplumdaki dağılma devlete yayılır. Devlet bir organizmaya benzer. Doğar, gelişir, büyür ve en olgun döneminden sonra çözülme dönemine girer.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) İbn Haldun insanın özünü oluşturmasıyla toplumsal bir varlık olması arasında bir ilişki kurmuştur.

B) Devlet, insanların aralarında yaptıkları sözleşmeden doğan yapay bir kurumdur.

C) Devlet-toplum arasındaki ilişkiyi açıklarken varlık görüşüyle tutarlı bir düşünce ortaya koymuştur.

D) Devletlerin ortaya çıkışı ve dağılmasıyla ilgili determinist bir bakış açısına sahiptir.

E) Devlet ve toplum karşılıklı olarak birbirini etkilemektedir.

Çözüm:

Metinde İbn Haldun'a göre devletin nasıl ortaya çıktığından ve devlet mekanizmasının unsurlarından, aşamalarından bahsedilmiştir. Metne göre İbn Haldun, devleti doğal bir kurum olarak tanımlar. B seçeneğinde "devlet yapay bir kurumdur" ifadesi kullanılmaktadır. Bu yüzden doğru cevap "B" seçeneğinde verilmiştir.

A) İnsanın yaşadığı toplumda alışkanlık kazanmasına ve bu kazandığı alışkanlıklarla kendi kişiliğini oluşturduğuna vurgu yapıldığı için bu seçeneğe ulaşılabilir.

C) İbn Haldun, görüşlerinde Aristoteles'ten etkilenmiştir. Devleti madde-form ilişkisine benzer şekilde açıklaması ulaşılabilir bir seçenektir.

D) Determinizm; aynı nedenlerin aynı sonuçları doğuracağını ifade eden kavramdır. Metinde ana fikir olarak belirtilmiştir.

E) "Devletteki dağılma topluma, toplumdaki dağılma devlete yayılır." ifadesinden yola çıkarak bu seçeneğe de ulaşılır.

Cevap: B

6. Gazâlî'ye göre inanç, akıldan bağımsız bir şekilde gerçekleşen duygusal ve derin bir deneyimdir. İnsan içsel bir arayışla Tanrı'ya yönelerek manevi bütünlüğünü sağlamalıdır. Ruhsal tatmini sağlayan mutlak bilgi hakikattedir ve hakikatin bilgisi manevi bütünlüğün içinde aranmalıdır. Bu nedenle sezgi akıl yetisiyle ulaşılamayacak olan nesnel dünyanın sınırlarını aşmada tek bilgi kaynağıdır. Akıl varlığı açıklama ve doğrulamada önemli bir role sahip olsa da doğruluğundan şüphe edilemeyecek olan bilgi ancak ve ancak sezgi aracılığıyla kalbe doğan bilgidir.

Parçaya göre aşağıdaki ifadelerden hangisi Gazâlî'nin bilgi görüşüne uygun değildir?

A) Aklın bilgisinin doğruluğu şüphelidir.

B) Doğru bilgiye kalbi bir deneyimle ulaşılır.

C) İnanca dayalı bilgi aklın bilgisinden üstündür.

D) Duyusal deneyim doğru bilgi oluşturmada yetersizdir.

E) Tek bilgi kaynağı derin bir kavrayışla oluşan sezgidir.

Çözüm:

Parçada aklın varlığı açıklama ve doğrulamada önemli bir role sahip olduğu fakat bu bilginin yetersiz olduğu söylenmektedir. Bu nedenle nesnel dünyanın sınırlarını aşarak doğruluğundan şüphe edilemeyecek olan bilginin ancak sezgi yoluyla elde edilebileceği ifade edilmektedir.

Bizden parçaya göre hangi ifadenin Gazâlî'nin bilgi anlayışına uygun olmadığı sorulmaktadır.

A) Parçada geçen "Akıl varlığı açıklama ve doğrulamada önemli bir role sahip olsa da doğruluğundan şüphe edilemeyecek olan bilgi ancak ve ancak sezgi aracılığıyla kalbe doğan bilgidir." cümlesiyle aklın bilgisinin şüpheli olduğuna vurgu yapılmaktadır. Bu nedenle bu seçenek Gazâlî'nin bilgi anlayışına uygundur.

B) Doğruluğundan şüphe edilemeyecek olan bilgi ancak sezgi yoluyla kalbe doğan bilgidir. Bu nedenle bu seçenek uygundur.

C) Ruhsal tatmini sağlayan mutlak yani doğru bilgi hakikattedir ve aklın sınırlı bilgisinden üstündür. Bu nedenle Gazâlî' nin bilgi anlayışını yansıtır.

D) Aklın bilgisi duyu yetilerimize dayanan bir bilgidir. Nesnel dünyayı duyusal deneyimlerimizle kavrarız fakat bu sezgi yoluyla elde ettiğimiz doğru bilgiye ulaşmada yani nesnel dünyanın sınırlarını aşmada yetersizdir. Bu seçenek parçada verilen bilgi anlayışı ile örtüşür.

E) Gazâlî'ye göre bilginin kaynağı duyu, akıl ve sezgidir. Aklın bilgisiyle nesnel dünyayı kavrarız. Fakat bu bilgi şüpheye açık ve yetersizdir. Bu nedenle doğru ve mutlak bilgi sezgi yoluyla kalbe doğan bilgidir. Bu nedenle tek bilgi kaynağı sezgidir ifadesi doğru değildir.

Cevap: E

7. Devlet, insanların düzenli bir şekilde bir arada yaşamalarını sağlar. İslam bilginlerinden Fârâbî, yazmış olduğu ütopik eseri *El Medinetü'l Fazıla* (Faziletli Şehir)'da bu düzenin insanların yardımlaşmasına dayalı olarak oluşturulduğunu ve devletin erdemli olması gerektiğini aktarır. Ancak erdemli ve adil bir devlette insanlar mutluluğu yakalayabilir. Herkes yönetici olmamalıdır. Yöneticilerde bulunması gereken on iki tane meziyet vardır. Bunlar; zeki, hitap etmeyi bilen, iyi bir öğretici, düşüncelerini açıkça ifade edebilen, iradesi ve hafızası güçlü, adil olan, zulme karşı duran, anlama yeteneği üst seviyede, hazza düşkün olmayan, yalanı sevmeyen ve vücuduyla ilgili herhangi bir eksikliği olmayan şeklindedir.

Aşağıdakilerden hangisi Fârâbî'ye göre erdemli bir yöneticide bulunması gereken özelliklerdendir?

A) Katı yürekli bir lider olma

B) Etkileyici konuşma yapabilme

C) Davranışlarında ürkekliğin olması

D) Düşüncelerinde kendine önem verme

E) Bu dünyaya ait mutlulukları önemseme

Çözüm:

Fârâbî, *Faziletli Şehir* adlı eserinde ideal bir toplum düzeni oluşturmaya çalışmıştır. İdeal bir devletin yöneticisinin erdemli olması gerektiğini vurgulamaktadır. Ve yöneticide bulunması gereken 12 tane özellik sıralamaktadır. Bunlar: Vücudunun tam ve her organının kıvamında olması lazım; kendisine söylenen her şeyi iyi kavrayıp anlaması lazım; hafızası kuvvetli olmalı; uyanık ve zeki olmalı; güzel konuşmasını bilmeli ve zihnindekileri açıkça izah edebilmeli; öğretmeyi ve öğrenmeyi sevmeli; yemeye, içmeye ve hazlara düşkün olmamalı; doğruluğu ve doğru insanları sevmeli, yalandan nefret etmeli; ulu olmalı ve ululuğu sevmeli, adaleti sevmeli, zulümden ve zalimlerden nefret etmeli, insaflı olmalı ki adaleti uygularken şiddet göstermemeli; büyük bir azim ve irade sahibi olmalı.

Bu özellikler doğrultusunda seçeneklere bakıldığında;

A) Katı yürekli değil insaflı olmalı

B) Etkileyici yani güzel konuşmalı

C) Ürkek değil uyanık ve zeki olmalı

D) Düşüncelerinde kendine değil adaletli olmaya önem vermeli

E) Bu dünyaya ait haz ve mutluluklardan kaçınmalı

Cevap: B

8. İslam düşünürü İbn Sînâ'ya göre varlık üçe ayrılır: zorunlu, mümkün olan ve mümkün olmayan varlıklar. Mümkün olmayan varlıkları sadece mantık açısından kabul eder. Onun ontolojik olarak yoğunlaştığı varlık ilk ikisidir. Zorunlu varlık; varlığı başka bir varlığa ihtiyaç duymayan, kendi kendisinin nedeni olan varlıktır. Mümkün varlık ise doğa ya da etrafta görülen, zamanda var olan ama daha sonra yok olan ve var olmak için kendileri dışından bir nedene muhtaç varlıklardır. Bu varlıklar, zorunlu varlıktan taşma veya türeme sonucunda çıkmıştır. Zorunlu varlık yaratıcıdır ve ilk olarak aklı yaratır, ilk akıl da ikinci aklı yaratır ve bu yaratma sürekli devam eder. Sonuç olarak İbn Sînâ'ya göre ilk, zorunlu, her türlü iyilik ve yetkinliğin mutlak kaynağı olan, dolayısıyla da bir ihtiyacın giderilmesi anlamında herhangi bir şeyi amaçladığı düşünülemeyen Allah, evreni amaç edinmiş olamaz. Şu hâlde âlem, ondan bir tür zorunlulukla ve "taşmak" suretiyle var olmuştur.

İbn Sînâ'nın öne sürdüğü bu görüş aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Ontolojik delil

B) Kötülük kanıtı

C) Kozmolojik kanıt

D) Sudûr teorisi

E) Hudûs delili

Çözüm:

İslam düşünürü İbn Sînâ'ya göre alem ve tüm varlıklar Tanrı'dan zorunlu bir şekilde ışığın bir ışık kaynağından çıkması gibi çıkmakta, taşmakta ya da türemektedir. İbn Sînâ felsefesinde bu yaklaşıma "Sudûr teorisi" adı verilir. Metinde de bu teori detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Dolayısıyla cevap D seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise:

A) Ontolojik delil – Tanrı'nın varlığının ispatlanmasında kullanılan bir argümandır. Zihnimizde bulunan "en yetkin varlık olarak Tanrı" kavramından Tanrı'nın varlığına ulaşmak şeklinde ortaya konulur.

B) Kötülük kanıtı- Ateistler tarafından Tanrı'nın yokluğuna ilişkin öne sürülen bir argümandır. Dünyada var olan acı ve kötülüklerle iyiliksever, merhametli ve adil bir Tanrı'nın bir arada mümkün olamayacağı tezine dayanır.

C) Kozmolojik kanıt- Tanrı'nın var olduğuna yönelik öne sürülen bir argümandır. Evrenin sonradan var olan bir varlık olarak öncesini ya da nedenini zorunlu bir şekilde Tanrı'ya dayandırmak şeklinde özetlenebilir.

E) Hudûs delili- Sonradan var olanın öncesinin de olmak zorunda olduğu şeklinde özetlenen Tanrı'nın var olduğuna ilişkin öne sürülen bir argümandır.

Cevap: D

9. İslam düşünürlerinin önemli isimlerinden biri olan İmam Gazâlî, *El-Münkız Mine'd-Dalâl* adlı eserinde hakikatin bilgisine ulaşmada yaşadığı serüveni bizlere anlatır. Ona göre insan bilgiye ulaşmada aklından da duyularından da yararlanabilir. Ancak her ikisi ile de elde edilen bilgide derin bir şüpheye düşer. Sonunda kesin bilgiye, Allah'ın gönlüne attığı nur ile varabileceği gerçeğine ulaşır. Bunu "kalp gözü" kavramıyla açıklayan Gazâlî, herkesin bu göze sahip olamayacağını da belirtir. Bu yeteneğe sahip olanlar, gerçekliği sezgi ile bir kerede kavrarlar ve doğru bilgiye ulaşırlar.

İmam Gazâlî hakkında verilen bilgilerden aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Entüisyonist bakış açısına sahiptir.

B) Doğru bilgiye ulaşmada kendi yöntemini ortaya koymuştur.

C) Akıl ve deneyim ile elde edilen bilginin gerçeğe ulaşmada eksik kalacağını ifade eder.

D) Bilgiye ulaşmada rasyonalist bir tavır takınır.

E) Gerçeğin bilgisine ulaşmada inancının etkisi olduğunu düşünür.

Çözüm:

Parçada İslam düşünürlerinden İmam Gazâlî'nin doğru bilgiye ulaşmak için sezgiyi kullandığı buna da "kalp gözü" dediği gönül gözü ile ulaşabileceğini savunduğu anlatılmaktadır.

Bu bilgilere göre hangisine ulaşılamayacağı soruluyor. Seçeneklere bakılırsa:

A) İmam Gazâlî doğru bilgiye ulaşmada sezginin kullanılması gerektiğini savunduğu için entüisyonist bakış açısına sahiptir.

B) Doğru bilgiye ulaşmak için kendi yöntemini oluşturmuştur. Kalp ile sezgisel olarak doğru bilgiye ulaşılabilir.

C) Ona göre akıl ve duyularla bilgi edinilebilir ancak bu şekilde elde edilen bilgiler eksik kalmaktadır.

D) Gönül gözüne sahip insanların bilgiye ulaşmada rasyonalist (akla dayalı) bir tavır kullandığından bahsetmez. Ona göre ancak sezgi ile doğru bilgiye ulaşılabilir.

E) İslam düşünürü olan İmam Gazâlî, doğru bilgiye Allah'ın gönlüne verdiği nur ile varacağına inandığı için inancı etkili olmuştur.

Cevap: D

10. Mevlâna sevginin, barışın ve kardeşliğin sembolüdür. Eserlerinde verdiği en önemli mesaj sevgi ve birliktir. O kimseyi ayrı görmez; her şeyi birleştirir, bütünleştirir ve sevdirir. Kâmil insan aklını ve gönlünü, kirden ve ikilikten kurtarmış olan insandır. Mevlâna "Sen bana kendi gözünle bakma, benim gözümle bak da biri iki görme! Bana, bir an olsun benim gözümle bak da varlıktan öte bir meydan gör!'' diyerek insan ilişkilerinde hoşgörüyü öğütler.

Mevlâna'ya göre insan ilişkilerinin temel koşulu aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanların düşüncelerini aynı doğrultuda birleştirmek.

B) Davranışları akıl yoluyla anlamlandırarak hareket etmek.

C) Eleştirel bir bakış açısıyla insan davranışlarını yorumlamak.

D) İnsanların aynı kurallara tabi olduğunu bilerek bütünleşmek.

E) İnsanların içinde bulunduğu durumu anlamak ve içselleştirmek.

Çözüm:

Sevginin ve hoşgörünün filozofu olan Mevlâna'ya göre kâmil insan; aslını idrak eden, başkalarının kusurlarını görmeyen, özünde kin ve düşmanlık olmayan insandır. Parçada geçen "Sen bana kendi gözünle bakma, benim gözümle bak da biri iki görme!" sözü, insanların içinde bulundukları durumu empati yaparak değerlendirmenin önemini vurgular niteliktedir. Empati ya da duygudaşlık, bir başkasının duygularını, içinde bulunduğu durumu ya da davranışlarını anlamak ve içselleştirmek demektir. Bu durumda doğru cevabımız "E" seçeneğidir.

Diğer seçenekleri değerlendirdiğimizde;

A) Mevlâna birlik ve beraberlik mesajlarında insanların farklılıklarını kabulden yola çıkar. Bu durum A seçeneğinde denildiği gibi düşüncelerin aynı doğrultuda birleştirilmesine değil, hoşgörüyle karşılanması fikrine dayanır.

B) Mevlâna'ya göre kâmil insan yalnız aklını değil gönlünü de kirden arındırmış insandır. O gönül gözü ile bakmanın yani sevgi ve hoşgörünün önemini vurgular. Seçenekte ise insan davranışlarının yalnızca akılla yorumlanmasından bahsedilmektedir.

C) Parçada Mevlâna'nın insanı anlamak ve içselleştirmek fikrine vurgu yapılmıştır. Bu bakış açısı eleştirel bir temele değil, anlayış ve hoşgörüye dayanmaktadır.

D) Mevlâna'nın birleştirici ve bütünleştiriciliği insanların aynı kurallara tabi olduğu fikrine değil, farklılıklarının kabulüne dayanır.

Cevap: E

11. Dünya görüşünü İslam mistisizmi ve tasavvuf geleneği üzerine inşa eden Yûnus Emre, Türk-İslam edebiyatının önemli şairlerinden biri olarak kabul edilir ve şiirlerinde aşk, birlik, insan sevgisi, Tanrı sevgisi gibi temaları işler. Yûnus Emre'nin felsefesinin temelinde, insanın ruhani bir yolculuğa çıkması ve Tanrı'yla birlikte olma arayışı vardır. Ona göre, insanın gerçek mutluluğu, Tanrı'nın sevgisi ve birliğiyle buluşmasından gelir. Yûnus Emre'nin şiirlerinde sıkça geçen “En büyük ibadet sevebilmektir.” sözü, insanın ölümle birlikte toprak olacağına ve asıl aşkın Tanrı'ya duyulan sevgi olduğuna işaret eder. Ayrıca Yûnus Emre'nin felsefesinde aşk, sevgi ve hoşgörü önemli yer tutar. O, insanların birbirlerini sevmesi, saygı göstermesi ve hoşgörülü olması gerektiğini vurgular. İnsanlar arasında ayrım yapmaksızın herkesin tüm varlıklara sevgi ve hoşgörüyle yaklaşması gerektiğine inanır. Yûnus Emre'nin "Gel gönül, sevelim sevilelim dünya kimseye kalmaz." sözü, insanların birbirini sevgiyle kucaklaması ve birlikte yaşaması gerektiğini ifade eder.

Buna göre Yûnus Emre için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Gerçek hakikatin Tanrısal alanda aranması gerektiğini vurgular.

B) İnsan için asıl saadetin ilahi olanın sevgisiyle geleceğini söyler.

C) İnsanların birbirlerine karşı empatiyle yaklaşması gerektiğine inanır.

D) Şiirlerinde ilahi aşk, koşulsuz sevgi, birliktelik gibi temaları işler.

E) Aslolanın bu dünya olduğunu söyler ve buna uygun bir yaşamı öğütler.

Çözüm:

Yunûs Emre İslam mistisizmi ve tasavvuf geleneğinin önemli temsilcilerinden biri olarak; ilahi aşkı, sevgiyi, birlik ve beraberliği amaç edinmiş bir Türk-İslam şairidir. Metni inceleyip seçeneklere baktığımızda;

A) Yunûs Emre bir İslam mistiği ve tasavvufu olarak gerçek hakikatin bu dünyada değil Tanrısal alanda aranması gerektiğini vurgular. Metnin geneline yayılmış bu ifadeyi metinden çıkarabiliriz.
B) İnsan için asıl saadetin ilahi olanın sevgisiyle geleceğini söyler – ifadesi metinde geçen “İnsanın ruhani bir yolculuğa çıkması ve Tanrı'yla birlikte olma arayışı” cümlesinden çıkarılabilir.
C) İnsanların birbirlerine karşı empatiyle yaklaşması gerektiğine inanır. – Metnin birçok yerinde “sevgi, saygı ve hoşgörü” gibi ifadeler geçmektedir. Dolayısıyla cevap bu seçenek olamaz.
D) Şiilerinde ilahi aşk, koşulsuz sevgi, birliktelik gibi temaları işler. – Bu ifade de metnin ilk cümlesinden çıkarılabilir.
E) Asıl olanın bu dünya olduğunu söyler ve buna uygun bir yaşamı öğütler. – Bir İslam mistiği ve mutasavvıfı olan Yunûs Emre, insanın gerçek amacının da Tanrı'yla bir olarak O'ndaki kendisini ve kendisindeki O'nu bulmak olduğunu söyler. Dolayısıyla bu seçenek metinden çıkarılamaz ve Yunûs Emre'nin felsefesi için söylenemez.

Cevap: E

12. Marifetin birinci makamı, edeptir. İkinci makamı, korkudur. Üçüncü makamı, aşırı istekleri sınırlamaktır (perhizkârlık). Dördüncü makamı, sabırdır. Beşinci makamı, utanmaktır. Altıncı makamı, cömertliktir. Yedinci makamı, ilimdir. Sekizinci makamı, miskinliktir. Dokuzuncu makamı, marifettir. Onuncu makamı, kendini bilmektir. Hz. Peygamber buyurur: “Nefsini bilen, rabbini bilir.”

Hacı Bektâş Velî'nin *Makâlât* adlı eserinden alınan bu parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

A) İnsanın yaradılışını ve mahiyetini kavraması gerektiği

B) Ahlaki değerlerin bilgiden daha önemli olduğu

C) İyi olan her şeye salt iyi olduğu için yönelmenin önemi

D) Bilmek için bilmenin insanı hakikate ulaştıracağı

E) Erdeme ulaşmanın ahlaki eylemin tek ereği olduğu

Çözüm:

Verilen alıntıda Hacı Bektâş Velî'nin marifet makamının gereklerini belirttiğini görüyoruz. Soruda bizden “vurgulanan” seçeneği bulmamız istenmiştir. Seçeneklere bakalım:

A) Doğru cevap seçeneği budur. Parçada “kendini bilmek” ve “nefsini bilmek” vurgularıyla insanın kendi yaradılışını ve mahiyetini yani özünü bilmesi gerektiği vurgulanmıştır.

B) Verilen sözde sabır, utanmak, cömertlik gibi erdemlere değinilmiş ancak bilgiden önemli olduğuna ilişkin bir ifade kullanılmamıştır.

C) Parçaya göre iyi olan şeylere yani edebe, aşırı istekleri sınırlamaya ve benzerlerine yönelmek gerekir ancak buna salt iyi olduğu için değil kendini bilmek ve dolayısıyla rabbini bilmek için yönelmek gerektiği vurgusu vardır.

D) Parçada bilmek için bilmenin değil, kendi varlığını anlamanın hakikate yani rabbi bilmeye imkân sağlayacağı belirtilmiştir.

E) Parçaya göre amaç erdeme ulaşmak değil, erdemlere sahip olma vesilesiyle kişinin kendi yaradılışının ve dolayısıyla da Yaratıcısının bilgisine sahip olmasıdır.

Cevap: A

1. İslam felsefesi, Hristiyan felsefesi gibi yalnızca Antik Yunan'ın felsefi anlayışından etkilenmemiştir. Kur'an-ı Kerim, Hadis ilmi, Kelam ve Yunan felsefesi başta olmak üzere İslam felsefesinin doğuşunda önemli rol oynamış dini ve tarihi kaynaklardır. Coğrafi açıdan Doğu medeniyeti ile Batı medeniyeti arasındaki köprü olması İslam felsefesinin ilgi ve konu alanının genişlemesine sebep olmuştur. Ayrıca Hindistan, İran, Mısır ve Mezopotamya'daki diğer medeniyetlerin temsilcisi olmuş ve Doğu bilgeliğinin mirasçısı olmuştur.

Buna göre İslam felsefesiyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Çeviri faaliyetlerine hız verilmiştir.

B) Kutsal metinlerin doğruluğu temele alınmıştır.

C) Skolastik ve dogmatik bir ürün ortaya koymuştur.

D) Çok farklı medeniyetlerle etkileşim hâlinde olmuştur.

E) Yaratıcının varlığına yönelik kanıtlamalar yapılmıştır.

2. Preebom şöyle der; "Eğer Tanrı sevgimiz doğru türdense, Tanrı'nın amaçlarıyla öylesine kusursuz bir biçimde özdeşleşiriz ki tüm bunların ilahî iradeden kaynaklandığını kabul ettiğimiz için ne ölümü ne de şahsi bir acıyı reddedebilseydik bile reddetmezdik." Yani her şey mükemmel bir plana göre işliyorsa hayatımızdan memnun olmamamız pek mümkün değildir. Başımıza gelen her türlü felakete rıza gösterecek, eğer Tanrı'nın planı böyle ise bunu değiştirme şansımız olsa bile değiştirmek istemeyecektik.

Bu metinde MS 2-15. yy felsefesinin problemlerinden hangisi tartışılmaktadır?

A) Yaratıcının varlığını kanıtlama

B) İrade özgürlüğü

C) Toplumsal yaşam

D) Görünüş-Gerçeklik

E) Varoluş

3. Akıl ve inanç ilişkisi İslam filozofları tarafından konu edinilmiş ve farklı görüşlere ulaşılmıştır. Bu isimlerden biri İbn Rüşd'tür. İbn Rüşd'e göre Kur'an-ı Kerim, açık olarak var olan her şeyi akıl yoluyla değerlendirmeye insanları davet etmektedir. Bu sebeple felsefenin dinle çatışmadığı aksine uzlaşı içinde olduğu görüşündedir. Ona göre felsefe, dinin getirmiş olduğu her şeyi inceler. Akıl yoluyla din bilgisi anlaşılabiliyorsa, bu iki algı birbirine eşittir.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisini söylenemez?

A) İnançsal olan akılsaldır.

B) Din bilgisi aklın bilgisinden önce gelir.

B) Din ve felsefe bilgisi birbirinin karşıtı değildir.

C) Kur'an-ı Kerim, insanları düşünmeye yönlendirir.

E) İslam filozofları arasında bazı görüş farklılıkları vardır.

4. İslam medeniyeti 8-12. yüzyılda geniş bir coğrafyada hâkimiyet kurmuş, farklı inanç, dil ve kültürlere sahip toplumlarla etkileşime geçmiştir. Günlük ihtiyaçların giderilmesi şeklinde başlayan bu etkileşim, resmi yazışmaların ve eserlerin tercümesi ile devam etmiştir. Zamanla hız kazanan çeviri faaliyetleri ile kadim milletlere ait eserlerin kaybolması engellenmiş ve bugüne ulaşmaları sağlanmıştır. İslam medeniyetinin çok kültürlü yapısı ve hoşgörü anlayışı, tercüme ve ilim çalışmalarına sunulan katkıları da çeşitlendirmiştir. Çeviri faaliyetleri İslam dünyasının felsefe, astronomi, tıp, matematik gibi alanlarda ilerleme kaydetmesinde önemli rol oynamış ve çeviri merkezlerinde pek çok İslam düşünürü yetişmiştir.

Buna göre 8-12. yüzyıl İslam dünyasında yapılan çeviri faaliyetleri ile ilgili aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

A) Bilimsel çalışmaların gelişmesini sağlamıştır.

B) Kültürel zenginlik ve çeşitlilikten beslenmiştir.

C) Günümüzün bilgi birikimine katkıları olmuştur.

D) İslam düşünürlerinin çalışmalarından ibarettir.

E) Kendinden önceki kültürün aktarılmasını sağlamıştır.

5. Fârâbî'ye göre cahil şehir ve halkı ne saadeti tanır ne bireylerin erdemli yaşamasını düşünür. Saadet ve erdemli yaşam kendilerine gösterilse bile ne onu kabul ederler ne de ona inanırlar. Cahil şehir insanları için hayat; servet, sınırsız özgür yaşam ve utanç duymadan geçirilen her bir andan ibarettir. Bu halkın en büyük saadeti bütün bu hayâsızlıkların bir arada olmasıdır. Oysa onların saadet olarak kabul ettiği her şey medeni devlet için hastalık, bedbahtlık, fakirlik, saadetten uzak kalma ve itibarsızlıktan başka bir şey değildir.

Buna göre cahil şehir için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Faziletsiz bir zenginlik söz konusudur.

B) Erdemli insanların yetiştirildiği yerdir.

C) Hedonist bir toplum anlayışı hâkimdir.

D) Cehaletin kök saldığı bir toplum modelidir.

E) İnsanlar dünyevi zenginlikleri temele almıştır.

6. İbni Sînâ'ya göre varlık ve doğaüstü alanın bilgisi doğrudan akıl yoluyla kavranabilir. Varlığı zorunlu ve mümkün varlık olarak ayıran filozof, zorunlu varlığı, bir nedene dayanmayan yani varlığını başka bir varlığa borçlu olmayan, çokluk ve görecelilik içermeyen ve hiçbir şeyin ona denk olamayacağı varlık olarak açıklar. Mümkün varlıksa varlığı da yokluğu da bir nedene bağlı olan varlıktır. Bu neden de zorunlu varlık yani yaratıcıdır.

Bu parçadan İbni Sînâ'nın görüşleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Varlık anlayışını düalizmle açıkladığına

B) Doğru bilgiye sezgi ile ulaşılabileceğine

C) Tanrı anlayışını deizme dayandırdığına

D) Zorunlu varlığın sebepsiz ve tek olduğuna

E) Metafiziksel alanın çözümlenemez olduğuna

7. *El-Münkız Mine'd-Dalâl* epistemolojik bir plan çerçevesinde, modern dünyada hâlâ çözülememiş bilgi ve bilginin güvenilirliği sorununu ele alan ve felsefi olmasının yanında biyografik nitelikler de taşıyan bir eserdir. Eserinde duyu ve aklın bilgisini eleştirel bir değerlendirmeden geçiren Gazâlî, her birinin gücünü ve sınırını belirlemeye çalışır. İki bilme aracıyla da yapılan derin bir hesaplaşmanın sonrasında, bu bilgi kaynaklarının hangi nedenlerden dolayı yetersiz kaldıklarını açıklar. Her şeyin gerçek yüzünü öğrenmek için öncelikle bilginin gerçek yüzünün ne olduğunu öğrenmek gerektiğini söyler. Gazâlî'ye göre önümüzdeki tek seçenek, hidayete erdirecek asıl bilgiye ulaşmaktır. Ona göre bu manevi bir unsur olan kalp gözüyle mümkün olur. İnsan kalp gözü ile gerçekleri bütün açıklığıyla kavrayabilir.

Buna göre Gazâlî'nin görüşleri ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Doğru bilginin kaynağı duyusal verilerdir.

B) Her şeyin aslına, hakikati bilerek ulaşılır.

C) Güvenilir bilgiye ulaşmak mümkündür.

D) İnsan sezgi aracılığıyla gerçeğin bilgisini kavrayabilir.

E) Çeşitli bilgi kaynakları güvenilir olmayan bilgiler verebilir.

8. İbn Rüşd'e göre din, insanın varlığı düşünmesini ve değerlendirmesini yasaklamaz. Aksine bu konuda insanı düşünmeye davet eder. Yaratıcısını ve yaratılanı bilmek, hakikate ulaşmak isteyen insanın aklını kullanması inanca aykırı değildir. İnsan felsefe ile evreni, evrendeki düzeni ve amaçlılığı kavramaya yönelir. Felsefenin böyle bir yönelimi dinle çatışmaz. *Tutarsızlığın Tutarsızlığı* adlı eserinde dinlerin vahiy kaynaklı olduğunu, aklın da vahyin ayrılmaz bir parçası olduğunu yazmıştır. Sadece akla dayalı bir dinin olabileceğini savunanlara da böyle bir dinin hem vahye hem akla dayanan dinlerden eksik olacağını belirtmiştir.

Bu parçada vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnanç olmadan da akıl gerçek hakikati kavrar.

B) Akıl ve inanç birbiriyle uzlaşı içindedir.

C) Felsefenin amacı dine eleştirel yaklaşmaktır.

D) Din ve felsefenin hakikat anlayışı tamamen farklıdır.

E) İnancın sorgulanmadan kabul edilmesi gerekir.

1. İslam felsefesi, bir yönüyle İlk Çağ felsefesi ve Rönesans dönemi arasında bir köprü görevi üstlenmiştir. Çünkü İslam coğrafyasında bilimsel ve felsefi çalışmalara önem verilmiş, bu çalışmalar yalnızca Müslümanlar tarafından yapılmamıştır. Bu bakımdan farklı görüşlere açık bir atmosfer olduğu söylenebilir. Antik Yunan kaynaklarının anlaşılmasına önem verilmiş bu kaynak farklı dillere çevrilmiştir. Bu sayede de Antik Yunan felsefesindeki akılcı yaklaşımın öne çıkması kolaylaşmıştır. İslam medeniyetindeki hızlı yayılım kültürler arası kaynaşmayı da olanaklı kılmış, bu durum da yine bilimsel ve felsefi alanda gelişmeyi desteklemiştir.

Bu parçadan İslam felsefesi ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Kendi içine kapalı bir dönem felsefesidir.

B) Felsefi çalışmalar dinî bir çerçeveyle sınırlıdır.

C) Doğaya ilişkin merakın yerini öte dünya almıştır.

D) Ortaya çıktığı coğrafyaya özgü özellikler gösterir.

E) Çeşitli felsefi akımların ortaya çıkmasını desteklemiştir.

2. Fârâbî'ye göre akıllı ve düşünen bir varlık olarak insan karar verme gücünü yani istencini kullanarak seçim yapabilir ve yaptığı seçimlerin sonuçlarını üstlenir. Böylece insan iyi ve güzel eylemlerde bulunmuş olur. Bu da hakiki anlamda mutluluğu beraberinde getirir. İnsanlar mutluluğa ulaşabilmek için iyi olana yönelip, birbirlerine yardım ettiklerinde ise erdemli ve mükemmel bir devlet ortaya çıkacaktır.

Bu parçada İslam felsefesinin;

I. Yaratıcının varlığını kanıtlama

II. İrade özgürlüğü

III. Toplumsal yaşama yönelik

problemlerinden hangilerinden <u>söz edilmemiştir</u>?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve II

E) II ve III

3. İnsan iradesi yoktur ve her şey kaderin belirlediği gibi gerçekleşir. Yani insanın kaderini belirleyen kendi tercih ve eylemleri dışında başka bir güç vardır. Bu görüşe göre, insanların yaptıkları her şeyin nedeni kaderdir ve insanlar bunun dışında bir şey yapamazlar. Zira Tanrı'nın mutlak iradesi karşısında başka hiçbir irade olamaz. Dolayısıyla her şey Tanrı'nın iradesiyle gerçekleşir.

Bu parçada savunulan düşünce aşağıdaki görüşlerden hangisine uygunluk gösterir?

A) Eş'ariyye: Akıl sahibi olmak bakımından en mükemmel varlık insandır.

B) Maturidiyye: İnsan aklıyla iyi ve kötünün bilgisine ulaşabilir.

C) Mutezile: İnsan ahlaki eylemlerinde tamamen özgürdür.

D) Cebriyye: İnsan seçim ve eylemlerinde özgür değildir.

E) Dehriyye: Algılanan dünyanın ötesinde başka gerçeklik yoktur.

4. Gazâlî inancın bilgisini insanın kalbiyle, doğadaki maddi şeylerin bilgisini ise duyuları vasıtasıyla bilebileceğini belirtir. Ona göre insan akıl yoluyla zorunlu, mümkün ve imkânsız olanı ayırt eder. Aklın ve izlenimlerin anlayamayacağı hakikatin bilgileri doğrudan ilham yoluyla yani Allah'ın insanın kalbine indirdiği nurla aranmalıdır.

Bu parçadan Gazâlî'nin bilgi anlayışı ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Vahye dayalı bilgilerin kaynağı sezgidir.

B) Hakikat akıl ve duyu yoluyla aydınlanır.

C) Aklın kavrama yetisi inanca aşkındır.

D) Bilgi akıl, duyu ve sezginin uzlaşımıdır.

E) İnançsal olan her şey daima akılsaldır.

5. Orta Çağ İslam felsefesinde din ile felsefenin karşılıklı konumları ve güvenilirlikleri bakımından farklı görüşleri savunan filozoflar görülür. El Kindî, Fârâbî, İbn Sînâ gibi filozoflar din ve felsefeyi uzlaştırmaya çalışmışlardır. Râzî, bilgiyi elde etmede aklı ve tecrübeyi din ve geleneğin önünde tutmuştur. Buna karşıt olacak şekilde İmam Gazâlî ise hakikat konusunda dinin bildirdiklerine güvenmiş, bilim ve felsefenin karşısında durmuştur.

Bu parçada hakkında açıklama yapılan konu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kötülük kanıtı

B) Tümeller tartışması

C) İnanç ve akıl ilişkisi

D) Kozmolojik kanıtlama

E) İrade özgürlüğü sorunu

6. Sevgi ve hoşgörünün filozofu olan Mevlâna, insanın kendini bilmesinin öneminden sıkça bahseder. İnsan içinde her şeyin yazılı olduğu bir kitap gibidir. Dünyanın meşguliyetleri insanın bu büyük kitabı yani kendi ilmini okumasını engelleyebilir. Mevlâna bu meşguliyetleri karanlıklara ve perdelere benzetmektedir. İnsanın bu karanlıktan çıkarak hayatın anlamını ve varlığının amacını çözebilmesi ise başlangıcı ve bitişi aynı yere çıkan bir bilme eyleminin sonucudur.

Mevlâna'nın parçada geçen düşüncesi aşağıda verilen sözlerinden hangisiyle uyumludur?

A) Kendinden kendine sefer eyle.

B) Şimdi benim hâlim söze sığmaz.

C) Amaca sabırla varılır, acele ile değil.

D) Ya olduğun gibi görün ya da göründüğün gibi ol.

E) Kalbinizle yaptığınız her şey size geri dönecektir.

7. İslam düşünürü Fârâbî'ye göre, ideal bir toplum, adalet, erdem ve bilgelik prensiplerine dayanan bir siyasi düzene sahip olmalıdır. Fârâbî, *El-Medinet'ül Fazıla* adlı eserinde ideal bir toplum modelini tanımlar. Bu toplum modelinde insanlar, erdemli ve bilge bir liderin önderliğinde yaşarlar. Lider, erdemli ve bilge olmalıdır. Fârâbî'ye göre, adaletli bir lider, toplumu uyumlu hâle getirir ve insanların ihtiyaçlarını karşılar. Fârâbî'nin siyaset felsefesinde, insanların mutluluğu ve toplumsal refah, siyasi düzenin amacı olarak öne çıkar. İdeal bir toplumda herkes, erdemli yaşamayı hedefler ve toplumun düzenini korumak için ortak değerlere saygı gösterir.

Bu parçadan devletle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Toplumsal sözleşmenin ürünüdür.

B) Sınırsız bir yetkiyle donatılmalıdır.

C) Bireylerin ortak çıkarlarının toplamıdır.

D) Devlet, bireylerin erdemi için gereklidir.

E) Devletin iradesi her şeyin üzerindedir.

8. Medeniyetler arasındaki alışverişi sağlayan ayrıca bilim ve felsefenin ilerlemesine katkıda bulunan en önemli etkenlerden biri çeviri faaliyetleridir. İslam felsefesinde de çeviri faaliyetleri büyük önem taşır. İslam toplumunun görkemli bir medeniyet olarak ortaya çıkışında Yunan, Fars ve Hint medeniyetlerinden yaptıkları çeviriler etkili olmuştur. Yunan toplumunun önceki medeniyetlerden alarak geliştirdikleri ayrıca kendilerinin ortaya koydukları ilimlerin neredeyse hepsini alarak kendi kültürleriyle harmanlamışlardır. Bu çalışmalarla önceki medeniyetlerin çalışmaları kaybolmaktan kurtulmuştur. Ayrıca İslam düşünürleri daha önce üzerinde çalışılmamış konulara da yoğunlaşmış, böylece bilim ve düşüncenin zenginleşmesine katkıda bulunmuşlardır.

Parçaya göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılabilir?

A) Çeviri faaliyetleri medeniyetler arasında ticari ilişkileri arttırmıştır.

B) İlimlerin ve düşünce tarihinin gelişimi için çeviriler büyük önem taşır.

C) İslam toplumlarının gelişimi sadece çeviri faaliyetleri sayesinde olmuştur.

D) İslam felsefesinin önemi yapılan çevirilerden ziyade kendi çalışmalarına dayanır.

E) Yapılan çevirilerin, İslam toplumlarının kültürel yapısına uygun olmasına çalışılmıştır.

9. Yûnus Emre 13. yüzyılda Anadolu'da yaşamış olan bir Türk şairdir. Şiirlerindeki ana tema aşk ve sevgidir. Felsefede tasavvuf düşünürlerimizden sayılan Yûnus Emre; kalp kırmak yerine gönül almayı, savaşmak yerine barış ve huzurla yaşamayı vurgulayan bir yaşam biçimi benimsemiştir. Herkese hitap eden bir sevgi anlayışı vardır ve iyiliği öğütleyen bir şairdir.

Buna göre aşağıdaki atasözlerinden hangisi Yûnus Emre'nin tasavvuf düşüncesine uygundur?

A) Allah dağına göre kar verir.

B) Açtırma kutuyu, söyletme kötüyü

C) Terzinin işi kötü, ayıbını örten ütü

D) İyi evlat babayı vezir, kötü evlat rezil eder.

E) İyiliğe iyilik her kişinin kârı, kötülüğe iyilik er kişinin kârı

1. Zahirî suret fânidir. Mana âlemi ise daima bakidir.

Ne zamana kadar testinin süsüyle oyalanacaksın?

Testinin süsünden geç de suyu ara.

Suret, manayı anlamaya bir perdedir.

Sedeften geç, inciyi elde et.

Mevlânâ'nın *Mesnevî* adlı eserinden alınan bu dizelerden aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bir şeyin görünüşü ve özü birdir.

B) Varlığın özüne ulaşmak olanaksızdır.

C) Her varlık özünü biçiminden alır.

D) Hakikat varlığın özünde gizlidir.

E) Varlığın görünüşü bilinmeden özü bilinemez.

2. "Erkek dişi sorulmaz muhabbetin dilinde,

Hakkın yarattığı her şey, yerli yerinde,

Bizim nazarımızda kadın erkek farkı yok,

Noksanlık da eksiklik de senin görüşlerinde"

Dizelerini yazan Hacı Bektâş Velî, 13. yüzyılda Anadolu topraklarında yaşamış olan bir İslam âlimidir. Felsefesinde hoşgörü, insan sevgisi, eşitlik, doğruluk ve dürüstlük gibi kavramlara çokça yer vermiştir. Bektaşiliğin kurulmasına öncülük eden âlim, her türlü farklılığı bir kenara bırakarak Anadolu'da dostluğun vurgulandığı kültürel bir zenginliğin oluşmasına da katkı sağlamıştır.

Bu parça aşağıdaki görüşlerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Akılcılık

B) Belirlenimcilik

C) İnsancılık

D) Kadercilik

E) Sezgicilik

3. Kendi kendinle tanış gör nerdesin,
Kendi bahtına kendin bahanesin.

Seni senden daha iyi kim bile,
Geçirdin ömrünü bu hayat ile.

Nasıl yaşar isen öyle ölürsün,
Bugünkü günündür yarınki günün.

Yûnus Emre'nin *Risâletü'n Nushiyye* kitabından alınan bu şiirde aşağıdakilerden hangisine vurgu yapılmıştır?

A) Ahlaki eylemin amacının haz olduğuna

B) Sorgulanmayan yaşamın değersizliğine

C) Erdem olmadan bilginin anlamsız olacağına

D) İnsanın eylemlerindeki istenç özgürlüğüne

E) Vicdanın insanda doğuştan bulunduğuna

4. Zira, edep dileyen korkuyu sever. Korku dileyen hata yapmaktan sakınmayı sever. Hata yapmaktan sakınmayı dileyen sabrı sever. Sabır dileyen utanmayı sever. Utanmayı dileyen cömertliği sever. Cömertliği dileyen miskinliği sever. Miskinliği dileyen ilmi sever. İlmi dileyen marifeti sever. Marifeti dileyen canı sever. Canı dileyen aklı sever ve aklı dileyen Yüce Allah'ı sever.

Hacı Bektâş Velî'nin bu sözlerinde vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ahlaki erdemlerden biri eksikse inanma gerçekleşmez.

B) İyiye yönelen insan asıl hakikati, Yaratıcıyı bulur.

C) İyi nitelikli davranışlar sergilemek Tanrı'nın kabulü ile başlar.

D) Dünyevi ve uhrevi gerçekler birbirinden bağımsızdır.

E) Yaradan'ı bilen insan tüm kötülüklerden arınır.

5. İslam felsefesinde irade özgürlüğü problemine kelamcılar farklı açılardan yaklaşmıştır. Cebriye ekolü hariç tüm kelam ekolleri, insanın eylemlerinde özgür olduğunu ifade etmişlerdir. İslam felsefesinde filozoflar bu sorunu genel olarak akıl temelinde ele almış, insanın aklı sayesinde iyi ve kötüyü ayırt edebileceğini ve seçim yapabileceğini savunmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi İslam felsefesinde irade özgürlüğüne yönelik olarak söylenemez?

A) Allah'ın insanı özgür iradeli olarak yarattığı

B) Cebriye hariç kelam ekolerinin insanı özgür kabul ettiği

C) İslam felsefesinin soruna rasyonel yaklaştığı

D) Aklın iyi kötü ayrımını yapabileceğinin savunulduğu

E) İnsanların kader ve eylemleri konusunda söz sahibi olmadığının benimsendiği

6. Farabi'ye göre iyilik de, kötülük de arzu ve iradeyle elde edilir. Bütün insanlar mutluluk isterler. Şehir sakinlerinin mutluluğa ulaşmak için yardımlaştıkları şehir erdemli şehir olur. Bütün şehirlerin mutluluğa ulaşmak için çalıştıkları millet erdemli millettir. Bütün milletlerin mutluluğa ermek için el birliği ile çalıştığı dünya da erdemli bir dünyadır.

Parçaya göre erdemli bir dünyaya ulaşmak için aşağıdakilerden hangisi yapılmamalıdır?

A) İnsanlar her zaman mutluluğu hedeflemelidir.

B) İnsanlar sonucu ne olursa olsun arzularıyla hareket etmelidir.

C) Şehirlerde mutlu olmak için yardımlaşılmalıdır.

D) Bir milletin bütün şehirleri mutluluk için çalışmalıdır.

E) Tüm milletler mutluluğu hedeflemelidir.

7. "Duyu organları ile elde ettiğim bilgiler hakkında şüphelerim artıp, bunlarla da hata yapmanın mümkün olduğu kanaatine vardım. Devamlı artan şüphelerim üzerine, kendi kendime dedim ki: Duyu organlarının en kuvvetlisi gözdür. Göz, gölgenin durduğuna, hiç hareket etmediğine hüküm verir. Hâlbuki bir müddet tecrübeden sonra, gölgenin hareket ettiği anlaşılır. Gölgenin hareketi fark edilecek şekilde olmayıp, yavaş yavaştır. Göz yanıldığı gibi, diğer duyu organları da yanılır. Duyu organlarının kendi bilgilerine göre verdikleri hükümlerin yanlış olduğunu, akıl, savunmaya imkân bırakmayacak şekilde gösterir. Bunun üzerine, artık duyu organlarına da güvenim sarsıldı."

Parçada Gazâlî'nin *El-münkızü-mined-dalâl* eserinde aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

A) Duyusal bilginin kesin bilgi olduğu

B) Akıl yoluyla hakikate ulaşmanın mümkün olduğu

C) Tüm duyu organlarının aynı ölçüde yanılmadığı

D) Tecrübeye dayalı bilgiye güvenilebileceği

E) Duyu organlarının bilgi edinmede yetersiz kaldığı

8. "Âlim nice binlerce ilim bilir de o zalim kendi nefsini bilmez. Sen gerçi caiz olanı olmayanı bildin ama nefsin acaba bunların hangisi üzere! Her metanın (malın) kıymetini bilirsin de kendi kıymetini bilmeyen ahmaksın."

Mevlânâ bu sözü ile aşağıdakilerden hangisini vurgulamaktadır?

A) Âlimin ilmi ile ameli arasında uyum olması gerektiğini

B) Âlimin kendi nefsini tanıması ve terbiye etmesi gerektiğini

C) Âlimin ilmini başkalarına öğretmesi ve yayması gerektiğini

D) Âlimin ilmini Tanrı'ya yakın olmak için öğrenmesi gerektiğini

E) Âlimin ilmini dünyevi menfaatler için kullanmaması gerektiğini

9. İslam dünyasında 7. yüzyıldan itibaren kelam, hadis, fıkıh gibi dinî ilimler kendi iç dinamikleriyle gelişmişlerdir. Abbasîlerin siyasî açıdan büyümeleri farklı kültürlerle karşılaşmalarına sebep olmuştur. Felsefeyle de tanışmalarına Mansûr, Hârûnü'r-Reşîd, el-Me'mûn ve el-Mehdî gibi yöneticilerin önemli katkı sağladığı görülmektedir. Bağdat şehrinde çeviri için kurulan Beytü'l-Hikme kurumunun sağladığı katkıyla çeviriyle başlayan felsefe İslam felsefesi şeklinde olgunlaşmıştır. İslam felsefesinin Antik Yunan ve Helenistik felsefenin sorunlarını İslam felsefesine özgün yorumlar getirerek ele aldığı görülmektedir. Bu özgün yorumlayışlar farklı ekollerin doğmasına sebep olmuştur. İslam felsefesinin farklı milletlerin bulunduğu geniş bir coğrafyayla etkileşimi olmuştur. Bu felsefeye bu coğrafya üzerinde bulunan farklı milletlerden ve dinlerden insanlar da katkı sağladığı için yalnızca Arapların ve Müslümanların felsefesi olarak düşünülmemelidir.

Parçaya göre aşağıdakilerin hangisinin İslam felsefesinin oluşmasına bir katkısı olduğu söylenemez?

A) Abbasîlerin siyasî açıdan büyümeleri

B) Beytü'l-Hikme kurumunun çeviri faaliyetleri

C) Antik Yunan ve Helenistik felsefenin sorunları

D) Farklı milletlerden ve dinlerden insanların katkıları

E) Antik Yunan felsefesinin yorumlanmasının güçlüğü

1. Varoluşu kendisi yoluyla zorunlu olanın bir nedeni yoktur. Dahası, var oluşu kendisinden dolayı zorunlu olan varoluşu bakımından bütün yönleriyle zorunludur. ...Üstelik varoluşu zorunlu olanın çokluktan meydana gelmesi imkânsızdır. Nihayet varoluşu zorunlu olanın sahip olduğu hakikî doğanın her nasıl olursa olsun bir şekilde paylaşılması da mümkün değildir. Öyleyse, varlığı itibariyle zorunlu olanın göreli olmadığı, değişmez olduğu, çok olmadığı, kendisine özgü varlık bakımından paylaşılabilir olmadığı, şimdiye kadar tasdik edilmiş olanlardan zorunlulukla çıkar.

İbn Sinâ'nın bu görüşleri Tanrı'nın varlığına yönelik kanıtlardan hangisi ile ilişkilendirilebilir?

A) Ahlak

B) Kötülük

C) Ontolojik

D) Kozmolojik

E) Amaç ve düzen

2. Ona göre devlet ya da toplum insanların birbirine ihtiyaç duymalarından ortaya çıkmıştır. Güvenlik kaygıları nedeniyle kabileler arasında mücadele edildiğini ve sonuçta da bir kabilenin egemenliğiyle devletin kurulduğunu belirtir. Yöneticiler, her daim toplumun faydası için hareket etmelidir. Topluma karşı yapılacak zulüm, devletin varlığını ve bekasını tehlikeye sokar. O, devletin hüküm süresini canlı bir organizmaya benzetir. Devletler tıpkı doğal bir organizma gibi doğar, gelişir ve ölür yani yıkılır. Bu yüzden O; devletleri kuruluş, yükselme ve çöküş olarak üç aşamada inceler. Her yıkılan devletin yerine bir başka devletin kurulduğunu ve kurulacağını belirtir.

Bu parçada dile getirilen devlet görüşü aşağıdaki filozoflardan hangisine aittir?

A) Aristoteles

B) Fârâbî

C) İbn Haldun

D) Platon

E) Rousseau

3. MS 2. yüzyıl-MS 15. yüzyıl felsefesinde hem Hristiyan hem İslam düşünürleri akıl – inanç ilişkisi üzerine görüşler geliştirmişler aslında bir yönüyle din ve felsefe ilişkisini problem etmişlerdir. Bu konuda birbirinden farklı yorumlar yapmışlardır. İslam filozofu olan İbn Rüşd din ve felsefeyi aynı hakikati farklı yollarla dile getiren uzlaşı içinde iki alan olarak görmüştür.

Parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisi İbn Rüşd'ün görüşleri ile çelişir?

A) Din ve felsefe yöntem bakımından farklılaşır.

B) Dinî bilgiler felsefe ile temellendirilebilir.

C) Aklın ulaştığı doğrular dinî bilginin kaynağıdır.

D) Felsefi ve dinî bilgiler arasında bir uyum vardır.

E) İnanç da akıl da aynı hakikate ulaştıran araçlardır.

4. MS 8. yüzyıl ve sonrasında İslam coğrafyasında kurulan merkezlerde toplanan eserlerin çevirisinin yapılması ile birlikte İslam filozofları Yunan felsefesiyle tanışmıştır. Aristoteles'in mantık alanında yapmış olduğu çalışmalardan ve Plotinos'un sudûr kuramından etkilenmişlerdir. Yunan filozoflarının görüşlerini kendi kültürel değerleri ve felsefelerine taşıyan İslam filozofları o dönemde hem İslam felsefesinin gelişimine hem de bu coğrafyanın felsefenin merkezi hâline gelmesine katkı sağlamışlardır. Hristiyan filozoflar da İslam dünyasından aldıkları metinleri çevirerek hem Yunan filozoflarının hem de İslam filozoflarının görüşlerini tanımışlardır. Çevirilerden edindikleri felsefi, bilimsel ve kültürel donanımla birlikte Avrupa'da karanlık olarak adlandırılan çağ yavaş yavaş uyanış sürecine girmiştir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Çevirilerin etkisiyle Batıda skolastik düşünce tamamen ortadan kalkmıştır.

B) Çeviri faaliyetleri felsefi birikimin zenginleşmesinde aktif rol oynamıştır.

C) Hristiyan felsefesinde çevirilerin etkisiyle bir dönüşüm süreci başlamıştır.

D) Çeviriler ile birlikte farklı kültürler birbirlerini tanıma olanağı bulmuştur.

E) İslam filozofları yapmış olduğu çalışmalarla Batı felsefesini etkilemiştir.

5. Şimdi sizinle bir düşünce deneyi yapalım: İçimizden birinin aniden havada, boşlukta yaratıldığını düşünelim. Bu insanın boşlukta yaratılmış olmasından ötürü duyu organlarının üzerlerinde kullanacağı hiçbir şey olmayacaktır. Yani o ne bir şey görecek ne bir ses duyacak ne de dokunma duyusuna herhangi bir şey etki edecektir. Buna ek olarak iç organlarının kendileri hakkında da hiçbir iç algıya sahip olmayacağını varsayalım. Şimdi bu durumda, yani ne kendisini çevreleyen dış ortamı ne kol ve bacaklarını ne bedenini hissetmediği hâlde "bu boşlukta asılı adam" yine de kendisinin var olduğunu fark edecek ve varlığının bilincine sahip olacak mıdır? Şüphesiz evet.

Bu parçada yer alan görüşler aşağıdakilerden hangisi ile benzerlik gösterir?

A) İbn Sînâ ve ruhun tinselliği

B) Fârâbî ve zorunlu varlık

C) Demokritos ve atomculuk

D) La Mettrie ve materyalizm

E) B. Spinoza ve panteizm

6. "Alışkanlık eseri olarak, sebep diye inanılan şey ile müsebbeb (sonuç) diye inanılan şey arasını bitiştirmek bize göre zaruri değildir. Bilakis her (ikisi) ayrı şeylerdir. Bu o değildir, o da bu değildir. …Yanmanın failinin (ateş) olduğunun delili nedir? Onlara (filozoflara), ateşin pamuğa değmesi hâlinde yanmanın meydana geldiğini gözlemekten başka bir delil yoktur. Gözlem o anda yanmanın hâsıl olduğuna delâlet eder, ancak bunun onunla hâsıl olduğuna, yanmanın ateşten başka bir illeti (nedeni) bulunmadığına delâlet etmez."

Gazâli'nin bu görüşleri aşağıdakilerden hangisi ile benzerlik gösterir?

A) I. Kant'ın Kritisizmi

B) J. Locke'un Empirizmi

C) D. Hume'un Determinizmi

D) Condillac'ın Sensualizmi

E) Platon'un Rasyonalizmi

7. "İmkânsız, güç dâhilinde olan bir şey değildir. İmkânsız ya bir şeyi aynı anda hem kabul hem de reddetmek, ya genel olanı reddedip özel olanı kabul etmek ya da bir' i reddedip, ikiyi kabul etmektir. Bunlarla ilgili olmayan şey imkânsız değildir. İmkânsız olmayan şey de güç dâhilindedir. Siyahla beyazın aynı anda bir arada bulunması imkânsızdır; çünkü/ mahaldeki siyahlığın suretinin kabul edilmesinden beyazlığın suretinin reddedildiği ve siyahlığın var olması anlaşılır. Eğer siyahlığın kabul edilmesinden beyazlığın reddedilmesi anlaşılıyorsa, beyazlığın aynı anda hem reddedilip hem de kabul edilmesi imkânsız olur. …Aynı şekilde iradeden de bilinen bir şeyi istemek anlaşılır. Eğer bilgi olmadan isteğin bulunduğu düşünülürse, irade de yok demektir."

İbn Rüşd'ün *Tehafut et-Tehafut el-Felasife* eserinden alınan bu parçanın temel düşüncesi aşağıdakilerden hangisidir?

A) İrade, kişinin bilinçli bir şekilde gerçekleştirdiği isteme eylemidir.

B) Akıl karşıt düşünceleri kabul etmek konusunda yetersiz kalabilir.

C) Bir düşüncenin kabul edilmesi karşıtının da kabul edilmesini gerektirir.

D) Aklın sınırları dışında kalan bilgilere sezgisel düşünme yoluyla ulaşılabilir.

E) İki zıt durumun bir arada bulunması karşıtların birlik içinde var olmasıdır.

8. Her kuş kendi cinsi tarafına uçar. İnsan ruhu insan vücudunu ardından sürükleyen kudrettir. Ruh ne tarafa giderse vücut onu takip eder. Bu yürüyüşte ruh önde vücut arkadadır. Ruh beden içerisindedir, görülmez ama ruh bedeni idare eden onu yönlendiren irade ve güçtür. Bu kudret, insanın karşısına çıkacak olan, madde, beden ve fizik engelleri de aşarak, insan-ı kâmil olmaya doğru yol almasını temin edecektir.

Buna göre Mevlânâ'nın vurgulamak istediği asıl düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bedenin ruh için fiziksel bir engel olması

B) Ruh ve bedenin bütünlük içinde var olması

C) İnsanın varlığı için asıl unsurun ruh olması

D) Beden olmadan da ruhun varlığını sürdürebilmesi

E) İnsan varlığının ruh ve bedenden meydana gelmesi

1. El Kindî, Yaratıcı'nın varlığını kabul etmekle kalmaz onu kanıtlamaya da girişir. Bunun için iki delile başvurur. İlki evrenin, doğanın incelenmesiyle farkına varılabilecek kusursuz bir sebepler ve erekler sistemi oluşturduğu, bunun da ancak akıllı bir planlayıcı tarafından yapılabileceği fikrine dayanır. İkinci olarak evrenin sürekli değişim hâlinde olduğu, bu nedenle ezeli olamayacağı, bu durumun da yoktan var eden bir Yaratıcının varlığını zorunlu kıldığı düşüncesidir.

Parçaya göre El Kindî'nin yaratıcının varlığını kanıtlamak için;

I. Düzen ve Amaç Kanıtı
II. Sudûr Nazariyesi
III. Hudûs Delili
IV. Ontolojik kanıt

hangilerine başvurduğu söylenebilir?

A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

2. İslam felsefesinde irade özgürlüğü problemi, Allah'ın mutlak ilmi ve kader anlayışıyla, insanın iradesi ve sorumluluğu arasındaki ilişkiyi anlama çabasıdır. İslam düşüncesine göre, Allah her şeyi bilen ve her şeyi önceden belirleyen mutlak bir varlıktır. İnsan, yaratılışındaki potansiyel iradesiyle özgür bir varlık olarak, seçim yapabilme yeteneği ve eylemlerinden sorumlu olma bilinciyle donatılmıştır. İnsan, iradesini kullanarak doğru ve yanlış arasında seçim yapma sorumluluğuna sahiptir; ama asla mutlak anlamda irade sahibi değildir. İnsanın özgürlüğü, Allah'ın ilmiyle çerçevelenmiştir. Çünkü insanın yöneldiği her fiil, Allah'ın yaratmasıyla gerçekleşir; dolayısıyla insanın Allah'ın belirlediği davranışları seçme özgürlüğü vardır.

Buna göre irade özgürlüğü ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) İnsan akıl sahibi bir varlık olarak tercih yapma yetisine sahiptir.
B) İnsan kendisi için belirlenmiş bir çerçeve içinde seçimler yapabilir.
C) Özgürlük Allah'ın mutlak iradesi ve insanın cüz'i iradesi ile ilişkilidir.
D) Kişi iradesiyle yaptığı seçimlerin sorumluluğunu üstlenmek durumundadır.
E) İnsan belirlenmiş bir kaderi yaşarken yaptığı hiçbir seçimden sorumlu değildir.

3. İbn Haldun *Mukaddime* adlı eserinde toplumsal yaşamın insan için bir zaruriyet olduğunu savunur. İnsanlar her türlü gereksinimleri karşılamak ve güvende olmak yani diğer toplulukların saldırı ve eziyetlerinden korunmak için bir güce ve yöneticiye ihtiyaç duyarlar. Devletin yöneticileri vatandaşına karşı şefkatli olmalıdır. Toplumsal yaşamın içinde yapılan her türlü eziyet devletin varlığı ve devamlılığı için tehlike oluşturur. Ona göre devletlerin tabii bir ömrü vardır. Bu ömür tıpkı bir canlınınki gibi doğma, gelişme ve ölme yani yıkılma süreçlerini içerir. Her yıkılan devletin yerine yenisi kurulur.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılır?

A) Devlet insanların aralarında yaptıkları sözleşme ile oluşmuştur.
B) Devlet toplumsal çıkarların karşılanmasında sadece bir araçtır.
C) Devlet insanlarını koruyabilmek için sınırsız bir güce sahip olmalıdır.
D) Devlet organizmaya benzeyen, var olması zorunlu bir kurumdur.
E) Vatandaşına karşı erdemli davranmak devlete daimî süreklilik kazandırır.

4. Kendilerinden önceki birikimleri devralan, artırıp geliştiren ve böylece yükselen uygarlıkların gelişiminde yazılı eserlere ulaşılması son derece önemlidir. Bilgi dünyasını geliştiren bu değerli etkileşimin en önemli araçlarından biri çeviri faaliyetleridir. Yunan kültürü, Mısır ve Mezopotamya uygarlıklarının omuzlarında yükselmiş ve kendi katkılarını da sunarak geleceğe devretmiştir. Ancak İslam coğrafyasının Yunan, Hint, Mezopotamya ile etkileşimi sırasında, kültürü sadece devraldığı ve katkı sağlayarak aktardığını söylemek yetersiz kalır. İslam dünyası aynı zamanda kendinden önceki kültürün hamisi konumuna geçmiş ve yitip gitmesini engellemiştir. Büyük Bağdat Kütüphanesi olarak da bilinen Beytü'l-Hikme'deki kitapların, Orta Çağ dünyasının hiçbir yeriyle kıyaslanmayacak kadar çok olduğu düşünülmektedir.

Parçaya göre İslam dünyasının çeviri faaliyetlerinde üstlendiği ayırt edici rol aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düşünce dünyasının gelişmesinde önemli bir rol oynaması
B) Bilimsel bilginin ve felsefenin ilerlemesine kaynaklık etmesi
C) Kültürün aktarılması dışında kültürün koruyuculuğunu da üstlenmesi
D) Dünyaca ünlü çeviri merkezleri ve kütüphaneleri kurması
E) Doğu ve Batı kültürlerine İlk Çağ'ın kültürel birikimini aktarması

5. Toplumsallaşma olmadan insanın tek başına medeni ve mutlu bir yaşam sürmesi mümkün değildir. Toplum içinde yaşamak zorunda olan her insan başka insanlarla yardımlaşmalı ve iş birliği içine girmelidir. Ancak toplumu meydana getiren her birey fiziksel ve ruhsal olarak farklılık arz eder. Medeni bir devlette insanların birbirinden farklı olduğu bilinmeli ve bireyler arasında bir iş bölümü yapılmalıdır. Her birey kendi fiziksel ve ruhsal durumuna bağlı olarak halkın gayesine uygun iş görmelidir. Çünkü vücudun bütün organları kalbe hizmet eder ve kalp ise vücudu yaşatabilmek için çaba gösterir. Medeni bir devlet işte böyle olmak zorundadır.

Bu parçadan hareketle aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılamaz?

A) Devlet toplumun zorunlu bir sonucudur.

B) İnsan mikro devlet ise makro organizmadır.

C) Devlet sözleşmeye dayalı yapay bir kurumdur.

D) İş bölümü ve yardımlaşma devlet için hayatidir.

E) İnsanların mutlu olabileceği devlet düzeni kurulabilir.

6. İbn Sînâ'ya göre bir varlığın nedeni yoksa o zorunlu varlıktır. Varlığı için başka bir varlığa gereksinimi yoktur. Bir nedene dayalı olan varlık mümkün varlıktır. Mümkün varlıklar kendinden önce ezeli ve ebedi bir varlık olmadıkça var olamaz yani zorunlu varlığa dayanırlar. Zorunlu varlık yaratıcıdır ve diğer varlıklar ondan akli bir akma yani sudûr etme olarak oluşmaktadır.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki ontolojik yaklaşımlardan hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Varlık sürekli bir değişim içindedir diyen oluşçuluk

B) Varlığın soyut ve akılsal olduğunu savunan idealizm

C) Varlığı ruh ve bedenin toplamı olarak gören düalizm

D) Varlığın temelinde maddenin olduğunu savunan materyalizm

E) Varlığın özü değil fenomenler bilinebilir diyen fenomenalizm

7. O, aynı hakikatin felsefede başka, dinde başka türlü ifade edildiğini öne sürmekteydi. Ona göre bir ve aynı hakikat felsefede açık ve seçik bir biçimde ve rasyonel temel üzerinde anlaşılır iken dinde mecazi anlatımlarla ortaya konulur. Söz gelimi ona göre, "Felsefeyle din aynı yolun yolcusudur." Aynı yolda yürüyen bu disiplinler, sadece farklı araç ve söylemleri kullanırlar. Onlar yalnızca aynı hakikati farklı şekilde dile getiren disiplinlerdir. Bundan dolayı, "Felsefe, dinin ikiz hemşehrisidir. Onlar birbirlerini tabiatları gereği seven iki arkadaş gibidir." der.

Bu parçada ifade edilenler aşağıdaki filozoflardan hangisinin görüşlerini yansıtmaktadır?

A) Gazâlî

B) İbn Rüşd

C) Fârâbî

D) El Kindî

E) İbn Sînâ

8. İbn Rüşd'e atfedilen çifte hakikat anlayışının temelinde hakikatin bir olması, buna karşın insanı aynı hakikate götürecek farklı alan ve yolların mümkün olması kabulü vardır. İbn Rüşd felsefenin akla dayalı yöntemleri ve temellendirmeleri ile hakikatin bilgisine ulaşılabileceğini düşünür. Bu hakikatin aynı zamanda dinin gösterdiği doğrularla aynı olması gerektiğini savunur. İnanç alanında bu hakikate ulaşmanın yolu ise metaforlar aracılığıyla mecazi terimlerden, bir tür hayalde canlandırmadan geçer.

Buna göre İbn Rüşd'ün çifte hakikat anlayışı için;

I. Dini dogmalar felsefi yorumlardan daha değerlidir.

II. Teoloji ve felsefe yöntem açısından farklılaşır.

III. Din ve felsefenin kabulleri birbiri ile uzlaşım hâlindedir.

IV. İnanca dayalı bilginin ispatı empirik temellere dayanır.

ifadelerinden hangileri söylenebilir?

A) Yalnız II

B) Yalnız IV

C) II ve III

D) II ve IV

E) II, III ve IV

1. Hristiyanlık felsefesi, dogmatik fikirlerini sağlam ve sistematik bir temele oturtmak için Antik Yunan'ın iki büyük filozofu Platon ve Aristoteles'in görüşlerinden faydalanmış ve kendisi için hayati bir öneme sahip olduğuna inanmıştır. Bu durum Platon ve Aristoteles'in Hristiyanlık inancını desteklediklerine yönelik bir kanaatin ortaya çıkmasına ve Hristiyan felsefesi için birer otorite olmalarına yol açmıştır. Ancak 15. yüzyıl ile birlikte otoritelerden bağımsız olma fikri yayılmaya ve Orta Çağ düşüncesinin etkisi azalmaya başlamıştır. Artık insan büyük bir organizmanın bir parçası değil, ağırlık merkezi kendisi olan ve düşüncesine göre kendine küçük bir dünya kuran birey hâline gelmiştir. Bu tutum ile felsefede artık tek yoldan amaca ulaşma anlayışı ortadan kalkmış ve çok sesliliğin hâkim olduğu Rönesans'ın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi Rönesans anlayışına aykırıdır?

A) Bireyin değeri ve önemi göz ardı edilmelidir.

B) Otorite görüşlerinin yerine akıl temele alınmalıdır.

C) Yaşam bireylerin özgür iradeleriyle belirlenmelidir.

D) İnancın bilgiyi mümkün kıldığı anlayışı reddedilmelidir.

E) Doğa aklın ön planda olduğu felsefe ile açıklanmalıdır.

Çözüm:

Bu parçada Hristiyan felsefesinin Platon ve Aristoteles'in felsefelerinden etkilendiği, onları birer otorite kabul ettiği anlatılmıştır. Parçanın devamında 15. yüzyıl ile birlikte otoritelerden bağımsız olma fikrinin ön plana çıktığı, insanın düşüncenin merkezine geçtiği ve tek seslilikten ziyade çok seslilik olarak adlandırılan farklı bakışlarının ortaya çıktığı belirtilmiştir. Bu durumun ise Rönesans'ın ortaya çıkmasına zemin hazırladığı savunulmuştur. Parçada yer alan; "Otoritelerden bağımsız olma fikrinin ortaya çıktığı, insanın düşüncenin merkezine geçtiği ve insanın düşüncesine göre kendine küçük bir dünya kuran birey olduğu" ifadeleriyle B, C ve E seçeneklerinin Rönesans'a uygun olduğu düşüncesine ulaşılmaktadır.

" Felsefede artık tek yoldan amaca ulaşma anlayışı ortadan kalkmış ve çok sesliliğin hâkim olduğu" ifadesiyle Orta Çağ felsefesinin temel anlayışının D seçeneğiyle reddedilmesinin Rönesans'a uygun olduğu savunulabilir.

Rönesans ile birey odaklı düşüncenin ön plana çıktığı bu parçada anlatılmıştır. Bu sebeple bireyin değerinin ve öneminin göz ardı edilmesi düşüncesi Rönesans'a uygun değildir.

Cevap: A

2. Orta Çağ döneminde düşünürlerin büyük bir çoğunluğu kilisede yetişmiş din adamlarıdır. Bu düşünürler inancın bilgiyi mümkün kıldığı gerekçesiyle hakikatin ellerinde olduğunu savunmuş ve herhangi bir arayış içerisine girmemişlerdir. Ancak Rönesans döneminde her düşünür fikirlerinin farklı olduğunu dile getirmiş ve yeni düşünce ürettiğini savunmuştur. Kendilerini bir müjdeleyici olarak niteleyen Rönesans dönemi düşünürleri, tıpkı Antik Çağ'daki gibi insan ve yaşamına ilişkin bütün sorunları ele almış ve bu sorunları çözmek için her türlü yolu denemişlerdir.

Bu parçada eleştirilen Orta Çağ dönemi özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

A) Teolojinin felsefeye egemen olması

B) Antik Yunan'dan etkilenmiş olması

C) Doğanın deney ve akılla açıklanması

D) Tanrı'nın varlığını kanıtmaya çalışması

E) Hümanizme uygun bir anlayış üretmesi

Çözüm:

Bu parçada Orta Çağ'daki filozofların büyük bir çoğunluğunun din adamı olduğu ve bu düşünürlerin inancın bilgiyi mümkün kıldığı gerekçesiyle herhangi bir arayış ve düşünsel tartışma içerisine girmediği anlatılmıştır. Ayrıca Rönesans dönemi filozoflarının inançtan bağımsız olarak kendi düşünceleriyle felsefeye yönelmesinin farklılık taşıdığı belirtilmiştir.

B seçeneğinde ifade edilen yargı parçada anlatılan Rönesans felsefesine uygundur. Çünkü Rönesans felsefesi Antik Yunan düşüncesinin yeniden doğuşu olarak adlandırılmaktadır. Parçada da Rönesans düşünürlerinin tıpkı Antik Çağ'daki gibi insan ve yaşamına ilişkin bütün konuları ele aldıkları ifade edilmiştir.

C seçeneğindeki ifade Rönesans'taki filozofların temel ilkelerinden biridir.

D seçeneğinde belirtilen Tanrı kanıtlamaları yalnızca Orta Çağ'a ait bir problem değildir. Rönesans'ta da devam etmiştir.

Rönesans dönemi filozoflarının inançtan bağımsız olarak kendi düşünceleriyle felsefeye yönelmesi E seçeneğinde ifade edilen Hümanizm anlayışına uygundur.

Rönesans'taki filozofların inançtan bağımsız olarak kendi düşünceleriyle felsefeye yönelmesinin Orta Çağ felsefesi için söylenen ve A seçeneğinde yer alan "Teolojinin felsefeye egemen olması" fikrinin eleştirildiği niteliğini taşır.

Cevap: A

3. Kökenleri Antik Yunan düşüncesine kadar dayanır. İnsanı felsefi düşüncenin merkezine alan Sokrates'e, 'İnsan her şeyin ölçüsüdür.' diyen Protagoras'a kadar geri gider. Bu yaklaşım Rönesans döneminde, Tanrı'dan uzaklaşan dikkatin insana yönelmesiyle ortaya çıkar. İnsanla doğanın geri kalanı arasındaki ontolojik farklılığı temele alan ve topluma, tarihe, kültüre ilişkin açıklamada, önceliği insana veren felsefelerin genelini ifade eder.

Bu parçada sözü edilen görüş aşağıdakilerden hangisiyle ifade edilir?

A) Deneycilik

B) Doğuştancılık

C) Hümanizm

D) İdealizm

E) Materyalizm

Çözüm:

Orta Çağ boyunca Batı'da her şeyin temelinde 'Tanrı' vardı(Teosantirizm). Rönesans'ın ortaya çıkmasıyla özgür bir birey olarak insanı yeniden her şeyin merkezine alan görüş yani "Hümanizm" ortaya çıkmıştır. Kökenlerini Antik Yunan düşüncesinde bulduğumuz bu yaklaşım başta felsefe olmak üzere her alanda derin bir etki yaratmış ve Batı'da modern düşüncenin ortaya çıkmasıyla sonuçlanmıştır. Dolayısıyla parçada sözü edilen görüş "Hümanizm"dir.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise;

A) Deneycilik – Empirizm olarak bilinen bu görüşe göre doğru bilgi mümkündür ve bu bilginin kaynağı duyu, deney ya da algılarımızdır. Zihin hiçbir bilgiyi doğuştan getirmez. Bu açıdan her türlü bilgi a posterioriktir.

B) Doğuştancılık – Bu görüşe göre bilgi, sonradan oluşan deneyimlerle değil doğuştan gelen aklın ilkeleriyle gerçekleşir. Doğru bilginin kaynağı akıl olarak belirlenmiştir.

D) İdealizm – Ontolojik bir görüş olarak varlığın özünde akılla kavranan tinsel bir yapıda olduğunu savunur.

E) Materyalizm – Ontolojik bir görüş olarak varlığın özünde uzayda, zamanda yer kaplayan fiziksel maddenin olduğunu savunan görüştür. Fiziksel olanın ötesinde herhangi bir gerçekliğin olmadığını savunur.

Cevap: C

4. R. Descartes, *Metot Üzerine Konuşma* adlı eserinde dünyada en iyi paylaştırılan şeyin sağduyu olduğunu savunur. Sağduyu ya da akıl doğru hüküm vermeye, doğru kararlar almaya ve doğruyu yanlıştan ayırt etmeye yarayan en önemli araçtır ve herkeste eşit miktarda bulunmaktadır. Bu nedenle insanların düşüncelerinin farklı olmasının sebebi, bazı insanların daha akıllı olması değildir. R. Descartes'a göre hakikatin araştırılması ancak bir yöntem ile birlikte olumlu sonuç verir. Kısacası hakikati yöntemsiz bir şekilde aramak su üzerinde yürümeye benzer. Düzensiz ve karmaşık bilgiler aklın doğru düşünmesine, doğru kararlar almasına ve doğru bir şekilde işlemesine engel olur.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi R. Descartes'ın felsefi anlayışına uygun değildir?

A) Doğru bilgi mümkündür ve kaynağı sadece akıldır.

B) Değişik yol ve yöntemlerden aynı sonuçlar üretilebilir.

C) Hakikate ulaşmak açısından metod gerekli ve zaruridir.

D) Hakikate ulaşmak için sağduyu veya akıl yeterli değildir.

E) Doğru düşünmenin ve karar almanın kaynağı sağduyudur.

Çözüm:

Bu parçada R. Descartes'ın *Metot Üzerine Konuşma* adlı eserindeki görüşlerine yer verilmiştir. Parçada R. Descartes'a göre sağduyu yani aklın doğru hüküm vermeyi sağlayan araç olduğu, herkeste sağduyunun bulunduğu ve hakikate ulaşmak için bir yöntemin zaruri olduğu anlatılmıştır. Ayrıca yöntemsiz bir hakikat arayışının boşa çabalamak olduğuna yer verilmiştir. Parçada yer alan; " Sağduyu ya da akıl doğru hüküm vermeye, doğru kararlar almaya ve doğruyu yanlıştan ayırt etmeye yarayan en önemli araçtır." ifadesi A ve E seçeneklerine uygundur. "R. Descartes'a göre hakikatin araştırılması ancak bir yöntem ile birlikte olumlu sonuç verir." ifadesiyle C ve D seçenekleri R. Descartes'ın felsefesine uygundur. Ancak B seçeneğinde yer alan "Değişik yol ve yöntemlerden aynı sonuçlar üretilebilir." ifadesi R. Descartes'ın felsefesine uygun değildir.

Cevap: B

5. T. Hobbes'a göre insan doğası gereği bencil bir varlıktır. İnsanların birbirilerini yok etmelerinin önüne geçmek ve güvende olmalarını sağlamak gerekir. Bu nedenle insanlar bir araya gelerek aralarında yaptıkları sözleşme yoluyla zaruriyet kaynaklı bir güç oluştururlar. Tüm haklarını da bu güce devrederler. Egemenliğin kaynağı bu sözleşme, egemenliği kullanan güç de devlettir.

Bu parçada vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Temel hakların güvence altına alınmasının gerekliliği

B) İnsanların liberal bir devlet sistemine geçmesi gerektiği

C) Devletin gereksinime dayalı büyük bir organizma olduğu

D) Sözleşmeye dayalı devletin sınırsız özgürlüğü sağlayacağı

E) Devletin zorunlu ve yapay bir kurum olarak oluştuğu

Çözüm:

T. Hobbes'un siyaset felsefesinde devlet insanların aralarında yaptıkları sözleşmeden doğan yapay bir varlıktır. Ayrıca insanın kötücül doğasından kaynaklı sebep olduğu güvensiz ortam devletin olmasını da zorunlu kılmaktadır. Parçada da bu durum özetlenmiştir. Dolayısıyla cevap E seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise;

A) Metinde devletin insan doğasından kaynaklı zorunlu bir varlık olarak nasıl ortaya çıktığı vurgulanmaktadır. T. Hobbes'e göre devletin kaynağı toplumsal sözleşmedir.

B) T. Hobbes liberal yani özgürlükçü bir devlet sisteminden değil devletin tek egemen güç olduğu bir sistemden bahsetmektedir.

C) T. Hobbes devleti doğal bir organizma olarak değil yapay bir varlık olarak görür.

D) Parçada bireylerin sözleşme yoluyla oluşturulan güce haklarını devrettikleri ifade edilmiştir. Bu durumda devletin bireylere sınırsız özgürlük sağlayacağı söylenemez.

Cevap: E

6. F. Bacon doğru düşünmeyi engelleyen ön yargıları idol olarak adlandırır. Ona göre insan zihni her türlü idolden arınmalıdır. *Novum Organum* adlı eserinde “İnsan, anlama yetisinde, kök salmış olan idollerle ve yanlış fikirlerle hareket etmiştir ve bunlara göre karar vermiştir. Bu idoller, tabiat'ın yorumuna engel olur; zihne yeni bilgilerin girişini güçleştirir, bilimlerin yenilenmesinde rahatsızlık verir.” demiştir.

Bu parçada idoller ile ilgili vurgulanmak istenen düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Doğayı olduğu gibi anlamaya engeldir.

B) Şüpheci bir tavır takınmaya sebep olur.

C) Doğru bilginin olamayacağının kanıtıdır.

D) Bilimin gelişimini ve ilerlemesini durdurur.

E) Zihinsel tabuların oluşumunu engeller.

Çözüm:

Bacon felsefesinde idoller; bilimsel bilginin tek gerçek yöntemi olarak gördüğü tümevarım yönteminin gereği gibi kullanılmasını engelleyen, bilimsel araştırmayı imkânsız kılan önyargılara, temelsiz kanaat ve sanılara ya da putlara; bilim ve felsefedeki yanlışların temeli, kaynağı olarak görülen önyargılarla kuruntulara verilen addır. Bu bilgiler ışığında bu parçada vurgulanan düşünce A seçeneğinde verilen “Doğayı olduğu gibi anlamaya engeldir.” yargısıdır.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise;

B) Şüpheci bir tavır takınmaya sebep olur – İdoller tam tersi insanların yanlış bilgilere ve kuruntulara saplanmasına neden olur.

C) Doğru bilginin olamayacağının kanıtıdır – İdoller doğru bilginin önünde engeldir. Ama doğru bilginin olamayacağının kanıtı değildir.

D) Bilimin gelişmesini ve ilerlemesini durdurur - İdoller bilimin gelişmesini durdurur ifadesi yanlış olur. Parçada son cümlede de ifade edildiği gibi idoller bilimin gelişmesinde rahatsızlık verebilir, onu yavaşlatabilir. ‘Durdurur’ demek yanlış olur.

E) Zihinsel tabuların oluşumunu engeller – İdoller tam tersi bu tabuların kendisidir.

Cevap: A

7. Felsefenin kendisinden önce ortaya koyduklarını güvenilir bulmayıp matematik bilgi örneğine göre felsefede köklü bir düzeltme yapmalı düşüncesiyle yola çıkan R. Descartes, yeni bilgi yapısını oturtmak için aradığı o sağlam temeli “Düşünüyorum, öyle ise varım.” önermesinde bulur. Buraya varmak için de uzun bir kuşku yolundan geçer. Ancak bulduğu dayanak öylesine sağlam, öylesine apaçıktır ki, bundan önce kuşkusunun ortadan kaldırdığı bütün varlık çeşitleri -kendisi, Tanrı, doğa gibi- yeniden gerçeklik kazanırlar ve güvenilir olurlar. Gerçekliği bütün alanlarıyla yeniden kurma işinde Tanrı kavramı bir kaldıraç gibidir: “Bilince bakınca, burada Tanrı kavramının bulunmakta olduğunu görürüz.” der R. Descartes .

Bu parçaya göre R. Descartes'la ilgili aşağıdakilerden hangisi ileri sürülebilir?

A) Kuşkuyu amaç olarak gördüğü

B) Duyuların bildirdiklerine güvendiği

C) Her türlü bilginin imkânını reddettiği

D) Mutlak bilginin a priorik olduğu

E) Bilgi edinmede aklı yetersiz gördüğü

Çözüm:

Bir rasyonalist olarak R. Descartes doğru bilginin kaynağının akıl olduğunu savunur. Parçada da bundan bahsedilmektedir. Kuşkuyu bir araç, bir yöntem olarak kullanan R. Descartes sonunda kuşku duymakta olan kendisinden kuşku duyan zihninden ve kuşku duyma ediminden kuşku duyulamayacağı sonuca açık-seçik bir şekilde ulaştığını söyler. Metnin sonundaki cümleden de anlaşılacağı üzere R. Descartes'a göre bilgi doğuştan gelmekte ya da zihnimizde onları hazır bulmaktayız. Sonuç olarak R. Descartes'a göre bilgi a prioriktir. Dolayısıyla cevabımız D seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise;

A) Kuşkuyu amaç olarak görmek – R. Descartes kuşkuyu amaç değil araç olarak görür. Kuşkuyu amaç edinenler septiklerdir.

B) Duyuların bildirdiklerine güvenmek – Bir rasyonalist olarak R. Descartes duyulara değil akla güvenmeyi tercih eder.

C) Her türlü bilginin imkânını reddetmek – R. Descartes'a göre doğru bilgi mümkündür ve kaynağı akıldır.

E) Bilgi edinmede aklı yetersiz görmek – R. Descartes bir rasyonalisttir. Aklı değil duyuları yetersiz görür. Açık ve seçik bilgi akıldan çıkmaktadır. Akıl, zihin ya da bilinç mutlak bilginin kaynağıdır.

Sonuç olarak bu seçenekler yanlıştır.

Cevap: D

8. “İnsanlar yalnız akıl ilkelerine göre yaşadıkları için birbirleriyle daima tabiatça zorunlu olarak uyuşurlar. Böylece insanların akıl ilkelerine göre yaşamalarını sağlamaya çalışacağız. Aklın emrine göre yaşayan kimsenin kendi kendisi için istediği iyilik erdeme göre yaşamaktır, yani bilmektir. Öyle ise erdem peşinde koşan bir kimsenin kendi kendisi için istediği iyiliği, o, başka insanlar için de isteyecektir.”

Spinoza’nın *Etika* isimli eserinden alınan bu parçaya göre erdemli olmanın şartı aşağıdakilerden hangisine bağlanmıştır?

A) Ahlaki kararlarda başkasının iyiliğini gözetmeye

B) Kendisi için isteneni başkası için de istemeye

C) Duyguları tanıma ve bilmeye

D) İnsanlarla uyumlu yaşamaya

E) Aklın kurallarına uymaya

Çözüm:

Spinoza’ya göre insan, doğuştan gelen akıl ve mantık ilkelerine sahiptir. Bu ilkeler evrenin zorunlu yasalarıyla çelişmez. Parçada ahlaki eylemde bulunurken aklın ilkelerine uyumun insanı iyi eylemlere, aykırı hareket etmenin ise kötü eylemlere yönelteceği söylenmektedir.

Buna göre bizden erdemli olmanın şartının neye bağlandığını bulmamız istenmektedir.

A) Parçada ahlaki eylemlerde bulunurken insanın iyiyi öncelikle kendisi için istemesi gerektiği sonrasında başkasının iyiliğini gözetmesi gerektiği söylenmektedir. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

B) “Kendisi için isteneni başkası için de istemek” aklın ilkelerine göre hareket etmenin bir sonucu olarak ifade edilmiştir. Bu durumda erdemli olmanın şartı değil sonucu olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

C) Parçada duyguları tanıma ve bilmenin erdem ile ilişkisine değinilmemiştir. Tanıma ve kendini bilme parçada aklın emrine uyma ile aynı bağlam içerisinde verilmiştir. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

D) Parçada insanların birbirleriyle uyuşuyor veya uyumlu yaşıyor oluşunun sebebi olarak tabiatın zorunlu yasaları verilmiştir. Uyumlu olmak ile erdem arasında herhangi bir bağ kurulmamıştır. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

E) Parçada, “Aklın emrine göre yaşayan kimsenin kendi kendisi için istediği iyilik erdeme göre yaşamaktır, yani bilmektir.” denilmektedir. Burada erdemli olmayı aklın emrine uymaya bağlamıştır. Aklın emrine uymak demek aklın kurallarına göre hareket etmek demektir. Aklın kurallarına uyum ise bizi erdemli olmaya götürecektir. Dolayısıyla bu seçenek doğrudur.

Cevap: E

9. B. Spinoza'nın felsefesinin merkezinde, Tanrı sevgisinin yer aldığı görülür. Hiçbir zaman Tanrı'yı reddetmemiştir. Tanrı'nın doğa ile bir ve aynı şey olduğunu ifade eden panteizm görüşünü savunur. En önemli eserlerinden birisi *Etika*'dır. Ona göre, insanın mutluluğu yakalayabilmesi için aklını mükemmel bir seviyede kullanması gerekir. İnsanın aklını mükemmel seviyede kullanmasının yolu ise Tanrı'yı anlamasından geçmektedir. Ancak bu şekilde kendini güvende hissedecektir.

Buna göre B. Spinoza ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Mutluluğu yakalamak için adil ve erdemli olmak gerektiğini düşünür.

B) Tanrı'nın bilgisine sahip olanın mutlu olacağını savunur.

C) Olgusal dünyanın bilgi nesnesi olduğunu kabul etmez.

D) Tanrı'yı evrenin yaratıcısı ve hâkimi kabul eder.

E) Düşünceleri metafizik unsurlar içermez.

Çözüm:

Parçada B. Spinoza'nın panteizm ve ahlak görüşü birlikte verilmiştir. Panteizme göre evreni yaratan Tanrı, evrenle bir ve aynıdır. İnsanın Tanrı'yı anlaması, onun mutlu olmasını ve kendini güvende hissetmesini sağlayacaktır. Tanrı, ancak aklın üst seviyede kullanılmasıyla anlaşılabilir.

A) Parçada, mutluluğu yakalamak için erdemli ya da adil olmayla ilgili herhangi bir ifadeye yer verilmemiştir.

B) Parçaya göre insan, eğer aklını kullanır ve Tanrı'yı anlayabilirse kendini güvende hissedecek ve mutluluğu yakalayacaktır. Bu seçenekle anlatılmak istenen yargı örtüşmektedir.

C) Parçada olgusal olan ve onun bilgisinin edinilemeyeceğine dair bir ifadeye yer verilmemiştir.

D) Parçaya göre B. Spinoza, Tanrı'nın varlığını kabul eder ancak ona göre Tanrı doğa ile bir ve aynıdır. Evrenin hâkimi olan değil, evrenle içkin olan bir Tanrı'dır.

E) Düşünceleri metafizik unsurlar içermez yargısına ulaşılamaz. Metafizik duyular üstü alan anlamına gelir, B. Spinoza'nın düşüncelerinde metafizik unsurlar bulunduğu söylenebilir.

Cevap: B

10. İngiliz düşünür T. Hobbes, *Leviathan* adını taşıyan ve siyaset felsefesine adamış olduğu ünlü eserinde insan hakkında belirli bir psikolojik analizden hareket eder: T. Hobbes'a göre insan, doğası gereği bencil bir varlıktır. O, bir yandan maddi ihtiyaçlarının doyurulması peşinden koşarken öteki yandan, başkalarını tahakküm altına almak, onlara iradesini zorla kabul ettirmek ister. Ancak insanların arzuları ve eğilimleri doğal olarak birbirlerine ters veya uzlaşmaz olduğu için bu durum onlar arasında çatışmalara yol açar. Herkesin başkasının zararına olarak bencil arzularını, eğilimlerini tatmin etme peşinden koşması "herkesin herkesle savaş durumu" nu yaratır. Böyle bir ortamda insan yaşamı kaba, kısa ve sefildir.

Bu parçada T. Hobbes neyi tasvir etmeye çalışmaktadır?

A) İktidarın özü

B) Hukukun kaynağı

C) Egemenlik

D) Toplum sözleşmesi

E) Doğa durumu

Çözüm:

T. Hobbes parçada insanın kötücül doğasından hareket ederek devlet öncesi doğa durumunu tasvir etmeye çalışır. Modern devletin ortaya çıkış sürecinde insanların içlerinden geçtikleri doğal bir fenomen olarak anlattığı bu ortam yapay bir şekilde devletin ortaya çıkışla sona ermektedir. İnsanlar aralarında yaptıkları bir sözleşmeyle devlete kendi üzerlerinde iktidar ve yetki vererek güvenlik ihtiyaçlarını karşılama yoluna gitmişlerdir. Dolayısıyla T. Hobbes parçada "doğa durumu"nun tasvirini yapar. Diğer seçeneklere baktığımızda;

A) İktidarın özü – İktidar bir toplum ya da devlette gücü kullanma yetkisi anlamına gelir. Parçada bundan önceki süreç tasvir edilmiştir.

B) Hukukun kaynağı – Hukuk devlet ya da düzeninin tesisi için ortaya çıkmış yazılı kurallar sistemidir. Toplum sözleşmesine dayandığı gibi Tanrı iradesine de dayanabilir. Parçada bahsedilen ise hukukun henüz ortaya çıkmadığı doğa durumudur.

C) Egemenlik – Bir toprak parçası ya da mekân üzerindeki kural koyma gücü ve hukuk yaratma kudretidir. Bu güç siyasi erkin dayattığı yasallaşmış bir üst iradeyi ifade etmektedir. Egemenliğin kimin elinde olacağı ve nasıl kullanılacağı problemi de doğa durumundan sonra ortaya çıkan bir sorundur.

D) Toplum sözleşmesi – Bireylerin karşılıklı uzlaşma, bazı kurallara uymak üzerinde anlaşma ve birbirlerini şiddet, sahtekârlık veya dikkatsizlikten korumak için birleştirdiğini varsayan bir kavramdır. T. Hobbes'a göre doğa durumundan çıkışın anahtarıdır. İnsanlar aralarında yaptıkları bir sözleşmeyle bu durumu sona erdirmiş ve devleti ortaya çıkarmışlardır.

Cevap: E

11. 15-17. yüzyılın önemli isimlerinden F. Bacon, geleceğin dünyasının bilim yoluyla aydınlanacağını görmüştü. Ona göre “bilgi güç”tü. Bu gücü elde edebilmemiz için doğayı doğru şekilde analiz etmeli, sistematik ve deneye dayalı biçimde güvenli bilgiye ulaşmalıydık.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bilimsel bilginin elde edilmesi güçtür.

B) Her türlü bilgi bize yaşamda ışık saçar.

C) Bilginin elde edilişinden çok nasıl kullanıldığı önemlidir.

D) Bilgiye sahip bir toplumun dünyadaki yerini bilmek zordur.

E) Bilgi bilimsel yöntemle elde edildiğinde anlamlıdır.

Çözüm:

Parçada F. Bacon’ın bilgiyi geleceğin aydınlanması için bir araç ve güç olarak gördüğü anlatılmaktadır. Ancak F. Bacon, sistematik ve deneye dayalı bilgi ile bu gücün elde edileceğini düşünür. Sistematik ve deneye dayalı olarak diyerek ise bilimsel yöntemden bahsetmektedir.

Bu bilgiye göre seçeneklere bakılırsa:

A) Parçada bilimsel bilginin bize güç sağlayacağından bahsedilmiş ancak bu bilginin elde edilmesinin güçlüğü ile ilgili bir bilgi verilmemiştir.

B) F. Bacon her türlü bilginin değil, bilimsel yöntemlerle elde edilen bilginin bizi aydınlatacağını düşünür.

C) F. Bacon'a göre güvenilir bilgi önemlidir. Bu da bilimsel yolla elde edilir. Bu sebeple öncelikle bilginin nasıl elde edildiği önemlidir.

D) F. Bacon'a göre bilgi güçtür ve geleceğin dünyası bilgi ile aydınlanacaktır. Dolayısıyla bilgiye sahip toplumlar da dünyadaki gücü ellerinde tutacaklardır.

E) F. Bacon, bilginin ancak bilimsel yöntemlerle elde edildiğinde güvenilir olduğundan bahsetmiştir.

Cevap: E

12. Platon, *Devlet* adlı eserinde ideal toplumun nasıl olması gerektiğini anlatmıştır. Devleti canlı bir organizmaya benzetir ve ona göre devletin her organı ancak bütün yapı içerisinde varlığını sürdürebilir. İdeal devletinde yöneticilerin nasıl olması gerektiğine de değinen Platon’a göre ya yöneticiler filozof olmalı ya da filozoflar yönetici olmalıdır. Çünkü filozoflar bütünü ve gerçeği görmeyi sever.

Platon’un bu görüşleri aşağıdaki kavramlardan hangisi ile ifade edilir?

A) Ütopya

B) İktidar

C) Sivil toplum

D) Bürokrasi

E) Hümanizm

Çözüm:

Parçada Platon’a göre ideal devletin nasıl olması gerektiği ile ilgili tasarısına yer verilmiştir.

Seçeneklere bakılırsa:

A) Ütopya; ideal yönetim ve toplumların tasarlandığı hayali devletlerdir. Parçaya baktığımızda da ideal devletin nasıl olması gerektiği anlatıldığı için cevap bu seçenektir.

B) İktidar, halkı yönetme gücüne sahip olan kişi ya da gruplardır.

C) Sivil toplum, bireylerin ve toplumsal grupların haklarını savunmak amacıyla oluşturdukları resmî olmayan örgütlenmelerdir.

D) Bürokrasi, devlet işlerini yürüten görevlilerin oluşturduğu hiyerarşik yapıdır.

E) Hümanizm, insanın merkeze alındığı ve aklının öne çıkarıldığı bir bakış açısıdır.

Cevap: A

1. Felsefe tarihinin Orta Çağ ile Aydınlanma dönemi arasında kalan, bireyin yeniden keşfedildiği ve bir özne olarak medeniyetin odağına alındığı, Antik Yunan ve Roma kültürünün yeniden canlandığı, kilisenin baskıcı otoritesinin kırılmaya başladığı, yaklaşık olarak 15 ile 17. yüzyıllar arasında kalan dönemidir.

Bu parçada bahsedilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

A) İlk Çağ

B) Helenistik dönem

C) Modern felsefe

D) Rönesans

E) Patristik Dönem

2. I. Eleştiriye açıktır.

II. Birey ön plandadır.

III. Evreni anlamaya çalışır.

IV. Konusu insan, doğa ve evrendir.

Öncüllerden hangileri Orta Çağ ve Rönesans felsefesinin ortak özelliğidir?

A) Yalnız I

B) Yalnız II

C) Yalnız III

D) I ve III

E) II ve IV

3.
- Skolastik düşünce reddedilmiştir.
- İnsan ve aklının öne çıkarıldığı bir bakış açısıdır.
- Antik Yunan felsefesine geri götüren bir düşünüşün sonucudur.
- İlk defa İtalya'da kendini gösteren Rönesans'ın en önemli anlayışıdır.
- 2-15. yy. felsefesinin dogmatik etkisinden uzaklaşılmasını sağlamıştır.

Bu özellikler aşağıdaki görüşlerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

A) Kartezyen felsefe

B) Pozitivizm

C) Realizm

D) Patristik felsefe

E) Hümanizm

4. 15-17. yy birçok alanda köklü değişikliklerin yaşandığı, bilimsel gelişmelerin hız kazandığı bir dönemdir. Bu dönemde bilim olgusal ve ölçülebilir olanlarla ilgilenmiştir. Bilgi, kilisenin egemenliğinden çıkıp doğanın kendisinden yola çıkılarak ulaşılabilecek bir değer olarak görülmüştür.

15-17.yy'daki bilim anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) İnsan doğanın bir parçası olduğu için, onun bilgisine sahip olabilir.

B) Aristoteles'in düşünceleri otorite olarak kabul edilmiştir.

C) Coğrafi keşiflerin sonucunda insanların dikkati doğaya yönelmiştir.

D) Deney ve gözlemlere dayanan tümevarım yöntemi kullanılmıştır.

E) Yerin ve göğün benzer yasalarla işlediği fikri savunulmuştur.

5. R. Descartes'ın felsefe sisteminde şüphe çok önemli bir yere sahiptir. Kendinden şüphe edilmeyecek, kesin ve doğru bilgiye ulaşmak amacındadır. Ancak burada dikkat ettiği nokta; şüphenin septisizm düşüncesindeki gibi amaç hâline gelmesi değil, metodik olarak kullanılmasıdır. Öncelikle bildiği ve duyumsadığı her şeyden kuşku duyarak yola çıkar. Şüphe etmekte olan kendinden ve bu aşamaları gerçekleştirmesini sağlayan düşünme eyleminden asla şüphe edemeyeceği sonucuna ulaşır. Ve felsefe sisteminin vazgeçilmez ifadesi olan "Düşünüyorum, o hâlde varım." yargısına ulaşır.

Buna göre R. Descartes'la ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bütün yanılgılardan kurtulup sağlam bir bilgiye ulaşmayı hedefler.

B) Duyulara dayalı olarak kuşku duyulmayacak bir bilgiye ulaşılabileceğini savunmuştur.

C) Doğru bilginin kişiden kişiye değişkenlik gösterdiğini düşünmüştür.

D) Septik düşünürlerle ortak bir bakış açısı geliştirmiştir.

E) Kendi varlığını maddeye dayalı olarak açıklamıştır.

6. T. Hobbes'a göre kendi yaşadığı dönemin en büyük hasreti, sükûnet ve huzurdur. O dönemde İngiltere'de birçok felaket yaşanmış, T. Hobbes da bu felaketlere sebep olan sosyal sebeplerin üzerinde çalışarak bu musibetlere çözüm üretmeye çalışmıştır. *Leviathan* böyle bir gayenin sonucudur. Ona göre ülkesinin huzurunun bozulmasına neden olan şey; çok fazla özgürlük talep eden bir grupla, daha fazla otorite isteyen gruplardır. Özgürlüğün sonu en nihayetinde anarşizme varmaktadır, hürriyet yerine itaatkâr olmak insanları huzur ve barışa kavuşturabilir. Huzurun ve barışın bekçisi ise kudretli bir otoritedir. T. Hobbes'a göre İngiltere'nin başına gelen felaketlerin temel sebebi ise kral otoritesinin yanında kamara otoritesinin var olmasıdır, çoklu otorite felaketin temel kaynağıdır.

Bu parçadan T. Hobbes'un görüşleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Yaşanan problemlerin temelinde ekonomi olduğunu savunmuştur.

B) Özgürlük, tüm topluluklarda olumlu sonuçlar doğurmuştur.

C) Güçler ayrılığı ilkesinin gerekliliğini benimsemiştir.

D) Görüşleri kendi yaşadığı dönemle sınırlı kalmıştır.

E) Güçlü bir otoritenin birçok sorunun çözümünü sağlayacağını düşünmüştür.

7. 15-17. yüzyılda bilimsel gelişmeler hız kazanmış, skolastik düşüncenin etkisindeki bilim anlayışı terkedilmeye başlanmıştır. Bilim insanlarının çalışmaları felsefeye de etki etmiş ve filozofların varlık ve bilgiye bakışlarında yeni yaklaşımlar ortaya çıkmıştır. Örneğin F. Bacon'ın bilimde deney ve gözlemi savunması, felsefede empirizm düşüncesinin gelişmesine neden olmuştur. Galilei'nin kilisenin evren açıklamasına karşı çıkması, felsefedeki özgür düşünceyi desteklemiştir. Ayrıca bilimsel çalışmaların artması felsefede, bilim felsefesi alanının oluşmasına katkı sağlamıştır.

Buna göre 15-17. yüzyıl ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bilim ve felsefe üzerinde kilisenin etkisi kalmamıştır.

B) Felsefe ve bilim birbirini karşılıklı olarak etkilemiştir.

C) Kilisenin evren açıklaması günümüzde de etkisini sürdürmektedir.

D) Bir önceki dönem yapılan bilimsel çalışmaların bu döneme etkisi fazladır.

E) Bilimsel gelişmeler felsefede yeni yöntemlerin ve konuların oluşmasını sağlamıştır.

8. "Çocuklukta, yani adam olmadan önce henüz tüm usumuzu kullanmadığımız bu yaşta duyularımıza çarpan nesnelere ilişkin bazen iyi bazen kötü yargılarda bulunurduk. Bu nedenle, böyle aceleyle verilen birçok yargı gerçeğin bilgisine ulaşmamıza taş koyuyor. Bu da bize şunu öğretiyor ki, kendilerinde en küçük bir kuşku kırıntısı bulacağımız nesnelerden yaşamımızda bir kez bile kuşku duymadıkça, onlardan ayrılabileceğimizi gösteren hiçbir belirti yoktur."

R. Descartes'ın bu sözleri göz önünde bulundurulduğunda aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Rasyonalist bir filozoftur.

B) Bilgi konusunda septiklerle aynı düşünür.

C) Doğru bilginin mümkün olduğunu savunur.

D) İnsan zihninin geliştirilebilir olduğunu düşünür.

E) Şüpheyi araç olarak kullanmıştır.

9. T. Hobbes *Leviathan* adlı eserinde insanların doğası gereği başkasının menfaatini göz önünde bulundurmadığını, kendi benliğine uygun hareket ettiğini ve kendi çıkarını yaşamın tek gayesi hâline getirdiğini savunmuştur. Ona göre bu durum insanlar arasında kesintisiz bir şekilde amaçlarına ulaşma yarışı başlatmıştır. Yani aynı şeye ya da amaca ulaşmayı arzu eden insanlar birbirine karşı düşmanca davranacaktır. Düşmanca olan bu tutum insanlar arasında güvensiz bir ortama zemin hazırlayacak ve güvensiz ortam da bireyler arası savaşa sebep olacaktır. İnsan davranışlarını törpüleyen bir erk ya da iktidarın olmaması durumunda bu savaş, bütün insanlığın yine bütün insanlığa karşı savaşı hâline gelecek ve insanlar yalnız, kısa ve vahşi bir yaşam süreceklerdir.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt niteliğindedir?

A) Devlet ve düzen gerekli midir?

B) Bireyin temel hakları nelerdir?

C) Sivil toplum ne demektir?

D) Egemenliğin kullanılış biçimleri nelerdir?

E) Bürokrasiden vazgeçmek mümkün müdür?

10. Montaigne, insanın önceliğinin kendisini bilmek ve öğrenmek olduğunu düşünür. *Denemeler* adlı eserinde öğrendikleriyle de yetinmediğini, ruhunun sürekli bir arayış ve değişim içinde olduğunu, durmaksızın kendini irdelediğini ve incelediğini yazmıştır. Ona göre insan, yaşamını başkalarının bilgisiyle değil, kendi duyuları ve yaşantılarıyla edindiği bilgilerle anlatmalıdır.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanın öznel varlığını sorgulaması gerektiğine

B) Bilen insanın mutlak hakikate ulaşacağına

C) Ruhun ölümsüz bir niteliğe sahip olduğuna

D) Bilgisizliğin insanı erdemden uzaklaştıracağına

E) Bilgili insanların kendilerini daha iyi ifade edeceklerine

1. Monizme karşılık G. W. Leibniz'in tözcülüğü çoklu bir nitelik gösterir. G. W. Leibniz'in monad olarak adlandırdığı töz, evrenin bir parçasıdır ve evreni kendinde taşır. Bireysel ile evrensel arasında bir tür bağlantı vardır. Her monad, çokluk içinde birlik olarak görülür ve her biri diğerinden farklı özellik gösterir. Aynı zamanda her monadın tasarlama gücü de farklıdır. G. W. Leibniz monadları uzamsız, biçimsiz ve bileşiklerin yapısına giren sonsuz sayıdaki bölünmez tözler olarak tasarlar. Her monad bir dünya gibidir, Tanrı'nın ya da tüm evrenin aynasıdır. Monadlar arasında bir sıradüzen bulunur, en aşağı monad madde, en yüksek ise Tanrı'dır. Tanrı aynı zamanda bütün monadların yaratıcısıdır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisinin G. W. Leibniz'in düşünceleri ile örtüştüğü söylenebilir?

A) Tözler birbirine benzeyen evrensel unsurlardır.

B) Evren öznel niteliklere sahip tözlerin birlikteliğidir.

C) Monadların tasarımları birbiriyle benzerlik gösterir.

D) Her töz izleyeceği yolu ebedi olarak kendisi belirler.

E) Monadlar daha küçük parçalara bölünerek çoğalırlar.

2. Antik Yunan filozofları varlığı ve doğa olaylarını açıklamak ve anlamak için felsefi düşünce yöntemlerini kullanmıştır. Neden sonuç ilişkisi bağlamında evreni anlamaya çalışan filozoflar gerek eldeki bilgilerin yetersizliği gerekse yöntem sorunundan dolayı felsefe ve bilimi iç içe gören bir anlayışa sahipti. Zamanla bilginin derinliği ve kapsamında yaşanan gelişmelerle felsefe kendi içinde alt disiplinlere ayrılmaya başladı. Fakat tüm bu gelişmelere rağmen felsefi bilginin öznel karakterli yapısı sebebiyle zamanla mutlak doğru bilgiye ulaşma gayreti içine giren filozoflar eliyle bilgi, deneylenebilir ve sınanabilir bir düzleme doğru çekilmeye başlandı. 15. yüzyılla başlayan bu sürecin sonunda bilim artık bilgiyi, felsefi zemininden tamamen ayırarak yaşamı pratik anlamda dönüştürebilen doğrudan bir güç hâline getirdi.

Parçaya göre bilginin güç hâline dönüşmesindeki süreçte ana etken nedir?

A) Felsefi yöntemlerin bilgiyi kavramada yetersiz kalması

B) Bilimin bilgi oluşturma yöntemine getirdiği yenilikler

C) Bilimin varlığa felsefeden farklı bir anlam yüklemesi

D) Bilgi yoluyla yaşamı dönüştürme arzusu

E) Yaşamı kolaylaştıran doğru bilgiye ulaşma isteği

3. Mükemmellik geometrik şekillerin bir özelliğidir. Örneğin bir dairenin daha daire ya da bir üçgenin daha üçgen olmasını düşünemeyiz. Ütopyalar ise "daha" arayışının bir sonucu olarak ortaya çıkan toplum tasarımlarıdır. Yaşanan toplumsal olaylar üzerine düşünmek bizi ideal olanı aramaya götürür. Bu arayışın sonuçları realitede değil düşünsel yapıda bulunur. T. More'un literatüre eklediği "olmayan yer"in yani ütopyaların ilk örneği, Platon'un *Devlet*'idir. İdeal düzen arayışları mevcut durumla temas hâlinde olsalar da ister ütopik ister distopik olsun, var olmayan fakat olabilirliği savunulan düzen kurgularıdır. Toplumsal düzen içerisindeki ideal kavramı ise göreli yönü itibariyle hiçbir zaman tam olarak ortaya konulamamıştır.

Parçadan hareketle aşağıdaki seçeneklerin hangisine ulaşılabilir?

A) Matematiksel bilimlerin mükemmelliği topluma uyarlanmalıdır.

B) Reel toplumsal yapı içinde ideal düzenin gerçekleşmesi olanaklıdır.

C) İdeal kavramı tanımlandığında ütopyalar gerçekçi tasarımlara dönüşür.

D) İdeal devlet düzenleri gerçek yaşama değil, bilincin arayışına ait ürünlerdir.

E) Ütopyalar, temas hâlinde bulunduğu toplumu yansıttığı ölçüde gerçekleşebilir.

4. "Duyularımız zaman zaman bizi aldattığı için, hiçbir şeyin tam olarak duyulduğu gibi olmadığını varsaymayı istedim. Ayrıca, çıkarımlarda yanılgıya düşen ve giderek en yalın geometri sorunları konusunda bile bozuk argümanlar üreten insanlar olduğu için, kendimin de yanılgıya düşebileceğimi kabul ettim. Bu nedenle, daha önce ispat olarak değerlendirdiğim nedenlerin tümünü yanlış saydım ve yadsıdım. Son olarak, uyanıkken taşıdığımız aynı düşüncelerin tümü, uykuda bize yanılsamalar olarak gelebileceği için, aklıma gelen her şeyin düşlerimin yanılsamalarından daha doğru olmadığını kabul etmeye karar verdim. Ancak hemen sonra fark ettim ki, böyle her şeyi yanlış olarak düşünmeyi isterken, gene de bunu düşünen benim bir şey olmam zorunluydu. Ve bu Düşünüyorum, öyleyse varım, gerçekliğinin kuşkucuların en aşırı sayıltılarının bile sarsamayacağı denli sağlam ve güvenilir olduğunu görünce, hiç duraksamadan onu aramakta olduğum felsefenin ilk ilkesi olarak kabul edebileceğim yargısına ulaştım."

R. Descartes'a ait bu parçadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Var olduğumuzu düşünmek için düşünen bir varlık olmamız gerekmektedir.

B) Algıladığımız şeyler gerçekliği tam olarak yansıtmaz.

C) Bir şeyin doğru ya da yanlış olduğunu düşünmek, düşünen bir varlığın olmasını gerektirir.

D) Gerçeklik, "Düşünüyorum, öyleyse varım" düşüncesiyle sınırlıdır.

E) Felsefenin ilk ilkesi, gerçekliği anlamaya yönelik bir arayışı temsil eder.

5. Rönesans, 14. yüzyıldan 17. yüzyılın ortalarına kadar süren bir dönemdir ve Orta Çağ'dan modern döneme geçişi sembolize eder. Rönesans terimi, Fransızca "renaistre" kelimesinden türetilmiş olup "yeniden doğmak" anlamına gelir. Rönesans döneminde, klasik Antik Yunan ve Roma kültürüne olan ilgi yeniden canlanmış; sanat, edebiyat, felsefe ve bilim alanlarında büyük ilerlemeler kaydedilmiştir. Bireyin eleştirel aklı kullanarak dünyayı, toplumu ve bilimi anlamaya ve şekillendirmeye yönelmesi gerektiğini savunmuşlardır. Teknolojik açıdan, Rönesans dönemi büyük yeniliklere tanık olmuştur. Johannes Gutenberg'in matbaayı icat etmesiyle bilginin yayılması kolaylaşmış ve Rönesans idealleri Avrupa genelinde yayılmıştır. Bu, bilgiye erişimin artması ve entelektüel dönüşümün hızlanması neden olmuştur. Ayrıca, Rönesans dönemi Avrupalı denizcilerin Yeni Dünya'nın keşfi ve keşiflerin ardından başlayan sömürgeleştirme süreciyle de ilişkilidir. Bu coğrafi keşifler; Avrupa'nın ekonomik, siyasi ve kültürel açıdan değişmesine yol açmıştır.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Rönesans dönemi, Avrupa'nın Orta Çağ'dan modern döneme geçişini simgeler.

B) Rönesans, klasik Antik Yunan ve Roma kültürüne olan ilginin canlandığı bir dönemdir.

C) Rönesans dönemi, Avrupa'yı dönüştüren bir dönüm noktası olmuştur.

D) Rönesans dönemindeki ilerlemeler felsefe ve bilim alanlarında kaydedilmiştir.

E) Rönesans, insan merkezli bir felsefenin ve eleştirel düşüncenin başladığı bir dönemdir.

6. B. Spinoza'ya göre, insanlar akıllarının rehberliğinde hareket ederek iki iyi şey arasında daha iyi olanı ve iki kötü şey arasında daha az kötü olanı tercih eder.

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi bu önermeyi en iyi yansıtmaktadır?

A) İnsanlar sadece kötü olanı tercih ederler çünkü iyilik kavramı salt bir varsayımdan ibarettir.

B) İnsanlar daha kötü olan şeyin farkına vararak daha iyi olanı seçmek için sezgilerini kullanır.

C) İnsanlar, iyi ve kötü arasında akla dayalı karşılaştırma yaparak daha iyi olanı seçme eğilimindedir.

D) İyi ve kötü kavramları, aklın dışında objektif bir varoluşa sahiptir ve insanlar bunları hissederek anlarlar.

E) İnsanlar, iyi ve kötü arasında bir karşılaştırma yapmak yerine duygusal etkilerine göre hareket ederler.

7. N. Copernicus, 16. yüzyılda Güneş'in evrenin merkezinde olduğunu öne sürerek Aristoteles-Ptolemaios sistemi olarak bilinen yer merkezli evren anlayışına meydan okuyan bir teori geliştirmiştir. Gezegenlerin Güneş etrafında döndüğünü ve Güneş'in sabit olduğunu savunan N. Copernicus'un teorisi, evrenin basit ve matematiksel ilişkilere dayanıyordu. Ona göre, gezegenlerin yörüngeleri düzgün ve amaçlı bir şekilde düzenlenmişti. Bu, evrenin düzenli ve tahmin edilebilir bir yapıya sahip olduğunu gösteriyordu. Galileo Galilei, N. Copernicus'un güneş merkezli modelini desteklemiş teleskopla yaptığı gözlemler sonucunda serbest düşme, serbest salınım ve sarkaç yasaları gibi fiziksel keşiflerde bulunmuştur. Böylece doğal olguların matematiksel olarak ifade edilebileceğini göstermiştir. Bu bilim insanlarının çalışmaları, evrenin yer merkezci anlayışını sarsmış ve modern gökbilimin ve fizik biliminin temelini atmıştır. Güneş merkezli model, daha sonra bilimsel gözlemler ve keşiflerle desteklenmiş ve evrenin gerçek doğasını anlamak için önemli bir adım olmuştur.

Bu parçada modern bilimin temellerini atan hangi teoriden bahsedilmemiştir?

A) Evrenin düzenli ve tahmin edilebilir bir yapıya sahip olduğunu gösteren teori

B) Gezegenlerin hareketlerini matematiksel olarak ifade eden teori

C) Doğal olguların matematiksel olarak ifade edilebileceğini gösteren teori

D) Yer merkezli evren anlayışını sarsan teori

E) Güneş merkezli evren teorisiyle çelişen dini inançları sorgulayan teori

8. Aşağıdakilerden hangisi ütopyalar ve distopyalar arasındaki temel farkı doğru şekilde açıklar?

A) Ütopyalar gerçekçi ve olası gelecek senaryolarını sunarken distopyalar tamamen hayal ürünüdür.

B) Ütopyalar toplumsal sorunları eleştirirken distopyalar insan doğasının potansiyelini yüceltir.

C) Ütopyalar mükemmel bir toplumsal düzeni tasvir ederken distopyalar karanlık ve baskıcı bir gelecek toplumunu tasvir eder.

D) Ütopyalar genellikle bireysel özgürlükleri ve eşitliği vurgularken distopyalar toplumsal adalet ve refah üzerinde durur.

E) Ütopyalar mevcut toplumsal düzenden memnuniyetsizlik duyarken distopyalar mevcut toplumsal düzeni korur ve destekler.

1. Orta Çağ'da skolastik düşünce, teolojinin tüm normlarının yaşamın tüm alanlarında egemen olması gerektiğini savunmuştur. Evreni anlamak için gösterilen çabada otorite olarak kabul edilen filozofların görüşleri sınanmadan, tartışmasız biçimde doğru olarak kabul edilmiştir. Fakat Rönesansla başlayan modern düşünce yaşamın tüm alanlarında yeni bir değişim ve dönüşüm başlatmıştır. Modern düşüncede akıl temel alınmış, dogmatik fikirler yadsınmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi skolastik düşünceyi, modern düşünceden ayıran özelliklerden biridir?

A) Birey merkeze alınmıştır.

B) Dünyevi yaşam öncelenmiştir.

C) Hukuk, devlet otoritesine bağlıdır.

D) Doğa akıl ve inanç ile açıklanır.

E) Bilim olgusal verilere dayanır.

2. Hümanizm Antik Çağ'a ve bu çağın ürettiği düşüncelere dönüştür, bu düşüncelerin rasyonel bakış açısıyla yeniden yorumlanmasıdır. Otoritelerin ve ön kabullerin etkisinden uzak, kuşkucu bir tavra sahip, insan ve evren üzerine felsefe yapılan yeni bir yaşam anlayışıdır.

Bu parçada hümanizmle ilgili olarak vurgulanmak istenen yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Skolastik düşünce tarzının etkisiyle dünya yeniden yorumlanmıştır.

B) İnsana daha iyi bir yaşam sunmayı amaçlayan ideolojik bir felsefedir.

C) Modern düşüncenin ortaya çıkmasını sağlayan en önemli görüştür.

D) İnsanı özneleştiren, sorgulayıcı ve akla dayanan bir yönelimdir.

E) Tamamen özgün bir bakış açısıyla yeni düşünceler üretilmiştir.

3. "(…) pek yavaş yürüyenler de, eğer daima doğru yolu izliyorlarsa, koşup da doğru yoldan uzaklaşanlardan daha çok ilerleyebiliyorlar." R. Descartes

"(…) doğru yolda koşmayan birinin ustalığı ve hızı da onun hatasını arttırmaktan başka bir işe yaramaz." F. Bacon

Filozoflara ait alıntılarda geçen "doğru yol" **metaforu ile aşağıdakilerden hangisine vurgu yapılmaktadır?**

A) Değer B) Kaynak C) Ölçüt

D) Yarar E) Yöntem

4. Kartezyen felsefe, R. Descartes felsefesidir ve bu felsefe hem bilimsel keşifler hem de felsefi tartışmalar için bir temel sağlayarak modern düşüncenin gelişmesine önemli bir katkıda bulunmuştur. Bu felsefe, insan zihninin doğası ve varoluşun temel sorunlarına ilişkin derin bir düşüncenin ürünüdür. R. Descartes, düşüncelerimizin, duyularımızın ve hayal gücümüzün bize sunduğu her şeyin gerçekliğine şüpheyle yaklaşır. R. Descartes'ın felsefesi, "Cogito, ergo sum." yani "Düşünüyorum, öyleyse varım." prensibine dayanır ve bu prensip, doğru bilginin temelini oluşturur. R. Descartes, gerçekliği anlamak için dış dünyanın algı ve deneyime dayalı bilgisinin yetersiz kaldığını iddia eder. Bu nedenle gerçek bilgi, akıl yoluyla elde edilebilir ve zihnin yetenekleri, gerçekliğin anlaşılması için kullanılabilir.

Buna göre R. Descartes felsefesi ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanların doğaya müdahale etmesinin önemi vurgulanır.

B) Bilgi edinmenin akıl yoluyla mümkün olduğu savunulur.

C) İnsan zihninin yapısını sorgulamanın bilmek için yeterli olduğu fikrine dayanır.

D) Hayal gücünün insanın gerçeği keşfetmesinde büyük bir rol oynadığı savunulur.

E) Dünyanın deneyimlenmesinin gerçekliği anlamada yeterli olduğu düşünülür.

5. 15-17. yüzyıl felsefesinin önemli isimlerinden biri olan N. Machiavelli'nin siyaset üzerine olan fikirleri dikkat çekicidir. N. Machiavelli, İtalya'nın güçlü bir prens tarafından yönetilmesi gerektiğini ancak bu şekilde istenen ulusal birliğin sağlanabileceğini düşünür. Ona göre güçlü olması gereken bu prens, amacına ulaşmak için her şeyi yapmalıdır. Bu görüşlerini "Amaca ulaşmak için her yol mübahtır." sözüyle anlatır.

Parçaya göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılamaz?

A) Yöneticilerin güçlü olması, amaçlarını gerçekleştirmeleri için önemlidir.

B) İtalya'da, ulus birliğinin sağlanması gerektiğini düşünenler vardır.

C) N. Machiavelli'ye göre bir amaca ulaşmak için her yol denenebilir.

D) Bu dönemde İtalya'da siyasi değişim olması gerektiği düşünülmüştür.

E) 15-17. yüzyıl felsefesinin ana konusu siyasettir.

6. R. Descartes *Felsefenin İlkeleri* adlı eserinde "Bildiğimiz şeylerin tümünü iki cinse ayırıyorum: Birincisi, bir varlığı olan tüm şeyler, diğeri, düşüncemizden dışarıda bir şey olmayan tüm gerçekliklerdir. Nesneye ilişkin, tümüne yüklenilen, bazı genel kavramlar vardır, örneğin töz, zaman, sıra, sayı kavramları ve belki daha başkaları bunlardandır. Sonra bunları ayırt etmeye yarayan, daha özel kavramlar da bulunmaktadır. Yaradılmış şeyler arasında gördüğüm başlıca ayrım da, bazılarının tinsel şeyler, yani zihinsel töz ya da bu zihinsel tözlere ilişkin özellikler olması, bazılarının da özdeksel, yani cisimler ya da cisme ilişkin özellikler olmasıdır." demiştir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanın bilgi birikimi maddi gerçekliğe bağlı olarak oluşur.

B) Var olan hiçbir şey süjeden bağımsız varlık kazanamaz.

C) Varlığın madde tözü olmadan ideal tözü olamaz.

D) Varlık durmaksızın bir oluş içinde değişime tabidir.

E) Varlık idea ve madde olmak üzere farklı iki tözden oluşur.

7. T. Hobbes *Leviathan* adlı eserinde, insanların rekabet içinde olduğunu "güvenlik doğal hukukla sağlanamaz. Çünkü adalet, hakkaniyet, tevazu, merhamet ve özet olarak, bize ne yapılmasını istiyorsak başkalarına da onu yapmak gibi doğa yasaları, bunlara uyulmasını sağlayacak bir gücün korkusu olmaksızın, bizi taraf tutmaya, kibre, öç almaya ve benzer şeylere sürükleyen doğal duygularımıza aykırıdır." sözleriyle ifade eder. Rekabet ortamının getirdiği tehlikelerden korunma konusundaki görüşlerini ise "kurulu bir iktidar yoksa veya bu iktidar güvenliğimiz için yeterince büyük değilse; herkes, bütün diğer insanlara karşı korunmak için, kendi gücüne ve kurnazlığına dayanacak ve üstelik bunu meşru olarak yapabilecektir." şeklinde belirtir.

T. Hobbes'un parçada verilen görüşü ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Devlet doğal düzenin bir sonucu olarak ortaya çıkar.

B) Güvenlik sorununu açığa çıkaran unsur, devletin varlığıdır.

C) Kurulu bir iktidarın varlığı insanların güvenliği için yeterlidir.

D) İnsanlar doğa yasalarına uyarak güvenliklerini sağlayabilirler.

E) İnsanları güvence altına alan doğal hukuk değil devletin gücüdür.

8. F. Bacon'a göre doğaya egemen olmak için onun yasalarını bilmek gerekir. Bilgi güçtür ve bildiğiniz şeyden korkmazsınız. Bu güce ulaşmanın yolu ise doğru yöntemi kullanmaktır. Bacon; İlk ve Orta Çağ'da benimsenen, doğanın bir bütün olarak kavranması fikrine karşı çıkar. Tümdengelim yöntemine dayanan Aristo mantığı, yerini artık bilimsel yönteme bırakmalıdır. Bilim, insanları aydınlatma ve geliştirme işlevine sahiptir. Bacon tikel olgulardan tümel sonuçlara ulaşmayı öngören bir yöntemi benimser. Otorite ve önyargılardan uzaklaşarak doğru yöntemi kullanmayı bilim yapmanın yolu olarak görür.

F. Bacon'a göre bilgiyi güçlü kılan unsur aşağıdakilerden hangisidir?

A) Herkes tarafından kabul görmesi

B) Herhangi bir yöntemle elde edilmesi

C) Özelden genele giden bir yol izlemesi

D) Sistemli filozofların görüşlerine dayanması

E) Evrene kapsayıcı bir bakış açısıyla yönelmesi

9.

Gel, hayal edelim birlikte,
Geleceğe dair bir toplum,
Sevgi ve hoşgörü dolu,
Eşitlikle örülü bir düşüm.

Gel, hayal edelim birlikte,
Gelecekteki iyi bir toplum için,
Sevgiyle dokunalım yarınlarımıza,
Umudumuzla yeşersin her bir nefesimiz.

Verilen dizelere karşılık gelen felsefi kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Demokrasi B) Bürokrasi C) Sivil toplum

D) Ütopya E) Distopya

10. T. Hobbes'a göre varlık hareket hâlinde olan maddedir. Ruh ve düşünme de dâhil olmak üzere tüm varlıklar madde cinsindendir. *Leviathan* adlı eserinde kalbin yaylar ve sinirlerden, eklemlerin ise bedeni harekete geçiren çarklardan başka bir şey olmadığını belirtmiştir. Ona göre var olan her şey otomattır ve varlık zihinden ve düşünceden bağımsız olarak evrenin her yerinde hareket hâlindedir.

T. Hobbes'un bu görüşleri aşağıdaki yaklaşımlardan hangisine karşı tez niteliğindedir?

A) Düalizm B) Fenomenalizm C) İdealizm

D) Oluşçuluk E) Pozitivizm

1. Bu düşünce sistemini skolastik düşünce ile karşılaştırdığımızda aradaki farkın ne kadar belirgin olduğunu görmemek mümkün değildir. Felsefenin konusu da değişmiş, filozoflar adeta Antik Çağ'ın konularına tekrar dönüş yapmış; insan, doğa ve evren yeniden felsefenin ana konusu hâline gelmiştir. Aynı zamanda insan merkezli, bireyin ön plana çıktığı, doğanın yeniden akılla açıklanmaya başlandığı ve düşünürlerin kiliseye bağlı olmadığı bir anlayış kabul görmeye başlamıştır.

Metinde aşağıdaki kavramlardan hangileri açıklanmıştır?

A) Skolastik düşünce - Modern düşünce

B) Modern düşünce - Kartezyen felsefe

C) Modern düşünce - Rönesans

D) Skolastik düşünce - Rönesans

E) Modern düşünce - Bilimsel yöntem

2. Rönesans, yeniden doğuş anlamına gelmektedir. Matbaanın icat edilmesi, İslam medeniyetlerinden etkilenerek Arapçadan çevrilen eski Yunan eserleri ve coğrafi keşiflerle beraber gelişen ekonomik faaliyetler toplumsal yaşamda değişim ve dönüşümlerin yaşanmasını sağlamıştır. Aslında Rönesans, karanlık bir çağdan aydınlık bir çağa geçmeye çalışan Batı'nın yeniden doğuşudur. Kilise otoritesine bağlı, inancın her şeyden üstün tutulduğu skolastik düşüncenin bir kenara bırakılıp yerine; merkeze aklın konulduğu ve hiçbir otoriteye bağlı olunmayan modern düşünceye geçişin başladığı görülür. Bu süreçte bilim, sanat, din, felsefe, ekonomi ve kültürel alanda çalışmalar yapılmıştır. Bilimde deneysel çalışmalar, gözlemler ve matematiksel hesaplamalara dayalı çalışmalar ön plana çıkmıştır. Doğanın anlaşılması ancak bilimle mümkündür düşüncesi yerleşmiştir. Dönemin genel görüşü F. Bacon'ın "Bilgi, güçtür." yargısıyla özetlenebilir.

Buna göre Rönesans dönemi felsefesiyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Kendinden önceki dönemlerden etkilenmiştir.

B) Skolastik düşünce yerini, bilimsel düşünceye bırakmıştır.

C) Dine dayalı düşüncelerin toplum üzerindeki etkisi azalmıştır.

D) Düşünürler kiliseye bağlı olarak çalışmalarını devam ettirmişlerdir.

E) Bilimsel yöntemle doğa ile ilgili güvenilir bilgiyi elde etmek amaçlanmıştır.

3. R. Descartes'ın şüphesi "Tek bildiğim hiçbir şey bilmediğimdir." diyen Sokrates'in şüphesinden ya da "Hiçbir şey bilmediğimi de kesin olarak bilemem." diyen Karneades'in şüphesinden oldukça farklıdır. O şüpheden hareketle mutlak bilgiye temel oluşturacak "Düşünüyorum, o hâlde varım." a ulaşmıştır. Söz gelimi bilgi edinme sürecinde; varsayımların, önyargıların veya ön kabullerin eleştirilmesini ve sorgulanmasını teşvik eder. Bu yöntemde, herhangi bir iddia veya inanç, kesin bir doğruluk yerine şüpheci bir yaklaşımla değerlendirilir. Böylece, yanlış bilgilere veya yanlış çıkarımlara dayalı olabilecek hatalı inançlardan kaçınılması amaçlanır.

Aşağıdakilerden hangisi R. Descartes'ın şüphesini <u>en iyi</u> ifade eden görüştür?

A) Metodik şüphe

B) Septik şüphe

C) Aşırı şüphecilik

D) Deney dışı şüphecilik

E) Tavır olarak şüphecilik

4. Modern düşünce, kilisenin yaygın kabullerinin temelinden sarsıldığı ve evrenle ilgili yasaların keşfinin hız kazandığı bir dönemdir. Bu dönemde doğa bilimleri ve sosyal bilimler arasında tam bir ayrım yoktur. Her iki alan da aynı yöntemle ele alınmış, aralarındaki farklara rağmen doğa bilimlerindeki gelişmeler sosyal bilimlere de uyarlanmıştır. 17. yüzyılda I. Newton, en küçük atomdan en büyük gezegene kadar her şeyi aynı yasayla açıklamış ve tüm olayların tek bir yasa ile açıklanmasına da olanak sunmuştur. I. Newton'un kütle çekim yasasıyla evrende ilan ettiği demokrasinin, diğer alanları da etkilediği söylenebilir. Onun keşifleri bilim ve felsefeyi derinden etkilemiş, evren anlayışı filozoflar tarafından da ele alınarak felsefi anlamda geliştirilmiştir.

Modern çağa yönelik parçada vurgulanmak istenen <u>asıl düşünce</u> aşağıdakilerden hangisidir?

A) Evrene hâkim olan yasalar bilimsel çalışmalarla kesinlik kazanmıştır.

B) Doğa yasaları ve sosyal yasalar arasındaki ayrımın olmadığı dönemdir.

C) Orta Çağ'ın dogmatik düşüncesi bilimsel çalışmaların önündeki engeldir.

D) Modern çağ, toplumsal yaşama demokrasinin hâkim olduğu bir dönemdir.

E) Doğa bilimlerinde görülen keşifler, sosyal bilimlere ve felsefeye ışık tutmuştur.

5. Bir egemenin gerekli hatta zorunlu olduğunu kabul eden ancak bu egemenin, yetkisini ve koyduğu yasaların meşruiyetini Tanrı gibi insana aşkın bir varlıkta aramayan onları insanın sahip olduğu özellikler, ihtiyaçlar ve yetilerle temellendirmeyi yeterli bulanlar arasında bazı filozoflar bu egemenin güç ve yetkisinin mutlak olması, herhangi bir kayıt ve şarta bağlanmaması gerektiği konusunda ısrar etmişlerdir.

Bu parçada ileri sürülen görüş aşağıdaki filozoflardan hangisinin siyaset anlayışına uygundur?

A) J. Locke B) T. Hobbes C) J. J. Rousseau

D) Montesquieu E) Voltaire

6. F. Bacon'a göre insan doğayı anlamak için onu tüm yönleri ile bilmelidir. Bir şeyin nedeninin bilinmemesi, o şey ile ilgili insanda yanlış fikirlere sebep olabilir. İnsan bir şeyi kavradığı zaman ona hâkim olabilir. İnsan doğaya hâkim olmak istiyorsa doğa yasalarını tanımalıdır. Öncelikle doğanın güvenilir bilgisine ulaşmanın yolu tümevarımdır ve bunun için insan öncelikle zihnine kök salan idolleri yani ön yargıları tespit etmeli ve anlığını bunlardan arındırmalıdır.

Buna göre F. Bacon'ın görüşleriyle ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Her fikir bilgiye ulaştıran bir basamaktır.

B) Tümel bilgi tikeli incelemekten geçer.

C) Bilgi insana güç kazandırır.

D) Hakikate ulaşmak mümkündür.

E) Bilimsel araştırmalar yönteme tabidir.

7. B. Spinoza'ya göre insanın aklını elinden geldiğince kusursuzlaştırması gerekir. Bunu yapabilirse en büyük insani mutluluğa ulaşır. Mutluluk, insanın Tanrı'yı bilmesiyle birlikte ruhsal dinginliğe ulaşmasıdır. Aklını kusursuzlaştıran insan Tanrı'yı ve Tanrı'nın niteliklerini ve onun tabiatının belirlenimlerinden ortaya çıkan fiillerini kavrayabilecektir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Doğa yasaları Yaratıcı'nın iradesi dışında şekillenir.

B) Doğa ve Tanrı'nın bilgisi empirist bir tavırla anlaşılır.

C) Hikmet sahibi olanlar ancak Tanrı'nın niteliklerini anlar.

D) Mutluluk insanın eylemlerinin sonuçlarına bağlı olarak değişir.

E) Aklın kılavuzluğunda yaratıcıyı kavrayan insan mutluluğa ulaşır.

8. R. Descartes *Felsefenin İlkeleri* adlı kitabında hakikati arzulayanların hayatlarında bir kez olsun tüm nesnelerden ve bilgilerden şüphe etmesi gerektiğini savunmaktadır. Ona göre tüm fikirlerimizi baştan yanlış kabul etmedikçe ve gördüğümüz tüm nesnelere şüphe ile yaklaşmadıkça hakikatlerine ulaşmamız mümkün değildir. Ayrıca geçmiş deneyimlerimiz duyusal verilere şüphe ile yaklaşmamız gerektiğini göstermektedir. Çünkü duyu organları yanıltıcı ve aldatıcı bilgiler sunmaktadır. Her fikre ve duyusal verilere şüphe ile yaklaşırken var olmadığımıza şüphe ile yaklaşmamız mümkün değildir. Çünkü şüphe eden ve düşünen bir benliğin gerçekten var olmamasını düşünmek olanaklı değildir.

Bu parçadan hareketle R. Descartes ile ilgili aşağıdaki genellemelerden hangisine ulaşılamaz?

A) Açık, seçik ve kesin sonuçlara ulaşmıştır.

B) Emprist anlayışa eleştiriler geliştirmiştir.

C) Düşünen bir öznenin varlığını kanıtlamıştır.

D) Metodik bir şüphecilik anlayışı geliştirmiştir.

E) Şüpheyi yaşamının son anına kadar taşımıştır.

9. *Cesur Yeni Dünya*, A. Huxley tarafından kaleme alınmış 26. Yüzyılda geçen bir distopyadır. Anlatılan dünyada insanlık teknolojik olarak çok ilerlemiş, savaşlar, eşitsizlik ve yoksulluk gibi pek çok küresel sorun ortadan kalkmıştır. Gelişen bilim ve teknoloji sayesinde bu dünyada uygar yurttaşlar doğal yollarla dünyaya gelmemekte yapay olarak oluşturulmuş tüplerde yetiştirilmektedir. Bu sayede genetik hastalık ve kusurlar sıfırlanmıştır. Aynı şekilde ölümün de zamanı vardır. Yurttaşlar belli bir yaşa geldiğinde krematoryuma giderek hiçbir üzüntü hissetmeden ölüme yatarlar. Ölü bedenler ise yakılarak sabun hâline getirilir. Hipnopedya adı verilen yöntemle insanlar uykuda öğrenirler. Şartlandırma yöntemiyle de yaşama dair bilgilere hazır bir şekilde yaşama başlarlar. Mutsuzluk artık ortadan kalkmıştır. Eğer kendini mutsuz hissedersen tek yapman gereken “soma” yutmaktır.

Verilen bilgilere dayanarak *Cesur Yeni Dünya*'yla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Gerçekleşmesi istenen bir toplum tasarımıdır.

B) Pragmatist bir yaşam görüşüne sahiptirler.

C) Teknolojiye dayalı bir uygarlıktır.

D) Yurttaşların iyi hissetmesi önemsenir.

E) İnsan bedeni meta hâline gelmiştir.

1. Modern çağ; bilim, felsefe ve sanatın mükemmel bir üçgenin köşeleri misali toplumdaki yerlerini aldıkları ve etkileşimlerinin arttığı bir dönemdir. Yıllarca karanlıkta kalan bu üç alan, içlerinde büyüyen ışıkları Rönesans'la birlikte dışarı salmış ve uzun süren sessizliğin ardından, hak ettikleri değeri yeniden kazanmıştır. Ortaya çıkışlarına yönelik bir zaman verilmeye çalışılsa da aslında üçü de insanlık tarihi kadar eskidir. Merak, anlama, açıklama, ifade etme arzusuna sahip olan insan; merkeze alındığı bu dönemde, aklının içinde birikenleri özgürce ifade etmiştir. Uygarlıkları şekillendiren bu etkinlikleri yasaklamaya çalışanların bilmedikleri şey ise şudur: İnsan aklı ve yaratıcılığına dayanan; toplumdan, dünyadan, evrenden beslenen ve insanlığın ortak ürünü olan bu alanların, sesleri kısılsa da sözleri birikir.

Parçada felsefe, bilim ve sanatla ilgili anlatılmak istenen asıl düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Skolastik düşünce tarafından engellenen alanlardır.
B) Evreni anlama ve anlamlandırma çabasının sonuçlarıdır.
C) Düşünmeye dayandıklarından engellenmeleri imkânsızdır.
D) Modern çağda etkileşime geçmiş ve değer kazanmışlardır.
E) Yaratıcı ve rasyonel düşünmenin sonucunda ortaya çıkmışlardır.

2. Orta Çağ'ın baskıcı düzeninin çözülmeye başlaması, aslında hiçbir zaman tamamen unutulmamış olan antik düşüncelerin yeniden gün yüzüne çıkmasına neden olmuştur. 15-17. yüzyıl felsefesi Antik Çağ'ın düşüncelerinin içinde bulunan dönemin özellikleri ile yeniden yoğrulmasıyla bir önceki döneme göre birçok değişimin yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Bireyin konumundaki farklılaşma bunlardan biridir. Orta Çağ'ın sonlarında İtalya'daki şehir devletleri arasındaki savaşlar kişinin yeteneklerini bulmasına, kendi görüşlerini oluşturmaya zorlamış ve kişinin kendini ortaya koymasına imkân sağlamıştır. Skolastik düşünceden modern düşünceye geçilmesinde bu değişim çok önemlidir. Kilisenin etkisinin azalması ve bireyin konumundaki değişim, bilimsel ve felsefi çalışmaların hızlanmasını sağlamış ve akıl eksenindeki görüşler toplumsal alanın her unsurunda kendini hissettirmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Skolastik düşüncede insan aklına güven temel alınmıştır.
B) Orta Çağ'ın başlarında kilisenin etkisinde azalmalar görülmüştür.
C) Modern düşünceye geçiş bireyin yeniden keşfiyle olmuştur.
D) Bilim ve felsefedeki ilerleme, bireyin konumunda değişime neden olmamıştır.
E) Antik Çağ felsefesi modern düşünce üzerinde etkili olmamıştır.

3. İnsan sorunu ya da insanın bu dünyadaki yeri ve önemi Rönesans'ın en önemli problemlerinden biri olmuştur. Bu dönem insanı maddi dünya ile manevi dünya arasındaki bir köprü olarak görmüş, insanın bu iki dünyanın güzelliklerinden pay aldığını savunmuş ve insanı evrenin merkezine yerleştirmiştir. İnsanın kişiliğini reddeden ve hayatının değersiz olduğunu ifade eden skolastik anlayışın aksine Rönesans'ta Hristiyan ideolojiden bağımsız bir insan yaşamı oluşturmak ve insan ile dünya arasında yeni bir felsefe üretmek en önemli konulardan biri olmuştur.

Bu parçada eleştirilen dönem ve üzerinde durulan kavram sırasıyla aşağıdakilerden hangisidir?

A) Orta Çağ – Hümanizm
B) İlk Çağ – Bilimsel yöntem
C) Orta Çağ – Kartezyen felsefe
D) Aydınlanma – Hümanizm
E) İlk Çağ – Hukuk felsefesi

4. F. Bacon'a göre Aristoteles mantığı gerçekleri bulmaktan çok bilinenleri kanıtlamaya, öğretmeye yarar. Aristoteles; olgulara ilişkin verileri gelişigüzel, eleştirmeden ve sınamadan kullanmaktadır. Ayrıca birkaç gözlemden genel ilkelere bir anda sıçramakta daha sonra elde edilen bu ilkeleri tümdengelime dayalı çıkarımın temel ilkesi olarak kullanmaktadır. Ayrıca Aristoteles'in yöntemi bilimsel araştırmayı gözlem verilerinden değil, otoritelerin düşüncelerinden çıkardıkları tümevarım sonuçlarına dayandırmaktadır. Bu nedenle ister istemez bilimin gözlem - deney temelinin yok olmasına neden olmuş, giderek bilimin yapılamadığı, yeni bilgilerin üretilemediği Karanlık Çağ'a girilmiştir. Bundan kurtulmanın yolu yeni bir bilimsel yöntemle doğaya ilişkin yeni bilgiler elde etmektir. Bacon'a göre bilimsel bir araştırma, uygun bir şekilde düzenlenmiş bir önermeler piramidinin tabanından tepesine tümevarım yoluyla adım adım yükselmelidir.

Parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Doğa filozofunun görevi belirlenen olgular arasındaki bağlantıları araştırmakla sınırlıdır.
B) Tümdengelim yönteminde elde edilen bilgilere dayanılarak formlara yani nedenlere ulaşılır.
C) Tümevarımsal çıkarımların öncülleri tümdengelimsel dayanağa sahipse bilimsel nitelik taşır.
D) Aristoteles'e göre birkaç ferdi için geçerli niteliksel ilişkiler, o türün bütünü için de geçerlidir.
E) Aristoteles yönteminin doğru yanı, basit bir sayıştan elde edilen tümevarıma dayanılmasıdır.

5. Rönesans; bilgi, bilim, felsefe, edebiyat, tiyatro ve sanat gibi alanlarda hızlı ve köklü değişimlerin yaşandığı bir geçiş dönemidir. Skolastik düşünce terk edilip yerine bireyin merkeze alındığı modern düşünce getirilmiştir. Din felsefesi yerine bilim felsefesi yapılmaya başlanmıştır. Her ne kadar inanca dayalı düşünceden kopuşun olduğu ifade edilse de izlerinin tam olarak silinmediği aşikârdır. Şöyle ki, Aristoteles etkisinde kalarak Batlamyus'un ortaya attığı ve kilise geleneğine uygun olan dünya merkezli evren anlayışı yerine, Kopernik'in ortaya attığı güneş merkezli evren anlayışına geçilmiştir. Galileo da Kopernik'in izinden gitmiş ve bilimsel çalışmalarında olgu ve gözleme önem vererek güneş merkezli evren anlayışını perçinlemiştir. Ancak bu çalışmaları yüzünden engizisyon mahkemesi tarafından yargılanmış ve hayatının sonuna kadar ev hapsine çarptırılmıştır.

Buna göre Rönesans dönemi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Devlet anlayışında din birliğinin bozulmamasına önem vermişlerdir.

B) Kilise otoritesinin hâkim olduğu, dine dayalı düşünce tamamen terk edilmiştir.

C) Bilimsel gelişmelerle birlikte insan, ilk defa içinde yaşadığı evreni anlama çalışmaları yapmaya başlamıştır.

D) Felsefi çalışmalarda aklı merkeze alarak Yaratıcı'yı anlamaya yönelik çalışmalar yapılmıştır.

E) Bilimsel çalışmalarda otorite hâline gelen bilgilerin yerini deney ve gözleme dayalı bilgiler almaya başlamıştır.

6. B. Spinoza sonsuz ya da sınırsız olanı, kendinde ve kendisi aracılığıyla kavranabilen tek tözü Tanrı ya da Doğa olarak adlandırır. İnsan da diğer tüm varlıklar gibi doğanın bir parçasıdır. Bu nedenle sonsuz tözün bir parçası olarak insan belirli nedenler tarafından oluşturulmuştur. Kendi eylemlerini özgür iradesi ile kendinin belirlediğini zanneden insan yanılgı içindedir. Ona göre gerçek özgürlük eylemlerimizi belirleyen nedenlerin farkına varabilmek, kendi doğamızın zorunluluğunun bilincine varmak ve bu zorunluluğa ayak uydurmakla mümkün olabilir. Ona göre iyi; kişiye zihinsel haz sağlayan, kişinin kendisine yararlı olduğunu apaçık bildiği şeydir.

B. Spinoza'nın görüşleri ile ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanın eylemlerinin belirleyicisi kendisidir.

B) Doğaya aykırı davranışı seçebilmek özgürlüktür.

C) Belirlenimler temel alınarak iyi olana yaklaşılabilir.

D) Töz insan aklının belirleniminin bir ürünüdür.

E) Doğa Tanrı tarafından yaratılmış bir varlıktır.

7. "Buradan açıkça görülür ki insanlar hepsini birden korku altında tutacak genel bir güç olmadan yaşadıkları vakit, savaş denilen o durumun içindedir ve bu savaş herkesin herkesle savaşıdır. (…)Bu herkesin herkese karşı savaşının bir sonucu da, böyle bir savaşta hiçbir şeyin adalete aykırı olamayacağıdır. Orada, doğru ve yanlış, adalet ve adaletsizlik kavramlarına yer yoktur. Genel bir gücün olmadığı yerde, yasa yoktur; yasa olmayan yerde de, adaletsizlik yoktur. Cebir ve hile savaşta en büyük iki erdemdir. Adalet ve adaletsizlik ne bedenin ne de zihnin melekeleridir. Böyle olsalardı, dünyada yapayalnız olan bir insanda da, duyuları ve duyguları gibi var olmaları gerekirdi. Bunlar, tek başına değil, toplum içinde yaşayan insanlara ait niteliklerdir. Herkesin herkese karşı savaşının bir başka sonucu; mülkiyetin, egemenliğin, benim ve senin ayrımının bulunmaması; sadece, herkesin eline geçirebildiği şeye, onu elinde tutabildiği sürece sahip olmasıdır."

T. Hobbes'un *Leviathan* adlı eserinden alınan bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Kişisel mülkiyet hakkının verilmesi savaşı başlatmıştır.

B) Erdem ait olduğu toplumun davranışa yüklediği değerdir.

C) Devlet insanın toplumsal bir varlık olmasının doğal sonucudur.

D) Adalet ve doğruluk yapısı gereği insanda bulunan özelliklerdir.

E) Toplumsal doğru insanların birlikteliğinin sonucu olarak oluşur.

8. Pascal, 15-17. yy felsefi döneminde yaşamış bir filozof olarak, aynı dönem filozoflarından farklı bir duruş sergiler. O bir matematikçidir ve bir hesap makinesi icat etmiştir. 30'lu yaşlarının başında ise dini bir tecrübe yaşamış ve buna bağlı olarak Tanrı ve din konularında görüşler geliştirmeye başlamıştır. Tanrı'nın inayetini ve gücünü kabul etmiş ve bunu göstermek istemiştir. Bununla beraber Tanrı'nın sonlu varlıklar gibi özellikleri bulunmadığından, onun diğer varlık alanlarını kavramaya yarayan araçlarla kavranamayacağını düşünür. Tanrı'nın bilgisini verecek olan insanın kalbidir, inancıdır. Bu bilgiye ulaşanın da aynı zamanda mutluluğa ulaşacağını savunur.

Bu parçadan Pascal ile ilgili aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnancın dogmalarını temellendirmeyen bilimsel çalışmalara karşı çıkmıştır.

B) Teoloji alanına özgü görüşlerini empirist bir bakış açısıyla temellendirmiştir.

C) Saadete ulaşmanın yolunun mutlak hakikati bilmekten geçtiğini düşünmüştür.

D) Yaratıcının varlığının mantıksal akıl yürütmelerle kanıtlanabileceğini savunmuştur.

E) Skolastik düşünce karşısında modern düşüncenin gelişimine katkı sağlamıştır.

1. Felsefe tarihinde her dönem kendisinden önceki dönemden etkilenir. Bazen onun karşıtı yönde şekillenirken bazen de o dönemde açılmış yeni yolları genişleterek yepyeni boyutlar kazanır. İşte 15-17. yüzyıl döneminde bilim, sanat ve felsefede meydana gelen gelişmeler 18-19. yüzyıl felsefesinde yepyeni boyutlar kazanmıştır.

Aşağıdaki seçeneklerden hangisi 18-19. yüzyıl felsefesini hazırlayan koşullardan biridir?

A) Kutsal metinlerin merkeze alınması

B) Düşünce özgürlüğünden uzaklaşılması

C) Kilisenin bilim, felsefe ve sanatta etkisinin artması

D) Rönesans ve reform hareketlerinin meydana gelmesi

E) İnancın bilgiyi mümkün kıldığı düşüncesinin egemen olması

Çözüm:

Soruda 18-19. yüzyıl felsefesine 15-17. yüzyıl dönemindeki hangi gelişmelerin katkıda bulunduğu soruluyor. Seçeneklere bakalım:

A seçeneğindeki “ Kutsal metinlerin merkeze alınması”,

B seçeneğindeki “ Düşünce özgürlüğünden uzaklaşılması”,

C seçeneğindeki “Kilisenin bilim, felsefe ve sanatta etkisinin artması” ve

E seçeneğindeki “İnancının bilgiyi mümkün kıldığı düşüncesinin egemen olması” 2. yüzyıl-15. yüzyıl felsefesinin özellikleridir.

D seçeneğindeki “Rönesans ve reform hareketlerinin meydana gelmesi” ise 15-17. yüzyıl dönemine ait gelişmeler olup dinin felsefe, bilim ve sanat üzerindeki otoritesinin azalıp düşünce özgürlüğünün arttığı bir dönemin başlamasına yol açmıştır.

Cevap: D

2. Doğruluğu kesin olan bilgiye ulaşılabilir ve bu da akıl yoluyla mümkündür. Açık ve seçik olarak doğruluğuna ikna olabileceğimiz bir bilgiye ulaşmak için izlememiz gereken yol, bu türde olmayan tüm eski bilgi ve inançlarımıza şüpheyle yaklaşmaktır. Bu sayede şüphenin bittiği yerde doğruluğu apaçık olan bilgiye ulaşabiliriz.

Bu parçada ileri sürülen görüş aşağıdaki filozoflardan hangisinin bilgi anlayışına uygundur?

A) J. Locke

B) H. Bergson

C) I. Kant

D) R. Descartes

E) Protagoras

Çözüm:

Parçada doğru bilgiye nasıl ulaşılacağı anlatılmış, soruda bilgi anlayışı bu görüşe uygun olan filozofu bulmamız istenmiştir. Parçaya baktığımızda doğru bilgiye ulaşılabileceği, bunun akıl yoluyla yapılabileceği ve şüphenin bu yolda bir araç olarak kullanılması gerektiği belirtilmiştir. Şüphenin bittiği yerde doğruluğu apaçık bilgiye ulaşılabilir denmiştir. Bütün bu açıklamalar R. Descartes'ın bilgi görüşüne uygun olduğundan doğru cevap seçeneği D’dir. Diğer seçeneklerde yer alan filozofların görüşlerini de hatırlayacak olursak:

A) J. Locke: Akılcı değil deneyimci bir filozoftur. Ona göre akıl doğuştan boş bir levha gibidir. Deneyimler yoluyla bilgiye ulaşılabilir.

B) H. Bergson: Bilgiye akıl değil sezgi yoluyla ulaşılabileceğini savunur.

C) I. Kant: Ona göre bilginin oluşumunda tek başına ne akılcı görüş ne de deneyimci görüş yeterli olabilir. Bilgi için hem deneyime hem de akla ihtiyaç vardır.

E) Protagoras: Bilgiye ulaşmak için duyuların kullanıldığını, bunun da insanları yanılttığını dolayısıyla herkes için geçerli doğru bir bilgiye ulaşılamayacağını savunur. Ona göre bilgi kişiden kişiye değişir.

Cevap: D

3. Montesquieu, toplumu bilimsel olarak inceleyen ve bunu yaparken gözlem ve deney yöntemlerini kullanan bir düşünürdür. Ona göre her yasa bir başka yasaya bağlıdır ve tabidir. İnsanın başkasının haklarını gözeterek özgürce yaşaması için de bazı hukuki düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bu sebeple devletlerde yasama, yürütme ve yargının birbirlerini denetlemeleri gerektiğini ileri sürer. Onun bu düşüncesi günümüz devlet sistemini oluşturması bakımından önemlidir.

Parçaya göre insanın özgür yaşaması için ileri sürülen ilke aşağıdakilerden hangisidir?

A) Liberalizm

B) Çoğulcu irade

E) Sınıfsız toplum

D) Güçler ayrılığı

B) Toplumsal sözleşme

Çözüm:

Parçada Montesquieu'nun siyaset felsefesi ile ilgili düşüncelerine yer verilmiştir. Ona göre insanların özgür yaşaması için bazı hukuki düzenlemelere ihtiyaç vardır. Bunun için de yasama, yürütme ve yargının birbirini denetlemesi gerekmektedir.

Bu bilgilere göre seçeneklere bakılacak olunursa:

A) Liberalizm, özgürlükçü devlet sistemidir.

B) Çoğulcu irade; çoğunluğun mutlak hâkimiyetini reddeden, azınlıktakilerin siyasal ve kültürel haklarının kabul edilmesi gerektiğini ve azınlığın da bir gün çoğunluk olabilme hakkının verilmesini savunan demokrasi anlayışıdır.

C) Sınıfsız toplum; toplumu oluşturan bireylerin statü, mülkiyet veya destekledikleri siyasi birlik gibi özelliklerle eşit olmayan konumlara dağılmadıkları toplum düzenidir.

D) Güçler ayrılığı; devletlerde özgürlüğün kısıtlanmasının önlenmesi için yasama, yürütme ve yargının birbirlerini denetlemeleridir.

E) Toplumsal sözleşme, bireylerin karşılıklı olarak bazı kurallara uymak üzerinde anlaşmalarıdır.

Cevap: D

4. Spartacus MÖ 73-71 yılları arasında Roma Cumhuriyeti döneminde yaşamış bir gladyatördür. Kölelik rejimine karşı başkaldıran bir isyan lideri olarak bilinir. İsyan hareketinin lideri olarak, kölelerin Roma ordularıyla savaşmasını ve özgürlüklerini kazanmaya çalışmasını sağlamıştır. Roma ordusu Spartacus ve onunla birlikte hareket eden büyük bir topluluğu Galya taraflarına doğru önüne katar ve topluluk dağ boyunca uzanan dev yarıklarla Roma ordusu arasında sıkışır. Hava dondurucu derecede soğuktur ve isyancıların yeteri kadar yemekleri yoktur. Romalılar isyancıları soğuk havada ölüme terk ederek sayılarının azalmasını bekler. Bu sırada Spartacus'e güvenen topluluk onun bir çözüm bulmasını ister çok fazla seçeneği olmayan Spartacus insanlara beklemelerini söyler, sürekli aynı cevabı tekrarlar. Bu sırada topluluktaki insanlar açlıktan ve soğuktan teker teker yaşamlarını kaybeder. Roma ordusu yeteri kadar zaman geçtiğini düşündüğünde isyancıların üzerine sefer başlatır. Ancak geldiklerinde koca arazide kimseyi bulamazlar. İsyancıların dev yarıkları nasıl geçtiğine anlam veremezler, Spartacus'un bir büyücü olduğunu düşünmeye başlamışlardır. Ancak yarıkların önüne geldiklerinde gördükleri manzara karşısında hayrete düşerler; ölü bedenler yarıkların içine üst üste yığılmıştır. Bu sayede topluluğun geri kalanı Roma ordusunun eline düşmekten kurtulmuştur.

Spartacus'un bu davranışı hangi görüşle ilişkilendirilebilir?

A) Egoizm

B) Egzistansiyalizm

C) Entüisyonizm

D) Hedonizm

E) Utilitarizm

Çözüm:

A) Egoizm, bencillik anlamına gelir.

B) Egzistansiyalizm, varoluşçuluktur.

C) Entüisyonizm, sezgicilik anlamına gelir.

D) Hedonizm, hazcılıktır.

E) Spartacus, toplumun büyük bir kısmını savaştan kurtarabilmek için, dev yarıkları atlatabilmek için bir karar almak zorunda kalmıştır. Spartacus'ün bu davranışı Utilitarizm, yani toplumsal faydacılık görüşüyle ilişkilendirilebilir. Doğru cevap "E".

Cevap: E

5. İlk Çağ filozofu Herakleitos, evrende var olan her şeyin kendi karşıtına dönüştüğü değişme sürecinin bağlı olduğu bir yasadan söz eder. Bu yasaya göre her şey kendi çelişiğine dönüşerek sürekli bir değişimi mümkün kılar.

18. yüzyıl filozofu F. Hegel ise, bir düşünce ya da varlığın (Tez) önce zorunlu olarak karşıtına (Antitez) ve ardından her ikisini kapsayan yeni bir oluşuma (Sentez) dönüştüğü bir süreç yasasından söz eder. Her iki filozof için de bu yasa, "tez, antitez ve sentez" olmak üzere üç basamaklı ve zorunlu bir süreçtir.

Bu parçada verilen görüşler aşağıdakilerden hangisi ile açıklanabilir?

A) Evrende var olan her şey idea cinsindendir.

B) Var olan her şey mutlak ve değişmezdir.

C) Var olanlar diyalektik yasaya tabidir.

D) Varlık bilinemez.

E) Varlık yoktur.

Çözüm:

Metinde Herakleitos ve F. Hegel'in varlık görüşlerindeki ortak yönlere yer verilmiştir. Soruda ise bu görüşlerle uyumlu açıklama istenmiştir. Seçeneklere baktığımızda;

A seçeneğinde "Evrende var olan her şey idea cinsindendir." ifadesinin metinde bir karşılığı yoktur.

B seçeneğinde "Var olan her şey mutlak ve değişmezdir." ifadesinin metinde yer alan "her şey kendi karşıtına dönüşür" ifadeleri ile çeliştiğini görmekteyiz.

C seçeneğinde "Var olanlar diyalektik yasaya tabidir." ifadesinin metinde söz edilen "her şey kendi çelişiğine dönüşür" ve "bu süreç tez, antitez ve sentez olmak üzere üç basamaklıdır" ifadeleriyle uyumlu olduğunu görebiliriz.

D seçeneğinde "Varlık bilinemez." görüşünün yine metinde bir karşılığı yoktur.

E seçeneğinde geçen "Varlık yoktur." ifadesi de metinde sürekli olarak söz edilen var olanlar kavramıyla çelişkilidir.

Cevap: C

6. 18. ve 19. yüzyılla birlikte, matbaanın yaygınlaşması ve genişleyen burjuva sınıfının edebiyat ve felsefeye ilgi duyması o dönemde eserlerin sayısının artmasına sebep olmuştur. Artan edebi eserler daha fazla kişiye ulaşmış ve insanların bakış açılarında dönüşüm meydana getirmiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi bu durumun sonuçlarından biri değildir?

A) Kültürel etkileşim hız kazanmıştır.

B) Fransız İhtilalinin oluşmasına etki etmiştir.

C) Aristokrasinin gücünün zayıflamasına yol açmıştır.

D) Aydınların felsefeye olan ilgilerinin azalmasına yol açmıştır.

E) Halkın bilinçlenmesi ve aydınlanmasına katkıda bulunmuştur.

Çözüm:

Metinde 18. ve 19. yüzyılda meydana gelen gelişmelerden söz edilmektedir. Soruda ise bu gelişmelerin sonuçları olmayan seçeneği bulmamız isteniyor. Seçeneklere bakalım;

A seçeneğine, metinde yer alan "matbaanın yaygınlaşması" ve "eserlerin artması" ifadelerinden ulaşılmaktadır.

B seçeneğine, "artan eserlerin burjuva sınıfına ulaştığı", felsefeye ilginin arttığını ve insanların bakış açısının değiştiğini ifade eden cümlelerden ulaşılmaktadır.

C seçeneğine "artan burjuva sınıfı" ifadesinden ulaşılmaktadır. Burjuva sınıfının genişlemesiyle aristokrasinin gücü zayıflamıştır.

D seçeneğindeki yargı "matbaanın yaygınlaşması ve genişleyen burjuva sınıfının edebiyat ve felsefeye ilgi duyması o dönemde eserlerin sayısının artmasına sebep olmuştur. Artan edebi eserler daha fazla kişiye ulaşmış." ifadelerinin tamamı ile çelişmektedir.

E seçeneğine metindeki "… genişleyen burjuva sınıfının edebiyat ve felsefeye ilgi duyması o dönemde eserlerin sayısının artmasına sebep olmuştur. Artan edebi eserler daha fazla kişiye ulaşmış ve insanların bakış açılarında dönüşüm meydana getirmiştir." ifadelerinden ulaşılmaktadır.

Cevap: D

7. J. Locke'un bilgi anlayışı tabula rasa “boş levha” kavramına dayanır. Ona göre insan doğuştan herhangi bir bilgi veya kavrayış yetisine sahip değildir. Bilgiler deneyimlerin sonucunda, zihinde oluşan fikirlerin bir ürünüdür. Bilgi, iç ve dış dünyadan gelen verilerin bu levhaya yani zihne işlenmesiyle oluşur. Bir masanın dikdörtgen veya beyaz olduğunu fark etmek dış deneyimlere, bir hissi veya fikri sorgulamak ise iç deneyimlere örnek olarak verilebilir.

Parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Bilgi, içsel bir farkındalık yoluyla yani sezgi aracılığıyla gerçekleşir.

B) Doğru bilgi doğuştan gelen akıl ve mantık ilkelerinde aranmalıdır.

C) Duyular aracılığı ile alınan veriler aklın formlarında anlam bulur.

D) Doğruluğundan şüphe edilmeyecek bilgi mümkündür.

E) Bilgi, duyu ve aklın bir ürünüdür.

Çözüm:

J. Locke, empirizm yani deneyciliğin önemli temsilcilerinden biridir. Ona göre insan doğuştan hiçbir bilgiyle donatılmamıştır. Zihin boş bir levha gibidir ve deneyimler sonucunda elde edilen bilgiyle dolmaya başlar. Empirizm, bilimsel yöntemin temelini oluşturur. Parçada bilginin iç ve dış deneyimlerin doğrulanmasıyla elde edildiğinden bahsedilmektedir. Verilen masa örneğiyle duyularımızın doğru bilgiyi doğrudan oluşturabilme yeteneğine sahip olduğu anlatılmaktadır.

Bizden parçaya göre hangi yargıya ulaşabileceğimizi bulmamız istenmektedir.

A) Sezgisel bilgi insanın içsel yeteneklerini kullanarak oluşturduğu bir bilgidir. Bilgi, mantıksal çıkarımlardan veya deneyimlerden bağımsız olarak doğrudan kavrayışın bir ürünüdür. Fakat parçada bilginin kaynağı olarak duyu yeteneklerimiz verilmiştir. Dolayısıyla parçadan bu yargıya ulaşamayız.

B) Rasyonalist filozoflara göre bilgi deneyimlerin değil, doğuştan sahip olduğumuz akıl ve mantık ilkelerinin bir ürünüdür. Seçenekte bilginin, akıl yoluyla yapılan çıkarımlar ve mantıksal düşünceyle oluştuğu söylenmektedir. Fakat parçada bilginin aklın değil deneyimin bir ürünü olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla parçadan bu yargıya ulaşamayız.

C) Kritisizm görüşüne göre bilgi, duyular aracılığı ile alınan verilerin aklın formlarında işlenip yorumlanmasıyla anlam bulur. Bu anlayışa göre bilgiyi oluşturan tek başına deneyimler değildir. Seçenekte bilginin deney ve aklın ortak bir ürünü olduğu ifade edilmektedir. Fakat parçada tek bilgi kaynağının deneyim olduğu belirtilmektedir. Dolayısıyla parçadan bu yargıya ulaşamayız.

D) Empirizme göre doğru bilgi duyusal veriler yoluyla kazanılan deneyimlere dayanır. Parçada verilen masa örneğinde olduğu gibi masanın rengine, biçimine, sertliğine yani onu o yapan özelliklerin bilgisine deneyim yoluyla doğrudan ulaşırız. Dolayısıyla parçadan bu yargıya ulaşabiliriz.

E) Bilginin, duyu ve aklın ortak ürünü olduğunu savunan anlayış kritisizmdir. Kritisizme göre duyum, akıl olmadan tek başına bilgi oluşturma yeteneğine sahip değildir. Seçenekte bilginin duyum ve aklın ortak ürünü olduğu söylenmiştir. Oysa parçada tek bilgi kaynağının deneyim olduğu dile getirilmektedir. Dolayısıyla parçadan bu yargıya ulaşamayız.

Cevap: D

8. I. Kant'a göre insanların yaptığı herhangi bir davranışın ahlaki eylem olarak kabul edilebilmesi için o davranışın ahlaki yasa dışında hiçbir unsura dayanmaması gerekir. Yani kişi ancak görev bilinciyle davranışta bulunduğu zaman ahlaki eylemde bulunmuş olur. Örneğin öz çıkardan dolayı dürüst davranan ya da iyilik dürtüsünden dolayı sevecen davranan birinin davranışları ahlaki eylem niteliği taşımaz ve bu kişilere erdemli insan denilmez. Ahlakın özü yasa kavramından türetilmeli, herhangi bir unsur ile karışmamalı ve görev bilincine dayanmalıdır.

Bu parçaya göre birinin erdemli insan olarak tanımlanması aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?

A) Başkalarının sorunlarını üstlenmesine

B) Toplumun menfaatine kulak vermesine

C) Herkes tarafından iyi olarak tanınmasına

D) İnsanların hata yapacağını kabullenmesine

E) Bir koşul sunmadan eylemde bulunmasına

Çözüm:

Bu parçada I. Kant'ın ahlak felsefesi görüşlerine yer verilmiştir. Parçada da ifade edildiği gibi I. Kant'a göre bir davranışın ahlaki sayılması ve kişinin erdemli insan olması davranışın ahlaki yasa dışında hiçbir unsura dayanmamasına bağlanmıştır. Ona göre ahlaki eylem, özünü yasadan almalı ve davranış görev bilinciyle gerçekleştirilmelidir. Kısacası eylem hiçbir çıkar ve beklenti içine girmeden ayrıca herhangi bir koşul sunmadan gerçekleşirse ahlaki eylem niteliği taşır.

A, B ve C seçenekleri bir çıkara, beklentiye ve koşula dayalı eylemlere yol açtığı için I. Kant'a göre bu davranışlar ahlaki eylem niteliği taşımaz ve bu davranışta bulunan insanlara erdemli denilmez.

D seçeneği ise genel bir tabir olarak ifade edilmiş ve I. Kant'ın ahlaki eylem için belirttiği kriterleri karşılamamaktadır.

E seçeneğinde ifade edilen “koşul olmadan eylemde bulunma” I. Kant'ın ahlaki eylem için belirttiği kriterlere uygun düşmektedir.

Cevap: E

9. F. Hegel'e göre; bütün varlıkların temelinde düşünsel bir yapıda olan tin yer alır. Tin, kendisi için varlıktır ve kendini tam olarak tanımamaktadır. Kendini tanımak, kendi bilinç ve özgürlüğüne erişmek için karşıtı olan doğada kendini görmesi gerekmektedir. Ancak doğaya dönüşürken kendini yitiren tin, doğayı da yeni bir dönüşüme zorlar. Doğa ve tinin uzlaşmasıyla toplum ortaya çıkar. Bu sebeple tinin kendini bilip tanıma süreci insanlık tarihi zemininde; tez, antitez ve sentez üçlüsünden oluşan bir değişimi içermektedir.

Buna göre F. Hegel'in varlık görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Mantıkçı Pozitivizm

B) Diyalektik İdealizm

C) Fenomenoloji

D) Yeni Ontoloji

E) Varoluşçuluk

Çözüm:

Parçadan hareketle, F. Hegel'e göre tüm varlıkların özünde manevi yapıda olan tin vardır. Tin, kendini tanımak için antitezi olan doğaya dönüşmektedir. Ancak bu dönüşüm sürecinde kendini yitirir ve doğayı da dönüşüme zorlar. Doğa ve tinin uzlaşması ile sentez durumundaki toplum ortaya çıkmış olur. Tüm bu süreçte değişimin olduğu tez-antitez ve sentez üçlemesi bizi diyalektiğe götürür. Tinin manevi yapıda olması ise düşünce cinsinde olduğunu açıklar. Düşünce cinsindeki tin ise bizi idealizme götürür. Bu durumda Hegel'in varlık görüşü diyalektik idealizm olarak adlandırılır.

A) Mantıkçı Pozitivizm: Olguculuk anlamına gelen pozitivizmin yeniden değerlendirildiği bir görüştür. Deney ve gözleme dayalı bilginin geçerli olduğunu kabul eder.

B) Diyalektik İdealizm: Sonsuz olan değişimin düşünce ile başladığını savunan görüştür. F. Hegel'in diyalektik sistemine verilen isimdir.

C) Fenomenoloji: Görüngübilim, özbilim anlamına gelir. Görünenin de ötesindeki fenomenlerin bilgisinin doğru olduğunu savunan görüştür.

D) Yeni Ontoloji: Kurucusu olan N. Hartmann'ın varlık katmanları üzerine açıklanan bir görüştür. Ontolojiye yeni bir bakış açısı kazandırmıştır.

E) Varoluşçuluk: Egzistansiyalizm kavramıyla da anılan ve insanı kendinde bir değer olarak ifade eden görüştür.

Cevap: B

10. J. J. Rousseau'ya göre bütün toplumların en doğal ve eski olanı ailedir. Aile içinde çocuklar korunma ve bakılma ihtiyacını karşılarlar. Bu ihtiyacın ortadan kalkması durumunda aile içindeki doğal bağ da çözülür ve herkes özgürlüğüne kavuşur. Aile bireylerinin ihtiyacın kalkması durumunda bile bir arada olması onların özgür iradeleri ile bu seçimi yapmasıyla mümkün olur. Bu ortakça özgürlük, insan yaratılışının bir sonucudur ve aile ancak bir sözleşme ile varlığını sürdürür. İnsanın ilk uyacağı yasa, varlığını korumaktır. Bu nedenle aile politik toplumların ilk örneği kabul edilir. Politik toplumlarda baş bir baba, halk da çocuklar gibidir; hepsi özgür ve eşit doğdukları için ancak çıkarları uğruna özgürlüklerinden vazgeçerler. Aradaki bütün ayrılık şudur: Ailede babanın çocuklarına olan sevgisi onlara gösterdiği özeni karşılar; devletteyse, devlet başkanının kendi halkına beslemediği bu sevginin yerini hükmetme isteği alır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanlar hiçbir durumda özgürlüklerinden vazgeçmezler.

B) Politik toplumlarda yasaya uymak doğal bir zorunluluktur.

C) Doğal bağ ihtiyacın ortadan kalkması durumunda da devam eder.

D) İnsanın varlığını koruyabilmesi toplumsal sözleşme ile mümkün olur.

E) Politik toplumu aileden ayıran kurallara uyma zorunluluğunun bulunmasıdır.

Çözüm:

J. J. Rousseau'nun görüşlerinin yer aldığı parçada ailenin politik toplumların bir örneği olduğu ifade edilmiş, devlet ve aile benzerliği bağlamında filozofun toplumsal sözleşme düşüncesi açıklanmıştır. Buna göre;

A) Parçada insanların ancak çıkarları uğruna özgürlüklerinden vazgeçecekleri ifade edilmiştir. Bu nedenle seçenekte verilen özgürlüklerinden vazgeçmeyecekleri yargısına ulaşılamaz.

B) J. J. Rousseau, politik toplumların sözleşme sonucu oluştuğunu ve insanların çıkarlarını korumak adına yasalara uyduklarını ifade eder. Bu açıdan bakıldığında yasalara ulaşmanın doğal bir zorunluluk olması söz konusu edilemez.

C) Parçada aile içinde kurulan bağın ihtiyacın ortadan kalkması durumunda çözüleceği ve insanların özgür iradeleri ile yaptıkları seçimlerle birlikteliğin sürdürüleceği ifade edilmiştir. Doğal bağın çözülmeyeceği yargısı parçada yer alan bu düşüncelerle çelişir.

D) Parçada insanın ilk uyacağı yasanın varlığını korumak olduğu belirtilmiş ve insanın varlığını korumak adına gerek ailede gerekse politik toplumlarda sözleşmeye uyduğu ifade edilmiştir. Bu ifade seçenekte verilen yargıyla örtüşür. Doğru cevap “D” seçeneğidir.

E) Parçada politik toplumu aileden ayıran özellik olarak ailede babanın, politik toplumlarda devlet başkanının sevgiyi göstermelerindeki tutum olarak gösterilmiştir. Kurallara uyma zorunluluğu üzerinde durulmamıştır.

Cevap: D

11. Öğretmen her derse geldiğinde öğrencilerinden bir kaçının itiş kakış pencereden dışarıya baktığını görmekte ve tedirgin olmaktadır. Bir gün sınıfa oyuncak bir arabayla gelir. Öğrencilerini pencere kenarında toplar ve aşağıya bakmalarını ister. Oyuncağı üçüncü katın penceresinden aşağıya bırakır. Oyuncak paramparça olur. Sonra öğrencilerine döner ve "Demek ki neymiş? Pencere kenarında oyun oynamak, ite kaka dışarıya bakmak tehlikeliymiş. Öyle değil mi çocuklar?" der.

Parçaya göre öğretmen uyguladığı yöntemle neyi amaçlamaktadır?

A) Mantık yoluyla yeni bir bilgi türetmelerini

B) Akıl yetilerini harekete geçirerek sorgulamalarını

C) Duyularını kullanarak akılcı çıkarımlar yapmalarını

D) Doğuştan sahip oldukları sezgisel kavrayışla keşfetmelerini

E) Deneyimlerinden elde ettikleri bilgileri başka alanlarda kullanmalarını

Çözüm:

Parçada, yapılan deneyle öğrencilerin deneyime dayanarak çevrelerini anlama ve kavrama yeteneği kazandığını görmekteyiz. Öğretmen, öğrencilerinin tehlikeli davranışlarını fark etmelerini sağlamak için bu davranışın sonuçlarını somut bir şekilde onlara göstermek istemiştir. Bunun için oyuncak bir araba kullanmış ve onu aşağıya düşürerek paramparça etmiştir. Böylece öğrencilerine tehlikeyi somutlaştırmış, görsel ve deneyimsel bir öğrenme deneyimi sunmuştur.

Buna göre bizden öğretmenin uyguladığı yöntemle neyi amaçladığını bulmamız istenmektedir.

A) Mantık deneyimden bağımsız bir şekilde salt akıl yoluyla bilgi üretmenin yoludur. Oysa parçada öğretmen deney yöntemini kullanmıştır. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

B) Öğrencilerin burada kazandığı bilgi salt akıl yetisiyle sorgulayarak ulaşılmış bir bilgi değildir. Nitekim öğrenciler duyu yeteneklerini kullanarak, yorumlamış ve bir çıkarım yaparak bilgiye ulaşmışlardır. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

C) Bu seçenekte duyulardan elde edilen verilerin akılda işlenip yorumlanmasından bahsedilmektedir. Öğrenciler yükseklik ve tehlike kavramını yapılan deneyle kavramışlardır. Öğretmenin amacı öğrencilerinin duyu yeteneklerini harekete geçirerek akılcı çıkarımlar yapmalarını sağlamaktır. Dolayısıyla bu seçenek doğrudur.

D) Sezgisel bilgi doğuştan var olan yeteneklerimizin sezgi aracılığıyla oluşturduğu bilgidir. Oysa parçada sezgisel bir kavrayışla değil, deney yoluyla oluşturulan bir bilgiden bahsedilmektedir. Dolayısıyla bu seçenek doğru değildir.

E) Öğretmenin amacı öğrencilerinin içinde bulundukları tehlikeli duruma dikkat çekmektir. Yapılan deney yaşanan duruma özeldir. Deneyimlerinden elde ettikleri bilgileri başka bir alana aktarma ile ilgili bir amaçtan bahsedilmemektedir.

Cevap: C

12. 18. yüzyılın en önemli düşünürlerinden biri olan J. Locke, empirizm akımının kurucusu olarak kabul edilmektedir. Rasyonalizm görüşüne karşı çıkan J. Locke'a göre, insan zihni "üzerine hiçbir şey yazılmamış düz beyaz bir kâğıt" gibi düşünülmelidir. Bu sebeple, doğuştan getirilen hiçbir bilginin olması mümkün değildir. Zihinde yer alan her türlü ide, deneyimlerle elde edilen bilgilerden ortaya çıkmıştır. Tüm bilgilerimizin kaynağı duyu verileridir.

J. Locke'un bilgi anlayışını yansıtan bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Bilgi a prioridir.

B) Bilginin kaynağı yaşantılarımızdır.

C) İnsan aklı aracılığıyla doğruya ulaşır.

D) Bilgi, bir otoriteye bağlı kalmayı gerektirir.

E) Zihnin bilgi edinme sürecinde sezgi etkindir.

Çözüm:

Parçada verilen bilgilere göre; J. Locke, empirizmin kurucu filozofudur. Empirizm; deneyimcilik anlamına gelen görüştür. Rasyonalizmin doğuştan gelen bilgiler olduğu savına karşı çıkan Tabula rasa (boş levha) görüşünü oluşturmuştur. İnsan zihni doğuştan boş levha gibidir ve zihin deneyimlerle dolar.

A) Bilgi a prioridir yargısı rasyonalizme uygundur. A priori: Deneyden önce gelen anlamında kullanılmaktadır. Empirizme göre bilgi deneyden önce değildir.

B) Bilginin kaynağı yaşantılarımızdır yargısı empirizme uygundur. Yaşantılar, deneyimlerdir.

C) İnsan aklı aracılığıyla doğruya ulaşır yargısı rasyonalizm için geçerlidir. Empirizmde doğru bilginin kaynağı duyu verileridir.

D) Bilgi, bir otoriteye bağlı kalmayı gerektirir yargısına yönelik olarak parçada herhangi bir bilgiye yer verilmemiştir.

E) Zihnin bilgi edinme sürecinde sezgi etkindir yargısı entüisyonizm görüşüne aittir. Empirizmde duyular etkindir.

Cevap: B

1. 18-19. yy felsefesi aynı zamanda Aydınlanma Felsefesi olarak da adlandırılır. Bu dönemde siyasi, sosyal, ekonomik birçok gelişme yaşanmıştır. 15.yy'da başlayan bilim, sanat ve felsefedeki değişim düşünceleri daha geniş alanlara yayılmıştır. Bu dönemde, bilimsel düşünce, rasyonalite, özgürlük ve insan hakları gibi kavramlar öne çıkmıştır. Aydınlanma düşüncesi, Orta Çağ'ın dini dogmalarına, mutlak monarşiye ve feodalizme karşı bir tepki olarak ortaya çıkmıştır.

Bu parçadan yola çıkarak 18-19. yy felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Bireyin doğal haklara sahip olduğu anlayışı gelişmiştir.

B) Akıl ve mantık temelinde bir dünya görüşü oluşturulmaya çalışılmıştır.

C) Ortaya çıkmasında, kendinden önceki dönemlerin bilgi birikimi de etkili olmuştur.

D) Toplumsal yaşama ilişkin konular ele alınmıştır.

E) Filozoflar, metinlerini kendi dillerini kullanarak oluşturdukları için, etkileri sınırlı olmuştur.

2. “Deneysiz kavramlar boş, kavramsız deneyler kördür.”

I. Kant'ın bu sözüyle aşağıdaki açıklamalardan hangisi ters düşer?

A) Ona göre hem deney hem zihin gereklidir.

B) Bilgiye ulaşmada zihin bir araç değildir.

C) Empirizm ve rasyonalizmi uzlaştırmıştır.

D) Metafizik alan bilginin konusu olamaz.

E) Eleştirel felsefeyi ifade eder.

3. I. Kant'a göre insan ahlaki eylemde bulunurken duygu, istek ve her türlü koşuldan arınık olmalıdır. Şartlar ne olursa olsun iyiyi isteme eylemin amacı olmalıdır. İnsan iyi olanı sırf iyi olduğu için, aklı ile içten bir biçimde istemelidir. Üzerine düşen vazifeyi kendi isteğiyle, sorumluluk alarak başka bir amaca hizmet etmeden sadece vazifesi olduğu için yapmalıdır.

Buna göre aşağıdaki kavramlardan hangisi I. Kant'ın ahlak anlayışına uygun değildir?

A) Niyet

B) Koşulsuz buyruk

C) İyi istenç

D) Fayda

E) Ödev

4. F. Hegel'in diyalektiği, tez-antitez ve sentez üçlemesiyle gerçekleşen bir süreçtir. Buna göre, her varlığın bir şey olma potansiyeli vardır ve bunun için ilk olarak karşıtına dönüşmesi gerekir. Bu dönüşüm sonucu ortaya yeni bir şey çıkar. İlk olarak tez durumunda olan tin, antitezi olan doğaya dönüşür. İkisinin birleşiminden sentez durumundaki insana ulaşılır. Her sentez, yeni bir değişim sürecinin de başlangıcıdır. Tinin tüm bu diyalektik süreçteki amacı, kendini gerçekleştirmektir.

Buna göre F. Hegel'in varlık anlayışı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Algılara dayalıdır.

B) Olgusal bir yapıya sahiptir.

C) Oluş ve değişim hâlindedir.

D) Zihinden bağımsız bir yapıdadır.

E) Hem madde hem de idea cinsindendir.

5. “Eğer bir idenin doğuştan olması düşünülebilseydi, birçok sebeple hepsinden önce Tanrı idesinin öyle olduğunun düşünülmesi gerekirdi; çünkü doğuştan Tanrı idesi bulunmadıkça, doğuştan ahlak idelerinin nasıl bulunabileceğini anlamak olanaksızdır. Bir yasa yapıcı kavramı olmadan, bir yasa ve bir ona uyma zorunluluğu kavramının bulunması olanaksızdır. … denizciler, kendilerinde din kavramının da Tanrı kavramının da bulunmadığı topluluklar bulmadılar mı? Bunlar işlenmemiş doğanın, yazının, düşüncenin, sanat ve bilimlerdeki gelişmenin yardımı olmadan kendi başına bıraktığı toplumlardır. Fakat bu araçlardan geniş ölçüde yararlanmalarına karşın, düşüncelerini bu yolda çalıştırma çabası göstermedikleri için Tanrı idesinden ve bilgisinden yoksun olanlar da vardır.”

J. Locke'un *İnsan Zihni Üzerine Bir Deneme* adlı eserinden alınan parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Bilginin kaynağına ilişkin bir sorgulama vardır.

B) Tanrı idesi öğrenilmiş bir kavramdır.

C) Bazı ideler zihnimizde doğuştan bulunmaktadır.

D) Tanrı idesi ve ahlak idesi birbiriyle ilişkilidir.

E) Rasyonalist bakış açısını eleştirmiştir.

6. "Yaşamını sürdürmek ödevdir, ayrıca herkesin buna doğrudan doğruya bir eğilimi vardır. Ama bunun için de, insanların çoğunun yaşamlarına gösterdikleri çok kez endişe dolu dikkatin yine de hiçbir iç değeri, maksimlerinin de hiçbir ahlaksal içeriği yoktur. Yaşamlarını ödeve uygun olarak koruyorlar, kuşkusuz, ama ödevden dolayı değil. Buna karşılık, eğer talihin kötü cilveleri ve umutsuz acı, yaşamdan tat almayı büsbütün yok ettiyse; eğer ruhu güçlü olan mutsuz kişi, cesareti kırılmış ya da yıkılmış olmaktan çok alınyazısına küserek yaşamına son vermeyi dilerse ama yaşamını, onu sevmeden eğilimden ya da korkudan değil, ödevden dolayı yine de sürdürüyorsa; işte o zaman maksimin ahlaksal içeriği vardır."

I. Kant'ın *Ahlak Metafiziğinin Temellendirmesi* adlı eserinden alınan bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Yaşamını sürdürmek herkeste var olan doğal bir eğilimdir.

B) Davranışın ahlaka uygun olup olmamasını niyet belirler.

C) Yaşamını sürdürme eylemi koşulsuz buyruğa uyduğunda ahlakidir.

D) Yaşamına son vermek ödeve uygun olmayan bir davranıştır.

E) Ödeve uygun davranmasak bile yaşamdan tat almaya çalışmalıyız.

7. F. Hegel *Tinin Fenomonolojisi* kitabında;

"Varlık: Belirlenmemiş dolaysızlığı içinde yalnızca kendisiyle özdeş olandır.

Hiçlik: Kendi kendisiyle yalın özdeşliktir, tam bir boşluktur.

Oluş: Varlıkla hiçliğin birliğidir." der.

F. Hegel'in "diyalektik idealizm"**ine göre Varlık-Hiçlik-Oluş sırasıyla hangi kavramlara karşılık gelir?**

A) Tez - sentez - antitez

B) Antitez - tez - sentez

C) Sentez - tez - antitez

D) Antitez - sentez - tez

E) Tez - antitez - sentez

8. J. J. Rousseau; insanların doğal durumlarında özellikle de mülkiyet kavramının gelişmediği kırsal yaşamlarında masum, mutlu ve bağımsız olduğunu düşünür. Dünyaya gelişimizde de bu durum böyledir. Ancak uygarlığa geçiş ve özel mülkiyetin etkisi ile beraber, insanlar özgürlüklerini kaybetmiş ve bir anlamda köleliğe geçiş yapmışlardır. Uygar toplumlarda, insanların haklarını korumak için çıkarttıkları yasaların aslında onlara birer pranga olduğunu düşünür. Bu durumdan kurtulmak için önerisi ise halkın bir bütün olarak yasama sürecinde yer almasıdır. J. J. Rousseau, artık eski bağımsız günlere geri dönüş mümkün olmadığı için ancak bu sağlanırsa insanlar arasındaki eşitsizlik ve adaletsizlik giderilebilir, der.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) İnsanlar doğal duruma geçiş için çabalamalıdır.

B) İnsan özgür doğar ancak sonradan zincire vurulur.

C) Yasalarla insanlar arasındaki eşitsizlik giderilmiştir.

D) Özel mülkiyet insanlara bağımsızlaşma fırsatı verir.

E) Toplumdaki her birey yargı mekanizmasına katılmalıdır.

9. Eren, bir uçurtma yapar fakat uçuramaz. Bir uçurtmaya bir gökyüzüne bakar ve nerede hata yaptığını bulmaya çalışır. O sırada gökyüzünde uçan bir kuş dikkatini çeker ve izlemeye başlar. "Kuşlar nasıl uçuyor acaba?" derken kuşun sağa sola hızla hareket ederken kuyruğunu kullandığını fark eder. "Acaba uçurtmanın kuyruğunda bir sorun olabilir mi?" diye düşünür. Ölçer, biçer ve uçurtmanın boyutuna göre kuyruğunun yeterli uzunlukta olmadığını, ayrıca kuyruğun bağlantı yerlerinde de bir dengesizlik olduğunu fark eder. Gerekli düzeltmeleri yapar ve uçurtmasını uçurmaya başlar. Eren sonunda başarılı olmuştur. Uçurtması gökyüzünde bir kuş gibi süzülerek uçmaktadır.

Buna göre Eren hangi yeteneklerini kullanarak hatasını düzeltmiştir?

A) Gözlem - deney

B) Gözlem - akıl

C) Deney - sezgi

D) Sezgi - gözlem

E) Akıl - sezgi

1. Aydınlanma Çağı, insanın kendi aklını kullanırken başka hiçbir şeyin tesiri altında kalmamayı öğrenmesiyle başlar. Bu öğrenme süreci öncesinde yaşananlar aydınlanmanın ortaya çıkışını etkilemiştir. Kilise baskısına dayanan skolastik düşünce zamanla yerini Rönesans'ın etkisiyle gelişen modern düşünceye bırakmıştır. Dinde yenileşme çalışmaları, çeviri faaliyetleri, bilimde ve teknikte yaşanan gelişmeler ve coğrafi keşifler gibi değişim ve dönüşümün yaşandığı süreçler aydınlanmaya geçiş ortamını oluşturmuştur. Bu sayede yeni bir çağ, Akıl Çağı başlamıştır.

Buna göre Aydınlanma Çağı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Önceki dönemlerde yaşananlar, aydınlanmanın başlamasını sağlamıştır.

B) Dinî bakış açısını terk etmeden özgür olunabileceği vurgulanmıştır.

C) Otoritelerin görüşleri bireylerin düşüncelerini etkilemiştir.

D) Siyasi düşünceye, tamamen felsefe yön vermiştir.

E) Akla ve sezgisel çalışmalara güven duyulmuştur.

2. 18-19. yüzyıl yani Aydınlanma dönemi, düşünce sisteminin en yoğun zamanıdır. Kant; aydınlanmayı, insanın kendi suçu nedeniyle düşmüş olduğu ergin olmayış durumundan kurtulma olarak tanımlarken M. Gökberk bu dönemi, doğa karşısında başarı kazanan insan usunun kültür dünyasına da egemen olmayı amaçlaması olarak görür. Kültür dünyasına hâkimiyet bu dönemde sanat, edebiyat ve felsefede önemli eserlerin yazılmasıyla kendini gösterir. Eserlerdeki bu artışla aydın ve yazarlar sınıfı oluşmuş ve bu sınıfın öncülüğünde düşünce özgürlüğü desteklenmiştir. Özgürlüğü engellediği düşüncesi ile de hem dinî hem de siyasi otoritelere karşı gelinmiştir.

Bu bilgilerden yola çıkılarak hangisine ulaşılabilir?

A) Toplumdaki belirli güçlerin varlığına son verilmiştir.

B) Aydınlanmacı düşünme belli bir sistem üzerinden ilerlemiştir.

C) Aydınlanma döneminde yalnız sanatsal faaliyetler önem kazanmıştır.

D) Aydın kesimin varlığı, hâkimiyet noktasında otoritelere fayda sağlamıştır.

E) İnsan aklının farklı alanlarda hâkimiyet sağlaması amaçlanmıştır.

3. Zihinde daha önce duyulardan gelmeyen hiçbir şey bulunmadığını savunan görüş olarak empirizm, bilginin ya da en azından var olanlara ilişkin bilginin a priori olamayacağını savunur. Yalnız geçmiş için değil gelecek için de geçerli olan tümel bir bilginin söz konusu olmadığını, bilginin doğuştan getirilmediğini ve tüm bilgiler için zihnimizde bulunan zorunlu birtakım ön kabuller bulunmadığını kabul eder.

Bu parçadaki görüşler aşağıdakilerden hangisine karşı tez olarak öne sürülmüştür?

A) H. Bergson'un entüisyonizmine

B) J. Dewey'in pragmatizmine

C) R. Descartes'ın rasyonalizmine

D) A. Comte'un pozitivizmine

E) E. Husserl'in fenomenolojisine

4. İnsan dünyaya geldiğinde büyük bir özgürlük potansiyeline sahip olur. Bu potansiyel bize doğuştan gelen bir irade ve seçim gücünü de birlikte getirir. Ancak hayata adım attığımız andan itibaren ekonomik, sosyal, kültürel faktörler tarafından etkilenmeye başlarız. Toplumun ve çevrenin normlarıyla ve beklentileriyle kendimizi karşı karşıya buluruz. Bu faktörler sosyal ve kültürel olduğu gibi duygusal alanda da karşımıza çıkar.

Bu metinde özgürlükle ilgili anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

A) Dış etkenlerin kontrolünden kurtulmak ve kendi içsel durumumuzu kontrol etmektir.

B) İnsan özgür doğar, oysa her yerde zincire vurulmuştur.

C) Kendi kendimizi gerçekleştirmemize ve kendi benliğimizi seçmemize bağlıdır.

D) Akıl sahibi bir varlık olarak insanın kendini yönetme yeteneğidir.

E) Hayatın anlamsızlığını kabul etmek ve yine de kendi değerlerimizi yaratmaktır.

5. J. J. Rousseau'ya göre insanların medeni toplum öncesi doğa durumu T. Hobbes'un dediği gibi bir savaş durumu olmaktan çok herkesin eşit ve özgür bir biçimde yaşadığı genel bir barış ve saf mutluluk durumuydu. Ancak bu durumda zaman içerisinde değişme olmuş, özellikle özel mülkiyetin ve ekonomik ilişkilerin ortaya çıkmasıyla bu barış ve mutluluk durumu bozulmuştur. İnsanların eski doğal duruma dönmeleri artık mümkün değildir. Kaybettikleri bu özgürlük ve eşitliği yeniden kazanmaları gerekir. Bu da ancak siyasal toplum ve bireylerin uzlaşması ile mümkündür.

J. J. Rousseau'nun buradan hareketle önerdiği kavram aşağıdakilerden hangisidir?

A) Toplum sözleşmesi

B) Saf özgürlük

C) Sınıfsız toplum

D) Filozof-kral

E) Mutlak egemen

6. F. Hegel'e göre tin, mutlak ruh veya mutlak zihin olarak da adlandırılan evrensel akıldır. Tin, gerçekliğin kaynağıdır ve evrende mevcut olan her şeyi kapsar. Tin bir süreç olarak görülür ve kendini dönüştürme potansiyeline sahiptir. F. Hegel'e göre insanın tin ile ilişkisi kendini gerçekleştirme sürecinde ortaya çıkar. Bu süreci F. Hegel tez, antitez ve sentez olarak ifade ettiği, varlıkların oluş ve değişim ilkesi olan diyalektik yasayla açıklar. İnsanın bilinç düzeyi tinin kendini ifade etme yeteneğine bağlı olarak evrim geçirir. İnsanın düşünce ve bilgisi tinin kendini açığa çıkarma süreciyle oluşur.

Buna göre tinin temel amacı nedir?

A) Varlığa canlılık ve ruh katmaktır.

B) Evrimsel sürece katkıda bulunmaktır.

C) Kendini gerçekleştirmek ve tamamlamaktır.

D) Tez, antitez ve sentez döngüsünü harekete geçirmektir.

E) İnsana düşünce ve bilgi oluşturma yeteneği kazandırmaktır.

7. 18-19. yüzyılda matbaanın Avrupa'da hızla yaygınlaşması kitap basımını kolaylaştırmış ve edebi eserler artmıştır. Bu dönemin önemli edebi eserlerinden biri Voltaire'in yazdığı *Candide* adlı kitaptır. Bu roman türü eserde, o dönemin dünyası hakkında dikkate değer bilgiler verilmektedir. Voltaire kitabında Aydınlanma düşünürlerinin bazılarının saf iyimserliğini hicvetmiş, bilimsel gelişmelerin sorunları çözmede yeterli olacağı düşüncesi ile alay etmiştir. Kitabındaki ana karakterine yaşamın anlam ve amacını buldurmaya çalışmıştır. Voltaire, bilimsel ve teknolojik ilerlemeye bel bağlamak yerine insanın kendi kendini yetiştirmesi gerektiğini savunmuştur. *Candide* gibi dönemin diğer eserlerinde de toplumsal sorunların, felsefi görüşlerin yansıması görülmektedir. Bu, dönemin bir özelliği olarak düşünülebilir.

Parçadan yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Kitapta dönemin düşünürleri ve düşünceleri eleştirilmiştir.

B) Kitapta, bireyin kendini geliştirmesinin gerekliliği vurgulanmıştır.

C) Kitabın yaygınlaşması, insanların felsefeye olan ilgisini arttırmıştır.

D) Voltaire, içinde bulunduğu çağın özelliklerine kitabında yer vermiştir.

E) Aydınlanma dönemindeki edebi eserlerde felsefi dokunuşlar bulunmaktadır.

8. Klasik bir aydınlanmacı olarak J. Locke; metafizik kurgulardan kaçınır; nesnel bir tutumla hep ampirik olgular üzerinde durur. Onun istediği, bilime dayanan bir yaşam anlayışını açıklamaktır. Bu yaşam anlayışının kuramsal temellerini J. Locke, "insan bilgisinin kaynağı, kesinliği ve sınırları üzerine bir araştırma" olan *İnsan Zihni Üstüne Bir Deneme* adlı yapıtında geliştirmiştir. J. Locke'a göre, ruhun içinde bulunanların hepsinin, bütün tasarımlar, düşüncelerin tek kaynağı deneydir. Deneyle karşılaşmadan önce ruhumuz, üzerine hiçbir şey yazılmamış boş bir sayfa gibidir.

Bu parçada J. Locke'un ele aldığı bilgi görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

A) Empirizm

B) Kritisizm

C) Pragmatizm

D) Rasyonalizm

E) Septisizm

9. I. Kant, ahlak alanında evrenselin yakalanması için insanların davranışlarında kendi çıkarlarını düşünmeyi bir kenara bırakması gerektiğini belirtir. Eğer bir davranış, amacında insanlığı taşıyorsa ve herkes için geçerli bir ilke olabiliyorsa ahlaklıdır. Bu nedenle davranışlar herhangi bir karşılık beklemeden ödev duygusu içerisinde yapılmalıdır. Ödev, I. Kant'ın ahlak felsefesinin temel kavramıdır. Ödevden doğmuş olan davranış ahlaklıdır. Ödev; koşulsuz, vicdani, içten ve insanın zorlama olmadan kendi isteği ile sorumluluğunu üstlendiği buyruklardır.

Buna göre I. Kant'ın ahlak görüşüyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Ahlak yasaları kişiye ya da topluma göre farklılık gösterir.

B) İnsan davranışlarında, mutluluğu amaç hâline getirmelidir.

C) İnsan, davranışlarında niyete bakmaksızın sonuca odaklanmalıdır.

D) İnsan, kendi istek ve arzularını düşünerek davranırsa mutluluğu yakalar.

E) Ahlaklı davranış, iyi istenç doğrultusunda koşulsuz buyruklara uygun olmalıdır.

1. Felsefe tarihinde yaşanan gelişmeler bir insanın doğumundan yetişkinliğine uzanan sürece benzetilebilir. Bir çocuk etrafında olup bitenleri öncelikle hayal gücüne dayalı olarak açıklamaya çalışır, efsanevi ögeler açıklamalarına temel oluşturur. Bu aşamada nedensellik bağını kurmaktan yoksun yalnızca merakını gidermeye yönelik açıklamalara sığınır. Ancak büyüdükçe bu açıklamalar çocuğun merak duygusunu tatmin edemez olur ve artık etrafında olup bitenleri gözlemlemeye, bunlara akılcı açıklamalar getirmeye yönelir. Felsefenin gelişimi de benzer niteliktedir. Felsefenin başlatıcısı kabul edilen Antik Yunan öncesinde mitoslara güvenilmiş, Antik Yunanla akıl ön plana çıkmıştır. Gerçi Orta Çağ'da aklın yerini dinî dogmalar almış olsa da yeniden doğuş anlamına gelen Rönesans ile birlikte yeniden akıl ön plana çıkmaya başlamıştır. Ve sonrasında nihayet yeniden doğuşun da etkisiyle 18-19. yüzyıla gelindiğinde insan ve akıl merkeze alınmış, bu dönem de Akıl Çağı olarak adlandırılmıştır.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefi bakış açısının temelinde rasyonel olmayan mitosa dayalı açıklamalar yer alır.

B) Akıl Çağı tarih boyunca akla duyulan güvenin doğrusal olarak artmasıyla ortaya çıkmıştır.

C) 18-19. yüzyıl felsefesi Rönesans düşüncesinin geliştirilmesinin bir sonucudur.

D) Her felsefi dönem kendi kavramsal yapısını kendi içinde oluşturur.

E) Felsefi düşünceyi de insan hayatı gibi bir son beklemektedir.

2. I. Kant'a göre doğa, insanı ne bilgi ne de başka hazır araçlarla donatmıştır. İnsan doğa tarafından hazırlanmış yeteneklerle dünyaya gelmemiştir. Bu nedenle sahip olduğu her şeyi kendisi yaratmak zorundadır. Çünkü yabancı bir akıl insan için her şeyi düşünmemiştir. O aklını kullanmak zorunda kalmıştır. Bunun için de insan ne ise, ne olacaksa, neye sahipse veya neye sahip olacaksa hepsi kendisinin eseridir. Bu da ancak onun emek ve zahmetlerle elde ettiği bilgi sayesinde gerçekleşebilir. İnsan giyinmesinden beslenmesine, doğaya ve doğa olaylarına karşı savunmasına, kendi hayatına şekil vermesine, varlığını sürdürmesine, zenginlik ve fakirliğine, eğitimine, tekniğine ve teknik başarılarına kadar her şeyi bilgisine borçludur.

Buna göre I. Kant'ın vurgulamak istediği asıl düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanın yapabileceklerinin sınırını doğuştan getirdiği donanımı belirler.

B) Aklın bir ürünü olarak bilgi, insanın yaşamını biçimlendiren asli unsurdur.

C) İnsan için önemli olan bilgi sahibi olmak değil bilginin açığa çıkarılmasıdır.

D) Doğa olaylarına karşı insanın savunma aracı yalnızca fiziksel yetenekleridir.

E) İnsanın sahip olduğu her şey doğuştan hazır olarak getirdiği bilginin eseridir.

3. Rousseau, *İnsanlar Arası Eşitsizliğin Kaynağı* kitabında birey-devlet ilişkisi ile ilgili görüşlerine yer vermiştir. Rousseau, insanın birey olarak kendi kendine yetmesinin mümkün olmadığını bu sebeple toplum içinde yaşaması gerektiğini ileri sürer. Bu amaçla birlikte yaşamayı kabul edenler arasında beraberce oluşturdukları bir anlaşma yapılır. Ancak toplum içinde yaşamanın da bir bedeli vardır. Doğal durumda özgür ve eşit olan insan, toplumsal yaşamda bunları kaybetme tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Bu durumda yapılması gereken şey doğal yaşama uygun yasaların çıkarılmasıdır.

Bu bilgilerden yola çıkarak aşağıdakilerin hangisine ulaşılamaz?

A) Toplumsal yaşamın getirdiği bazı zorluklar vardır.

B) Toplumsal yaşam özgürlük ve eşitliği beraberinde getirir.

C) Toplum içinde yaşamak bazı hakların kaybedilmesine sebep olabilir.

D) Beraber yaşamak isteyen insanlar arasında toplumsal sözleşme yapılır.

E) Uygun yasalar yapılarak toplumsal yaşamdan önceki haklar korunabilir.

4. Ali, ertesi gün olacak felsefe sınavına çalışıp derin bir uykuya dalmıştır. Rüyasında felsefe sınavına girdiğini ve sınavı yapan öğretmenin I. Kant olduğunu görür. I. Kant sınavda öğrencilere tek bir soru sorar. Soruyu doğru cevaplayanlar dersten geçmiş sayılacaktır. Ancak Ali soruya baktığında cevabı hakkında hiçbir fikrinin olmadığını fark eder.

Parçaya göre Ali nasıl davranırsa I. Kant'ın ödev anlayışına uygun davranmış olur?

A) Kopya çekmek istemesine rağmen yakalanma korkusu yaşadığı için vazgeçerse

B) Doğru cevaplamadığını bilse de I. Kant'ın iyi niyetli olabileceğini düşünerek soruyu yanıtlarsa

C) I. Kant'a mahcup olmamak için sırasının altındaki kitaba kısaca bakıp cevabı hatırlayıp yazarsa

D) I. Kant için yardımlaşmanın ahlak açısından önemini hatırlayıp arkadaşından yardım isterse

E) Kopya çekmenin uygun bir davranış olmadığına inandığı için boş sınav kâğıdını teslim ederse

5. Gerçek olanı akılsal olanla bir tutar. An'a değil sürece dikkatleri çeker. Çelişkiyi olanaksızlık ile değil bütünsel gerçeklik ile ilişkilendirir. Hakikat soyut olanın somuta, sonrasında yeniden soyuta bir geçişidir, dönüşüdür. Akıl yalnızca insana özgü bir yeti değil, bir bütün olarak gerçekliğin tamamıdır. Bilgi de buna bağlı olarak mutlak zihnin ürünüdür. Dünya, varlık, uygarlık vb. ne varsa tamamı mutlak zihnin üçlü adımlardan oluşan hareketinden meydana gelir.

Bu parçada görüşleri dile getirilen filozof ve felsefi anlayışı aşağıdakilerden hangisidir?

A) K. Marx - Diyalektik materyalizm

B) R. Descartes - Düalizm

C) F. Hegel - Diyalektik idealizm

D) I. Kant - Kritisizm

E) A. Comte - Pozitivizm

6. "Ödevden dolayı yapılan bir eylem, ahlaksal değerini, onunla ulaşacak amaçta bulmaz, onu yapmaya karar verdirten maksimde bulur; dolayısıyla bu değer, eylemin nesnesinin gerçekleşmesine değil, arzulama yetisinin nesneleri ne olursa olsun, eylemi oluşturan istemenin yalnızca ilkesine bağlıdır. Eylemde bulunurken yöneldiğimiz amaçlar ve istememizin amaçları ve güdüleri olarak eylemin etkileri, ona koşulsuz ve ahlaksal bir değer sağlayamaz. Bu değer eylemden beklenen etkisiyle ilgisi bakımından istemede bulunmuyorsa, nerede bulunabilir. İstemenin ilkesinden başka bir yerde bulunamaz, böyle bir eylemle gerçekleşebilecek amaçlar ne olursa olsun.

I. Kant'ın *Ahlak Metafiziğinin Temellendirmesi* eserinden alınan bu metinden çıkarılacak temel fikir aşağıdakilerden hangisidir?

A) Sonradan kazanılmış güdüler, ahlaki davranışa yönelmemizde engelleyici bir rol oynar.

B) Ödeve uygun olan davranışı anlamak için o eylemi ne kadar istediğimizi düşünmeliyiz.

C) Herkesin aynı noktada buluştuğu bir ahlak anlayışından bahsetmek zordur.

D) Eylemlerimizin sonucu olumlu olmasa bile, asıl olan hangi ilkelerle yola çıktığımızdır.

E) Her davranışın altında isteklerimiz bulunduğundan ahlaki eylemden söz edemeyiz.

7. J. Locke, *İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Deneme* adlı eserinde şöyle der: "Zihinde gerçekten üzerinde düşünmediği herhangi bir doğuştan ide bulunuyorsa bellekte yerleşmiş olmalıdır; oradan anımsama yoluyla ortaya çıkmalıdır yani zihinde önceden yer almış bir algı olarak anımsandığında tanınmalıdır. Çünkü anımsamak bir şeyi daha önceden bilindiği ya da algılanmış olduğu bilinciyle ya da bellekle algılamaktır. Bunun dışında, zihne giren her ide yenidir ve anımsanmaz; zihinde önceden var olduğunun bilinci anımsama yetisini tüm diğer düşünme yollarından ayrı kılar. Zihin tarafından hiç algılanmamış bir ide zihinde hiç yer almamıştır. Zihindeki bir ide ya edimsel bir algıdır ya da zihinde öyle edimsel bir algı olmuştur ki bellek aracılığıyla yeniden canlandırılabilir."

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisi J. Locke'un düşüncelerine karşı tez oluşturur?

A) Zihinde daha önce algılanmamış hiçbir fikir bulunmaz.

B) Bilginin anımsanması için daha önce edinilmiş olması gerekir.

C) Belleğin işlevi deney yoluyla edinilen bilgilerin canlandırılmasıdır.

D) Zihinde doğuştan hazır bulunan bilgiler hatırlama yoluyla açığa çıkar.

E) Bilginin anımsanması daha önce bilinenin bellek yoluyla algılanmasıdır.

8. 18-19. yüzyıl değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Bu değişim ortamı onu aynı zamanda bir keşifler ve icatlar çağı yapar ve pek çok alanda da yenilikler görülür. Felsefenin dil ve edebiyatla olan ilişkisi açısından bu yüzyıl, iki alanın buluşmalarına da sahne olmuştur. Yaşamın anlamı ve değeri üzerine yöneltilen sorular gibi pek çok sorun felsefi içerikli edebiyat eserlerinde ana tema olarak işlenmiştir. Dostoyevski, kendisine dikte edilen değerlerin anlamını sorgulayan *Suç ve Ceza* romanının başkahramanı Raskolnikov üzerinden, ahlaki problemlere edebi bir dille değinmiştir. İki alanın dili kullanış biçimleri birbirinden farklı olsa da düşünceyi görünür kılan dil, felsefe ve edebiyatı bir araya getirir.

Parçada felsefe ve edebiyatın buluşma noktası olarak verilen unsur aşağıdakilerden hangisidir?

A) Edebiyat eserlerinde işlenen ahlaki problemler

B) Yaşamın anlamı ve değeri üzerine sorulan sorular

C) Düşünceyi açığa çıkarma noktasında kullanılan dil

D) Değişimlerin, yenilik ve dönüşümlerin yaşandığı ortam

E) Felsefi içerikli kitaplar ve felsefi konulara değinen yazarlar

1. D. Hume'a göre, bilgilerimizin tek kaynağı algılardır. Algılar iki şekilde ortaya çıkar; izlenimler ve ideler. İzlenimler; duyu deneyimi sırasında ortaya çıkmaktadır. Duyum ve duygulanmalar bu gruba dâhildir. İdeler ise izlenimlerimizin soluk birer kopyalarıdır. Ayrıca izlenimler, idelere göre daha canlıdır. D. Hume'a göre; deneyimlediklerimizle ilgili izlenimlerimiz oluşur, sonrasında ise zihnimiz bunları idelere dönüştürür. Bu sebeple deneyimden bağımsız bilgi mümkün değildir.

Buna göre D. Hume'un savunduğu görüş aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Empirizm

B) Entüisyonizm

C) Kritisizm

D) Pozitivizm

E) Rasyonalizm

2. Bilim insanın kendini, toplumu ve doğayı anlamasını; olayların ardındaki nedenleri görmesini sağlar. Ancak yalnızca anlama boyutunda kaldığında, insan zihnini süslemekten öte geçmeyen pasif bir yapıya dönüşür. Doğa karşısında güçsüz olan insanın varlığını sürdürebilmesi, bilimsel bilgiyi ihtiyaçları doğrultusunda kullanmasıyla mümkün olur. Akıl ve deney yoluyla ulaşılan her bilgi insana daha fazla bilme isteği yükleyecek ve bunun sonunda; anlama, açıklama, kontrol etme ve icat etme açığa çıkacaktır. Üstelik bu açığa çıkış sonsuz bir sürecin ifadesidir ve evren yapbozunun yerine konulan her doğru parçası, yeni bir parçanın öncüsüdür. İnsanlar kuşların uçabildiğini gözlemlemiş ve yerçekimini yenmeyi hayal etmiştir. Üstelik bu hayalinin peşinden koşan insan gökyüzünü keşfetmekle kalmamış, uzayın bilinmezliklerine doğru yol almıştır.

Parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisine <u>ulaşılamaz</u>?

A) Bilimsel bilgi günlük hayatta kullanılan bilgidir.

B) Hayal gücü keşif ve icatların itici gücü konumundadır.

C) Bilimsel bilgi etkileşimli bir sürecin sonucunda ortaya çıkar.

D) Duyular ve akıl, evreni anlama ve açıklama sürecinin araçlarıdır.

E) Bilimsel bilginin yararlı hâle gelmesi statik yapısından kaynaklanır.

3. F. Hegel varlığın oluş ve değişimini üç aşamada açıklar. Ona göre her varlık bir şey olabilme gizil gücünü kendi içinde taşımaktadır ve olacağı şey için karşıtına dönüşmesi gerekir. Başkalaşan varlık yeni bir savla, olabileceği şeye bu oluş sürecinde dönüşür. Bu konuda *Tarihte Akıl* adlı eserinde "Tin özgürdür: dünya-tini, dünya-tarihinde kendi özünü gerçekleştirmeye, üstün olduğu noktaya varmaya çabalar. Eylemi kendini bilip tanımaktır, bu da bir solukta olmaz, basamak basamak gerçekleşir." demiştir.

Bu parçadaki görüşler aşağıdaki yaklaşımlardan hangisiyle açıklanır?

A) Düalizm

B) Materyalizm

C) Varoluşçuluk

D) Fenomenalizm

E) Diyalektik idealizm

4. F. Hegel'e göre felsefe, varlığın düşünce ile görülmesi yani varlığın kendisini düşünmedir. Bu düşünce veya düşünme etkinliğine dışarıdan katkı sağlayacak hiçbir araç yoktur. Düşünme kendi kendinden beslenir, işler ve madde ile formu kendinde bulur. Çünkü öznenin kendisi kadar nesne de rasyoneldir ve aynı ilkenin başka görünüşleridir.

Bu parçada anlatılanlar ile aşağıdakilerden hangisi aynı doğrultudadır?

A) Var olmak algılanmış olmaktır.

B) Ussal olan gerçek gerçek olan ussaldır.

C) İdeler izlenimlerin sönük birer kopyasıdır.

D) Bilgi deneyle başlar ancak deneyden çıkmaz.

E) Sorgulanmamış bir yaşam yaşanmaya değmez.

5. *İnsan Zihni Üzerine Bir Deneme* adlı eserinde J. Locke algılamadığımızda bile düşüncelerimizin içeriklerinin duyu verilerinden geldiğini öne sürer. Örneğin renk körü olan birisi için mavi idesi daha önce yememiş olduğu ejder meyvesinin tadının idesi gibidir.

Buna göre J. Locke'un savunduğu görüş ile aşağıdakilerden hangisi aynı doğrultudadır?

A) Aklın anlama yetisi sınırlıdır.

B) İdeler zihinde doğuştan vardır.

C) Akıl duyumlara dayalı bilgi oluşturur.

D) Aklın ilkeleri bilgiye ulaşma araçlarıdır.

E) Zihin bilginin üretiminde ideleri kullanır.

6. J. Locke'a göre doğası gereği her insan kendisine ve mallarına karşı yapılan tüm saldırıları savma ve saldıranları cezalandırma hakkına sahiptir. İnsanların bu hakkını erke ya da yasaya devretmesi siyasal toplumun filizlenmesine yol açmıştır.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Doğal durumda her insan eşittir.

B) Liberal devlet sistemi ideal bir düzendir.

C) Devlet doğa yasalarına uymak zorundadır.

D) Devletin yasama, yürütme ve yargı gücü vardır.

E) Uyuşmazlıkların çözümünde devlet yetkilidir.

7. I. Kant'a göre “iyi istenç”in birinci göstergesi eylemin salt ödevden doğmuş olmasıdır. İkincisi ise bu eylemin ahlaki değerinin kendisiyle varılmak istenen erekte değil, bu eylemin kararını verdiren maksimde olmasıdır.

Buna göre "iyi istenç" **aşağıdakilerden hangisine bağlıdır?**

A) Fayda ölçütüne

B) Eylemin sonuçlarına

C) Düşünsel haz vermesine

D) Eylemin çıkarsız olmasına

E) Mutluluğun aracı olmasına

8. F. Hegel diyalektiğinin temelinde geist yani ide bulunur. Henüz tez durumunda olan ve kendisinin bilincinde olamayan geist kendini tanımak için karşıtını yani doğayı antitez olarak oluşturur. Tez olan kendinde varlık geistin düşünsel ve antitez olan doğanın maddesel özelliği çatışacak ve sentez olarak insanın ortaya çıkmasına zemin hazırlayacaktır. Kısacası F. Hegel felsefesi geist, doğa ve insan şeklindeki diyalektikten oluşmaktadır. Diyalektik üçlü aşamalardan oluşan bir süreci işaret eder. Her sentez aynı zamanda yeni bir tez olur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Hegel’in görüşleriyle ters düşmektedir?

A) Ussal olan her şey gerçektir.

B) Diyalektiğin temelinde çelişme vardır.

C) Kendinde varlık, var olanların temelidir.

D) Doğa, idenin kendine varmasına yol açar.

E) Kendinde varlık sentez ile son evreye ulaşır.

9. Aydınlanma döneminde ortaya çıkan felsefi gelişmeler edebi alanı etkilemiş ve yazarların yenilik ve yaratıcılık gibi dürtüler yerine dönemin insan tasavvuruna yer vermesine sebep olmuştur. Bu durumsa silsile misali değerlerin yükseliş içinde olmasına yol açmıştır. Yazarlar için Aydınlanma dönemindeki bu değişimi yansıtacak en önemli edebi aracın roman olduğunu fark etmek uzun zaman almamıştır. Örneğin Daniel Defoe, Jonathan Swift gibi yazarlar eserlerinde bu değişimi yani toplumsal hayat içinde yeni birey figürünü ve bu bireyin başkalarıyla kurduğu ilişkileri merkeze almıştır.

Buna göre Aydınlanma dönemiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Farklı alanlara farklı kapılar açmıştır.

B) Laik bir dünya görüşünü temel almıştır.

C) Metafizik ögeler tamamen reddedilmiştir.

D) Hayat düzenine, akıl yön vermeye başlamıştır.

E) Yeni ve özgün fikirler ortaya çıkmasına vesile olmuştur.

10. “Şiirin tüm renkleri, ne kadar muhteşem olursa olsun, tasviri gerçek bir manzara zannetmemize yol açacak tarzda doğal nesneleri resmedemez. En canlı düşünce bile en donuk duyumdan daha aşağı seviyededir.”

D. Hume’un *İnsanın Anlama Yetisi Üzerine Bir Soruşturma* adlı eserindeki bu düşüncesini aşağıdaki yargılardan hangisi destekler?

A) Fikirler algıların yerini tutamaz.

B) Duyular algıları taklit edebilirler.

C) Düşünce aslına sadık bir aynadır.

D) Hiçbir şey düşünce gücünün ötesinde değildir.

E) Algı ve duyum arasında herhangi bir fark yoktur.

1. Aydınlanma döneminde insan doğanın bir parçası olan doğal bir varlık olarak konumlandırılmıştır. Bunun temelinde de hümanizm düşüncesi yatar. Amaç, insanı anlamaktır ve farklılıklara hoşgörüyle bakılır. İnsanın geleceğini şekillendiren dini belirlemeler ve yönlendirmelere duyulan güvenin yerini akla duyulan güven alır. Özgür düşünceye verilen önem sayesinde üretilen fikirler, yazınsal eserlerin matbaa sayesinde çoğaltılabilmesi, bilimsel keşifler hem toplumsal hem ekonomik yaşantıyı şekillendirmiştir. Bu durumlar da Sanayi Devrimi ve Fransız İhtilali'nin yaşanmasına sebep olmuştur.

Buna göre Aydınlanma felsefesi için aşağıdaki yargılardan hangisi söylenebilir?

A) İnsanın kendi kaderini tayin edebileceği fikri hâkimdir.

B) Epistemolojik çıkarımlar otoritelerin kabullerine dayanır.

C) Felsefi görüşlerin etkisi düşünsel alanla sınırlıdır.

D) İnsanın varoluşu ile ilgili karamsar bir bakış açısı hâkimdir.

E) İnsan iradesinin bağımsızlığı bir tehlike olarak görülür.

2. *Genç Werther'in Acıları* Goethe'nin 1774 yılında yayınlanan ünlü romanıdır. Roman, genç ve duygusal bir adam olan Werther'in yaşadığı fırtınalı aşkı konu edinir. İmkânsız bir aşkın peşinden koşan Werther'in yaşadığı çaresizliği, umutsuzluğu ve ardından gelen ruhsal çöküşle adeta kendi kendini nasıl yok ettiğini anlatan yoğun ve etkileyici bir romandır. Bu yönüyle *Genç Werther'in Acıları*'nın konusunun ilginçliği bir yana onu özel yapan, dönemin toplumsal karakterinde gizlidir. Zira toplumsal koşulları ve ahlaki değer yargılarını biçimleyen dinsel otoritenin insanlar üzerinde uyguladığı baskının ortadan kalkmasıyla toplum özgürleşmiştir. Bu durumun edebiyattaki yansımasını ise özgürleşen insanın çatışmacı ruhunu tüm coşku ve heyecanıyla romantik bir üslupla dile getiren romanlarda görmek mümkündür.

Parçaya göre, *Genç Werther'in Acıları* romanını özel yapan nedir?

A) Konusu itibariyle ilgi çekici olması

B) Yaşanılan dönemin ruhunu yansıtması

C) Romantizm akımının ilk romanlarından biri olması

D) Dinsel otoritenin baskıcı uygulamalarına karşı durması

E) Werther'in ahlaki değerlere başkaldıran bir karakter olması

3. 18. yüzyıl felsefesinde ortaya çıkan düşüncelerden birisi de 'güçler ayrılığı ilkesi'dir. Güçler ayrılığı, devletin üç temel birimi olan yasama, yürütme ve yargı erklerinin ayrılmasına dayanır. Bu şekilde devletin otoritesi bireyin özgürlükleri karşısında sınırlanmış olur. Demokrasinin gerçek anlamda yerleşmesinin ve iktidarın totaliter bir yapıya bürünememesinin bu üç erkin ayrılması ile mümkün olduğunu savunan bu görüş, bir ülkedeki siyasal özgürlük ve adalet için vazgeçilmez bir koşul olarak görülür.

Bu görüşleri savunan filozof aşağıdakilerden hangisidir?

A) Hobbes B) Hume C) Machiavelli

D) Montesquieu E) Rousseau

4. I. Kant'ın Maksimleri:

I. "Öyle eylemde bulun ki eylemin gerisindeki maksim, herkes için geçerli evrensel bir yasa olsun!"

II. "Kendinde ve başkalarında insanlığı bir araç olarak görecek şekilde değil de onu bir amaç edinecek şekilde davran."

III. "Her zaman akıllı iradeni, evrensel bir yasa koyucu olarak görevde bulunacağı şekilde davran."

Buna göre, "Okul kurallarına uymalıyım çünkü……" **boşluğa aşağıdaki ifadelerden hangisi gelirse I. Kant'ın maksimlerine uygun bir davranış olur?**

A) disiplin cezası almamalıyım.

B) aileme layık bir insan olmalıyım.

C) arkadaşlarımla uyumlu olmalıyım.

D) sorumluluğumu yerine getirmeliyim.

E) öğretmenlerimin beklentilerini boşa çıkarmamalıyım.

5. - Düşünüyorum, o hâlde varım.

- İnsan zihni doğuştan boş bir levha gibidir.

- Algısız kavramlar boş, kavramsız algılar kördür.

Yukarıda verilen cümleler sırasıyla hangi akımlara aittir?

A) Varoluşçuluk - Rasyonalizm - Kritisizm

B) Rasyonalizm - Empirizm - Kritisizm

C) Rasyonalizm - Kritisizm - Entüisyonizm

D) Entüisyonizm - Rasyonalizm - Empirizm

E) Varoluşçuluk - Empirizm - Kritisizm

6. F. Hegel'e göre var olan tek şey Ruh veya Tin (Geist)'dir. Platon'dan farklı olarak, Tin statik ve değişmez bir yapıda değildir. Tersine F. Hegel, Herakleitos gibi her şeyin sürekli bir oluş içinde olduğunu düşünür. O hâlde varlık bir oluş, gelişme ve değişim içindedir. F. Hegel'e göre bu değişimin kendisine göre cereyan ettiği yasa diyalektiktir; yani tez, antitez ve sentez adımlarıyla ilerleyen çatışmacı bir süreç içindedir. Yalnız Herakleitos'tan farklı olarak F. Hegel, bu gelişmenin bir ereği olduğu görüşündedir. Bu hedef, Tin'in tam özgürlüğü, kendisini gerçekleştirmesidir. Çünkü Tin'in özü, özgürlüktür. Tin'in bu gelişimi üç aşamada vuku bulur: 1) henüz açılmamış, gerçekleşmemiş olarak kendisi aşaması, 2) kendisine yabancılaşma aşaması ve 3) kendisine tekrar dönüş ve kendisini bulma aşaması.

Bu parçada F. Hegel'in ele aldığı görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Diyalektik materyalizm

B) Mutlak idealizm

C) Rasyonalizm

D) Fenomenalizm

E) Mekanik materyalizm

7. J.J. Rousseau *Toplum Sözleşmesi* adlı eserinde "İnsan özgür doğar oysa her yerde zincire vurulmuştur." der. Ona göre insan için özgürlük, istediğini yapmaktan çok istemediğini yapmamaktır. İnsanın kendisinin gerçek sahibi olabilmesini sağlayan şey içsel özgürlüğüdür. Yalnızca isteklerimizin ilkel güdüsü ile hareket etmemiz kölelik, kendi oluşturduğumuz yasalara uymamız özgürlüktür. Bu durumda yapılması gereken şey insanın özgürlüğünden tamamen vazgeçmeden bir erk oluşturmasıdır. Yani toplumsal düzen ile özgürlükler arasında uzlaşım sağlandığında, insanın hem topluma katılımı hem özgürlüğünden vazgeçmeden yaşaması mümkün olabilecektir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Tüm erkler insanın özgür doğasına aykırı olduğu için ortadan kaldırılmalıdır.

B) İnsan istekleri ve gereksinimlerini karşılayabildiği oranda özgür olabilir.

C) İnsanlar özgürlüğe sonradan mutlak otoriter bir yapı sayesinde erişebilirler.

D) Özgürlük insanın kamusal düzen ve kendi özerk istencini bağdaştırmasıdır.

E) İnsan tüm haklarını bir güce devrettiğinde toplumsal yaşamda özgürce yaşayacaktır.

8. Dört tarafı çevrili bir oda içinde olduğumu, zihnim kendi başına fark edemez ve kapı olmadığı sürece bu odadan çıkamayacağım fikrini ise gözlerim üretemez. Hayatta karşılaşılan bu ve benzer durumları aşmak için zihnin düşünmesi ve duyu organlarının ise fark etmesi gerekir.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki filozof ve akımlarından hangisine aittir?

A) I. Kant'ın kritisizmine

B) J. Bentham'ın utilitarizmine

C) J. Locke'un empirizmine

D) R. Descartes'in rasyonalizmine

E) F. Hegel'in diyalektik idealizmine

9. Hakikat, yaşanan çağa ve kültüre endekslidir. Hakikatin taşıyıcısı olan özne, çağın ruhunun ve kültürünün cisimleştiği yerdir. Tarihinden ve kültüründen kopmuş, bütün önyargılarından sıyrılmış ve hiçbir çıkar gözetmeyen bir öznenin teorik alanlarda bilgi üretmesi imkânsız bir durumdur. Bu sebeple öznenin inanç ya da değer konusunda tecrit edilmesi ne mümkündür ne de anlamlıdır.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdakilerden hangisine bir eleştiri niteliği taşır?

A) Fayda ahlakına

B) Düşünen ben fikrine

C) Tabula rasa anlayışına

D) Ödeve uygun davranışa

E) Tez, antitez ve sentez sürecine

10. Felsefe tarihi, meydana gelen gelişmelere göre farklı dönemlere ayrılmıştır. Bu dönemlerden birisinde akla duyulan güven artarken, özgürlüğü engellediği gerekçesiyle siyasi ve dinî otoritelere karşı çıkılmış, düşünce özgürlüğü desteklenmiştir. Matbaanın yaygınlaşmasıyla felsefi ve edebi eserler artmış, aydınlar sınıfı ortaya çıkarken bir yandan da teknoloji ve ticaretteki gelişmelerle Sanayi İnkılabı gerçekleşmiş ve Fransız İhtilali meydana gelmiştir.

Bu parçada sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

A) 20. yüzyıl felsefesi

B) MÖ 6 - MS 2. yüzyıl felsefesi

C) 18-19. yüzyıl felsefesi

D) 15-17. yüzyıl felsefesi

E) MS 2-15. yüzyıl felsefesi

1. Çağdaş felsefenin ayıt edici özelliklerinden biri, Platon'la başlayan sistem anlayışının değişmesidir. Platon bilgiden varlığa, siyasetten sanata, bilimden ahlaka kadar bütün alanlarda, kendi felsefesi içinde tutarlı ve bütünlükçü görüşler öne sürmüş ve felsefeyi sistemli hâle getirmiştir. 20. yüzyıl filozofları ise çalışma alanlarını sınırlandırmış ve belli alanlarda derinlemesine araştırmalar yapmışlardır.

Parçada sözü edilen durum 20. yüzyıl felsefesinin hangi özelliğine karşılık gelmektedir?

A) Felsefi eserlerin çoğalması

B) Felsefede uzmanlaşmaların olması

C) Felsefenin yeni yöntemler kazanması

D) Sembolik mantık çalışmalarının yoğunlaşması

E) Felsefenin üniversitelerde, dünyanın her yerinde yapılması

Çözüm:

Parçada; 20. yüzyılda Platon'un felsefeye kazandırdığı sistem anlayışının değiştiği anlatılmış ve bizden bu durumun 20. yüzyıl felsefesinin hangi özelliğine karşılık geldiğini bulmamız istenmiştir.

Seçenekleri değerlendirecek olursak;

A) Felsefe alanında pek çok eserin verildiği 20. yüzyıl, bu açıdan tarihin en verimli dönemleri arasına sayılabilir. Ancak eserlerdeki artışın sistem anlayışının değişmesi ile bir bağlantısı yoktur.

B) Sistemli olma; düzenli ve tutarlı olan bir nitelik taşıyan felsefi düşüncenin, birbiri ile aşamalı olarak bağ kurması ve bütüncül bir bakışın temelini oluşturmasıdır. Platon farklı alanlarındaki düşüncelerini sistemli bir bütünlük içinde ortaya koyan ilk filozoftur. 20. yüzyıl filozofları ise sistem oluşturmaktan ziyade, belli bir alanda özgün düşünceler geliştirmiş ve felsefeye uzmanlaşmayı getirmişlerdir. Bu durumda doğru cevap “B” seçeneğidir.

C) Yöntem, amaca ulaşmak için izlenen yoldur ve felsefi düşüncenin de belli yöntemleri vardır. 20. yüzyılda felsefeye yeni yöntemler eklenmiştir. E. Husserl'in fenomenolojik yöntemi bunlardan biridir. Ancak bu yöntemler sistem anlayışının değişmesinin nedeni değildir.

D) Sembolik mantık çalışmaları bir alanda yoğunlaşmaya örnek olsa da tek bir örnek dönemin ana özelliği olan uzmanlaşmayı belirlemede yeterli olamaz. Bu nedenle seçenek doğru cevap niteliği taşımaz.

E) 20. yüzyılda felsefe kurumsal bir şekle bürünmüş, üniversitelerde yürütülen bir etkinlik hâline gelmiştir. Bu durum felsefeyi belli bir coğrafyaya ait olmaktan çıkarmış ve felsefe üniversiteler aracılığıyla dünyanın her yerinde yapılmaya başlanmıştır. Seçenek doğru cevap değildir.

Cevap: B

2. Pozitivistler, insan aklının algısal alanının üzerinde veya dışında yer alan bir varlık dünyası ile ilgili bilgiye sahip olunabileceğini yadsımışlardır. Olgusal bir nitelik taşımayan tüm ögelerin karşısında yer almışlardır. Modern bilimi temel alan bu yaklaşım bilginin gözleme ve somut verilere dayanması gerektiğini savunmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi pozitivizm görüşüne uygun bir önermedir?

A) İnsanın eylemleri doğaüstü bir güç tarafından belirlenmiştir.

B) Var olanın canı ve ruhu dolayısıyla belli bir akılsal yapısı vardır.

C) İnsan ancak fenomenlerin doğru bilgisine ulaşabilir.

D) Evren sonradan mutlak bir varlık tarafından yaratılmıştır.

E) İyiye ulaşmanın yolu insanın sezgilerine uygun davranmasıdır.

Çözüm:

Pozitivistler olgunun dışında gerçek hiçbir şey olmadığını ve ancak deneye dayalı bilimsel bilginin gerçeğin bilgisini içerdiğini savunur. Yani gerçek olan olgusaldır. Buna göre hangi seçeneğin pozitivizm görüşüne uygun bir önerme olduğunu bulmamız istenmiştir.

Seçeneklere bakalım:

A) “Doğaüstü bir güç” ifadesi olgusal değil, metafizikseldir. Algısal alanın dışındadır.

B) “Ruh” kavramı da algısal alanın dışındadır. Olgusal değildir.

C) “Fenomen” kavramı duyular aracılığıyla kavranan görünüşlerdir yani algısal alanın içindeki olgulardır. Bu nedenle doğru cevap C seçeneğidir.

D) “Mutlak varlık” yani yaratıcı kavramı da algısal alanın dışındadır. Olgusal değildir.

E) “Sezgi” kavramı da olgusal olarak deneyimlenemez.

Cevap: C

3. 20. yüzyılın önemli filozoflarından biri olan E. Husserl, fenomenlerin özünün bilgisine ulaşmayı hedeflemiş ve bunun için de paranteze alma yöntemini geliştirmiştir. E. Husserl bu yöntemle insanların nesneye ilişkin algılarının doğruluğu ile nesnelerin gerçekliğini sorgulamaktadır.

E. Husserl'in paranteze alma yöntemi 20. yüzyıl felsefesinin hangi problemine karşılık gelir?

A) Yorum sorunu

B) Gerçeklik - görünüş sorunu

C) Değişim sorunu

D) Varlık sorunu

E) Varoluş - öz sorunu

Çözüm:

Sorunun metnine baktığımızda E. Husserl'in paranteze alma yönteminden söz ettiğini görüyoruz. Soru da ise bu yöntemin hangi 20. yüzyıl problemine karşılık geldiği soruluyor. Seçeneklere bakalım:

A seçeneğindeki "yorum sorunu", hermeneutik akımına aittir. Hermeneutik, insanın söz ve eylemlerinin oluşturduğu ürün ve yapıların anlamına yönelik yorumlamadır. Hermeneutik, tek tanrılı dinlerde özellikle kutsal metinlerin yorumlanması veya peygamberin söz ve davranışlarının anlaşılması şeklinde ortaya çıkmış ve zamanla tüm metinlerde uygulanır olmuştur.

B seçeneğindeki "gerçeklik- görünüş sorunu", "Bilinç her zaman bir şeyin bilincidir." diyen E. Husserl'in fenomenlerin özünün bilgisine ulaşmayı hedeflediği ve bunun için de paranteze alma yöntemini geliştirdiği 20. yüzyıl problemidir. Husserl, fenomeni, nesnenin kendisi değil de insan zihnine konu olan hâli olarak görür.

C seçeneğindeki "değişim sorunu", evrende her şeyin sürekli olarak tez - anti tez ve sentez şeklinde bir değişim, hareket ve gelişme süreci içinde olduğunu savunan diyalektik materyalizm akımına aittir.

D seçeneğindeki "varlık sorunu", N. Hartmann'ın, en problemli konuların metafizik konular olduğunu ve bu nedenle yeni bir varlık bilimine ihtiyaç olduğunu savunan yeni ontoloji alanına aittir.

E seçeneğindeki "varoluş - öz sorunu" ise, bilimsel bilginin insanın varoluşunu açıklamaya yetmeyeceğini; insanın öncelikli görevinin bilgi ve bilmek değil, var olmak olduğunu, çünkü varoluşun özden önce geldiğini savunan varoluşçuluk akımına aittir.

Bu durumda doğru cevabımız "B" seçeneğidir.

Cevap: B

4. Felsefe tarihinin ilk ve en önemli konularından biri varlıktır. Hatta felsefedeki tüm problem alanlarının varlık sorunundan kaynaklandığı söylenebilir. 20. yüzyılda varlık sorgulamasında eski bakış açısının yerine yenisini koyan isim N. Hartmann'dır. N. Hartmann, gerçekçi ve eleştirel bir ontoloji anlayışı geliştirmeye çalışmıştır. O varlığı bilginin önüne koymuş ve bilgi teorisinin öncel bir ontolojiye dayandırılmasını savunmuştur.

Bu bilgilere göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılamaz?

A) Yeni ontolojide varlık bilgiden önce gelir.

B) Felsefenin tüm konularının gerisinde ontoloji vardır.

C) 20. yüzyıl ontolojisi varlığa yeni bir yöntemle yaklaşır.

D) Düşünce tarihinde günümüze ulaşan tek konu ontolojidir.

E) Varlık, geçmişten günümüze düşünürlerin ilgisini çekmiştir.

Çözüm:

Parçada varlık alanının felsefe için önemine değinilmiştir. Varlık, felsefenin ilk konularından biri olarak 20. yüzyıla kadar gelmiş, 20. yüzyılda N. Hartmann tarafından yeni bir anlayış kazanmıştır. N. Hartmann'a göre varlık, bilgiden önce gelir. Bu sebeple bilgi alanı varlık felsefesine dayandırılmalıdır.

Seçeneklere bakılırsa:

A) Parçada yer alan "varlığı bilginin önüne koymuş" ifadesinden yeni ontolojide varlığın bilgiden önce geldiği bilgisine ulaşılabilir.

B) Parçada yer alan "felsefedeki tüm problem alanlarının varlık sorunundan kaynaklandığı söylenebilir" ifadesinden ulaşılabilir.

C) Parçada yer alan "eski bakış açısının yerine yenisini koyan " ifadesinden 20. yüzyılda varlık felsefesinin yeni bir yöntem kazandığı bilgisi verildiği için ulaşılabilir.

D) Felsefe tarihinde geçmişten günümüze ulaşan tek konunun varlık olduğuna dair bir bilgiye yer verilmediğinden hatta bilgi alanından da bahsedildiğinden, ulaşılamaz.

E) Varlık felsefesinin geçmişte de bugün de filozofların ilgi alanına girdiği bilgisine, felsefenin ilk konuları arasında varlığın olması ve 20. yüzyılda da hâlâ varlık ile ilgili çalışmalar yapılıyor olması bilgisinden ulaşılabilir.

Cevap: D

5. İnsan olmanın onurlu duruşu, insanın kendini belirleyebilmesindedir. Kendi kaderini kendisinin tayin edebilmesindedir. Birçok insana, pratikte, aksi daha kolay ve konforlu gelebilir. Çünkü sorumluluk almak çoğu zaman düşündürür ve korkutur bizleri. Ama insanlık tarihine baktığımızda, geçmiş deneyimleri değerlendirdiğimizde, hatta gelecekten beklentilerimizi fark ettiğimizde bile yaşam seyrinde direksiyonda olmanın benlik saygımız için de uzun vadede kârlı çıkmamız için de zorunlu olduğunu fark ederiz. Bunu bir tercih gibi sunduğuma bakmayın, varoluşçulara sorsanız size başka şansınızın olmadığını söylerler.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi varoluşçu felsefeyle çelişen bir yargıdır?

A) Bilinçli varlık her zaman tercih yapmak zorundadır.

B) İnsanın, eylemlerinin sonuçlarını üstlenmesi gerekir.

C) İnsanı diğer varlıklardan farklı kılan iradesi ve bilincidir.

D) Hakikat bireysel deneyimi aşan bir niteliktedir.

E) İnsan özünü kendi seçimleri ile sonradan oluşturur.

Çözüm:

Varoluşçuluk ile ilgili bir parça verilmiş, soruda bizden varoluşçu felsefeye uygun olmayan seçeneği bulmamız istenmiştir. Seçeneklere bakalım:

A) Varoluşçuluk için doğru bir yargıdır. Bu yargı parçada "yaşam seyrinde direksiyonda olmanın zorunlu olduğunu fark ederiz" ifadesi ile desteklenmiştir.

B) Parçada da belirtildiği gibi sorumluluk almak zaman zaman insanı korkutsa da varoluşçuluğa göre insan seçim yapmak zorundadır bu da seçimlerinin sorumluluğunu üstlenmesini gerekli kılar.

C) Varoluşçulukla çelişmez, doğrudur, parçada kendi kaderini tayin etmek ve kendini belirlemek vurguları insan olmanın onurlu duruşu ile yani insan ile ilişkilendirilmiştir.

D) Varoluşçu bakış açısıyla çelişen yargı budur, cevap seçeneği D'dir. Çünkü varoluşçuluk için insan ve seçimleri önemlidir. Bu durumda varlığın, doğrunun, iyinin bireysel deneyimi yani insanı aşması düşünülemez.

E) Varoluşçu filozoflar insanın belirlenmiş bir özü olmadığını, bu özün insanın seçimleri ile belirlendiğini savunurlar. Parçada yer alan "İnsan olmanın onurlu duruşu, insanın kendini belirleyebilmesindedir. Kendi kaderini kendisinin tayin edebilmesindedir." ifadeleriyle de bu yargı desteklenmektedir.

Cevap: D

6. S. Kierkegaard'la başladığı düşünülen varoluşçu felsefe, insanın birey ya da kişi olduğunu öne sürerek, bireyin "varoluşa sahip bir varlık" olduğunu kabul eder. Nitekim S. Kierkegaard için varoluş, aşkınlığa yönelen, kasvetli bir gerilim anlamı taşır ve kaygıda, boğuntu ile yaşanan an birbirine karışır. Varoluşu soyut düşüncede değil de yaşanan anda, süreksiz olanda kavrayabileceğimizi öne süren bu görüş, dolayısıyla, insanı önce bir varlık olarak ele alan, insanı tanımlarken varlıktan yola çıkan geleneksel felsefenin tersine, insanı yine insanın varoluşunun kendisinden hareketle tanımlar.

Bu parça aşağıdaki görüşlerden hangisine ilişkindir?

A) Diyalektik materyalizm

B) Mantıkçı pozitivizm

C) Egzistansiyalizm

D) Fenomenoloji

E) Yeni ontoloji

Çözüm:

S. Kierkegaard'ın öncüsü olduğu ve bireyin öznel varoluşunun felsefenin merkezine yerleşmesi gerektiğini savunan görüş egzistansiyalizmdir. O güne kadar yapılan soyut ve metafiziksel felsefeyi reddeden Kierkegaard, yaşamı, anlam ve amacını kaygı ve boğuntuyla yaşanan anlarda bulmaya yönelir. Daha sonra A. Camus, M. Heidegger, J. P. Sartre gibi isimlerle popüler olan bu görüşe göre insanda varoluş özünden önce gelir ve insan, yapıp etmeleriyle kendi kendisini yaratabilen bir varlıktır. Dolayısıyla cevap C seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda:

A) Diyalektik materyalizm, maddi ya da cisimsel bir yapıda olan varlığın diyalektik süreçlerden geçerek oluştuğunu savunan görüştür. Temsilcisi K. Marx'tır.

B) Mantıkçı pozitivizm, sentetik önermeleri ve mantıksal önermeleri kabul eder. Felsefe dil çözümlemeleriyle sınırlı kalarak ve onlara dayanarak olguları dile getirdiğimiz önermeler ve bu önermelerin dilsel bağlamları üzerine açıklama yapar.

D) Fenomenoloji, bilincimizin sorgulamadığımız, doğal bir tutumla verili kabul ettiğimiz bu gerçekliği ne şekilde elde ettiği, nasıl inşa ettiği sorusunu sormaktadır. Dolayısıyla fenomenoloji, dış dünyanın ancak bu dünya hakkındaki bilincimizle anlamlı olduğu varsayımına dayanan, insan bilincinin işleyişi ile ilgilenen ve insanların içinde yaşadıkları dünyayı yorumlama yollarını incelemeye çalışan bir felsefi yaklaşımdır. Temsilcisi E. Husserl'dir

E) Yeni ontoloji, bütünlüğü bakımından varlığı temel alan ve var olanların en temel niteliklerini açıklamayı üstlenen ve varlığı bilginin öncesine koyan ve bilgi teorisinin öncel bir ontolojiye dayanması gerektiğini öne süren bir anlayıştır. Temsilcisi N. Hartmann'dır.

Cevap: C

7. K. Marx'a göre, çağdaş toplum, bir sanayi toplumudur. Üretim araçları, esas olarak fabrikalardır. Üretim biçimi ise sanayi mallarının üretimidir. Üretim araçlarına sahip olanlar bir avuç sermayedardır. Bunun meydana getirdiği sınıflaşma biçimi, İlk Çağ'ın köle-efendi veya Orta Çağ'ın serf-derebeyi sınıflaşma biçiminden farklı olarak, işçi-patron şeklinde olmuştur. Şimdi tarihteki güçlerin daima diyalektik bir mantıkla iş gördüklerini biliyoruz. Burada da tezi ve antitezi, yani çatışan güçleri temsil edenler, işte bu rakip sınıflardır. Bunların çatışması sonunda komünist, yani sınıfsız toplumda senteze ulaşacaktır.

K. Marx'ın düşüncelerini ifade eden görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düalizm

B) Diyalektik idealizm

C) Mekanik materyalizm

D) Diyalektik materyalizm

E) Fenomenalizm

Çözüm:

K. Marx bir diyalektik materyalisttir. O, evrende bulunan her şeyi onda iş gören fiziksel güçlerin bir sonucu olarak açıklar. Ancak bu güçler, mekanik olmaktan çok diyalektiktir. Kısaca gerek düşünce, gerek doğa, gerekse tarihte iş gören güçler birbirlerini ortadan kaldırmak isterken daha üst bir senteze yol açarlar veya bu sentezde birleşirler. Ortaya çıkan bu sentezin kendisi yeniden bir tez olarak kendisini ortaya koyar ve antitezini yaratır ve onunla olan çatışmasının sonucunda yeni bir sentez ortaya çıkar ve bu böylece devam edip gider. Parça da bundan bahsetmektedir. Dolayısıyla cevap D seçeneğidir.

Diğer seçeneklere baktığımızda ise:

A) Düalizm, varlığın birbirine indirgenemez iki ayrı tözden oluştuğunu savunan görüştür. En ünlü temsilcisi R. Descartes'tır. K. Marx bir düalist değil materyalisttir.

B) Diyalektik idealizm, tinsel ya da akılsal bir yapıda olan varlığın diyalektik süreçlerden geçerek oluştuğunu savunan görüştür. Temsilcisi F. Hegel'dir. K. Marx bir materyalisttir idealist değildir.

C) Mekanik materyalizme göre, evrendeki gerçek varlık maddedir ve maddesel varlığın oluşturduğu evren, mekanik biçimde hareket eder. Evreni anlamak için makinenin parçalarını anlamak gerekir. Temsilcisi Demokritos'tur.

E) Fenomenalizm, fenomenlerden, yani zaman veya mekân içinde ortaya çıkan ve deney konusu olabilecek olay ve olgulardan başka hiçbir şeyin var olmadığını ileri süren felsefi görüştür.

Cevap: D

8. Felsefenin dil analizleri yapması gerektiğini vurgulayan ve "Viyana Çevresi" olarak da bilinen, 20. yüzyılın önemli görüşlerinden mantıkçı pozitivizme göre deney ve gözleme dayalı olmayan önermeler anlamlı değildir. Bir önermenin anlamlı olabilmesi için doğrulanabilir olması gerekir. Bu sebeple, deney ve gözlem alanının dışında kalan metafizik önemeler doğrulanamadığı için anlamsızdır ve sözde önermelerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi metafizik önerme örneğidir?

A) İnsan öldüğünde ruhun bu dünyadaki görevi bitmiş olur.

B) Dünya 24 saatte kendi etrafındaki dönüşünü tamamlar.

C) Ağırlığı olan cisimler boşluğa bırakıldığında düşer.

D) Su 100 derecede kaynar ve 0 derecede donar.

E) Madde ısıtıldığı zaman genleşme olur.

Çözüm:

Parçada mantıkçı pozitivizm akımına göre deney ve gözleme dayalı önermelerin doğrulanabildiği için anlamlı olduğu bilgisi verilmiştir. Metafizik önermeler ise doğrulanamadığı ve deney-gözlem yapılamayan alana dâhil olduğu için anlamsızdır değerlendirmesi yapılmıştır.

A) İnsan öldüğünde ruhun bu dünyadaki görevi bitmiş olur önermesinde geçen ruh, metafizik alanın ilgilendiği bir kavramdır. Deney ve gözleme dayalı olarak kanıtlaması yapılamayacak olan bu yargı, metafizik önerme örneği olarak kabul edilir.

B) Dünya 24 saatte kendi etrafındaki dönüşünü tamamlar ifadesi, bilimsel olarak kanıtlanabilir olduğu için metafizik önerme örneği değildir.

C) Ağırlığı olan cisimler boşluğa bırakıldığında düşer yargısı, yer çekimi kanununa yönelik bir örnektir. Bilimsel olarak deney ve gözlemle doğrulanabildiği için metafizik önerme örneği değildir.

D) Su 100 derecede kaynar ve 0 derecede donar önermesi de deney ve gözlem yapılarak kanıtlanabilir. Metafizik önerme örneği değildir.

E) Madde ısıtıldığı zaman genleşme olur yargısı kimya bilimi tarafından doğrulanabilen bir önerme olduğu için metafizik önerme olarak kabul edilemez.

Cevap: A

9. P. Ricoeur'a göre efsanevi, dini, ahlaki veyahut ideolojik sembollerin ve eylemlerin taşıdığı mesajlar felsefi yorum olmadan zincirini kıramaz. Bir sembolün ya da eylemin dolaylı anlamı görünüşteki anlamların gerisindeki gizli anlamların ortaya çıkmasıyla anlaşılır. Oysa sembol ya da eylem cümlelerine yoğunlaşmak, onların mantık dizilimi üzerinde yoğunlaşmak ve dil teorisine bağımlı hâle gelmek insan eylemlerine özgü özellikleri göz ardı etmeye ve eylem ile faili arasındaki bağın kopmasına yol açacaktır.

Bu parçada P. Ricoeur'un eleştirdiği felsefi akım aşağıdakilerden hangisidir?

A) Egzistansiyalizm

B) Hermeneuetik

C) Fenomenoloji

D) Mantıkçı pozitivizm

E) Diyalektik materyalizm

Çözüm:

Bu parçada P. Ricouer'e ve onun Hermeneutik görüşlerine yer verilmiştir. Ona göre efsanevi, dini, ahlaki veyahut ideolojik sembollerin ve eylemlerin taşıdığı mesajlar felsefi yorum aracılığıyla anlaşılır. O bu mesajların dil çözümlemesi aracılığıyla anlaşılır hâle gelmesinin mümkün olmadığını savunmuş ve D seçeneğindeki dil çözümlemesi felsefi anlayışına odaklanmış olan Mantıkçı Pozitivizm'i eleştirmiştir.

A seçeneğindeki egzistansiyalizm varoluşçuluk demektir. İnsan davranışlarının önceden belli olmadığını, her davranışını ve değerini sonradan kendi eliyle ürettiğini savunur. Kısaca “Varoluş özden önce gelir.” ifadesi bu akımın temel prensibidir.

B seçeneğindeki hermeneuetik akımı ise yorum felsefesi demektir ve parçada anlatılanlar bu akıma aittir.

C seçeneğindeki akım olan fenomenoloji ise görüngü bilimi demektir ve özlerin zihinde paranteze alma yöntemiyle bileneceğini savunur.

E seçeneğindeki diyalektik materyalizm ise varlığın kökeninde maddenin bulunduğunu ve tez, antitez ve sentez süreciyle değişime uğradığını savunan felsefi akımdır.

Cevap: D

10. Türkiye'de felsefi düşünceye katkıda bulunan aydınlardan biri olan Hasan Âli Yücel, aynı zamanda bir felsefe öğretmenidir. Ona göre, insanın aklını kullanması ve kendini geliştirmesi ancak hür bir toplumda mümkündür. Hürriyet, farkındalık ve bir anlayış geliştirmedir. Bu sebeple, insanlar arasında eşitliğin ve saygının olduğu bir toplumda halk eğitilmeli ve hürriyetin yayılması sağlanmalıdır. Ancak bu şekilde; farklı düşüncelere sahip olan insanlar, bir arada uyum içerisinde yaşayabilirler.

Buna göre Hasan Âli Yücel'in savunduğu görüş aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) Hümanizm

B) Entüisyonizm

C) Fenomenoloji

D) Analitik felsefe

E) Egzistansiyalizm

Çözüm:

Parçaya göre; Hasan Âli Yücel'in felsefi görüşünün merkezinde yer alan hürriyet kavramı, farkındalık ve anlayış geliştirme olarak açıklanmıştır. Toplumdaki insanlar arasında ancak eşitlik sağlanır ve halk eğitilirse bu hürriyet yaygın hâle getirilir. Farklı görüşleri olan insanların bir arada yaşaması bu şekilde mümkün olur. Farklılıklara saygı duymayı, eşitliği ve özgür bireyleri destekleyen bu görüş insan sevgisini temele almaktadır.

A) İnsancıllık anlamına gelen bu görüş tüm farklılıklara rağmen insanın değerli olduğunu benimseyen görüştür. Parçayla örtüşen felsefe akımıdır.

B) Sezgicilik anlamına gelen bu görüşe dair parçada herhangi bir bilgi verilmemiştir.

C) Görüngübilim anlamına gelen bu görüş için fenomenlerin bilgisine ulaşmak gerekmektedir. Parçada bu görüşle ilgili bilgiye yer verilmemiştir.

D) Felsefenin işlevinin dil analizleri yapmak olduğunu savunan görüştür. Parçada buna yönelik bir bilgi yoktur.

E) Varoluşçuluk anlamına gelen bu görüşte insan, kendine özgü bir birey olma çabasında ve kendini var etmeye çalışmakta olan bir bireydir. Bu süreçte iradesi doğrultusunda seçimler yaparak ve seçimlerinin sorumluluklarını üstlenerek kendini var etmeye çalışır. Parçada bu bilgilere yönelik bir ifadeye yer verilmemiştir.

Cevap: A

11. İ. Kuçuradi, Türkiye'de felsefenin gelişimine yaptığı katkılarla beraber değerler üzerine düşünceleri ile de ön plana çıkar. Ona göre insanın değerleri, onun varoluşunu gerçekleştirmesine yarayan tüm olanaklardır. Çalışmak, düşünmek, sanat yapmak vb. tüm değerler insanı insan yapan ve diğer canlılardan ayıran niteliklerdir. Değer konusunda I. Kant'ın düşüncelerinden de yararlanan İ. Kuçuradi; insanların çoğunun eylemlerini, karşısındaki kişiye fayda sağlamaktan çok davranışının sonucunun kendisine dönmesini istediği için yaptığını ifade eder. İnsana yakıştığı için dürüst davranan insanla kendisine bir şey dönsün diye dürüst davranan insanın aynı şeyi yaptıkları hâlde davranışlarının değerinin farklı olduğunu belirterek bu konudaki düşüncelerini somutlaştırır.

Parçaya göre aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılamaz?

A) Aynı eylemler farklı niyetler altında birbirinden ayrı değer alabilir.

B) Varlığımızı ortaya koymada, bize ait değerler önemli bir rol oynar.

C) Davranışlarımızın değerini belirleyen şey yalnız karşımızdakini düşünmektir.

D) Bir düşünür, düşüncesini destekleyecek farklı isimlerin görüşlerinden faydalanabilir.

E) Kişinin davranışının yalnızca kendine yönelik bir amaç taşıması, o davranışı değersizleştirir.

Çözüm:

Parçada, değerler üzerine düşünceleri ile öne çıkmış bir isim olan İ. Kuçuradi'nin görüşlerine yer verilmiştir. Ona göre çalışmak, düşünmek gibi tüm değerler insanın varoluşunu gerçekleştirmesine olanak sağlayan değerlerdir. Ayrıca I. Kant'ın düşüncelerinden yararlanan İ. Kuçuradi, insanların çoğunun başkalarına fayda sağlıyor gibi gözüktükleri eylemlerini aslında kendi menfaatlerini düşünerek yaptıklarını ve bunun değersiz bir davranış olduğunu ifade eder.

Seçeneklere bakılırsa;

A) Parçadaki dürüstlük örneğinde olduğu gibi, aynı eylemler farklı niyetler altında birbirinden ayrı değerler alabilirler.

B) Varoluşumuzu gerçekleştirmek için çalışmak, düşünmek gibi bize ait değerler önemli rol oynar.

C) Davranışımızın değerini belirleyen şey yalnız karşımızdakini düşünmek değildir. Davranışlarımızı insana yakıştığı için yapmamız da davranışlarımıza değer katar.

D) İ. Kuçuradi'nin I. Kant'ın görüşlerinden yararlanması gibi, bir düşünür düşüncesini geliştirmesine katkı sağlayacak farklı düşünürlerden yararlanabilir.

E) İnsanların yalnızca kendilerini düşünerek eylemde bulunmaları, iyi bir davranışı bile değersizleştirir.

Cevap: C

12. "Ben kendi adıma sanatım olmadan yaşayamam. Ama, bu, sanatı her şeyin üstüne koymuş olduğum anlamına da gelmez. Tersine, onsuz edememem, onun beni herkesle birleştirmesi ve olduğumdan başka türlü olmadan herkesle aynı düzeyde yaşatması demektir. Sanat, benim için tek başına tadı çıkan bir şey değildir. Sanat bence, en büyük sayıda insanı, ortak acılar ve sevinçlerle coşturan imgeleri, biçimleri bulmaktır."

Buna göre aşağıdakilerden hangisi 20.yüzyıl düşünürlerinden biri olan A. Camus'nün sanat anlayışına uygun bir yargıdır?

A) Sanat kişinin yalnızca kendisi için yaptığı yaratıcı bir etkinliktir.

B) Sanat insanları ortak duygularda buluşturan kapsayıcı bir faaliyettir.

C) İnsan sanat aracılığı ile farklı bir boyuta ulaşarak kendini gerçekleştirir.

D) Sanat bütün faaliyetlerin üstünde insan için yaşamsal bir öneme sahiptir.

E) Biçimlerin ve imgelerin arayışı içindeki sanat kişinin yalnızca kendisine yöneliktir.

Çözüm:

Parçadan A. Camus'nün sanatı vazgeçilmez, insanı diğer insanlarla birleştiren ve insanları ortak acılar ve sevinçlerde buluşturan bir etkinlik olarak gördüğü anlaşılmaktadır. A. Camus sanat anlayışına uygun yargının hangi seçenekte verildiğine bakıldığında:

A) Parçada sanatın tek bir kişi için bir anlam taşımayacağı, sanatın insanları birleştiren bir unsur olduğu ifade edilmiştir. Bu nedenle sanat A. Camus'de kişinin yalnız kendisi için yaptığı bir faaliyet olamaz. Bu seçenekte verilen yargı parçadan ulaşılabilir bir yargı değildir.

B) Sanatın insanları ortak duygularda buluşturması parçada geçen "ortak acılar ve sevinçler" ifadesinde karşılık bulur. Parçadan ulaşılabilir yargı bu seçenekte verilmiştir.

C) Sanatın insanı farklı bir boyuta taşıması yargısı parçada geçen "olduğumdan başka türlü olmadan herkesle aynı düzeyde yaşatması" ifadesiyle çelişir.

D) Parçada A. Camus, sanatı her şeyin üstüne koymadığını ifade etmiştir. Bu nedenle sanatın bütün faaliyetlerin üstünde olması yargısı parçada verilen düşünceye uygun değildir.

E) Parçada sanatın kişiye değil bütün insanlara yönelik olduğu ifade edilmiştir. A. Camus'ye göre insanlar sanat aracılığı ile ortak acı ve sevinçlerle coşarlar.

Cevap: B

1. Her felsefi dönem içinde bulunduğu zamana ait olayların ve kendinden önceki çağın düşünsel yapısının izlerini taşır. 20. yüzyıl iki büyük dünya savaşına ve değişimlere sahne olmuş, felsefi düşünce de bu olaylardan etkilenmiştir. Aklı temel alan 19. yüzyıl filozoflarının izlerini taşıyan bu dönemde yeni ana akımlar da görülmüştür. A. Comte'un 20. yüzyıl felsefesi üzerindeki etkisi, çağdaş felsefenin bilimle olan ilişkisi açısından önemlidir. Pozitivizmin materyalist tutumu, gerçeğin deney ve gözleme dayanan bilimsel metotlarla bilinebileceği ve fizik ötesi önermelerin imkânı konularında döneme etki etmiştir.

Bu parçaya göre 20. yüzyıl felsefesi ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Metafizik önermelerin tartışma konusu yapıldığı

B) Bilgiye olgulardan ulaşılacağı fikrinden etkilenildiği

C) Toplumsal olayların felsefi düşünceye yön verdiği

D) Aydınlanma filozoflarının görüşlerinin etkili olduğu

E) Pozitivizmin dönemin yeni akımlarından biri olduğu

2.
I. Sembolik mantık çalışmaları artmıştır.
II. Uzmanlaşmanın ortaya çıktığı dönemdir.
III. Bilim felsefesinin kurulduğu dönemdir.
IV. Üniversiteler aracılığıyla felsefe yaygınlaşmıştır.
V. Bilimin gelişmesiyle metafiziğin felsefeden dışlandığı dönemdir.

Verilen öncüllerden hangisi 20. yüzyıl felsefesinin belirleyici özelliklerinden biri değildir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Bir metni yorumlarken başkalarıyla kurulan ilişkilerde olduğu gibi, metne hakkı verilmeli ve saygısızlık edilmemelidir. Çünkü yorumlama yapan insan kendini metinde başka bir şekilde görmeye başlayacaktır. Yani ayna konumuna gelen metinde insan kendini keşfedecek, kendini daha iyi anlayacak ve kendini tanıma fırsatı bulacaktır. Dolayısıyla, insan bir metni yorumladığında aynı zamanda kendini yorumlayacak ve öz benliğini oluşturacaktır.

Bu parça aşağıdaki felsefi akımların hangisiyle ilişkilidir?

A) Fenomenoloji

B) Mantıkçı pozitivizm

C) Yeni ontoloji

D) Varoluşçuluk

E) Hermeneutik

4. İnsan bu dünyaya herhangi bir amaç için gönderilmemiştir. Tanrı bize bir kader bahşederek bizi var etmemiştir. İnsan, sınırsız özgürlük sahibi bir varlık olarak kendi eylemlerini ortaya koyar ve yaşamının tüm sorumluluğu kendisindedir.

Verilen metni en iyi ifade eden yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Düşünüyorum öyleyse varım.

B) İsteklerimizle değil eylemlerimizle tanımlanırız.

C) Düşüncelerimizin sınırları, dünyamızın sınırlarını belirler.

D) Varoluş özden önce gelir.

E) Gerçek yaşam acıyı göze almayı gerektirir.

5. K. Marx'a göre evrenin yapısı maddidir ve maddenin var oluş biçimi harekettir. Madde ve hareketin biri olmadan diğeri düşünülemez. Değişim ise karşıtlar arasındaki çatışmanın bir sonucudur. Bu durumda evren; değişimi, hareketi ve karşıtları temel alan diyalektik bir süreçte açıklanır. K. Marx, F. Hegel'in tez, antitez ve sentez şeklinde ilerleyen yöntemini kabul eder fakat sürecin düşünceden değil maddeden başlaması gerektiğini ileri sürer.

Parçadan hareketle K. Marx'ın düşüncesiyle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi söylenemez?

A) Evren sürekli bir oluş içerisindedir.

B) Değişimin varlığı maddeyi gerektirir.

C) Diyalektik süreç ideal olanın ilerleyişidir.

D) Tüm varlıklar dinamik bir yapıya sahiptir.

E) Evren materyalist bir bakışla açıklanabilir.

6. Platon'dan bu yana filozofların büyük bir bölümü kendini Tanrı'nın varlığını ve ölümsüzlüğünü kanıtlama işine adamıştır. Kendisinden önceki tüm kanıtları kusurlu bulan bu filozoflar, kanıtlamalarının geçerli olduğunu göstermek için mantığı çarpıtmış, matematiği mistikleştirmiş ve köklü ön yargılarını sezgilerine dayandırmıştır. Oysa filozoflar bize evren ve yaşam hakkında bilgi vermeyen bu önermeleri analiz etmeli ve dilin işlevini ön plana çıkarmalıdır.

Bu parçada 20. yüzyıl felsefesinin temel problemlerinden hangisi tartışılmaktadır?

A) Varoluş ve öz

B) Değişim

C) Metafizik bilgi

D) Yorum

E) Gerçeklik ve görünüş

7. Türkiye'de felsefi düşünceye katkısı olan aydınlardan birisi U. Nutku'dur. Farklı üniversitelerde öğretim görevlisi olarak dersler veren U. Nutku; Adana, Mersin ve Sivas'ta felsefe bölümlerinin kurulmasına da öncülük etmiştir. İnsan felsefesi alanında yaptığı çalışmalarla öne çıkan düşünür, "gezgin filozof" lakabıyla anılır. Gittiği yerlere felsefi düşünceyi de götürüp felsefi düşüncenin yerleşmesini sağlamıştır. U. Nutku'ya göre; felsefesiz bir toplum kendini geliştiren değil, tekrar eden bir toplumdur. Mevcut kültürün tartışılması ve geliştirilmesi için karşıt kültür olan felsefeye ihtiyaç vardır. U. Nutku kendi felsefi sistemi içerisinde yine kendine ait kavramlar kullanarak Türkiye'de felsefi düşüncenin gelişmesini sağlayan aydınlardan biri olarak iz bırakmıştır.

Buna göre U. Nutku ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Düşüncesini ifade ederken kendine özgü kavramlar kullanmıştır.

B) Felsefe alanında yaptığı çalışmalar sadece insan felsefesi ile ilgilidir.

C) Toplumların kendini tekrar etmesinin önüne felsefe ile geçmektedir.

D) Felsefeden uzak toplumların ilerleme kaydedemeyeceklerini düşünür.

E) Felsefenin eğitim alanında daha çok yer edinebilmesi için çalışmalar yapmıştır.

8. Aslanlarla ilgili bir belgeselde şöyle bir bölüm vardır: Anne aslanın 4 tane yavrusu olur. Anne aslan yavrulardan biriyle ortada hiçbir sebep yokken ilgilenmemeye, onu beslememeye başlar. Diğer yavruların ona saldırmasına göz yumar, bölge değiştirdiklerinde onları takip etmemesi için çaba gösterir. Dışlanan yavruya sunucu "uyumsuz" adını verir. Uyumsuz, türlü türlü badireler atlatır. Saatlerce aç ve susuz hâlde gruba yetişmeye çalışır. Ailesi onu görmezden gelir. Bütün tehlikelerle tek başına mücadele etmek zorundadır. Doğduğu ilk andan itibaren tek başınadır. Ona yol gösterecek, avlanmayı öğretecek kimse yoktur. Kendi kaderini kendisi çizmek zorundadır. Uyumsuz'un kendi hayatını kurtaran bir kahraman mı yoksa bir figüran mı olacağı, yine Uyumsuz'un kendi ellerindedir.

Uyumsuz'un yaşadığı olaylar hangi filozofu haklı çıkarır niteliktedir?

A) K. Marx

B) I. Kant

C) J. P. Sartre

D) T. Hobbes

E) H. Bergson

9. İnsan hakları üzerine yaptığı çalışmaları ile tüm dünyada tanınan Türk felsefeci İ. Kuçuradi, insan haklarını koruma sorununu; felsefi, etik ve siyasal bir sorun olarak görür. Felsefi bir sorundur der, çünkü insan hakları kavramının açıklığa kavuşturulmasına şiddetle ihtiyacımız olduğunu vurgular. Etik bir sorundur der, çünkü günlük yaşamda bu haklara saygı gösteren ya da onları çiğneyenler kişilerdir. Ayrıca siyasal bir sorun olduğunu söyler, çünkü bütün yurttaşların insan olarak olanaklarını geliştirmeleri, "korku ve yoksunluktan uzak" yaşayabilmeleri için gerekli koşulları sağlamak devletin vatandaşa karşı temel görevidir.

Aşağıdakilerden hangisi İ. Kuçuradi'nin görüşlerini destekler nitelikte değildir?

A) "Bugün size diyorum ki, dostlarım, şu ânın getirdiği güçlüklere ve engellemelere rağmen bir rüyam var benim. Amerikan rüyasına derinden kök salmış bir rüyadır bu.
Bir rüyam var. Gün gelecek, eski kölelerin evlâtlarıyla eski köle sahiplerinin evlâtları, Georgia'nın kızıl tepelerinde kardeşlik sofrasına birlikte oturacaklar."
Martin Luther King

B) "Beni hor görme kardeşim
Sen altınsın ben tunç muyum
Aynı vardan var olmuşuz
Sen gümüşsün ben sac mıyım"
Âşık Veysel

C) "Toprağımda doğan ressam yabancı fırçanla
Sen de gidiyorsun o eski ressamların yolundan
Meryem Ana beyaz olsa da siyah melekler çiz bana
Cennete giderler bütün iyi siyahlar da…"
Eartha Kitt

D) "Memleket isterim
Ne zengin fakir, ne sen ben farkı olsun;
Kış günü herkesin evi barkı olsun."
Cahit Sıtkı Tarancı

E) "Olduğum gibi kim görebilir beni
Ne rengim var benim ne nişanım
Benim de bildiğim sırlar var diyeceksin ama
Hem o sırlarım ben hem de o sırları saklayanım."
Mevlânâ

1. 20. yüzyıl felsefesi, 19. yüzyıl sonlarından başlayıp günümüze kadar gelen ve devam eden düşünce geleneklerini ve felsefi akımları kapsar. Felsefenin her döneminde olduğu gibi bu dönemde de belli konu alanları ve problemler yoğun tartışmalara sahne olmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi 20. yüzyıl felsefesinin problemlerinden biri değildir?

A) Metafizik bilgi sorunu

B) Yorum sorunu

C) İlk neden sorunu

D) Varoluş-öz sorunu

E) Değişim sorunu

2. Kariyerine matematik ile başlayan E. Husserl daha sonra felsefeyle ilgilenmeye başlar. Matematikle olan geçmişi felsefesine de yansır ve matematikteki problemlerin kesinliğini felsefi sorularda da bulmayı hayal eder. Bunun gerçekleşmesi için ise kendi yöntemini ortaya koyar. Fenomenolojik yöntem fenomenlerin özüne ulaşabilmek için her varsayımımızı paranteze alıp bilimsel bir tutumla hareket etmemiz olarak açıklanabilir. E. Husserl'e göre bu yolda yeterince dikkatli ve sabırlı olursak felsefi sorunlarla ilgili güvenilir bilgi temeli inşa edilebilir.

Bu bilgilerden yola çıkarak aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşılabilir?

A) E. Husserl, felsefi düşüncelerini bilim insanlarının etkisi ile oluşturmuştur.

B) Fenomenolojik yöntem ön yargıları ve rastlantısal bilgileri bir kenara almayı gerektirir.

C) Matematik gibi kesin yargılara ulaşabildiğimiz bilgi alanları, felsefenin gelişmesini sağlamıştır.

D) Varlıkların özüne ulaşmak, o varlık hakkında o güne kadar elde ettiğimiz bilgilerle gerçekleşir.

E) Bilgiye ulaşmada sabırsız davranmak, bilimsel bilgilerin güvenilirlik değerini olumsuz etkiler.

3. Gadamer'e göre, insan anlamıyla dünyaya gelir ve bu anlamı başkalarıyla etkileşim içinde keşfeder. Gadamer, dilin ve kültürün önemini vurgular ve anlamın sosyal bir olgu olduğunu savunur. Ayrıca ona göre, herhangi bir metni veya olayı anlamak için önyargılarımızı ve önceki deneyimlerimizi dikkate almalıyız. Anlam, sürekli olarak yorumlama sürecinde şekillenir ve değişir. Bu nedenle, yorumlama sürecinde katılımcılar arasında bir diyalog ve etkileşim olması önemlidir. Ona göre, anlamın ve gerçeğin keşfi, sürekli olarak devam eden bir süreçtir ve her yorumlama deneyimi yeni bir anlamın ortaya çıkmasına katkıda bulunur. Gadamer'in felsefesi, özellikle insan bilincinin ve deneyiminin birleşimini vurgulayan, anlamın sürekli bir inşa süreci olduğunu savunan bir yaklaşımı temsil eder.

Buna göre Gadamer'in görüşleri 20. yüzyıl felsefesinin hangi problem alanına ilişkindir?

A) Yorum sorunu (Hermeneutik)

B) Varoluş sorunu (Varoluşçuluk)

C) Değişim sorunu (Diyalektik Materyalizm)

D) Metafizik bilgi sorunu (Mantıkçı Pozitivizm)

E) Gerçeklik-görünüş sorunu (Fenomenoloji)

4. N. Hartmann'ın felsefesine göre bilginin doğasını bilmek için ontolojiye ihtiyaç vardır. Ancak bahsettiği ontoloji; eski, zayıf ve mantığa dayalı bir ontoloji değildir. Çünkü mantık doğrusu her zaman gerçeğe yönelik olmayabilir. Bu nedenle varlıklar arasındaki kategorik ilişkilerin incelenmesi gerekir. Varlıklar arasında dört temel katman vardır: İnorganik, organik, ruhsal ve tinsel katman. Yukarı doğru gidildikçe özgürlük artar. Varlıklar nitelik bakımından ayrıştırılmıştır. Her katmanın kendine özgü ilkeleri vardır. Fiziğin ilgilendiği ve algının etkin olduğu inorganik katmanda cansız varlıklar ve madde yer alır. Organik katmanla biyoloji ilgilenir, sezgi etkindir ve burada canlı varlıklar vardır. Tinsel katmana kaynak sağlayan ve bilinç olaylarının yer aldığı ruhsal katmanla psikoloji bilimi ilgilenir. Dördüncü ve son katman ise felsefenin ilgilendiği, aklın etkin olarak kullanıldığı tinsel katmandır.

Buna göre N. Hartmann'ın felsefesi ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Bütün katmanların iç içe geçtiğini ifade etmiştir.

B) Özgürlüğün en üst seviyede olduğu katman olarak ruhsal katman görülmüştür.

C) Tüm var olanın bilgisini metafizik alanda aramıştır.

D) Ontolojiye yeni ve farklı bir bakış açısı getirmiştir.

E) Mantığa dayalı görüşlerin her zaman hakikatle örtüştüğü savunulmuştur.

5. Fransız düşünür J. P. Sartre'a göre insanın doğası, insan tarafından üretilmiş olan bir ürünü açıkladığımız tarzda tanımlanamaz. J. P. Sartre'a göre, herhangi bir alet ya da bir nesne yapacak olsak, önce bu nesnenin nasıl olacağını tasarlarız. Örneğin, bir kalemi ele alalım. Kalem, kafasında bir kalem fikrine sahip olan, kalemin ne için kullanılacağını ve nasıl üretileceğini bilen bir insan tarafından tasarlanmış ve üretilmiştir. Buna göre, kalem, meydana getirilmeden önce, belirli bir amacı olup, bir sürecin ürünü olan bir şey olarak tasarlanmıştır. Fakat J. P. Sartre'a göre, insanda durum böyle değildir. İnsan kendisini ve değerlerini sonradan özgür iradesi ile belirler. Eylemlerini seçmekte özgürdür bu nedenle de yaptığı eylemlerden sorumludur.

Buna göre J. P. Sartre'ın görüşleri 20. yüzyıl felsefesinin hangi problem alanına ilişkindir?

A) Varoluş - Öz sorunu
B) Değişim sorunu
C) Metafizik bilgi sorunu
D) Yorum sorunu
E) Gerçeklik - Görünüş sorunu

6. Fransız düşünür Pascal'ın dediği "Cleopatra'nın burnu daha kısa olsaydı dünyanın çehresi değişirdi." ifadesini destekleyen günümüzde bilimsel pek çok gelişme vardır. Diyalektik materyalizmin de savunduğu bu durum maddi dünyanın mimarının bir idea olmadığının, aksine maddi dünyadaki değişimlerin düşünce biçimlerine dönüştüğünün en önemli kanıtıdır. Kısacası tarihi tarih yapan en önemli şey fikirler ya da düşünceler değil, maddi koşullardır.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Varlığın temelinde idea bulunur.
B) Varlığın ilkeleri maddeye dayanır.
C) Varlık iki ayrı tözden meydana gelmiştir.
D) Varlık diye bir şeyin gerçekliği yoktur.
E) Varlık paranteze alma yöntemiyle tespit edilebilir.

7. Felsefe tarihinin en temel problemlerinden biri, önerme-olgu ilişkisinde açığa çıkmaktadır. Önermeler olguların resimleridir ve dil, dünyayı tuvaline taşıyan bir ressama benzer. Bu anlamda olguların tasviri olan dil ile olguların bulunduğu dünya arasında bir uygunluk söz konusudur.
Parçada verilen görüş aşağıdaki akımların hangisine temel oluşturur?

A) Hermeneutik B) Entüisyonizm C) Fenomenoloji
D) Mantıkçı pozitivizm E) Diyalektik materyalizm

8. T. Mengüşoğlu'na göre insanın eylemde bulunabilmesi için öncelikle aktif olması ve eylemlerini bilmesi gerekir. Ne yapacağını bilmeyen insan eylemde bulunamaz. Fakat yaşam durmaksızın devam eden bir akıştır ve insanın her şeyi yapabilmesine olanak yoktur. Öyleyse insan neyi yapması gerektiği ile ilgili bir sıralama oluşturmalı, bu sıralamaya göre seçim yapmalı ve eylemde bulunmalıdır. İnsana bu seçimi yaptıracak olan şey de değer duygusudur. Bu sayede insan hangi eylemi önce yapacağı, hangisini sonraya bırakacağının ayrımını yapabilecektir. Aynı zamanda insan yaşamın akışı içinde yalnız başına değildir. Kendisi gibi eylemde bulunan insanlarla bir arada yaşamaktadır. Kendi yapıp etmeleri de dahil çevresinde yaşanan durum ya da olaylara kayıtsız kalamaz ve bir tavır takınması gerekir. İnsanın tavır takınması günlük yaşam dahil her alanda görülür ama tavır takınmak için öncelikle durum ya da olay bilinmelidir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnsan yapıp etmelerini çevresinin isteklerine göre şekillendirmelidir.
B) İnsanın hayatın getirdiği her şeyi gerçekleştirebilecek potansiyeli vardır.
C) İnsan hayatın içinde bilgiye sahip olmasa da bir duruş sergilemelidir.
D) Yaşam sürekli değiştiğinden insan her şeyi yapabilmek için çok çalışmalıdır.
E) İnsan öncelikle yapıp etmelerini bilmeli ve eylemlerinde önceliklerini belirlemelidir.

9. Bir varlık hakkında bilgi elde etmenin iki yolu vardır. Bunlardan ilki varlığın etrafında dönerek, onu dışardan ve durağan bir şekilde bilmeye dayanırken, öteki hareket hâlinde olan varlığın içine nüfuz ederek bilmeye çalışır. İnsanın bu yollardan ilkiyle hareket etmesi göreceli bilginin ortaya çıkmasının ana sebebidir. Çünkü bu bilgi bir gözlemciden ötekine değişir, sembollerle ifade edilir ve başka bir varlığa göndermede bulunur. Oysa diğeri mutlaktır, bilen kişi kendini her türlü bakış açısından kurtarmış olarak varlığı gerçekte olduğu gibi kavrar. Göreceli bir şekilde varlığın dış görünüşüyle sınırlı olan gözlem yerine sezgi varlığa nüfuz eder ve duyusal olmayan gerçeklikle temas kurmamızı sağlar.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki filozoflar ve felsefi akımlardan hangisine uygundur?

A) H. Bergson'un entüisyonizmi
B) J. P. Sartre'ın egzistansiyalizmi
C) Gadamer'in hermeneutiği
D) E. Husserl'in fenomenolojisi
E) L. Wittgenstein'ın mantıkçı pozitivizmi

1. Ona göre, insan zihni, kendisinin teolojik, metafizik ve pozitif diye adlandırdığı üç dönemden geçmiştir. İnsan; birinci dönemde evren hakkında doğru bir anlayışa sahip olmadığı için olayların arkasında tanrısal güçler, ikinci dönemde yine henüz yeterli ölçüde gelişip olgunlaşmadığı için metafizik kuvvetler aramış, nihayet şimdi, olguların arkasında gizli güçler aramayan, onları deney ve gözleme dayanan başka olaylarla açıklayan bir zihin durumuna ve açıklama modeline kavuşmuş veya yükselmiştir.

Bu parçada sözü edilen filozof aşağıdakilerden hangisidir?

A) J. Locke

B) K. Marx

C) A. Comte

D) F. W. Hegel

E) S. Kierkegaard

2. Fenomenoloji özün felsefesidir. Fenomen insan bilincinin yöneldiği, bilginin nesnesi olan şeydir. Bilginin nesnesi olmadan bilinç öze ulaşamaz. Bununla beraber bilinç olmaksızın da nesne bilinemez. İşte E. Husserl tarafından kurulan fenomenoloji akımında da sözü edilen bu öze ulaşmak amaçlanmıştır. Bilginin nesnesi olan, duyulara konu olan fenomenlerin özüne dolayısıyla da bilgisine, insan bilinci tarafından paranteze alma yoluyla ulaşılır. Paranteze alma; duyuların sağladığı verilerden, nesneler üzerine edindiğimiz kanaatlerimizden, nesnenin gerçekten var olup olmadığıyla ilgili şüphelerimizden, nesnenin mekân ve zamana bağlı belirleniminden sıyrılarak arınmış bir bilinç yoluyla öze ilişkin sezgi sayesinde fenomeni anlamayı sağlar.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Bilinç yöntemli bir çaba ile bilgiye ulaşır.

B) Fenomenolojinin konusu ideal varlık alanıdır.

C) Fenomenolojik yöntem ile sübjektif açıklamalara ulaşılır.

D) Uzamsal varlıkların bilgisi a priori olarak zihinde bulunur.

E) Olgusal dünyayı anlamanın yolu deneysel yöntemden geçer.

3. W. Dilthey felsefesinin konusu "insan yaşamı" dır. O, yaşam üzerine oluşturulan fikirlerin, fikri ortaya çıkaran bireyin içinde yaşadığı koşulların, zamanın, yerin, bireyi etkileyen başka kanaatlerin etkisiyle doğduğunu düşünür. Ancak ona göre filozof, düşünüşünü kendi yaşantısı ile sınırlamamalıdır. Filozofun yaşam felsefesi hayatın daha geniş bir bilgisine ulaşmalı, bunun için de psikoloji, tarih, dil bilimleri gibi insan bilimlerinden faydalanılmalıdır. Dolayısıyla insana ilişkin bir olguyu anlamak için o olguyu tarihselliği içinde kavramak ve buna göre yorumlamak gerekir.

Bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefi bir çaba, yeterince yetkinleştiğinde bilimsel bir nitelik kazanır.

B) Beşeri bilimlerin ortaya çıkış amacı felsefi kuramların gelişimine katkı sağlamaktır.

C) Yaşamı her yönüyle açıklayan bir görüş geliştiren filozof kendi deneyimlerine odaklanır.

D) Felsefi bir öğretinin anlaşılmasında dönemin toplumsal koşulları ve düşünce iklimi önemlidir.

E) Felsefe tarihinde kendine yer bulabilen felsefi bir yaklaşım tüm dönemler için geçerlilik kazanır.

4. Yeni ontoloji, N. Hartmann'ın varlık katmanları olarak adlandırdığı kuramının üzerine şekillenmiş ve ontolojiyle ilişkilendirilmiş bir epistemolojiyle kurgulanmıştır. N. Hartmann'a göre her bilgi dalında (felsefe, sanat, sosyoloji, fizik vb.) o bilgi alanıyla uğraşan kişilerin, kendi uğraşlarının temas ettiği varlığı tanıması gerekir. N. Hartmann, bunun bir yöntem işi olduğunu belirterek yeni ontolojinin bu ihtiyacı karşılamak için olduğunu savunmuştur. Yeni ontoloji çeşitli varlıkların anlaşılabilmesi için bütün varlıkların birbiriyle olan ilişkisinin incelenmesini de içerir. Bu açıdan varlık; cansız varlıklar, canlı varlıklar, ruhlu varlıklar ve tinsel varlıklar olarak katmanlaşmaktadır. Her katmanın hem kendine özgü ilke ve kategorileri hem de diğer katmanlarla aynı paydada buluştuğu ilke ve kategorileri vardır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi N. Hartmann'ın varlık katmanları ve ilişkili olduğu bilgi alanlarından biri <u>değildir</u>?

A) Tinsel katman - Felsefe

B) İnorganik katman - Fizik

C) Ruhsal katman - Psikoloji

D) Organik katman - Biyoloji

E) Toplumsal katman - Sosyoloji

5. Doğa bilimlerinin konusu olan varlıkların nedensellik yasasına uygun olarak açıklanması mümkündür. İnsan söz konusu olduğundaysa aynı şartlar, her zaman aynı davranışları doğurmaz. İnsan seçer, bu seçimler sonuçlarını beraberinde getirir. Bu sonuçlardan gurur ya da pişmanlık duyulabilir. Bu durum yeni kararları, yeni seçimleri de beraberinde getirir. Ve her bir birey kendini böyle var eder. Bununla beraber tek bir birey tarafından yapılan her seçim tüm insanlığı bağlaması umuduyla yapılır. Yani bir şeyi iyi olduğunu düşündüğü için seçen kişi, herkesin de bunu seçmesini bekler.

J. P. Sartre'ın varoluşçu düşüncesi ile benzerlik gösteren bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılamaz?

A) İnsanlar seçimleriyle oldukları kişiyi kendileri belirlerler.

B) İnsan, özgür iradesi ile geneli de ilgilendiren kararlar alır.

C) İnsanın varoluşu, diğer varlık alanlarından farklı bir özellik gösterir.

D) İnsanın özgürlüğü zorunlu bir biçimde sorumluluğu da beraberinde getirir.

E) Kararın sonucunun ahlakiliği başkaları tarafından da seçilebilmesine bağlıdır.

6. İ. Kuçuradi değerler felsefesi üzerine yaptığı çalışmalarla Türkiye'de felsefeye katkıda bulunmuştur. *İnsan ve Değerleri* isimli kitabın girişinde felsefenin şimdiki ve geçmişteki misyonuna ilişkin şöyle bir tespit yapar: "Eskiden felsefi görüşlerden hareket edilerek felsefe yapılıyordu. Çağımız insanının bir özelliği ise, fiilen yapılanı - bu yapılan ne olursa olsun - meşru göstermeğe çalışması; yapılanın "felsefesini" arkadan yapmasıdır." İ. Kuçuradi, felsefenin olan bitenin temellerini göstermesi gerektiğini, yapılanı meşru kılma çabasında olmaması gerektiğini ifade eder. Çünkü ona göre ancak böyle bir çabayla insan onuruna yaraşır bir yaşamsal düzen kurulabilir.

Bu parçada vurgulanan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

A) Felsefe pratik yaşamın dinamiklerinin çözümlenmesiyle teorik bir yapı kurabilir.

B) İnsanca yaşamın olanağı öncelikle değerler alanının problem edilmesiyle söz konusu olabilir.

C) Felsefi çabanın zaman içindeki değişimi felsefe alanının ortadan kalkma tehlikesini doğurur.

D) Birey, eylemlerinin temellerini ve haklılığını kanıtlamak için felsefe yapmalıdır.

E) Felsefe yaşamın somut olaylarından bağımsız, düşünsel bir alan olarak kalmalıdır.

7. F. Hegel, varlık görüşünü tez-antitez ve sentez süreçleriyle değişime dayalı olarak açıklamıştır. Ona göre; değişimin başlangıç noktası olan tez, tindir. K. Marx ve F. Engels; F. Hegel'in değişim sürecini kabul etmekle birlikte, başlangıç noktasını tin gibi manevi bir varlığa dayalı olarak açıklamayı reddetmişlerdir. Onlara göre başlangıç, maddesel bir yapıda olmalıdır. Sürekli değişim ve hareket hâlinde olan madde, bilinçten bağımsızdır.

Buna göre K. Marx ve F. Engels'in savunduğu görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Diyalektik materyalizm

B) Mantıkçı pozitivizm

C) Fenomenoloji

D) Yeni ontoloji

E) Varoluşçuluk

8. Onlara göre iki tür bilgi vardır: Bilimsel bilgi ve bilimsel olmayan bilgi. Bilimsel olmayan bilgilerin herhangi bir önem ve değeri yoktur. Bu yüzden bütün gayretlerini, bilimsel bilginin bilimsel olmayan bilgiden nasıl ayrıştırılabileceğini açıklamaya ayırmışlardır. Bu yönelim, onların ilgi alanlarını, tümüyle olgu dünyası ile sınırlamaları ve olgu dışı tüm gerçeklik kategorilerini yok saymalarıyla sonuçlanmıştır. Bilgi dünyası, olgu dünyası ile bilgi süreci de mantıksal çıkarımla sınırlanmıştır. Bu yüzden, onlara göre mantık sadece olgu dünyasındaki ilişkilerin açıklanmasında kullanılmalıdır.

Bu parçada savunulan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fenomenalizm

B) Mantıkçı pozitivizm

C) Egzistansiyalizm

D) Materyalizm

E) Hermeneutik

9. I.Bilinç, nesnelerin özünün bilinmesini sağlar.

II.İnsanın özgürlüğü doğuştan değil, bilinci sayesindedir.

III.Her dönemin kendi tinselliği vardır ve bu tinsellik dilde kendine has anlamlar oluşturur.

Öncüllerdeki ifadelerin temsil ettiği akımlar sırasıyla hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	Fenomenoloji	- Hermeneutik	- Egzistansiyalizm
B)	Fenomenoloji	- Egzistansiyalizm	- Hermeneutik
C)	Hermeneutik	- Fenomenoloji	- Egzistansiyalizm
D)	Hermeneutik	- Egzistansiyalizm	- Fenomenoloji
E)	Egzistansiyalizm	- Hermeneutik	- Fenomenoloji

1. Bir şeyin duyularla algılanabilen bir varlık olmaması, onu yadsımak için yeterli bir neden olabilir mi? Tarihsel süreçte insanların yapıp ettikleri ürünler salt özdeksel varlığın taklitleri değillerdi. Örneğin insanlar daha önce duyu ve izlenimlerinden hiç geçmemiş varlıkları tasarlamışlardı. Aklın ve sezginin gücünün düşünsel yaratıcılıkla birleşmesi doğadaki varlığa aşkın bir şeyi meydana getirebilir. O hâlde varlığın sadece olgusal olarak var olabileceğinin söylenmesi düşünsel olanın bir kenara atılabileceği anlamına gelemez.

Bu parçada aşağıdaki yaklaşımlardan hangisi eleştirilmektedir?

A) İdealizm B) Pozitivizm C) Yeni ontoloji D) Fenomenoloji E) Egzistansiyalizm

2. Türkiye'de yetişen önemli felsefecilerden biri olan N. Uygur *Bir Felsefe Sorusu Nedir?* adlı makalesinde şöyle der: "Filozof soru tutkunudur. Seve seve, bir ödevi yerine getirmenin verdiği bir hazla sorar - bol bol sorar. (Acaba filozofun cevapları soruları mıdır?) Filozofun öbür adı "sorucu" olmalı."

N. Uygur'un filozofa yüklediği "sorucu" **olma niteliğine en iyi örnek aşağıdakilerden hangisidir?**

A) L. Wittgenstein'ın dil analizi
B) F. Hegel'in diyalektik idealizmi
C) Sokrates'in maiotik yöntemi
D) R. Descartes'ın metodik şüphesi
E) E. Husserl'in paranteze alma yöntemi

3. 20. yüzyılda etkili olan ve "Viyana Çevresi" olarak da bilinen bu görüş için; olgu alanına dâhil olmayan ifadeler anlamsızdır. Deney ve gözlemle doğrulanabilen önermeler ile doğrulanamayan metafiziksel önermelerin birbirinden ayrılması gerekir. Bilimsel bilgi; objektif, dış dünya kaynaklı ve evrensel bilgilerden oluşur. Doğrulanamayan metafiziksel önermeler ise sözde önerme olarak nitelendirilir. Elde edilen olgusal önermelerin dil analizlerini yapmak felsefenin görevi olmalıdır. Ancak bu sayede, evren metafizik ögelerden arındırılmış ve felsefeye bilimsel bir nitelik kazandırılmış olur.

Metinde açıklaması verilen görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Materyalizm B) Yeni ontoloji C) Fenomenoloji D) Egzistansiyalizm E) Mantıkçı pozitivizm

4. 20. yüzyıl tarihin en zorlu dönemlerinden biri olarak bilinir. Yaşanan iki dünya savaşı ve ardından gelen soğuk savaş dönemi 20. yüzyıl felsefesi üzerinde önemli etkilerde bulunmuştur. Bilimin birey üzerindeki yıkıcı etkisini nükleer savaş deneyimi ile yaşayan insanlığın, evrensel ahlaki değerlere olan ihtiyacı daha belirgin hâle gelmiştir. Bu dönemde felsefe, bilimin sadece etik değerlerini değil yapısını da sorgulamıştır. Bilim ve teknolojinin hızla ilerlediği, ideolojik çatışmaların ve savaşların zirveye çıktığı bu dönemde felsefe; bu zorlu koşullarda insanın varoluşsal ve ahlaki sorunlarını cesur bir şekilde sorgulamıştır. Bu dönemdeki felsefi düşünce evrensel sorunları, toplumsal adaleti, insanın özgürlüğü ve anlam arayışını yeni bakış açılarıyla ele almıştır. Ele aldığı konuların çeşitliliği ve niteliği felsefede yeni akımların doğmasına sebep olmuş, kendi içinde uzmanlaşarak akademik bir kimlik kazanmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi 20. yüzyıl felsefesinin ele aldığı konulardan biri değildir?

A) Bilimin ahlaki değeri
B) Varoluş ve öz sorunu
C) Toplumsal hareketler ve birey
D) Bilimsel bilgi ve yöntem sorunu
E) Bilgi oluşturmada aklın ve deneyin rolü

5. E. Husserl'in kurduğu bu yaklaşım nesnel doğruya ulaşmak amacıyla, öznelliğe dönüşten meydana gelir. Hakikat bilinçte, bende bulunmak durumundadır, başka hiçbir yerde değil. Buna göre, deneyimin, tecrübenin zorunlu ve tümel doğrularını çıkarsamak ve tasvir etmek amacıyla, bilincin özsel yapılarının incelenmesi gerekmektedir. Bunun amacı, deneyimde verilen özlere ya da idealara ulaşmak, deneyimin çeşitli olgularının ve teorilerinin göreliliğinin ötesine geçerek doğrudan ve aracısız sezgide verilen yönlerini yakalamaktır. Bunun için ise şeylere ilişkin bütün bilgileri 'paranteze almak' gerekir.

Bu parçada açıklaması yapılan görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Fenomenoloji
B) Hermeneutik
C) Egzistansiyalizm
D) Materyalizm
E) Mantıkçı pozitivizm

6. Gadamer'e göre, anlamak için kendisine yöneldiğimiz her türlü metinde, farklı geleneklerle diyalog içine girer ve bu diyalog aracılığıyla kendi durumumuzdan çok farklı bir durumla karşı karşıya geliriz. Bu süreç içerisinde farklı bir geleneğin temsilcisi olarak karşıda bulunan nesne de, bu nesneyi anlamaya çalışan özne de karşılıklı olarak birbirlerini etkiler, değiştirip dönüştürürler. Bu, "benim olan" ile "başka olan"ın birliğidir. Diyalog sürecinde gelenekle aktarılan önyargılar belirli bir şimdinin ufkunu oluşturur. Bu ufuk bir bakıma içinde hareket edilen görüş alanıdır ve yorumlama etkinliğinde girilen her diyalogdan az ya da çok etkilenir, değişir. Bu bakımdan anlama aslında iki farklı ufkun kaynaşması, iki ufuk arasındaki bağdır. Gadamer'in ufukların kaynaşması ifadesiyle ortaya koyduğu bu düşünce, geçmişle bugün arasındaki sonsuz, sınırsız diyaloğa işaret eder.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi "ufukların kaynaşması" **kavramını en iyi açıklayan ifadedir?**

A) Geçmişin tinselliği içinde kendini ifade eden metnin analiz edilip yorumlanmasıdır.

B) Geçmiş ile bugün arasında kurulan sonsuz bağın döngüsel bir süreçte tekrar etmesidir.

C) Özne ve nesnenin birbirleriyle karşılaşması sonucu her ikisinin de değişime uğramasıdır.

D) Öznenin beklentileri ve ön yargıları ile kendisini açarken, nesnenin ufku ile karşılaşmasıdır.

E) Karşılıklı etkileşim sürecinde geçmişin mirasının temsil ettiği zamanın ufkunu oluşturmasıdır.

7. N. Hartmann, her bilgi dalına ait varlık alanının, o bilgi alanıyla uğraşan kişiler tarafından tanınması gerektiğini öne sürer. Ona göre bilgi; bilenle bilinen arasında kurulan ilişkidir. Bu ilişki, bilinç tarafından, gerçek dünyayla kurulan pek çok ilişki türünden biridir. Yalnızca bilincin bilgiye sahip olabileceği ve bir şeyleri bilebileceği de unutulmamalıdır. Bu durumda bilincin var olduğu fikri asla yadsınamaz. Ancak bilgi ilişkisinde her ne kadar düşünen bir özneye ihtiyaç duyulsa da düşünülen varlığın payı unutulmamalıdır.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Bilincin tek işlevi varlığın bilgisini edinmektir.

B) Bilincin varlığı ontolojik olarak sorgulanmaktadır.

C) Bilginin oluşumunda yalnızca öznenin katkısı vardır.

D) Bilgi özne ve nesnenin karşılıklı var olmalarıyla oluşur.

E) Bilgi aynı özelliklere sahip tek bir alana yönelerek edinilir.

8. Bu yaklaşıma göre insan önceden belirlenmiş bir varlık değildir. Kendi yaşamına yön veren, yolunu bizzat kendisi seçen, değerlerini sonradan istencine dayalı seçimleriyle tanımlayan ve belirleyen bir varlıktır. İnsan kendini nasıl tasarlarsa öyle olacaktır ve olduğu şeyin de sorumluluğunu taşıyacaktır. Çünkü insan özgürdür ve yaptığı edimlerden de sorumludur.

Bu parçada anlatılanlar 20. yy felsefesinin problemlerinden hangisiyle ilgilidir?

A) Yorum

B) Değişim

C) Varoluş - Öz

D) Metafizik bilgi

E) Gerçeklik - Görünüş

9. İfade edilen her cümle anlamlı mıdır? Mantıkçı pozitivistler, bu soruyu "Biçimsel olarak uygun ifade edilmiş anlamlı bir bilgi sisteminin, olgusal olmayan metafiziksel düşünceyi değil, gözlemlenen ya da deneyimlenen şeyi yansıtması gerektiği" şeklinde cevaplandırmışlardır. "Viyana Çevresi" olarak bilinen bu filozoflar bir cümlenin anlamlı olup olmadığının kararını doğrulama ölçütüne göre verirler. Onlara göre bir teori, aynı biçimde tekrarlanan olgular dünyası ile örtüşüyorsa doğrudur. Teori olgusal önermeler dizgesidir ve eğer teori aynı olgu için farklı iki sonuç veriyorsa veya hiçbir gözlemsel sonuç vermiyorsa anlamsızdır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi mantıkçı pozitivizm düşüncesine uygun bir yargıdır?

A) Metafiziksel önermeler deneyimlenebilen bilgiyi içerebilir.

B) Deney ve gözlem alanının dışında kalan önermeler anlamsızdır.

C) Teoriler hangi koşulda olursa olsun anlamlı önermelerden oluşur.

D) Teorinin doğruluğu olgusal içeriğe sahip olması koşulunu gerektirmez.

E) Bir cümlenin anlamlı olup olmadığı ait olduğu bilim dalına göre belirlenir.

1. Varoluşçu felsefenin önemli temsilcilerinden biri olan J. P. Sartre'ın 1938 yılında basılan *Bulantı* romanı, onun en ünlü eserlerinden birisidir. Başkarakter Antoine Roquentin'in iç sesinden anlatılan hikâyede, varoluşçu felsefenin temel düşüncelerini yansıtan yaşamın ve varoluşunun anlamı, sorumluluk ve özgürlük gibi konular sorgulanır. *Bulantı* romanı edebi türde olsa da varoluşçu felsefenin geniş kitlelerce bilinirliğini arttıran önemli bir eser olmuştur. Romanın kahramanı Roquentin, içsel monologlarla kendi deneyimlerini okuyucuya aktarır. Roman boyunca Roquentin'in günlük yaşam deneyimleri ve etrafında gelişen olaylar ile insan ilişkilerine dair sorgulamaları onun farkındalığını giderek arttırır. İç dünyasında yaşadığı anlam arayışı zaman geçtikçe varoluşsal bir soruna dönüşür. Yaşadığı sorun bir yandan derin bir rahatsızlığa sebep olurken diğer yandan kendini daha iyi tanımasına ve özünü inşa etmesine yardımcı olur.

Parçadan hareketle aşağıdaki sonuçlardan hangisine ulaşılabilir?

A) İnsan varoluşun anlamına kendi deneyimleri üzerinden sorgulayarak ulaşır.

B) İnsan doğuştan sahip olduğu özünü keşfederek varoluşuna anlam katar.

C) İnsan yaşamın anlamını doğaya ve onun kurallarına uyumla kavrayabilir.

D) İnsan ne kadar çabalasa da kendine biçilmiş kaderi yaşar.

E) İnsanın anlam arayışı sonuçsuz bir çabadır.

2. K. Popper'a göre bir önermenin bilimsel nitelikte olması olgusal olarak sınanabilir olmasını gerektirir. Bu olgusal sınamada bilim, tümevarım yöntemini kullanır. Ancak tümevarım ile doğada tam bir genellemeye varılamayacağı için gözlemlenmemiş örnekler, ulaşılan sonucu yanlışlama potansiyeli taşır. Bir kuram ne kadar test edilirse edilsin, asla kesin sonuçlu olarak doğrulanmış olmaz. Bu nedenle tümevarım yöntemiyle kurulan bilimsel bir kuramın deneysel olarak ve kesin bir şekilde doğruluğunun ortaya konması imkânsızdır.

Buna göre bilimsel bir kuramın geçerliliğinin koşulu aşağıdakilerden hangisidir?

A) Deney ve gözleme dayalı olması

B) Kendi içinde çelişki barındırmaması

C) Tümevarım yöntemi ile ulaşılmış olması

D) Yanlışlayacak bir örnek ile karşılaşılmaması

E) Gözlem verileri tarafından doğrulanmış olması

3. B. Russell bir röportaj sırasında kendisine yöneltilen "Felsefe neye yarar?" sorusunu şu şekilde yanıtlar: "Felsefenin iki gerçek kullanım alanı olduğunu düşünüyorum. Onlardan biri, şimdilik bilimsel bilginin cevap veremediği şeyler hakkında yürütülen tahminleri ayakta tutmaktır. Ne de olsa bilimsel bilgi, insanlığın ilgisini çeken ve çekmesi gereken şeylerin çok küçük bir bölümünü kapsamaktadır. Hâlihazırda, uçsuz bucaksız ilgi alanları içerisinde bilimin bildiği şey çok azdır ve insanların hayal güçlerinin şu an bilinebilir şeyler ile sınırlı ve kuşatılmış kalmasını istemem. Varsayımsal alandaki dünyaya dair yaratıcı bakış açısını genişletmesi felsefenin kullanım alanlarından biridir. Fakat aynı derecede önemli olduğunu düşündüğüm bir başka kullanımı daha var: Bildiğimizi ve bilmediğimizi düşündüğümüz şeyleri göstermektir. Felsefe, bir yandan bilebileceğimiz şeyler üzerine düşünmeyi sürdürmemizi sağlarken öte yandan bilgi gibi görünen şeylerin bilgi olmadığının alçak gönüllülükle farkına varmamızı sağlar."

Bu parçada aşağıdakilerden hangisine <u>değinilmemiştir</u>?

A) Doğru olarak kabul edilen bilgilerin irdelenmesine

B) Felsefi düşüncenin alanının sınırlanmaması gerektiğine

C) Felsefenin var olan bilgiyi yeniden ele alarak sorgulamasına

D) Felsefenin bilgiye duyulan güvenin değişebileceğini gösterdiğine

E) Felsefenin asıl konusunun bilimin sonuçlarını sorgulamak olduğuna

4. T. Mengüşoğlu, Türkiye'de sistematik felsefenin gelişmesine katkı sağlayan düşünürlerimizdendir. İnsan felsefesi alanındaki çalışmalarıyla ön plana çıkan T. Mengüşoğlu insanı, ontolojik temelde antropolojik bir varlık olarak tanımlamaktadır. Hayatın her alanında aktif olan insanı açıklarken, insanın tek bir yönüne odaklanmak yerine onu tüm nitelikleriyle değerlendirmek gerektiğini ifade eder. Çünkü insan; bilme, konuşma, inanma ve değer duygusuna sahip olma gibi özelliklerin bir arada olduğu çok yönlü bir varlıktır. Ona göre, kendini ve başkalarını tanıyan insan ahlaki bir varlıktır. Bu nedenle ahlakın anlaşılması aynı zamanda insanın da anlaşılması demektir.

Buna göre T. Mengüşoğlu'nun felsefesi için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) İnsanı, hayatında var olan değerlerinden ayrı düşünmek gerektiğini vurgular.

B) İnsanın, ruh ve beden şeklinde iki ayrı yönüyle değerlendirilmesi gerektiğini düşünür.

C) İnsan eylemlerinin birtakım kurallara dayalı olarak gerçekleşmesi gerektiğini düşünür.

D) İnsana bütünlükçü bir tavırla yaklaşmanın, ahlakın da anlaşılmasını sağlayacağını belirtir.

E) Bilginin, insan varlığının temelinde yer alan ve insanı insan yapan değer olduğunu savunur.

5. İçimizde bir ateş yanar, kavramları ve anlamları sorgularken derin bir çıkmazın içinde debeleniriz. Sözcükler, dilin örtüsü altında gizlenen gerçeğin sadece bir yansımasıdır. Onlarla varoluşun sırrına ulaşmak mümkün değildir. Kavramlar kısıtlıdır, anlamlar ise kaygan bir zeminde dans eder. Söylemek istediklerimizi ifade etmek için bir araç olarak kullanırız ancak asıl gerçeği kavramlarla ifade etmek imkansızdır. Varoluş sözcüklerin ötesinde yükselir ve onlara meydan okur. Varoluşçu felsefenin temel prensiplerinden birisi insanın özgürlüğü ve sorumluluğudur. İnsan kendi varoluşunu seçimleriyle yaratır. Her an yeni bir seçim yapma özgürlüğüne sahiptir. Bu özgürlük aynı zamanda büyük bir sorumluluk taşır. Ancak bu sorumlulukla birlikte çelişkiler ve acılar da gelir. Yaşamın anlamsızlığını ve geçiciliğini görmekle birlikte yine de hayatı seçmek ve yaşamak için cesaret etmek varoluşçu düşüncenin özünü oluşturur ve insanı gerçek özgürlüğe ulaştırır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi varoluşçu düşünceye örnek olamaz?

A) İnsanın davranışlarının sosyal, kültürel veya ekonomik faktörlere bağlı olduğu bir dünyada insan için özgür bir iradeden bahsetmek saçmadır.

B) Acı, insanın varoluşunun bir parçasıdır ve yaşamın geçiciliğini, anlamsızlığını ve çelişkilerini anlamak için bir fırsat sunar.

C) Bireyin kendini gerçekleştirmesi, diğerlerinden farklı ve özgün bir şekilde varoluşunu ifade etmesi gereklidir.

D) İnsan, kendisine anlam kazandıran değerler ve eylemler üzerinde özgürce karar verebilir.

E) İnsan, hayatın anlamını kendi içinde oluşturma sorumluluğunu taşır.

6. N. Hartmann'a göre bilgi, her zaman bir nesnenin kavranmasıdır. Bu da nesnelerin kendiliğinden bizim bilincimize düşmesiyle değil, tam tersine düşünen varlık olarak öznenin kendisini aşıp nesneleri kavramasıyla olur. Bilgi, nesnenin bilinçteki yansıması olan tasarımlar yoluyla gerçekleşir. N. Hartmann'a göre, tasarım her ne kadar bilginin nesnesi ile var olsa da, nesnenin kendisi, bilgisi söz konusu olmadığı zaman bile var olmaya devam eder. Nesnenin bilgisinin söz konusu olabilmesi için önce nesnenin var olması gerekir.

Buna göre N. Hartmann'ın bilgi anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Tasarımın bilginin nesnesi olduğu

B) Nesnelerin kendiliğinden bilince yansıdığı

C) Bilginin nesneye ait özelliklerin yansıması olduğu

D) Nesnenin var olması için bilginin var olması gerektiği

E) Nesnenin, özneden bağımsız bir varoluşa sahip olduğu

7. İ. Kuçuradi'ye göre olayları ve durumları anlamak, bağımsız bir tavır takınmak zordur. Geçmişteki olayları ve yapıtları tek bir sözcükle yorumlamak da zordur. Aynı olayların farklı yorumlanması, bakış açısı ve yapı bütünlüğü farklı olan insanlardan kaynaklanır. Olayları anlamak için arka plan bilgisi gereklidir. İnsan grupları arasındaki ilişkilerde, durumlara ve olaylara asıl yönü veren insanın bütünlüğünü bilmek önemlidir.

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Her olay ve yapıt karmaşık ve çok katmanlıdır.

B) Önyargılardan kurtulmanın yolu felsefi sorgulamadan geçer.

C) Aynı olayların ve durumların farklı şekillerde yorumlanması sık görülen bir olgudur.

D) İnsanların niyetlerini, değerlerini ve eylemlerinin arkasındaki motivasyonları anlamak için çaba göstermek gerekir.

E) Bir olayı veya durumu tam olarak kavramak için, onu meydana getiren faktörleri ve insanları anlamaya çalışmak gerekir.

1. İnsanın doğasını ahlak, gelenek, kültür ve toplumsal ilişkiler bağlamında sorgulayan F. Nietzsche'nin felsefi anlayışının merkezinde "üst insan" kavramı yer alır. Güç istenci ise insanı iyinin ve kötünün ötesine taşıyacak olan "üst insan" modelinin en önemli motivasyon kaynağıdır. Güç istenci insanın doğasında yer alan içgüdüsel bir dürtüdür. Onunla insan düşüncelerini, ideallerini, varoluş amacını gerçekleştirme ve yaşama bağlanma arzusu taşır. Bu nedenle insan kendini bilme, değerlerini oluşturma ve özgürleşme adına kendini kısıtlayan tüm değer ve normlara karşı durmalı, yaşamın acı ve zorluklarıyla yüzleşerek kendini en üst seviyede gerçekleştirmelidir.

Buna göre güç istenci ile hedeflenen nedir?

A) Düşünsel olarak yetkinleşme

B) Ahlaki anlamda olgunlaşma

C) İdeal toplumu oluşturma

D) İnsanın kendini aşması

E) Üstünlük kurma

Çözüm:

Parçada "üst insan" kavramıyla kendini tam anlamıyla gerçekleştirmiş bir modelden bahsedilmektedir. İnsanın varoluş amacını gerçekleştirmesinde ise en önemli motivasyon kaynağının güç istenci olduğu belirtilmektedir. Güç istencinin üst insana ulaşma hedefine yön verdiği ifade edilmektedir. Parçada insanın kendini sınırlayan tüm değer ve normları reddederek yaşamın zorluklarıyla yüzleşmesi ve potansiyelini kullanarak kendini en üst seviyede gerçekleştirmesi gerektiği belirtilmektedir.

Buna göre bizden güç istenciyle neyin hedeflendiğini bulmamız istenmektedir.

A) Parçada güç istenci ile ilgili "Onunla insan düşüncelerini, ideallerini, varoluş amacını gerçekleştirme ve yaşama bağlanma arzusu taşır." ifadesine yer verilmiştir. Bu durumda güç istencini yalnızca düşünsel yetkinleşme ile açıklayamayacağımız için cevap olamaz.

B) Parçada geleneksel ahlak anlayışı eleştirilmiştir. Parçada geleneksel ahlakın üst insana ulaşmada bir engel olduğu ve reddedilmesi gerektiği söylenmiştir. Bu nedenle bu seçenek doğru değildir.

C) Parçada toplumsal ahlaki değer ve normlara eleştiri yapılmıştır. Eleştirinin sebebi ise bireyin potansiyelini sınırlaması ve insanın kendini gerçekleştirmesine engel olmasından dolayıdır. Güç istencinin amacı toplumsal değil parçada belirtildiği gibi bireysel anlamda idealize edilmiş üst insandır. Bu nedenle bu seçenek doğru değildir.

D) Parçada insanın kendini sınırlayan tüm değer ve normları reddederek özgürleşmesi ve kendini en yüksek değerlerle gerçekleştirmesi gerektiği ifade edilmektedir. Dolayısıyla güç istenciyle hedeflenen insanın potansiyelini en üst seviyede gerçekleştirmesi yani kendini aşmasıdır. Bu nedenle bu seçenek doğrudur.

E) Güç istenciyle hedeflenen üst insandır ancak parçada üst insan, başkalarına üstünlük kurma ile ilişkilendirilmemiş, yalnızca kendine odaklanma ve dolayısıyla potansiyelini gerçekleştirme olarak ifade edilmiştir. Kendine odaklanma ve potansiyelini gerçekleştirme ile amaçlanan F. Nietzsche'nin deyimiyle, insanın başkalarının omuzlarında değil kendi omuzlarında yükselmesidir. Bu nedenle bu seçenek doğru değildir.

Cevap: D

2. F. Nietzsche'ye göre ahlaki yargıların ölümsüzlüğü diye bir şey söz konusu değildir. Bu yargılar yani iyi ve kötü daima kendilerini aşmakla yükümlüdür. *Böyle Buyurdu Zerdüşt* adlı eserinde "Ve iyinin ve kötünün yaratıcısı olmak isteyen: sahiden, önce bir yok edici olmalıdır ve değerleri paramparça etmelidir." demiştir. Ona göre işlevselliğini yitirmiş, parçalanması zorunlu olan her şeyin parçalanması ve yeniden inşa edilmesi gerekir.

Buna göre F. Nietzsche'nin insanlardan beklentisi aşağıdakilerden hangisidir?

A) Kendi değerlerini ortaya çıkarması

B) Ahlak yasasına karşı çıkmaması

C) Evrensel ahlaki yargılar oluşturması

D) Var olan değerlere uygun hareket etmesi

E) Toplumsal düzene aykırı davranmaması

Çözüm:

Parçaya göre F. Nietzsche ahlaki yargıların yani iyi ve kötünün ölümsüz olmadığını, bu değerlerin kendilerini aşmak zorunda olduklarını savunmuştur. F. Nietzsche'ye göre insan da önce bu parçalanması zorunlu değerleri yok etmeli ve yenilerini inşa etmelidir. Buna göre F. Nietzsche'nin insanlardan beklentisinin hangi seçenekte verildiğini bulmamız istenmiştir. Seçeneklere bakalım;

A) Parçada insanın parçalanması zorunlu olan değerleri yok edip yeni değerler inşa etmesi gerektiği vurgulandığı için doğru cevap A seçeneğidir.

B) Parçada iyi ve kötünün ölümsüz olmadığı yani değişebileceği ve kendisini aşması gerektiği belirtilmiştir. Bu seçeneğin aksine parçada insanın kendi değerlerini inşa etmesi gerektiği belirtilmiştir.

C) Parçada ahlaki değerlerin ölümsüz olmadığı ve bu değerlerin kendilerini aşmakla yükümlü oldukları belirtildiği için evrensel ahlaki yargıların olması da mümkün değildir.

D) Parçada "İyinin ve kötünün yaratıcısı olmak isteyen önce yok edici olmalıdır ve değerleri paramparça etmelidir." ifadesinden bu seçeneğe de ulaşılamaz.

E) Parçada insanın parçalanması zorunlu olan değerleri yok edip yeni değerler inşa etmesi gerektiği belirtilmiştir. İnsanın toplumsal düzene aykırı davranmaması gerektiğine ilişkin bir ifade metinde yer almamıştır.

Cevap: A

3. L. Wittgenstein her olay ve durumun kısacası her şeyin, başka olay ya da durumlardan bağımsız olarak ortaya çıktığını ifade eder. Ona göre bu dünya birbirinden bütünüyle bağımsız basit olayların toplamıdır. Bu sebeple bir olay ya da duruma dair a priori sonuçlar üretmek batıl bir itikattan başka bir şey değildir ve bu tarz sonuçları haklı kılacak nedensel bir bağ da yoktur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi L. Wittgenstein'ın görüşüyle aynı doğrultudadır?

A) Düşünüyorum, öyleyse varım.

B) Gerçek olan ussal, ussal olan gerçektir.

C) İdeler izlenimlerin sönük birer kopyasıdır.

D) Her şeyde sıkı bir zorunluluk söz konusudur.

E) Bir şeyin var olması için yeterli bir nedeni olmalıdır.

Çözüm:

Bu parçada L. Wittgenstein'ın düşüncelerine yer verilmiştir. Ona göre dünya bağımsız olaylardan meydana gelmiş bütündür. Bu sebeple dünya hakkında a priori yani deney öncesi ya da saf akıl aracılığıyla bilgi üretmenin geçerli hiçbir yanının olmadığını ifade etmiştir.

A seçeneğindeki " Düşünüyorum, öyleyse varım." ifadesi R. Descartes'in saf akıl aracılığıyla ortaya koyduğu bir bilgidir.

B seçeneğindeki "Gerçek olan ussal, ussal olan gerçektir." ifadesi F. Hegel'in saf akıl aracılığıyla ortaya koyduğu bir bilgidir.

Ancak C seçeneğindeki "İdeler izlenimlerin sönük birer kopyasıdır." ifadesi D. Hume'un akılcı düşünceyi eleştirmek ve a priori bilgi yerine a posteriori yani deney sonrası bilgileri ön plana çıkarmak için kullandığı bir ifadedir. Bu ifade L. Wittgenstein'ın düşünceleriyle aynı doğrultudadır.

D seçeneğindeki "Her şeyde sıkı bir zorunluluk söz konusudur." ifadesine ulaşılamaz. Çünkü parçada olaylar arasında sonuçları haklı çıkaracak bir nedensellik bağının olmadığı belirtilmiştir.

E seçeneğindeki " Bir şeyin var olması için yeterli bir nedeni olmalıdır." ifadesine ulaşılamaz. Çünkü parçada bu dünyanın, birbirinden bağımsız olayların toplamı olduğu ve olaylar arasında nedensel bir bağ olmadığı belirtilmiştir.

Cevap: C

4. J. P. Sartre'a göre bizler bir gösterinin ortasında kendilerini ansızın sahnede bulan aktörler gibiyiz, elimizde senaryo yok, oyunun adını veya hangi rolde oynadığımızı bilmiyoruz ne yapacağımızı ne söyleyeceğimizi bilmiyoruz evet, hatta oyunun bir yazarı olup olmadığını da bilmiyoruz. Kişisel olarak bir tercih yapmalıyız, ne olacağımıza hangi rolü oynayacağımıza ya da devam edip etmeyeceğimize biz karar vermeliyiz. Bu gösterinin ne olduğunu bilmeden yapacağımız bir seçimdir ve biz bu seçimi yapmaya mahkûmuz.

Buna göre J. P. Sartre, insan varoluşu ile ilgili aşağıdakilerden hangisinin varlığını kabul eder?

A) Aşkın bir güç

B) Sınırsız özgürlük

C) Belirlenmiş bir öz

D) Doğuştan donanım

E) Bireysel sorumluluk

Çözüm:

J. P. Sartre, varoluşçuluk olarak ifade edilen düşüncelerinde insanın dünyaya atılmış ve kendi özünü belirlemek zorunda olan bir varlık olduğunu ifade eder. Parçada J. P. Sartre'ın varoluşçuluğunu oyun benzetmesiyle ifade ettiği görüşlerine yer verilmiş ve soruda filozofun insanın varoluşu ile ilgili hangi kavramın varlığını kabul ettiğini bulmamız istenmiştir. Buna göre;

A) Parçada "senaryonun yazarı olup olmadığını da bilmiyoruz." ifadesine yer verildiğinden J. P. Sartre'ın aşkın bir gücün varlığını kabul ettiğini söyleyemeyiz.

B) İnsanların ansızın kendilerini sahnede bulduğunu ve seçimi yapmaya mahkûm olduğunu ifade eden J. P. Sartre, sınırsız özgürlükten söz etmemiştir. Sınırsız özgürlük seçim yapmama özgürlüğünü de içerir. Seçim yapmaya mahkûm olmak sınırsız özgürlüğün olmadığını gösterir.

C) Belirlenmiş bir öze sahip olmak kişinin bireysel varoluşunu gerçekleştirmemesi demektir. Bu durumu kabul etmek J. P. Sartre'ın varoluşun özden önce olduğu fikriyle çelişir. J. P. Sartre'a göre insan önce var olur sonra özünü oluşturur.

D) Doğuştan donanıma sahip olmak doğuştan belirlenmiş bir öze sahip olmak demektir. J. P. Sartre'a göre insan özsel olarak doğuştan bir donanıma sahip değildir. Nasıl olacağını kendi belirler ve bu zorunlu bir belirlemedir.

E) J. P. Sartre'a göre kendi seçimlerini yapmaya mahkûm olan insan yaptığı bu seçimden de sorumludur. Seçim yapmak bu seçimin sonucunu da üstlenmeyi gerektirir. Sartre'ın varlığını kabul ettiği kavram bireysel sorumluluktur.

Cevap: E

5. Bilim felsefesi alanındaki çalışmalarıyla öne çıkan T. Kuhn'un görüşlerinin merkezinde, paradigma kavramı yer alır. Belli bir dönemde bilim insanları tarafından kabul görmüş ve doğayı açıklamak için kullanılan düşünceler bütünü olarak tanımlanan paradigma, evreni açıklamada yetersiz kaldığında yerini yenisine bırakır. Bu sebeple, bilimsel araştırmalarla ortaya çıkan gelişmeler doğrultusunda değişime uğrayabilir. Eski paradigmanın yerini alan her yeni paradigma aynı zamanda bilimsel bir devrimi de gerçekleştirir. Bilim de bu sayede ilerleme kaydeder.

Buna göre paradigma kavramı için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

A) Eskiden ele alınan bilimsel sorunların, değişmeden çözümlenmesi için çalışır.

B) Cevap veremediği sorular ya da durumlar olduğunda, terk edilir.

C) İçinde yaşanılan tarihsel süreçten bağımsız bir yapıdadır.

D) Çağları aşan bir yapıda kuram oluşturmaya çalışmaktadır.

E) Bilimsel değişikliklere kapalı bir yapısı vardır.

Çözüm:

Parçada T. Kuhn'un felsefi görüşlerinin temelindeki kavramın paradigma olduğu verilmiştir. Buna göre paradigma; bilim insanları tarafından kabul gören ve belli bir dönemde geçerli olan değerler bütünü olarak ifade edilir. Yaşanan değişim ve gelişmeler paradigmaları da etkiler. Geçerliliğini yitiren paradigmalar terk edilir.

A) Eskiden ele alınan bilimsel sorunların, değişmeden çözümlenmesi için çalışır yargısı, parçada verilenlerden yola çıkarak yanlıştır. Çünkü paradigma değişime uğrayabilir.

B) Cevap veremediği sorular ya da durumlar olduğunda terk edilir yargısı, parçada verilen bilgilerle örtüşmektedir. Evreni açıklamada yetersiz kaldığında yerine yenisi gelir. Bu nedenlerle doğru cevap B seçeneğidir.

C) İçinde yaşanılan süreçten bağımsız bir yapıdadır yargısı, doğru bir ifade değildir. Çünkü paradigmalar, evreni açıklamak için belli bir dönemde kullanılan düşüncelerdir.

D) Çağları aşan bir yapıda kuram oluşturmaya çalışmaktadır. Bu yargı da parçaya göre doğru değildir. Paradigma çağları aşacak şekilde değildir, belli bir döneme ait olarak karşımıza çıkar.

E) Bilimsel değişikliklere kapalı bir yapısı vardır ifadesi de parçaya göre doğru değildir. Bilimde yaşanan değişiklikler paradigmayı da etkileyecek bir yapıdadır.

Cevap: B

6. *İsyan Ahlakı* isimli kitabında N. Topçu, ruh hâllerimizin ahlâka bağlı olduğunu yazar. Mutluluk, görev, fayda bunların hepsi de insanî duygulardır ancak aynı zamanda pasiftirler. Onun için ahlaklılık, bunların ötesindedir. Böyle bir ahlaklılığı anlamak için, hareketin kendisini incelemek gerekir. Tüm hareketlerin amacı türün kendisinin ötesine geçmesine imkân sağlamak ve sonsuzluğa ulaşmaktır. Bu nedenle de mutluluk, fayda, görev vs. insanın esaret kapılarına dönüşür. İnsan bu esaretlerden kurtulup onların üstüne çıkmalı ve hareketin amacı olan sonsuzluğa göre kendisine yön vermelidir. O, insanın ancak bunu başardığı zaman ahlaklılığa kavuşulabileceğini söyler.

Metne göre N. Topçu'nun ahlak anlayışıyla örtüşen seçenek hangisidir?

A) Ahlaki eylemlerin amacına iyi ideasına yönelmekle ulaşılır.

B) Hareketin gayesi, insanı kendi mükemmeline ulaştırmaktır.

C) Hazza ulaştıran eylem, iyinin gerçek ölçütüdür.

D) Ahlaki eylem ödeve uygun olandır.

E) Bir eylemi ahlaki kılan sonuçlarıdır.

Çözüm:

Soru kökümüzde N. Topçu'nun *İsyan Ahlakı* kitabından yola çıkarak ahlaklılık kavramı açıklanmaya çalışılmıştır. Sorumuzda da bu görüşle örtüşen seçenek istenmektedir. Seçeneklerimize baktığımızda;

A seçeneğinde "Ahlaki eylemlerin amacına iyi ideasına yönelmekle ulaşılır." ifadesine yakın anlamlı bir cümle göremiyoruz. İyi ideası Platon'un ahlak görüşüne ait bir kavramdır.

B seçeneğinde "Hareketin gayesi, insanı kendi mükemmeline ulaştırmaktır." ifadesinin metinde geçen "Tüm hareketlerin amacı türün kendisinin ötesine geçmesine imkân sağlamaktır" ifadesiyle örtüştüğünü görüyoruz.

C seçeneğinde "Hazza ulaştıran eylem iyinin gerçek ölçütüdür." ifadesinin metinde geçen "Bu nedenle de mutluluk, fayda, görev vs. insanın esaret kapılarına dönüşür." ifadesiyle çeliştiğini görüyoruz. N. Topçu hazzı bir engel olarak gördüğünü dile getirmiştir.

D seçeneğinde "Ahlaki eylem ödeve uygun olandır." ifadesinin metinde geçen "Bu nedenle de mutluluk, fayda, görev vs. insanın esaret kapılarına dönüşür." ifadesiyle çeliştiğini görüyoruz. N. Topçu ödevi de bir engel olarak gördüğünü dile getirmiştir. Ödev kavramı I. Kant'ın ahlak felsefesine ait bir kavramdır.

E seçeneğinde "Bir eylemi ahlaki kılan sonuçlarıdır." ifadesinin de metinde karşılığı olabilecek bir cümle bulunmamaktadır.

Cevap: B

7. "Araştırma ve ilerleme için çeşitlilik, çeşitli görüşlerin birbiriyle çarpışması, çatışması kaçınılmazdır. Aynı düşüncede olma, aynı görüşten hareket etme, bilim ve felsefenin sonu demek olur. Fakat bu hiçbir zaman gerçekleşemez; hiç olmazsa özgür bir dünyada buna olanak yoktur. Ancak kontrollü bir dünyada herkes aynı şekilde düşünmeye zorlanabilir."

T. Mengüşoğlu'nun *İnsan Felsefesi* adlı eserinden alınan parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Felsefenin kavramsal çerçevesi bilim dili olmalıdır.

B) Felsefe ve bilim somut olandan yola çıkarak gelişir.

C) İlerleme için insanın özgün tarafı açığa çıkarılmalıdır.

D) Gerçeğe ulaşmak için aynı teoriden hareket etmek gerekir.

E) Gelişmeyi zorlaştıran durum farklı görüşlerin karşılaşmasıdır.

Çözüm:

Parçada araştırma ve ilerlemenin, çeşitli görüşlerin karşılaşması ile mümkün olduğu ve aynı fikirlere sahip olmanın özgür bir dünya için söz konusu olamayacağı vurgulanmıştır. Yöntemli bir çalışma ile bilgilerin çoğaltılması olan araştırma ve daha iyi bir duruma doğru bir yönelmeyi ifade eden ilerleme; farklı fikirlerin bir arada bulunmasını ve bu fikirlerin çarpışmasını gerektirir. Soruda parçadan hareketle seçenekler arasından ulaşabileceğimiz yargıyı bulmamız istenmektedir.

Seçenekleri değerlendirdiğimizde;

A seçeneğindeki felsefenin bilim dili ile sınırlandırılması ifadesi, parçada geçen çeşitlilik ve farklı görüşlerin bir arada bulunması fikrine aykırı olduğundan seçenek doğru yanıt değildir. Ayrıca böyle bir sınırlandırmanın felsefeye uygun olmadığı da parçada vurgulanmıştır.

B seçeneğindeki felsefe ve bilimin somut olandan hareketle gelişebileceği fikri de parçanın çeşitlilik vurgusuna uygun değildir. Ayrıca "aynı görüşten hareket etme, bilim ve felsefenin sonu demek olur." ifadesi seçenekteki gibi bir belirlemenin yapılmasına aykırı bir ifadedir.

C seçeneğinde geçen ilerleme için insanın özgün yanı ortaya çıkarılmalıdır yargısı, parçanın bütünüyle uyumludur. Özgünlük, orijinal ve yalnız kendine özgü olan anlamına gelmektedir. Özgür bir dünyada açığa çıkan özgünlük, fikirlerin çeşitlenmesinin de sebebidir. Bu durumda farklı fikirler çarpışabilir ve parçada ifade edildiği gibi araştırma ve ilerleme sağlanabilir. Doğru yanıt C seçeneğidir.

D seçeneğinde geçen aynı teoriden hareket etme fikri "özgür bir dünyada buna olanak yoktur." ifadesiyle reddedilmiş ve aynı görüşten hareket etmenin araştırma ve ilerlemenin sonu olacağı vurgulanmıştır.

Parçada E seçeneğinde geçen ifadenin aksine, gelişmeyi sağlayacak olan araştırmaların farklı fikirlere ihtiyaç duyduğu vurgusu vardır.

Cevap: C

8. K. Popper'ın bilimsel yaklaşımı bilimsel kuramların yanlışlanabilirlik yöntemiyle denetlenmesi üzerine kurulmuştur. Bir kuramın denetlenmesi o kuramı çürütme ve yanlışlama ile gerçekleşir. Kuram zaten kendisi tarafından bir çözüm denemesi olarak ortaya çıkmıştır. Bu da demektir ki kuram çetin sınavlara dayanabilecektir. Bilimi olması gereken yere getiren de asıl bu eleştirel yaklaşımdır. Buna ise her şeyden önce kuramların topluma açık ve şeffaf bir şekilde dil aracılığı ile formüle edilmesiyle ulaşılır. Bu eleştirel tutum ve tartışmalar uzun bir süre belirsizliğini koruyabilir. Ne olursa olsun her bilimsel tartışma bir sonuca ulaşamayabilir.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılamaz?

A) Kuramların eleştiriye açık hâle gelmesi için nesnel kriterlere uygun olması gerekir.

B) Kuramların denetlenmesi zayıflıkları ortaya çıkarma amacı taşır.

C) Yanlışlanabilirliğin hedefi bilimde ilerlemeyi sağlamaktır.

D) Yanlışlanabilen kuramlar güçlenerek yasaya dönüşür.

E) Bilimsel ilerlemenin garantisi yoktur.

Çözüm:

K. Popper'a göre bilimsel bir kuramın geçerliliği onun yanlışlanabilme yöntemiyle denetlenmesiyle mümkündür. Ona göre kuramın doğruluğunu kanıtlayamayız fakat yanlışlayabiliriz. Parçaya göre yanlışlama ile amaçlanan kuramın eleştirilmesi ve bir çeşit sınava tabi tutulmasıdır. Bu nedenle kuram açık ve şeffaf bir bilimsel dil ile ifade edilmeli ve kendini eleştiriye açık hâle getirmelidir. Bilimsel ilerlemenin olmazsa olmazı bu eleştirel süreçtir.

Buna göre bizden parçadan hangi yargıya ulaşamayacağımızı bulmamız istenmektedir.

A) Parçada kuramların ancak eleştirel bir süreçten geçerek kendini ispatlayabileceği söylenmektedir. Bu nedenle kuramın nesnel kriterlere uygun bir bilimsel dil ile kendini eleştiriye açık hâle getirmesi gerekmektedir. Parçadan bu seçeneğe ulaşılabilir.

B) Kuramların denetlenmesinin amacı onun açıklarını ortaya çıkarmaktır. Yanlışlama yöntemi kuramı denetime tabi tutarak eksiklerini ve zayıf yönlerini açığa çıkarma amacı güder. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılabilir.

C) Yanlışlama yönteminin amacı kuramı sınava tabi tutarak eksiklerini ve zayıf yönlerini açığa çıkarmaktır. Yöntemin buradaki hedefi ise bu eleştirel sürecin bilimsel ilerlemeyi sağlamasıdır. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılabilir.

D) Yanlışlanan kuramlar güçlenmez tam tersi zayıflar ve geçerliliğini yitirir. Bir kuram ancak yanlışlanamadığı sürece güçlenir, ancak yanlışlanma ihtimali her zaman vardır ve sınanmaya her zaman açık olmalıdır. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılamaz.

E) Parçada belirtildiği gibi yanlışlamanın amacı kuramın eksiklerini ortaya çıkarma ve onun dayanıklılığını test etmedir fakat bu eleştiri süreci her zaman bir sonuca ulaşamayabilir. Bu da bize bilimde ilerlemenin bir garantisi olmadığını gösterir. Bu nedenle parçadan bu seçeneğe ulaşılabilir.

Cevap: D

9. İnsanın sürekli olarak kendisini aşmasını, kendisinin farkına varmasını dile getiren F. Nietzsche, *Böyle Buyurdu Zerdüşt* kitabında geçen "Yalnız gidiyorum şimdi kardeşlerim! Siz de yalnız uzaklaşın buradan. Böyle istiyorum ben! Uzaklaşın benden ve koruyun kendinizi Zerdüşt'e karşı. Her zaman öğrenci olarak kalırsa insan, öğretmenine borcunu ödememiş olur." **sözleriyle seçeneklerde verilen yargılardan hangisini anlatmak istemiştir?**

A) Zerdüşt'ün yolunda gitmek, insanı kendinden uzaklaştırır.

B) Yalnızlık, insanın kendi değerini anlamasının en kolay yoludur.

C) En iyi öğrenci, öğretmenine borcunu ödemekten çekinmeyendir.

D) Öğretmen, öğrencisinin elinden tutmamalı ona hayatı öğretmelidir.

E) İnsan, kendi düşüncelerini kendi üretmeli, bir yol gösterici aramamalıdır.

Çözüm:

Parçada F. Nietzsche'nin görüşlerine yer verilmiştir. Ona göre insanlar sürekli olarak kendilerini aşmalı ve kendilerinin farkına vararak varoluşunu ortaya koymalıdır. Parçada yer alan sözünde ise insanların, birinin ya da bir düşüncenin peşinden gitmek yerine kendi yolunda yürümesi gerektiğini anlatır.

Seçeneklere bakılırsa:

A) İnsanların Zerdüşt'ten uzaklaşmaları gerektiği belirtilmiş ancak bunun insanı kendinden uzaklaştırdığına dair bir bilgiye yer verilmemiştir.

B) Parçada yalnızlığın önerildiği doğrudur ancak bunun "kendini anlamanın en kolay yolu" olduğu bilgisi verilmemiştir, cevap olamaz.

C) Parçada insanın kendisinin farkına varması gerektiği belirtilmiş, hep öğrenci kalmaması gerektiği vurgulanmıştır. En iyi öğrenci açıklaması yapılmamıştır, cevap olamaz.

D) Öğretmen, öğrencisinin elinden tutup hayatı kendi görüşlerine göre öğretmemeli aksine öğrenci kendi düşüncelerini kendi üretmelidir.

E) F. Nietzsche'ye göre insan kendi düşüncelerini kendi üretmeli ayrıca bir yol gösterici aramak yerine kendi başına varoluşunu gerçekleştirmelidir.

Cevap: E

10. H. Bergson'a göre; dışsal âlem ile içsel âlem arasında sürekli bir etkileşime uğrayan insan bilinci, dışsal âlem ve maddeden izlenimler alır. Ancak bu izlenimler insana, "ben" ile ilgili bilgi vermez. Doğrudan "ben" durumunu kavrayıp bilmek için bilincin içsel âleme yönelmesi ve sezgiyi aktif olarak kullanması gerekmektedir. Akıldan daha üstün bir bilme yetisi olan sezgi, gerçeği dolaysız kavramayı sağlamaktadır.

Buna göre H. Bergson'un bilgi alanında savunduğu görüş aşağıdakilerden hangisidir?

A) Entüisyonizm

B) Materyalizm

C) Nihilizm

D) Pozitivizm

E) Rasyonalizm

Çözüm:

Parçaya göre H. Bergson, dışsal ve içsel olarak iki âlemden bahseder. İnsan, bu iki âlem arasında etkileşim hâlindedir. Kendi benine ulaşmak için bilincin içsel âleme yönelip sezgi aracılığı ile bilgiye ulaşması gerekmektedir. Sezgi, aklın çok daha üzerinde ve doğrudan kavramaya yöneliktir. H. Bergson, sezgicilik görüşünün en önemli temsilcilerindendir.

A) Entüisyonizm: Sezgicilik anlamına gelen görüştür. Parçada bu görüşüle ilgili bilgiler verilmiştir.

B) Materyalizm: Maddecilik anlamına gelen görüştür. Bu görüşe göre, bilinç de dâhil her şey maddeden oluşmuştur.

C) Nihilizm: Hiççilik anlamına gelir. Doğru bilgiye ulaşılamayacağını savunan görüştür.

D) Pozitivizm: Olguculuk anlamına gelir. Deney ve gözleme dayalı olmayan bilgiyi kabul etmeyen görüştür.

E) Rasyonalizm: Akılcılık anlamına gelen görüştür. Doğru bilginin kaynağının akıl olduğunu savunur.

Cevap: A

11. Fransız düşünür J.P. Sartre özgür olduğumuza, seçimlerimiz ve eylemlerimizden sorumlu olduğumuza vurgu yapar. Kaderin önceden belirlendiği veya dışsal güçlerin hayatımızı şekillendirdiği diğer felsefi sistemlerin aksine, J. P. Sartre, bireylerin görünüşte saçma bir evrende kendi anlam ve amacını yaratma yeteneğine vurgu yapar. Ona göre özgürlük sadece bir ayrıcalık değil, seçimlerimizin sonuçlarından sorumlu olduğumuz içkin bir yükümlülüktür. Bireylerin özgün bir şekilde yaşamaya çalışması, gerçek benliklerini kucaklaması ve özgün olmayan varoluş biçimlerini reddetmesi gerektiğini ileri sürer. J. P. Sartre, özgünlüğün sürekli bir öz-keşif ve öz-yaratma süreciyle elde edilmesi gerektiğini savunur. Bireylere kendi değer ve inançlarına uygun bir şekilde yaşamalarını önerir.

Buna göre J. P. Sartre'ın görüşleri için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) İnsan ahlaki seçimlerinde özgürdür.

B) İnsanın özü varoluşundan önce gelir.

C) İnsanlar kendi özünü ve değerlerini yaratabilir.

D) İnsan eylemlerinin sonuçlarını üstlenmelidir.

E) Hayat anlam ve amacını, insanın kendini yaratmasında bulur.

Çözüm:

Parçada J. P. Sartre'ın varoluşçuluğuna ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. J. P. Sartre'a göre insan özgürdür ve ahlaki eylem ya da seçimlerinden sorumludur. Önceden belirlenmiş sabit bir öze sahip olmayan insanın yapıp etmeleri, kendi kendisini inşa etme potansiyeline sahip olmasını sağlar. Kendinde anlam ya da değerden yoksun olan, bu evrende hayatına anlam ve amaç katacak olan da yine insanın kendisidir. Bunlar ışığında seçeneklere baktığımızda:

A) İnsan ahlaki seçimlerinde özgürdür. – Parçanın başında da ifade edildiği üzere varoluşçuluğa göre insan seçimlerinde özgürdür. Dolayısıyla bu yargı söylenebilir.

B) İnsanın özü varoluşundan önce gelir. – Varoluşçuluğa göre insanın önceden belirlenmiş bir özü yoktur. İnsan önce var olur. Sonra seçimleriyle özünü yaratır. O yüzden bu yargı söylenemez.

C) İnsanlar kendi özünü ve değerlerini yaratabilir. – Parçada da geçtiği üzere insan eylem ve seçimleriyle kendi özünü ve değerlerini yaratabilir. Öz ya da değer verili değildir. Sonradan var edilir.

D) İnsan eylemlerinin sonuçlarını üstlenmelidir. – Eylem ya da seçimlerinde özgür olan insan bunların sonuçlarını da üstlenmek durumundadır. Parçanın ilk cümlesinden de bu yargı çıkarılabilir.

E) Hayat, anlam ve amacını insanın kendi yaratmasında bulur. Parçada evrenin kendinde saçma olduğu o yüzden hayata anlam ve amaç kazandıracak olanın insanın seçimleri olduğu ifade edilmektedir. Dolayısıyla bu yargı söylenebilir.

Cevap: B

12. Paradigma kavramıyla bilime yaklaşımımızda önemli değişimler meydana getiren T. Kuhn'a göre bilimsel bilgiler doğrusal ve birikimli bir şekilde ilerlemezler. Değişen paradigmalardan etkilenirler. Bir paradigma değişimi, bilim insanlarının daha önce geçerli kabul etmedikleri tezleri yeni bir anlayışla kavramalarına sebep olabilir. Ona göre bilim dünyasının ortak yaklaşımı ve değerler dizisi, bilimsel doğrunun oluşturulmasında etkilidir. Bu nedenle bilim anlayışımız hiçbir zaman tam anlamıyla tarafsızdır diyemeyiz. Tarafsız olarak kabul edilen çıkarımlar, bunları ortaya koyan bilim insanlarının dünya görüşlerinden etkilenir.

Metne göre T. Kuhn hangi felsefi probleme yanıt aramaktadır?

A) Bilimsel bilginin nitelikleri nelerdir?

B) Varlığın özü nedir?

C) Metafizik nedir?

D) Bilimin değeri nedir?

E) Bilim ve felsefe arasında nasıl bir ilişki vardır?

Çözüm:

Sorumuzda metinde verilen T. Kuhn'un görüşlerinin seçeneklerdeki hangi soruya yanıt niteliği taşıdığını bulmamız isteniyor. Seçeneklere bakalım:

A seçeneğinde "Bilimsel bilginin nitelikleri nelerdir?" sorusu ile metinde yer alan "T. Kuhn'a göre bilimsel bilgiler doğrusal ve birikimli bir şekilde ilerlemezler. Değişen paradigmalardan etkilenirler." ifadesinin örtüştüğünü görüyoruz. Metnin devamında ise paradigma kavramının bilimsel bilgiyi nasıl ve ne yönde etkilediğine dair açıklamalar yapılmıştır.

B seçeneğinde "Varlığın özü nedir?" ve C seçeneğindeki "Metafizik nedir?" soruları varlık felsefesinin alanına girer. Oysa metin bilim felsefesine ait sorunları konu edinmiştir.

D seçeneğinde "Bilimin değeri nedir?" sorusu bilim felsefesine ait olmakla birlikte bilimsel bilginin niteliklerinden ziyade bilimin toplumsal hayattaki pratik yansımalarını sorgular ve metin bize buna dair bir şey söylememektedir.

E seçeneğinde "Bilim ve felsefe arasında nasıl bir ilişki vardır?" sorusunun karşılığı olabilecek herhangi bir cümlenin metinde geçtiğini görmemekteyiz.

Cevap: A

1. F. Nietzsche'ye göre toplumlar din ve ahlak aracılığıyla insanın önüne devamlı yasaklar koyar. Bu yasaklara uyan insan, içgüdülerini bastırmak zorunda kalır. Bu durum insanın kendisine yapılmasına izin verdiği en büyük kötülüktür. Çünkü içgüdüleri engellenen ve körelen insan, karakter olarak da zayıflar. Oysa hayvan ve üst insan arasında kalan bir varlık olan insanın, üst insana geçebilmesi için bu ahlaki kuralların üstüne çıkması gerekir. Çünkü üst insan kendi değerlerini kendisi belirleyen bir varlıktır.

Buna göre aşağıdaki yargıların hangisi F. Nietzsche' nin görüşlerine uygundur?

A) İnsan, bilgi edindikçe kötülükten uzaklaşır.
B) İnsan, kendisini aşan bir varlığa dönüşmelidir.
C) Ahlakın amacı mutluluktur ve mutluluk hazza ulaşmakla mümkündür.
D) İyi, bir ödev duygusuyla herkesi kapsayacak ilkeler ışığında ortaya çıkar.
E) İnsan, ait olduğu toplumun değerleri ile uyumlu yaşamalıdır.

2. Felsefede sezgi; akıl veya deneyimin bilgisine başvurmadan doğrudan kavrama anlamında kullanılır. "Aracısız, birdenbire ve dolaysız olduğu için de varlıkların bilgisini en doğru ve tam olarak ancak sezgi ile bilebiliriz" görüşünü savunan bu akımın bilgi ve ahlak felsefesinde önemli bir yer edindiğini görüyoruz.

Buna göre sezgicilik akımının savunucusu olan filozof aşağıdakilerden hangisidir?

A) H. Bergson B) G. Berkeley C) F. Hegel
D) I. Kant E) Platon

3. "Korkak bir yaradılış yoktur. Sinirli yaradılışlar, halkın deyişiyle, yoksul ya da zengin yaradılışlar vardır; ama insanı korkak yapan bu yaradılışlar değildir. Bir şeyden vazgeçme ya da bir şeyi oluruna bırakma eylemidir. Yaradılış edim demek değildir. Oysa korkak ancak yaptığı edimle, davranışla tanımlanır. Bu yönden düşünülürse, kişioğlu korkaklığından dolayı bal gibi suçlanabilir. İşte insanların çekindiği ve sezinlediği de bu suçlanma olgusudur. Bundan ötürü onlar, insanın ödlek ya da gözü pek doğmasını isterler. İsterler ki böylelikle, suçluluktan kurtulmuş olsunlar."

J. P. Sartre'ın *Varoluşçuluk* adlı kitabından alınan metinden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

A) Kişiler, kendilerinde eksik gördükleri yanları için yaradılışlarını suçlarlar.
B) Davranış biçimleri eyleme döktüğümüz fiillerle tanımlanır.
C) Birey seçtiği eylemlerden sorumlu tutulması gereken bir varlıktır.
D) Korkaklık, kendi hayatının sorumluluğunu almama durumudur.
E) Tüm yaratılış özelliklerimiz biz var olmadan önce belirlenmiştir.

4. Yöneldiği varlığa dair doğru bilgi edinmeyi amaçlayan bilimin ürettiği bilgiler; evrensel nitelikli, nesnel ve sınanabilir olma gibi birtakım özellikler taşırlar. Lakin 20. yüzyıl düşünürlerinden T. Kuhn'un, bu bilgilerin sanıldığı kadar nesnel olmadığını, dönemin düşünme biçimi ve bilim insanlarının yaklaşımının üretilen bilgiye yansıdığını ve onu şekillendirdiğini dile getiren *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* isimli bir kitap yazmasıyla birlikte artık doğrunun ne olduğuna ilişkin tartışmalar da yeni bir boyut kazanmıştır.

Metinde söz edilen problem hangi felsefe disiplinine aittir?

A) Bilgi felsefesi
B) Varlık felsefesi
C) Bilim felsefesi
D) Ahlak felsefesi
E) Tarih felsefesi

5. Ahlak alanındaki görüşleriyle öne çıkan N. Topçu'nun felsefesinin merkezinde, düşüncenin içsel hâli olarak tanımladığı hareket kavramı vardır. Hareket, insanın hem kendini hem de başka varlıkları değiştirebilmesidir. Özgür bir şekilde kendi seçimleri doğrultusunda harekette bulunan insan, bu eylemine devam etme isteği sergiler. Düşünerek hareket eden insanın amacı, sonsuz olana, Allah'a ulaşmaktır. N. Topçu'nun "isyan ahlakı" adını verdiği bu süreçte; iman, irade ve sorumluluk sahibi olan insan aklını kullanarak hareket eder. Bu sayede toplumda aydınlanma meydana gelir.

Buna göre N. Topçu'nun görüşleriyle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Özgür iradeye dayalı olarak aklın kullanılması sonsuz olana ulaşmayı sağlar.
B) Toplumu geliştirmek için insanın otoriteye uygun davranması gerekir.
C) Toplumun gelişmesi için insanın inanç sahibi olması yeterlidir.
D) Hareket için, sonsuz varlık tarafından insana akıl verilmiştir.
E) Hareket kavramı biyolojik olarak yer değişikliği ile sınırlıdır.

6. T. Mengüşoğlu'na göre "Somut insan hayatı, insanın yapıp etmeleri doğrudan, dolaysız bir değer duygusuna dayanır. Çünkü insana doğrudan dolaysız verilen, değerlerdir. Onlar bir refleksiyonun sonucu değildir. Hiçbir insan refleksiyona dayanarak kendi eylem yönünü, hayat yönünü, hayat tarzını değiştirmeyi başaramaz; ancak insanın başından geçen felâketler, karşılaştığı talihsizlikler insanın hayat yönünü değiştirebilir. Bu da onun değer duygusunun değişmesi demektir. İnsanın eylemlerinin yönü öğütlerle de değiştirilemez; bunun için de bir insana iyi olmayı, erdemli olmayı, çalışmayı, dürüst olmayı öğütlemek boşunadır."

Buna göre aşağıdakilerden hangisi T. Mengüşoğlu' nun değer anlayışını oluşturur?

A) Mantıksal çıkarımlar

B) Faydacı yaklaşımlar

C) Kişisel deneyimler

D) Kaderci inanışlar

E) Akılcı yorumlar

7. 20. yüzyıl bilim felsefesinin gelişimi adına önemli bir dönemdir. Bilimin gelişimi ile birlikte bilimle ilgilenen düşünürler doğru bilginin bilimle elde edilme biçimleri hakkında düşüncelerini dile getirmişlerdir. Bunlardan biri K. Popper ve onun meşhur "yanlışlanabilirlik" ilkesidir. Eğer bir kuram yanlışlanabiliyorsa o kuram bilimseldir. Elbette K. Popper'ın bu düşüncelerine katılanlar kadar eleştirenler de olmuştur. Zaten bilim ve felsefe için eleştirel olmak, farklı açılardan bakmak, sorgulamak önemli değil midir? Bu konuda K. Popper'ın "Ben yanılmış olabilirim ve sen haklı olabilirsin ve ortak çaba sonucunda belki doğruluğa biraz daha yaklaşabiliriz." sözü üzerine düşünebiliriz. Bilim adına yapılan tüm çalışmalar ve düşünmeler bizi doğruluğa daha da yaklaştıracaktır.

Parçadan yola çıkarak aşağıdaki seçeneklerden hangisine ulaşabiliriz?

A) Bir kuramın doğrulanması bilim insanı için başarısızlıktır.

B) Doğruluğa ulaşmak için deneysel yöntemler sığ kalmıştır.

C) 20. yüzyılda bilimsel gelişmelerde ortak fikre ulaşılamamıştır.

D) Doğruya ulaşmada farklı düşüncelerin varlığı fayda sağlayabilir.

E) Bilimsel doğruya ulaşma çabası sadece 20. yüzyılda görülmüştür.

8. Çağdaş dönem felsefesinin önemli isimlerinden biri olan L. Wittgenstein, filozofun görevini, dilin kullanımını doğru bir şekilde anlamak ve yanlış anlamaları düzeltmek olarak tanımlar. Ona göre, filozof, dilin sınırlarını belirleyen dil oyunlarını incelemeli ve bu oyunlardaki yanlış anlamaları açığa çıkarmalıdır. Filozofun amacı, dilin düşüncelerimizi ifade etmek ve dünyayı anlamlandırmak için nasıl kullanıldığını anlamaktır. L. Wittgenstein'a göre, kişi felsefe yapmaya başlamadan önce, dilin, kendisini saptırabilme tarzlarını ve saptırdığı yolları araştırmak zorundadır. L. Wittgenstein, filozofun işinin, kesinlikle çözülemez metafizik sorunları çözmek veya dünyanın temel doğasını keşfetmek olmadığını savunur. Dolayısıyla, filozof, dilin işleyişini anlamak ve bu yanlış anlamaları düzeltmek yoluyla, felsefi sorunlara çözüm sunmayı hedeflemelidir.

Bu parça aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt niteliğindedir?

A) Felsefe nasıl ortaya çıkmıştır?

B) Felsefenin işlevi nedir?

C) Felsefi düşüncenin özellikleri nelerdir?

D) Felsefenin tanımı nedir?

E) Felsefe bir bilim midir?

9. Canlının olduğu her yerde güç istenci vardır. İnsan yalnızca güvenli bir şekilde yaşamak istemez, her zaman olduğundan daha güçlü olmayı ister. Bu istenç doğrultusunda, zayıflar güçlülerin buyruklarını yerine getirmeye ve kendilerinden daha zayıf olanı bulduklarında da onlara buyruklarını yaptırarak egemen olmaya çalışır. Tamamlanmamış bir varlık olan insan, güç istenci doğrultusunda onu engelleyen tüm değerleri fark eder ve onların yerine yenilerini oluşturursa kendini de yeniden kurabilir. Böylece yeryüzünün asıl amacı olan, üstün insan olur.

Parçaya göre "üstün insan" **için aşağıdakilerden hangisi doğrudur?**

A) İyi ve kötü hakkında, çevresinin söylediklerine göre davranır.

B) Geleneksel değerlerin dışına çıkmayacak şekilde yaşar.

C) Zayıflar ve güçlüler arasında eşitlik olması için çalışır.

D) Bağlanacağı ahlaki değerleri kendisi oluşturur.

E) Mutlu olmak için otoritelere boyun eğer.

1. F. Nietzsche *Böyle Buyurdu Zerdüşt* adlı eserinde “İnsanı açığa çıkarmak güçtür, hele kendi kendini açığa çıkarmak daha da güçtür!” der. F. Nietzsche'ye göre insanın kendini anlaması ve gerçek potansiyelini keşfetmesi onun en temel görevidir. İnsan toplumun, ahlaki değerlerin, geleneğin dayattığı ve kendini sınırlayan tüm unsurları dışlayarak kendini aşmalıdır. F. Nietzsche bu süreci “üst insan” kavramıyla açıklar. Üst insan, Nietzsche'nin insanlığın gelişiminde yeni bir aşama olarak gördüğü en yüksek hedeftir. Üst insan kendi değerlerini oluşturabilme gücüne sahip olan, acıyı ve yaşamın zorluklarını kabul eden ve kendi omuzları üzerinde yükselen kişidir. Bu bir özgürleşme ve yüksek bir varoluş seviyesine ulaşarak kendini gerçekleştirme sürecidir.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisi “üst insan”**ın motivasyon kaynağı olamaz?**

A) Özgürlük

B) Anlam arayışı

C) İçsel değerler

D) Takdir edilmek

E) Kendini gerçekleştirmek

2. H. Bergson'un bilgi görüşü, geleneksel bilgi anlayışına meydan okuyan ve bilginin doğasını farklı bir perspektiften ele alan bir yaklaşımdır. Ona göre, bilgi sadece zihinsel düşünce ve kavramlarla sınırlı değildir, aynı zamanda içsel deneyimle de ilişkilidir. H. Bergson, bilginin sadece zihinsel faaliyetlerle elde edilemeyeceğini savunur. Ona göre, düşünce ve zihin, gerçekliği sınıflandırmaya ve parçalamaya çalışırken, aslında gerçekliğin tamamını ifade etmede yetersiz kalır. H. Bergson, bilginin temel kaynağının içgörü olduğunu öne sürer. İçgörü, düşünce ve zihinsel süreçlerden bağımsız olarak ortaya çıkan bir bilgi türüdür.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi H. Bergson'un bilgi görüşünü en iyi şekilde ifade eder?

A) İnsanın göreli algısı doğru bilginin önünde engel teşkil eder.

B) Bilgi, akıldan doğar ama deneyimden de faydalanır.

C) Bilgiye aklı aşan aracısız bir kavrayışla ulaşılır.

D) Gerçeklik bilinemez bir doğaya sahiptir.

E) Doğru bilginin kaynağı akıldır.

3. “Varoluşçuluğu ilk işiten her insan, kendi varlığına kavuşma sorumluluğunu da omuzuna yüklemektedir. Ne var ki biz insan sorumludur derken yalnızca kendinden sorumludur demek istemiyoruz. (…) Kendime karşı sorumlu olunca, herkese karşı da sorumlu oluyorum. Seçtiğim belirli bir insan tasarısı kuruyorum yani kendimi seçerken insanı seçiyorum”

J. P. Sartre'ın *Varoluşçuluk* adlı eserinden alınan parçadan hareketle aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) İnsan mutlak olarak belirlenmiş bir varlıktır.

B) Bireysel edimler bireysel sonuçlara neden olur.

C) Sorumluluk toplumsal kuralların bir sonucudur.

D) İnsanın eylemleri tüm insanlığa etki etmektedir.

E) İnsanın seçimleri yalnızca kendisinin belirleyicisidir.

4. Klasik bilim anlayışına karşı çıkarak, bilime bakış anlayışını değiştiren önemli isimlerden biri T. Kuhn'dur. T. Kuhn, bilimlerin bir kültürün içinde doğduğunu ve bu kültürden etkilenmemesinin mümkün olmadığını düşünür. Ona göre bilim yaparken ne kadar objektif olunmaya çalışılsa da sosyolojik ve psikolojik faktörler bilimsel bilginin oluşturulmasında etkili olmuştur. İçinde bulunulan çağın eğilimleri ve bilim otoritelerinin ön görüleri bu süreçte yönlendirici olur. T. Kuhn, tarihin insanların kafalarındaki imgeleri değiştirme gücünün olduğunu savunur. Bilimi bir ürün değil, herhangi bir diğer disiplin gibi etkinlik olarak görür. Doğayı açıklamak için kullanılan düşünceler bütünü olan paradigmaların da ortaya çıkan yeni anlayışlar neticesinde değişebildiğini ifade eder. Bu değişimler bilimin ilerlemesi bakımından önem taşır. Çünkü ilerleme olabilmesi için bir paradigma son olmamalı, yeni öngörülere olanak tanımalıdır.

Parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Tarihteki bazı değişimler bilimsel ilerlemeye ket vurur.

B) İçinde bulunulan toplum ve zaman, bilimsel anlayışı etkiler.

C) Bilim insanının nesnel duruşu bilimsel gelişme için önemlidir.

D) Bilimsel ilerleme, paradigmalara sıkı sıkıya bağlılık gerektirir.

E) Bilimdeki klasik anlayış tüm eleştirilere rağmen egemenliğini sürdürür.

5. N. Topçu, toplumsal normları kabul etmek yerine insanın içindeki ahlaki vicdanı takip etmesini ve bireysel özgürlüğünün sınırlarını zorlamasını savunur. Ona göre bu tavır, insanın yaratıcı ve özgür potansiyelini gerçekleştirmesine ve kendine özgü bir varoluş biçimi bulmasına yardımcı olur. N. Topçu, bu duruma isyan ahlakı adını verir. İsyan ahlakı, bireyin kendi ahlaki değerlerine sadık kalmasını ve etik bir duruş sergilemesini gerektirir. N. Topçu, isyan ahlakının kolektif bir boyutu olduğuna dikkat çeker. İsyan etmek, sadece bireysel özgürlük için değil, toplumun daha iyi bir geleceğe doğru ilerlemesi için de önemlidir. N. Topçu'ya göre, bireylerin isyan etmesi, toplumun ilerlemesini sağlayan bir güçtür ve toplumsal değişim için gerekli bir adımdır. Sonuç olarak, N. Topçu'nun isyan ahlakı kavramı, toplumun değerlerine meydan okumayı ve ahlaki bir sorumluluk bilinciyle hareket etmeyi içerir. İsyan ahlakı, bireyin özgürlüğünü ve yaratıcılığını gerçekleştirmesini sağlarken, aynı zamanda daha adil ve insanca bir toplumun oluşumu için çaba göstermeyi vurgular.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?

A) İnsan toplumsal normları benimseyerek benliğini oluşturmalıdır.

B) İnsan sorumluluk olarak kolektif düzenin inşasına girişmelidir.

C) Fertlerin isyanı toplumsal gelişmeyi beslemesi için gereklidir.

D) İnsan, varoluşunun bilincinde özüne yönelmelidir.

E) İnsan ahlaki eylem ve seçimlerinde özgürdür.

6. T. Mengüşoğlu *İnsan Felsefes*i adlı kitabında çalışmaktan söz ederken yüksek değerlerle bezenen bir çalışmanın anlamlı bir çalışma olacağını; bu tarz bir çalışmayı gerçekleştiren insanın bütün varlığını kavrayıp onu sevindireceğini belirtir. Ona göre bu çalışmalar verimli ve yaratıcı çalışmalardır ve insanın ikinci doğası gibi olurlar. Böyle bir çalışmayı gerçekleştirirken insan akışa kapılır ve çalıştığının bile farkında olmaz. Hatta bu tarz bir çalışmanın dışına çıktığı zaman kendisini eksik hisseder.

Seçeneklerden hangisi metinde söz edilen çalışma türüne örnek gösterilemez?

A) Beste yapan Dila'nın zamanı unutması

B) Tez yazan Ada'nın çalan telefonunun sesini duymaması

C) Öğretmen olan Arda'nın yeni yöntemler geliştirip sosyal medyada paylaşması

D) Oyuncak bebeklerine yeni giysiler diken Nehir'in hiç yorgunluk hissetmemesi

E) Bir mağazada satış elemanı olan Eda'nın mesai saatinin bitmesini beklemesi

7. 20. yüzyıl düşünürlerinden olan K. Popper'a göre, tümevarımla elde edilen bir bilginin deneysel ve kesin olarak doğruluğunun ortaya konması olanaklı değildir. Tümevarım mantığı sadece karşıt bir örnek ya da önerme bulunana kadar geçerliliğini sürdürür. Bu şekilde bilimde; sadece en acımasız sınamalardan yanlışlanmadan çıkabilenler geçerli olacaktır, yanlışlananlar ise hemen terk edilecektir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi K. Popper'ın görüşlerine uygun bir ifadedir?

A) Bilimsel bir yasa her zaman geçerliliğini sürdürür.

B) Bilimde elde edilen sonuçlar, değişikliğe kapalıdır.

C) Bilimin verileri yanlışlanana kadar doğru kabul edilir.

D) Bilimsel bir araştırma problemin belirlenmesiyle başlar.

E) Bilimsel bir yasa kendi çağının otoritesi olarak değerlidir.

8. **J. P. Sartre** "Varoluş özden önce gelir" **sözü ile aşağıdakilerden hangisini anlatmak istemiştir?**

A) Varoluşumuz, bizi biz yapmak için yeterlidir.

B) Özümüze ulaşabilmek, varoluşumuza bağlıdır.

C) İnsanlar bu dünyaya bir amaç için gelmişlerdir.

D) Özümüzü ortaya koymaya çalışmak yersiz bir uğraştır.

E) Özgür seçimlerimiz ile kendi özümüzü kendimiz oluştururuz.

9. Thomas Kuhn'un "bilimsel devrimler" kavramı, paradigmanın değişmesi ve bilimsel teorinin radikal bir dönüşüm geçirmesi üzerine kuruludur. Ona göre, paradigma değişikliği, bilimde gerçekten yeni bir dönemi başlatır. Ancak bu görüş, bazı eleştirilere de maruz kalmıştır. Bazı bilim insanları ve filozoflar, paradigma değişikliğini mutlak bir kopuş olarak değil, daha çok sürekli bir gelişim ve entegrasyon süreci olarak görmektedir. Bu eleştirilere göre, yeni bir paradigma, önceki paradigmanın tamamen reddedilmesi yerine, onun üzerine inşa edilmiş ve genişletilmiş bir yapıdır.

Parçadan yola çıkarak aşağıdaki ifadelerden hangisi doğru bir değerlendirme olur?

A) Kuhn'un bilimsel devrimler teorisi, her zaman doğru olduğu için hiçbir eleştiri almamıştır.

B) Bilimsel devrimler bir önceki paradigmadan mutlak bir kopuştur.

C) Her yeni paradigma önceki paradigmaya dayanmakla birlikte onu aşar.

D) Bilim insanları ve filozoflar bilimsel devrim kavramının geçerli olmadığını savunurlar.

E) Bilimsel devrimler, paradigmanın hiç değişmediği dönemleri ifade eder.

1. İnsan, yaşadığı olaylar, kurduğu ilişkiler ve bitmeyen kaygıları ile sürekli hareket hâlindeki bir varlıktır. Bu yapıp etmeleri içerisinde insan, yaşamak adına bu durumların içinden sıyrılmak ve kendini var etmek mecburiyetindedir.

Sözü edilen bu düşünceler aşağıdaki görüşlerden hangisine yakındır?

A) H. Bergson'un sezgiciliğine

B) J. P. Sartre'ın varoluşçuluğuna

C) K. Marx'ın materyalizmine

D) E. Husserl'in fenomenolojisine

E) A. Comte'un pozitivizmine

2. T. Mengüşoğlu *İnsan Felsefesi* isimli kitabında insanın niteliklerinden birisi olarak, isteyen bir varlık olmasından söz eder. Ona göre bu isteme insanın sahip olduğu sonsuz, sınırsız arzular, istekler, umutlar ya da hayaller değildir. İsteme, istenilen şeyin gerçekleşmesi üzerinde durur ve onu gerçekleştirmeye çalışır. Bu şekilde insan, gücünü kendisini bütünlüğü ile ortaya koymak için kullanır. Ona göre bu güç, gelişigüzel değil, hesap edilen, ölçülüp biçilen bir güçtür. Zaten böyle bir hesap etme yoksa o zaman çocuklarla yeni yetişen genç insanlarda olduğu gibi, isteme ile sonsuz arzu etmelerimiz arasındaki sınır silinir.

Buna göre aşağıdaki örneklerden hangisi T. Mengüşoğlu için isteme sayılır?

A) Dünya barışını isteyen devletlerin silah satışlarını desteklemesi

B) Sağlıklı beslenme kararı alan Ebru'nun her gün tatlı yemesi

C) Çevre sorunlarına duyarlı olan müteahhit Kerim'in yeşil çatılı evler yapması

D) Olimpiyatlarda ödül almak isteyen bir sporcunun çok çalışmak uğruna uykusuz kalması

E) Üniversite sınavında ilk tercihine yerleşmek isteyen Mete'nin vaktinin çoğunu futbol oynayarak geçirmesi

3. "Varlık olmaksızın herhangi bir âlem tasavvur etmek nasıl gülünçse, hareket hadisesini yok sayarak insanı düşünmek de öylece abestir. O, varlığımızın her an yenilenmesi ve kendi kendisini, daima sonsuzluğa yöneltme isteğiyle yeniden yaratmasıdır. Hareketin bizzat kendisine gönül vermeyerek onun devşirilecek yemişlerini düşünmek, fayda sağlayıcı gayeyi gözetmek, hareketin iflasıdır."

Buna göre N. Topçu'nun aşağıdaki görüşlerden hangisinin ahlaki anlayışını eleştirdiği söylenebilir?

A) Pragmatizm

B) Anarşizm

C) Entüisyonizm

D) Ödev ahlakı

E) Varoluşçuluk

4. H. Bergson'a göre ahlak, kapalı ve açık olmak üzere ikiye ayrılır. Kapalı ahlakı toplumun süregelen değerlerini, geleneklerini, yasalarını koruyup sürdürmeyi amaçlayan ahlak olarak görür. Kapalı ahlak, bireyselliği içermediği gibi evrensel olmaktan da uzaktır. Açık ahlakta ise, davranışların temeli insandadır ve insan kendisini toplumla sınırlandırmamıştır. İnsan ahlaki kararlarında iç sesine kulak verir. Bu şekilde kendisini geliştirerek özgürleşme yolunda ilerler. Açık ahlak, bütün yaşamı kuşatan evrensel bir nitelik taşır.

Ahlakı "kapalı ve açık ahlak" **olarak tanımlayan felsefi akım aşağıdakilerden hangisidir?**

A) Pragmatizm

B) Entüisyonizm

C) Ödev ahlakı

D) Hedonizm

E) Nihilizm

5. "…Hayır, var olan gerçek bulgular değil, sadece yorumlardır. Herhangi bir gerçeği –kendi içinde kuramayız: belki de böyle bir şeyi yapmak istemek deliliktir. …. Doğrudan olgular yoktur; sadece yorumlar vardır ..."

F. Nietzsche

Parçadan yola çıkarak F. Nietzsche'nin hangi görüşe karşı çıktığını söyleyebiliriz?

A) Pozitivizm

B) Pragmatizm

C) Rasyonalizm

D) Rölativizm

E) Septisizm

6. T. Kuhn bilimsel olarak evreni anlamamızı ve açıklamamızı sağlayan algılayış tarzlarına paradigma adını verir. Paradigma, olağan bilim döneminde bir bilim alanındaki çalışmaları tanımlayan kucaklayıcı çerçevedir. Bilim tarihi belli bir dönemde geçerli olan paradigmanın yerini diğer paradigmaya bırakmasıyla oluşur. Paradigma değişimleri, bilimsel çalışmaların devamlılığı ile değil kopuşlar şeklinde gerçekleşmiştir. Bilim tarihindeki bu kopuş ve değişimler bilimsel devrim adıyla anılır.

T. Kuhn'un bu görüşü bilimin hangi özelliğine eleştiri niteliğindedir?

A) Tutarlılık taşımasına

B) Sistemli ve yöntemli olmasına

C) Merak ve şüpheye dayanmasına

D) Akla ve mantığa dayalı olmasına

E) Bilimin birikimli olarak ilerlemesine

7. T. Mengüşoğlu *İnsan Felsefesi* adlı eserinde "Şimdi ontolojik antropoloji için, artık insan ne sadece biyolojik, ne sadece psişik bir varlıktır; ne de bir geist varlığıdır. Tersine insan biyopsişik bir bütündür. Ama bunun anlamı şu değildir: psikolojinin ve biyolojinin artık bir yeri kalmadı. Bunun anlamı, bu bilimlerin yetkilerinin sınırlandırılmasıdır. Psikolojik olayları gene psikoloji, biyolojik olayları da gene biyoloji inceleyecektir. Fakat insanın varlık-bütünü, somut varlığı ele alınınca, o zaman söz, antropolojinin, hayvan varlığından konuşulunca da söz, davranış biyolojisinin olmalıdır. Çünkü antropoloji, psikolojinin veya insanı inceleyen öteki herhangi bir bilginin yerini doldurmak isteyen yedek bir bilgi değildir. Aynı şey davranış biyolojisi için de doğrudur. Nitekim felsefe de bilimin yerine geçen ve geçmek isteyen bir yedek bilgi olmak niyetinde değildir. Antropoloji yeni bir felsefe dalıdır. Onun çabası, insan fenomenlerini, başarılarını incelemek ve betimlemek, bunlara dayanarak insanı anlamaktır." demiştir.

Bu parça aşağıdaki yargıların hangisiyle çelişir?

A) İnsan değer üreten çok yönlü bir varlıktır.

B) Bilimler gerektiğinde birbirinin yerini alabilir.

C) İnsanın tüm yapıp etmeleri ile antropoloji ilgilenir.

D) Her bilim kendi alanına giren konularda söz sahibidir.

E) Antropolojinin gayesi insanı bilmeye çalışmaktır.

8. *12 Öfkeli Adam filmi,* bir davanın jüri görüşmesiyle başlar. Davalı 18 yaşındaki genç bir erkektir. 12 jüri üyesi, genç erkeği suçlu ya da suçsuz olarak oylamak üzere bir araya gelir. Başlangıçta, neredeyse tüm jüri üyeleri gencin suçlu olduğuna inanır ve onu hızla mahkûm etmek ister. Ancak, bir jüri üyesi olan "Jüri No. 8" şüpheleri olan tek kişidir. Jüri No. 8, jüri üyelerini ikna etmek için şüpheli olan bazı kanıtları ve tanıkların güvenilirliğini sorgular. Film ilerledikçe, jüri üyeleri arasında bazıları şüpheye düşmeye başlar ve savunmanın iddialarını daha yakından incelerler. Jüri No. 8, gizli tanıklık ve kanıt sunumundaki çelişkileri ortaya çıkarır. Ayrıca, jüri üyelerini kişisel ön yargılarını gözden geçirmeye teşvik eder. Sonuçta, jüri üyeleri arasında bir uzlaşma sağlanır ve oy birliğiyle gencin suçsuz olduğuna karar verilir.

***12 Öfkeli Adam* filminin konusu ile K. Popper'ın aşağıda verilen hangi sözü paralellik taşır?**

A) İnsanlar fikirlerinden bağımsızdır. Onları eleştirebiliriz, ancak insanları aşağılayarak veya küçümseyerek değil.

B) Bir toplum, kesin gerçekler yerine eleştirel düşüncenin değerini takdir ederse, özgürlük ve ilerleme için daha iyi bir zemin oluşturur.

C) Bilim, varsayımlar ve yanılgılarla başlar. Ancak, düşüncelerimizi eleştirel bir şekilde sınayarak ilerleriz.

D) Ben yanılmış olabilirim ve sen haklı olabilirsin ve ortak çaba sonucunda belki doğruluğa biraz daha yaklaşabiliriz.

E) Toplum, demokratik değerlerle yönetildiğinde, eleştirel düşüncenin serbestçe ifade edilebileceği bir ortam sağlar.

9. B. Russell'a göre 'Dışarıda kar yağıyor.' dediğimizde, önermemizin anlamı açık gibi görünmektedir ve bu önermemizin doğruluğunu olgulara bakarak belirlemeye kalktığımızda eğer bir yaz gününde isek yanlış olduğunu görürüz.

Parçaya göre bir önermenin doğruluğu aşağıdakilerden hangisine bağlanmıştır?

A) Kesin olmasına

B) Mantıksal açıdan tutarlı olmasına

C) Var olan durumu nitelendirmesine

D) İnsandan çok olguları ilgilendirmesine

E) İnsanlara yararlı olan bilgiyi vermesine

1. H. Bergson *Şuurun Doğrudan Doğruya Verileri* adlı eserinde "Ancak insanda görülen homojen bir çevre sezgisi sayesindedir ki kavramlarımızı birbirine nispetle ayırıyor, eşyayı seçik olarak görüyoruz (…)" demiştir. O salt akılcılığı eleştirir ve hakikatin bilgisine aracısız bir biçimde sezgiyle ulaşılabileceğini savunur.

Buna göre H. Bergson'un görüşü aşağıdaki yaklaşımlardan hangisiyle açıklanır?

A) Empirizm B) Entüisyonizm C) Kritisizm
D) Pozitivizm E) Rasyonalizm

2. 20. yüzyılın önemli düşünürlerinden biri olan F. Nietzsche'nin amacı; var olan ahlak anlayışının ötesinde bir ahlak oluşturabilmek ve tüm değerlere karşı çıkmaktır. Çünkü iyi olduğunu düşündüğümüz bu değerler aslında insanı sınırlamaktadır. Bu sebeple hepsi alt üst edilmelidir ve insan, bu değerlerin yerine yenisini oluşturmalıdır. Ancak bu şekilde özgürlüğe kavuşulabilir.

Buna göre F. Nietzsche'nin ahlak anlayışı için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Otoriteye dayalı ahlak kuralları insanı mutlu eder.
B) Ahlak, geleneklerin uzağına düşmeden yaşamayı öğretir.
C) Ahlak kuralları, insandan insana aktarılarak ilerleme kaydeder.
D) İnsan, aklını ve duygularını kullanarak kendi varlığını tamamlar.
E) İnsan, hayatında yeni bir ideal ve hedef belirleyerek bağımsızlaşır.

3. Bir varlık hakkında bilgi elde etmenin iki yolu vardır. Bunlardan ilki varlığın etrafında dönerek onu dışardan ve durağan bir şekilde bilmeye dayanırken öteki, hareket hâlinde olan varlığın içine nüfuz ederek bilmeye çalışır. İnsanın bu yollardan ilkiyle hareket etmesi göreceli bilginin ortaya çıkmasının ana sebebidir. Çünkü bu bilgi bir gözlemciden ötekine değişir, sembollerle ifade edilir ve başka bir varlığa göndermede bulunur. Oysa diğeri mutlaktır, bilen kişi kendini her türlü bakış açısından kurtararak varlığı gerçekte olduğu gibi kavrar. Göreceli bir şekilde varlığın dış görünüşüyle sınırlı olan gözlem yerine, sezgi varlığa nüfuz eder ve duyusal olmayan gerçeklikle temas kurmamızı sağlar.

Bu parçada anlatılanlar aşağıdaki filozoflar ve felsefi akımlardan hangisine uygundur?

A) H. Bergson ve entüisyonizme
B) J. P. Sartre ve egzistansiyalizme
C) Gadamer ve hermeneutiğe
D) E. Husserl ve fenomenolojiye
E) L. Wittgenstein ve mantıkçı pozitivizme

4. T. Kuhn, bilimin sürekli ilerleyen ve biriken geleneksel anlayışının aksine "paradigma" adını verdiği teorik bir çerçeve sunar. Ona göre bilim birikimle değil paradigmaların değişimiyle sıçramalar yaparak ilerler. T. Kuhn, bilimsel devrimlerin, paradigmaların değişmesiyle gerçekleştiğini öne sürer. Ona göre var olan paradigmaların değişimi kolay değildir. Mevcut paradigmanın zamanla yeni sorunlara çözüm üretemeyecek hâle gelmesiyle bilimde bunalım evresi yaşanır. Zamanla yeni sorulara getirilen yeni cevaplarla yeni bir paradigma ortaya çıkar ve eskisi geçersiz hâle gelir. Bu aşama ise bilimde devrimsel bir dönemin yaşanması anlamına gelir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi T. Kuhn'un "bunalım" **evresine uygun bir örnektir?**

A) Demokritos'un ilk atom modelini ortaya atması
B) Dalton atom modeliyle modern kimyanın temellerinin atılması
C) Thomson modeliyle Dalton atom modelinin geçerliliğini yitirmesi
D) Thomson'ın modelinin atomun iç yapısını tam olarak açıklayamayışı
E) Bohr atom modelinin bilim çevrelerince kabulü ve yeni bir döneme geçilmesi

5. J. Baudrillard, *Simülakrlar ve Simülasyon* adlı kitabında modern toplumun simülasyonlarla dolu bir dünya olduğunu, gerçekliğin artık göstergelerle yer değiştirdiğini savunan bir tez sunar. J. Baudrillard, simülasyonun medya, tüketim kültürü, politika ve diğer alanlarda yaygın bir şekilde kullanıldığını söyler. Gerçeklik simgeler tarafından gölgelenir ve simülasyon gerçekliği kontrol eder. J. Baudrillard'ın simülasyon kuramı gerçekliğin taklit edildiği, bozuma uğratıldığı veya yeniden üretildiği bir yapıdır. Örnek olarak ABD ve Irak arasında yaşanan savaşı verir. Savaş kavramının bu savaşta klasik anlamda yaşanmadığını ve medya tarafından simülasyona uğratıldığını belirtir. Bizler gerçek savaş deneyiminden çok ekranlarımızın başında medyanın simülasyonla dönüştürdüğü bir sunumu ve gösteriyi izlemişizdir.

Bu parçadan aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

A) Gerçeklik tek ve değişmez bir yapıya sahiptir.
B) Gerçeklik ancak simülasyona uğratılarak kavranabilir.
C) Gerçeklik semboller üzerinden gölgelenerek çarpıtılmaktadır.
D) Gerçeklik kavramı medya eliyle taklit edilerek yok edilmektedir.
E) İnsanların gerçeklik algısı tarih boyunca simülasyona uğratılmıştır.

6. "Süje her bilgi teorisinde, taşıyıcı olan, 'kendi başına var olandır.' Fakat ontolojik temellere dayanmayan bilgi teorisinde objenin durumu değişir. Ontolojik temellere dayanmayan bilgi teorisinde objenin kendi başına olan bir varlığı yoktur. Obje, süjenin herhangi bir yeteneğine götürülür; süjenin bu yeteneği düşünme, imgeleme, saf algı, saf ben, saf biliş, duyusal algı, duyu izlenimleri, mantıksal bir yapı, sezgi, duyusal biliş, "mutlak ben", ide, akıl vb. olabilir. Böylelikle çeşitli türden bilgi teorisi idealizmleri ve metafizik idealizmler, her türden empirizm, sensualizmler, her türlü pozitivizmler, fenomenolojik ve Yeni-Kantçı lojik idealizmler, psikolojizm, sezgicilik, mutlak idealizm ve daha başkaları ortaya çıkarlar."

T. Mengüşoğlu'nun *İnsan Felsefesi* adlı eserinden alınan bu parçadan aşağıdaki yargıların hangisine ulaşılabilir?

A) Bilginin oluşumunda süje ve obje eşit roller üstlenir.
B) Bilgi teorisinde süjenin yetenekleri objeye göre şekillenir.
C) Bilgi teorisinin akımları objenin niteliklerine göre çeşitlenir.
D) Ontolojik temelli bilgi teorisinde objenin varlığı süjeye bağlıdır.
E) Bilgi kendi başına var olan süjenin herhangi bir yeteneğine bağlıdır.

7. K. Popper, bilimsel düşüncenin mitlerin eleştirisiyle başladığını söyler. Bilim, eleştiri ve akla dayalı yöntemsel bir çalışma alanıdır. Bu yöntem doğrulama üzerine değil yanlışlama üzerine kurulmalıdır. Ona göre bilim tam olarak ispatlanmış önermeler bütünü değildir. Bilimsel kuramların çelişkilerden kurtulması için eleştirel olarak ele alınmaları gerekir. Bilginin gelecekte yanlışlanmayacağının garantisi yoktur. Bilimsel düşünce eleştirel bir tavırla yanlışları aramayı ve akılcı bir tavırla yanlışlardan ders çıkarmayı gerektirir. O şöyle der: "Ben yanılmış olabilirim ve sen haklı olabilirsin ve ortak çaba sonucunda belki doğruluğa biraz daha yaklaşabiliriz."

Parçadaki düşünceye katılan bir kişinin aşağıdaki yargılardan hangisini savunması beklenmez?

A) Yanılgıları görmek doğruya giden yolu kısaltmaktır.
B) Bilim mutlak bilgilerden oluşan birikimsel bir süreçtir.
C) Rasyonel eleştiri yanlışları görmek ve tekrarlamamaktır.
D) Bugün elde ettiğimiz bilgiler yarın yanlışlanmaya adaydır.
E) Doğruyu aramak öncelikle neyin yanlış olduğunu bulmaktır.

8. H. Bergson'a göre gerçeği doğrudan ve bütün olarak, birdenbire kavramaya sezgi denir. Sezgi; yöneldiği nesneyi tüm eşsizliği ve bölünmez özgün hâli ile kavrar ve nesnenin özünü görür. Bu özün, sadece duygudaşlık yoluyla kavranılabileceğini söyler. Ve bu duygudaşlık ve kavrama anında sezgi, kendini sürece dâhil etmeyle başlar. Ona göre nesneyi gerçekten bilebilmek için bu süreyle birlikte akmak, onun içinde olmak gerekir. Bu ise ne aklın başarabileceği bir şeydir ne de bilimin.

Seçeneklerde verilen hangi şiirde sezgicilik akımının etkisi görülmektedir?

A) "Ne içindeyim zamanın,
Ne de büsbütün dışında;
Yekpare, geniş bir ânın
Parçalanmaz akışında." A. Hamdi Tanpınar

B) "Beni bu güzel havalar mahvetti,
Böyle havada istifa ettim
Evkaftaki memuriyetimden.
Eve ekmekle tuz götürmeyi
Böyle havalarda unuttum;" O. Veli Kanık

C) "Sevgileri yarınlara bıraktınız
Çekingen, tutuk, saygılı.
Bütün yakınlarınız
Sizi yanlış tanıdı.
Bitmeyen işler yüzünden
Bir bakış bile yeterken anlatmaya her şeyi
Kalbinizi dolduran duygular
Kalbinizde kaldı." B. Necatigil

D) "Şimdi tekrar ne yapsam dedirtme bana yarabbi
taşınacak suyu göster, kırılacak odunu.
Kaldı bu silinmez yaşamak suçu üzerimde,
bileyim hangi suyun sakasıyım ya rabbelalemin
tütmesi gereken ocak nerde?" İsmet Özel

E) "Zamanla nasıl değişiyor insan!
Hangi resmime baksam ben değilim.
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim;
Yalandır kaygısız olduğum yalan." C. Sıtkı Tarancı

1. “Hedonizm, pesimizim, utilitarizm, eudaimonizm- bütün bu sistemler şeylerin değerini onlara eşlik eden haz ve acı ile ölçerler. Dolayısıyla bunlar; derine inemeyen çocuksu ve yüzeysel bakan kimseler tarafından durumların olguların özüne inemeyen, ilintilere dayanan değerlendirme sistemleri olarak görülebilirler. Yapıcı yeteneğini kullananlar veya yaratıcı bilince sahip olan sanatçılar bu görüşlere ancak alay ederek ve küçümsemeyle bakarlar.”

F. Nietzsche

Metinden yola çıkarak seçeneklerden hangisinin F. Nietzsche ’nin sözleriyle uyumlu olduğunu söyleyebiliriz?

A) Sanatçı olgulara saf ve çocuksu bakmayı bilmelidir.

B) İnsan davranışlarının arkasındaki iki ilke haz ve acıdır.

C) Sanatçı ancak acı çekerse yaratıcı olabilir.

D) Yaratıcı bilince sahip olmak için haz ve acıdan uzak durmak gerekir.

E) Hakikate ancak derinlemesine bakılarak ulaşılabilir.

2. Tolstoy’un *İnsan Neyle Yaşar* isimli öyküsünde söz ettiği Semyon, kazandığı parayla ailesinin ancak karnını doyurabilen yoksul bir ayakkabıcıdır. Sonbahar geldiğinde havalar soğuduğu ve gocukları çok eskidiği için karısıyla biriktirdikleri parayı köylülerdeki alacakları ile birleştirip yeni bir gocuk almak niyetiyle köye gitmiş ancak gittiği köyden hiçbir şey alamadan geri dönmek zorunda kalmıştır. Akşam dönüş yolunda kilisenin önünden geçerken duvar kenarında çıplak ve hareketsiz bir adam görür Semyon. Adamın bir kötülük yaptığı için oraya öyle atılmış olabileceğini ve yaklaşırsa kendisine de zarar verebilecek olduğunu düşünüp korkar ve uzaklaşır. Ama biraz ilerledikten sonra içinden bir ses onu rahatsız eder. Bu soğuk akşam saatinde çıplak bir adamı kendisine zarar vermesinden korktuğu için ölüme terk ettiğini düşünüp pişman olur ve hızla geri döner. Üstündeki giysileri onunla paylaşır ve karnını doyurmak için evine götürür. Az önceki pişmanlığı yerini ferahlık duygusuna bırakır. H. Bergson’a göre Semyon’un içinde, korkusuna rağmen yardım etme isteği uyandıran bu ses ahlakın asıl kaynağıdır. Dışardan belirlenmemiş olan bu ses aynı zamanda evrensel bir nitelik de taşır H. Bergson için.

Metinden yola çıkarak H. Bergson’a göre ahlaki eylemlerimizi belirleyen ölçüt için seçeneklerden hangisi söylenebilir?

A) Fayda

B) Ödev duygusu

C) Haz

D) Sezgi

E) Toplumsal onay

3. J. P. Sartre *Varoluşçuluk* adlı eserinde, “Biz burada çıkış noktası olarak R. Descartes'ın görüşünü (cogito’ sunu) benimsiyor, ondan başka gerçek olamaz, diyoruz: “Düşünüyorum, öyleyse varım”, bilincin kendiliğinden ulaştığı mutlak hakikat budur. Çünkü R. Descartes’ın cogito’su dışında her şey olasıdır. Üstelik bir gerçeğe yönelmeyen her olasılık öğretisi, hiçlik içinde yok olup gider. Olasıyı tanımlamak için gerçeği ele geçirmek gerekir, Yani, yaklaşık bir gerçeğin var olması için, ortada mutlak bir gerçeğin bulunması gerekir. Bu mutlak gerçek ise basit, varılması kolay, herkesçe kavranabilir bir gerçektir: İnsanın bir aracıya başvurmaksızın kendini anlaması, özünü bilmesi gerçeği."

Buna göre J. P. Sartre’ın, R. Descartes’ın görüşünü çıkış noktası olarak görmesinin nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

A) İnsanın özünü bilmesi için aracıya ihtiyaç duymadığını savunuyor olması

B) Mutlak gerçeğe ulaşmanın hiçbir koşulda mümkün olmadığını savunması

C) İnsanı kendiliğinden meydana gelen herhangi bir varlık olarak görmesi

D) Bilincin kendini kavramasının olası bir durum olduğunu ifade etmesi

E) Başkalarının var oluşunu kendi var oluşunun nedeni olarak görmesi

4. W. Heisenberg, kuantumsal parçacıkların hareketlerine matematiksel bir çözüm getirme adına uzun yıllar çalışmış bir fizikçidir. Elindeki tek bilimsel veri I. Newton’un hareket yasalarıdır. Uzun bir zaman bu hareket yasaları ile kuantumsal parçacıkların hareketlerini anlamaya çalışmış fakat başarılı olamamıştır. Sonunda I. Newton’un hareket yasalarının geçerli olduğu makro dünyanın, kuantumsal parçacıkların mikro dünyasının hareket yasalarıyla farklı işlediğini görmüştür. I. Newton fiziği neden-sonuç ilişkisi üzerine kurulu iken kuantum fiziği nedensizlik yani belirsizlik üzerine kurulmuştur. Çalışmalarına bu yönde devam eden W. Heisenberg sonunda belirsizlik ilkesini formülize etmeyi başarmıştır. Artık I. Newton fiziği klasik, kuantum fiziği ise yeni fizik olarak anılmaya başlanmıştır.

Buna göre, kuantum fiziğiyle yeni bir bilimsel anlayışın ortaya çıkmasını T. Kuhn hangi kavram ile açıklamıştır?

A) Aşama B) Bunalım C) Devrim

D) Paradigma E)Sıçrama

5. "I. Newton'un yaptığı çalışmaların 17. yüzyıldaki olağan-bilimsel uygulama geleneği üzerindeki etkisi, paradigma değişiminin getirdiği bu tür ince farkların en çarpıcı örneklerinden biridir. Yüzyılın 'yeni bilimi' Newton daha doğmadan önce, maddesel varlıkların 'öz'üne ilişkin bir dil kullanan Aristoteles'ci ve skolastik açıklamalardan kurtulmayı sonunda başarmıştı. Bir taşın kendi doğası gereği evrenin merkezine yöneldiği görüşü artık bir açıklama değil, sadece mantıksal bir kelime oyunu olarak görülmeye başlamıştı ki bu gerçekten de bir ilerlemeydi. Duyumsal izlenimlerin hepsi, renk, tad ve hatta ağırlık da dâhil, artık evrenin maddesindeki temel parçacıkların boyutları, biçimleri, yerleri ve hareketleri olarak açıklanmaktaydı. Her şeyin temelindeki atomlara bunların dışında kalan nitelikler yakıştırmak 'hurafe' sayılıyor ve bilimin kapsamı dışında bırakılıyordu."

T. Kuhn'un *Bilimsel Devrimlerin Yapısı* adlı eserinden alınan bu parçada aşağıdaki yargıların hangisine yönelik bir örneklendirme yapılmıştır?

A) Bilim tarihsel ve toplumsal boyutları olan bir etkinliktir.

B) Bilim tarihinde birikimsel ve doğrusal bir ilerleme söz konusudur.

C) Geçerliliğini yitiren paradigmalar yerlerini yeni paradigmalara bırakır.

D) Bilim, bilim insanları topluluğu tarafından gerçekleştirilen bir etkinliktir.

E) Bilim dönemin değerlerinden, inançlarından bağımsız ürünler ortaya koyar.

6. "Dünya konu değildir, daima dünyadayız, konularımız ondadır, fakat ona bizzat konu olarak asla sahip değiliz. Bir metoda dayanarak araştırılıp bulunmuş ufuklarımız nereye kadar uzanırsa uzansın, bilhassa, aralarında Samanyolumuzun milyonlarca güneşi ile sadece milyonlarcasından bir tanesini teşkil ettiği yıldızlar dünyasının astronomik tasavvurunda, ve evrensel maddenin matematik tasavvurunda, ne görüyorsak, hepsi de görüntülerin izahıdırlar; eşyanın esası, bütünüyle dünyada değildir."

K. Jaspers'in *Felsefeye Giriş* adlı eserinden alınan bu parçada vurgulanmak istenen yargı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Bilimsel yöntem dünyanın gizemini çözebilir.

B) Dünya insan bilinci için tümüyle anlaşılabilir bir alandır.

C) Varlığın hakikati sadece evrenin içinde aranmalıdır.

D) Bilimler varlığın ancak görünüşünü ya da yüzeyini verebilir.

E) Dünyaya ait bütünsel ve kuşatıcı bilgiler bilimle elde edilir.

7. N. Topçu'nun düşünce sisteminde isyan hareketi, iradeyi sonsuza ulaşmasını engelleyen her türlü engelden kurtarıcı bir özelliğe sahiptir. Ancak isyan hareketinin bu özelliği, ferdî veya toplumsal amaçtan değil insanda ilahi cevher olan evrensel merhamet duygusundan kaynaklanması durumunda ortaya çıkar. N. Topçu *İsyan Ahlakı* eserinde düşüncelerini şu sözlerle ifade eder: " Bizim anlamak istediğimiz isyan, ne benliğimize ve nefsimize ait arzulara, ne içtimai gayelere, ne de merhametten başka duygulara bağlı isyandır. …Nefsimizle hiç alakası olmayan ve bizi mesuliyetle harekete geçiren merhamet, isyan irademizin ilahi kuvvetidir. Bizim isyanımız anarşi değildir; ebedi ve âlemşümul merhamet nizamına bağlılıktır. Onda, gayesi olan ve kendisine ihtirasla çevrilmiş bulunduğu namütenahi kuvvete itaat vardır. Bu itaat, en mükemmel teslimiyettir."

âlemşümul: Evrensel

namütenahi: Sonsuz, sınırsız

Buna göre aşağıdaki yargılardan hangisinin N. Topçu'nun "isyan ahlakı"**na uygun olduğu söylenebilir?**

A) İrade kendi özgürlüğünü kazanmak adına her türlü bağlılıktan kurtulmak zorundadır.

B) İsyan hareketi sayesinde kendi özüne dönen insan haz alacağı eylemleri gerçekleştirir.

C) Sorumluluk kişinin iradi seçimleriyle kendine dönmesi ve kendine uygun olanı seçmesidir.

D) İsyanın ortaya çıkabilmesi için bireydeki anarşi ruhu harekete geçirilmelidir.

E) İsyan ahlakı hedefe ulaşmak için sonlu ve geçici olan şeyleri reddeden sorumluluk bilincidir.

8. T. Mengüşoğlu, esnek bir varlık olarak insanın, dünyaya geldiği zaman, şu veya bu yönde geliştirilebilecek 'olanak'lara sahip olduğundan söz eder. İnsan ona göre bir potansiyel varlığıdır. Bu potansiyelin açığa çıkıp çıkmaması, ne şekilde açığa çıkacağı, hangi yeteneklerine ne dereceye kadar sahip olacağı, onun alacağı eğitime bağlıdır. T. Mengüşoğlu'nun, plastisite dediği 'eğilip-bükülebilme' niteliği sayesinde insan varlığına bir biçim kazandırır ve bu biçimi yaşamı boyunca geliştirir. Bu yönü ile yeteneklerini doğuştan getiren diğer canlılardan farklılaşır.

T. Mengüşoğlu'nun bu görüşü seçeneklerde verilen hangi filozof-akım ile benzerlik taşır?

A) Gadamer - Hermeneutik

B) J. P. Sartre - Varoluşçuluk

C) E. Husserl - Fenomenoloji

D) K. Marx - Diyalektik Materyalizm

E) N. Hartmann - Yeni Ontoloji

FELSEFEYE GİRİŞ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	A	C	C	D	B	E	C	C	A	C										
2. TEST	C	B	E	C	A	B	D	B												
3. TEST - A	A	E	B	A	E	D	D	C	C											
3. TEST - B	A	A	E	C	B	E	B	D	C	E										
4. TEST	B	C	B	C	B	D	E	C												

DÜŞÜNME VE AKIL YÜRÜTME

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST- A	D	E	D	C	A	A	B	C	A											
1. TEST- B	E	E	E	B	B	D	D	D	D											
2. TEST	D	A	E	E	B	A	C	E	D											
3. TEST	B	E	E	D	C	D	C	E												
4. TEST	C	D	B	B	E	C	D	E												

VARLIK FELSEFESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	A	A	A	D	D	C	C	B	E	B										
2. TEST	C	A	A	A	E	D	E	A	D	E	B									
3. TEST - A	D	E	D	E	A	B	C	B	D	E										
3. TEST - B	E	E	B	E	B	D	D	C	C	E	E									
4. TEST	E	D	B	E	A	B	B	C	B											

BİLGİ FELSEFESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	B	C	C	C	D	C	C	E	B	B										
2. TEST- A	A	E	B	A	B	B	A	E	D	B										
2. TEST- B	A	C	A	B	C	A	D	E	C	E	E									
3. TEST	C	E	C	B	C	D	C	B	D	E										
4. TEST	C	E	B	A	B	D	D	D												

BİLİM FELSEFESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	C	A	B	A	B	C	A	E	E											
2. TEST	C	D	A	A	B	D	D	B	B	B										
3. TEST - A	C	B	B	D	E	D	E	C												
3. TEST - B	C	A	C	C	E	D	A	C	B	E										
4. TEST	B	A	B	D	D	D	D	B												

AHLAK FELSEFESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST- A	A	D	C	D	E	D	B	E	A											
1. TEST- B	A	B	C	C	D	A	C	A	A											
2. TEST	B	B	D	B	C	D	B	C	B											
3. TEST	C	E	C	A	A	D	D	B	C											
4. TEST	D	D	E	D	E	D	C	B												

DİN FELSEFESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	A	C	D	D	D	D	C	C	E	D										
2. TEST	D	D	C	E	C	D	C	C	A	C										
3. TEST	B	B	D	A	D	A	A	C	B	E										
4. TEST	C	C	C	D	B	B	B	C	E	E										

SİYASET FELSEFESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	E	A	C	E	C	E	B	A	C											
2. TEST	C	C	C	A	B	B	E	E	B											
3. TEST	C	D	C	E	E	B	E	E	E											
4. TEST- A	C	D	B	A	E	C	D	D	C											
4. TEST- B	D	A	C	B	E	B	D	D												

SANAT FELSEFESİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	A	B	D	D	E	D	B	C	D											
2. TEST - A	A	A	B	C	C	A	D	D	E	E										
2. TEST - B	B	A	B	A	E	B	B	D												
3. TEST	D	E	D	E	E	D	A	E	C											
4. TEST	E	E	C	D	E	B	D	E												

FELSEFİ METİN ANALİZİ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	D	B	B	C	C	D	A	C	B											
2. TEST	D	E	E	D	C	A	C	E												
3. TEST	C	C	B	B	E	D	A													
4. TEST- A	B	C	B	E	E	E	B	E												
4. TEST- B	C	D	D	B	D	D	A													

MÖ 6. YÜZYIL-MS 2. YÜZYIL'DA FELSEFE																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST - A	E	D	D	A	C	E	A	E	E											
1. TEST - B	E	E	E	D	A	B	D	A	D	A	D	A								
2. TEST	C	C	D	A	A	B	D	D	E	A										
3. TEST	C	D	D	D	B	B	C	C												
4. TEST	C	A	D	D	A	B	B	A	E											

MS 2. YÜZYIL-15. YÜZYIL'DA FELSEFE -1																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	B	A	B	A	A	C	C	C	C											
2. TEST	D	E	D	C	B	A	D	C												
3. TEST	A	A	E	E	C	B	C	B												
4. TEST- A	C	E	B	B	A	B	E	B												
4. TEST- B	E	E	E	A	B	D	D	E												

MS 2. YÜZYIL-15. YÜZYIL'DA FELSEFE -2																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	D	B	B	D	B	D	A	B												
2. TEST- A	E	A	D	A	C	A	D	B	E											
2. TEST- B	D	C	D	B	E	B	E	B	E											
3. TEST	D	C	C	A	A	C	A	C												
4. TEST	B	E	D	C	C	B	B	C												

15-17.YÜZYIL'DA FELSEFE																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST- A	D	C	E	B	A	E	E	B	A	A										
1. TEST- B	B	E	D	D	D	C	E	C												
2. TEST	D	D	E	B	E	E	E	C	D	C										
3. TEST	C	D	A	E	B	A	E	E	A											
4. TEST-	C	C	A	D	E	C	B	C												

18-19.YÜZYIL'DA FELSEFE																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	E	B	D	C	C	E	E	B	B											
2. TEST	A	E	C	B	A	C	C	A	E											
3. TEST- A	C	B	B	E	C	D	D	C												
3. TEST- B	A	E	E	B	C	E	D	E	A	A										
4. TEST	A	D	D	D	B	B	D	A	D	C										

20. YÜZYIL FELSEFESİ VE ANA AKIMLAR																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	E	E	E	D	C	C	B	C	E											
2. TEST	C	B	A	D	A	B	D	E	A											
3. TEST	C	A	D	E	E	B	A	B	B											
4. TEST- A	B	C	E	E	A	D	D	C	B											
4. TEST- B	A	D	E	D	A	E	B													

20. YÜZYIL FİLOZOFLARININ GÖRÜŞLERİ																				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1. TEST	B	A	E	C	A	C	D	B	D											
2. TEST- A	D	C	D	B	A	E	C	E	C											
2. TEST- B	B	C	A	B	A	E	B	D	C											
3. TEST	B	E	A	D	C	E	B	A												
4. TEST	E	D	A	C	C	D	E	B												